U 301
10

U301.10

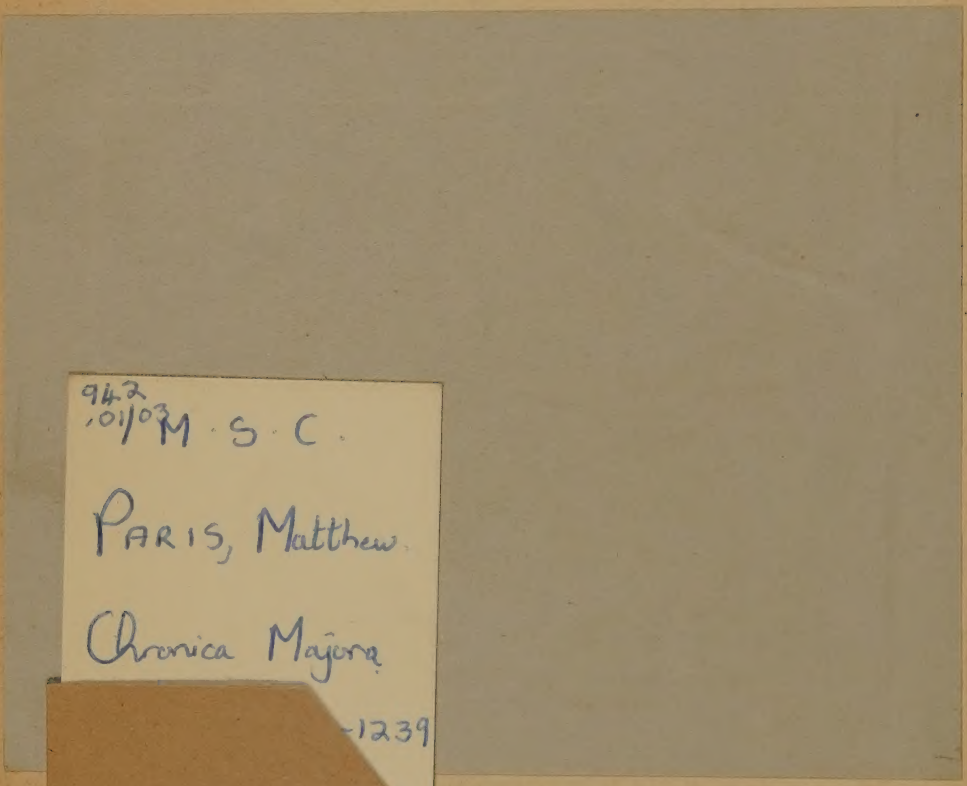

942
.01/03
M.S.C.

PARIS, Matthew.

Chronica Majora

-1239

LONDON BOROUGH OF LEWISHAM
LIBRARY SERVICE

Author

Title

942
·01/03

BOOK STORE

Books or discs must be returned on or before the last date stamped on label or on card in book pocket. Books or discs can be renewed by telephone, letter or personal call unless required by another reader. After library hours use the Ansafone Service (01-698 7347). For hours of opening and charges see notices at the above branch, but note that all lending departments close at 1 pm on Wednesday and all libraries are closed on Sundays, Good Friday, Christmas Day, Bank Holidays and Saturdays prior to Bank Holidays.

METROPOLITAN
SPECIAL COLLECTION

LASER due:
5/5/71+2
SURREY CO.

20 MAY 1971

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

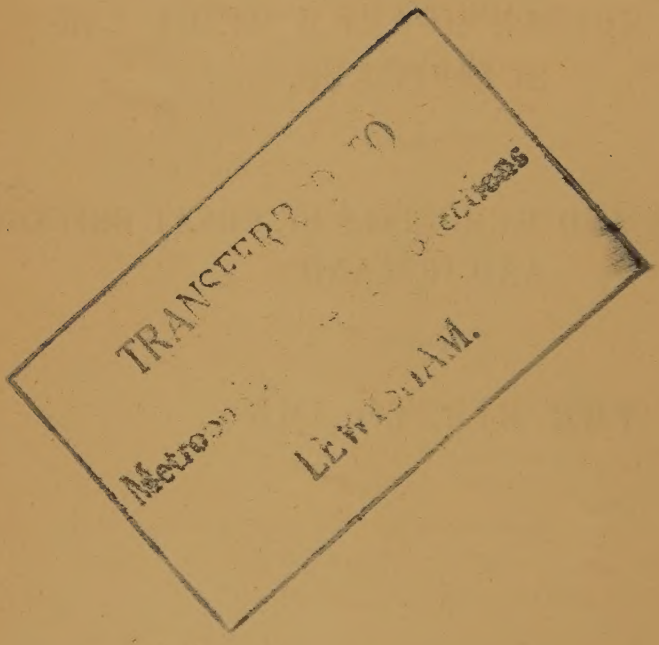
TRANSFERRED TO
LENOX AM.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

942.01/03
PAR

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, D.D.,

FELLOW OF TRINITY COLLEGE; REGISTRARY OF THE UNIVERSITY; AND VICAR OF GREAT ST. MARY'S, CAMBRIDGE.

VOL. IV.

A.D. 1240 TO A.D. 1247.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:
LONGMAN & Co., PATERNOSTER ROW; TRÜBNER & Co., LUDGATE HILL:
ALSO BY PARKER & Co., OXFORD;
MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE;
A. & C. BLACK, EDINBURGH; AND A. THOM, DUBLIN.

1877.

Printed by
Eyre and Spottiswoode Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

942

PREFACE.

PREFACE.

THE present volume contains the history of the reign of Henry III. for the eight years 1240–1247. The whole is certainly by Matthew Paris, the MS. having been executed under his direction at St. Alban's, and corrected afterwards by his own hand. Contents of the present volume.

With the exception of an extract from the Historia Scholastica of Peter Comestor (a work of which so much use was made in the earlier portions of the chronicle), identifying the Tartars with the ten tribes shut up by Alexander the Great within the Caspian mountains (p. 77), and a letter[1] of the abbat and convent of Pontigny to Innocent IV. on the miracles of St. Edmund of Canterbury, asking for his canonization, which is taken from MS. Cotton, Julius, D. 6, I have not been able to trace the source of any portion of this volume. I therefore conclude that we can go no farther for the authority of the facts stated than Matthew Paris himself, and that they must rest upon his statements for the credit attached to them. That he had in many respects the best means possible for collecting his materials and for ascertaining the truth of his statements may be considered as certain. No one can read the interesting and vivid accounts of the sorrow of Richard of Cornwall on his wife's death (p. 2), of the misery of the condition of the prelates captured on their way to the council of Lyons by Frederick II. ("ceci- "derat super eos æstus intolerabilis, muscis circum- "volitantibus et more scorpionum pungentibus, fame et Authorities. Matthew Paris the responsible author. Vivid descriptions contained in the volume obtained from eye-witnesses.

[1] This is especially remarkable as embodying an extract from the account of the miracles of St. Thomas of Canterbury by Benedict, which is thus made to do duty again for St. Thomas's successor. See p. 327 and the note.

" siti cruciati," &c., p. 130), of the campaign of the English king and his brother against St. Louis in 1242, and the saving of the English army by Earl Richard,[1] who crossed the bridge " assumpto uno baculo in manu " sua," and was received with such honour by the French nobles, many of whom he had delivered from their captivity in Palestine (p. 211), of the flight of Pope Innocent IV. from Rome to Genoa (pp. 354–356), of the interview of the papal nuncio Martin with the king in 1245, and his ludicrous terrors on his journey to the sea coast (p. 421), without feeling certain that the writer's information on these points must have proceeded from eye witnesses of what he is describing.

Richard of Cornwall.

Of these eye witnesses there can be little doubt that Richard of Cornwall was one. With him Paris had many opportunities of becoming intimate. He was at St. Alban's immediately before he started on his crusade in 1240 (p. 43), where he went to ask the prayers of the convent for his success; a visit which evidently made a great impression on Paris, as he mentions it again (p. 146). And in later times Paris expressly mentions his intercourse with the earl. Besides the events already mentioned, the details of Richard's farewell to the prelates at Reading in 1240 (p. 11), of his journey through France to Marseilles where he embarked (pp. 45–47), and later, of his reception by the emperor on his return in Sicily, where Saracen girls were exhibited before him moving about on rolling spheres, of which Paris has added a drawing to his description (p. 147), the account of the elephant brought out by the Cremonese in his honour, and of the splendours of his marriage with Sanchia of Provence in 1243 (p. 263), could only have come to the historian from the chief

[1] The dialogue between the king, his brother, and his step-father Hugh le Brun, and the language used by the last as to his wife, the king's mother, could only have been known through one of the three, and could have scarcely been an invention of Paris.

actor in these events. It is clear, too, with what freedom he spoke on these and similar matters to Paris, as there is no trace of any attempt at concealment either in respect to things done or words spoken.[1]

Henry III.

Of Paris's intercourse with the king there is more evidence in the years which follow those the history of which is contained in the present volume. One remarkable proof, however, will be found under the year 1247 (p. 644), when the vase containing a portion of the Blood of our Lord was offered by the king to the church of Westminster on the feast of St. Edward the Confessor. The king walked in procession with the London clergy (p. 641) from St. Paul's to Westminster, and after the ceremony, seeing Matthew Paris among the spectators, especially ordered him to write an account of the proceedings, and invited him to dinner with three of his brother monks.[2]

Other persons.

In subsequent years we shall find many persons mentioned by Paris as giving him information. In the present volume, we only find mention of Nicholas the Greek, clerk of the abbat of St. Alban's, who was Grosseteste's coadjutor in translating the Testaments of the Twelve Patriarchs (p. 233), and of the prior of Westacre, who had been a monk of Cluny, and gave our historian an account of the gifts of the abbot of Cluny to Pope Innocent IV. at Lyons (p. 428). He speaks of himself on one other occasion,[3] that of his visit to Norway, when he was charged with the letters patent sent by St. Louis to king Hacon, whom the French king had invited to join him in his crusade (pp. 651, 652).

Attention given to foreign affairs.

During the years the history of which is contained in the present volume, Matthew Paris has by no means

[1] See the account of his regrets at not being present at the translation of the body of S. Edmund at Pontigny, and the cure of his secret illness, p. 632.

[2] See Madden, Preface to the Historia Anglorum, iii. p. xv. Paris also mentions his hearing bishop Grosseteste's defence of the authenticity of the relic.

[3] He also mentions hearing a speech of one of the Llewellyns respecting Henry III. (p. 232).

confined his attention to English affairs. Though in revising his work with a view to the abridgement which he afterwards carried out in the Historia Anglorum or Minor History, he prefixes to many paragraphs and chapters the words "impertinens historiæ Anglorum," "pertinet historiæ Scotorum," and the like; yet for this, his greater chronicle, he was evidently glad to take a wider range. Thus, into all the affairs of the empire and the papacy he enters with great zest; the wars of the emperor in Italy, the affairs of Milan and Bologna, the attempted election to the papal chair[1] in 1241, &c., are all described in great detail. But to the struggle between the empire and the papacy, which is the keynote to the history of the time, he has paid very great and most important attention. Many of the most valuable documents that issued from both sides are only preserved to us in his pages. They were no doubt sent to St. Alban's by the king for preservation, and found their natural place in the great work of the historian of the house. Unfortunately, he has taken less pains in revising these portions of his works than he has done with his own composition, and the documents are often very corruptly written.[2] Many of the emperor's letters are the composition of Peter de Vineis, and are to be found in the collection of his letters, and thus some help has been afforded in printing the text.

Struggle between the empire and the papacy.

Carelessness with which the documents have been written.

Of the other documents contained in the present volume, the most important are the record of the proceedings of the Parliament of 1242 (p. 185), the very curious and interesting letter of the Paterine Ivo of Narbonne[3] to the Archbishop of Bordeaux, giving an

Other documents.

[1] There is a complete list of all the cardinals engaged in the election, and an account of how each voted, (p. 165).

[2] In addition to this, how grotesquely some of these have been disfigured in the printed editions is the subject of some remarks I have made below.

[3] By a singular mistake some modern writers have styled this Ivo *Archbishop* of Narbonne. He gives a very honest account of his own evil life in early youth.

account of his own adventures and the progress of the Tartars (pp. 270–277), and the account of the errors discussed at the University of Paris and refuted by the prelates in 1243 (p. 280).

On the other hand, a lamentable instance of a forged document being quoted as genuine may be seen in the case of the charter giving a pretended history of the church of Lincoln, which was produced by the canons in their quarrel with Bishop Grosseteste as to his right of visitation (p. 155.) I fear that Paris in this case allowed his party spirit to get the better of his good sense and love of truth. One can hardly suppose that he could have believed in its genuineness,[1] yet he quotes it just as if its authority were undoubted. One instance of a forgery.

In revising his history for abridgement, as has been already stated in the preface to the third volume, Paris directs the omission of many passages, besides those relating to foreign affairs, by the words *vacat, cave, offendiculum*, placed in the margin. These relate chiefly (if not entirely) to the king and his belongings. Thus, he marks in this way the complaints by the bishops of the king's oppressions of the church (p. 3), his description of the king "solito tyrannior effectus et procacius" (p. 14), the application of the abbats to the king for relief from the Pope's demands and the king's threats (p. 36), the description of the king as a reed to depend upon (p. 60), the deprivation of Simon le Norman of all his benefices but one (p. 63), the king's anger against Bishop William de Raleigh (p. 159), the hatred of the citizens of Saintes against the king's stepfather, Hugh le Brun (p. 217), the king's unjust treatment of William de Ros at Bordeaux, the remonstrances of Richard of Cornwall, the king's consequent anger, and the earl's departure after in vain for a time "dissimulans ut impetus "fratris voluntarios palliaret cautius," leaving the king Directions to omit many passages.

[1] See the Preface to *Roberti Grosseteste Epistolæ*, p. li.

to waste his time and treasure at Bordeaux (pp. 228, 229, 231), the seizure of the corn belonging to the see of Canterbury (p. 230), the increasing contempt entertained for the king by the Gascons (p. 231), his poverty and debts (p. 233), the aid demanded from the Cistercians in 1242 (p. 234), the accusation of Hugh le Brun and his offer to clear himself by duel, with the flight of his wife, the king's mother, to Fontevraud, the statement of how the French and Poitevins hated her, and their assertion that she ought to be called Jezebel rather than Isabel (pp. 252, 253), the contrast of Henry III. and St. Louis as regarded their conduct to the Cistercians, the latter requesting their prayers while the former demanded their wool[1] (p. 257), the king's measures against the Bishop of Winchester, William de Raleigh (p. 265), the injuries done to him by the king (p. 285), the consequence of which was a serious darkening of the king's fame (p. 296).

Alterations and softenings of many passages.

But a more remarkable feature than this in the present volume is the alteration of many passages, chiefly those which relate to the character and conduct of the king. In these, the original writing has been carefully erased, and a fresh sentence written in its place over the erasure. Fortunately, the copy now in the Cotton collection (MS. C.) was written before these alterations were made, and thus we are able to know both Paris's original words as well as those which either his softened feelings or the caution of old age induced him to substitute for them in his last revision of his work. I have printed these side by side with a line between them, so that the two editions can be seen at a glance. As they chiefly relate to the king, the change is probably due to the more kindly feelings entertained towards him by the historian, after he became acquainted with him; possibly to the fear he might have had of the king seeing his book

[1] This is omitted in MS. C., though there is no direction to omit it.

while on one of his visits to St. Alban's, and of the consequences which might have followed. Enough, however, was even then left to anger monarchs of less hasty temper than Henry III. But the strongest remarks are toned down in a very remarkable way.

In addition to what is done in those passages which relate to the king, similar alterations are made in many of those which concern Archbishop Boniface and the Roman see. Moreover, many similar passages, and others, relating to the king's mother Isabella, the luxury and pride of the Dominicans and Franciscans, the infamy and avarice of the papal court, &c., are absolutely erased, without anything being substituted for them. All these are known from the Cotton MS. (C.), and the text is printed from that MS.[1]

Others completely erased.

The passages where the original reading has been altered for a milder one will be found in p. 101 (the simoniacal arrangement between the Pope and the monks of Peterborough, altered into a very gentle definition of the transaction), p. 102 (the king's forbidding this, detesting the avarice of the Roman court "ne tam enorme "factum amplius etiam aera macularet," toned down by the omission of all the abuse of the Roman court, and the introduction of the king's attributes), p. 104 (the character of Archbishop Boniface altered from a description of him as a man utterly unfit in knowledge, manners, and age for his high office into a sketch of him as a man of noble stature and elegant person, the uncle of the Queen), p. 105 (the flight of some of the Canterbury monks to the Carthusian order rather than accept the archbishop, altered into an account of his general acceptance by the clergy) p. 206, (the different reports of the speech of one of St. Louis's nobles on the affair of Con-

Account of these.

[1] Parker, or his scribes, have usually written the passages from MS. C. over the erasures in the original MS. In the printed text he makes a curious jumble of the two readings in most of the instances mentioned above.

stantine Fitz-Athulf, the first putting the guilt of this on Henry III. himself, the second especially stating that he was ignorant of it), p. 260 (the avarice and tyranny of the king in pillaging the Jews and the abbats and priors, softened altogether in the alteration), p. 265 (the king's rage against the Bishop of Winchester, softened), p. 360 (the oppression of the Canterbury monks by Archbishop Boniface, entirely changed), p. 396 (the oppression of the citizens of London by the king, where "levi causa fictaque occasione nimis impudenter ex- "torsit," is changed into "causa rationabili, ut sibi et "suis dabatur intelligi"), p. 509 (the king's anger with the archbishop for quashing the election of Robert Passelew to the see of Chichester, softened, "procaciter "præcipitavit" being changed into "licet juste, cassa- "vit,"[1]) p. 510 (the injuries done by the archbishop, altogether softened). Occasionally single words have been altered in this way; thus, the Pope in 1246 (p. 565) is mentioned as making the Dominicans and Franciscans his "theleonarios[2]"; this is altered into "procuratores."

The instances in which the objectionable passages have been simply erased without anything being substituted for them will be found in p. 211 (the words of Hugh le Brun about his wife, the king's mother), p. 254 (the mockery of the Poitevins at the king's lavish gifts and their character), p. 260 (an attack upon Archbishop Boniface), p. 279 (an attack on the luxury of the friars in their buildings, their extortions from the dying, &c.), p. 405 (the revenues of the see of Canterbury used by Archbishop Boniface and his brother for their niece's interests), p. 410 (the character of the papal court, "cujus "fœtor usque ad nubes fumum teterrimum exhalabat"), p. 425 (other hits at the archbishop as "plus genere

[1] Here, too, "quem creavi," which the king was at first made to say of Archbishop Boniface, is altered into "quem promovi."

[2] This word, applied to them later, "theleonarios et bedellos," p. 612, is struck out there altogether.

" quam scientia choruscus, plus armis martialibus quam " spiritualibus formidatus "), p. 511 (the king spoken of as fulfilling Merlin's prophecy of the lynx by his extortions), p. 514 (the pride of the Dominicans and their behaviour respecting their hearing confessions), p. 553 (the avarice of the Roman court), p. 553 (another violent attack on the archbishop), p. 561 (the excessive intimacy of Richard of Cornwall with the Pope), p. 565 (some strong words against the Dominicans and Franciscans), pp. 604, 612, 613, 619, 639 (the avarice of the Pope, the Roman court, and the legates).

Single words, which Paris, in looking through his work, considered too strong, are not unfrequently struck out without anything being substituted for them: *e.g.*, *indecens* in the title, p. 230; *falsum*, p. 259; *indecenter*, p. 285; *turpiter*, p. 297; the mention of the avarice of the Roman court in the heading of the paragraph in p. 552; *ignobiles* applied to the Poitevin ladies brought over to marry English nobles, p. 628; *sophistice, temere*, applied to the Archbishop of Rouen, p. 629. In all these instances we know for certain what the original reading was, as it is given in the Cotton MS.

Additions in the Cotton MS. (C.)

This MS., during these years, is a copy, for the most part exact, of the original in Corpus Christi College, as it is in the previous portion of the history. There are, however, a few additions, namely, the description of William Marsh's castle in Lundy Island, and some additional particulars as to his capture (p. 195), the description of Scilly Island (p. 229), and the mention of the burial of the Countess of Oxford at Oxford (p. 406). Mere omissions in the Corpus Christi MS. are occasionally, though rarely, supplied; *e.g.*, pp. 219, 220, 229. On the other hand, many of the marginal additions in B. are not given in C., as, for instance, the names of Alan of Beccles and the justiciary Adam FitzWilliam, two enemies of St. Alban's, who met with sudden deaths in 1243 (pp. 262, 263).

Errors. A few minor errors will be observed, generally easy to be corrected, and such as, though showing haste or occasional carelessness, cannot be considered as detracting to any serious extent from the general accuracy of the historian; *e.g.*, the Duke of Louvain and Brabant made into two persons (p. 21), *Arragon* for *Navarre* (pp. 79, 179), *Stollius*, a fleet, made into a proper name (pp. 125, 128, see the notes on the passages), *Baldwin* Wake for *Hugh* (p. 194), Hugh le Brun said to have married before he married John's widow (p. 202), Guy, his son, said to be older than Hugh (p. 218), La Réole confounded with Ravenna, and a bishop of La Réole invented to bury the abbat of Evesham (p. 233), *Papali* for *Cantuariensi* (p. 247), *kalendas* for *idus* (p. 255), *Decembris* for *Novembris* (p. 261), John de Coucy called the heir of Engelram de Coucy (p. 361), *Martin* for *Laurence de S. Martino* (p. 412), *abbatem* for *episcopum* (p. 446), wrong dates (pp. 586, 645), &c. If the chronology is correct, there is an error respecting Henry of Susa or Sessa, who was mixed up in the quarrel between the king and the Bishop of Winchester, and whom the king had made warden of S. Cross. Paris speaks of his leaving the country in 1244, and obtaining for himself (" utinam " non comparavit," Paris says, p. 353,) a bishoprick in his own parts. It is difficult not to identify him with the Henry of Sessa who is mentioned by Ughelli as Bishop of Bergamo in 1241, but he died, according to that authority, in 1242.[1]

Quotations from classical authors. The citations from Latin poets are generally stock quotations, most of them occurring more than once. Horace, Terence, Ovid, Lucan, Juvenal, Persius, and Claudian are cited, the last once (p. 395) under the name of Statius, the others generally unnamed. Several

[1] Such an error as that respecting the marriage of Thomas of Savoy in p. 649 is rather the representation of a false rumour than a careless slip. See also p. 654, where Paris has given the initial (M.) of one sister of Ranulph Blundevil for that of another (A.).

quotations are given as from Seneca, but I have not been able to identify them. Aristotle is once (p. 249) cited (the Meteora), relative to falling stars.

Errors of the editions of Parker and Wats.

I have already in the prefaces to the previous volumes called attention to the incorrectness of the editions of Matthew Paris published by Parker and Wats, and shown what strange ideas the original editor had of editing his MS. The present volume affords other instances of this, but of a very different character. The archbishop must have employed different transcribers. Sometimes for many pages together the MS. is very carefully and honestly followed. At others the editor amused himself not by altering the MS. as he did in the earlier portion, but by introducing fresh matter or inserting synonyms of the words used, which gives the appearance of having been done for an elaborate joke. Thus in p. 416, the edition of Wats (1640), p. 657, l. 53, gives *congregandis ac* conferendis, (the words in italics are insertions of the editor, and have no representation whatever in the MS.); p. 657, 54, honestius *et tutius esse;* p. 417=658, 5, pro multiformi *et incessabili* oppressione *et deprædatione* regni dolentium *et miserantium;* p. 418=658, 34, *civiliter et* humiliter postulanti *incivilius* et frontosius; 658, 43, *magnum et* serenissimum; p. 419=658, 48, *fraudulenter et* violenter; p. 423=660, 24, imminentibus autem *et instantibus;* p. 660, 26, per literas suas *regias strictissime* submonitis *et convocatis.*

This is even done with the inserted documents; I give a few specimens from the sentence of Innocent IV. deposing Frederick II. from the empire: p. 445=668, 40 (Wats), congruis attollamus *et evehamus* favoribus; quos autem reos *et culpabiles invenerimus,* pœnis debitis *pro gravitate culpæ afficiamus et* deprimamus; p. 447=669, 69, discrimen *aut periculum;* 669, 22, obstinata elatione *et superbia* despexit *ac contempsit;* p. 449=670, 4, violator *et transgressor;* 670, 19, cogendo *et com-*

pellendo ; p. 450=670, 40, capi *et incarcerari ;* p. 451= 670, 48 *bonis aut* rebus ; p. 453=671, 42, vilipendentes *et contemnentes ;* p. 454=671, 53, afflictione *et persequutione ;* 671, 55, construxisse *aut fundasse ;* 672, 5, ejectis *et expulsis ;* 672, 10, nephandis *et execrandis* excessibus *ac flagitiis ;* 672, 15, iniquitates *atque scelera ;* p. 455=672, 19, 20, astricti *vel obligati* . . . absolvimus *et liberamus* . . . firmiter *et strictim.*

It has been hard upon our historian to have had not only his own words, but his representation of important documents, thus caricatured. Another instance of an alteration which has been productive of error may be observed at the end of the year 1246 (p. 588). Here in mentioning the death of Ranulph Brito, Paris describes him as " familiarissimus regi et regis . . . . . (a word has " been omitted by the scribe), multis postpositis magna- " tibus, et ejusdem consiliarius specialis." Parker's editor (Wats, p. 718, ll. 46, 47) altered *consiliarius* to *cancellarius ;* and on the strength of this Dugdale and others have inserted him in the list of chancellors. *See* Foss's Judges, ii., p. 263.

ERRATUM.

P. 213, line 17, for *Hubertus* read *Herbertus.*

MATTHÆI PARISIENSIS

CHRONICA MAJORA.

MATTHÆI PARISIENSIS

CHRONICA MAJORA.

Quomodo rex Balduinum baltheo cinxit militari, et investivit comitatu Vectæ insulæ, præsente comite Ricardo. A.D. 1240.

Anno Domini MCCXL., qui est annus regis Henrici III. vicesimus quartus, tenuit idem rex curiam suam ad Natale Domini apud Wintoniam. Ubi Baldewinum de Ripariis, juvenem elegantem, scilicet die Natalis Domini, balteo cinxit militari et comitatu Devene [1] investivit, præsente et id procurante comite Ricardo; in cujus custodia idem Baldewinus pluribus annis extiterat, et filiastram suam, scilicet Amiciam filiam uxoris suæ Ysabellæ, Gloverniæ quandoque comitissæ,[2] sibi matrimonialiter copulaverat. f. 131 *b.* The king keeps Christmas at Winchester. Baldwin de Redvers knighted and invested with the earldom of Devon.

De electione domini Hugonis de Pateshulle in episcopum Coventrensem.

Eodem tempore confirmata est electio [3] Hugonis de Pateshulle, electi Coventrensis; qui cum thesaurarius domini regis per aliquot annos antea [fuisset], et se ibidem irreprehensibiliter habuisset, sedens ad regis scaccarium, accessit ad omnes barones scaccarii se- Hugh de Pateshulle made bishop of Lichfield.

[1] *Devene*] So Par. in the margin. The text has *Vecte*; in veste, C., where *Devene* has been also added. Below his shield is drawn.

[2] Daughter of William Marshal, whose first husband was Gilbert de Clare, 6th earl of Gloucester.

[3] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1240. His farewell to the treasury.

dentes ibidem secundum solitum ordinem suum, et cum omnes assurgerent ei, solitum honorem impendentes, ait eis, "Amici mei et socii carissimi, vale-"dico vobis, non recedens unquam a vobis, sed a "scaccario; vocavit me Dominus, licet indignum, ad "regimen animarum." Et cum prorupissent in singultus[1] verba sequentia, omnes sigillatim osculatus est, pro recessu ipsius tenerrime lacrimantes.

De nimis dolenda morte Hysabellæ uxoris comitis Ricardi.

Death of Isabella, wife of Richard of Cornwall.

Circa idem tempus nobilissima mulier Isabella, comitissa Gloverniæ et Cornubiæ, uxor scilicet comitis Ricardi, ictericia usque ad mortem periclitans infirmabatur. Cujus cum impletum fuisset tempus pariendi, (erat enim gravida et partui proxima,) exanimata est; præscisis copiosarum comarum suarum tricis cæruleis, et facta plenarie peccatorum suorum confessione, simul cum puerulo adhuc vivo, sed non vivido, et iccirco statim baptizato, cui nomen Nicholaus aptatum est, migravit ad Dominum. Quod cum comes R[icardus], qui tunc apud Cornubiam gressus direxerat, audivit, prorumpens in gemitus lacrimabiles, doluit inconsolabiliter; et festinanter reversus, corpus venerabilis uxoris suæ veneranter apud Bellum Locum, domum scilicet quam rex Johannes a fundamentis construxerat et Cisterciensium ordini addixerat, fecit in præsentia sua sepeliri.

Her burial at Beaulieu.

De quodam sono mirabili in multis locis Angliæ audito.

Strange sound heard.

Temporibus sub eisdem auditus est sonus terribilis nimis, quasi mons immanissimus projectus maximo impetu in medio mari a sullimi corruisset. Qui sonus in

[1] C. ins. *per.*

eodem momento in plurimis partibus a se distantibus non sine magno timore audientium multorum est auditus. A.D. 1240.

De querimonia episcoporum mota super variis oppressionibus ecclesiæ Anglicanæ.

In octavis vero Epiphaniæ, congregati sunt Londoniis archiepiscopi et episcopi, cum multis aliis magnatibus, præsente etiam legato, reponentes querimoniam gravissimam coram rege in curia sua, super variis injuriis et oppressionibus et cotidianis desolationibus illatis ecclesiæ per iniquum regis consilium, contra suas cartas et juramenta temere veniendo; nec patitur suis pastoribus viduatas ecclesias restitutas respirare; sed ut ab eisdem ecclesiastica bona variis argumentis extorqueat, annis plurimis eas in manu sua detinet, nec patitur electiones canonicas celebrari. Super quibus injuriis illatis et diatim multiplicatis omnes se[2] asserunt vehementer admirari, cum ipse rex totiens juraverit se jura ecclesiastica illibata conservare, ipsomet audiente et candelam tenente, quod omnes episcopi in violatores libertatum ecclesiasticarum simul sententiam fulminabant, in cujus sententiæ consummatione rex, ut alii, suam candelam extinxit inclinando. Et erant contra regem in querimoniis episcoporum capitula circiter triginta. Et eotenus processum est, quod lata [sit] iterum sententia terribiliter nimis in omnes regis consiliarios, qui ejus animum ad prædicta enormia conabantur inclinare.

Offendiculum. Vacat[1] *usque ad hoc signum* ⟵|-|-|⟶ Complaints by the bishops of the king's oppression of the church.

De duplici pressura comitis Marescalli G[ileberti].

Sub illorum temporum curriculo, rex comitem Marescallum criminaliter accusabat super quibusdam arti- Articles of accusation brought by

[1] It is at the foot of the page in C.

[2] *se*] om. C.

A.D. 1240. the king against Gilbert Marshal.

culis, quos consultius esse judico tacere quam recitare; unde duplicatus est dolor ipsius comitis. Hinc enim angebat eum mortis memoria præclaræ sororis suæ Isabellæ commemoratæ; hinc rediviva regis persecutio. Et datus est ei dies respondendi articulis et objectionibus præponendis contra eum, scilicet in octavis Paschæ, quod vulgariter clausum Pascha nuncupatur.

April 22.

De stella quæ dicitur cometa.

Comet.

Sub ejusdem temporis processu, videlicet per totum mensem Februarii, tempore serotino, apparuit versus occidentem quædam fusca stella emittens radium versus orientem, quam esse cometam multi veraciter asserebant.

De eo quod dominus imperator iratus reprehendit regem, quia permisit pecuniam asportari de terra sua in dampnum utriusque.

Messengers sent by Frederick II. to Henry III., to complain of his conduct towards him.

Et nondum negotiis in concilio prædicto perfecte expeditis, venerunt ab imperatore duo nuntii ad regem, per quos ei literarie significavit dominus imperator, se non immerito nimis admirari, quod ipsum sinebat sine aliqua contradictione in sua Christianissima terra tam horribiliter et irrationabiliter excommunicari. Et quod oblitus fœderis maritalis et amicitiæ inter eos initiatæ per matrimonium Ysabellæ jam imperatricis, ipsius supremi principis statum et famam permittebat denigrari. Quamobrem hujus rei coadjutorem, scilicet legatum, quem rex inconsulte in regnum suum vocaverat, exposcit a finibus Angliæ propulsari, quia ipsum inimicum suum et regni Angliæ esse veraciter affirmavit; abrasit enim undecunque impudenter omnem quam potuit pecuniam, ut Papæ satisfaceret avaritiæ et imperialem confunderet dignitatem. Quibus nuntiis rex inito consilio respondit, quod oportuit ipsum Papalibus et ecclesiasticis mandatis obedire pronius cæteris mundi

He demands the expulsion of the legate Otho.

The king says he must obey the Pope,

principibus, præsertim cum tributarius vel feodarius Papæ esse de jure comprobetur; et sic se excusando turpiter accusavit. Rex vero, sperans in hoc placere imperatori, scripsit ei,[1] supplicans attentius, ut ipse gratia affinitatis mitius ageret cum imperatore. Quod cum Papa audisset, in iram vehementem resolutus, contumeliose in hæc verba prorupit; "Vere non in- " venitur in Anglia quis fidelis." Et ab ejus ore verbum rapuit quidam ibidem existens ex parte regis, dicens; "Pater sancte, iccirco non miremini, si rex " Angliæ suis Anglicis fidem non perhibeat, sed ali- " enigenis, quia vix est aliquis hodie Anglicus cui " fides debeat perhiberi." Et qui verbum protulit, erat, ut dicitur, magister Simon Normannus. Pro quibus verbis utrobique prolatis magister Robertus de Sumercote[2] cardinalis in iram magnam commotus, et ipsam, ne in jurgia prorumperet, more sapientis compressit. Erat nempe natione Anglicus, et domino Papæ, qui eum creaverat, in omnibus adversitatibus fideliter adhæsit.

A.D. 1240.

but writes to the Pope on Frederick's behalf.

Anger of the Pope.

f. 132.

Quomodo legatus sæpe admonitus noluit repatriare.

Rex autem, cum ad se reversus timuisset ne sibi aliquid sinistri [contingeret], eo quod tam familiarem occultum inimicum regni, scilicet legatum, habuisset, ei consuluit in bona fide, ne per moram suam in Anglia imperialem magnitudinem amplius in iracundiam provocaret, sed festinanter transalpinans, Papæ et sibi consuleret. Cui legatus ait; "Me vocasti a curia, con- " ductum salvum a te requiro, ut salvus[3] redeam." Imperiales vero nuntii de quibus mentionem ante fecimus, cum hæc omnia cognovissent, ad dominum suum redierunt, omnia quæ viderant et audierant, ut sagaces exploratores, nuntiaturi.

The king advises the legate to return; he requires a safe conduct.

The imperial messengers return.

[1] *ei*] *i.e.* the Pope.

[2] Or Ummarcote, Card. tit. S. Eustachii.

[3] *salvus*] Par. has *vel* –*vo* above the line.

A.D. 1240. *Quomodo indefessus factus est legatus nummorum collector.*

Extortions of the legate.

Legatus interea, sui non oblitus, nummos et redditus non segniter sibi rapuit; procurationesque dari compellens, mittens episcopis et archidiaconis districta mandata, circa festum Annunciationis beatæ Mariæ, in hæc verba:

Literæ.

His letter demanding procurations.

"Otto, miseratione divina, etc. discreto viro, illi
" episcopo, vel archidiacono, salutem. Cum necesse
" habeamus de mandato summi pontificis, moram
" trahere in Anglia longiorem, nec possumus propriis
" stipendiis militare; discretioni vestræ, qua fungimur
" auctoritate, mandamus, quatinus procurationes nobis
" debitas in episcopatu vel archidiaconatu vestro colligi
" facias nostro nomine diligenter, eas quam citius
" poteritis nobis transmissuri, contradictores per cen-
" suram ecclesiasticam compescendo; proviso quod
" quælibet procuratio summam quatuor marcarum ali-
" quatenus non excedat; et ubi una ecclesia non
" sufficiet ad procurationem hujusmodi habendam, duæ
" pariter unam solvant. Datum Londoniis, decimo
" quinto kalendas Martii, pontificatus domini Gregorii
" Papæ decimo tertio."

Quomodo mirabili quodam argumento Romani emungebant pecuniam.

The Pope's scheme for obtaining money by the legate's absolving those signed with the cross from their vow.

Eodem tempore, dominus legatus accepit in mandatis domini Papæ, ut jam excogitato alio argumento pecuniam a fidelibus abraderet, hoc modo, qui per sequens scriptum diligenti lectori satis manifestatur.

" Ille vel ille episcopus dilectis in Christo filiis
" omnibus archidiaconis per diocesim suam constitutis
" salutem. Literas domini legati suscepimus in hæc

" verba; 'Otto etc. Cum, sicut intelleximus, nonnulli A.D. 1240.
" 'crucesignati regni Angliæ, qui sunt inhabiles ad
" 'pugnandum, ad sedem Apostolicam accedant, ut
" 'ibidem a voto crucis absolvi valeant; et nos nuper
" 'recepimus a summo pontifice in mandatis, ut tales
" 'non solum absolvere, verum etiam ad redimenda
" 'vota sua compellere debeamus; volentes eorum
" 'parcere laboribus et expensis, paternitati vestræ,
" 'qua fungimur auctoritate, mandamus quatinus po-
" 'testatem prædictam, a summo pontifice nobis con-
" 'cessam, faciatis in vestris diocesibus sine mora
" 'qualibet publicari, ut præfati crucesignati ad nos
" 'accedere valeant, beneficium super hoc juxta formam
" 'nobis traditam accepturi. Datum Londoniis, decimo
" 'quinto kalendas Martii, pontificatus domini Gregorii
" 'Papæ decimo tertio.'" ←|-|-|→

Quomodo comes S[imon] de Legrecestria accinxit se ad iter Jerosolimitanum arripiendum.

Eodem anno, kalendis Aprilis, venit comes Legrecestriæ, Simon de Monteforti, qui receptus est cum honore a rege et regalibus. Et divertens ad terras suas collegit pecuniam, venditis nemoribus et terris, ad necessaria viatica quibus indiguit, iter suum [1] Jerosolimitanum in proximo arrepturus. Uxor autem ipsius gravida in partibus transmarinis moram continuavit. Tunc [2] vendidit comes S[imon] nobilem sylvam Legrecestriæ Hospitalariis et canonicis Legrecestriæ, pro qua cepit circiter mille libras.

Simon de Montfort prepares for his crusade, 1 April.

He sells his wood at Leicester.

De dissensione orta inter cives Oxoniæ et scholares.

Tempore quoque eodem, orta est gravis dissensio inter scholares Oxoniæ et cives, unde multi eorum [3] ab

Quarrels between the scholars and

[1] *suum*] om. C.
[2] *Tunc . . libras*] In the margin in B.
[3] *eorum*] illorum, C.

A.D. 1240. townsmen at Oxford. Many students go to Cambridge.

illa civitate usque ad Cantebruge mansionem transtulerunt; ubi quasdam libertates a rege contra burgenses scholares[1] sunt adepti, et inde cartam regis optinuerunt.

Quomodo quidam Caursini jussi sunt abire.

The Caursins banished, but the greater number conceal themselves in England.

Temporibus sub eisdem oculi regis aperti sunt, et Caursinis, præcipue Senonensibus, terram suam interdixit, qui terram suam mundissimam iniquis exactionibus palliatæ usuræ macularunt. Ipsi autem moleste ferentes et dolentes tales se pascuas amissuros, data pecunia, quæ nimis solet impios justificare, adhuc pro magna parte latuerunt.

Quomodo[2] *infirmato et postea mortuo Leolino patre filii sui inimici ad invicem facti sunt.*

Death of Llewellyn ap-Jorwerth, 11 April.

Anno eodem, tertio idus Aprilis, scilicet die sancti Guthlaci, princeps Northwalliæ Leolinus, cum edomito Griffino, qui jam calcaneum [sustulerat] ut guerram moveret, terram Walliæ eum contingentem pacificasset, viam universæ carnis est ingressus. Quo mortuo, David, cui pater Walliam pro hæreditate, consentiente Griffino fratre primogenito, habendam decreverat, fratrem suum jam dictum Griffinum ad quoddam concilium in dolo vocavit, in quo, ut asseruit, formam inter eos provideret communi assensu utrique fratrum convenientem pacis et fœderis fraterni; ad quod sub conductu episcopi de Bangor R[icardi] et aliorum magnorum virorum cum pacificus pervenisset, David, fraternitatis oblitus simul et fidei, ipsum capi præcepit; et invitis ac reclamantibus ductoribus, carcerali custodiæ jussit mancipari.

His son Griffith captured and imprisoned by David.

---

[1] *scholares*] om. C.

[2] In the margin there is a drawing of "Leolinus moriens," and "Griffinus" and "David" looking on.

Quomodo rex fecit cives Londonienses et multos alios jurare fidelitatem Ædwardo filio suo. A.D. 1240.

Per idem quoque tempus, rex cives Londonienses et Quinque Portuum custodes et multos alios fecit jurare fidelitatem et ligantiam Ædwardo primogenito suo. Percrebuerunt enim illo tempore rumores in Anglia quod Daci disponebant ipsam [1] hostiliter invadere. Quod tamen nihil aliud erat, nisi quod, navibus oneratis hominibus utriusque sexus, terras a Tartaris vastatas disposuerunt colere et inhabitare et populis restaurare.

Fealty sworn to Edward.

False report of a Danish invasion.

Quomodo data pecunia absolvebatur quicunque voluit a voto crucis.

Eisdemque [2] temporibus inceperunt [3] ipsi Prædicatores fratres et Minores, et alii viri literati, præcipue theologi, crucesignatos absolvere a voto suo, accepta tamen pecunia quanta sufficere videbatur unicuique ad viaticum ultramarinum. Et factum est in [4] populo scandalum cum scismate. Absurdum enim videbatur etiam simplicibus, quam diversis muscipulis simplicem Dei populum substantia sua moliebatur Romana curia privare, nihil petens nisi aurum et argentum.

The Dominicans and Franciscans sell absolutions from the crusading vow.

Quomodo extorserit Papa quintam partem bonorum suorum ab alienigenis in Anglia beneficiatis.

Proposuit etiam dominus Papa eodem tempore et dignum censuit extorquere quintam partem bonorum, in redditibus ultramarinorum clericorum beneficiatorum in Anglia, ad ingerendum gravamen imperatori, quem undique pericula inimicorum cingebant, quos Papa per pecuniam ab Anglia collectam et extortam sustentabat. Nec desinebat interim omnes, qui eidem imperatori

The Pope extorts a fifth from the foreigners beneficed in England.

---

[1] *ipsam*] eam, C.
[2] *Eisdemque*] Eisdem quoque, C.
[3] *inceperunt*] acceperunt, B.
[4] *in*] om. C.

A.D. 1240. fidelitate tenebantur, absolvere, et induratum est odium horribile, diatim suscipiens incrementum. Dicebant etiam regi sui fideles; "Domine princeps nominatissime,
Ps. lxxix. 13, 14. " quare permittitis Angliam fieri in prædam et deso-
" lationem transeuntium, quasi vineam sine maceria
" omni[1] communem viatori, ab apris exterminandam;
" cum habeas efficax privilegium, ut non fiant tales
" in regno isto exactiones, nec sit dignus privilegio
The king will not oppose the Pope. " qui eo concesso abutatur?" Quibus talia persuadentibus, ait; "Nec volo nec audeo domino Papæ
" in aliquibus contradicere." Et facta est in populis desperatio nimis deploranda.

De perturbatione aeris.

Violent wind, 8 March. In crastino vero sanctarum Perpetuæ et Felicitatis ventus supra modum validus et violentus totum aera perturbavit, qui inter cætera obstupenda quendam lapidem, quem homo fortis a terra vix levaret, procul ultra ecclesiam a quodam pinnaculo transportaret.

Quomodo legatus nitebatur inclinare corda episcoporum ad solvendam quintam partem bonorum.

f. 132 *b.* Meeting of prelates and others at Reading. Ejusdem anni spatio, convenerunt apud Radingum omnes Angliæ archiepiscopi, episcopi et majores abbates et quidam magnates regni, Papale mandatum a domino legato explicandum audituri. Quo cum pervenissent, legatus, facto prolixo sermone, ut sibi corda audientium inclinaret, tandem varias pressuras, quas pro justitia ecclesiæ sustinuit dominus Papa, sustinendo insultus Fretherici dicti imperatoris, omnibus patefecit. Exi-
The legate demands a fifth part of their goods for the Pope's gebat igitur instanter ex parte ipsius Papæ quintam partem bonorum suorum, quibus suffultus injurias tam validi inimici valeret propulsare. Cui, inito consilio, responderunt episcopi, quod nullo modo tam importabile

[1] *omni*] omnem, B.

onus, quod universalem tangebat ecclesiam, subirent, sine prolixi consilii diligenti deliberatione. Et iccirco datus est illis dies remotior super hoc magno mandato deliberationis. A.D. 1240. war with the emperor.

Comes Ricardus valedixit episcopis apud Radingum congregatis.

Comes vero Ricardus et alii magnates crucesignati ibidem existentes illis omnibus, qui [1] ibidem congregati fuerant, valedicebant,[2] quia parati fuerant iter Jerosolimitanum arripere. Quod cum vidissent omnes prælati, in lacrimas resoluti, dixerunt comiti Ricardo; "Cur nos, comes, spes post regem unica, deseris? aut "cui nos desolatos relinquis? Invadent nos in ab- "sentia tua alienigenæ rapaces." Comes vero uni pro omnibus, scilicet archiepiscopo Cantuariensi, flebiliter respondit; "Pater mi et domine, certe etsi non essem "crucesignatus, abirem tamen et absentarem me, ne "viderem malâ gentis nostræ et regni desolationem, "quam credor posse, cum non possim, impedire." Richard of Cornwall starts on his crusade. His answer to those who would have kept him.

De dedicatione ecclesiæ Novi Templi.

Tempore quoque sub eodem, dedicata est nobilis ecclesia structuræ expectabilis Novi Templi Londoniarum, præsente rege et multis regni magnatibus, qui eodem die, scilicet[3] die[4] Ascensionis, completis dedicationis sollempniis, convivium in mensa laute nimis[5] sumptibus[6] Hospitalariorum celebrarunt. The church of the new Temple dedicated, 24 May.

---

[1] *qui*] quia, B. C. is correct.
[2] B. ins. *illis.*
[3] *scilicet die Ascensionis*] In the margin.
[4] *die*] om. C.
[5] *nimis*] om. C.
[6] *sumptibus Hospitalariorum*] In the margin.

A.D. 1240.

De decapitatione quorundam prædonum.

Execution of criminals in the North.

Et in crastino sollempnitatis illius allata sunt Londonias decem capita vispilionum decollatorum in Angliæ partibus Septentrionalibus; quorum quidam, dictus Johannes de Actona, fertur fuisse dux et magister principalis.

De morte comitis de Waranne.

Death of William earl Warrenne, 27 May.

Anno quoque in eodem, sexto[1] kalendas Junii, obiit Willelmus comes Waranniæ, Londoniis infirmatus.

Rescriptum de banco, auctoritate domini regis, de hæreditate devoluta ad sorores.

Royal letter to the justiciary of Ireland respecting inheritances devolving on sisters.

Ipso[2] quoque anno, Mauricius filius Geroldi, justitiarius Hyberniæ, missis ad curiam domini regis quatuor militibus, petiit certificari de hoc casu suprascripto:

" H[enricus] Dei gratia, etc., justitiario Hyberniæ, " salutem. Milites de partibus Hyberniæ nuper ad " nos accedentes nobis ostenderunt, quod cum hære- " ditas devoluta sit ad sorores in regno nostro Hyber- " niæ, justitiarii nostri in eisdem partibus itinerantes " incerti sunt, utrum postnatæ sorores tenere debeant " de primogenita sorore et facere homagium de por- " tionibus suis vel de capitali domino, et ei facere " homagium. Et quia prædicti milites petierunt a " nobis certificari, qualiter in regno nostro Angliæ in " casu consimili hactenus usitatum sit, ad instantiam " eorundem vobis significamus, quod in regno nostro " Angliæ semper talis fuit lex et consuetudo in hoc " casu; quod si quis teneret de nobis in capite et " haberet filias hæredes ipso patre defuncto, anteces-

---

[1] *sexto*] Written over an erasure; scilicet decimo, C. His shield, reversed, is in the margin.

[2] This paragraph is inserted at the foot of the page, and so also in C.

" sores nostri et nos semper habuimus homagium de A.D. 1240.
" omnibus filiabus; et singulæ earum teneant de nobis
" in hoc casu in capite, et si infra ætatem fuerint, nos
" habemus custodiam earum et maritagium. Si [1] autem
" de alio quocunque tenuerint quam de nobis, et ipsæ
" sorores infra ætatem fuerint, dominus illarum habebit
" custodiam earum et maritagium [1] singularum, et pri-
" mogenita tantum faciet homagium domino pro omni-
" bus sororibus; et aliæ sorores, cum ad ætatem vene-
" rint, servitia dominis feodi per manum primogenitæ.
" Nec poterit primogenita ea occasione præterea post-
" natis sororibus homagium vel custodiam vel aliquam
" aliam subjectionem exigere, hac ratione; quia cum
" omnes sorores sunt quasi unus hæres de una hære-
" ditate, si primogenita possit habere homagia aliarum
" sororum et custodiam, tunc esset eadem hæreditas
" divisa. Itaque quod primogenita soror fieret simul
" et semel de unica hæreditate domina et hæres,
" hæres saltem suæ partis et domina sororum suarum,
" quod quidem in hoc casu fieri non potest, cum
" primogenita nihil petere possit plus quam minor, nisi
" capitale mesuagium nomine *eylnesce*. Et præterea,
" cum primogenita sit hæres omnium aliarum sororum,
" si obierint sine hærede de se, si ipsa posset habere
" custodiam sororum suarum vel puerorum suorum,
" hoc esset quasi committere agnum lupo devorandum.
" Et ideo vobis mandamus, quod prædictas consue-
" tudines in hoc casu quas habemus in regno nostro
" Angliæ secundum quod prædictum est in regno
" nostro Hiberniæ clamari et firmiter teneri faciatis.
" Teste meipso, apud Norwicum, tricesima die Augusti, Norwich,
" anno regni nostri vicesimo quarto." 30 Aug.

[1–1] This passage is repeated in B., with the alteration of *aliquo alio* for *alio quocunque*. C. is as the text.

A.D. 1240. *De quadam nobili impetratione archiepiscopi Cantuariensis, miserabiliter per regem postea cassata, pecunia multa effusa.*

Complaints by archbishop Edmund to the Pope of the oppressions of the church of England.

Eodem tempore archiepiscopus Cantuariensis Ædmundus, credens et confidenter sperans habere in domino Papa tale adjutorium vel saltem aliquod, quale invenerat in piæ memoriæ Papa Alexandro beatus Thomas martir, ejusdem archiepiscopi prædecessor, cœpit conqueri lacrimabiliter per epistolas lugubres et nuntios sollempnes, quibus credebat cor Papale lapideum in carneum convertere, quatinus illam detestabilem et dampnosam consuetudinem ecclesiæ aboleret,[1] qua reges, immo tiranni et ecclesiæ penitus inimici et rebelles, ecclesias cathedrales et conventuales suo pastore viduatas non sinerent respirare, et eisdem in congruis pastoribus libere et canonice provideri; nec impediret rex motu suo plus voluntario quam rationabili earum electiones, per suos legistas[2] cavillatores quos ad hoc detinuit conductitios. Quarum si aliqua talis ecclesia suo pastore viduaretur, vacans per sex menses, per archiepiscopum loci eidem competenter providetur. Cumque se ex fallaci promissione curiæ Romanæ certissime speraret Ædmundus alter fieri Thomas, cujus certamine glorioso malæ consuetudines Angliæ sunt deletæ, Gregoriumque Papam induisse Alexandrum beati Thomæ coexulis et coadjutoris, inventus est Papa Gregorius subito timidus ut homo; et ad regis Angliæ mandatum, qui hoc asserebat esse contra suam regiam dignitatem, totum illud pium propositum super quo archiepiscopus etiam literas[3] Papales non sine magnæ[4] pecuniæ effusione optinuerat, in irritum revocavit. Quo comperto, rex, solito tyrannior effectus et procacius,[5]

Timidity of the Pope.

Cave.

[1] *aboleret*] om. C.

[2] *legistas*] So C. It is erased in B.

[3] *literas*] littere, C.

[4] *magnæ*] om. C.

[5] *procacius*] Written over an erasure.

electionem Bonefacii contra libertatem ecclesiæ Wintoniensis procuravit, alias licet rite factas et pie celebratas efficacius impediendo. A.D. 1240. Tyranny of the king.

Quomodo archiepiscopus Æ[dmundus] Cantuariensis primus in hac pessima exactione pecuniæ, scilicet quintæ partis reddituum Papæ persolvendæ, licet invitus consenserit.

Quibus diebus profluentibus, Cantuariensis archiepiscopus primus omnium prælatorum, cum adhuc penderet animus sub spe propositi sui consequendi, videlicet [1] in causa sua mota contra monachos, victoriam, dictæ exactioni, scilicet quintæ partis reddituum, licet invitus consensit, faciens de necessitate virtutem; et ipsis Papalibus exactoribus, antequam violenter extorquerent, octingentas [2] marcas numeravit. Quod videntes alii prælati Angliæ in similem ruinam sunt prolapsi. The archbishop gives way to the Papal exaction. The other prelates give way.

Quomodo [3] Wasconia fere a[missa] f[uerit].

Sub eisdem diebus, senescallus Guasconiæ, quasi expulsus de partibus illis, venit ad regem querulus et gemebundus, nuntians ei cum singultibus, quod nisi festinum et efficax haberet consilium de sibi tuenda illa terra, proculdubio omnia quæ ibi habuit in proximo foret amissurus. Danger of Gascony.

Quomodo imperator appropinquans urbi multas sine difficultate cepit civitates.

Profluentibus illis diebus, captis treugis cum Mediolanensibus et Bononiensibus, vel quali quali pace ad *Impertinens usque huc*

[1] *videlicet*] From here to the end of the chapter is written over an erasure.

[2] *octingentas*] octogintas (sic), C.

[3] For this heading C. has "Quomodo a Wasconia expulit (sic) senescallus regis fuerit expulsus."

A.D. 1240. The emperor advances towards Rome. Fear of the Pope.

modicum suspensiva, dominus imperator partes urbi vicinas copioso stipatus exercitu consultius peragravit, et urbes et oppida suo dominio mancipavit, exemplum a Viterbio civibus et oppidanis accipientibus. Unde Papa suæ causæ diffidens in abyssum desperationis est demersus;[1] et reliquerunt eum recedentes ab eo multi cardinalium, ut vix eum, quem suo solo impetu videbant plus efferri quam fræno regi rationis et consilii, aliquis præter magistrum Robertum de Sumercote, qui eum non potuit præ verecundia dimittere, quia ipsum creaverat, amplius sequeretur.

Increpat imperator regem Angliæ, quod permisit sententiam contra eum inferri in terra sua, et de effusione pecuniæ suæ.

Letter of the emperor reproaching Henry III. for consenting to the Pope's demands.

Eodem tempore significavit dominus imperator regi Angliæ, quod mirabatur supra modum, quod tam inconsulte thesaurum suum in detrimentum suum alienigenis distribuisset, scribens ei in hæc verba:

Literæ imperiales.

" Frethericus Dei gratia Romanorum imperator, sem-
" per Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, illustri regi
" Anglorum, salutem et sinceræ dilectionis affectum.
" Cum inter reges orbis et principes affinitas interdum
" et matrimonium contrahitur, tanto magis inter eos
" affectio debet vel unio potius suboriri, quanto majores
" aliis et in altioribus positi[2] speculis dignitatum vir-
" tutum inferioribus debent exempla porrigere; quan-
" toque per unanimes voluntates ipsorum pax et con-
" cordia firmior crescit in populis, honores servantur
" [in] alterutrum, in suorumque roborantur in posterum
" jura regnorum. Et cum hujusmodi fructum ex affi-
" nitate nostra nobis et vobis crediderimus hactenus

[1] *demersus*] emersus, C. | [2] *positi*] positis, B.

" proventurum, præsertim cum obligationem cognationis A.D. 1240.
" nostræ firmaverint sacra sequentium pignora filio- Letter of Frederick
" rum, totum intentioni nostræ contrarium, quod dolen- II. to
" tes et inviti referimus, experimur ; dum præter id Henry III. reproach-
" quod illatam nobis per Romanum Pontificem mani- f. 133.
" festam injuriam, quam nobis præ cæteris terræ prin- ing him for consenting
" cipibus prorsus intolerabilem credebamus, conniventi- to the
" bus oculis pertransistis,[1] iniquam ipsius contra nos et Pope's demands.
" plenam odio carnali sententiam permittendo, vobis
" audientibus et scientibus, non sine multa nostri in-
" juria et imperii verecundia et jactura per regnum
" vestrum undique publicari, nunc, prout certo com-
" perimus, eidem capitali inimico nostro fatue obedi-
" endo, honorem nostrum et sanguinem sitienti, de
" ecclesiis regni vestri ac prædecessorum vestrorum,
" quos reputari nostros nostra compellit affinitas, pia
" largitione ditatis, ad impugnationem nostram pecu-
" niaria sinitis subsidia, tallias, et collectas ministrari.
" Attendat igitur industria regia, callidis[2] non circum-
" venta consiliis, si vos deceat et vobis expediat soro-
" rium et fratrem, aut saltem amicum, seu postremo
" quemquam regem aut principem, cui non indixeritis
" prælium, sicut est regni juris et moris, pecuniæ
" vestræ viribus impugnari. Et quid refert auro et
" argento, vel armis, per vos, aut patientibus vobis,
" hostis nostri præsidia muniantur ? Præsertim cum
" ab experto sciamus, quod majoris auxilii manum
" contra nos Papæ porrigere non possetis, quam si de
" regno vestro permittatis pecuniam ministrari, de qua
" Mediolanensibus et aliis proditoribus nostris stipen-
" diarios milites pollicetur, per quam devotos et fideles
" nostros a fidelitate nostra seducere nititur ; adeo
" quod aliquorum debilium fidem, in evidentem infa-
" miam et non minus in perpetuum eorum exitium,[3]

---

[1] *pertransistis*] pertransisse, B.
[2] *callidis*] callida, B.
[3] *exitium*] exitum, B.

A.D. 1240. Letter of Frederick II. to Henry III. reproaching him for consenting to the Pope's demands.

" est hujusmodi pretii venalitate mercatus. Pro Deo,
" frater carissime, non primum a vobis istud incipiat,
" vel contra nos saltem, quod gratis reges a regibus
" impugnentur; nec sic cervicem regiam Papalis do-
" minii jugum premat, ut in offensam Evangelici dog-
" matis et naturæ, proximum, sororium, et amicum,
" immo fratrem, vos in tantum delectet offendere;
" maxime cum in instanti negotio non magis nostra
" quam vestra et aliorum regum et principum, si sane
" diligenterque attenderitis, per consequens res agatur.
" Quocirca serenitatem regiam præsentium tenore affec-
" tuose requirimus ac rogamus quatinus industriam ac
" potentiam vestram talibus, ex quibus tantum obsta-
" culum formidamus, sicut amorem et honorem nos-
" trum diligitis, tam strenue quam viriliter opponatis;
" non permittentes de redditibus, talliis, collectis, aut
" aliquibus aliis obventionibus regni vestri pecuniam
" aliquam ad Romanam curiam deportari. Nec istud
" vos decet aut expedit conniventia qualibet aut dis-
" simulatione pertransire, sicut vos non velletis quod
" contra vos a nobis et nostris qualiacunque petita vel
" petenda suffragia daremus aliquibus, vel modo quo-
" libet dari pateremur. Alioquin, nedum simili, sed
" justiori, per vos instruamur exemplo, et iis, qui
" vobis attinent, et quibus vinculo veteris dilectionis
" astringimur, hucusque negata contra vos et regnum
" vestrum largiremur; dum vos Papa in prosecutione
" justitiæ nostræ favorabiles invenerit, qui vobis in
" nullo penitus attinet, nisi quod gloriatur, quod non
" sine multa verecundia dicimus, in vobis habere do-
" minii ligii potestatem. Super præmissis autem sin-
" gulis et super aliis omnibus servitiis nostris in ipsis
" partibus procurandis, ecce mittimus vobis H[ugonem]
" Chalbaot,[1] militem et fidelem nostrum, latorem præ-

[1] *Chalbaot*] Chalbaoth, C. He is called *de Cambota* in the letter in the Fœdera, i. p. 238.

" sentium ; dilectionem vestram rogantes attentius, A.D. 1240.
" quatinus ea, quæ [1] vobis ex parte nostra dixerit,
" sicut personæ nostræ indubitanter dilectio vestra cre-
" dat et adimpleat cum effectu, et per ipsum præcise
" ac determinate respondeat, quicquid de prædictis
" omnibus providerit et ordinaverit faciendum. Volu-
" mus enim in instantibus negotiis esse certi a quibus
' debeamus expectare consilium et a quibus sit ca-
' vendum." [2]

Quod multa retulit nuntius.

Et quia verbum domini imperatoris positum fuit in ore ipsius nuntii, dicti H[ugonis] Chalbaot, in magna parte mutilata est præsens amicabilis epistola, et multa sunt sub taciturnitate prætermissa. Rex vero respondit rescribendo quod voluntati Papæ non est ausus contradicere, sed mirabatur supra modum quod soror sua imperatrix non adhuc coronam in locis et civitatibus [3] sollempnibus in imperio magnifice [4] portavit.

The messenger keeps back part of the letter. Answer of Henry III.

De adventu comitis Flandriæ in Angliam, et quomodo rex statim contulit eidem magnam pecuniam cum annuo redditu.

Anni quoque illius profluvio, comes Flandriæ Thomas, avunculus reginæ, in magno apparatu venit de licentia domini regis Francorum in Angliam. Cui adventanti non tantum rex cum suis, sed cum ipso civium Londoniensium numerosa multitudo in tubis et jocunditate et lætitia magna, in equis faleratis, occurrit lætabundus ; et receptus est Londoniis in honore,[5] xeniis multis et

Thomas, count of Flanders, comes to England.

[1] B. repeats *quæ*. C. is correct.

[2] The date of this letter is known from one given in the Fœdera, i. p. 237. It was written "ante castra " pontis Placentiæ, 29 Oct." See Huillard-Bréholles, v. pp. 464–467.

[3] C. ins. *et*.

[4] B. repeats *non*.

[5] C. ins. *in*.

A.D. 1240. muneribus; et statim rex quingentas marcas[1] esterlingorum novorum ipsi concedens, annuatim totidem a scaccario pro homagio, quod tunc fecit ei comes,

He goes to Windsor. recipiendas. Quo negotio perfecto, processit comes apud Windeleshores, ut ibidem nepotem suum, filium regis Ædwardinum infantulum, visitaret. Et statim, quia licentia sua a rege Francorum in brevi tempore

His return. certo termino fuit[2] limitata, in partes Flandriæ, assignato procuratore suo magistro Henrico Flandrensi qui oblata et data reciperet, remeavit. Rex vero incontinenti eidem Henrico clerico ecclesiasticos redditus contulit repentinos. Comes igitur memoratus, opimis oneratus regis muneribus, statim in partibus suis cœpit guerram movere, et acclamando in propatulo stipendiarios milites et servientes conductitios pro denariis

He attacks the emperor's friends. convocare; et sic in brevi conflato numeroso exercitu, electum[3] Leodiensem, qui ex parte fuit imperatoris et[4] ejus consanguineus, et quosdam alios de imperio, qui cum præcepto imperatoris cum ipso electo steterant, hostiliter impugnavit.

Scripsit imperator comiti Flandriæ ut ipsum non impugnaret, et comiti Provinciæ ut hoc persuaderet. Quod tamen uterque facere contempsit.

Impertinens Anglorum historiæ usque huc 3

The emperor threatens Quod cum audisset magnificus imperator, dicto comiti terribili mandato significavit, ut ausus suos nimis temerarios temperaret; nec ipsum quem tot ardua negotia cum papali infestatione sollicitabant præter merita sua, vel suos, præcipue electum Leodiensem, amicum suum et consanguineum, rite ad illam dignitatem vocatum, amplius[5] infestaret, vel imperium perturbaret.

---

[1] In the margin, referred to this place, are the words "trecentarum "marcarum præ manibus conferens "viginti annorum sequentium." They are not in C.

[2] *fuit*] fuerat, C.

[3] *i.e.* Robert de Thorete.

[4] *et ejus consanguineus*] In the margin.

[5] B. inserts *non*.

Præcepit etiam dominus imperator Lovaniæ et Brai- A.D. 1240.
bantiæ[1] ducibus[2] et aliis magnatibus conterminis, ut viriliter hostiles impetus comitis Flandriæ resistendo enervarent. Scripsit etiam dominus imperator comiti[3] Provinciæ, qui de imperio esse dignoscitur, quatinus ipse qui fidelis ejus fuit propositum et conatus comitis Flandriæ, cui ipse comes Provinciæ cornua dederat, refrænaret.

him, and writes to the duke of Louvain and count of Provence.

Scribit imperator comiti Tholosano ut ipsum comitem Provinciæ expugnet.

Quod cum facere omisisset uterque, scilicet comes Flandriæ et comes Provinciæ, scripsit imperator comiti[4] Tholosano, commonens efficaciter quatinus sub retributionis condignæ vicissitudine in comitem Provinciæ, pro duabus reginis[5] filiabus suis erectum et recalcitrantem, nec volentem comitem Flandriæ castigare, hostiliter impugnaret. Cui etiam in gravamen comitis Provinciæ imperator juvamen comiti Tholosano efficax ministravit; cui comes Tholosanus protinus obedivit.

The emperor orders the count of Toulouse to attack the count of Provence.

Quomodo Franci, qui ex parte regis Francorum in partibus, quæ prope Rodanum sunt, commorantur, ob amorem reginæ Franciæ comitem Provinciæ juverunt, et quomodo totus conatus comitis Flandriæ caruit effectu.

Comes vero Flandriæ suos temerarios ausus et impetus speratis videns carere profectibus, et imperiales in suum robur magis et magis confirmari, commina-tione perterritus imperiali, et de morte fratris sui Willelmi,[6] qui ex parte Papali electus fuit, multiformis

The count of Flanders retreats from the war which he had begun.

[1] Henry II.

[2] An error for *duci*, Paris forgetting that the duke of Louvain and Brabant were identical.

[3] Raymond Berenger IV.

[4] Raymond VII.

[5] *i.e.* Margaret, queen of S. Louis, and Alienora, queen of Henry III.

[6] *i.e.*, William, bishop elect of Valence, who died the previous year, see vol. ii. p. 623.

A.D. 1240. f. 133 *b*. certificatus, inceptam guerram suam, profuso thesauro suo et multis inimicis sibi suscitatis,[1] imprudenter inchoatam cum confusione terminavit. Imperator autem, quia idem comes de regno fuit Francorum, quod regnum illi interponebatur et pro clipeo opponebatur, vindictam ad horam dissimulavit, pro tempore tamen ipsam impensurus.

De guerra mota inter comitem Tholosanum et comitem Provinciæ.

War between the counts of Toulouse and Provence.

Comes autem Tholosanus, excitatus ad mandatum imperatoris, quem antiqua dampna, ipsi sæpe a Francis illata, promtiorem[2] reddiderunt, irruit hostiliter in comitem Provinciæ, dampna illi inferens irrestaurabilia. Sed comes Provinciæ statim ad Francorum cucurrit præsidia, petens humiliter, quatinus pro honore et reverentia reginæ Franciæ, filiæ suæ, eum efficaciter adjuvarent. Erant enim apud Avinionem et partes præcipue Rodano adjacentes, qui cum Lodowico[3] rege Francorum illuc advenerant, qui castra et municipia et civitates tunc violenter ab ipso Lodowico captas et instinctu[4] Papæ et adjutorio adhuc detinebant violenter, Franci nobiles et potentes. Qui cum audierunt, quod pater reginæ in hoc certamine deteriorem calculum reportabat, et ut respiraret, auxilium pro amore reginæ sibi præstari suppliciter implorabat, congregati sunt, et[5] unanimiter in auxilium comitis Provinciæ ad arma non segniter convolarunt. Cujus rei præscius comes Tholosanus, paratis insidiis, illis in manu robusta obviavit, et multos[6] ex ipsis in ore gladii trucidavit, conatus eorum ad votum reprimendo. Et ita prosperatum est opus bellicum in manu ejus,[7] ut in

[1] B. (not C.) repeats *guerram suam*.

[2] *promtiorem*] proniciorem, B.

[3] *i.e.* Louis VIII.

[4] *instinctu*] intinctu, B. C. has been corrected.

[5] *et*] om. C.

[6] *multos*] multis, B.

[7] B. repeats *ita*.

brevi tempore circiter viginti castra super Francos et comitem Provinciæ, punitis graviter rebellibus, comes Tholosanus dominio suo pristino mancipavit. A.D. 1240.

Quomodo rex Angliæ scripserit imperatori pro comite Provinciæ.

Rex autem Anglorum, audito quod comes Provinciæ in hoc dampnoso discrimine dampna maxima pertulisset, instantia reginæ urgentissima, scripsit domino imperatori verbis amicabilibus, quatinus comiti Provinciæ socero suo clementia parceret imperialis gratia affinitatis, quæ solet principes maxime confœderare. Henry III. writes to Frederick II. on behalf of the count of Provence.

Quomodo rex Francorum accinctus est ad prælium contra comitem Tholosanum pro læsione suorum incaute prorumpentium.

Francorum autem rex potentissimus, cum audisset talem suis injuriam irrogari, et credens hæc per imperatorem sibi dampna præparari, tam adversus imperatorem quam adversus comitem Provinciæ in iram excanduit vehementem, volens omnibus modis hæc sibi dampna cum injuriis plenissime resarciri; et ad vindictam de tanta temeritate exercendam exercitum suum, quantum et qualem Franciæ nobilitas dinoscitur posse convocare, sub edicto regali et sub terribili festinatione viriliter adunavit. Veruntamen ne præcipitanter ruerent ad certamen, humiliter postulabant[1] et requirebant[2] ab ipso imperatore si hoc discrimen ab ipso sumpserit patronatum. Interim propter jacturam militiæ suæ in Terra Sancta, ne fortuitis casibus reliquias amitterent, ad reprimendos impetus inimicorum Provincialium rex Francorum septingentos Louis IX. collects an army against the count of Toulouse. His enquiry of the emperor.

[1] *postulabant*] postulabantur, B.

[2] *et requirebant*] et requirente, B., in the margin. C. has *requirentes* in the margin after *imperatore*.

A.D. 1240. milites cum multo pluribus servientibus transmisit expeditos.

Purgatio imperatoris.

The emperor exculpates himself.

Super his igitur cum dominus imperator redargutus esset et quasi criminaliter accusatus, inficiatus est spiritu vehementissimo, quod nunquam a conscientia sua emanavit, ut per illum in aliquo regnum Francorum læderetur; immo potius contra hostes ipsius regni paratus est stare et viriliter ac voluntarie dimicare; non enim aliter dinoscitur promeruisse; et ait, "Absit ut mala pro bonis recompensem. Sed si in- "consulte aliqui Francorum, terris[1] comitis Tholosani "affines et contermini, credentes reginæ placuisse, in "adversarium patris ejus insurgerent nimis propere, "et inconsultius[2] sine præcepto domini regis sui in "nostros irruissent, et ipsi læsi injurias non expectatas "propulsando vindicarent, non est admirandum. In- "super non est ambigendum, quin primi primo lædentes "prima pericula et injurias suscitaverint. Igitur in "quantum fieri potest, utrobique restituantur ablata et "de injuriis satisfiat; ne jam seminata semina discordiæ "per inimicum humani generis inter tam nobiles per- "sonas valeant amplius germinare, et inimici nostri de "perturbatione nostra gratulari." Insuper[3] comes Tholosanus dominum imperatorem, apud regem Francorum super hoc facto inscium affirmando, excusavit.

3

Quod regina Francorum quandam filiam peperverat.

Birth of a daughter to Louis IX.

Circa illa quoque tempora, dederat Dominus regi Francorum ex regina sua M[argareta] ad robur et consolationem regni sui prolem femininam.[4]

---

[1] *terris*] terram, C.

[2] *inconsultius*] inconsulte, C.

[3] *Insuper . . . excusavit*] In the margin.

[4] Blanche.

De deploranda strage Christianorum in partibus Damascenis. A.D. 1240.

Loss of the Christians near Damascus.

Cum hæc autem in partibus Francorum agerentur, in partibus Damascenis nostrates lugubrem jacturam in suo exercitu, tam in suis personis, equis, et armis, quam in honore suo, infausto sidere miserabiliter pertulerunt. Quod dolentes referimus, talibus epistolis certificati:

Epistola.

Letters with accounts of this.

"Talis amicus tali salutem. Sciatis quod comes Bri-
" tanniæ[1] fecit equitatum unum ante Damascum, et
" sumpsit prædam magnam, et salvam conduxit ad
" exercitum. Super hoc inviderunt ei comes de Bar,[2]
" comes de Monteforti, dux Burgundiæ;[3] et post octo
" dies fecerunt alium equitatum sine consilio comitis
" Britanniæ, et ibidem interfectus fuit comes de Bar,
" dominus Simon de Claro-monte, dominus Johannes
" de Barres, dominus Robertus Malet, Ricardus de Beu-
" mund, et alii innumerati. Dominus Almaricus comes
" Montisfortis captus fuit et ductus in Babiloniam;
" dux autem Burgundiæ fugit."

Battle of Gaza.

Similiter hæ literæ venerunt de comite Montisfortis ad comitissam uxorem suam,[4] et ipsa transmisit comiti Ricardo.

Item aliæ literæ.

"Sciatis, quod Damascus non capitur, ut dictum est
" prius; sed redierunt omnes Acon. Præterea sciatis,
" quod dominus rex Franciæ amovit omnem thesaurum
" suum a templo, quoniam Templarii nec Hospitalarii
" voluerunt Francos[5] in hoc discrimine adjuvare. Et

[1] Peter de Dreux (Mauclerc).

[2] Henry II.
Hugh IV.

[4] Beatrice, daughter of the count de Vienne.

[5] *Francos in hoc discrimine*] In the margin.

A.D. 1240. " sciatis, quod sexaginta capti sunt vivi, et postea in " reditu decem milites nobiles et expectabiles."[1]

Quomodo dominus imperator condoluit [*de*][2] *infortunio quod accidit Christianis in partibus Damascenis.*

Grief of the emperor at this.

Hæc cum audisset dominus imperator, licet contempto suo salubri consilio ne sine ipso transfretarent, condoluit vehementer. Et statim scripsit sub comminatione terribili Sarracenis tam Damascenis quam[3] Babiloniis, ne ausu temerario nobiles illos Christianos et Deo dilectos, quos in vinculis detinebant, tractarent inhumane, sicut vitam suam diligebant; ne, cum ipse cum formidabilibus ac victricibus aquilis suis in impetu terrifico super eos venerit, vindictam sentiant imperialem et Romanorum indignationem ac eorum imperatoris, quorum gladii Orientalium sanguine totiens sunt inebriati.

Item[4] *super præmissis per epistolam imperialem major certificatio et manifestius testimonium veritatis.*

Impertinens usque huc Λ. f. 134.

Letter of the emperor to Henry III. on the Christian loss.

" Frethericus Dei gratia Romanorum imperator, sem-
" per Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, H[enrico]
" illustri regi Anglorum, dilecto sororio suo, salutem et
" sinceræ dilectionis affectum. Communem casum et
" miserabilem Christianitatis eventum, in clade quo-
" rundam nobilium crucesignatorum exercitus nuper
" collapsorum in partibus transmarinis, inopinata mo-
" bilitate fatorum, tanto affectius intimo dolore defle-

[1] There is an elaborate picture of this at the foot of the page, in two groups, the one, " Franci per " fugam elapsi et vix salvati;" the other, some of the Franks being carried off as prisoners, headed, " Damasceni victores, captivi ab-" ducti. Locus istius belli fuit ante " Gathre." Beyond, at the foot of the next page, is a drawing of " Damascus civitas," with the rivers " Farfar " and " Albana."

[2] *de*] From C.

[3] *quam*] So C.; et, B.

[4] The rubrick in C. is " *Literæ* " *imperiales de certificatione ejus* " *stragis directæ regi Anglorum.*"

" mus et merita lamentatione prosequimur, quanto de A.D. 1240.
" ipsorum periculis ante transitum formidantes quadam
" fuimus meditatione præsagi; et per rerum ac tempo-
" rum conjecturas, integro adhuc eorum statu durante,
" præsentem casum anxii verebamur. Sed nec sere-
" nitatem regiam credimus latuisse, qualiter nos, ver-
" sutias Sarracenorum in partibus ipsis præsentes
" experti, volentes sollicita providentia futuris occur-
" rere, ne rerum insciis et votum suum sine delibera-
" tione sequentibus sinistrum aliquid fortuna pararet,
" per frequentes literas nostras et solempnes nuntios
" nostros crucesignatorum omnium primos ac deinde
" universitatem eorum fecimus exhortari, ut differrent
" tempus ad transitum; cujus nacta commoditate vel
" nos ipsi personaliter in comitatum et ducatum ac-
" cingeremur ipsorum, vel filium nostrum cum eis[1]
" expedire[mus] accinctum præsidio, quam primum
" arduum imperii negotium quod in Ytalia nos urge-
" bat aliquatenus sedaremus. Nec enim aliis com-
" mode[2] poteramus curis involvi, nisi negotiis prius
" expediremur assumptis, ut alterutro liberi facilius
" alterum tractaremus. Et quanquam crucesignati
" omnes et singuli salubribus monitis et consiliis nos-
" tris accederent, intentioni nostræ quæ[3] nihil simulate
" conceperat inhærentes, præsens Romanus Pontifex,
" nostri sermonis et operis malignus interpres, quasi
" discrimen nostræ religionis et catholicæ fidei in
" dilatione commodi temporis ageretur, crebris monitis,
" mandatis, et minis crucesignatos ad transitum cœpit
" impellere, *alligans* aliis, juxta sacræ scripturæ verbum, S. Matt.
" *onera gravia quæ digito suo movere* recusat. Quod xxiii. 4.
" cum ad nostram notitiam pervenisset, eundem an-
" tistitem multotiens iterata prece rogavimus, ne tan-
" tum opus, quod deliberationem consilii, opportuni-

---

[1] B. ins. *quan*; it is expuncted in C.

[2] *commode*] comede, B. C. is correct.

[3] *quæ*] qui, B.

A.D. 1240. Letter of the emperor to Henry III. on the Christian loss.

" tatem temporis, et grandem apparatum rerum et
" hominum exigebat, volubilitati et præcipitio fortunæ
" committeret; nec servitium Jesu Christi et Terræ
" Sanctæ subsidium, quod nostrum et tantorum animos
" virorum accenderat, improvida celeritate confunderet,
" attendens et recolens reparationem tanti discriminis
" facilem non esse post lapsum; demum promissionem
" subventionis nostræ tanto negotio competentis non
" in vanum assumeret, qui servitium Jesu Christi et
" regni Jerosolimitani præsidium, nobis ex filii nostri
" persona subjecti, totis viribus prosequi sperabamus;
" illud præcipue repetentes, quod ex præteritis præliis
" per multas vicissitudines immensa sanguinis cruce-
" signatorum effusio circa hæc fere nihil profecisset
" aut modicum, eo quod sæpius obstitit rerum defectus
" et hominum, et aliquando ductor potens et providus
" multitudini defuit, ut dum non posset ex diversitate
" ductorum vel unius ignavia principis aut tractari
" commoditas plurium aut insolentia coerceri, unde
" salubri consilio ad commodiora tempora reservato,
" et negotio consuleret et personis, ut per copiosissi-
" mum apparatum, necessarium ex unius strenua per-
" sona multitudini regimen, Christiana religio simul et
" semel et ad votum devote procederet, et secura con-
" fideret de triumpho. Sed iste Romanus antistes,
" hæc omnia parvipendens, ut in odium nostrum uni-
" versa cogeret ad ruinam, crucesignatis acrius institit
" ut transirent, non attendens quod Christianorum
" reliquiæ de partibus transmarinis, quæ cum hostibus
" salutiferæ crucis treugarum nostrarum fœdere quies-
" cebant, ex motu crucesignatorum violato fœdere
" poterant gladii periculis et famis exponi, cum non
" posset eis de subventione celeri subveniri ac provi-
" deri. Tandem intellecto quod idem Papa crucesig-
" natis eisdem de transitu literas terribiliter iteraret,
" scripsimus eis ut per regnum nostrum ad transitum
" properarent, et quod parati eramus quibuscunque

" possemus eis hilari munificentia subvenire; quorum A.D. 1240.
" aliqui per regnum nostrum Siciliæ transfretarunt, Letter of the emperor to Henry III. on the Christian loss.
" alii pro parte majori transitum sibi per Marsiliam
" elegerunt. Nunc itaque, quod de tot milibus militum
" pro servitio Terræ Sanctæ manus communium hos-
" tium triumphavit, etsi in clade ipsorum et media-
" toris hominum Christi Jesu et totius Christianitatis
" ignominiam doleamus, eo potius dampna passis con-
" scientia teste compatimur, quanto de amissione tam
" strenuæ militiæ Gallicana provincia præ cæteris
" dampnum gravius est perpessa. Carere tamen ex-
" cellentia nostra non patitur dampna remediis et
" consolatione dolores. Nos enim in subsidium Terræ
" Sanctæ quicquid imperialis eminentia poterit, et
" quatinus tempestas præsentium rerum et temporum,
" inconsulto Romani Pontificis calore suborta, permit-
" tit, hilari munificentia conferemus. Et credimus,
" quod si superviveret Soldanus[1] Babiloniæ, quondam
" pater istius Soldani[2] viventis, ex affectione quam
" ostendebat ad majestatis nostræ personam, de nobi-
" libus militibus captivatis in bello satisfaceret votis
" nostris. Nihilominus tamen apud istum Soldanum
" superstitem pro liberatione ipsorum præcipuam opem
" et operam apponemus. Cæterum quicquid Wimo de
" Conpesa, miles et fidelis noster, quem ad vos pro
" servitiis nostris nuntium destinamus, vobis ex parte
" nostra proponet, indubitanter credatis. Datum Fogiæ, Foggia, 25 April.
" vigesimo quinto Aprilis, indictionis decimæ tertiæ."

Quomodo dominus imperator multorum corda per hanc epistolam sibi conciliaverit, et quomodo Romana curia per injustas et varias extorsiones pecuniæ gratiam fidelium et devotionem amiserit.

His auditis, dominus imperator multorum corda sibi conciliavit; et cœperunt multi stare cum eo, qui in This reconciles many with the emperor.

[1] Malek-el-Kamel. [2] Malek Saleh Nodgemeddin.

A.D. 1240. amore et reverentia ejus prius vacillabant. Romanorum etiam populus, spretis promissionibus Papalibus, imperiali celsitudini cœpit firmiter adhærere. Senatores quoque cum magnatibus urbis, præclaris sanguine, ipsi imperatori dextras dederunt. Creatus enim erat unus Senator Romæ auctoritate imperiali, anno tertio præcedenti. Unde ex tunc congregati sunt cardinales, dicentes quod noluerunt Papales impetus in periculum
Λ totius Christianitatis amplius tolerare.

Per consilium et procurationem cardinalium convocatur generale concilium.

A general council convened for the following Easter, 31 March.

Igitur significaverunt cardinales, inito prolixiori concilio, domino etiam imperatore consentiente et petente, quod juxta petitionem suam bene volebant, ut convocaretur concilium generale, sub quanta posset competenter celeritate, et rite celebrandum. Præfixus est igitur dies concilii proximo advenientis dies Paschæ, ut ea die cum resurgente Domino resurgens ecclesia valeat feliciter respirare.

De quodam puero quem Judæi circumciderant apud Norwicum et reservabant ad crucifigendum.

The Jews at Norwich circumcise a Christian boy.

Circa illa tempora, apud Norwicum circumciderant Judæi unum puerum Christianum, et eum circumcisum vocaverunt Jurninum. Reservabant autem illum ad crucifigendum in contumeliam Jesu Christi crucifixi.[1] Pater autem pueri, a quo Judæi puerum furto subtraxerant, puerum filium suum diligenter quæsitum tandem invenit in custodia Judæorum inclusum. Et clamoribus exaltatis indicavit filium suum, quem credidit amisisse, in Judæi cujusdam conclavi nequiter
f. 134 *b.* reservatum. Cum autem ad notitiam episcopi Willelmi, scilicet de Raele,[2] viri prudentis et circumspecti, et

[1] *crucifixi*] om. C. | [2] *Raele*] Ralegh. C.

aliorum magnatum pervenisset tantum scelus excogitatum, ne per ignaviam Christianorum tanta Christi injuria pertransiretur inulta, capti sunt Judæi omnes ipsius civitatis. Et cum se vellent auctoritate regali contueri, ait episcopus; "Hæc ad ecclesiam spectant, "non ad regalem curiam pertractanda, cum de cir- "cumcisione et de fidei læsione quæstio ventilatur." Judæorum igitur quatuor super prædicto scelere convicti, prius ad caudas equorum distracti, tandem in patibulo suspensi, vitæ reliquias flebiliter exhalarunt. A.D. 1240. Their punishment.

De consecratione H[ugonis] de Pateshulle, et quadam extorsione reddituum.

Eodemque tempore Hugo de Pateshulle, electus Coventrensis et Lichefeldensis, kalendis Julii, die Dominica, apud Novum locum,[1] scilicet prioratum, qui non multum distat a Guldeford, ab archiepiscopo Ædmundo Cantuariensi munus consecrationis suscepit.[2] Willelmus[3] de Haverulle, canonicus ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum, loco ipsius Hugonis thesaurarius subrogatur. Et circa illa tempora facta est iniquissima[4] conventio inter dominum Papam et Romanos, ut dicebatur; ut scilicet [a] Papa quotquot essent in Anglia beneficia conferenda, præcipue religiosorum, Romanorum filiis vel consanguineis ad nutum eorum forent distribuenda, ea tamen conditione, ut unanimiter in imperatorem hostiliter insurgerent, et pro posse suo eundem a culmine imperiali non segniter præcipitarent, titulos antiquæ strenuitatis sibi taliter adquirentes. Unde infra paucos dies postea misit dominus Papa sacra præcepta sua domino Cantuariensi archiepiscopo Æ[dmundo], et Lin- Hugh de Pateshulle consecrated bishop of Lichfield, 1 July. William of Haverhill made treasurer in his place. Shameful agreement between the Pope and the Romans as to English benefices.

[1] *i.e.* Newark, near Guildford.

[2] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[3] *Willelmus . . . . subrogatur*] In the margin. C. places this before the previous sentence, and introduces after *thesaurarius*, "de "quo in proximo titulo fit mentio."

[4] *iniquissima*] nequissima, C.

A.D. 1240. colniensi[1] et Sarisberiensi[2] episcopis, ut trecentis Romanis in primis beneficiis vacantibus providerent, scientes se suspensos a beneficiorum collatione, donec tot competenter provideretur. Unde stupor magnus corda hæc audientium occupavit, timebaturque quod in abyssum desperationis talia audens mergeretur.

Quomodo archiepiscopus exulavit.

Archbishop Edmund in despair leaves England and goes to Pontigny.

Et[3] eisdem diebus, cum dominus archiepiscopus Cantuariensis Æ[dmundus], qui jam dictæ exactioni detestandæ spontaneus vel invitus se subjecit, octingentas marcas Papæ numerando, videns ecclesiam Anglicanam diatim magis ac magis conculcari, et bonis suis temporalibus destitutam libertatibus suis spoliari, affectus est tædio quod viveret et videret mala super terram; increpansque regem de permissione, nihil nisi dilationes reportavit. Variis ergo lacessitus injuriis, exulans transiit in Franciam, et castigata familia apud Pontiniacum, ubi prædecessor ejus beatus Thomas[4] exul commoratus est, orationibus et jejuniis vacans assidue, commoratus est.

De quodam delirante qui indirecte quasdam hæreses asserebat.

A heretick seized at Cambridge who pretends to be a Carthusian.

Diebus[5] illis, quidam quasi honestæ vitæ ac severæ vir habitum et gestum prætendens ordinis Cartusiensis, captus est apud Cantebrugе, nolens intrare ecclesiam aliquam. Super quo deliramento cum requisitus secus quam deceret respondisset, arctiori custodia reservabatur, ita quod post paucos dies sequentes transmissus est ad legatum, in turri Londoniarum recludendus.

[1] Robert Grosseteste.
[2] Robert de Bingham.
[3] *Et eisdem diebus*] Diebus vero illis, C.
[4] C. ins. *martir*, and so the Hist. Anglor.
[5] *Diebus illis*] Et eisdem diebus, C.

Palam enim asseruit, dicens; "Gregorius non est Papa. A.D. 1240.
" Non est caput ecclesiæ. Sed aliud est caput eccle- His assertions and examinations.
" siæ. Ecclesia profanata est, nec debent in ea divina
" celebrari, nisi rededicata fuerit. Vasa et vestimenta
" ejus reconsecranda sunt. Diabolus solutus est; Papa,
" hæreticus. Polluit[1] ecclesiam, immo mundum, Gre-
" gorius qui Papa dicitur." Et[2] præsentibus et audientibus domino abbate R[icardo] de Evesham, et magistro N[icholao] de Farnham, magistris quoque P. de Burdegali, et H[enrico] de Susa, et multis aliis, dixit legatus illi deliranti; "Nonne concessa est desuper po-
" testas domino Papæ solvendi animas atque ligandi,
" ut vices beati Petri exequatur in terris?" Et cum omnes expectarent quid responderet, credentes judicium ab hac sua responsione dependere, ait sub interrogatione et non sub assertione; "Quomodo possem credere,
" quod cuidam symoniali et usurario et forte majo-
" ribus facinoribus involuto concedatur talis potestas,
" qualis concessa fuit beato Petro, qui immediate
" factus ejus Apostolus secutus est Dominum, non tan-
" tum incessu pedum, sed virtutum claritate?" Ad quod verbum erubuit legatus, et ait quidam de circumsedentibus,

" Stulto rixandum non est, furno nec hiandum."

Resolvit etiam labia sua polluta[3] in alia deliramenta; dixit enim inquirentibus, "Concedo omnes articulos
" fidei, veruntamen dico Christum carnem sumpsisse
" in Virgine." Et interrogantibus si crederet Christum sumpsisse carnem de Virgine, hæsitando respondit; "Hoc non dico." Unde si hoc assertive affir-

[1] *Polluit . . . hiandum*] In the margin. It is introduced in C. after the end of the paragraph, thus: "Addidit præterea prædic-
" tus dictus frater quod Gregorius
" Papa non solum polluit ecclesiam,
" immo mundum." There is a marginal note directing it to be introduced here.

[2] *Et*] om. C.

[3] *polluta*] om. C.

A.D. 1240. masset, manifestus hæreticus comprobaretur, cum dicat
Gal. iv. 4. Apostolus; *Factum est*[1] *ex muliere.* Super quem locum dicit et venerabilis Beda presbyter; "Non[2] sunt audi-
" endi, qui legendum putant, *Natum ex muliere, fac-*
" *tum sub lege;* sed, *Factum ex muliere;* qui in utero
" virginali carnem non de nihilo, non aliunde, sed
" materna traxit ex carne. Alioquin non vere filius
" hominis diceretur, qui originem[3] non haberet de
" homine. Et nos igitur, contra Euticen, et contra
" omnes tales infatuatos, clamantes dicimus, quod non
" tantum in muliere, sed de muliere, scilicet Virgine
" Maria, carnem sumpsit; alioquin nec venter beatus,
" nec ubera quæ suxit beatificarentur."

De morte J[ohannis] comitis Lincolniæ.

Death of John de Laci, earl of Lincoln, 22 July.

Eodem anno, die sanctæ Mariæ Magdalenæ, scilicet undecimo kalendas Augusti, comes Lincolniæ J[ohannes], longa vexatus infirmitate, viam universæ carnis est ingressus.[4]

Quomodo misit rex per Angliam tunc temporis justitiarios itinerantes.

The justices itinerant extort money for the king.

Temporibus sub eisdem misit rex justitiarios itinerantes, qui per totam Angliam omnes comitatus regi spectantes peragrantes, multorumque excessus corrigentes, sub prætextu justitiæ infinitam pecuniam ad opus regis omnia dispergentis collegerunt. Assignavit igitur dominus rex partes Angliæ australes domino Willelmo[5] de Eboraco, præposito Beverlacensi, cum sociis suis, septentrionales vero domino Roberto de Lexintuna, perscrutandas, cum suis sibi collegis assignatis.

---

[1] *est*] om. C.

[2] This is from Bede's Expositio in S. Lucæ Evangel. cap. xi. Opp. ed. Giles, xi. p. 144, not quoted exactly.

[3] C. ins. *vere.*

[4] His shield inverted is in the margin.

[5] Afterwards bishop of Salisbury.

Ipso eodem tempore misit dominus legatus infinitam pecuniam domino Papæ per quendam clericum suum,[1] cui nomen Mumelinus, quem dominus Papa gratanter accepit, remittens eundem ut reciperet ampliorem. A.D. 1240. The legate sends money to the Pope.

De nimis detestanda exactione pecuniæ in Anglia jamjam miserabili.

Per eosdem dies venit in Angliam nova quædam pecuniæ exactio, omnibus sæculis inaudita et execrabilis. Misit enim dominus Papa, pater noster sanctus, quendam exactorem in Angliam, Petrum Rubeum, qui excogitata muscipulatione infinitam pecuniam a miseris Anglicis edoctus erat emungere. Intravit enim religiosorum capitula, cogens et seducens eos ad pecuniam promittendam et promissam persolvendam, exemplo aliorum prælatorum, quos mentitus asserebat gratanter persolvisse; dixit enim, "Ille episcopus et ille, ille "abbas et ille, jam libens satisfecit; quidnam vos "ignavi tam moramini, ut grates cum muneribus "amittatis?" Fecit etiam prædictus impostor jurare, ut hoc genus pecuniam extorquendi nulli hominum infra dimidium annum facerent manifestum; quasi eliciens hoc ex singulorum primitiva professione, cum tantum de honestis sit consilium Papale celandum. Hoc faciendo more prædonum domesticorum, qui fidem ab expoliatis extorquent, ut nulli pandant nomina spoliantium. Pietro Rosso sent into England by the Pope to extort money.

De iniquissima exactione quintæ, unde cogebamur jurare hoc celare infra dimidium anni.

Sed si etiam homines silerent, lapides ecclesiarum contra grassatores clamorem levarent. Nec potuit hoc maleficium latere sub tenebris; quomodo etenim pos-

[1] *suum*] om. C.

A.D. 1240. sent prælati a suis et sibi subjectis pecuniam exigere, nisi causa exactionis exprimeretur ?

Vacat hoc. Venerunt[1] igitur abbates vultu flebili et capite demisso ad regem, suarum patronum ecclesiarum, dicentes; "Domine rex, suggillamur, nec licet nobis clamitare; "jugulamur, nec possumus ejulare. Injungitur nobis "a domino Papa impossibilitas, et exactio toti mundo "detestabilis. Baronias a vobis tenemus, nec possu- "mus eas depauperare sine vestri præjudicio; nec "possumus vobis quæ nobis incumbunt pro illis re- "spondere, et Papæ nos incessanter torquenti satis- "facere. Sic enim et sic, rediviva et semper nova et "inexpectata oritur nobis illata angaria a Romanis "excogitata, quæ nos vel ad modicum non patitur f. 136. "respirare; ad asilum vestri consilii et ad sinum "vestri patrocinii recurrimus, super his desolationibus "consilium et auxilium postulantes." Et qui loquebantur hæc, fuerunt dominus abbas[2] de Sancto Ædmundo et dominus[3] abbas de Bello. Quos rex, cum hæc audiret, torvo intuens aspectu et tumultuosa vociferatione perterrens, clamavit ad legatum, qui tunc forte præsens extitit; "Ecce domine mi legate, isti "miseri seductores, pandentes secreta Papalia, obloquuntur, voluntati vestræ non adquiescentes; facite "de ipsis quod vobis placet. Ecce accommodo vobis "unum de melioribus castris meis, ut eos in eo car- "cerali custodiæ mancipetis."

The abbats ask for relief from the king.

The king exposes them to the legate, and threatens to have them imprisoned.

Qualiter abbates pro consolatione desolationem a rege susceperunt.

All, but a few, satisfy the legate's demands.

Quod cum audissent abbates, supra quam dici possit confusione perculsi, recesserunt, legato pro voto satisfacturi. Aliqui tamen, sed pauci, non adhuc vacillantes, nolentes adhuc colla supponere tam odibilis conditio-

[1] This chapter and the next are omitted in C.

[2] Henry.

[3] Ralph of Coventry.

nis servituti, steterunt, requisita solvere renuentes, et subterfugia per inducias sibi vix requirebant. A.D. 1240.

Quomodo[1] *ob consimilem causam vocati sunt episcopi apud Norhamtonam.*

Cumque similia facere credebat legatus, ipsi Petro Rubeo associatus, episcopis apud Norhamtonam propter hoc vocatis, edocti abbatum exemplo, responderunt; "Habemus archidiaconos nobis subjectos, qui norunt "beneficiatorum sibi subjectorum facultates, nos autem "ignoramus. Omnes tangit hoc negotium, omnes "igitur sunt conveniendi, sine ipsis nec decet nec "expedit respondere." Datus est igitur eis dies responsionis, in octabis sancti Johannis Baptistæ, scilicet nativitatis. Quo die cum prædicti convenissent coram legato et ejus complicibus, noluerunt erecta cervice prædictam exactionem tam impudenter contradicendo negare; sed modesta responsione has exceptiones caute contradicendo rationabiliter proposuerunt. The bishops refuse to answer until the archdeacons have been consulted.

Exceptiones episcoporum et archidiaconorum contra legatum et Petrum Rubeum nuntium Papæ.

Dicunt quod contribuere non debent, tum quia contributio fieret contra eum qui contraxit cum principe suo, tum quia fieret ad effusionem sanguinis Christiani; quod patet ex forma scripti Apostolici, in quo continetur, *ad debellandum imperatorem.* Tum, quia fieret contra libertatem ecclesiæ, quod patet ex forma ejusdem scripti ubi dicitur, *contradicentes ecclesiastica censura compescentes;* ecce servitus et compulsio. Tum, quia alias dederunt decimas domino Papæ, sub hac protestatione ne de cætero consimilis fieret exactio; multo fortius nec nunc quinta pars est exigenda. Tum, quia timeri possit ne ad consuetudinem traheretur, Their reasons against the demanded contribution.

[1] This and the next chapter are placed in C. after the document which follows.

A.D. 1240. cum binus actus inducat consuetudinem, ut in codice, *De*[1] *episcopali audientia. Lege nemo.* Tum, quia cum[2] necesse habeant continue diversa negotia in curia Romana expedire, ad quam nisi per terram imperatoris patet accessus, timendum esset ne imperator eorum captionem[3] procuraret, ac ipsos certos de pœna graviori carcerali custodiæ manciparet. Tum, quia cum[2] rex multos habeat inimicos, contra quos onus guerræ expectat sustinere, timens graviora, non esset tutum terram magis depauperare, præsertim cum vacuetur pro magna parte terra, nobilibus in negotium crucis proficiscentibus et multum pecuniæ ad viatica secum asportantibus. Tum, quia hoc verteretur in patronorum ecclesiarum præjudicium, maxime cum non constet ipsos dictæ contributioni consentire. Tum, quia generalis status ecclesiæ, ut dicitur, periclitabatur, propter quod generalis deberet fieri contributio; ut sic, si esset necesse, generalis fieret contributio, quod non est in casu isto; fama enim percrebuit, quod convocabitur concilium ubi talia sunt determinanda; necesse enim est sic fieri ut tollatur scandalum generale.

Cum[4] autem hæc legatus et socii sui audissent, tacite confusionem suam dissimulabant, nacta temporis opportunitate ad hanc vel similem exactionem surrecturi.

Responsiones rectorum ecclesiarum in Bercsire ut non debeant contribuere.

f. 135. The legate summons the rectors of Berkshire, and

Sperantes[5] autem adhuc legatus et complices sui, alios quosdam ad suam inclinare voluntatem, ut contribuerent, videlicet rectores ecclesiarum de Bercsire et quosdam alios; congregaverunt eos, convenientes eosdem

[1] This is the 4th title of the first book of Justinian's Codex. I do not find the passage to which reference is made.

[2] *cum*] om. C.

[3] *captionem*] om. C.

[4] *Cum*] Tum, B.

[5] This is on an inserted half leaf, f. 135.

multis sermocinationibus, minas minis addentes et promissa promissis cumulantes. Quibus constanter responderunt, quod a forma responsionis noluerunt recedere, rationibus eorum fulti; quibus tamen alias, licet illæ sufficiant, annectimus rationes. A.D. 1240. makes his demand.

Dicunt[1] omnes et dicunt singuli rectores ecclesiarum de Bercsire, quod contra imperatorem non est contribuendum ut contra hæreticum, cum non sit dampnatus judicio ecclesiæ vel convictus, licet excommunicatus, nec pro eo quod occupat vel impugnat patrimonium ecclesiæ Romanæ; ecclesia[2] enim non utitur brachio sæculari contra hæreticos. Answers of the rectors of Berkshire to the Papal demands.

Item, sicut ecclesia Romana suum habet proprium patrimonium, cujus administratio pertinet ad dominum Papam; similiter et aliæ ecclesiæ suum, ex largitione et concessione regum, principum, et aliorum magnatum fidelium, quod in nullo est censuale vel tributarium ecclesiæ Romanæ; unde non debent prælati compelli de patrimonio suarum ecclesiarum contribuere.

Item, licet argumento legis omnia dicantur esse principis, non tamen dominio et proprietate, sed cura et sollicitudine; similiter ecclesiæ spectant ad dominum Papam cura et sollicitudine, non dominio et proprietate; unde dicunt, quod non debent ad contribuendum compelli.

Item, cum dicat Veritas; *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam Meam,* reservavit sibi proprietatem, committendo curam, sicut patet ex verbis Evangelii sequentibus; *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis; et quodcunque solveris, etc.* Non *quodcunque exegeris super terram, erit exactum et in cœlis;* unde dicunt quod ad contributionem S. Matt. xvii. 18, 19.

[1] This document is also given in the Burton Annals (Annal. Monast. i., p. 265). It is there headed "Responsiones cleri Angliæ," and begins, "Dicunt omnes et singuli "rectores ecclesiarum *Angliæ.*"

[2] *ecclesia . . hæreticos*] In the margin.

A.D. 1240. Answers of the rectors of Berkshire to the Papal demands.

non possunt nec debent secundum Deum et justitiam compelli.

Item, cum ex auctoritatibus sanctorum patrum fructus ecclesiarum in certos usus, puta ecclesiæ, ministrorum, et pauperum, sint deputati,[1] non debent in alios usus converti, nisi auctoritate ecclesiæ universalis; unde de bonis ecclesiæ non est contribuendum ad pugnandum, maxime contra Christianos.

Item, cum clericis vix sufficiant proventus ecclesiarum suarum ad victus cotidianos, tum propter earum tenuitatem, tum quia nonnunquam fames in regione ingruit, messe deficiente, tum quia tanta multitudo pauperum et adventantium, quorum mori partem vidimus pro defectu alimentorum, tum quia nullus potest nisi unicum beneficium optinere, unde pauperiores et vix sibi et pauperibus sufficiunt, non debent ad talem contributionem compelli.

Item, licet esset bonum contribuere, omitti tamen deberet et expediret propter scandalum jam suscitatum et per orbem ventilatum contra ecclesiam Romanam; quia dicitur publice, alias factæ fuerunt hujusmodi exactiones, et clerici enormiter depauperati sunt; et statim exacta et extorta pecunia, composuerunt Papa et imperator, nec est quadrans restitutus; immo si qua residua fuissent post compositionem et reddenda, graviter extorquebantur. Et dicit Canon quod licet pro scandalo vitando peccatum mortale [committi][2] non debet, bonum tamen quandoque omitti debet, ut scandalum vitetur; unde non debemus contribuere.

Item, si contribuerent contra imperatorem, non solum cruciatus corporis, sed mortis periculum immineret sedem Apostolicam pro justitiæ impetratione [adeuntibus][2] et peregrinantibus de hac regione ad Terram Sanctam propter terræ liberationem; unde et cetera.

---

[1] *deputati*] deputate, B.

[2] *committi, adeuntibus*] From the copy in the Burton Annals, p. 266.

Item, binus actus inducit consuetudinem; unde cum alias facta fuerit hujusmodi contributio, si modo fieret, verteretur in consuetudinem; unde et cetera. A.D. 1240. Answers of the rectors of Berkshire to the papal demands.

Item, exhæredatio principis Angliæ et magnatum terræ, considerata potestate imperatoris et debilitate et paupertate regni Angliæ, ex contributione hujusmodi immineret manifesta; unde contribuere non expedit nec debemus.

Item, cum rex Angliæ et magnates tam in jure hæreditario, quam bona et appropriata consuetudine, habent jus patronatus ecclesiarum Angliæ, et rectores ad eorum præsentationem institui volunt, sicut nec f. 135 *b*. debent nec possunt in aliquam contributionem consentire inconsultis patronis, quia sic possit ex ecclesiis suis præjudicium generari, cum eædem ecclesiæ sint per eosdem patronos terrarum ac reddituum propter hoc specialiter collationibus dotatæ aut ditatæ, ut rectores earum suscipiant hospites tam divitum quam pauperum, sustinentes hospitalitatem tam laicorum quam clericorum, secundum suas facultates, locorum exigente consuetudine; a quibus si procedat talis exactio, oportet cessare, et ita patroni suo jure et intentione hac causa donandi fraudati erunt; et sic donata repetere, vel saltem alia quærent gravamina, nec iterum ecclesias de suis bonis fundabunt, vel conferent beneficia.

Item, cum istud petatur contra talem qui fœdus iniit cum principe nostro, præsertim per matrimonium, non debemus eo inconsulto contra eum contribuere.

Item, quod cum nuper alias præstiterunt[1] contributionem[2] in casu consimili, et promissum esset præbentibus auctoritate istius ejusdemque Papæ, quod de cætero non fieret hujusmodi exactio, de dicto gravamine adhuc sentientes se gravatos, non debent contribuere; quia

---

[1] *præstiterunt*] pristini, B.; pristine, C.

[2] *contributionem*] contributioni, B.

A.D. 1240. Answers of the rectors of Berkshire to the papal demands.

timent quod ex frequenti contributione in servilem et inusitatam trahantur consuetudinem; præsertim cum multi in plerisque regionibus, nec adhuc Franci, non consentiant contributioni. Nec est manifestum vel notorium, aliquod emolumentum per hujusmodi extorsiones ecclesiæ contigisse, utinam[1] non ad detrimentum! roborantur utique et ditantur exinde hostes ecclesiæ, et ex validis fiunt validiores; et durum est nobis armis propriis perimi; quare non est contribuendum.

Item, cum omnes vel fere omnes voto crucis sint astricti, ad quæ vota vel per se vel per alios competentes solvenda admonitionem Papalem receperunt; et huic tam arduo et utili negotio simul et semel etiam huic contributioni nequeunt satisfacere.

Item, cum privilegio crucesignatorum sint muniti, quibus et fructus et obventiones reddituum suorum sibi integre triennio conceduntur, ad hoc non debent contribuere.[2]

Item, cum plures sint per literas Papales astricti, ut de decimis ecclesiarum suarum, quæ ad jus patronatus monachorum Cluniacensis ordinis spectare noscuntur, vel in quibus ipsi monachi aliquod temporale vel spirituale habent, usque ad terminum eis respondeant;[3] unde non debent contribuere.

Item, cum dominus noster rex Angliæ undique habeat hostes capitales, ei ut dicitur nocere præparatos, ac regnum sit destitutum consilio et auxilio proborum, in brevi peregre proficisci disponentium, maximam pecuniæ summam qui secum deportabunt, nec esset tutum in tantum depauperare ecclesias et regnum, quod ad tuitionem reipublicæ non sufficeret, timendum foret pro certo de irrestaurabili regni exterminio.

Item, cum olim essent ditiores clerici Anglicanæ nationis, quando videlicet omnes habuerunt, vel major

[1] *utinam . . .contribuendum*] Not in the Burton Annals.

[2] The document in the Burton Annals ends here.

[3] *respondeant*] respondent, B.

pars habuit plura beneficia sine dispensatione, ac nunquam ab ipsis talis exactio facta fuit, licet per imperatores tyrannos tunc temporis multi Papæ patres sanctissimi, exilio relegati, in se et in membris suis ac facultatibus ecclesiæ durissima paterentur; non debemus contribuere. A.D. 1240. Answers of the rectors of Berkshire to the papal demands.

Item, in regno Franciæ multæ decimæ militibus ab Apostolicis patribus concessæ creduntur,[1] ut ipsi Romanam ecclesiam tueantur, nec constat ab eis debitum suffragium esse denegatum, nec etiam constat eorum suffragium exercitui domini Papæ fuisse adhuc contributum; quare non debemus contribuere.

Quomodo per proprium scisma et divisionem fracti sunt.

Legatus igitur et sui complices, comperientes constantiam eorum tot fultam validis rationibus, nec se posse ipsos simul cohærentes frangere, cogitaverunt scisma inter eos et divisiones procurare. Adiit ergo legatus regem, et ipsum cito enervatum sibi inclinavit. Adierunt et complices ejus tam episcopos quam eorum archidiaconos, præcipue tamen magistrum Alanum de Becles, archidiaconum Subiriensem,[2] aliis prius constantiorem, et quosdam alios ambitiosos, ad altiores dignitates aspirantes, adjutorium eis efficax pollicentes, ut dictæ universitati non consentirent; et sic divisis illis prævaluit pars adversa. The legate prevails by dividing his opponents.

De transfretatione comitis Ricardi et aliorum nobilium subsequentium et præeuntium.

Eodem anno, comes Ricardus, paratis omnibus quæ ad iter Jerosolimitanum necessaria videbantur, venit ad abbatiam Sancti Albani, ubi ingressus capitulum, a conventu suffragia petiit orationum. Et postea Londo- f. 136. Richard of Cornwall goes to S. Alban's, on his way

[1] *creduntur*] credantur, B.

[2] Of Sudbury. The Historia Anglorum mentions his death this year, *before* this demand was made, ii. p. 432.

A.D. 1240. to start on his crusade.

nias veniens, circa dies inter Ascensionem et Pentecosten, fratri suo regi et legato et aliis magnatibus valedicens, versus Doveram gressus maturavit. Rex autem, suscipiens filium suum Henricum in custodiam suam et possessiones suas sub protectione[1] sua, et legatus et multi magnates, prælati, et religiosi proficiscentem usque ad mare comitantes, eum Divinæ gubernationi devotissime commendarunt.[2] Frater Theodoricus, prior Hospitalis, adhæsit ei comes et dux indivisus. Transierunt autem circa illa tempora multi nobiles Angliæ; scilicet comes Willelmus[3] Longaspata Sarisberiensis; et alii, quorum nomina in hujus[4] folii margine notantur[5] inferiori.[6] Quibus multi barones et

His companions.

---

[1] *protectione sua*] protectionem suam, B.

[2] The ship is drawn in the margin.

[3] *Willelmus . . . Sarisberiensis*] Written over an erasure.

[4] *hujus folii*] ista, C.

[5] *notantur inferiori*] possunt inveniri, C.

[6] The marginal note is as follows:—

Omnes hi vexilla ferentes transfretarunt cum comite Ricardo apud Marseylle, scilicet de familia comitis Ricardi una etiam cum superius nominato W[illelmo] Longaspata:

Names of the chief persons accompanying earl Richard and Simon de Montfort on their crusade.

Phillippus Basset.
Johannes de Bellocampo.
Galfridus de Lusci.
Johannes de Neville, forestarius.
Galfridus de Bellocampo Bedefordiæ.
Petrus de Brus.
Willelmus de Furnivallis.

Item in eodem passagio transfretarunt cum domino Simone de Munford, qui quidem remanserat de familia comitis Ricardi antequam de Anglia recesserat,

Thomas de Fornivallis,
Gerardus de Fornivallis, frater ejus.
Hugo Wake.
Aumauri de Sancto Amando, senescallus curiæ domini regis.
Wischard Ledet.
Puncard de Dewyme.
Willelmus de Dewyme, frater ipsius, qui dicitur de Pemes.
Gerardus de Pesmes.
Fulco de Baugye.
Petrus de Chauntenay.

Omnes hi vexilla ferentes perrexerunt cum S[imone] de Munford comite Leycestriæ et cum uxore ipsius, sorore domini regis, per Lombardiam et per Apuliam, ascendentes naves apud Brundusium [?]. Uxor autem S[imonis] de Monteforti comitis, soror regis Angliæ H[enrici], remansit in Apulia juxta Brundusium in castro quod cum terra magna datum sibi . . . .

The rest is illegible. C. only gives this last paragraph as far as "perrexerunt."

milites et alii strenui, quasi capitaneis et ducibus, adhæserunt. A.D. 1240.

De magno honore quem rex Francorum fecit comiti Ricardo, quando venit in terram suam, et illum honorem per totam terram suam continuavit.

Honours paid in France by Louis IX. and queen Blanche to Richard of Cornwall.

Comes vero Ricardus cum prospere in ulteriori litore applicuisset, et ad partes Franciæ jam perveniens regi appropinquasset, rex cum matre sua B[lanchia] et multis magnatibus comiti venienti occurrit lætabundus et festivus, et hospitatus est eum in palatio suo, cum ipso gratanter, quasi cum dilecto consanguineo suo, convivando, ipsum xeniis et muneribus regiis civiliter respiciendo. Misit quoque marescallum suum tutorem et ducem per totam terram suam, qui viatica et hospitia laute et honorifice sibi suisque procuravit, donec Rodanum lætus et sospes pertransisset.

Hospitality offered by the citizens of Avignon.

Cives vero Avinionis occurrentes ei in gaudio, optulerunt ei hospitium in civitate suis sumptibus gratanter procurandum.

He embarks at Vienne.

Postea, apud Viennam[1] ingressus naviculas, proposuit per Rodanum usque ad civitatem Arelatensem navigare. Cives vero Viennenses et alii affines rogaverunt comitem R[icardum] ut naviculas suas cursatrices eis venderet, pro quibus rei pretium triplicarent.

Conduct of the citizens.

Quod cum renuisset comes, asserens se non esse mercatorem, cives illas violenter retinuerunt.

He goes to Arles,

Sed comes, ut potuit, iter suum nimis offensus continuavit, tendens et perveniens ad civitatem Arelatensium.

to Beaucaire.

Cives vero super hoc enormi facto pœnitentes, sed sero, naves comiti ablatas eidem apud Balcarium remiserunt; quas comes, præ indignatione concepta, omnes comminuit. Et contristatus est nimis comes Tholosanus, super hac injuria comiti Ricardo in finibus suis (sunt enim consanguinei) irrogata.[2]

---

[1] *Viennam*] Wianam, C. | [2] *irrogata*] irrogato, B.

A.D. 1240. *Quomodo comes Provinciæ occurrit cum gaudio comiti Ricardo, et recepit eum quasi dilectum amicum.*

The count of Provence comes from Tarascon to meet him.

Comes vero Provinciæ, pater scilicet reginæ Anglorum, cum de adventu comitis R[icardi] certificaretur, venit obviam ei de Tharasco in gaudio et exultatione, paratus ad ejus obsequia et pronus ad beneficia; sperans subsidium ab eo suscipiendum contra adversarium, comitem scilicet Tholosanum, cum quo guerram habebat et multa pericula sustinebat.

Quod comes Ricardus ad Sanctum Egidium ivit in peregrinationem.

He goes to S. Gilles.

Cum autem comes Ricardus illuc pervenisset, sciens se esse non remotum a civitate Sancti Egidii, causa orationum illuc properabat, ut, sicut paulo ante in capitulo Cisterciensium in generali capitulo veniens humiliter orationibus eorum se commendavit, conferendo ex innata sibi munificentia redditum viginti marcarum ad refectionem congregationis, ita sancti Egidii suffragiis maris discrimina securius pertransiret.

f. 136 *b*.

Quomodo legati Papales comitem Ricardum ne transiret ex parte domini Papæ prohibuerunt.

At S. Gilles the papal legate and archbishop of Arles forbid his proceeding on his crusade.

Et cum comes Ricardus ad Sanctum Egidium pervenisset, venerunt ad eum unus legatus et archiepiscopus[1] Arelatensis, auctoritate domini Papæ consulentes et inhibentes, ne comes transfretaret. Quod cum comes vehementer admirans redarguisset, asserens se credidisse veritatis firmitatem inesse dictis Apostolicis et suis quos misit prædicatoribus, moleste tulit nimis tales inhibitiones, et dixit; "Omnia mihi necessaria ad "transitum præparavi, valedixi amicis, præmisi the- "saurum et arma mea, naves paravi jam meis[2] victu-

His speech in answer.

[1] John Baussan. | [2] *meis*] om. C.

" alibus oneratas; et nunc mutato verbo, transfretare A.D. 1240.
" cum jam ad mare navem intraturus perveni, pro-
" hibet Papa, qui dicitur successor et vicarius Jesu
" Christi, qui nunquam verbi Sui transgressor fuisse
" perhibetur, ne ad servitium Christi properem, ad
" omnia jam accinctus." Et cum viderent legati illi, quod transitum suum nequirent impedire, cœperunt persuadere, ut relicto portu Marsiliæ intraret mare in portu qui dicitur Aegemorte. Quod omnes de exercitu abhorruerunt propter loci corruptionem et infirmitatem, et dissuaserunt. Comes igitur, detestans Romanæ ecclesiæ duplicitatem, cum magna mentis amaritudine Marsiliam tendebat, spretis legatorum fallacibus et ambiguis[1] sermocinationibus. Et primo ad Rokam[2] veniens, ibi classem totam ordinavit et oneravit. Misit autem ad imperatorem status sui notitiam, et significavit ei Papalem muscipulationem per nuntios sibi speciales, scilicet Robertum de Tuenge militem et alios. Et in septima[na] infra octavas Nativitatis beatæ Mariæ sese vasto mari navigandum commendavit.

He refuses to embark at Aigues-mortes, and goes to Marseilles.

At la Roque.

Dubium.

He sets sail.

Quomodo David filius Leolini in dolo vocavit fratrem suum ad concilium, cepit,[3] et incarceravit.

Eodem anno, die videlicet sancti Guthlaci, cœpit guerra oriri inter duos filios Leolini. Postea quoque a die prænotato, quo idem princeps viam universæ carnis est ingressus, usque ad finem æstatis, scilicet festum Sancti Michaelis, non defuit guerra in finibus Walliæ; donec uno fratrum incarcerato, cæteri Walenses impetus suos perterriti refrænarunt. David enim nepos regis in dolo vocavit fratrem suum primogenitum, scilicet Griffinum, ad concilium, de pace rationabiliter tractaturum. Ad quod cum pervenisset in conductu epi-

April 11. War between the two sons of Llewellyn.

[1] *ambiguis*] ambugiis, B. C. is correct.

[2] *Rokam*] Rogam, C.

[3] *cepit et*] et eum, C.

A.D. 1240. Imprisonment of Griffith.

scopi de Bangor[1] et aliorum fide dignorum, frater ejus David eum capi præcepit, et carcerali custodiæ mancipari.

De electione Petri de Egeblancke in episcopum Herefordensem.

Peter d'Acquablanca, bishop of Hereford. 24 August.

Die vero sancti Bartholomæi, electus[2] est in episcopum Herefordensem magister Petrus de Egeblancke, qui aliquando familiaris clericus fuit et procurator expensarum Willelmi electi Valentini, natione Provincialis. Et post parvum temporis intervallum cum magno est[3] a rege honore receptus, et confirmatus sine aliqua contradictione vel difficultate. Alius enim, quidam[4] canonicus Lichefeldensis, vir per omnia commendabilis, electus, videns dies malos imminere, et regem nullum fere nisi alienigenam acceptare, cessit,[5] et regimen ecclesiæ Deo et canonicis fratribus suis commisit disponendum.

Regina Anglicæ peperit regi filiam, et vocatum est nomen ejus Margareta.

Birth of Margaret, 29 Sept.

Festo autem Angelico sollempnizato, regina Alienora regi peperit unam filiam. Et vocatum est nomen ejus Margareta, quod est nomen materteræ ejusdem, scilicet reginæ Francorum, et quia in discrimine puerperii sanctam invocavit Margaretam.

---

[1] Richard.

[2] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[3] *est*] om. C.

[4] *quidam . . . . commendabilis*] In the margin.

[5] "In Augusto electus Herefordiæ "similiter [*i.e.* rege eum recusante] "cassatur." Annal. de Theokesb. (Annal. Monast. i. p. 116). His name was Michael. See the Hist. Anglor. ii. p. 438.

De[1] *consecratione magistri Andelmi in archiepiscopum Armachcanum.*

A.D. 1240.

Andelm (Albert) of Cologne archbishop of Armagh, 30 Sept.

Eodemque tempore, scilicet die sancti Jeronimi, magister Andelmus, natione Coloniensis, vir moribus et literatura commendabilis, in archiepiscopum Armachkanum[2] apud Westmonasterium, præsente rege et legato et quamplurimis episcopis,[3] Wigorniensi[4] ministerium peragente, sollempniter est consecratus.

De sollempni dedicatione ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum.

Dedication of St. Paul's, 1 Oct.

Die vero sancti Remigii, dedicata est ecclesia Sancti Pauli Londoniarum ab episcopo ejusdem loci Rogero, præsente rege et multis episcopis et magnatibus, qui omnes ea die convivium cum ipso episcopo et canonicis lætanter celebrarunt; ad quam venientibus et devote ibidem orantibus concessa est venia quatuordecim annorum. Quæ omnia legatus et omnes episcopi præsentes confirmarunt.

De morte Thomæ de Muletuna.

Death of Thomas de Muletun.

His injuries to Croyland abbey.

In ejusdem anni æstate Thomas[5] de Muletuna, miles in armis cum juventus ei arridebat, et cum provectioris erat ætatis, abundans possessionibus legisque peritus sæcularis, viam universæ carnis est ingressus. Hic dum fines suos cupiebat ampliare, abbatiæ Sancti Guthlaci, cujus prædia suis erant contermina, multotiens intulit dampnum et gravamen.

---

[1] This paragraph is after the following in the MS., but with the letter A. affixed to it, the other having B.

[2] In the margin a pastoral staff and mitre are drawn, and above, "illa ecclesia metropolis est totius "Hiberniæ."

[3] *episcopis*] om. C.

[4] Walter de Cantelupe.

[5] His shield inverted is in the margin.

A.D. 1240. *De placito moto inter dominum abbatem Sancti Albani et quosdam milites in terra et de terra Sancti Albani feodatos et quosdam alios.*

Lawsuit between St. Alban's and certain knights respecting their right to hunt in the free warren of St. Alban's.

Eodemque anno quidam milites et alii, quibus ex sua benignitate abbates Sancti Albani licentiam venandi ad tempus concesserant in libera warenna Sancti Albani, concessa ecclesiæ longe[1] retroactis temporibus, et a regibus et fundatoribus ejus confirmata, sicut testantur nobilia ipsius ecclesiæ instrumenta, gratia sibi concessa abutentes et vitio ingratitudinis laborantes, ipsam gratiam in perpetuam consuetudinem et jus continuum vendicantes, possidere, et ecclesiam suo jure privare vel potius exhæredare nitebantur. Abbas vero Johannes, qui tunc temporis abbatiam tenebat, qui de jure suæ professionis libertates læsas et possessiones dispersas revocare tenebatur, super hac injuria ecclesiæ suæ illata gravem domino regi reponens querelam, tale breve super eos adquisivit.

Breve de warenna et totus processus ejusdem.

Writ to summon the trespassers obtained by abbat John [of Hertford].

"Henricus, Dei gratia rex Angliæ etc., vicecomiti
" Hertfordiæ salutem. Si abbas de Sancto Albano
" fecerit te securum de clamio suo prosequendo, tunc
" summone per bonos summonitores Galfridum de
" Childewike, Galfridum, Willelmum, Johannem, et
" Ricardum, filios ejus, Willelmum de Gorham, Thomam
" de Wauz, Walterum et Henricum filios ejus, Adam
" de Sumery, David de Garpenvilla, quod sint coram
" justitiariis ad primam assisam cum in partes illas
" venerint, ostensuri quare fugaverunt et lepores ce-
" perunt in libera warenna sua de Sancto Albano sine
" licentia sua; et habeas summonitores et hoc breve.
" Teste me ipso, apud Westmonasterium, vicesimo sexto
" die Junii, anno regni nostri vicesimo quarto."

---

[1] *longe*] om. C.

Acta apud Hertfordiam, a die Nativitatis beati Johannis Baptistæ in unum mensem, coram Willelmo de Eboraco, præposito de Beverlaco, Henrico de Bathonia, Rogero de Thurkebya, Gilberto de Prestuna, tunc justitiariis ibidem itinerantibus, anno regni regis Henrici filii regis Johannis vicesimo quarto. A.D. 1240. *Prosecutio negotii.*

Recordatio vel recitatio coram justitiariis.

Galfridus de Childewike, Gaufridus, Willelmus, et Ricardus, filii ejus, Willelmus de Gorham, Thomas de Wauz, Walterus et Henricus, filii ejus, Adam de Sumeri, David de Garpenvella, submoniti fuerunt per breve domini regis ad respondendum abbati Sancti Albani, quare fugaverunt et lepores ceperunt in libera warenna sua de Sancto Albano, sine licentia sua. Et inde queritur, quod die Mercurii proxima ante festum sancti Thomæ Apostoli, ipsi venerunt cum canibus, et ceperunt lepores suos in warenna sua. Et similiter, quod chaciaverunt in campis suis omnibus in warenna subscriptis, scilicet in campis Sancti Albani, Kyngesburia, Parco, Langeleia, Kayso,[1] Rikemarswurthe, Cudicote, Waldene, Sandruge, Tidenhangre, Barnate, Redburne, et in terris suis dominicis et rusticorum suorum, contra libertatem suam, qua usus est a tempore Henrici regis senis, unde dampnificatus est ad valentiam quadraginta marcarum. Et Galfridus et omnes filii, Adam de Sumeri, veniunt et defendunt vim et injuriam; et dicunt, quod ipsi et antecessores sui a conquestu Angliæ chaciaverunt in omnibus locis prædictis de jure, tempore Henrici regis avi domini regis, in temporibus regni Johannis, et domini H[enrici] regis qui nunc est, et habuerunt chaciam illam ut de jure. Offerunt domino regi quinque marcas per sic, quod inquiratur utrum prædictus Galfridus et antecessores sui, Thomas f. 136. Process of the suit. 20 Dec. 1239.

[1] *i.e.* Cashio, which gives the name to the hundred in which St. Alban's is.

A.D. 1240. de Wauz et antecessores sui, Adam de Summeri et antecessores sui, habuerunt chaciam illam prædictam pacifice ut de jure, tempore H[enrici] regis avi domini regis et semper postea, vel si habuerint chaciam illam vi aut[1] permissione prædecessorum prædicti abbatis vel per eskeccum; et recipiuntur. Et idem abbas dat quinque marcas pro habenda eadem inquisitione. Et datus est eis dies in octabis sancti Michaelis, coram eisdem justitiariis apud Cantebrugiam.

Acta apud Cantebrugiam in octabis sancti Michaelis coram præfatis justitiariis.

The suit tried before the justices at Cambridge,

Jurata de consensu partium venit recognitura per Petrum de Thany, Willelmum Revel, Willelmum de Thorleghe, Simonem de Fornellis, Henricum de Holewelle, Radulphum filium Fulconis, Willelmum de Sancto Leodegario, Petrum de Welles, Ricardum Muschet, et Willelmum de Holewelle, si Galfridus de Chidewike, Gaufridus, Willelmus, et Ricardus filii ejus, Thomas de Wauz, Walterus et Henricus filii ejus, et Adam de Sumery et antecessores[2] ipsorum, habuerunt chaciam suam tempore H[enrici] regis avi domini regis, et semper postea, in villis de Sancto Albano, Kingesburia, Sandruge, Tidenhangre, Parc, Kayso, Langeleye, Rikemareswurthe, Cudicote, Waldene, Barnette, et Redburne, ut de jure suo, sicut idem Gaufridus et alii dicunt; vel si habuerunt chaciam per vim, vel ex permissione prædecessorum abbatis Sancti Albani, per eskeccum,[3] ut idem abbas dicit. Qui dicunt super sacramentum suum, quod intelligunt quod abbates Sancti Albani semper habuerunt liberam warennam suam in prædictis villis tempore Henrici regis avi domini regis; quia dicunt, quod inspexerunt quandam cartam, quam idem H[enricus] rex, avus

[1] *aut*] et, B.
[2] *antecessores*] antecessorum, B.
[3] *eskeccum*] eskaeccum, C.

domini regis qui nunc est, fecit domui Sancti Albani, in qua idem rex facit mentionem de prædicta warenna habenda in prædictis villis, quam abbates ejusdem domus habuerunt tempore regis Henrici senis avi sui. Dicunt etiam quod si prædicti Galfridus vel alii vel eorum antecessores cucurrerunt in prædicta warenna in prædictis villis, hoc fuit ex permissione abbatum qui pro tempore fuerunt, et aliquando per contentionem; ita quod prædicti abbates, qui pro tempore fuerunt, aliquando ceperunt canes ipsorum et homines suos, et homines male verberaverunt et male tractaverunt; unde attachiamenta aliquando facta fuerunt in comitatu, et canes replegiati, et pax facta inter eos de talibus contentionibus. Et præcise dicunt, quod nunquam cucurrerunt in prædicta warenna per aliquod jus quod in ea habuerunt vel habere potuerunt. Et ideo consideratum est, quod abbas et successores sui de cætero habeant et teneant prædictam warennam in prædictis villis quiete in perpetuum absque clamio, quod prædicti Gaufridus et alii vel eorum hæredes in ea habere possint in perpetuum. Et Gaufridus et omnes alii in misericordia, et satisfaciant abbati de dampnis suis, scilicet de quadraginta marcis. Et præceptum est vicecomiti Hertfordiæ per breve domini regis, quod de terris et catallis ipsorum fieri faciat prædictam pecuniam, et eam sine dilatione habere faciat prædicto abbati. A.D. 1240. and settled in favour of the abbat.

Nomina duodecim militum juratorum, et quod partes in decem consenserunt.

Duodecim milites accincti gladiis fuerunt electi in asisa, de consensu partium. Et consenserunt partes in decem, quia duo non comparuerunt, videlicet Ricardus de Boxe et Ricardus Buteille de Melduna in Esexia, The parties agree to a jury of ten.

A.D. 1240.

Breve de warenna.

The sheriff's writ for payment of the fine.

"J. de Wadentona, vicecomes Hertfordiæ et Esexiæ, "dilecto sibi Johanni de Beyforde, ballivo suo, salutem. "Mandatum domini regis in hæc verbi suscepi: 'H[en-"'ricus] Dei gratia rex Angliæ etc., vicecomiti Hert-"'fordiæ et Esexiæ salutem. Præcipimus tibi, quod "'de terris et catallis Gaufridi de Chidewike, Gaufridi, "'Willelmi, et Ricardi filiorum ejus, Thomæ de Waldis, "'Walteri et Henrici filiorum ejus, Adæ de Sumery, "'et David de Garpenvilla, in balliva tua, fieri facias "'quadraginta marcas, et eas[1] sine dilatione habere "'facias abbati Sancti Albani, pro dampnis quæ "'idem abbas habuit occasione contentionis motæ inter "'ipsum abbatem et prædictos Gaufridum, Gaufridum, "'Willelmum, Ricardum, Thomam, Walterum, Henri-"'cum, Adam, et David, de warenna ipsius abbatis. "'Teste meipso,' etc. Iccirco tibi mando, quatinus "mandatum domini regis exequaris, etc." Judicium pro-
9 October. latum fuit in die sancti Dionisii, circa horam nonam.

De statu imperatoris Constantinopolitani.

Baldwin II., emperor of Constantinople, writes to Henry III. of his success.

Eodem anno dominus imperator Constantinopolitanus significavit domino regi Anglorum, utpote speciali amico et consanguineo suo, quod cum prosperitate ad partes Græcorum pervenerat in manu forti, Francorum præcipue strenua vallatus multitudine; et quod nomen ipsius, scilicet Baldewini, factum est omnibus inimicis formidabile. Et quod jam maximam civitatem[2] obsederat, non multum distantem a Constantinopoli; quam si ditioni suæ subdidisset, tota patria circumjacens per tres dietas in circuitu suæ cederet potestati, et sine offendiculo periculi ad partes Constantinopolitanas pa-

[1] *eas*] ea, B.

[2] The city was *Tzurulum* (Τζουρουλόν), the modern *Tchorlu*. It was compelled to surrender. See Finlay's History of the Byzantine empire, ii. p. 386.

teret accessus. Bellicumque negotium est in manu prosperatum. A.D. 1240.

De multotiens iterata vocatione legati ad curiam Romanam.

The legate Otho summoned to Rome.

Illis quoque diebus, dominus legatus per autenticum domini Papæ vocatus est, ut peractis negotiis inceptis, ad Romanam curiam, quæ generale concilium expectabat, properaret; ita scilicet adventum suum pro posse maturando, ut cum fratribus, sano consilio multum indigentibus, in[1] illo arduo negotio tractatum habentibus, præsentiam suam exhiberet, et adventum anticiparet aliorum. Ipse vero, quasi obaudiens, magnum cumulum fœni et struem lignorum et alia hyemantibus necessaria aggerare non cessabat, et procurationes a multis, quorum bona jam[2] pæne exhausta fuerant, non sine eorum amaricatione et magna admiratione, non segniter extorquere.

De adventu Petri Rufi de Scotia multam pecuniam deferentis.

Arrival of the Papal emissaries from Scotland.

Et circa festum Omnium Sanctorum, venerunt Petrus Rubeus et Ruffinus de partibus Scotiæ, afferentes secum tria milia librarum ad opus domini Papæ. Et ex alia parte Mumelinus, secum ducens Romanos viginti quatuor, beneficiandos in Anglia. Unde de miseris facti miserrimi Anglici, quasi inter duas molas hinc, inter alias duas inde, contriti volvebantur; hinc enim Petrus Rubeus, hinc Mumelinus, hinc rex, inde legatus ipsos prælatos, religiosos, et clericos exagitabant. Rex autem Scotiæ, illatam sibi injuriam, quam nullus antecessorum suorum tolerabat, conniventibus oculis transire permittebat.

Extortion by the Pope and king.

---

[1] *in . . . præsentibus*] om. C. | [2] *jam*] om. C.

A.D. 1240. f. 136 *b*.

Quomodo comes G[ilebertus] Marescallus receptus est in gratiam et amicitiam domini regis per comitem Ricardum.

Anticipatio historiæ. Richard of Cornwall, before starting on his crusade, reconciles Gilbert Marshal with the king.

In illius anni curriculo, videlicet in æstate, cum comes Ricardus adhuc apud Londonias existens cum domino rege fratre suo tractaret de suo itinere arripiendo vel per Italiam, vel Marsiliam, et tandem consulente et sic ordinante fratre Theodorico,[1] fratrum Hospitalis Sancti Johannis priore, cum eodem fratre duce transire elegisset, et ibidem mare Mediterraneum transiturus navem intrare, omnia hæc in proposito eidem comiti residerent; ecce comes Marescallus G[ilebertus] optulit se in præsentia dicti comitis Ricardi, de omni crimine a quocunque objecto purgaturum, et domino suo regi de omnibus querelis legitime et judicialiter coram tota curia satisfacturum. Pro quo cum comes Ricardus intercederet præcordialiter, rex ei omnem pristinum rancorem et indignationem præconceptam liberaliter condonavit. Creditur tamen, quod comes G[ilebertus] Marescallus tam versus comitem R[icardum] quam regem muneribus intervenientibus hoc promeruit optinuisse, secundum illud poeticum,

Ovid, 1 Amor. viii. 62.

"Crede mihi, res est ingeniosa dare."

Quomodo Mauricius justitiarius Hyberniæ venerit Londonias ad regem ut pacem haberet cum comite G[ileberto] Marescallo.

Reconciliation of Maurice Fitz-Gerold, justiciary of Ireland, with Gilbert Marshal.

Hæc autem cum Mauricius Hyberniæ justitiarius fida relatione munitus præcognovisset, ad regem, qui tunc Londoniis morabatur, festinanter venire properavit; desiderans animum comitis G[ileberti] Marescalli, quem sciebat commotum contra ipsum propter mortem fratris sui R[icardi] comitis, in Hybernia tru-

[1] Thierry de Nussa, prior of St. John's, Jerusalem (London). See above, p. 44.

cidati, benigne pacificare. Venit enim primo paratus se judicialiter modis omnibus coram rege et regia curia a morte dicti comitis secundum judicium procerum purgare, et legitime infamiam illam a semetipso, quem sciebat immaculatum, propulsare. Insuper licet propriam conscientiam illæsam cognovisset, pro bono pacis et amicitia pristina reformanda, cœnobium nobile et possessionibus amplis restaurandum cum conventu venerabili, sine morosi temporis dispendio, se spopondit pro anima ipsius comitis R[icardi] liberaliter fundaturum. Cujus cum verborum constantiam rex audisset,[1] piumque propositum cognovisset, accito comite G[ileberto] Marescallo, pacis interpretem et fidum mediatorem se exhibuit; allegans illud evangelicum, de servo et conservo a Domino editum judicium, competenter exemplificatum, asserensque constanter per sententiam divinam ipsum Marescallum indignum sua gratia, nisi ipsam sereno corde proximo suo suppliciter postulanti et de objecto crimine purgare se volenti dignaretur impertiri. Affirmavit enim coram Deo, se cæde illa, qua improperavit ipsum cruentari, in qua defamatione honorem suum non mediocriter suggillavit, nullatenus maculari. Sic sicque tandem rege et magnatibus procurantibus elaboratum est, ut inter comitem G[ilebertum] precibus et rationi inclinatum, et Mauricium sapienter humiliatum, pax et concordia amicabiliter reformabatur.[2]

A.D. 1240.

S. Matt. xviii. 23.

Quomodo illius partis Hyberniæ quæ Cunnoch nuncupatur regulus venit Londonias ad regem de J[ohanne] de Burgo reponens querimoniam.

Ipso quoque eodem tempore, venit ad regem Londonias quidam illius partis Hyberniæ regulus[3] quæ Cunnoch nuncupatur, querimoniam gravem reponens

The prince of Connaught comes to London to

[1] *audisset*] audiens, B.

[2] *reformabatur*] Sic.

[3] Felim O'Connor, son of Cathal Crobhderg, king of Connaught. See the Annals of Loch Cé, i. p. 353. Annals of the four masters, i. p. 300.

A.D. 1240. complain to the king of John de Burgh.

coram rege et curia de injuriis sibi a Johanne de Burgo violenter illatis, qui terras suas cæde et incendio non cessabat devastare. Super quibus enormibus sibi justitiam postulabat exhiberi, et impetus suos temerarios regalis potentiæ habenis refrænari. Nec permitteret fidelem suum, qui annuum pensum pro regno suo, scilicet quinque milia marcarum, postquam eum rex Johannes et regnum suum sibi violenter inclinavit, persolvit, in plena pace dimissum et confirmatum, ab ignobili, ut[1] dicebat, adventitio injuste exhæredari. Rex autem justis postulationibus inclinatus ipsi Mauricio in præsentia sua constituto præcepit, ut ipsius iniquæ plantationis, quam comes Cantiæ Hubertus in illis partibus, dum sua potentia debaccharet, [plantaverat,] infructuosam sicomorum radicitus evulsam non sineret amplius pullulare. Scripsitque magnatibus Hyberniæ ut, exterminato J[ohanne], regem in regno suo constitutum et in pace bona confirmatum constituerent. Et sic ex regiis consolationibus regulus commemoratus in spem bonam erectus ad propria remeavit.

Quomodo Papa confidens in pecuniæ thesauris collectis et colligendis, quibus ditaverant eum legati sui et animaverant, proposuit resilire a treugis acceptis inter eum et dominum imperatorem.

The Pope desires to recede from his truce with the emperor.

In fine vero æstatis, comperiens legatus[2] Papam cum imperatore treugas usque ad[3] concilium in proximo Pascha celebrandum accepisse, iratus valde significavit eidem, quod effeminatus animo et pusillanimis frangebatur, mersus in desperationem. Et immerito, cum in sola Francia jam collectam adunaverat in auxilium suum pecuniam, unde per annum integrum guerram

[1] *ut dicebat*] In the margin. It is not in C.

[2] *i.e.* the legate in France, James Pecoraria, cardinal bishop of Palestrina, who had been sent by Gregory IX. in 1239.

[3] *ad*] om. C.

consertam contra imperatorem valeret indubitanter in- A.D. 1240
trepidus continuare. Unde Papa hæc audiens, pœnitens et dolens quod treugas acceperat, vocavit magistrum Johannem de Columpna et dominum Reimundum,[1] excellentes cardinales, dictarum treugarum mediatores et adversus imperatorem intercessores. Et dixit Johanni; His interview with cardinal John of Colonna.
" Confundor in memetipso quod treugas concessi ini-
" mico ecclesiæ Fretherico. Vade igitur tu, qui in-
" terpres fuisti super hoc inter nos, festinus ad ipsum,
" ipsas me nolle acceptare denuntians, me illi inimi-
" cum fore ex hoc nunc et antea sub diffiduciatione
" audacter attestando." Cui J[ohannes]; "Absit, do-
" mine, hæc levitas verborum in ore tanti viri, ad
" tantum principem destinanda,[2] præcipue per nos, qui
" non vulgares reputamur; huic enim consilio insta-
" bilitatis ac infidelitatis nequaquam consentio, sed
" constanter contradico." Cui Papa; "Nec ego de
" cætero te habeo pro cardinali." Et ait ei J[ohannes];
" Nec ego te pro Papa." Et sic recessit, de amico factus adversarius. Juxta[3] illud; quidam imperator injuriosus dixit in ira et superbia cuidam suo senatori; " Recede, non te amplius pro senatore habeo." Cui senator intrepidus; "Nec ego te pro imperatore." Sicut[4] subditus domino, ita dominus subdito tenetur.

De legato[5] *in Francia et de pecunia quam adunaverat.*

Quod cum regi Francorum innotuisset, præcepit Louis IX. compels the legate to reserve the money he had collected till he found
pecuniam totam, quam in terra sua mellitis sermocinationibus et fellitis comminationibus ab universitate cleri, rege permittente, messuerat, ab eodem legato extortam, in terra sua, donec rei exitum videret, reser-

[1] Raimond Nonnat, card. tit. S. Eustachii.

[2] *destinanda*] destinandā, B., the last letter over an erasure.

[3] *Juxta . . . . tenetur*] At the foot of the page.

[4] *Sicut . . . tenetur*] Not in C.

[5] James Pecoraria, cardinal bishop of Palestrina.

A.D. 1240. whether the Pope would be true to his word. The truce remains inviolate.

vari, ut sic saltem, etsi invitus, Papa fidelis, qui vicarius Christi in terris nuncupatur, inveniretur. Et sic durabant treugæ adhuc inter eos inviolatæ, exceptis tamen imperialibus inimicis, scilicet Mediolanensibus et quibusdam aliis Ytalicis, de quibus non pertinebat ad Papam sollicitari, sicut fuit ab initio in treugarum compositione primitiva.

De argumentosa exactione pecuniæ in Anglia per ministerium legati.

The Pope's advice to the legate Otho.

f. 138.

Papa vero de pecunia congreganda vigil contemplator, ab Anglia prædam desideratam exspectans, significavit legato, ut non sicut prius omnem simul clerum convenire attemptet, ne forte, audaciam alterutrum accipientes, pristinis rationibus et exceptionibus fulciantur contradicentes, immo potius singillatim quemlibet eorum conveniendo flectere conetur; prius tamen omnibus modis constantia regis enervata, ut qui cum clero ante stetit et ei dederat cornua, effeminatus fiat ei ad ruinam.

Quam[1] *efficaciter legatus prosecutus est mandatum Papale in collectione denariorum.*

Otho summons the clergy to London.

Vacat.

Finding the king a reed, they give way.

Hæc cum intellexisset legatus, de docto factus doctior ad nocendum, clerum Angliæ universaliter Londonias, auctoritate Papæ, coram eo in festo Omnium Sanctorum convocavit. Ubi clerus congregatus simul cum religiosis regem invenerunt adversantem eis, quasi inimicum manifestum; et factus est illis baculus arundineus, in quo fulti confidenter vulnerantur per fragmenta. Videntes igitur tam religiosi quam archidiaconi et clerici beneficiati, qui ad contradicendum legato in faciem et ad instans concilium appellandum prompto spiritu erecti animabantur, quod facti sunt

[1] *Quam*] Quomodo, C.

velut oves traditæ rictibus luporum cruentatis, mellitis et *super oleum mollitis* legati seductionibus, quas postea in *jacula* convertit, consenserunt. A.D. 1240. Ps. liv. 21.

De monachis Dunelmensibus Romæ mortuis.

Eisdem diebus monachi Dunelmenses Romæ ad confirmandam electionem suam commorantes, in suo negotio consummando, impediente rege, nimis dampnificabantur, ita ut, suspenso negotio, affecti tædio quasi dolore contabuerunt. Decubuerunt igitur infirmati juxta verbum Salomonis dicentis *Spiritus tristis desiccat ossa.* Et mortui sunt qui ibidem commorabantur quatuor, qui electi de conventu discretiores habebantur, cum quibusdam in jure peritis clericis et ministris, ad consolationem eisdem assignatis; et sic periit pars conventus potissima, utrum [1] morbo eventuali, vel spiritu tristitiæ, vel peste, vel potione lethifera, ignoratur. Quod cum electus, scilicet prior [2] Dunelmensis, cognovisset, ab alto ducens suspiria, abhorruit, licet rex principalis causa fuisset, qui non permittit ecclesias viduatas ordinari, quod ipse videretur tanti mali occasio; cessit spontaneus, asserens se nunquam statum pristinæ lætitiæ vel alacritatis recepturum, sed sub pœnitentiæ mœrore dies suos continuaturum. Monachi vero, quibus eligendi libera potestas relinquebatur, regem, ut moris est, adierunt, ut concederet eis justam eligendi facultatem. Rex autem eis petita concedens, instantissime ipsos rogavit, juxta illud poeticum,

Death of four of the Durham monks at Rome.

Prov. xvii. 22.

Vacat.

The elect of Durham resigns.

"Imperium, promissa, preces, confudit in unum," Ovid, Met. iv. 471.

ut magistrum Petrum de Egeblancke, electum Herefordensem, natione Provincialem, vel Bonefacium avunculum reginæ, sibi postularent vel eligerent, quorum The king's demand as to the election.

[1] C. ins. *in.*

[2] Thomas of Melsanby. See Robert of Graystanes, cap. iv. Hist. Dunelm. Script. Surt. Soc. p. 38.

A.D. 1240. mores et scientiam penitus ignorabant; sciebant tamen utrumque alienæ fuisse nationis, et tantæ insufficientem dignitati. Nec indiget Anglia extra fines suos in remotis regionibus personas regimini ecclesiarum idoneas mendicare, quæ solet aliis tales sæpius ministrare.

De sorte quadam Orientalium Sarracenorum.

Impertinens usque huc

Anno quoque eodem, tempore ad hoc idoneo, secundum traditiones abominabiles scientiæ nicromanticæ vel artis mathematicæ, Sarraceni Orientales, facta immolatione et horribili invocatione dæmonibus, sortem jecerunt, noticiam eventuum futurorum de exercitu Christianorum, super eos hostiliter adventantium, habere cupientes. Quorum antistes, post superstitionis consummationem, principes eorum vultu demisso et voce flebili sic est allocutus; "Noverit dignissima "excellentia vestra, quod fata nobis adversantur." Et assumpta parabola, haustoque spiritu immundo, continuavit incœptum sermonem, dicens; "Non vos "nimis efferat vel extollat nuper vobis a diis concessa "victoria; adsunt enim qui sanguinem victorum de "manu vestra cum ultione magnificæ retributionis "confidenter requirant." Hæc autem audientes vehementer obstupuerunt. Et cum maximus illorum principum a prædicto arriolo sciscitabatur, quis in exercitu foret primicerius, accepit pro responso; "Quidam ado-"lescens, cujus adventus paratus imminebat." At princeps sortilego; "Estne de genere magnifici regis,[1] "qui quandoque totum exterruit Orientem?" At ille; "Nepos ipsius est, nomine ipsius intitulatus." "Et "qui mores? quæ potentia?" "Providentia hujus major, "sed minor strenuitas, continuum tamen diatim sus-"cipiens incrementum." Quibus auditis, horror cum desperatione invasit universos. Quos cum vidisset

The eastern Saracens try to find out the future by throwing the lot.

Prophecy of Richard of Cornwall's coming to the East.

[1] *i.e.*, Richard I.

prædictus augur uberrime flentes inconsolabiliter dolere, continuavit augurium conceptum aruspex memoratus; "Nolite lacrimari; sed orandum est nobis "incessanter et optandum, ut peccatorum retibus in- "voluti, Christi Dei sui, qui munditiam honestatis "diligit, paratam sibi gratiam, sicut nuper fecerunt in "partibus Damiatæ, amittant Christiani." Et sic timor eorum aliquantulam suscepit consolationem. A.D. 1240.

Quomodo illo tempore hæreticos suos combusserunt Mediolanenses.

Mediolanenses autem[1] tunc temporis, formidine pœnæ potius quam virtutis amore, hæreticos, qui civitatem suam pro magna parte inhabitabant, ut famam suam redimerent et accusationi imperiali liberius responderent, combusserunt; quamobrem numerus civium nimis est mutilatus. Timebant enim sibi, eo quod a tranquillitate treugarum, sicut omnes Ytalici inimici, imperio sequestrabantur. Et in solo Papa confidentes, qui promisit se nullo modo cum imperatore absque mentione facta de eis compositurum, videntes se penitus destitutos, suum in instanti concilio exterminium cum judiciali dampnatione vehementer timuerunt. The Milanese burn hereticks. Their trust in the Pope.

Quomodo procurante rege ablata sunt omnia beneficia [a] magistro S[imone] Normanno præter unum.

Imminentibus autem diebus illis, procurante regis ira vindice, privatus est magister Simon Normannus, qui aliquot annis prælapsis regis summus exstitit consiliarius regiique sigilli bajulus,[2] ab omni præterquam uno, auctoritate papali, beneficio, ab archidiaconatu Northvicensi viliter præcipitatus. Et quia dispensationem impetraverat plura beneficia optinendi, optinere meruit, ne nimis in eum manum aggravare Papa vi- *Vacat quia offendiculum.* Simon le Norman deprived of all his benefices but one.

[1] *autem*] vero, C.

[2] B. repeats *privatus est.*

A.D. 1240. deretur, redditum suum usque centum marcas annuas, licet nullus pro ipso intercessor existeret, arctando limitavit. Factus igitur opprobrium notis suis, fructus viarum suarum sic collegit, secundum illud poeticum:

Claudian. in Rufinum, i. 21–23.

" Jam non ad culmina rerum
" Injustos crevisse queror; tolluntur in altum,
" Ut lapsu graviore ruant."

Hic est ille qui iniqua consilia et regno nociva dederat, qui legatum in Anglia morari fecit succinctum ad iter Transalpinum, qui statutus coram Papa interrogante
f. 138 *b.* ab eo, cur rex Angliæ, omnes suos naturales homines non diligens, alienos ad se vocaverit, respondit, " Non " est hodie aliquis Anglicus in Anglia probatus fidelis " cui rex possit secure credere." Quod verbum plenum ingratitudinis rapuit de ore polluto magister Robertus de Sumercote cardinalis, Anglicus natione, ipsum vehementer super hoc reprehendens.[1]

De jocundis rumoribus de Terræ Sancta delatis.

Good news from the Holy Land.

Diebus[2] illis profluentibus, post tristia et adversa quæ Christi adorantes vestigia milites Christianissimi in Terra Sancta pertulerant, consolatus est Dominus populum suum consolatione magna, quæ in præsentibus literis continetur.

Letter from the master of the Templars with an account of the treaty between the Sultan of Damas-

" Frater Hermannus Petragoricensis, Dei gratia pau-
" peris militiæ Templi magister humilis, dilecto in
" Christo fratri Roberto de Sanford, domorum ejusdem
" militiæ in Anglia procuratori, salutem in Domino.
" Fraternitatem vestram scire volumus, quod cum ja-
" cuisset diu in sabulo, tædio affectus et otio, Chris-

[1] See above, p. 5.

[2] At the foot of the page, on one side, is a picture of "Acon sive " Tholomaida," represented with armed "Christiani" issuing from it; opposite is "Crac," with "Sar-" raceni." Between the two are "Comes Britanniæ" and "Nazer " dominus Crac" kneeling and clasping each others' hands, with " fœdus irritum" above the hands.

" tianus exercitus, non per multa et crebra celebrata A.D. 1240.
" concilia, heu quid esset tenendum, quidve faciendum, cus and the Chris-
" discernere potuisset, non suis exigentibus meritis, sed tians.
" consuetæ misericordiæ clementia visitavit eum oriens
" Dominus ex alto. Etenim Soldanus Damascenus,[1]
" non timore populi Christiani, sed miraculose Domino
" faciente, totam terram integre a flumine Jordanis
" ditioni restituit Christianæ, inter Christianos et ip-
" sum Soldanum interveniente conventione hujusmodi
" atque pacto, quod unus juvabit alterum pro posse
" suo, ad defendendum terras suas contra Soldanum
" Babiloniæ,[2] neutra parte cum eodem Soldano sine
" altera componente; qui subito in compositione præ-
" sentium unanimiter consenserunt. Benedictus Deus
" per omnia, qui hæc fecit." Hoc[3] factum timore sinistræ sortis eorum, de qua sorte prædicitur in antecedenti pagina.[4]

Ipse autem nuntius, qui eulogium a Terra Sancta transtulit, obviam habuit classem comitis Ricardi prospere velitantem. Nuntiavit etiam, quod prædictus Soldanus Damascenus certissime proposuit baptismi suscipere sacramentum. The Sultan of Damascus intends to receive baptism.

Mandatum domini imperatoris ad regem Anglorum directum.

Sub eisdem etiam dierum curriculis scripsit dominus imperator regi Anglorum in hæc verba: *Impertinens Anglis.*

"Imperator[5] regi salutem. Qualiter ad multam in- *Epistola imperatoris.*
" stantiam Lumbardorum Romanæ sedis antistes contra
" nos inconsulto calore processerit, satis vos publica
" fama perdocuit. Qualiter etiam prius quam contra
" nos, religionis debito et pontificatus gravitate depo-

---

[1] Malek-es-Saleh-Ismail.

[2] Malek Saleh Nodgemeddin.

[3] *Hoc . . . pagina*] In the margin. It is not in C.

[4] Above p. 62.

[5] Epist. Pet. de Vineis, i. 34, p. 221. The beginning of the letter is omitted by Paris.

A.D. 1240. Letter of Frederick II. to Henry III. refusing to admit the Lombards into the proposed truce, or to give a safe conduct to any prelates coming to the council.

" sitis, hostiliter arma capiens, se ducem et principem
" nostrorum rebellium stabiliret, nos universale con-
" cilium et specialiter nuntiorum vestrorum præsen-
" tiam petissemus, serenitatem regiam credimus non
" latere. Demum notitiam vestram non latuit, qualiter
" ad quorundam ex fratribus ejus instantiam, qui pro
" reparatione tanti discriminis remedia cogitabant,
" præter omnium requirentium spem nostra magnifi-
" centia condescendit, ut, Lumbardis prorsus exclusis,
" permitteremus eundem ab insuetis infestationibus
" sacerdotum per temporale treugarum subsidium re-
" spirare, utpote qui libenter pro sedatione scandali
" generalis et Terræ Sanctæ subsidio procurando repe-
" riri modos et vias patiebamur ad pacem. Sed ipse
" Lumbardos eosdem, quibus confœderatus fuerat, a
" treugarum nostrarum fœdere non est passus excludi,
" totius orbis discidio Mediolanensium ac ipsorum se-
" quacium suffragia præferendo. Cui cum aliquatenus
" assentire nollemus, ut læsæ majestatis nostræ reos
" sub prædictarum treugarum involucro pateremur in-
" volvi, vel ipsos ullo modo Papæ præsidio communiri,
" tandem postquam vidit eosdem rebelles nostros pro-
" pria virtute deficere, nec ipsis posse temporalia re-
" media saltem quietis afferre, ad artes alias post-
" modum se convertit, satagens nos per venerabilem
" Brixensem episcopum,[1] ad nostram præsentiam acce-
" dentem, inducere, ut cum pro reformatione pacis
" inter nos et ecclesiam, ut dicebat, quamplurium
" regum nuntios ac nonnullos de Occidentalibus parti-
" bus principes et prælatos ad synodum intenderet
" convocare, Lumbardos prædictos excellentiæ nostræ
" inimicos in treugis cum ipso usque in proximum
" festum Resurrectionis Dominicæ contrahendis com-
" prehendere deberemus, causam fingens ut ex univer-
" salibus treugis vocatis ad synodum securitas largior

[1] Gualla.

" præberetur. Audite mirabilem circumventionis mo- A.D. 1240.
" dum, ad depressionem nostræ justitiæ excogitatum, Letter of Frederick
" dum pacem nobiscum habere velle se simulat, ut II. to
" Lumbardos, ad tempus per treugarum suffragia respi- Henry III. refusing to
" rantes, contra nos fortius postmodum in rebellione admit the
" confirmet, utque contra nos ad discordiam se medio Lombards into the
" tempore per venientium ad vocationem suam prælato- proposed
" rum subsidia licentius præparet, speciem nobis con- truce, or to give a safe
" cordiæ pollicetur. Et ut evidenter ad oculum vide- conduct to
" atis quod pro discordia potius concilium advocet any pre-
" quam pro pace, formam hujusmodi advocationis lates coming to the council.
" attendite, in qua nihil omnino de futuræ pacis trac-
" tatu describitur, nisi pro magnis et arduis ecclesiæ
" Romanæ negotiis vocatorum præsentiam asserat opor-
" tunam. Tempus inspicite, dum negatum[1] nobis ante
" concilium, postquam nos est aggressus hostiliter, niti-
" tur convocare. Considerate personas, dum spretis
" magnificentiæ vestræ nuntiis, per quos sibi trac-
" tatum pacis hujusmodi frequentius optulistis, nunc
" Provinciæ comitem,[2] manifestum excellentiæ nostræ
" rebellem, ducem Venetiarum,[3] marchionem Estensem,[4]
" comitem[5] Sancti Bonefacii, Albericum de Romano,
" Biackinum,[6] Gugsinum[7] de Camino, et Paulum Tra-
" versanum, cum quibus in malum nostrum, data eis
" pecunia prout est publica voce notorium, conjuravit,
" vocat expressis nominibus ad synodum supradictam.
" Veruntamen ob reverentiam summi Regis, sic nomi-
" nato episcopo duximus respondendum, quod nos cum
" sacrosancta Romana ecclesia matre nostra discordiam
" non aliquam habemus, sed ab hujusmodi Romani
" Pontificis impetu justitiam imperii nostri defendimus,
" et injuriam propulsamus. Nihilominus tamen, cum

[1] *negatum*] So Peter de Vineis; legatum, B.

[2] Raymond Berenger.

[3] *Venetiarum*] Par. has *vel -torum* in the margin. The doge was Giacomo Tiepolo.

[4] *Estensem*] Ostensem, B.; Ostiensem, C. This is Azzo, marquis of Este.

[5] Richard.

[6] Biaquino.

[7] Guecello de Camino.

A.D. 1240. Letter of Frederick II. to Henry III. refusing to admit the Lombards into the proposed truce, or to give a safe conduct to any prelates coming to the council.

" ipso semper pacem habere optavimus et optamus, " per quod generale mundi discidium evitemus; et ut " tractatus pacis a remotioribus partibus non quæratur, " per eundem episcopum ac alios bonos viros, justitiæ " nostræ conscios et communis concordiæ zelatores, ad " præsentem tractatum pacis, ut mala de medio citius " auferantur, optulimus nos paratos; treugas etiam, " licet nobis tanquam ad guerræ præsidia munitis " infestas, inire concessimus cum eodem; sperantes " per eos, velut per quandam salutiferam scalam, posse " facilius ad excelsa palatia pacis ascendi. Lumbardos " tamen excellentiæ nostræ rebelles a nexu treugarum " hujusmodi, sicut semper exclusimus, sic in perpetuum " excludemus; nec inter nos et eum durante præsenti " discrimine vocari concilium per eundem, velut hostem " publicum imperii, permittemus; præsertim cum nobis, " imperio, et omnibus terræ primatibus indecentissi- " mum judicemus, honoris nostri causam suspecto foro " subicere vel judicio synodali; sed omnibus ad con- " cilium ipsum convocatis per terram nostræ ditioni " subjectam in personis et rebus securitatem quamlibet
f. 139. " denegamus. Quamobrem serenitatem regiam præ- " sentibus exhortamur, quatinus per prælatos omnes et " singulos regni vestri, edicti regii vulgato programmate, " divulgetis, ut nullus sub securitatis nostræ fiducia " ad synodum ipsam accedat. Nos enim quantum- " cunque regni vestri fidelibus ob amorem præcipuum, " quem erga vos gerimus, libentissime deferamus, præ- " sumptuosam tamen audaciam eorum, qui ad inimici " nostri vocationem accederent, nos non deceret ullate-
Camp before Faenza, 13 Sept. " nus æquanimiter tolerare. Datum in castris in ob- " sidione Faventiæ, xiii. Septembris, xiv. indictione."

De diversis causis quibus emersis imperator cœpit sibi timere et concilium convocatum impedire.

Subscriptis igitur et quibusdam aliis causis rationabilibus dominus imperator turbatus, et timens sibi

laqueos præparari in concilio celebrando, cœpit illud impedire, his admonitus causis pro parte prælibatis. A.D. 1240. Reasons given by the emperor against holding the council.

Primo igitur dominus imperator tempus reprehendit inoportunum et nimis festinum, ad quod nunquam consensit præfigendum. Iterum, quod sicut prælocutum fuit, et tam Papali quam imperiali assensu determinatum, non vocat dominus Papa vocandos ad concilium, cum utriusque causa sit in ipso specialiter pertractanda. Item, cum pro pace reformanda inter eos et confirmanda vocandum fuit concilium, et non ob aliud, in scripto vocationis suæ non facit super hoc dominus Papa mentionem, nisi tantum sic exprimens, "pro "arduis ecclesiæ Romanæ negotiis," suppresso penitus pro qua causa vocari concilium debuit principaliter; et sic obviat Papa promissis utrobique formatis et firmatis. Item, dicit dominus imperator quod dominus Papa ad concilium publicos hostes et manifestos imperii [vocavit], quorum nomina dominus imperator in sua epistola exprimit, et eosdem imperialibus corrupit muneribus, ut *vertantur in arcum pravum*, ut traditorum nominibus in perpetuum probrose cum suis generationibus deturpentur, quibus non sunt[1] tam ardua status imperialis committenda. Item, dicit dominus imperator; "Otto cardinalis legatus in Anglia et rex "Angliæ omnem fere thesaurum illius regionis, ad "meam dejectionem anhelantes, exhauserunt; et nos, "non sine imperii magna verecundia et famæ nostræ "sugillatione, in regno Angliæ anathematis vinculis "innodari fecerunt. Quapropter ipsos et omnes "Angliæ prælatos nostros inimicos merito debemus re"putare, qui pecuniam suam in nostrum gravamen "effundentes, honorem nostrum pro posse suffocarunt; "nec movit eos, quod nunquam eis nocens affinitatis "fœdere Anglorum regi conjungor sociatus. Ipsorum "igitur examen subire mihi foret absurdum et penitus

Ps. lxxvii. 57.

[1] *sunt*] est, B.

A.D. 1240. Reasons given by the emperor against holding the council.

" dissonum rationi." Item, dicit dominus imperator quod "per treugarum acceptarum moram, nobis suspec-
" tam, immo dispendiosam, et dum concilii tractarentur
" negotia, quæ finem forte non poterunt sortiri repenti-
" num, inimici nostri poterunt respirare, et ad gravamen
" imperii assensu et fomento Papæ, quorum se constituit
" principem et defensorem et pro ipsis bellatorem, sur-
" gere fortiores." Item, dicit dominus imperator quod dominus Papa maximam quantitatem pecuniæ expectat extorquendam a prælatis Franciæ et præcipue Angliæ, quam promisit hostibus imperii se daturum; unde sumunt Papa et ipsi spem et cornua, quæ merito sibi imminent formidanda. Sumpsit enim hæc consuetudo ab prædecessore suo Innocentio in ultimo concilio exordium detestandum, ut celebrato concilio non detur prælatis recedendi licentia, donec Papa singillatim a singulis pecuniam extorserit, non habito respectu ad labores et viatica prælatorum, in itineribus vexatorum. Item, dicit imperator quod omnes prælati, præcipue Angliæ, immo etiam rex Anglorum, tenentur Papæ per suam professionem et juramentum, tanquam domino sententialiter obligati, et non imperatori vel imperio; unde judicat imperator, eorum arbitrium merito ipsi fore nimis suspectum et ratione formidandum, præsertim cum Papa ejus dinoscatur esse inimicus præcipuus et capitalis, membra tracturus ad consensum. Studet etiam, et omnem effundit peritiam et industriam, ut ipsum confundat imperium cum imperatore. Sed secundum illud Ovidianum, [Trist. ii. 271.]

Ut[1] latro, sic cautus præcingitur ense viator:
Hic parat insidias, hic sibi præstat opem.

[1] "Et latro, et . . . Ille sed insidias, hic sibi portat." Ovid.

Continuatio materiæ. A.D. 1240.

Cum igitur hæc et alia populo incognita subtili rationis trutina libraret dominus imperator, sciens multos callere in ipsius nocumentum, cœpit per præscriptam epistolam vocatos et venientes ad concilium de imminentibus sibi periculis, scilicet quod noluit eos defendere per ditionem suam facientes transitum, civiliter præmunire. He warns all who propose to go to the council.

Qualiter prospere applicuit comes R[icardus] in Terra Sancta.

Per idem tempus, comes R[icardus] navigans in Terra Sancta prospere ac gaudenter cum tota sua classe et aliena sibi associata in portu applicuit Aconensi, duodecimo[1] die post festum sancti Michaelis. Qui cum tanto gaudio in prælatorum processione et clericorum sacris induviis ornatorum, principum et militum sibi reverenter occurrentium, in campanarum classico et cantu ecclesiastico, populi quoque applausu in timpanis et citharis et choreis receptus est, quod in ejus adventu viderentur ima conjungi cælestibus, et recreati omnes inæstimabili exultationis jubilo, manus tendentes ad sidera, clamitabant, *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Landing of Richard of Cornwall at Acre, 11 Oct. S. Matt. xxi. 9.

Laudabile[2] *factum.*

Et tertia die postquam applicuerat, vocem præconia fecit in Acon acclamari ut nullus Christianus peregrinus recederet pro defectu pecuniæ, sed stipendiis ejus sustentandi morarentur Christo strenue militaturi. He promises to support all Christian pilgrims there.

---

[1] *duodecimo . . Michaelis*] In the margin.

[2] This paragraph is in the margin.

A.D. 1240. *De morte Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi.*

Death of archbishop Edmund, Dum igitur fortunalis rota sic mundanum cursum volubiliter exagitaret, Ædmundus [1] Cantuariensis archiepiscopus, qui spontaneum in transmarinis partibus exilium subierat, contabuit tam corpore quam animo; et ducens ab alto suspiria frequentius iterabat; "O " quam melius esset mori, quam videre mala gentis " suæ et sanctorum super terram." Quos enim ipse ligaverat, legatus contra suam dignitatem malo grato
Philip. i. 23. suo absolvit, et e converso. Optans igitur *dissolvi, et esse cum Christo,* orabat, dicens; " Heu mihi, quia in- " colatus meus prolongatus est. Jam satis est, immo " nimium, quod omnia vidi volvi in præcipitium et
3 Reg. xix. 4. " ruinam; *tolle animam meam,* Domine Deus meus." Commoratus est igitur dictus archipræsul per aliquot dies apud Pontiniacum, ubi beatus Thomas martir, prædecessor ejus, exul aliquando commorabatur, ubi die ac nocte in lacrimis et jejunio pro statu ecclesiæ Anglicanæ periclitantis preces Deo et beato Thomæ optulit indefessas. Exhaustus igitur abstinentia et dolore maceratus, exinanito corpore, delibato et debilitato, cœpit ibidem graviter infirmari. Et consilio fretus
at Soissy. medicorum apud Soysy, gratia melioris aeris hauriendi, se fecit transportari. Ubi per alicujus temporis spatium morbo languens dissinterico, vinculis carnis absolutus, valedicens nequam sæculo, universæ carnis semitas est ingressus. Cujus anima exilium sæculare pro patria cælesti feliciter commutavit. Vere enim exul, et solo corpore in hac peregrinatione commoratus, undique causis emergentibus languit lacessitus. Rebelles etiam, quos ipse judicialiter excommunicavit, legatus procaciter et irreverenter absolvere non omisit, multa alia, quæ
f. 139 *b.* sua non erant, in præjudicium ipsius archiepiscopi totius Angliæ primatis de consensu vel permissione regis

[1] His mitre and crosier are represented (inverted) in the margin.

temere et enormiter præsumendo. Sed hæc pestis omnes Angliæ prælatos truculenter agitavit. Unde quidam satiricus satis satirice regem et legatum, dum adinvicem jocose confabularentur, et in omnibus agendis sese coadjutores fore contra omnes compromitterent, reprehendit, dicens; "Eia, eia, nunc bene novi, quod, "ex quo pastor et lupus fœdus inierint concordiæ, "ovibus imminet strages truculenta." A.D. 1240. Severe speech against the king and the legate.

De sepultura gloriosi confessoris domini Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi et miraculis inauditis.

Transiit igitur ex hoc mundo dictus archipræsul Æ[dmundus] decimo[1] sexto kalendas Decembris, infra scilicet octavas beati Martini, ipsi confessori confessor in multis assimilatus, absolutis[2] de conventu Cantuariensi monachis pœnitentibus. Obiit[3] igitur apud Soysi, domum canonicorum regularium. Et dum adhuc sospes ibi viveret, et crederent monachi quod ab eis recederet, ait prior loci, qui fuit ei specialissimus; "Domine, ut quid "recedis? ut quid nos deseris? vexaberis itinerando; "quiesce nobiscum." Et respondit archiepiscopus, "Cor "meum vobiscum remanebit." Et non intellexerunt verbum, sed infirmatus illic obiit, et facta anathomia de corpore suo, ibidem sepulta sunt ejus viscera cum corde. Distat locus ille a Pontiniaco viginti leucis, id est, duabus dietis; et tunc demum *aperti sunt oculi eorum*, ut verbum intelligerent quod dixerat archiepiscopus. Fecerunt igitur clerici et ministri ipsius sanctum corpusculum pontificalibus, ut moris est, indutum super ligneum vehiculum ad Pontiniacum sepeliendum transportari. Dum enim adhuc viveret, videns se de hoc mundo cito migraturum, causam suam Deo et beato Death of archbishop Edmund at Soissy, Nov. 16. S. Luc. xxiv. 31. His burial at Pontigny.

[1] *decimo . . . Martini*] Written over an erasure.

[2] *absolutis . . . pœnitentibus*] In the margin.

[3] *Obiit . . . dixerat archiepiscopus*] In the margin.

A.D. 1240. Thomæ commendando, qui ibidem ob similem causam exulans invenit refugium, Pontiniacensi ecclesiæ corpus suum legavit. Contigit autem inter itinerandum, dum sacrum corpus portaretur, propter famam sanctitatis ipsius, ut illuc confluerent ægrotantes, sanitatem a Christo ipsius precibus fideliter postulantes. Et factum [est], quod eundem una die ter dignatus est Dominus
Miracles. manifeste, meritis ipsius sancti exigentibus, miraculis præclaris et titulo sanctitatis insignire. Pro quibus sollempniter hymnus Angelorum, scilicet *Te Deum laudamus*, ter veneranter et devote cantabatur. Meruit igitur Pontiniacum corpore confessoris, quod cum tumularetur inventum est vermiculis et cilicio rudi corrosum, et genua ob frequentiam genuflexionum callosa, feliciter venustari; quod fuerat aliquando beato Thomæ tuitionis refugium et asilum. Et[1] hoc idem martir T[homas] aperte prædixerat.

Quomodo pace suspecta prælati Angliæ iter versus Romam arripuerunt.

Siege of Faenza by Frederick II. Dum autem talia temporis mutabilitate volverentur, dominus imperator, resiliente domino Papa, a treugarum acceptarum observatione resilivit. Civitatem quoque
The English prelates prepare to go the council. quam obsedit, truculenter infestavit. Prælati vero Angliæ, necnon et legatus, nihilominus Papalibus mandatis obedientes, licet cum magno periculo, ad transalpinandum se instantibus diebus Natalitiis viriliter præpararunt.

Consecratur magister Petrus de Egueblanc in episcopum Herefordiæ.

Consecration of Peter Circa idem tempus, die Dominica proxima ante Natale Domini, consecratus est[2] magister Petrus de Egue-

[1] *Et . . prædixerat*] In the margin.

[2] His mitre and pastoral staff are in the margin.

blancke in episcopum Herefordensem, præsente et applaudente rege et nobilium multitudine, in ecclesia Sancti Pauli Londoniarum. Ubi etiam monachi Cantuarienses pro jure suæ ecclesiæ coram legato ibi præsente et archiepiscopo Eboracensi et aliis prælatis et magnatibus reclamarunt. A.D. 1240. d'Acqua Blanca, bishop of Hereford, Dec. 23.

Corona Domini spinea a Constantinopoli in Franciam apportatur.

Eodem anno, geminato Domini nostri Jesu beneficio Francia floruit et exultavit. Præter enim hoc quod meruit, ut prædictum est, confessorem Ædmundum ab Anglia sublatum optinere, coronam Domini spineam, apud Constantinopolim adeptam, est gavisa possidere. Necessitate enim ingruente, et thesauri carentia, ut moris est bella gerentibus, cor Baldewini imperatoris Constantinopolitani perurgente, significavit regi Francorum ipse imperator B[aldewinus] quod si ipsum jam pecunia destitutum vellet de thesauro efficaciter juvare, ipsi regi pro antiquo dilectionis et consanguinitatis fœdere conferret coronam Domini, quam Judæi circumplectentes, capiti Domini, cum pro redemptione humani generis crucis sustineret passionem, proculdubio imposuerunt. Quod rex Francorum, fretus consilio naturali, gratanter accepit; et materno favore aspirante, ipsi imperatori B[aldewino], cujus continua prælia thesaurum exhauserant, largiter pecunia non parva transmissa, ærarium restauravit, familiamque suam et exercitum[1] exhilaravit; ipsumque B[aldewinum] in spem certam optinendi victoriam contra Græcos erexit. Ipse vero pro tanto beneficio a rege optento, juxta pacta et pollicita, super aurum et topazion preciosam coronam Christi fideliter ipsi contulit pro præmio retributionis. Ipsa igitur solemniter ad laudem et gloriam Deo dilecti regni Francorum, immo omnium Latinorum, cum pro- The Crown of Thorns offered by the emperor Baldwin II. to S. Louis, and brought to Paris.

[1] *exercitum*] exercium, B. C. is correct.

A.D. 1240. cessione et campanarum classico et fidelium devotione est recepta; et Parisius in capella regis reposita veneranter.[1]

Quomodo Tartari resumptis viribus de montibus suis prorumpentes, Orientalium multis finibus vastatis, etiam Christianos jam perterruerunt.

Irruption of the Tartars.

Ne mortalium gaudia continuentur, ne sine lamentis mundana lætitia diu celebretur, eodem anno plebs Sathanæ detestanda, Tartarorum scilicet exercitus infinitus, a regione sua montibus circumvallata prorupit; et saxorum immeabilium soliditate penetrata, exeuntes ad instar dæmonum solutorum a tartaro, ut bene Tartari, quasi tartarei, nuncupentur, scatebant, et quasi locustæ terræ superficiem cooperientes, Orientalium fines exterminio miserabili vastaverunt, incendio vacantes et stragibus. Peragratis Sarracenorum finibus, civitates complanarunt, nemora succiderunt, castra subverterunt, vineas avulserunt, hortos destruxerunt, cives et agricolas peremerunt. Et si forte aliquibus supplicantibus pepercerunt, ipsos, quasi ultimæ conditionis servos, ante ipsos dimicare contra suos affines coegerunt. Qui si ficte pugnarent, vel forte clam munirent ut fugerent, ipsi Tartari a tergo insequentes eos trucidarunt; si strenue bellarentur et vincerent, nullas grates pro præmio reportarunt; et sic captivis suis quasi jumentis abutebantur. Viri enim sunt inhumani et bestiales, potius monstra dicendi quam homines, sanguinem sitientes et bibentes, carnes caninas et humanas laniantes et devorantes, coriis taurinis

Account of the Tartars.

[1] In the margin there is a drawing of the "Spinea corona Salvatoris." Below is a second drawing of it, with these words: "Ex quatuor plectis contorta, coloris subalbi qualis solent esse cirpi marcidi. Talis est corona Domini, sicut de tricis ceparum, et nodus in parte posteriori; et est de juncis marinis habentibus eminentissimos aculeos. Unde plectentes? de plecto; unde dicitur plecta hart." This is not in C.

vestiti, laminis ferreis armati, statura curti et grossi, corpore compacti, viribus integri, bello invicti, laboribus infatigabiles, parte posteriori corporis inermes, anteriori tamen armis protecti, sanguinem eliquatum a pecoribus suis pro deliciis bibentes, equos habentes magnos et fortes qui frondes et etiam arbores comedant, quos per tres gradus, propter brevitatem tibiarum suarum, quasi per tria scansia, ascendunt, humanis legibus[1] carentes, nescii mansuetudinis, leonibus aut ursis truculentiores, naves ex coriis boum factas secum deni vel duodeni in communi habentes, natare et navigare docti, unde flumina maxima et rapidissima sine mora et difficultate transeunt, aquas turbidas vel etiam lutulentas, cum sanguis deest, avide haurientes. Gladios et sicas una parte secantes habent, sagittarii mirabiles, sexui, ætati, vel dignitati non parcentes, nullius alterius linguam noscentes præter suam, quam ignorant omnes alii. Non enim usque ad hæc tempora patebat ad eos accessus, nec ipsi exierunt, ut haberetur de moribus aut personis eorum per commune hominum commercium notitia, armenta sua cum uxoribus suis, quæ ad bella ut viri sunt edoctæ, secum ducentes. Et venerunt impetu fulmineo usque ad fines Christianorum, vastantes, et stragem exercentes non minimam omnibus terrorem et horrorem incomparabilem incusserunt. Unde Sarraceni Christianis cupierunt confœderari, et petierunt ut multiplicatis viribus his monstruosis homines possent resistere. Creduntur isti Tartari, quorum memoria est detestabilis, fuisse de decem tribubus, qui abierunt, relicta lege Mosaica, post vitulos aureos; quos etiam Alexander Macedo primo conatus est includere in prærruptis montibus Caspiorum molaribus bituminatis. Quod opus cum videret humanos labores excedere, invocavit auxilium Dei Israel; et coierunt cacumina montium adinvicem, et factus est

A.D. 1240. Account of the Tartars.

f. 140.

Petrus Comestor, Historia Scholastica, Esther. v. (col. 1498, Migne's Patrologia, cxcviii).

[1] *legibus*] legiis, B.; C. has been altered.

A.D. 1240. Account of the Tartars. locus inaccessibilis et immeabilis. Super quem locum dicit Josephus,[1] "Quanta faciet Deus pro fideli, qui "tantum fecit pro infideli?" Unde liquet Deum nolle ut exeant. Veruntamen, sicut scribitur in scolastica historia,[2] exibunt circa finem mundi, magnam stragem hominum facturi. Emergit autem dubietas, si isti sint nunc exeuntes Tartari, cum non utantur lingua Hebraica, nec legem sciant Mosaicam, nec utantur vel regantur legalibus institutis. Ad quod respondetur quod nihilominus credibile est, quod isti sunt de inclusis de quibus mentio prælibatur. Sed sicut etiam adhuc in ducatu Mosaico corda eorum Rom. i. 28. rebellia *in reprobum sensum* sunt conversa, ita ut irent post deos alienos et ritus ignotos, ita et nunc magis prodigialiter, ita ut ab omni alia natione ignoretur, cor eorum et lingua confunditur, et vita in ferinam crudelitatem et insipientiam Deo vindice commutatur. Dicuntur autem Tartari a quodam flumine per montes eorum, quos jam penetraverant, decurrente, quod dicitur Tartar; sicut flumen Damasci Farfar nuncupatur.

Petrus Comestor, Hist. Scholast., Esth. v., col. 1498.

(Not in Pet. Com.)

Quomodo per eadem tempora arctabantur Christiani qui in vinculis tenebantur apud Damascum et Babiloniam.

Condition of the Frank captives at Damascus and Cairo. Interim arctabantur nobiles Francorum incarcerati, quos tam Soldanus Damasci quam Soldanus Babiloniæ tenuit compeditos. Una enim dierum factum est, ut juberet Soldanus Babiloniæ adduci coram eo quosdam de nobilioribus Francorum captivis. Inter quos etiam ductus comes Almaricus de Monteforti coram Soldano apparuit. Story of Almaric de Montfort.

---

[1] I cannot find such a passage in Josephus.

[2] This is from the chapter, "De "reclusione decem tribuum, et "morte Alexandri," cap. 5 of the Historia Libri Esther. See on the legend Zotenberg's Tabari (Par. 1867), i. pp. 522, 523.

Scivit autem Soldanus eum esse unum de nobilioribus captivis, de reliquis autem ignoravit. Et ait Soldanus ipsi comiti, "Habeone ego aliquem magnatem de genere Francorum captivum præter te?" Cui cum responderet comes dicens, "Non," cum mallet eum potius ignorare quam scire, ut facilius sequeretur redemptio, Soldanus facta diligentiori inquisitione comperit in carcere suo fuisse Ricardum vicecomitem de Bellomonte, et quosdam alios nobiles Francos et magnates; et iratus pro mendacio comitis, licet pio, ipsum in arctiorem, scilicet ad castrum dictum Maubech, transmisit custodiam. Detestati sunt igitur principes Sarracenorum fraudes Francorum et fallacias. Soldanus igitur Damasci cum quodam potente sibi consanguineo Sarraceno, dicto Rooch, cum quo guerram habuit, et pro illa nostrorum invocaverat auxilium et fœdus inierat, clam pacem composuit, contra formam fœderis initi cum Christianis, ut prædictum est, fidem non habens dictis aut compositionibus eorum. Confusus est igitur exercitus Christianus, et spes ejus languit defraudata.

A.D. 1240.

The sultan of Damascus makes peace with Rooch, against the treaty with the Christians.

Quomodo rex Arragoniæ[1] *et comes Britanniæ pacem fecerunt dolosam cum domino de Nazre sine assensu communi.*

His igitur cognitis, anno declinante, declinavit et degeneravit nimis Francorum innata nobilitas. Indignantes enim rex Arragoniæ[1] et comes[2] Britanniæ et quidam alii Francorum magnates in Terra Sancta commorantes, quod fama comitis Ricardi felix suscepit incrementum, et quod ipsi facti sunt quasi mutilatus exercitus et reliquiæ multitudinis jam dispersæ, invidiæ stimulis exagitantur; contempnentes comitis juventutem, et tam nationem Anglicanam, quam ipsius inex-

The king of [Navarre] and count of Brittany, jealous of earl Richard, make a separate truce with the Saracens, and leave the Holy Land.

[1] *Arragoniæ*] An error for *Navarriæ, i.e.*, Theobald IV., count of Champagne.

[2] Peter Mauclerc.

A.D. 1240. pertam teneritudinem. Clanculo igitur abierunt ad primates Sarracenorum, ignorante communi exercitu; et ab eisdem non minima, ut dicitur, accepta pecunia, treugas eis decennales concesserunt. Et clam compositis sarcinis et repletis auro clitellis, portum Joppensem intrantes, a Terra Sancta inhoneste nimis recesserunt.

Death of John Fitz-Robert [baron of Clavering.]

Hoc[1] etiam anno obiit Johannes filius Roberti, vir nobilis et unus de præcipuis baronibus in plaga Angliæ boreali.

Structura lapidea nobilis portæ novæ cum suis antemuralibus juxta turrim Londoniarum constructis corruit.

Fall of a gate near the tower of London, April 23.

Eodemque anno, structura lapidea cujusdam nobilis portæ, quam sumptuoso nimis labore rex construxerat, quasi quodam terræ motu concussa, cum suis antemuralibus et propugnaculis nocte sancti Georgii corruit. Quo audito rex, multiplicatis sumptibus, jussit illud opus ruinosum restaurari et in melius redintegrari.

Conclusio annuorum eventuum.

General character of the year.

Transiit igitur annus ille regno Angliæ inimicus, ecclesiæ sanctæ adversarius, Orientalibus nocivus et Occidentalibus, aridus per tres menses continuos, a Martio scilicet et deinceps, pluviosus per reliquos, frugifer tamen et fructuosus; sed autumpnus nubilus et pluviosus frugum abundantiam pro parte magna suffocavit. In partibus vero Ytalicis pluviarum inundantia, quæ in fine anni illius a proclivis montibus in planities[2] se diffudit, vix unum pontem in Ytalia integrum dereliquit.

---

[1] This paragraph is in the margin. The shield, inverted, is drawn above it.

[2] *planities*] planies, B.

Terribile pronosticum de piscibus in mari pugnantibus. A.D. 1240.

Etsi magna et inaudita mirabilia in hoc anno contigerint, unum quod est mirabilius huic operi duximus interserendum. Balenæ enim circiter undecim præter alias beluas marinas, in litore maris Angliæ contermino mortuæ, et quasi in aliquo certamine læsæ, non tamen ab humano impetu vel industria sunt projectæ, sicut natura maris est morticina ad aridam projecta evomere. Unde nautæ et seniores, maris confinia inhabitantes, qui *viderunt mirabilia in profundo, facientes operationes in aquis multis* et negotiationes in partibus remotis, asserebant bellum fuisse inauditum inter pisces, beluas,[1] et monstra marina, quæ sese adinvicem mordentia et collidentia alterno impetu interemerunt, unde mortua ex illis ad litora sunt projecta. De[2] quorum piscium [numero] unus, monstrosæ immanitatis belua, in Tamensem veniens, vix inter pilas pontis illæsus pertransivit. Ad manerium autem regis, quod Mortelac dicitur, insequentibus multis navigatoribus [cum funibus et balistis et arcubus], perveniens, ibidem[3] jaculorum ictibus vix est peremptus. De quo jocose[4] quidam ait versificator,

Battle of sea monsters.

Ps. cvi. 24, 23.

> Venerat ad funus Tetydis de piscibus unus,
> Quem rex Neptunus misit quasi nobile munus.

Ipsoque anno legatus, ut pecuniæ plus emungeret, apposuit et manum, ut a monachis Cisterciensis ordinis avaritiæ suæ satisfaceret, procurationes instanter exigendo. Sed ipsi viriliter contradicendo, curiam Romanam, privilegiis suis innitentes, ut contra hanc improbitatem impetrarent, adierunt, literas eidem legato sub hac forma reportantes:

The legate demands procurations from the Cistercians.

---

[1] The "Beluæ marinæ" are drawn devouring each other, in the margin.

De . . munus] In the margin.

The words in brackets are from C.

[3] *ibidem*] from C.; not in B.

[4] *jocose*] etiam, C.

A.D. 1240. Letter of the Pope to him against this.

" Gregorius,[1] etc., legato Ottoni, etc. Licet tibi, si " bene meminimus, nuper direxerimus scripta nostra, " ut liceat tibi de monasteriis Cisterciensibus procura- " tiones exigere moderatas, indulgentia concessa eidem " ordini non obstante; quia tamen non est intentionis " nostræ, nec credimus esse tuæ, ut contra ipsorum " indulgentiam procurationes ab eis pecuniariæ exigan- " tur, mandamus quatinus cibis regularibus contentus " absque esu carnium, cum ad eos accesseris, prout in " prædicta indulgentia continetur, procurationes pecu- " niarias occasione literarum hujusmodi non patiaris " exigi ab eisdem."

De sanctis Elysabeth et Hyldegardi florentibus in Alemannia.

f. 140 *b*. S. Elizabeth.

Ipsis quoque temporibus, sancta Elysabeth in Alemania innumeris choruscavit miraculis; adeo quod fidelium turbæ peregrinorum etiam a barbaris regionibus et remotis ad suam tumbam beneficia petituræ catervatim properarunt. Hæc dum hujus mundi incola fuit, uxor cujusdam[2] magnatis, scilicet Andegravii, exstiterat. Quo defuncto ipsa mundi pompam cum suis delectationibus conculcavit, licet abundans divitiis et stirpe generosa, utpote filia regis[3] et reginæ[4] Hungarorum, ut prælati ac religiosi tantam admirarentur in muliere sanctitatis perfectionem.

S. Hildegard.

Sancta quoque Hyldegardis, primo inclusa, postea abbatissa, admirabilis sanctitatis domina, ut in quam, dum in hoc sæculo viveret, per soporem quadriduanum immisit Dominus spiritum prophetiæ et perfectam subito literarum scientiam, scilicet tempore Alexandri Papæ, famosa valde facta est. Et quia de novis fratribus et eorum statu et prædicatione ac subita et in-

[1] This letter is at the foot of the page.
[2] Louis, landgrave of Thuringia.
[3] Andrew II.
[4] Gertrude of Meran.

opinata provectione manifeste prophetavit, et expresse prælocuta est, ut præsens tempus verum perhibet testimonium, facta sunt ejus dicta per diversa mundi climata celebria et magnatibus approbata. A.D. 1240.

De spe orta per imperatricem I[sabellam.]

Temporibus quoque sub eisdem, cœpit dominus imperator Anglos specialius cæteris nationibus diligere, gratia imperatricis I[sabellæ], sororis regis Angliæ, quæ forma et moribus præcellens omnium favorem sibi comparavit. Insuper jam gravida augusto sponso suo spem uberioris fructus propagandæ repromisit; sed sinistro sidere multo aliter quam sperabatur contigit, sicut sequens narratio prolixius declarabit. The empress Isabella.

Quomodo rex legatum diebus Natalitiis exaltav[er]it et recedentem usque ad mare cum immenso duxerit comitatu.

Anno gratiæ MCCXLI., qui est annus regni regis Henrici tertii vicesimus quintus, tenuit idem rex curiam suam Londoniis, scilicet apud Westmonasterium, ubi magnates regni quam plurimi festa cum eo Natalitia celebrarunt. Die igitur Natalis Domini ad instantiam legati, cui rex summopere placere studuit, cinctus est ab ipso rege balteo militari nepos ipsius legati, nomine Advocatus; eidem quoque redditum contulit rex triginta librarum properanter, quem idem tiro statim vendidit, sciens se in proximo cum domino suo recessurum. Et eodem die rex quendam Provincialem cingulo simili sollempniter insignivit, et redditu ditavit opulento. Finitis itaque in ecclesia sollempniis, rex in ampliori[1] regia Westmonasterii pransurus legatum, quem ad prandium invitaverat, in eminentiori loco mensæ, scilicet in regali sede, quæ in medio f. 140 *b.* Henry III. at Westminster. Honours paid to the legate's nephew. The legate's seat at the banquet at Westminster.

[1] C. ins. *aula.*

A.D. 1241. mensæ est, non sine multorum obliquantibus oculis, collocavit. Ipso nempe rege a dextris ipsius, Eboracensi vero archiepiscopo a sinistris ejus sessionem accipientibus, consederunt consequenter tam prælati quam cæteri[1] magnates, secundum ordinem suæ dignitatis ac potestatis, rege sic volente et convivas disponente.

Departure of the legate Otho.

Quarto vero die Dominicæ Nativitatis, legatus a domino Papa irrefragabiliter ad Romanam curiam revocatus, accersitis Angliæ prælatis valedicens, versus mare iter arripuit transalpinum. Quem cum strepitu tubarum suarum, et innumerabili multitudine nobilium concomitantium, pompose nimis usque ad maris rex duxit confinia. Et tandem cum ad invicem separandi, hinc rex, hinc legatus recesserunt, profunda traxerunt suspiria, quod tam cito disjungerentur; licet sæpedictus legatus in regno Angliæ, ad irrestaurabile dampnum ecclesiæ, moram jam traxisset triennalem.

Transfretat O[tho] legatus.

Joy at his departure, 7 Jan.

Igitur in crastino Epiphaniæ, apud Doveram legatus navem ascendens, post regales amplexus et oscula, legationis deposuit insignia, et transfretans apporriatam Angliam a tergo salutavit, nullo præter regem, et quos idem legatus bonis regni saginaverat, de recessu suo condolente. Nec remansit eadem hora, ut veraciter

His extortions,

dicebatur, in Anglia tantum pecuniæ, exceptis sanctorum vasis et ornamentis ecclesiarum, quantum a regno jam extorserat Anglicano. Præbendas autem, ecclesias, et varios redditus opimos plus quam trecentos ad suam vel Papæ contulerat voluntatem. Unde regnum quasi

Ps. lxxix. 14.

vinea exposita omni transeunti, quam *exterminavit aper de silva*, miserabiliter languit desolatum. Reliquit

especially at Canterbury.

autem dictus legatus ecclesiam Cantuariensem, quæ est inter omnes Angliæ ecclesias nobilissima, nimis perturbatam, et in viduitate languentem, cum multis aliis cathedralibus et conventualibus ecclesiis, omni[2] solatio

[1] *cæteri*] om. C. | [2] *omni*] om. C.

destitutis. Nec ulla infirma terræ solidaverat, ut manifesto argumento monstraretur, quod non missus erat ad oves quæ perierant protegendas, sed ad pecuniam quam invenerat vindemiandam. Iccirco meritis multipliciter exigentibus, Domino flagellante, per imperatorem præparantem muscipulas illa præda meruit spoliari; factus præda de prædatore, secundum illud propheticum[1]; *Væ qui prædaris, nonne tu prædaberis?* Sed hæc inferius suo loco plenius describentur. A.D. 1241. Isa. xxxiii. 1.

Venit Petrus de Sabaudia in Angliam.

Circa eosdem dies, Petrus de Sabaudia, avunculus reginæ, cui rex comitatum de Richemundia contulerat, venit in Angliam, quam sibi senserat fructuosam. Quem rex adventantem occurrens cum gaudio suscepit incomparabili, se suaque consiliis ejus exponendo, et ipsius terras cum donativis plurimis ampliando. Arrival of Peter of Savoy in England.

De continuis ventorum procellis.

Temporibus etiam sub eisdem, præcipue ipso die Circumcisionis Dominicæ, et plurimis sequentibus diebus continuatis, ventus borealis supra modum impetuosus, ædificiis et arbustis dampnosus,[2] et per mare velificantibus periculosus, tam terræ quam freto dampna irrestaurabilia irrogavit, ut humani generis conditioni aer conturbatus videretur concordare. f. 141. Storm, 1 Jan.

Quam pomposo fastu rex Petrum de Sabaudia fecerit militem.

Die vero sancti Ædwardi, quem rex miro cultu et ampliato honore sollempnizando studet serenare, idem rex prædictum Petrum[3] de Sabaudia, cum quindecim Peter of Savoy knighted, 5 Jan.

[1] *propheticum*] poeticum, C.

[2] *dampnosus*] dampnosius, B.

[3] His shield is in the margin. At the foot of the page are three standards, *vexillum hospitalis, vexillum templi, oloflamma Franciæ*; and below, "Ecce tria signa inter "omnia magis infidelibus formida- "bilia."

A.D. 1241. aliis præclaris juvenibus, ut festum pro eo superstitiosius ampliaret, in ecclesia Sancti Petri Westmonasterii militari cingulo decoravit. Et in crastino, scilicet die Epiphaniæ, in magno palatio suo, propter ipsum P[etrum], cum innumera multitudine convivantium, laute nimis et festive sollempnitatem, tirocinii sui primitias, conabatur epulando magnificare. Cives quoque Londonienses regali edicto submoniti, tantis exultationibus coacti, quilibet sub pœna centum solidorum solvendorum, interesse, illuc advenerunt, qui majores civitatis dicebantur, festivi et quasi in nuptiis redimiti.

De electione magistri Nicholai de Fernham ad episcopatum Dunelmensem, cui idem N[icholaus] vix consensit.

Nicholas of Farnham elected bishop of Durham.

Diebus etiam sub eisdem, monachi Dunelmenses, post multos labores inutiles et sumptuosarum expensarum effusiones multiplices, cedente priore [1] Dunelmensi præelecto, et sic ejusdem electione cassata, elegerunt unanimiter, invocata Spiritus Sancti gratia, magistrum Nicholaum [2] de Fernham, virum moribus et scientia commendabilem, in episcopum et pastorem animarum suarum. Rexerat autem ipse dictus N[icholaus] in artibus Parisius per plures annos; deinde de arte medicinæ Bononiæ, in qua claruit gratiosus et peritus excellenter. Hic etiam postquam in dialectica et arte physicali et naturis ad plenum eruditus, ad medicinam se postea conferens spiritualem, videlicet theologiam, ipsa scientia et librorum copia se adeo restauravit, ut lecturiens ad cathedram ascendendam sufficeret magistralem. Ipsum igitur quasi expertum, et scientia multipliciter [3] et moribus commendabilibus insignitum, peritorum consilio rex et regina ad suarum vocaverunt animarum et corporum custodiam et con-

His career.

[1] Thomas of Melsanby.

[2] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[3] B. ins. *insignitum*; it is not in C.

silium familiare, hoc consulentibus et procurantibus Ottone tunc legato et episcopo Carleolensi et aliis secretis regis consiliariis. Ubi cum prospere et prudenter se haberet, ad dicti pontificatus dignitatem electus non adquievit. Videbatur enim ei inhonestum illi consentire electioni, cum paulo ante, quando in episcopum Coventrensem eligeretur, renuntiavit, nolens quomodolibet consentire. Igitur, ut *obstrueretur os loquentium iniqua*, qui forte dicerent, "Ecce hic hy- " pocrita pauperi episcopatui renuntiavit, exspectans " uberiorem," summo conamine reluctabatur, donec episcopus Lincolniensis R[obertus] eum super hoc graviter redarguens, efficaciter ipsum ad hoc persuasit, ut consentiret, hoc modo; "Ecce monachi Dunelmenses, et " eorum ecclesia destituta pastore, lacrimis abortis so- " latium flagitant pastorale, nec consentis, cum canonice " eligaris? Adjuro per aspersionem sanguinis Jesu " Christi, ut hoc onus subeas et honorem; quia rex " nullo modo, nisi manifeste desiperet, vestram repro- " babit electionem. Si autem non consentias, rex ibi " apponet suâ machinatione aliquem alienigenam et " degenerem, necnon et imperitum, in subversionem " ecclesiasticæ dignitatis et periculum totius regni, " cum sit Dunelmensis episcopatus in confinio regno- " rum Angliæ et Scotiæ, et sint castra Dunelmensis, " scilicet Norham et Dunelmum, Angliæ ex parte illa " repagula contra omnium inimicorum insultus." Quod cum audisset dictus magister Nicholaus, ab imo trahens suspiria, ait; "Amplector virtutem obedientiæ. In " diocesi vestra mea[1] habui ex gratia vestra quæ optinui " beneficia; paternis igitur vestris monitis obtempero." Monachi igitur Dunelmenses gaudentes eum regi præsentaverunt, tanquam suum electum. Rex autem ejus electionem gratanter acceptans, cum in electo vel electione nihil posset rationabiliter reprehendere, suscepit electum sine moræ dispendio. Qui cito postea feliciter est confirmatus.

A.D. 1241.

Ps. lxii. 12.

His unwillingness to accept the see overcome by Grosseteste.

He is accepted by the king and confirmed.

[1] *mea*] om. C.

A.D. 1241. *Quomodo Judæi tunc ad gravissimam redemptionem sunt compulsi.*

The Jews heavily taxed.

Eodem quoque anno, Judæi ad gravissimam redemptionem sunt coacti, scilicet ad viginti milia marcarum, duobus terminis illius anni sub pœna exilii vel perpetui carceris persolvendarum.

De quodam magno torneamento capto apud Northamtone et prohibito.

Preparations for a tournament, which is forbidden by the king.

Ipso quoque anno, Petrus de Sabaldia, comes Richemundiæ, torneamentum quoddam cepit quasi hostile adversus comitem Bigod; ut in quindena Paschæ apud Norhamtone experirentur alienigenæ cum Anglicis, qui eorum in hastiludiali certamine strenuiores viderentur. Quod cum rex cognovisset, favens parti comitis P[etri], multorum corda Anglorum de nobilioribus et præstantioribus, tam minis quam muneribus corrupta, cœpit inclinare, ut alienigenarum pars prævaleret. Ex quibus fuerunt capitanei Johannes Biset, Prothoforestarius Angliæ, cum suis complicibus multis, et Gilebertus Basset, strenuissimus miles, cum sua sequela, et alii, quos longum est numerare.[1] Quid plura? Sic procurante rege elaboratum est, quod licet comes Marescallus G[ilebertus] et pars potissima nobilitatis Anglicanæ confœderarentur, pars alienigenarum, imminente tempore torneamenti, fortior apparuit et numerosior. Quod Anglici nimis moleste ferentes, magnam contra talia machinantes indignationem conceperunt, Anglorum ignobilem flexibilitatem detestantes. Rex autem saniori
f. 141 *b.* fretus consilio, et pœnitens se maluisse extraneos quam suos in martio ludo triumphasse, expeditissimum nuntium, scilicet fratrem J. Templarium, elemosinarium suum, ad eos destinavit, ut infaustum torneamentum illud, jam per omnia usque ad congressionem hostilem præparatum, regiis literis prohiberet.

[1] *numerare*] enumerare, C.

Obiit Gilbertus Basset et filius ejus hæres parvulus. A.D. 1241.

Eodemque anno, prædictus G[ilebertus] Basset,[1] de[2] equo suo in quodam nemore, cum venatum iret in Autumpno, stipite offendiculum faciente, corruit, et dissipatis ossibus et nervis dissolutis, protractis paucis diebus, animam exhalavit. Et cito post, filius ejusdem G[ileberti] unicus et hæres, parvulus, in octavis Assumptionis Sanctæ Mariæ, in confusionem totius generis et dolorem, migravit ab hoc sæculo; hæreditate ad Fulconem Basset, decanum Eboracensem, fratrem dicti G[ileberti], consequenter devoluta. Et eodem tempore, scilicet infra octavas Assumptionis beatæ Virginis, Johannes Biset,[1] summus Angliæ forestarius, de quo mentionem prælibavimus, viam universæ carnis est ingressus.

Deaths of Gilbert Basset and his son.

Aug. 22.

Obiit Johannes Biset.

Quomodo quidam magnates Angliæ iter Jerosolimitanum arripuerunt.

Ejusdem autem temporis arridente serenitate, comes de Albamarla, Willelmus scilicet de Fortibus, miles strenuissimus, Petrus de Malolacu, natione Pictavensis diuque in clientela regis Johannis educatus et ditatus, Ebelinus de Rocheford Pictavensis, Johannes Ansard, Alexander de Hiltuna, Galfridus de Chandelers, et alii multi nobiles de regno Angliæ, valedicentes amicis suis et orationibus religiosorum se commendantes, iter Jerosolimitanum cum magno apparatu arripuerunt. Qui circa tempus autumpnale naves in mari Mediterraneo ascendentes, transfretarunt.

Many nobles go to Jerusalem.

---

[1] Their shields, inverted, are in the margin.

[2] *de equo suo*] So the Hist. Anglor.; dum equum suum, B.

A.D. 1241. *De tribus beneficiis regno Francorum cœlitus his duobus annis collatis, videlicet corona et cruce Domini et corpore sancti Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi.*

The Cross bought by Louis IX., and brought to Paris.

Eodem anno, crux sancta, quæ post tempora Saladini reposita fuerat apud Damiatam, usque ad guerram infelicem, per quam ipsa civitas primo adquisita et postea flebiliter amissa cessit in potestatem Sarracenorum, est in regnum Francorum delata; rege Francorum et matre ejus B[lanchia] id prudenter procurantibus, et potestati eorum Christo propitiante, et pro eadem cruce multa data pecunia, est feliciter mancipata, videlicet[1] viginti quinque milibus librarum. In prima emptione empta fuit crux a Venetis, qui eam tenuerunt a duobus filiis regis Jerusalem J[ohannis], qui indigentes pecunia Græcos impugnarunt. Et postea B[aldewinus] ipsam plus obligavit, et postea vendidit eam regi Francorum Lodowico. Die siquidem Veneris quæ proxima diem Paschæ præcedit, qua scilicet Dominus noster Jesus Christus pro mundi redemptione vivificæ crucis est affixus patibulo, apportabatur eadem crux Parisius, scilicet ab ecclesia Sancti Antonii,[2] juxta quam composita fuit cujusdam stationis machina, in quam rex ipse ascendens cum utraque regina, scilicet matre sua B[lanchia] et uxore sua M[argareta], cum fratribus ejusdem regis, præsentibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus,[3] et aliis viris religiosis, necnon et nobilibus Francorum magnatibus, cum innumerabili populo circumstante, cum cordis jubilo tam gloriosum spectaculum exspectante, crucem ipsam in altum elevavit lacrimis abortis, incipientibus qui præsentes erant prælatis voce altissima, "Ecce crucem Domini." Et cum omnes veneranter ac devote ipsam adorassent, rex nudus pedes, in lancis, discinctus, capite discooperto, triduano jejunio

Good Friday, 29 March.

[1] *videlicet ... Lodowico*] Inserted in the margin.

[2] Saint Antoine-des-Champs, then outside Paris. Huillard-Bréholles.

[3] C. adds *et prioribus.*

anticipato, edoctus exemplo nobilissimi triumphatoris Eraclii[1] Augusti, versus Parisiacam urbem et usque ad ecclesiam beatæ Virginis cathedralem bajulavit. Et cum consimili devotione, confessionibus, jejuniis, et orationibus expiati, fratres dicti regis cum reginis supradictis[2] pedetentim sequebantur. Portabant etiam ipsi coronam spineam, quam simili schemate in propatulo elevantes, populi conspectibus præsentarunt, quam divina regno Francorum anno præterito misericordia contulerat, prout prius enarratur. Supportabant autem nobiles quidam brachia regis et fratrum ejus, tam pium onus bajulantium, ne forte fatigati, cum assidue in cælum brachia elevata sullevarunt,[3] cum ipso impretiabili thesauro deficerent.[4] Et hoc circumspecte ipsis prælatis sic[5] volentibus factum est, ut [ab] ipsi[s], quorum prudentia tanta gloria fuerat adquisita, esset etiam circumstante populo ad instar Eraclii, de quo fecimus mentionem, illo modo veneranter attrectata. Cum igitur perventum esset ad ecclesiam cathedralem, pulsatis omnibus in civitate signis, orationibus quoque specialibus sollempniter perlectis, reversus est rex ad majus palatium suum, quod est in media urbe, deferens crucem suam gloriose, fratribusque ejus coronam, consequente prælatorum ordinata processione, qua nunquam visa fuit in regno Francorum sollempnior aut jocundior. Universi igitur et singuli Deum, qui regnum Francorum præ omnibus aliis speciali complectitur dilectione, consolatur, et tuetur, junctis manibus glorificarunt. Sic igitur Dominus noster Jesus Christus, Rex regum et Dominus dominantium, *Cujus judicia abissus multa*, in Cujus manu corda sunt regum, dans salutem quibus vult, ipsum regnum Franciæ his tribus dotavit et ditavit in brevi tempore beneficiis pretiosis, videlicet

A.D. 1241. The cross brought to Notre Dame.

The Crown of Thorns.

Ps. xxxv. 6.

[1] See vol. i., p. 268.

supradictis] b. et m., C.

[3] *sullevarunt* is at the end of the sentence in B.

[4] In the margin "Rex Francorum Lodowicus" is represented holding up the Cross, "Ecce Crucem Domini;" below a figure is holding up the Crown of Thorns.

[5] *sic*] om. C.

A.D. 1241. corona prædicta, et cruce Domini, de qua jam dictum est, et corpore beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi et confessoris, inauditis miraculis evidenter choruscanti. Rex igitur Francorum, non procul a palatio suo, capellam mirifici decoris dicto thesauro regio convenientem jussit fabricari, in qua ipsum honore condigno postea collocavit. Præterea,[1] rex Francorum habet in capella sua Parisiensi pulcherrima clamidem Christi, lanceam, id est, ferrum lanceæ, et spongiam, et præter hæc innumerabiles reliquias. Unde dominus Papa concessit omnibus eas adeuntibus in capella Parisiensi orandi causa quadraginta dies relaxationis.

The Sainte Chapelle built.

Other relicks.

De morte regis Daciæ et filii sui, scilicet hæredis.

Anno quoque eodem, Waldemarus rex Daciæ, postquam quadraginta annis regnaverat, qui ausu temerario comminatus est Angliæ fines invadere et hostiliter impugnare, multiplicans loqui sublimia gloriando, sublatus est de medio.[2] Et ut efficaces sentiret beati Ædwardi preces, quas Deo fuderat in Anglorum protectionem contra Danorum tyrannidem, filius ejusdem regis Daciæ unicus[3] et hæres universorum, viam universæ carnis ingrediens, regnum Dacorum totum reddidit desolatum. Iste[4] rex Dacorum Waldemarus[5] obiit centenarius ætate. Regnavit autem in Dacia quadraginta annis et amplius. Ipse fere omnibus diebus vitæ suæ, postquam aptus fuit armis, infideles persequebatur, scilicet in Sithia, et in Frisia et Ruscia. Unde in vita sua sex episcopatus magnos conquisivit,

Death of Waldemar II., king of Denmark,

and of his son Waldemar.

[1] *Præterea . . . . relaxationis*] Written by Paris at the foot of the page. It is not in C.

[2] His crown, inverted, is in the margin, and below a coronet, inverted, for his son.

[3] *unicus*] inimicus, C.

[4] *Iste . . desolatum est*] Written by Paris at the foot of the page. It is also at the foot of the page in C.

[5] *Waldemarus*] Æthelmarus, B., and so the Hist. Anglor.

et in eis totidem episcopos fecit ordinari. Post cujus mortem et filii sui primogeniti,[1] insurrexerunt duo filii sui ætate minores, scilicet Henricus[2] et dux Abel, qui sibi in alterum cœperunt cruentissimam guerram movere, unde regnum divisum desolatum est. A.D. 1241. Civil war in Denmark.

Obiit Walterus de Lascy.

Eodemque anno Walterus de Lascy,[3] vir inter omnes nobiles Hyberniæ eminentissimus, post visus sui privationem et multas alias corporis sui afflictiones, ex hujus sæculi transiit incolatu. Death of Walter de Lacy.

De quadam visione cuidam presbitero facta Londoniis mirabili.

Circa dies illos, cuidam presbitero viro sancto et prudenti in nocturna visione revelatum est, quod quidam archipræsul pontificalibus ornatus, crucemque in manu sua bajulans, venit ad mœnia, quæ tunc rex juxta Turrim Londoniarum construxerat, et torvo ea vultu respiciens, impulit ipsa fortiter et impetuose cruce quam portabat dextra, et ait; "Ut quid reædi- "ficamini?" Et subito corruerunt mœnia de novo constructa, quasi quodam terræ motu labefacta.[4] Et his visis sacerdos perterritus ait cuidam clerico, qui videbatur suum sequi archipræsulem, "Quis est hic "archiepiscopus?" Et ille; "Beatus Thomas martir, "natione Londoniensis, qui considerans hæc fieri in "contumeliam et præjudicium Londoniensium, diruit "irrestaurabiliter." Et sacerdos; "O quot expensas "et artificum labores irritavit." Cui clericus; "Si "pauperes artifices stipendiis inhiantes et indigentes "inde sibi victualia promeruerunt, tolerabile est; sed f. 142. Vision of S. Thomas of Canterbury destroying the new Tower walls.

[1] Waldemar, who died in 1231.
[2] *i.e.* Eric VI.
[3] His shield, inverted, is in the margin.
[4] The walls are represented falling, in the margin.

A.D. 1241. " quia non ad regni defensionem, sed ad innocuorum " civium gravamen constructa sunt, si non ea beatus " Thomas diruisset, sanctus Ædmundus, confessor et " successor ejus, crudelius ea funditus evertisset." Et his visis memoratus sacerdos expergefactus a sompno, surrexit, et in medio noctis conticinio palam, quæ sibi videbantur, omnibus in domo existentibus enarravit. Mane autem facto, per totam civitatem Londoniarum rumor increbuit, quod mœnia circa Turrim ædificata, pro quibus construendis rex plus quam duodecim milia marcarum effuderat, irrestaurabiliter corruerunt, multis admirantibus et quasi pro malo prænostico præconantibus, quod eadem nocte, immo eadem hora noctis anno præterito, scilicet nocte sancti Georgii, ipsa muralia cum suis propugnaculis corruerunt. Pro quo casu cives Londonienses minime dolentes, vehementer obstupuerunt. Erant autem eis quasi spina in oculo. Audierant itaque minas objurgantium, quod constructa erant memorata mœnia in eorum contumeliam, ut si quis eorum pro libertate civitatis certare præsumeret, ipsis recluderetur, vinculis mancipandus. Et ut plures pluribus includerentur carceribus, multa in eisdem distinguebantur diverticula,[1] ne quis cum alio haberet confabulationem.

The walls fall down, 23 April, to the joy of the London citizens.

Eodemque tempore, rex a majori Londoniarum annuum quadraginta librarum redditum, quem solebant annuatim quilibet pro suo tempore sibi ad sui status sustentationem honorificam[2] de communi civitatis, quasi de republica, recipere, abstulit violenter. Intimatum enim erat ei, quod sub prætextu illius collectæ sub certa forma limitatæ, in pauperes manum aggravans, multò plus sibi concesso in loculis suis major civitatis sibi furtim reponebat. Jurareque coegit rex Girardum Bat, tunc majorem, nec ipsum censum se amplius collecturum et suscepturum, vel alium pro posse suo sibi

The king deprives the mayor of London of his income of 40*l.*

[1] *diverticula*] divercula, B.; C. is correct.

[2] *honorificam*] honorificum, B.

colligere permissurum. Et hæc acta sunt in capella Sancti Stephani apud Westmonasterium. A.D. 1241.

Nec multum post, cives Londonienses contra consuetudinem et libertatem civitatis, quasi servi ultimæ conditionis, non sub nomine aut titulo liberi adjutorii, sed tallagii, quod multum eos angebat, regi, licet inviti et renitentes, numerare sunt coacti. The London citizens taxed.

Quomodo imperator mutato consilio prælatos præmunivit ne ad concilium celebrandum convenirent.

Circa eorundem temporum curricula, dominus imperator satis subtiliter considerans, quod si concilium generale celebraretur, cui præsidere habuit ejusdem capitalis adversarius, scilicet dominus Papa, et cui obedire habebant omnes prælati assessores, quasi membra suo capiti,[1] ad se reversus cœpit vehementer sibi formidare, et sibi præcavens ait optimatibus suis; "Angustor undique et circumventus oppressuris variis "torqueor, imperio periculis jam imminentibus. Quia, "sicut jam paratum est, si concilium generale con- "vocetur celebrandum, præsidente inimico meo capi- "tali, cui non audebunt contradicere præsidentes "prælati sibi subjecti, me cum imperio irrestaura- "biliter condempnabit. Est enim Papa meus insatia- "bilis inimicus et adversarius manifestus, potens "quemcunque eorum suæ voluntati obvium a gradu "suæ dignitatis deponere, immo et depositum anathe- "matis vinculis innodare, et in deterioris pœnæ con- "fusionem præcipitare; longe aliter periclitatur causa "nostra et imperii conditio, necnon et omnium prin- "cipum, quam solus amplector contuendam. Reges "orbis et principes, quorum etiam causam, eorum "factus sindicus, foveo, ad meam non venirent voca- "tionem, vel mihi obedirent, nec mihi subiciuntur, ut "possem eos cogere vel punire contumaces. Ipsorum "igitur adminiculo destitutus et præsentia, dubio foro

Imperti-nens usque huc

Speech of the emperor objecting to the council.

[1] Sic. The sentence is incomplete.

A.D. 1241. " committam imperialis culminis causam dignissimam, " et inimici ejus judices erunt? Absit hoc me super- " stite." Quibus rationibus ac persuasionibus consentientes magnates sui providebant, quod, licet in sui honoris præjudicium redundare videretur, ut mutaretur antecedens consilium, tamen propter imminens periculum jam declaratum, concilium quod prius concesserat impediretur. Ipsos igitur prælatos cœpit imperator efficaciter literis suis commonere, ut ad concilium generale celebrandum, juxta Papalem advocationem, venire nequaquam festinarent. Ex tunc igitur prælatos, qui per terram Romanam curiam adierunt, tam in personis quam eorum procuratoribus impedire, et suis renuentes persuasionibus optemperare hostiliter impugnare, capere, incarcerare, et torquere, necnon et plures morte plectere detestanda, non cessabat imperator. Quod cum audiret dominus Papa, in eundem multiplicavit maledictiones et convicia, congessit excommunicationes, sententias innovavit. Arctabantur igitur hinc inde prælati, quos in virtute obedientiæ præceperat Papa, omnium pater spiritualis, ad instans Dominicæ Resurrectionis festum Paschale, ad concilium, quod salubriter præparaverat ac procuraverat, convenire; inde repagulum contradictionis et impedimenti imperialis sententiæ formidabant. Hinc Cilla, inde Caribdis voraginis periculum minabatur. Vacillantium igitur corda prælatorum, etiam singulorum, dominus Papa solummodo [tenore] epistolæ suæ sub hac forma exiliter consolabatur, hoc modo:

He forbids the prelates to attend the council.

The Pope renews his excommunications.

Epistola consolatoria Papæ admonens prælatos, ut spretis minis imperialibus ad concilium properare minime formidarent.

Epistola Papalis. " Gregorius episcopus, servus servorum Dei, venera- " bili fratri, tali[1] episcopo vel tali, salutem et Apostoli-

[1] The copy of this in Raynaldi, a. 1240, § 57 (ii. p. 253), is addressed " Archiepiscopo Senonensi."

" cam benedictionem. Petri navicula, matris ecclesiæ A.D. 1241.
" sinus, quasi negotiorum operta fluctibus, et quæstio- Letter of Pope Gre-
" num urgentium agitata procellis, dexteram Jesu salvan- f. 142 b.
" tis implorat. Ea quidem flatibus Aquilonis impulsa, gory IX. exhorting
" dormire videtur Dominus, nutant discipuli, nautæ the prelates to come to the council in spite of the emperor's threats.
" quasi naufragii verentur ventum et eventum, populi
" trepidant, clamat Petrus; utinam tepescentibus cæte-
" ris saltem porrigerent filii opem et operam consilii
" salutaris, ne ipsam fluctus involvat, nec pirata cru-
" delis abducat. Porro, fœdere naturalis pactionis
" irrupto, fides quatitur, caritas refrigescit, tepescit de-
" votio, crescit et invalescit iniquitas in Deum et
" proximum commissura, ex quibus fidei Christianæ
" profectibus evidens præstatur obstaculum, sequuntur
" dispendia, et plebs devota fidelium, beneficio quietis
" excluso, variis molestiis fatigatur. Quæ communis
" statera judicii apostolicæ dignitatis auctoritas, justæ
" discussionis examine, prudenter appendens, ut omnium
" generalis et una mater utilitati provideat singulorum,
" manus fortium, regum videlicet, prælatorum, princi-
" pum, et aliorum fidelium non indigne advocare de-
" crevit, ut multiplicatis clamoribus Dominum suscitet
" dormientem, et plurium adjuta consiliis prementia
" faciat onera leviora, expeditionis optatæ portum feli-
" citer petitura. Inter quos te, frater episcope, devotum
" ecclesiæ filium et nobile membrum ipsius, ut venires
" ad matris ecclesiæ gremium, ad proximum venturum
" festum Resurrectionis Dominicæ, literis recolimus
" Apostolicis convocasse. Verum, sicut pro certo didi-
" cimus, singularis ille dudum ecclesiæ filius, Apostolico
" provectus et defensus auxilio, de puero tunc omni
" destituto suffragio, ad imperii culmen humero ma-
" terno translatus, ea non contentus injuria, qua mer-
" cede recompensans in[i]qua, patris irrumpit solium,
" matris exponere pudicitiam et vendicare sanctuarium
" indevotus intemptat, astutus adhuc in ipsa[m] arma-
" tur insidiis, prælatis nuper vocatis a nobis accessum

A.D. 1241. " suis terroribus interdicens, ut nullius expers ca-
" lumpniæ illam, quam gravibus infestat molestiis, nec
" in filiorum patiatur solatio respirare. Cum igitur
" tam sanctum generalis utilitatis propositum, sub
" fiducia divini favoris assumptum, humanis non debeat
" versutiis retardari, fraternitatem vestram rogamus,
" monentes attente per Apostolica scripta tibi mandata [1]
" ut cæteris, districte præcipiendo mandantes, Deum
" præferens homini et difficultatibus omnibus ob [2] me-
" ritum fidei anteponens, in supradicto termino ad sedem
" Apostolicam accedere non omittas; ut mater filiorum
" roborata præsentia, hostis adversantis obstaculo pro-
" videntia divina sublato, piæ intentionis exordium
" felici consummatione concludat. Nos enim super
" omnibus quæ ad tantum negotium expediunt, annu-
" ente Domino, providere curabimus, prout tibi ex parte
15 Oct., 1240. " nostra plenius exponetur. Datum Laterani, idus
" Octobris, pontificatus nostri anno decimo quarto."

Continuatio.

The prelates, with exceptions, prepare to obey.

Facti igitur æquanimiores prælati, ad iter inchoatum se præpararunt imperterriti, sperantes indubitanter, quod dominus Papa, Deo favente, saltem per mare vias sibi securissimas præparasset. Anglici tamen, Francorum consiliis adquiescentes, obiterque ad loca tutiora se transferentes, utpote Norwicensis et quidam alii, rei exitum sub silentio cautius expectarunt.

De miseria Feogæ [3] *civitatis Ytalicæ jam diu obsessæ.*

Siege of Faenza.

Ipsis quoque diebus, dominus imperator civitatem Feugiæ [4] in Italia diu jam obsessam in tantum jam

[1] *mandata ut cæteris*] mā. u. c., B. Raynaldi has *scripta in virtute obedientiæ.*

[2] *ob meritum fidei*] obedientiæ meritum, Raynaldi.

[3] B. has *vel Faventiæ* in the margin, and so C.

[4] B. has *vel Faventiæ* in the margin. C. has *Feugiæ vel Faventiæ* in the text.

arctavit, ut qui obsessorum fortiores et ditiores vide- A.D. 1241.
bantur, debiles jam effecti et pauperes, per portas et posticos vulgus populare, ne inutiliter annonam suam, jam fere deficientem, consumerent, exire compulerunt. In se enim fame et alia multiplici inedia tabescebant. Deinde acerbius macerati, uxores et liberos et ancillas egredi in mentis angustia violenter coegerunt. Qui credentes in imperatore misericordiam invenire, sparsis crinibus et hirsutis, præsentiam imperatoris adierunt; et, quas sexus reddidit molliores et miserabiliores, mulieres ante castra ipsius cum clamore lamentabili se prosternentes, postularunt, ut earum maritis misericordia parceret imperialis. Quas cum audiret nec exaudiret imperator, cum magna indignatione respondit, "Eant "ad maritos et dominos suos, quos de læsa majestate "coram Deo et hominibus appello, qui, quia mei quan- "doque non miserti sunt, injustum est ut misericordiam "consequantur. Me[1] enim aliquando in sua inclusum "civitate, ante et a tergo portis seratis, subito conjurati "proposuerunt suffocare, quando alium mihi similem, "et armis imperialibus sophistice redimitum, nequiter "interemerunt, meipsum dominum suum indubitanter "credentes suffocasse. Matri[2] etiam meæ dedecus et "injurias multiplices intulerunt, quando scilicet trans- "euntis per eorum civitatem, mannum ejus, super "quem sedit, irreverenter mutilarunt, in bruto animali "sævientes, dignitati regiæ, vel saltem sexui non par- "centes. Justum est igitur ut ipsi recipiant talionem." Et cum talem in miseras fulgurasset sententiam, compelli[3] jussit easdem, marcentes et jam pæne inedia deficientes, suam ex qua jam exierant ingredi civitatem. Quod cum cives cognovissent, suam intelligentes confusionem, missis quibusdam venerabilibus et sollemp-

The women entreat for mercy.

Refusal of the emperor.

The citizens offer to submit,

[1] This was in 1226. See the Chronicon de rebus in Italia gestis, published by Huillard-Bréholles, Par., 1856, p. 148.

[2] Constance, daughter of Roger I., king of Sicily.

[3] *compelli*] compuli, B.; C. has been corrected.

A.D. 1241. if they are allowed to leave the city.

nibus nuntiis, flebiliter domino suo imperatori hanc humilitatem optulerunt, ut scilicet liceret eis egredi civitatem, sibi quasi domino suo imperatori magnifico resignatam, et ut vita tantum comite nudi cum femoralibus, in quemcunque locum orbis terrarum eo mittente, vagi et exules perpetua paupertate plecterentur.

This is refused.

Quorum supplicationi sic respondit imperator; "Quia "noluerunt in prosperitate sua me dominum suum "redeuntes cognoscere, nec ego ipsos in tribulatione "clamantes exaudiam. Qui enim dum potest, quantum "potest delinquit, dignum est, ut in quantum puniri "poterit, puniatur." Quod cum audissent cives, in abissum desperationis demersi, sine spe remedii in sua jam dissipata civitate dolore marcuerunt vehementiori.

Despair of the citizens.

f. 143. *Quam*[1] *venalis facta est eo tempore curia Romana, et inhians et confidens in pecunia consimilis facta est meretrici prostanti.*

Avarice and venality of the Roman church.

Eodem tempore, permittente vel procurante Papa Gregorio, adeo invaluit Romanæ ecclesiæ insatiabilis cupiditas, confundens fasque nefasque, quod deposito rubore, velut meretrix vulgaris et effrons, omnibus venalis et exposita, usuram pro parvo, symoniam pro nullo inconvenienti reputavit, ita ut alias affines provincias, immo etiam puritatem Angliæ sua contagione

An example.

macularet.[2] Etsi multa, quæ se offerunt, exempla abundant, unum duxi, ut pateat quam juste, etsi sero, excanduit ira Dei in dicta curia, breviter memorandum.

---

[1] This chapter has been carefully effaced. What is given above is from C. In B. it is written over the erasure in a hand of the time of archbishop Parker.

[2] *macularet*] maculavit, C.

Dominus Papa petiit a monachis de Burgo annuum redditum centum marcarum de aliqua ecclesia. A.D. 1241.

Demand by Pope Gregory IX. of a revenue of 100 marks from the monks of Peterborough.

Dominus[1] Papa Gregorius, cuidam suo cupiens speciali subvenire, missis in Angliam literis, quosdam super ecclesiis dinoscitur sic aggravare. Missum est tunc temporis abbati[2] et conventui de Burgo mandatum Apostolicum, cum precibus armatis et monitis terrificis, ut redditum alicujus ecclesiæ, cujus patronatus ad eos spectabat, quæ annuatim centum ad minus valeret marcas, Papæ conferent. Et si in[3] duplo plus valeret, bene ei complaceret; concederet autem dominus Papa ipsis illam ecclesiam tenendam ab eo ad firmam annuam, ita scilicet, ut pro ea annuatim centum marcas solverent domino Papæ, omne residuum in proprios usus convertentes. Et ut memoratos abbatem et conventum ad consensum

hujus[4] perniciosæ pactionis et simoniæ et occultæ fraudis

hujusmodi[5] provisionis, quasi proprio usui necessariæ, inde

facilius dominus Papa inclinaret, scripsit quibusdam clericis transalpinis, in Anglia opime beneficiatis, ut ipsos super[6] hoc efficaciter admonerent, deinde compellerent, eis concessa potestate. Ipsi igitur Papalibus parentes jussionibus, venerunt Burgum, vocatisque monachis dixerunt; "Ecce fratres et amici, imminet vobis " ad manum magnum Papale beneficium. Postulat " enim a vobis, quod vos deberet[is] flexis genibus et " junctis manibus ab ipso humillime postulare." Et cum cuncta seriatim quæ peteret Papa explicassent, spoponderunt ipsi, quod, quasi fidejussores et fideles

[1] *Dominus . . aggravare*] Om. C. It is written over an erasure, and is clearly intended to introduce what follows, instead of the erased chapter.

[2] Walter of S. Edmundsbury.

[3] *in duplo*] om. C.

[4] This is the reading of C. It is given in the foot of the page in a hand of Parker's time in B.

[5] This has been substituted in B. by a contemporary hand for the old reading, which has been erased.

[6] *super hoc*] om. C.

A.D. 1241. executores, omnia hæc fideliter ex parte Papæ consummarent, dummodo petita clam quasi sine scandalo concederent postulata, facientes de necessitate virtutem. Ipsi autem responderunt, se sine regis permissione hoc facere non posse, qui patronus est et fundator hujus et multarum in hac regione ecclesiarum. At ipsi clanculo hæc fieri flagitabant, similia in aliis ecclesiis facturos se sperantes, et ab illa concessione sumentes exempli consequentiam. Monachi autem nolentes fallacibus circumveniri sermocinationibus, inducias petierunt, donec abbas[1] eorum, qui tunc absens erat, domum rediens, assensum, si videret expedire, huic præberet postulationi. Miserunt igitur ad abbatem suum, hujus rei seriem eidem explicantes. Abbas autem, per quendam fidelem et prudentem clericum suum, Willelmum de Burgo, regem et ejus super hoc consilium est affatus, intimans pericula quæ inde emergere potuerunt. At rex, comperiens laqueos[2] absconditos et Romanæ curiæ detestans avaritiam, prohibuit districtius ne tam enorme factum amplius etiam aera macularet. hujusmodi factum ecclesiæ illius et consimili modo aliarum esse detrimentum, omnino hoc fieri prohibuit, cum ipse sit earum defensor, patronus, et gubernator.

The king forbids the Peterborough monks to obey the Pope.

De gloriosa fama signipotentissimi Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi et confessoris.

Miracles of S. Edmund, archbishop of Canterbury.

Circa illa tempora, sollempne nomen et præclara memoria beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi, et sanctitatis ejus miracula partes Cisalpinas gloriosis præconiis feliciter repleverunt, ita ut inauditis miraculis, quæ Deus pro ipso operari dignatus est, Apostolorum tempora viderentur renovari. Unde quasi in odore unguentorum ejus currentes archiepiscopi, epi-

[1] Walter of St. Edmundsbury.

[2] This is the reading of C. The reading on the right hand has been substituted for it in B., written over the erasure.

scopi, et magnates solempnes, cum utriusque sexus populis innumerabilibus, sepulchrum ejus apud Pontiniacum de remotis partibus adierunt, auxilium ejusdem Æ[dmundi] devotissime petituri. A.D. 1241. Pilgrimage to Pontigny.

In Anglia quoque apud Catebyam, domum sanctimonialium, ubi dictus archiepiscopus Æ[dmundus] duas relinquens sorores suas, scilicet sanctimoniales, et caritatis intuitu uni earum suum dederat[1] pallium, dignatus est Deus operari miraculose, quod multitudo signorum ibidem choruscantium speciales et diffusos tractatus postularet. Miracles at Catesby, Northants.

Quomodo monachi Cantuariæ beneficium absolutionis a domino Papa impetrarunt, et quomodo Bonefacium electum Ballay avunculum reginæ secundum regis desiderium et preces elegerunt.

Temporibus quoque sub eisdem, monachi Cantuariæ Romam ex parte conventus destinati pro absolutione optinenda, qua archiepiscopus eos terribiliter innodaverat, mense Aprilis a Romana curia redierunt. Qui impetraverant, ut existentibus eorum negotii abbate[2] et archidiacono[3] Sancti Albani et priore[4] de Dunestaple executoribus, ad cautelam absolverentur. The monks of Canterbury return from Rome.

Sed huic impetrationi antiquus eorum persecutor, magister Simon de Langetuna, archidiaconus Cantuariensis, se statim appellando[5] opposuit contradicens; asserens constanter, quod per falsam suggestionem et veri suppressionem fuerant literæ talis absolutionis nequiter adquisitæ. Sed ipsi, qui regi certissime promiserant se Bonefacium in archiepiscopum suum electuros, juxta quod rex devotissime supplicaverat, gravem super archidiaconi S[imonis] illata injuria et excogitata ma- They are opposed by Simon Langton, archdeacon of Canterbury.

---

[1] *dederat*] legaverat, C.

[2] John of Hertford.

[3] The archdeacon of St. Alban's was probably one of the members of the house, and removable at the pleasure of the abbat. See Hardy's Le Neve, ii. p. 344, note 23.

[4] Richard de Morins.

[5] *appellando*] om. C.

A.D. 1241. The king takes their part.

litia coram rege querimoniam deposuerunt. At rex partem fovens monachorum, et acceptans de B[onefacio] promissam electionem, terribiliter est eidem S[imoni] archidiacono comminatus,[1] quod si non a temerario proposito suo quamcitius desisteret, regiam cum effectu per omnia sentiret indignationem. Quod cum comperit dictus S[imon] archidiaconus, sciens quod Papa in nullo regem offenderet, et sentiens se jam senem et inveteratum transalpinatorem, quievit, et a proposito concepto resilivit. Monachi autem Cantuarienses, comperientes Papam et regem sibi vicissim indulgere, et alter[um] alterius quibuscunque precibus inclinari, elegerunt sibi in pastorem animarum suarum, invocata Spiritus Sancti et regis gratia, Bonefacium electum de Ballay,[2] hominem

They elect Boniface, elect of Bellay, archbishop of Canterbury.

eis[3] incognitum, scientia, moribus, et ætate tantæ dignitati respectu prædecessorum archipræsulum Cantuariensium, ut dicebatur, insufficientem,

proceræ staturæ, elegantem corpore, avunculum dominæ Alienoræ, illustris Anglorum reginæ, monachis tamen penitus incognitum prænotatis,

hac tamen consideratione, quia si alium elegissent, rex adinventis exceptionibus quibuscunque[4] electionem cassasset reprobatam, qui favorem Papalem in omnibus optinebat.

The king's plan to secure his acceptance by the Pope. f. 143 *b*.

Rex autem omnibus modis volens memoratum B[onefacium], vel jam electum vel cito eligendum, promovere, et nomen ejus exaltare, ne forte dominus Papa, quasi insufficientem, eundem reprobaret, immo ut potius videretur sufficiens et idoneus tantæ dignitati, jussit cartam confici, in qua commendabatur supra modum persona dicti Bonefacii, et eidem scripto sigillum regium in testimonium appendit veritatis. Et misit eam episcopis et abbatibus, præcipiens vel imperiose suppli-

[1] B. ins. *est*. It is not in C.

[2] *Ballay*] Bal', B., *i.e.* Bellay.

[3] This is the reading of C. The reading on the right hand has been substituted for it in B., written over the erasure.

[4] *quibuscunque*] Written over an erasure; cavillatoriis, C., and probably so B. originally.

cans, ut et ipsi, sigilla sua similiter apponentes, huic regis[1] assertioni certum testimonium perhiberent. A.D. 1241.

Some of the Canterbury monks leave the monastery, and become Carthusians.

Multi[2] ergo timentes illud præceptum Dominicum infringere, non falsum testimonium perhibere, firmiter renuerunt. Episcopi tamen et abbates aliqui, regiis comminationibus perterriti et enervati, sigilla sua, scilicet pignora et testimonia suæ fidei, spreto Dei timore, plus hominem quam Deum reverentes, apposuerunt. Unde quidam monachorum Cantuariensium, ad se reversi, suam miseriam cognoscentes, ut perpetuam pœnitentiam agerent, ab ecclesia sua recedentes, ad ordinem Cartusiæ convolarunt.

General acceptance of Boniface by the clergy.

Multi autem, conscientiæ suæ integritatem nolentes infringere, eidem penitus renuerunt obtemperare. Quam plurimi autem dignorum clericorum, videlicet episcopi et abbates, eidem testimonium perhibentes, sigilla sua libenter cartæ suæ apposuerunt et eundem B[onefacium] in suum superiorem gratanter acceperunt. Quippe cum de nobilissimo sanguine natus et regnorum utrorumque principibus ipse procerus et satis sufficiens fuerit specialissimus, monachi tamen Cantuarienses, regis præventi supplicatione, vehementer doluerunt se regi in hoc consensisse.

De oppressione comitis Provinciæ.

Raymond Berenger, count of Provence, asks for aid against the count of Toulouse.

Sub illorum dierum curriculo, comes Provinciæ Reimundus, pater reginarum Francorum et Anglorum, misit ad regem Francorum generum suum nuntios sollempnes plures et pluries, petens instanter, ut ipse sibi quasi socero et amico efficax impendere dignaretur auxilium. Ipsum enim viribus jam destitutum comes Tholosanus, imperiali præcepto, graviter impugnavit,

---

[1] *regis*] Written over an erasure; dubie, C.

[2] This is the reading of C., for which the reading on the right hand has been substituted in B., written over the erasure.

A.D. 1241. et usque ad exterminium, exhausto a rege Anglorum transmisso thesauro, ipsum fatigavit. Scripsit ergo rex Francorum tam imperatori quam comiti Tholosano, petens verbis amicabilibus, quatinus ob reverentiam et dilectionem ipsius socero suo parcere dignaretur. Scripsit etiam rex Angliæ et frater ejus comes Cornubiæ R[icardus] eidem epistolas suas eisdem eundem tenorem continentes. Unde comes Provinciæ multo post tempore secura gavisus est tranquillitate.

Veneti pro nece Potestatis Mediolanensis filii ducis Venetorum guerram continuant contra imperatorem.

War of the Venetians with the emperor.

Interim Veneti quæcunque poterant, et quanta sciverant, tam per mare quam per terram, pro nece filii[1] ducis sui, Potestatis videlicet Mediolanensis, imperatori potenter et contumaciter intulerunt. Ipse enim imperator, ut prædictum est, contra se dimicantem apud Mediolanum ipsum captum incarceraverat, et judicialiter condempnatum sententia plecti jussit postea capitali.

De captione Foegiæ[2] *civitatis Ytaliæ et de multiformi sollicitudine imperatoris ut se defenderet contra multos rebelles.*

Capture of Faenza.

Temporibus quoque sub eisdem, dominus imperator F[rethericus] Foegiam civitatem nobilissimam diu ac fortiter obsessam, amplius resistere non valentem, violenter occupavit. Duraverat autem obsidio fere per annum, pro qua infinitam jam pecuniam effuderat.

Armies of the emperor.

O quanta sollicitudo, quam multiformis cura de imperio contuendo cor imperatoris tunc temporis cruentavit! Habuit enim sex exercitus magnos, populosos, et formidabiles; unum, quem in propria persona regebat; alium duplicem in finibus Januæ,

[1] Pietro Tiepolo.

[2] *Foegiæ*] vel Faventiæ is in the margin; Faventiæ, C.

navalem, ad obviandum legatis et prælatis, consilium imperiale spernentibus, in mari; et alium per terram juxta maritima, cui præfuit filius suus Henricus [1] rex Galluræ et Thures, qui blados et vineas Januensium vastare non cessavit; tertium, cum Conrado filio suo, hærede Jerusalem, qui secum traxit exercitum inæstimabilem et innumerabilem ex tota Alemannia et finibus adjacentibus et imperiali potestati pertinentibus, contra Tartaros, ipso eodem Conrado existente capitali, concomitantibus ducibus Austriæ,[2] Saxoniæ,[3] Baivariæ,[4] et aliis magnatibus, tam prælatis quam aliis, quos longum est numerare, cum populari multitudine cujus non erat numerus, qui omnes uno humero, et alacri voluntate crucesignati contra dictos Tartaros, pro universali ecclesia dimicaturi, pro capitibus communiter parabantur; quartum vero, in Marchia Truvisii, cujus dux extitit Theobaldus,[5] dictus Francigena, domino imperatori amicissimus; quintum autem, in Marchia Anconiæ et Vallis Spoleti; sextum in Terra Sancta, cum Radulpho [6] marescallo suo, cui etiam comes Ricardus custodiam Terræ Sanctæ per ipsum adquisitæ vel pacificatæ, præcipue castrum Ascaloniæ, quod idem comes R[icardus] sumptibus suis firmaverat magnifice et ad robur totius Christianitatis et honorem, commisit contuendam.

A.D. 1241. Armies of the emperor.

De constantia et oppressionibus monachorum Wintoniensium.

Sub illis diebus, quidam aulici satellites, qui [7] de regiis præceptis confidentes, et enormia [8] sæpe ex levibus nan-

The monks of Winchester

[1] *i.e.* Enzio, king of Gallura and Torres (Sardinia).

[2] Frederick.

[3] Albert I.

[4] Otho II.

[5] This is Theobald of Apulia, podestà of Padua. See Rolandini, *De factis in Marchia Tarvisina*, iv. 12 (Muratori, viii. col. 228).

[6] He is called Gautier Penne en Pié, in l'estoire de Eracles xxxiii. 51, p. 421 (Recueil des historiens des Croisades, ii., Par. 1859.)

[7] *qui . . præceptis*] Written over an erasure.

[8] *enormia sæpe*] Written over an erasure.

A.D. 1241. oppressed for their election of William de Raleigh.

ciscentes, venerunt Wintoniam, sciscitantes arroganter qui monachorum noluerunt regiis mandatis obedire super electione vel postulatione Wintoniensis episcopi; quique illi erant, qui episcopum Norwicensem, Willelmum videlicet de Rale, regi non obtemperantem, tam procaciter postularent, ut nullo terrore vel precibus resilire dignarentur. O monachorum superbia, cucullatorum improbitas obstinata! Facta igitur inquisitione per priorem[1] intrusum, qui totius perturbationis fuit machinator, ejecerunt a monasterio eosdem monachos, non senium, non personas, vel ordinem, vel demum reverentiam ecclesiæ vel claustri considerantes. Quos etiam carcere, fame, conviciis, et infamia, viliter et indigne, in totius ordinis monastici dedecus et ignominiam afflixerunt.

Quomodo capta civitate Foegiæ imperator civibus pepercit.

The emperor spares the citizens of Faenza on its capture.

Temporibus quoque sub eisdem, dominus imperator Frethericus, regia civitate Foegiæ, ut dictum est, expugnata et occupata et ditioni suæ ad votum subacta et inclinata, cives longo famis et multiformis inediæ squalore macerati et marcentes, glomeratim ante pedes imperatoris, singultibus prorumpentibus, misericordiam, non judicium, humiliter se prosternentes, postularunt. Et dum omnes excogitatis tormentis, qui tam diu imperialem iram sibi coacervaverant, crederent interire, tum propter antiquum scelus de quo prædictum[2] est, tum propter hoc, quod[3] in[4] illius obsidionis diuturna et sumptuosa protractione imperator infinitum thesaurum exhauserat, pepercit eis generosa victoris clementia, per quam multorum corda sibi conciliavit. Tunc enim demum sanguis generosus cum se viderit de rebellibus triumphasse, juxta illud poeticum: f. 144.

[1] Andrew.
[2] Above, p. 99, where see note.[1]
[3] *quod*] B. ins. *propter*.
[4] *in*] om. C.

" Corpora magnanimo satis est stravisse[1] leoni; A.D. 1241.
" Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet. *Ovidius.*
" Sed lupus et turpes instant morientibus ursi, [Tristia,
" Et quæcunque minor nobilitate fera est." iii. 5, 33].

De horribili vastatione inhumanæ gentis quæ Tartari nuncupantur.

Dierum autem ipsorum curriculo, gens illa inhumana et feralis, exlex, barbara, et indomita, quæ Tartari nuncupantur, temerario ac violento impetu terras Boreales et Aquilonares Christianorum horribili exterminio devastantes,[2] toti Christianitati non mediocrem timorem et horrorem incusserunt. Jamjam Frisiam, Guthiam, Poloniam, Boemiam, et utramque Hungariam pro majori parte inaudita tyrannide, principibus, prælatis, civibus, et colonis effugatis et trucidatis, quasi in eremum redegerunt. Cujus rei eventui testimonium literarum ad citeriores partes transmissarum evidens testimonium perhibebat,[3] sub hac forma: Irruption of the Tartars into Friesland, Gothland, Poland, &c.

Literæ transmissæ ad ducem Braibanniæ super prædictis.

" Dilecto ac semper diligendo domino et socero suo, *Epistola.*
" illustri principi duci Braibanniæ H[enricus] Dei gratia Letter of
" Longrathungiæ comes, palatinus Saxonum, paratam count of

[1] *stravisse*] prostrasse in the text of Ovid.

[2] At the foot of the page is a representation of a Tartar on horseback spearing two men on the ground, with the words "formida-" bile exterminium Tartarorum." And in the margin is the note, " Dicuntur Tartari, ut ait Otto " aliquando legatus in Anglia, a " Taraconta insula, quæ maxima " est in eorum regione, vel a quo-" dam fluvio Tartar, qui est maxi-" mus penes eos, sicut Farfar pe-" nes Damacenos. Quidam dicunt " quod Tartari sunt Sicii, qui sunt " Cumanis contermini; et hoc est " probabilius, quia eis jam confœ-" derantur. Alii quod a Tharsi " spatiosissima terra dicuntur, se-" cundum alios Tattari dicuntur." This is not in C.

[3] *perhibebat*] perhibebant, B.

A.D. 1241. Lorraine, to Henry I., duke of Brabant, respecting the Tartars.

" ad beneplacita serviendi voluntatem. Pericula antiquitus in scripturis sanctis prædicta, peccatis nostris exigentibus, nunc pullulant et erumpunt. Quædam enim gens crudelis et innumerabilis, exlex et effera, vicinos nobis terminos invadit et occupat, et jam usque ad terram Polonorum pervenit, terris multis aliis peragratis et populis exterminatis. Super quibus tam per nuntios proprios, quam per regis[1] Boemiæ dilecti consanguinei nostri plenius certificati et vocati sumus, ut in ipsius succursum et fidelium defensionem festinanter accingamur. Veraciter enim et plene nobis constat, quod eadem gens Tartarorum circiter octavas Paschæ terras Boemiorum crudeliter et impetuose invadet, quibus si non subveniatur tempestive, stragem facient inauditam. Et quia jam paries nobis proximus succenditur, et terra vicina patet vastationi, et aliquæ jam vastantur, auxilium et consilium Dei et fratrum vicinorum pro universali ecclesia anxie et flebiliter invocantes postulamus. Et quia mora plena est periculo, omni vos qua possumus rogamus diligentia, ut in nostrum succursum tam pro vestra quam nostra liberatione vos quantocius ad arma properetis, strenue præparantes militiam copiosam, nobiles, potentes, et audaces, cum sibi subjectis populis, non segniter excitando, promptos et paratos eos, cum vobis nostros nuntios iterato direxerimus. Nos autem ministerio prælatorum nostrorum, Prædicatorum, ac Minorum, crucem facimus, quia Crucifixi res agitur, generaliter prædicari, orationes et jejunia indici, et ad bellum Jesu Christi communiter terras nostras evocari. His etiam adicimus, quod magna pars ejusdem detestabilis gentis, cum exercitu alio illis adjecto, Hungariam inaudita vastat tyrannide; adeo quod rex dicitur vix sibi partem modicam observasse. Et ut multa paucis per-

Hor. 1 Epist. xviii. 84.

[1] Wenceslas III.

" stringamus, adeo opprimitur et tantis et tot pressuris A.D. 1241.
" coangustatur ecclesia et populus Borealis et Septen-
" trionalis, quod talibus nunquam ab initio mundi
" fuerit unquam flagellatus." Datum anno gratiæ
MCCXLI., die qua cantatur *Lætare Jerusalem.* Et is[1] 10 March.
fuit [tenor] literarum transmissarum ad episcopum[2]
Parisiensem ex parte ducis Braibantiæ. Simili modo
scriptum est regi Anglorum ex parte archiepiscopi[3]
Coloniensis.

Fasting and prayers against the Tartars.

Pro hac igitur immani tribulatione, et ecclesiæ dampnosa, quæ inter dominum Papam et dominum imperatorem orta est, discordia, indicuntur jejunia et orationes cum elemosinis largioribus diversis regionibus, ut Dominus complacatus super populum, qui magnificus hostium triumphator æque dimicat in paucis ut multis, superbiam conterat Tartarorum.

Dialogue between Louis IX. and his mother respecting the Tartars.

Hujus igitur Dominici furoris flagellum formidabile cum immineret populis, certificata ait mater regis Francorum, venerabilis ac Deo dilecta matrona, regina Blanchia; "Ubi es, fili mi, rex Lodowice?" At ipse accedens, ait; "Quid hoc, mater?" At ipsa profunda trahens suspiria in lacrimas prorupit aduberes, et licet mulier, non tamen[4] muliebriter hæc imminentia librans pericula, dixit; "Quid agendum, fili carissime, super
" tam lugubri eventu, cujus rumor terrificus fines
" nostros pervolavit? Imminet nostrum omnium et
" sacrosanctæ ecclesiæ nostris temporibus exterminium
" generale, ex impetuoso super nos adventu Tarta-
" rorum." Quo audito, rex voce flebili, sed non sine divino spiramine, respondit; "Erigat nos, mater, *Dictum regis Francorum notabile.*
" cæleste solatium. Quia si superveniant ipsi, vel nos
" ipsos, quos vocamus Tartaros, ad suas Tartareas
" sedes unde exierunt, retrudemus, vel ipsi nos omnes
" ad cælum subvehent." Ac si diceret, "vel nos ipsos

[1] *is*] his, B.; hiis, C.
[2] William III. (Arvernus.)
[3] Conrad of Hochenstadt.
[4] *tamen . . . pericula*] Written over an erasure.

A.D. 1241. " repellemus, vel si contingat nos vinci, Christi con-
" fessores vel martires ad Deum migrabimus." Et hoc verbum nobabile atque laudabile non tantum Francorum nobilitatem, sed adjacentium finium habitatores erexit et animavit.

Dominus imperator super his certificatus, principibus Christianis, præcipue regi Anglorum, scripsit sub hac forma.

Epistola imperatoris de adventu Tartarorum.

Letter of the emperor on the irruption of the Tartars.

" Frethericus[1] imperator, etc. regi Angliæ salutem.
" Rem quæ tam Romanum imperium, velut ad prædi-
" cationem Evangelii præparatum, quam cuncta mundi
" regna Christiano cultui dicata speciali zelo contin-
" git, toti reipublicæ universæ Christianitatis excidium
" generale comminatur, et quanquam ad nostram rei
" gestæ veritas sero pervenerit, quin ad vestram noti-
" tiam referamus, tacere non possumus. Egressa enim
" dudum ex ultimis mundi finibus de regione Aus-
" trali, quæ diu sole sub torrida zona tosta latuerat,
" quæ postea versus partes Boreales occupatis violenter
" regionibus diu manens ut brucus multiplicatur, gens
" barbaræ nationis et vitæ, quo nescimus a loco vel
" origine, Tartari nuncupata, non absque præviso Dei
" judicio ad sui populi correptionem et correctionem,
" non utinam ad totius Christianitatis dispendium, ad
f. 144 *b.* " hæc novissima tempora reservatur. Secuta est igi-
" tur publica clades, communis regnorum desolatio, et
" terræ fertilis exterminium quam gens impia pera-
" gravit, ut sexui, ætati, vel dignitati non parcat, et
" reliquum genus humanum delere confidat, dum ubique
" terrarum per immensam et incomparabilem eorum
" potentiam et numerum sola dominari satagat et
" regnare. Datis igitur in necem et prædam cunctis
" quæ poterant oculi eorum conspexisse, ac universali

[1] This letter is only known from this source.

" depopulatione post terga dimissa, dum ad populosam A.D. 1241.
" Cumanorum[1] coloniam pervenissent dicti Tartari, im- Letter of the emperor on the irruption of the Tartars.
" mo Tartarei, quibus vitæ prodigis arcus arma magis
" sunt familiaria cum lanceis missilibus et sagittis,
" quarum usus apud eos est continuus, et fortius aliis
" exerta habent brachia, ipsos penitus dissipatos devi-
" cerunt. Et quos fuga non eruit, cruentatus eorum
" gladius interemit. Quorum vicinitas Ruthenos,[2]
" ab eis non multum distantes, vix cautos efficit et
" munitos, ut ignotæ gentis insoliti ab eorum incursi-
" bus sibi, prout ignis exterrebat, intenderent præca-
" vere, saltem sibi consulentes. Advolant nempe subito
" ad prædam et exterminium. Ad repentinos igitur
" impetus et illius barbaricæ gentis aggressus, quæ
" velut ira Dei et fulgur se raptim jaculatur, expugnata
" et capta ejusdem regni Cleva[3] civitatum maxima,
" totum illud nobile regnum, cæsis suis habitatori-
" bus, in desolationem cecidit devastatum, quod, cum
" contermino regno Hungarorum dedisse[4] debuit ad
" cautelam robur et munimen, sprevit negligenter.
" Quorum rex deses et nimis securus per Tartarorum
" nuntios et literas requisitus, ut si suam vitam cu-
" peret et suorum, per suam et regni sui deditionem
" eorum gratiam festinus præveniret; nec sic perterri-
" tus aut edoctus suis vel aliis præstitit documentum,
" ut ipse et sui se maturius ad eorum protecti præmu-
" nirentur incursus. Sed hostium contemptores elati
" vel nescii, dum inimico vicinante segnes dormitarent,
" loci nativo munimine confidentes, ipsi more turbinis
" intrantes eos undique circumdabant repentini. At
" Hungari ante expectatum circumdati et oppressi

---

[1] "The Comanians, a people of "Turkish race, the *Polowezer* of "the old Russians, were one of the "chief nations occupying the plains "on the north of the Black Sea, "and eastward to the Caspian, "previous to the Mongol invasion." Yule's *Marco Polo*, ii., p. 422.

[2] The Russians.

[3] Kiev or Kiow in the Ukraine.

[4] *dedisse*] cecisse, B.

A.D. 1241. Letter of the emperor on the irruption of the Tartars.

" velut imparati ipsis obicere castra contenderunt, et
" [cum] distarent quinque tantum miliaribus hinc
" exercitus Tartarorum, inde Hungarorum, irruerunt
" raptim in auroræ crepusculo Tartarorum præambuli,
" et subito castris Hungarorum circumdatis, interfectis
" primo prælatis, et majoribus de regno, qui se obje-
" cerant, cæsis, infinitam Hungarorum multitudinem
" gens inimica trucidavit, stragem faciens inauditam,
" cui ex antiquissimi lapsu temporis in uno belli con-

Escape of Bela IV., king of Hungary, to Dalmatia.

" flictu vix recolitur fuisse consimilis. Effugatur igitur
" rex vix elapsus, equo raptus velocissimo. Qui raro
" satellite stipatus associato, ad fraternam Hylli[ri]ci
" regni sortem, ut saltem ibidem protegeretur, fugitivus
" avolavit. Victores igitur castris et spoliis victorum
" insederunt exultantes. Jam jamque majorem et
" nobiliorem Hungariæ partem ultra Danubium fluvium
" et incolas ejus ferro et flamma feraliter vastantes,
" cætera confundere minantur procaciter, prout per
" venerabilem Vatiensem [1] episcopum, dicti Hungariæ
" regis legatum, ad nostram curiam, postea ad Ro-
" manam didicimus destinatum. Hic per nos primo
" transitum faciens, his *testimonium perhibuit* quæ

S. Joh. xxi. 24.

" vidit, et *testimonium ejus* nimis *verum est.* Necnon
" et hæc per literas dilecti filii nostri Conradi, in regem
" Romanorum electi, semper Augusti et regni Jero-
" solimitani hæredis, regisque Boemiæ,[2] Austriæ [3] et
" Bavariæ [4] ducum, ipsis quoque nuntiorum verbis, qui
" de vicinitate hostium experimento sunt edocti, ple-
" nius certificamur; nec hæc sine magna animi per-
" turbatione potuimus didicisse. Sane sicut innotuit
" et præambula fama gestorum proclamat, indetermina-
" tus exercitus eorum in tres partes infelices ex in-
" dultu Domini dampnandis [5] consiliis divisus processit.

---

[1] Stephen II., bishop of Waitzen.
[2] Wenceslas III.
[3] Frederick.
[4] Otho II.
[5] *dampnandis consiliis*] dampnandus consultu, B.

" Nam una ad Pructenos[1] transmissa et ingrediente A.D. 1241.
" Poloniam, princeps[2] et dux terræ illius ab eorum Letter of the emperor on the irruption of the Tartars.
" insequenti exterminio cecidit,[3] et dein tota fuit
" per eos illa regio devastata. Secunda Boemiæ fines
" ingressa est et aggressa substitit, rege illius terræ
" cum suis conatibus viriliter occurrente. Tertia per-
" currit Hungariam, Austriæ finibus vicinandam.
" Unde timor ac tremor a furore nactus irruentium
" singulos excitant et invitant; ad ipsorum obsta-
" culum urget necessitas, quæ incumbit periculo co-
" minus imminente; generale principum orbis terræ,
" præcipue Christianitatis, auxilium festinanter pro-
" vocat et succursum. Hæc enim gens est feralis et
" exlex, humanitatis ignara. Sequitur tamen et do-
" minum habet, quem obedienter colit et veneratur et
" nuncupat deum terræ. Homines parvæ ac brevis
" staturæ sunt, quantum ad longitudinem, sed solidi,
" lati, et propaginati; rigidi, ac fortes, et animosi, ad
" nutum sui ducis ad quælibet ambigua proruentes;
" vultus amplos, aspectus torvos, clamores horribiles
" habent, cordibus consonantes; cruda gestant coria,
" bovina, asinina, vel equina; insutis laminis ferreis
" pro armis muniuntur, quibus hactenus usi sunt.
" Sed, quod non sine suspiriis dicere possumus, jam-
" jam de victorum spoliis Christianorum armis decen-
" tioribus elegantius muniuntur, ut propriis armis irato
" Deo turpius et anxius trucidemur. Insuper equis
" melioribus instaurantur, epulis lautioribus reficiuntur,
" vestibus pulchrioribus adornantur. Ipsi autem Tar-
" tari, sagittarii incomparabiles, utres ferunt artificia-
" liter factos, quibus flumina transmeant indempnes
" rapacissima et paludes. Deficiente vero cibo, corti-
" cibus arborum et foliis et herbarum radicibus di-
" cuntur esse contenti equi eorum, quos adducunt, quos
" tamen velocissimos inveniunt et fortissimos, in articulo

[1] The Prussians.
[2] Henry, duke of Silesia.
[3] *cecidit*] ceciderunt, B.

A.D. 1241. f. 145. Letter of the emperor on the irruption of the Tartars.

" necessitatis. Nos autem horum omnium quodammodo providi et præsagi frequenter per literas et " nuntios regalem excellentiam vestram, necnon et " aliorum principum Christianorum, meminimus requisisse, sollicitantes attentius et monentes, ut vigeret " inter eos qui tribunalibus præsunt potestatibus " unanimitas dilectionis et pacis, et sedatis dissentionibus quæ reipublicæ Christi sæpius inferunt nocumenta, concorditer ad eorum obstacula, qui nuper " emerserunt, alacrius consurgentes, cum prævisa jacula minus soleant sauciare, et ut nec communes " hostes, ad viarum suarum præparationes, gauderent " tanta inter principes Christianos discidia pullulare. " Ha Deus! quantum et quotiens nos humiliare voluimus, omnem benivolentiam exponentes, ut Romanus " Pontifex ab effuso per orbem contra nos dissensionis " scandalo destitisset, et ab inconsultæ voluntatis impetu motus suos temperantius revocasset, ut ad " sedandum nostros jure subditos prævaleremus et " quietius regeremus, nec eos, quorum adhuc per eum " non minima pars fovetur, protegeret recalcitrantes; " ut sedatis rebus, rebellibusque reformatis adversus " quos multarum copiam opum effudimus et virium " conatus exhausimus, potentia nostra major consurgeret et insurgeret in communiter adversantes. Sed " cum voluntas ei pro jure fuerit, linguæ lubricum discursum non regenti, et a multiplici genere discidii, " quod attemptavit, dedignatus est abstinere, per legatos et nuntios suos crucem quam adversus tyranni- " dem Tartarorum vel Sarracenorum, Terram Sanctam " invadentium et occupantium, exercuisse debuit et " decebat, jussit contra me brachium et ecclesiæ advocatum publicari, rebellibus[1] nostris graviter[2] contra " honorem nostrum et famam exultando conspirantibus. Et cum maxima nobis immineat[3] [cura] nos a

[1] *rebellibus-. . honorem*] Written over an erasure.

[2] *graviter*] om. C.

[3] *immineat*] immeat, B.

" domesticis et familiaribus hostibus expedire, qualiter A.D. 1241.
" et barbaros repellemus? Quippe per exploratores Letter of the emperor on the irruption of the Tartars.
" suos, quos undique præmiserunt, ipsi, licet sine lege
" divina directi, tamen in martiis ingeniis disciplinati,
" publicam discordiam et immunita terrarum ac infir-
" miora cognoverunt; corrosionemque regum et reg-
" norum conflictum audientes, instantius animantur et
" consurgunt. O quantum viribus addit exultans ani-
" matio! Ad utrumque igitur, Deo providente, con-
" versi, vires et industriam adhibebimus, ut domesti-
" cum et barbaricum ecclesiæ scandalum hinc et inde
" propulsemus. Dilecto autem filio nostro Conrado ac
" cæteris imperii nostri principibus expresse transmisi-
" mus, ut ad reprimendum ingressus et impetus hos-
" tium barbarorum potenter occurrant. Serenitatem
" etiam vestram, pro communi necessitate, per auctorem
" fidei nostræ Christianæ, Dominum nostrum Jesum
" Christum, præcordialiter adjuramus, quatinus vobis et
" regno vestro, quem Deus in statu prosperitatis con-
" servet, instantissima sollicitudine et provida delibera-
" tione præcaventes, maturata militum strenuorum et
" aliorum armatorum et armorum subsidia non segniter
" præparetis; hoc in aspersione sanguinis Christi et
" affinitatis fœdere, quo connectimur, postulamus. Sic-
" que ad liberationem Christianitatis accingantur nobis-
" cum viriliter ac provide dimicaturi, ut [contra]
" hostes, Germaniæ terminos jam ingredi proponentes,
" velut Christianorum januam, viribus aggregatis vic-
" toria ad laudem Domini exercituum valeat optineri.
" Nec placeat vobis ista sub dissimulatione pertransire,
" vel dilatione suspendere. Nam si, quod absit, Ger-
" maniæ fines invadant, nec inveniant obstaculorum
" repagula, pro foribus expectent cæteri venientis
" subito fulgura tempestatis, quam diversis mundo
" contagiis inquinato, *refrigescente caritate multorum*, S. Matt. xxiv. 12.
" per quos fides prædicari et constare deberet, et per-
" nicioso eorum exemplo mundum usuris et variis

A.D. 1241. Letter of the emperor on the irruption of the Tartars.

" symoniæ et ambitionis generibus maculante, divino
" judicio credimus emersisse. Provideat igitur excel-
" lentia vestra, et dum communes inimici in vicinis
" regionibus debacchantur, ad resistendum eis matu-
" ratis auxiliis vobis consulatis; quoniam de terris
" eōrum hac se moverunt intentione, vitæ pericula non
" curantes, ut totum sibi, quod avertat Dominus, subi-
" ciant Occidentem, fidemque et nomen Christi per-
" vertant et evertant. Et pro inopinata victoria,
" quam Deo permittente sunt hactenus consecuti, ad
" tam vehementem insaniam devenerunt, ut jam regna
" mundi sibi reputent adquisita, et ut reges et prin-
" cipes, ad vilia eorum officia subjectos, edoment sup-
" peditatos et inclinent. Speramus autem in Domino
" Jesu Christo, quo ducĕ, quo prævio, hactenus ab
" inimicis nostris liberati triumphavimus, ut et hi, qui
" de Tartareis sedibus proruperunt, fastu deposito,
" expertis Occidentis viribus quas sibi sentient adver-
" santes, ad sua Tartara Tartari detrudentur. Nec
" gloriabuntur tot impune peragrasse provincias, tot
" populos devicisse, tot facinora perpetrasse, cum ad
" victrices aquilas præpotentis imperialis Europæ sors
" incauta, immo Sathan, ipsos traxerit morituros, ubi[1]
" ultro furens ac fervens ad arma Germania, strenuæ
" militiæ genitrix et alumpna Francia, bellicosa et
" audax Hispania, virtuosa viris et classe munita
" fertilis Anglia, impetuosis bellatoribus referta Ale-
" mannia, navalis Dacia, indomita Ytalia, pacis ignara
" Burgundia, inquieta Apulia, cum maris Græci, Adri-
" atici, et Tyreni insulis piraticis et invictis, Creta,
" Cypro, Sicilia, cum oceano contĕrminis insulis et
" regionibus, cruenta Hybernia, cum agili Wallia,
" palustris Scotia, glacialis Norwegia, et quæcunque
" jacet nobilis et famosa sub occiduo cardine regio,

[1] Compare this portion of the letter with that of Frederick I. to Saladin, vol. ii. p. 331.

" suam electam militiam, prævio vivificæ crucis vexillo, A.D. 1241.
" quod non tantum homines rebelles, immo dæmones
" adversantes reformidant, alacriter destinabunt. Da-
" tum in recessu, post deditionem et depopulationem
" Faventiæ, tertio die Julii."

Publicatur hæc epistola missa pluribus principibus. f. 145 *b.*

Letter of the emperor to Louis IX. against the Pope.

Sub harum tenore literarum scripsit dominus imperator, mutatis tantum titulis et verborum raro sermone, reipublicæ sedulus procurator. Veruntamen regem Francorum sic scribens commovit vehementius; ait enim; "Admiramur super Francorum prudentia,
" quod non subtilius cæteris Papales astutias con-
" sideratis, vel non attenditis cupiditates. Proponit
" enim ipsius ambitio insatiabilis omnia fidelium regna
" suo subicere dominatui, ab Anglorum conculcata
" corona sumens exemplariter consequentiam, et ut
" culmen imperii suis inclinet nutibus, ausa est præ-
" sumptuoso conatu et ausu temerario protervius in-
" hiare."

Oritur mala super his suspicio.

Suspicions of the emperor.

Hujus igitur eventus famosa novitas totam Europæ[1] celerius implevit latitudinem, immo etiam Sarracenorum climata pervolavit. Orta est igitur discordia sententialis inter multos, diversis diversa super his sentientibus. Fuerunt namque qui dicerent, imperatorem hanc Tartarorum pestem sponte fuisse machinatum, et per hanc elegantem epistolam scelus tam nepharium nequiter palliasse, et ad totius mundi monarchiam, in fidei Christianæ subversionem, ad instar Luciferi vel Antichristi, hiatu protervo conspirare. Redarguitur enim epistola, quasi continens falsitatem. Dicitur enim in ea, gentem ipsam ignotam Tartarorum ab Australibus mundi, quæ sub torrida zona sunt, partibus erupisse,

[1] *Europæ*] Europam, B. It has apparently been altered.

A.D. 1241. quod evidenter apparet fictitium. Non enim audivimus eos Australes vel etiam Orientales partes peragrasse. Occulta insuper eorum consilia, et investigabiles ipsorum Tartarorum vias et conspirationes quamplures, plenas esse imperialibus consiliis suspicantur; suum nempe celant idioma, armaturas variant; et si quis eorum capiatur, nulla ratione potest notitia eorum vel propositum a capto, licet exquisitis tormentis affligatur, extorqueri. Et cum sint in totius mundi capacitate septem climata, videlicet Indorum, Ethiopum vel Maurorum, Egiptiorum, Jerosolimitanorum, Græcorum, Romanorum, et Francorum, nec sint tam remoti in tota nostra habitabili, quos mercatores navigando non rimentur, unde poeta Oratius,

Suspicions of the emperor.

Hor. 1 Epist. i. 45.

"Impiger extremos curris mercator ad Indos,"

ubi tot et tales hactenus latuerunt? ut quid tam fraudulenta inter eos et tam occulta conjuratio? Sunt igitur, ut inquiunt, Hircani[1] et Sicii, humanam cædem avide sitientes, montes et salebras Boreales inhabitantes, qui feralem vitam ducentes, deos colunt montium, et prævisa in die; qui etiam cum Cumanis sibi conterminis et jam confœderatis, machinante imperatore, regem Hungariæ cum quibusdam aliis magnatibus expugnarunt, ut fatigatus rex ad alas imperatoris avolaret, homagium ei pro succursu impendendo facturus. Unde cum hæc fierent, ipsi hostes sunt regressi. Sed absit, ut in uno corpore mortali tanta sceleris immanitas latitaret.

Admonitio Papæ ut legati et prælati ad concilium, spreto imperatoris consilio, conveniant.

The prelates prepare to go

Dierum ipsorum curriculo, infausto casu, dominus Prænestinus, nomine[2] Jacobus, quandoque legatus in

[1] *Hircani et Sicii*] Written over an erasure.

[2] *nomine . . . Francia*] In the margin.

Francia, et dominus Otto cardinalis in carcere Tulliano diaconus, aliquando legatus in Dacia et postea in Anglia, et Gregorius de Romagna, tunc ad Januenses legatus missus, ut sibi omnes obedientes ab omnibus peccatis suis absolveret, apud Januam commorabantur, de classe sibi providentes. Erant autem cum ipsis archiepiscopi, episcopi, abbates, quamplurimi, qui cum timerent minas imperatoris si transfretarent, frequenter epistolas et nuntios a domino Papa receperunt consolatorias et admonitorias, ut non omitterent navigando ad concilium properare, immo potius spretis sæcularibus comminationibus, patri spirituali promtius obedirent. Facta autem fuit conventio inter eos et Januenses, mediante non minima pecunia, ut ipsi Januenses omnes tam legatos quam prælatos, cum sua sequela, indempnes et illæsos, etiam invito imperatore, ad Romanam curiam salvo perducerent. Et dum super his tractatum haberent diligentem et prolixum, fluctuantibus aliquibus, quid tutius, quid consultius foret agendum, significavit dominus Papa, quod in brachio sæculari auxilium tam efficax, tam validum obviam per mare, ad ipsorum ducatum et protectionem, ipsis exeuntibus de portu, indubitanter in navali expeditione transmitteret, quod nullo modo valerent resistere manus adversantium, nec etiam ipse imperator, quem Dominus Sathanæ dederat in perditionem, utpote anathemate multipliciter innodatum. Quo mandato nimis eos paterna consolatio animavit, immo adeo, ut cujuslibet periculi discrimen vel mortem amplecterentur.

A.D. 1241. to the counci., under the conduct of the Genoese.

Quomodo imperator omnibus modis procuravit ut prælati non navigarent, si irrefra[ga]biliter ad concilium venire vellent, quod tamen ipsi contempserunt.

Cum autem hæc prædicta imperatori innotuissent, intellexit evidenter, quod dominus Papa ad dejectionem ipsius sitienter anhelabat, et ad hoc tam districte præ-

Impertinens usque huc &

A.D. 1241. latos advocabat, in nullo voluntati ejus contradicturos, cœpit formidare sibi vehementer. Et desiderabat, ut per ipsum itinerantes per terram venirent, ut plenius de jure, de quo confidebat, instruerentur, ne falsis suggestionibus circumvenirentur, nec aliquo modo sine tali certificatione ad Romanam curiam subito navigando transmearent. Missis igitur legatis solempnibus ad ipsos jam navigare præparatos, significavit eis modeste et humiliter, ut pacifice et omni securitate per omnes terras suæ ditioni subjectas, dummodo non per mare vel maritima, transmigrarent; scirentque certissime, quod nullus suorum ipsos offenderet itinerantes. Et si non forte[1] crederent imperialibus promissis, providerent sibi formam securitatis, et se eandem formam secuturum per omnia secundum eorum dispositionem indubitanter promittebat. Immo etiam causam suam, postquam ipsis viva voce penitus explicasset et per omnia ipsos ad unguem instruxisset,[2] fideliter ac fiducialiter committeret toti concilio judicialiter examinandam et sententialiter determinandam, discretumque examen tot et tantorum patrum sanctorum se spopondit subiturum. Et sic ipsos fore procuratores, advocatos, et judices, omni qua potuit instantia postulavit, persuadendo, imperando, supplicando, secundum illud poeticum,

The emperor endevours to persuade the prelates to go to the council under his protection.

f. 146.

Ovid. Metam. iv. 471.

"Imperium, promissa, preces, confudit in unum."

Conquestus est insuper graviter de impetu Papalis persecutionis indefessæ, ita ut audientes fere ad lacrimas provocavit et commovit, asserens quod dominus Papa ipsum nec convictum nec confessum pro iniquissimo hæretico et fidei Christianæ valido ac manifesto impugnatore fecit haberi, et multis regionibus horribiliter excommunicari, et quam graviter scivit ac potuit scandalizavit, nomenque et famam, quo nihil est dampnosius, ipsius irrestaurabiliter denigravit, et ad

---

[1] B. repeats *non*.

[2] *instruxisset*] instruxissent, B.

dejectionem ipsius totis nisibus anhelavit.[1] "Et nuper "cum complacuerat et convenerat meæ parti ac suæ "communiter concilium convocari,[2] in quo præsto para- "bamur causas hinc inde propalare, judicium com- "mune subituri, ipse Papa perperam formam convo- "cationis prælocutæ alteravit, publicos inimicos imperii "ac laicas et sæculares personas convocando, potius "ad prælia quam pacem præparatos, secundum teno- "rem epistolæ regi Angliæ et aliis principibus trans- "missæ, in qua retiacula abscondita et muscipulas "Papalis astutiæ certius detunicavi. In qua etiam "epistola præmunivi eosdem, ne prælatos suos per "meam sinerent ditionem transmeare, sicut se suaque "diligebant." Addiditque imperator, sicut alias et in dicta epistola mandaverat, quod periculosum foret et rationi dissonum, penitus domino Papæ manifesto adversario et suis consentaneis, qui potius videntur conspiratores in subversionem sacri imperii quam judices æquitatis, assessoribus causam principalem et ejus circumstantias ignorantibus, tam arduam causam inæquali foro committere. A.D. 1241. His complaints of the Pope.

Causa quare dominus imperator non poterat ad prælatos in propria persona venire et cum eis colloqui.

Summopere igitur desideravit imperator, ut per eum in pace venirent prælati, de causa sua plenius instruendi, ut de omnibus occultis circumstantiis eos certificaret. Ipse enim nullo modo ad ipsos prælatos personaliter poterat accedere, tum pro carentia thesauri, quem effuderat in diuturna obsidione Faventiæ et aliis variis negotiis, quorum maximum de exercitu filii sui contra Tartaros, et aliis, quæ oportuit cautius continuare; tum propter Januenses sibi rebelles, quibus noluit nisi in forti manu appropinquare. Reasons why the emperor wished the prelates to go under his protection.

[1] *anhelavit*] appellavit, C. | [2] *convocari*] conferri, C.

A.D. 1241. *Quomodo legati nullo modo voluerunt a proposito suo resilire quin navigando ad concilium convenirent.*

The prelates go under the conduct of the Genoese.

Prælati vero, legatorum animati promissionibus et Papalibus crebro missis epistolis consolatoriis, in quibus se promisit per mare obviam mittere juvamen festinum et efficax, noluerunt quomodolibet a proposito suo resilire. Dicebant etenim, "Non est fides "adhibenda cavillatoriis dictis excommunicati." Contemptis igitur imperatoris consiliis et petitionibus, prælati confidentes in multitudine Januensium, qui in navali certamine expediti minas et vires imperiales contempserunt, naves ascenderunt, præambulis Januensibus, qui *multiplicabant loqui sublimia*, asserentes vires adversantium nullatenus sibi formidabiles, meticulosos et pusillanimes prælatos et literatos appellantes; et erat superbia eorum major quam potestas. Galeis igitur dispositis et ordinatis cum navibus, versus Orientem in clamore tumultuoso nautarum et clangore buccinarum mare Tirenum sulcaverunt.

1 Reg. ii. 3.

Quomodo jam provocatus ad iram imperator præcepit omnes prælatos sine misericordia capi et sibi præsentari, quod sic evenit.

The emperor sends to his son [Enzio] to seize them.

Quod cum domino imperatori significaretur, doluit se contemptum, et sua monita cum precibus aspernari. Misit igitur ad Henricum[1] filium suum, quem de consuetudine appellat naturalem, cui commiserat mare et maritima custodienda cum navali exercitu, ad impediendum transitum prælatorum, ut ipsos jam navigantes capere non formidet, vel submergat vel trucidet.

[1] *Henricum*] An error for Ensium.

De captione prælatorum et legatorum. A.D. 1241.

Dictus igitur Henricus, paternis præceptis obediens, misit obviam eisdem Januensibus legatos et prælatos confidenter ducentibus, viginti galeias novas et solidissimas, manu militari optime communitas, in prima fronte, quibus primicerius præerat[1] Stollius[2] piratarum peritissimus. Factoque congressu navali cruentissimo,[3] Pisani, quibus specialiter præfuit Henricus cum jam dicto Stollio,[2] qui per modum fulgurantis tempestatis irruit ad certamen, victi sunt Januenses, captique prælati cum legatis, et aliqui submersi vel cæsi, scilicet[4] archiepiscopus de Besencia, et multi alii, quos longum est numerare. Ex abbatibus tamen vix Savianensis[5] ope Johannis de Lexintuna, militis strenuissimi et elegantis, fratris sui ac nuntii regis Angliæ, evasit liber et illæsus. De hujusmodi autem infortunato casu, per hanc epistolam, cui communis fama perhibet testimonium evidens, certificamur.

Enzio, with a fleet of Pisan galleys, attacks and defeats the Genoese, and captures the prelates.

Escape of the abbat of Savigny.

---

[1] *præerat*] erat, C.

[2] *Stollius*] Sic. I suspect this is an error of Paris, arising from the corruption in the emperor's letter below. See p. 128, and the note. The Admiral's name was Buzaccherini. (Kington, *Frederick II.*, ii., p. 245.)

[3] This is represented pictorially at the foot of the page. The two galleys, "Pisani" and "Januenses," are coming respectively from the two cities Pisa and Janua. Over the heads of the prelates and others in the Genoese galley are the names, "Rothomagensis, Burdega-" lensis, Rothomagensis [sic] et " alii archiepiscopi et episcopi; " Prænestinus episcopus, Otto car-" dinalis, Gregorius de Romagna, " legati; Cluniacensis, Cisterciensis, Clerevallensis, Pontiniacensis " et alii abbates capti." The second Rothomagensis is an error for the archbishop of Ausch, Amanian de Grisinhac, who died in his captivity. The archbishops of Rouen and Bourdeaux were Peter de Colmieu and Geraud de Malemort. The bishop of Palestrina was James Pecoraria; the abbats of Cluny, Citeaux, Clairvaux, and Pontigny, were Hugh VI., William de Monteacuto, William II., and John III.

[4] *scilicet . . . numerare*] In the margin. The archbishop of Besançon was Godfrey II.

[5] Stephen de Lexinton, who had been abbat of Stanley. See the Waverley Annals, Annal. Monast. ii. p. 307, and the Dunstable Annals, Id. iii. 116.

A.D. 1241. *Epistola imperatoris ad regem Angliæ missa de captione Faventiæ et de captione prælatorum in mari.*

Epistola imperialis.

Captis igitur et præsentatis prælatis et legatis cum suis Januensibus domino imperatori, scripsit idem imperator regi Anglorum, necnon et aliis principibus, in hæc verba:

Letter of the emperor to Henry III. with an account of the surrender of Faenza, and the capture of the prelates. f. 146 *b.*

" Frethericus[1] imperator regi Angliæ salutem et
" sinceræ dilectionis affectum. Hilari affectione recepi-
" mus literas et nuntios vestros, quos ad nostram præ-
" sentiam transmisisti, et tam ea quæ literæ contine-
" bant quam ea quæ idem nuntii ex parte vestra ore
" tenus coram nobis [referebant], audivimus et intel-
" leximus diligenter. Et ecce ad singula quæ misistis
" prospere per eos, per magistrum Walterum[2] de Ocra,
" dilectum nostrum notarium ac fidelem, plenarie re-
" spondemus, cui ea, quæ vobis ore tenus ex parte
" celsitudinis nostræ dicet, indubitanter tanquam per-
" sonæ nostræ credatis. Cui etiam plenam concessi-
" mus potestatem procedendi in negotio pro quo nuntii
" supradicti venerunt, et complendi illud juxta formam
" sibi a celsitudine nostra datam. Ad hæc cum nostris
" congaudeatis successibus, et in nostrorum humilitatem
" rebellium fiat terror et cæteris cautela subjectis,
" jocunda insinuatione vobis describimus, quod cum
" civitas Faventiæ, suis diffisa meritis et propria muni-
" tione confisa, beneficio temporis hyemalis ausa fuerit
" nostræ rebellionis viribus præstare repagulum, veris
" tamen restituta tempore hac eadem civitate, machi-
" narum nostrarum incursione quassata, muris irru-
" entibus, et fossoribus nostris penetrantibus per meatus
" subterraneos intima civitatis, ut manualiter inter

[1] Part of this will be found in the letters of Peter de Vineis, i. 9, p. 120 (ed. Basil. 1566).

[2] Afterwards archbishop of Capua.

" cives et bellatores nostros bella concurrerent, et A.D. 1241.
" oporteret eos pro minis corpora cominus præstare Letter of the emperor to
" gladiis exponenda, sumpserunt sanius pro eorum Henry III. with an account of
" salute consilium, quibus expugnatio vicinum excidium the surrender of
" minabatur, et ad implorandam nostram misericordiam Faenza, and the capture of
" continuo clamore sæpe conversi, die Dominico, decimo the prelates.
" quinto die Aprilis, mandatis nostris et beneplacitis
" se præcise manciparunt, subicientes in nostram mi-
" sericordiam civitatem, suas pariter et personas, præ-
" stitis fidelitatis debitæ juramentis, et illicitis juramen-
" tis, si qua fecerunt, abjuratis. Ad quorum recep-
" tionem nostri comes imperii, semper indivisa et justi
" arbitra moderaminis clementia, nos induxit, quæ
" victoris animum vicit, ut cum victis misericorditer
" ageremus; rati gloriosiorem esse victoriam misereri
" conversis, quam in eorum casu ulcisci miserabili,
" pium genus vindictæ pensantes, ignoscere noxis,
" dum potuimus ferius vindicasse. Remissa igitur
" gratis offensa, licet non minima, et reis imperialiter
" absolutis, civium et civitatis statu sub nostro et
" imperii jugo, quo nil suavius aut dignius esse pro-
" babunt, pro rerum qualitate disposito, dum ad de-
" populationem vicinæ Bononiæ nostrum verteremus
" propositum et affectum, prælatorum turbam, cum
" Prænestino episcopo, Ottoneque Thoringo Sancti
" Nicholai in carcere Tulliano diacono cardinali, nostris
" adversaturam processibus, ex diversis provinciis con-
" gregatam, contigit suo infortunio Januam pervenisse.
" Ubi conveniente cum eis Gregorio de Romagna,
" addito legato legatis ut insimul ligarentur, et con-
" spiratione cum Januensibus rebellibus nostris facta,
" quidam de regno Francorum navalem exercitum copi-
" osum congregantes piratas suos armari fecerunt,
" cum quibus ad Papam Romanum pro majoris causa
" discidii conjuraverant advenire. Ad quorum impe-
" diendum transitum et accessum, nostram diu ante
" prævisam classem convenire fecimus apud Pisas, vic-

A.D. 1241. Letter of the emperor to Henry III. with an account of the surrender of Faenza, and the capture of the prelates.

" toriosum galliarum stollium[1] præponentes, quem[2] cum
" quibusdam nostris fidelibus, eorum præcognita mo-
" tione, in locis[3] et portubus quos [latenter][4] vel alto
" mari præterire non poterant, velut obvia et neces-
" sario navigabilia transitu[ris], ut eis transeuntibus
" potenter occurreret, destinavimus. Et aggressis[5]
" galeis nostris galeias eorum,[6] præpotens Dominus,
" qui ex alto videt et dimicat, æquitatem dijudicans,
" invias vias eorum et excogitatam malitiam insatia-
" bilemque cupiditatem meditatus, in viribus et poten-
" tia nostra, quam effugere terra vel [mari] non po-
" terant, Domino favente, legatos ligatos simul tradidit
" et prælatos. Et tribus galeis eorum submersis, ac
" omnibus quæ vehebantur in ipsis, cum viris, qui ad
" duo milia æstimati sunt, sine spe recuperationis
" amissis, viginti et duæ galeæ non sine magna navi-
" gantium cæde cum personis et rebus, divina sic vo-
" lente providentia, victæ sunt a galeis nostris et
" triumphaliter captæ. In quibus tres dicti legati,
" cum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et multis aliis
" prælatis, nuntiis quoque prælatorum et procuratori-
" bus, qui ultra centum æstimantur, cum ambaxationi-
" bus civitatum rebellium Lumbardiæ, qui ad præ-
" fixum ire concilium properabant, quatuor milibus
" Januensium, exceptis specialibus et electis personis
" de Janua quæ galeis præerant et comitatui prælatorum,
" pro ducendis et reducendis eisdem Januam, sicut
" inter eos fuerat infortunate conventum, ad manus
" nostras ligati pervenerunt, [ut de][7] Prænestino illo,

---

[1] *stollium*] i.e. stolium, (from the Greek στόλος,) a band or fleet. I suspect Paris did not understand the word, and has supposed it to be a proper name, and then introduced that into the previous narrative, p. 125. Peter de Vineis has only " nos diu ante prævisam convenire " fecimus apud Pisas victoriosam " classem galearum." *Præponentes* is probably an introduction of Paris. C. has *galeiarum* for *galliarum*.

[2] *quem*] qui, B.

[3] *locis*] lacis, B.

[4] *latenter*] From Peter de Vineis.

[5] *aggressis*] aggressus, B.

[6] B. ins. *quas*.

[7] *ut de*] From Peter de Vineis.

" qui summum contra nos sæpius incitaverat odium, A.D. 1241.
" divinum non defuisse judicium arbitremur, qui, sub
" latentis lupi specie, in ovina pelle et agni clamide
" Deum inclusum gerere non confidat, et sciat quia
" Deus nobiscum est, sedens super thronum et dijudi-
" cans æquitatem, Qui non solum per sacerdotium, sed
" per regnum et sacerdotium, mundi machinam statuit
" gubernandam. Nos igitur, suum nobis cælitus Do-
" mino reserante consilium et in plana tot aspera
" convertente, sudores bellicos et æstivos pulveres non
" vitantes, nostrum felix iter et intentionem omni-
" modam et conatus ad Eum dirigamus, Qui nobis et
" cæteris regnantibus exaltationis et gloriæ contulit
" incrementum. Et nos prædictorum principes succes-
" suum nostrorum participes, et vos præcipue, fieri
" gratulamur, quos in omni successuræ felicitatis eventu
" ex unanimitate qua unimur cupimus esse consortes.
" Datum [1] Faventiæ," etc.

Quomodo jussu imperatoris ducti sunt prælati Neapolim incarcerandi.

Missa est igitur talis epistola aliis principibus quasi consolatoria, sed non omnes tenorem ipsius acceptabant, cum dicat poeta ethicus, The prelates imprisoned at Naples.

" Gloria peccati non repetenda sui est." [2]

Jussu igitur imperiali ducti sunt per mare cursu diuturno, per spatium circiter trium hebdomadarum, donec venirent Neapolim in Apulia; et in castro, quod est vicinum civitati et mari circumdatum, tutelæ certissimæ mancipantur. Sed non omnes æqua dampnabat calamitas carceralis. Prænestini enim miserrima erat conditio. Et omnes jam vel morbus vel letalis invaserat imbecillitas. Cum enim diu navigaverant, sedentes

[1] *Datum*] Date, B. The date is 18 May. Huillard-Bréholles, v. p. 1125.

[2] Ovid. Art. Amator. ii. 390, " Gloria peccati nulla petenda sui.

A.D. 1241. Their sufferings on the voyage.

glomeratim vincti et oppressi, cecideratque super eos æstus intolerabilis, muscis circumvolitantibus et more scorpionum pungentibus, fame et siti cruciati, et ad arbitrium nequissimorum nautarum, immo hostilium piratarum, lacessiti et objurgati, longum martirium protraxerunt, quod pro obedientia subierunt. Videbatur igitur carcer requies, licet requie caruisset. Tabuerunt ergo, præcipue delicatiores, et variis infirmitatibus languerunt. Unde quidam religiosi et multi alii, animas afflictas exhalantes, ex miseria hujus mundi ad Dominum, non sine palma martirii, migraverunt. Et[1] cito post, dominus Prænestinus, obediens domino Papæ usque ad mortem, a nequam sæculo transivit ad requiem.

f. 147.

Death of the bishop of Palestrina.

Nota[2] *prælatorum miseriam.*

Wretched condition of the prelates in their prison at Naples.

Secundum assertionem fratris Thomæ capellani Reineri[3] de Biterbio, qui fuit unus de incarceratis, fuerunt intrusi et inclusi plus quam sexaginta prælati, scilicet legati, cardinales, archiepiscopi, episcopi, abbates, in una domo non ampla apud Neapolim, qui omnes ut porci vestiti glomeratim jacuerunt, donec divisi alibi incarcerabantur.

Prophetia[2] *Sibillæ magnæ super hoc sic prophetavit.*

Prophecy of the Sybil of their capture.

Mare sanguine sanctorum rutilabit. Ducentur captivi; rapientur monilia sponsæ Agni, id est, ecclesiæ apud Paripolomen, id est, Neapolim. Agnus in vellere lupus, id est F[rethericus], in opere nidum philosophorum, florem Emiliæ, id est, Faventiam, deflorabit. Hic nutritus lacte sponsæ Agni, id est ecclesiæ, qui ipsum F[rethericum] primo exaltavit, ipsam conculcabit et spernet.

---

[1] *Et . . requiem*] In the margin. C. has *postea* for *cito post*. See below, p. 165, and note [11].

[2] These paragraphs are at the foot of f. 146 *b*.

[3] Raynier Cappochi, cardinal d. S. Mariæ in Cosmedin.

Quomodo captis et incarceratis legatis et prælatis et qui cum ipsis fuerunt, Henricus filius imperatoris ad Conradum mittitur in adjutorium contra Tartaros et Cumanos. A.D. 1241.

Enzio is sent to join his brother Conrad against the Tartars.

Completo igitur voto domini imperatoris, Domino permittente, misit idem imperator Henricum filium suum, qui de prælatis et eorum ducibus, ut dictum, triumpharat, ad fratrem Conradum, qui cum innumerabili exercitu ex diversis finibus imperii collecto, Tartarorum et Cumanorum [impetum] repellere magnifice parabatur, ut alter alterius fratris solatio mutuo roboraretur, et milite copiosiore stiparetur. Duxit autem secum quatuor milia equitantium jussu patris, et peditum manum non minimam, qui, cum aliis adjuncti fuissent quibus venerant in subsidium, incomparabilem exercitum conflaverunt. Quo comperto, hostium siluit jactantia, et arrogantia tepuit refrænata. Facta namque quadam congressione cruentissima juxta ripam fluvii Delpheos, non multum a Danubio distantis, multis utrobique cadentibus, tandem Deo propitio repulsus est hostilis exercitus, licet nullo numero posset comprehendi. Sed antequam retrocessit, quoddam, quod de Judæorum fraude .processit, existimantium ipsos hostes esse de Judæis inclusis in montibus Caspiorum, et venientium in eorum subsidium et Christianorum subversionem, scelus immanissimum huic operi duxi breviter inserendum.

De quodam immani scelere Judæorum.

Stratagem of the Jews to bear arms to the Tartars.

Labentibus autem illorum dierum curriculis, multi Judæorum de partibus transmarinis, præcipue autem de imperio, credentes quod plebs Tartarorum et Cumanorum essent de genere eorum, quos Dominus in montibus Caspiis precibus magni Alexandri quondam inclusit, convenerunt in loco secretissimo ex communi condicto. Quos, qui sapientissimus eorum et potentissimus vide-

A.D. 1241. Stratagem of the Jews to bear arms to the Tartars.

batur, sic alloquitur, dicens, "Fratres, qui estis semen "Abrahæ præclari, vinea Domini Sabaoth, Deus noster "Adonay nos diu sub potestate Christianorum permisit "affligi. Sed nunc venit tempus quo liberamur, ut "nos [1] vice versa Dei judicio et ipsos opprimamus, ut "salvi fiant reliquiæ Israel. Exierunt namque fratres "nostri, tribus scilicet Israel, quondam inclusæ, ut "subdant sibi et nobis mundum universum. Et quanto "præcessit durior et diuturnior tribulatio, tanto major "nobis gloria subsequetur. Occurramus ergo eis in "muneribus pretiosis, ipsos cum summo honore susci-"pientes. Vino, armis indigent, et frumento." Quod verbum cum omnes gratanter accepissent, ut secretius fraudem suam occultarent, gladios et cultellos atque loricas quascunque poterant venales invenire emerunt, et in doliis ordinate reposuerunt. Dixeruntque palam principibus Christianis, quorum potestati subjacebant, quod illi quos vulgus Tartaros dicebat, Judæi erant, nec bibebant vinum nisi a Judæis vindemiatum, "et "hoc nobis significaverunt, magna instantia quasi a "fratribus suis sibi dari talia vina, a nobis scilicet "vindemiata, postulantes. Nos autem ipsos inhuma-"nos et hostes publicos auferre de medio cupientes, "et vos Christianos ab imminenti eorum tyrannica "depopulatione liberare, paravimus circiter triginta "dolia vino letaliter intoxicato referta, ipsis quan-"tocius deferenda." Toleraverunt igitur Christiani, ut ipsi Judæi tale xenium [2] scelerati sceleratis optulissent. Sed cum in remotas partes Alemanniæ pervenissent, et cum doliis suis quendam pontem transire pararentur, dominus pontis, ut moris erat, paagium pro transitu sibi reddi postulavit. Ipsi autem frontose respondentes, et postulata reddere renuentes, dixerunt, quod pro utilitate imperii, immo totius Christianitatis, his negotiis sollicitarentur, directi ad Tartaros, ipsos vino suo

[1] *nos*] ipsos, B.

[2] *xenium*] exennium, C.

cautius potionaturi. Custos vero pontis suspectam habens Judæorum assertionem, unum doliorum terebrando perforavit, nec inde ullus liquor eliquatus distillavit. Inde certior de fraude effectus, circulis ejectis illud dolium confregit, et apparuit armis diversis refertum. Exclamans igitur ait; "O proditio inaudita! "ut quid tales inter nos patimur conversari?" Et statim ipse et alii, quos stupor convocavit, alia omnia dolia, quæ protinus confregerunt, plena gladiis Coloniensibus sine capulis et cultellis sine manubriis, ordinate et conferte repositis, invenientes, omnibus in propatulo monstraverunt fraudis inauditæ laqueos absconditos Judæorum, qui publicis mundi hostibus, qui, ut dicebatur, armis maxime indigebant, maluerunt subvenire, quam Christianis, qui inter se ipsos tolerant conversari et in venalibus communicare, cum immo etiam cum Christianis liceat eis ea de causa fœnerari. Legitur enim, "Non[2] fœnerabis Egiptio," et subditur causa, "quia colonum te et advenam in terra sua te Egiptii "receperunt." Traditi igitur sunt ipsi Judæi tortoribus, vel perpetuo carceri merito mancipandi, vel ipsis suis gladiis trucidandi.

A.D. 1241.

Proditio[1] *comperta.*

Auctoritas veteris Testamenti.

Quomodo de cruce accipienda prædicabatur. Et statim votum pro pecunia data remittebatur.

Circa dies illos, ut quasi mille argumentis misera terra Anglicana suis bonis viduata spoliaretur, fratres Prædicatores et Minores, autentico domini Papæ communiti, in prædicatione sua plenam peccatorum remissionem concesserunt omnibus cruce signandis pro Terræ Sanctæ liberatione. Et statim, vel in crastino, vel tertia die postquam multos devotos signaverant, ea conditione a crucis voto eos absolvebant, ut, quantum suppetebat facultas, pecuniæ suæ portionem in subsidium Terræ Sanctæ conferrent largiorem. Et ut

Money collected for the crusade by the Dominicans and Franciscans.

[1] This has been erased in B. It is in C.

[2] Altered from Deut. xxiii. 7, 19.

A.D. 1241. ad hoc Anglicos inclinarent pronius ac promtius, ipsam pecuniam asserebant comiti Ricardo deferendam, cartam ipsius super hoc certius ostendentes. Insuper a senibus et valitudinariis, mulieribus, imbecillibus, et
f. 147 *b.* parvulis, crucem accipientibus vel accipere proponentibus, tantundem indulgentiæ, accepta prius ab eisdem pecunia, concesserunt, ostendentes super hoc comitis Ricardi scriptum testimoniale, a Romana curia impetratum.[1] Et hoc genere emungendi loculos est infinita pecunia, ad[2] opus comitis Ricardi viginti milia marcæ, propter favorem comitis adquisita. Quis autem custos aut fidelis dispensator inde fuerit, hic jam quæritur, nam nescitur.

De confirmatione magistri N[icholai] de Fernham in episcopum Dunelmensem.

Consecration of Nicholas of Farnham, bishop of Durham, at Gloucester, 9 June.

Eodem anno, magister Nicholaus de Fernham, electus Dunelmensis, consecratus[3] est in episcopum Dunelmensem apud Gloverniam, in ecclesia Sancti Oswaldi, quinto idus Junii, ab archiepiscopo Eboracensi Waltero, præsentibus rege et regina, episcopis, abbatibus quam plurimis. Et quia super professione sua mota fuit quæstio ab aliquibus volentibus discidium ventilare, noluit idem Nicholaus illicitam sibi usurpare libertatem, ut ad insolentiam prorumperet recalcitrando. Talemque in propatulo suam solempniter in consecratione sua, coram cunctis prælatis et magnatibus, in præsentia sui metropolitani dicti archiepiscopi W[alteri] fecit professionem, distincte et articulatim, elevata
Professio. voce, in hunc modum, prout moris est: "Ego Nicho-
" laus, ecclesiæ Dunelmensis electus, profiteor Ebora-
" censi ecclesiæ, tibique, pater Waltere archiepiscope,

---

[1] *impetratum*] impetrato, B.; C. is correct.

[2] *ad . . . marcæ*] In the margin, and so also in C.

[3] His mitre and pastoral staff are in the margin.

" et successoribus tuis canonice substituendis, canoni- A.D. 1241.
" cam subjectionem, reverentiam, et obedientiam, et
" hoc propria manu subscribo." Et incontinenti
coram omnibus subscripsit crucem in capite cartulæ
incausto, et tradidit archiepiscopo penes se in thesauro
reservandam. Et fuit pronosticon, *Cum audieritis* S. Luc.
prœlia et seditiones, nolite terreri. xxi. 9.

De miserabili morte comitis Gileberti Marescalli.

Dum autem temporum volubilitas mundo diversis sic Death of Gilbert Marshal at a tournament at Hertford, 27 June.
casibus alluderet et illuderet, comes Marescallus Gilebertus, cum quibusdam aliis nobilibus juxta Hertfordiam quantum jacit arcubalista, more militari, quoddam hastiludium, quod vulgariter *fortunium*, immo potius *infortunium*, appellatur, ad virium ceperat et exercuit experimenta. Ubi ipse secundum militarem industriam sese tam viriliter, tam strenue, ad laudem militiæ sibi redimendam, erexit, ut omnes talis corpusculi probitatem admiratione dignam merito judicarent inter alios singulari. Et hoc summo nisu idem comes nitebatur, quia primo clericali titulo addictus, in officio martio impotens acclamabatur fuisse et imperitus. Insidebat autem equum nobilissimum, dextrarium Ytalicum, sibi incognitum, decentibus armis insignitus, et suorum militum denso stipatus comitatu, qui cito post lucris inhiantes dissipati sunt et amoti. Et dum comes equum suum a rapidis cursibus refrænaret, et postea calcaribus præacutis latera cruentans ad cursum velociorem excitaret, et causa exigente subito lora retraheret, confractæ sunt ambæ habenæ juxta concatenationem ad lupatum. Unde equus vagus factus ipsum suum assessorem in pectore, capite erecto, ictu contrivit violento. Erant autem nonnulli qui Suspicion of foul play.
veraciter affirmarent, ipsas habenas ab aliquo invido seditiose præcisas, ut sic equo tirannico raptim transvectus periret, vel distractus, vel ad minus juxta adversariorum arbitrium caperetur. Erat autem pransus,

A.D. 1241. et ab æstu et pulvere ac sudore fere obcæcatus, ponderosa galea caput opprimente. Nec potuit equus ab ipso vel ab alio retineri. Unde in extasim raptus, cœpit vacillare, et post paululum corruit ab equo semivivus,[1] ipsum una streparum retinente et per agrum aliquo spatio sic trahente. Crepuit igitur, interius confractus et laceratus. Unde non sine lamentabili dolore et clamore intuentium, quinto kalendas Julii, in domo monachorum Hertfordiæ, eadem die advesperascente, miserabiliter expiravit. Extremum tamen trahens spiritum, viaticoque salutis vix recepto, pro redemptione animæ suæ, ecclesiæ beatæ Virginis de Hertfordia legavit. Facta autem anathomia de corpore suo, inventum est hepar nigrum et confractum, ex collisione ictuum quos sustinuerat. Et sepulta sunt viscera ejus in dicta ecclesia ante altare beatæ Mariæ, cui spiritum reddidit moriturus. In crastino autem delatum est corpus Londonias, fratre ipsius prævio, cum tota sua familia comitante, juxta patrem suum et fratrem[2] tumulandum. Obiit itaque in eodem torneamento unus miles de sequela dicti comitis, scilicet Robertus de Sæi, cujus viscera cum visceribus comitis sunt sepulta. Fuerunt autem ibidem multi tam milites quam armigeri vulnerati et clavis cæsi et graviter læsi, eo quod invidia multorum ludum in prælium commutavit. Negotium autem crucis, et promotio Terræ Sanctæ, pro dicta morte est dampnose sortita dispendium. Proposuerat enim indubitanter in proximo arripuisse iter magnifice Jerosolimitanum, collecta pecunia ab omnibus crucesignatis in terra, pro cujus rei licentia dederat Papæ ducentas marcas, comitis Ricardi exemplariter edoctus prudentia.

Death of Robert de Say.

[1] In the margin are his sword, shield, and spear inverted. At the foot of the page he is represented falling from his horse.

[2] *i.e.* William Marshal (3rd earl of Pembroke) and William Marshal (4th earl of Pembroke), who were both buried in the New Temple. See vol. iii. pp. 43, 201.

Quomodo colligebatur pecunia per totam Angliam ad opus Papæ iterum ad expugnandum imperatorem per Petrum Rubeum et Petrum de Supino. A.D. 1241.

Labentibus autem dierum illorum curriculis, et ludente fortuna in mortalium mutabilitate, non adhuc cessavit avaritia Romanorum insatiabilis. Quia post recessum legati remanserunt in Anglia duo Papales clerici, quasi vices legati supplentes, exactores indefessi, scilicet Petrus cognomento Rubeus, et Petrus de Supino, autenticum papale retinentes procurationes exigendi, interdicendi, excommunicandi, et pecuniam variis modis a misera ecclesia Anglicana extorquendi; ut talibus rapinis ecclesia Romana, secundum assertionem eorum, quæ dampnificabatur multiformiter, respiraret. Scripsit igitur imperiose prædictus Petrus Rubeus, qui se alteri præferebat, habens se per modum legati, epistolas suas et literas autenticas illi abbati vel illi priori, cujus titulus talis præponebatur, "Magister "P[etrus] Rubeus, domini Papæ familiaris et consan- "guineus, salutem, etc." Et sub tali titulo procurationes et collectas varias exigebat et extorsit. Præterea, socius suus Petrus de Supino in Hyberniam, permittente rege, ex parte Papæ veniens et autenticum ejusdem deferens, a prælatis Hyberniæ omnibus, brachio adjutus sæculari, cum magna tyrannide collegit. Unde quidam suspensi Londonias ad eundem P[etrum] venerunt, secundum voluntatem ejus satisfacturi. Rediens igitur ab Hybernia idem P[etrus] in autumpno sequenti, et Romam tendens, mille et quingentas marcas secum clitellis refertis asportavit.

Money collected through England for the Pope.

Style used by Pietro Rosso.

Extortion of P. de Supino in Ireland.

f. 148.

Quomodo rex Francorum dedit comitatum Pictaviæ Amphulso fratri suo.

Eodemque tempore, rex Francorum, usus odientium regnum Angliæ consilio, dedit comitatum Pictaviæ

Louis IX. makes his brother

A.D. 1241. Alphonso count of Poitou, 24 June.

Amphulso fratri suo, die Nativitatis sancti Johannis Baptistæ. Ubi idem rex, accincto ipso eodem Amphulso fastigiose nimis militari cingulo, investivit eum honore comitatus Pictaviæ, qui ad regem Angliæ, vel ad fratrem ejus, ex dono ipsius, de jure spectare dinoscitur. Fecitque idem rex Francorum milites quamplures nobiles, ut sic fratris A[mphulsi] tirocinium serenare videretur; parvipendens, immo potius vilipendens comitis Ricardi, qui Deo fideliter in Terra Sancta militavit et Francos captivos liberavit, jus vel vendicationem. Unde multi non satis potuerunt admirari de Francorum nobilitate hoc permittentium et consulentium, qui mala pro bonis tam ingratanter et impudenter reddiderunt.

De gloriosa pace et treugis inter Christianos et Sarracenos per comitem Ricardum captis. Et redemptis Francis captivis iter ad propria per terras imperatoris maturavit.

Letter of Richard of Cornwall, giving an account of his crusade.

Hoc ipsius anni tempore, amici comitis Ricardi, solliciti de statu suo, per hanc epistolam plenius certificabantur:

"Ricardus comes Cornubiæ et Pictaviæ viris nobili-
" bus, venerabilibus, et in Christo carissimis dominis,
" B[aldewino] de Ridvariis, comiti Deveniæ, abbati[1]
" de Belloloco, et Roberto clerico, salutem et omne
" bonum, cum sincera dilectione. Quantæ desolationis
" et luctus Terra Sancta dudum extiterit, quantæque
" difficultatis post elatorum lapsum apud Gazam emer-
" sum ejus reparatio fuit et relevatio, sensati sentiunt,
" et facti experientia devenit ad proximos, et fama
" pertulit ad remotos. Quod nisi pagina patens nos-
" trum patefaceret arcanum, et forte per vias explicata
" interpretationis sinistræ præstaret occasionem, multa
" in ea exararentur, quæ corde sopiunt et latent in

[1] Probably Alcius of Gisorz.

" imo. Ex declinatione tamen regum vel regnorum de
" Jerusalem, ob ejus divisionem ab iniquis et injustis
" occupatoribus possessam, dolore consumpti non mo-
" dico silere non possumus omnino, quin linguam in
" eloquium, cum jocundi non sit materia, relaxemus
" amarum; ejus namque compassionis gladius animam
" nostram usque fere perforavit, quod se continere
" non poterat. Jam enim in Terra Sancta pro pace
" discordia, pro unitate scisma, odium pro dilectione,
" exclusa justitia, regnaverunt. Talium utique semi-
" num multi in ea plantatores extiterunt, et plures
" fructuum ex eis nascentium sunt facti collectores,
" sed utinam nunc eradicati. *Nec est qui consoletur*
" *eam ex omnibus caris ejus.* Bini namque fratres
" in gremio matris discordes, qui ut matrem defendant
" constituuntur, ex nimia rerum affluentia superbiæ
" facti sectatores, radicibus horum præstant fomentum
" et humorem, et propagines in longum et latum tra-
" ducunt. Bonorum namque copia tantum invicem
" confligendi præstat pruritum, quod verbera patris
" sedi Petri præsidentis severius in eos abhorrerent,
" fortiori fama dudum[1] diffunderent[2] orbem; quorum
" sedationi curam adhibuimus non modicam; sed non-
" dum impressa sunt pacis vestigia, quoniam pacis
" verbis non adquiescunt discordiæ sectatores. Li-
" benter enim portantes pecuniam, dum durat, allici-
" unt; sed cum vindicandi matris verecundiam tempus
" advenerit, cito benivolentibus deficiunt, palliata fin-
" gentes impedimenta, ad matris consolationem nullum
" omnino respectum habentes. Occasione cujus, simul
" et extrema multitudine Gallicanæ militiæ, respectu
" Sarracenorum exercitus fere duplicata, more perverso
" miserabiliter prostrata, inimici crucis inopinabiliter
" facti fuerunt animosi, adeo quod pauci eorum multo
" plures nostrorum fere nihil reputarunt aut modicum.

A.D. 1241. Letter of Richard of Cornwall, giving an account of his crusade.

Thren. i. 2.

Nota de Templariis et Hospitalariis.

---

[1] B. repeats *fama*.

[2] *diffunderent*] Par. has *vel con*, *i.e.* confunderent, over this; C. has *confunderent*.

A.D. 1241. Letter of Richard of Cornwall, giving an account of his crusade.

" Propter quod in primo adventu nostro, recedentibus
" nobilibus, qui nos juvare putabantur, terræ relevatio
" difficilis apparuit et gravis. Carere tamen patitur,
" cum vult, divina clementia dampna remediis, et
" consolatione dolores. Cum enim in veniendo pro
" totis viribus nostris, ut nobis incumbebat ex voto,
" crucis ignominiam super inimicos ejus, eorum ter-
" ras impugnando et occupatas resarciendo, una cum
" cæteris Christianis hostiliter vendicare sperabamus,
" dominus rex[1] Navariæ, dux et caput tunc exercitus,
" et comes[2] Britanniæ, adventum nostrum præscientes
" per xv. dies antequam Acon veniremus, cum innu-
" mera multitudine recesserunt. Qui quandam treugam
" cum Nazer, qui est dominus de Crac, antequam
" abirent, ut aliquid fecisse viderentur, formaverunt,
" videlicet quod ipse redderet prisones captivatos apud
" Gazam, quos ipse nunc[3] habuit in custodia aut potes-
" tate, cum quibusdam terris in forma treugæ contentis;
" ad cujus securitatem filium et fratres suos tradidit in
" obsides, terminum statuens hoc faciendi quadraginta
" dierum. Ante cujus completionem idem rex et
" comes abierunt, terminum aut treugam in nullo re-
8 October. " spicientes. Infra quem terminum apud Acon, vigilia
" Sancti Dionisii, ut vobis alias significavimus, appli-
" cantes, de communi consilio, prædicto Nazer mox
" misimus inquirendum, si treugam cum dicto rege
" factam nobis posset tenere. Et accepto responso,
" quod libenter faceret, si posset, ob[4] dicti regis reveren-
" tiam, licet parum attineret, de nobilium consilio, ut
" finem videremus, expectavimus dicti termini comple-
" tionem. Quo completo, per iteratum nuntium accepi-
" mus, quod prædictum pactum nullo modo potuit tenere.
" Hoc vero audito, de communi consensu omnium, ut
" statum terræ dictis occasionibus declinatum, qualicun-

---

[1] Theobald IV., count of Champagne.

[2] Peter Mauclerc.

[3] *nunc*] ñ, B.; nō, C.

[4] *ob*] ut, B.

" que cautela possemus, repararemus, usque Jopen nos A.D. 1241.
" transtulimus. Ubi occurrens nobis quidam magnus Letter of Richard of
" potens valde ex parte Soldani[1] Babiloniæ nobis nun- Cornwall,
" tiavit, dominum suum Soldanum nobiscum treugas giving an account of
" facere velle, si nobis placeret. Auditis igitur et his cru-
" intellectis nobis per ipsum expressius exponendis, sade.
" Dei gratia sinceriter innovata, de consilio ducis[2]
" Burgundiæ, comitis Walteri de Bresne, magistri[3]
" Hospitalis, et cæterorum nobilium, majoris scilicet
" partis exercitus, paci et treugæ consensimus sub-
" scriptæ. Quæ licet in primo adventu nostro difficilis
" fieri apparebat, commendabilis est tamen et Terræ
" Sanctæ subsidio fructuosa. Quoniam pauperibus et
" peregrinantibus læta est et secura, mediocribus in-
" colis fructuosa et grata, divitibus et religiosis utilis f. 148 *b*.
" et honesta. Nec videbatur nobis, circumspectis
" undique doloribus et circumstantiis, pro commodio-
" ribus curis tunc poteramus involvi, quam abstractis a
" captivitate miseris,[4] cum rerum et hominum, licet nos
" soli circa nos portantes thesaurum haberemus, ex-
" titit defectus, sub treugarum fœdere civitates obrutas
" et castra supra Sarracenos ad eorum nobilitatem
" firmare robusta. Locorum vero et terrarum nomina,
" quæ treugæ sunt reddita, licet et sit tædiosum,
" duximus inserenda, ne forte malignus interpres fac-
" tum nostrum aliis ascribat in titulum, vel nos pravo
" modo id fecisse malitiose pervertat. Nam quidam
" treugæ, sed pauci, noluerunt consentire, quæ talis
" est. Istæ sunt terræ quæ redduntur paci et treugæ
" comitis Ricardi, videlicet montana de Barrutha,[5]
" cum terris et divisis sibi pertinentibus, et tota
" terra de Sete[6] cum pertinentiis, et castrum de Beu-

---

[1] Malek Saleh Nodgemeddin.

[2] Hugh IV.

[3] William de Château-neuf.

[4] At the foot of the previous page the captives are issuing from their prisons, holding their fetters in their hands; above, " Exeunt " Franci a Sarracenorum liberati " dominio."

[5] Beyrout.

[6] Sidon.

A.D. 1241. Letter of Richard of Cornwall, giving an account of his crusade. Towns and lands to be surrendered to the Christians.

" forde,[1] de Cozenis,[2] et Castrum[3] novum, cum eorum " pertinentiis, le Kayt Scandalis,[4] Lebet, Becheed, " Sanctus Georgius, cum eorum pertinentiis omnibus " et terris, tam plana quam montana. Reddiderunt " etiam[5] villam de Toronia dominicam cum pertinentiis, " Tabariam cum suis pertinentiis, castrum de Benaer, " castrum de Amabel, Rama, Amoat, Alaw, et castrum " de Hybilis cum suis pertinentiis, quod[6] est ultra " flumen versus Orientem; castrum de Saphet, Naza- " reth, mons Thabor, Ligum,[7] Aschalis, castrum de " Beithgirim[8] cum pertinentiis eorum et cum omnibus " casalibus, quæ pertinent ad domum Hospitalis Sancti " Johannis, et quæ cognoscuntur eis pertinere, in per- " tinentiis videlicet de Jerusalem et Beethleem, et " omnes terræ, quæ sunt super viam quæ venit de " Jerusalem usque Bethleem, et iterum de Jerusalem " usque Sanctum Georgium de Rama,[9] et de Sancto " Georgio usque Jopen, cum omnibus casalibus debent " esse in manibus Christianorum. Villa etiam de Jeru- " salem reddita est Christianis; Bethleem et omnes " terræ quæ sunt circa Jerusalem cum omnibus casa- " libus, quæ nominantur in treuga, redditæ sunt Chris- " tianis, videlicet Sanctus Lazarus de Bethania, et " Brihaida,[10] et Wissewerch, Dersfat, Bethamo, Betheles, " et Bechit Anon, Kocabi, Bersamul, Belrit Kykay,

[1] Belfort, now *Shakif-Arnun*.

[2] Probably *Kaukab*. See Stubbs, Itin. Reg. Ricardi, p. lxxxvii.

[3] Castel-neuf, identified by Stubbs as *Kulat-Hunin*, near Paneas.

[4] Iscanderoon.

[5] *etiam . . pertinentiis*] In the margin. Toron is *Tibnin*.

[6] *quod . . Ligum*] In the margin.

[7] el-Lejjûn, between Cæsarea and Beisan.

[8] Beit-Jibrin.

[9] Lydda.

[10] It is clear that these names are very corruptly written. I offer the following conjectures at their identification with places given in Van de Velde's map of Palestine:—Brihaida, *Bir-Hanina*; Wissewerch, *Isawiyeh*; Dersfat, *esh-Sherâfat*; Bethamo, *Beit-Tamr*; Betheles, *Beit-Jala*; Bechit Anon, *Beit-Enan*; Kocabi, *el-Kubeibeh*; Bersamul, *Nebi-Samwil*; Belrit Kykay, *Beit-Zakaria*; Bethame, *Beit-amrah*; Behe Kipsa, *Beit-Iksa*; Behit Yorep, *Beit-Surik*; Athacana, *Beit-Sahur-el-Atikah*; Clepsta, *Lifta*; Tolma, *Beit-Tulma*; Argahong, *Arâk-hâla*; Bertapsa, *Beit-Tirsa*; Bethsaphace, *Beit-Sufâya*; Tablie, *Taiyibeh*.

" Bethame, Behe Kipsa, Behit Yorep, Athacana, Clepsta, A.D. 1241.
" et Tolma, Argahong, Bertapsa, Bethsaphace, Tablie, Letter of Richard of
" Sorobooz, cum omnibus eorum pertinentiis, cum terris Cornwall,
" quæ sunt nominatæ in divisis Jerusalem et pertinen- giving an account of
" tiis itineris ejusdem, prout plenius in magna treuga his cru-
" continetur. Omnes istas terras cum castris eorum sade.
" nominatis possunt Christiani firmare infra treugas,
" si velint. Debent etiam reddi nobiles captivati apud The pri-
" Gazam, et omnes prisones capti in guerra Francorum soners taken at
" debent liberari ex utraque parte. Quam cito vero Gaza and
" dicta treuga formabatur, usque Aschalon transtulimus elsewhere to be re-
" nos. Et ne tempus in manibus nostris laberetur leased.
" otiosum, per consilium omnium quoddam castrum
" incepimus firmare non modicum. Et inde misimus
" nuntios nostros Soldano Babiloniæ, ut dictas treugas
" tenere jurasset, si vellet, simul et mitteret prisones
" sæpedictos; qui nuntios nostros sine omni responso
" nobis facto a die Sancti Andreæ usque diem Jovis
" post festum Candelarum, qua de causa nescimus,
" retinuit. In qua mora, sicut postea suis literis
" accepimus, eandem treugam de consilio nobilium
" suorum tenere juravit. Interim vero semper fuimus Fortifica-
" apud Ascalonem, circa dictum castrum construendum tion of Ascalon.
" valde assidui et intenti, quod Dei gratia infra tantum
" tempus inopinabiliter est expeditum; ita quod in
" recessu præsentium, duplici muro cum altis turribus
" et propugnaculis et lapidibus quadris et incisis
" columpnis marmoreis decenter ornato et circumeunte,
" omnia quæ ad castrum pertinent et rite erant per-
" fecta, præter fossatum circa castrum, quod annuente
" Domino infra mensem a die Paschæ perficeretur sine
" omni defectu. Cujus [causa] fuit et non vana; ut
" quoniam de dictarum treugarum ratihabitione liquido
" nobis non constabat, pendente tempore castrum con-
" struere elegimus et firmare; quod si eas aliquo casu
" rumpi contingeret, in Marchia et in ingressu terræ
" eorum locum haberemus securum et munitum, cujus

A.D. 1241. Letter of Richard of Cornwall, giving an account of his crusade.

" ipsi antea habebant dominium, ad quem si contendere
" oporteret, possemus habere refugium. Nec oportet
" intus commorantes obsidionem formidare; nam licet
" obsessores succursum et victualia per terras eis pos-
" sint auferre, eisdem invitis omnia bona obsessis per
" mare possunt [1] advenire. Tempore vero pacis, dictum
" castrum non credimus inutile, quoniam regni Jeru-
" salem per mare et terras clavis est et tutela, Babi-
" loniæ vero confusio et ruina et partibus australibus.
The prisoners released, 23 April.
" Die vero Sancti Georgii omnes captivos nostros,
" quos diu expectavimus, recepimus, prout in forma
" treugarum continetur præscripta, pace ex utraque
Richard embarks at Acre, 3 May, and lands at Trapani, 1 July.
" parte jurata et treuga confirmata. Quibus omnibus
" rite peractis, cum Terram Sanctam in bona pace dimi-
" simus, disponente Domino, in festo Inventionis sanctæ
" Crucis apud Acon versus propria redeundo, naves
" ascendimus. Sed per mare defectu [2] auræ secundæ
" navigantes, et multum fastiditi, in octavis Sancti
" Johannis Baptistæ, apud Trapes in Sicilia applicuimus.
" Et auditis ibi de quorundam episcoporum nostrorum
" captione et retentione, et cæteris ecclesiæ tribula-
" tionibus lacrimabilibus, ut pacem inter discordantes
" pro viribus nostris reformaremus, et captivorum
" deliberationem pro posse insisteremus, matrem nos-
" tram consolando, diverticulum fecimus, curiam Roma-
" nam adeundo. Qua per Dei gratiam reformata, prout
" Dominus disposuerit, versus terras Anglicanas ad
" citius quod poterimus remeare proponimus."

Nota factum comitis Ricardi laudabile de ossibus interemptorum quæ fecit veneranter sepeliri.[3]

Richard buries the bones of

Cum autem audisset comes Ricardus, quod Franco-
rum nobilium, qui irato Deo apud Gazre, ut prædictum

[1] B. repeats *possunt*. C. is correct.
[2] *defectu*] defectum, B.
[3] This chapter is at the foot of the page.

est,[1] victi et occisi miserabiliter ceciderant, ossa pre- A.D. 1241. the nobles slaughtered at Gaza.
ciosa aeri exponebantur inhumata, (bestiæ namque et volatilia carnes penitus consumpserant,) condoluit vehementer. Et paratis carris et summariis, illuc properavit, et colligi fecit omnia ossa martirum illorum diligenter, et fecit deferri[2] et veneranter sepeliri in cimiterio Ascalonæ; et providit unde sacerdos sustentaretur, pro animabus defunctorum cotidie in perpetuum celebraturus. Quod cum audissent Franci per totum Galliæ regnum, ipsum comitem tam pium opus fecisse inter alia caritatis obsequia, grates et laudem ab eis promeruit immortalem. Nam triginta tres incarceratos nobiles, et quingentos mediocris manus milites et peregrinos, et multos Templi et Hospitalis milites et servientes redemit vivos et liberavit, et postea mortuorum ossa honorifice fecit sepeliri.[3]

Applicuit omnes Ricardus cum rerum indempnitate et sui suorumque illœsione in Sicilia in portu de Trapes.

Consummata autem feliciter ac magnifice peregri- Honours paid to Richard on his landing by the emperor.
natione sua in Terra Sancta, applicuit comes Ricardus indempnis et illæsus in Sicilia, in portu Trapensi, sicut in epistola plenius continetur. Ubi vices agens excubitoris, expectabat eum ex præcepto domini sui quidam præclarus domini imperatoris senescallus. Et cum summo honore et gaudio suscepisset, intelligens quod equos non haberet, invenit ei equos et mulos placidissimos, et omnibus qui cum ipso venerant. Et per ipsum edoctus comes ubi dominum imperatorem inveniret, eo duce lætus eum adiit et festinus, gratias agens Deo, Qui eum a maris discrimine liberans, et ad f. 149.

---

[1] See above, p. 25.

[2] *deferri*] deferre, C.

[3] After this, C. inserts "mora "sicut postea suis litteris accepi- "mus eandem treugam de," from above, p. 143, but *vacat* is written at the beginning and end of the sentence. It is added in B. by Parker.

A.D. 1241. portum salutis perductum, ad præsentiam imperatoris, cujus faciem sitienter videre desideravit, sub tanti ac talis viri ducatu tam consolatorio dirigi, Deo propitio,[1] promeruerat, indubitanter expertus, quantum valent deprecationes justorum assiduæ, quibus se devote commendavit dictus comes peregrinaturus.

Brevis anticipatio.

Visit of Richard to S. Alban's before he started.

Primo enim iter arrepturus venit [ad[2] Sanctum] Albanum Anglorum prothomartyrem, et intrans capitulum conventus fraternitatem postulavit ac specialem orationum participationem. Similiter in quibusdam aliis religiosorum domibus, ubi potius vigere credidit sanctitatis et ordinis disciplinam. Proh pudor, prohque dolor, quod Romanæ ecclesiæ alumpni, legati et prælati, quos ad pecuniæ collectionem nobis Roma destinavit, qui pro speculo et exemplo laicis præponuntur, similia navigaturi non fecerunt, ut in periculis sanctorum precibus fulcirentur, prout in sacris scripturis faciendum certius edocemur. Detento et servato beato Petro Act. xii. 5. Apostolo, *fiebat oratio sine intermissione pro ipso,* qui sic liberabatur per angelum a Deo sibi destinatum.

Applaudit imperator Ricardo comiti venienti et gaudenter suscepit.

Reception of Richard by the emperor.

Interea comes Ricardus iter dirigens versus imperatorem, per diversas civitates, per quas transivit, receptus est cum summo gaudio et honore, occurrentibus civibus et matronis in timpanis et cantilenis, cum ramis et floribus, festivis induti[3] vestibus et ornati,[3] nonnullis de militibus equos preciosos insidentibus,

---

[1] B. repeats *dirigi*. Though the meaning of this paragraph is clear, the grammar is incorrect, a different construction being employed at the end to that of the beginning.

[2] *ad Sanctum*] From C.; om. B.

[3] Sic.

duce suo hæc procurante, sicut præceperat imperator. A.D. 1241.
Ad quem cum comes pervenisset, in osculis mutuis et amplexibus honorifice, nimis applaudentibus omnibus ejus collateralibus, est receptus. Indulgentes igitur desideratis colloquiis et multimodis consolationibus, amicorum more, plurium dierum spatio recreabantur. Jussit igitur imperator eum balneis, minutionibus, et medicinalibus fomentis, post maris pericula, mitius ac blandius, ad restaurationem virium, confoveri. Et post aliquot dies, de licentia imperatoris et benivolentia, cum sorore sua imperatrice comes R[icardus] desiderata ad libitum protraxit colloquia. Et jubente imperatore, plures vidit et cum delectatione inspexit ludorum ignotorum et instrumentorum musicorum, quæ ad exhilarandam imperatricem parabantur, diversitates. Inter quas novitates obstupendas, unam magis laudavit et admirabatur. Duæ enim puellæ Sarracenæ, corporibus elegantes, super pavimenti planiciem quatuor globos sphericos pedibus ascendebant, plantis suis subponentes, una videlicet duos, et alia reliquos duos, et super eosdem globos huc et illuc plaudentes transmeabant; et quo eas spiritus ferebat, volventibus spheris ferebantur, brachia ludendo et canendo diversimode contorquentes, et corpora secundum modulos replicantes, cimbala tinnientia vel tabellas in manibus collidentes et jocose se gerentes et prodigialiter exagitantes.[1] Et sic mirabile spectaculum intuentibus tam ipsæ quam alii joculatores præbuerunt. Et post aliquot dies, quos in solatiis post labores continuarunt, misit dominus imperator ipsum comitem R[icardum], de ipsius confisus prudentia et fidelitate, ad Romanam curiam, sicut in epistola sua, quam comes in Angliam misit, breviter tangitur, ut pacem inter dominum Papam et ipsum imperatorem reformaret. Cui etiam ipse impe-

Saracen dancing girls.

Richard goes to Rome, and endeavours to make peace between the Pope and the emperor.

[1] They are represented in the margin, each standing on a green sphere; above is, "Joculatrices sive saltatrices de quibus mirum."

A.D. 1241. rator, ad cumulum honorum quos ipsi comiti impendit, cartam confecit imperiali bulla communitam, ut arbitrio suo staret in pacis per ipsum factæ qualicunque reformatione. Et cum venisset Romam, Romani eum spernentes conviciis affecerunt. Invenitque Papam adeo inexorabilem et rebellem, ut nullius forma pacis, quæ comiti, ipsi Papæ complaceret, vel e converso. Sed voluit Papa omnibus modis, ut imperator se absolute subiceret ipsius Papæ[1] arbitrio et voluntati, mandatisque staret ecclesiæ, præstito super hoc juramento. Sed comes R[icardus] huic suæ voluntati non consensit. Et postquam multa vidisset in curia et audisset, quæ ipsi merito displicuerunt, recessit infecto negotio. Et qui ubique, tanquam publicæ utilitatis procurator et crucis famulus, honorabatur, Romæ tantum est injuriis lacessitus. Expertus igitur Romanæ curiæ et urbis tergiversationes, rediens pervenit ad imperatorem, quæ viderat et audierat expressius manifestans. Cui respondit imperator; "Placet mihi, quod quæ dictis "prælibavimus, experimento didicistis." Deinde cum imperatore, quasi filius cum patre, circiter duobus mensibus commoratus, multis colloquiis est recreatus, et donativis concupiscibilibus honoratus.

The attempt fails, and he returns to the emperor.

Quomodo David Griffinum fratrem dolo captum incarceraverit. Et quomodo Bangorensis pro liberatione ejus, quia in ejus conductu ad David scilicet ad ejusdem concilium venerat, laboraverit.

Eodem quoque[2] tempore, Griffinus filius Leolini in carcere fratris sui David tenebatur in arcta custodia vinculis, quem in dolo vocaverat ad pacificum concilium sub ducatu magistri Ricardi Bangorensis episcopi et quorundam aliorum nobilium Walensium, propter quod facinus episcopus ipse recessit a Wallia, ipso David excommunicato. Veniensque ad regem Angliæ, super

Richard, bishop of Bangor, endeavours to obtain the release of Griffith, son of Llewellyn-ap-Jorwerth.

[1] *Papæ*] om. C. | [2] *quoque*] om. C.

hoc scelere nequiter perpetrato gravem reposuit querimoniam, postulans instantissime, ut rex liberaret injuste a David nepote suo fratrem incarceratum, ne tanta talisque facinorosa transgressio remotas regiones curiamque Romanam, in honoris regii læsionem, macularet. Rex igitur David nepotem suum graviter super illa proditione increpans, præcepit et persuasit efficaciter, ut fratrem suum liberans famæ suæ restaurationem et absolutionis beneficium promereretur. Quod tamen procaciter David facere abnuit, regi veraciter significans, quod si ipsum Griffinum a carcere liberaret, profecto nunquam Wallia pacis gauderet securitate. Quod cum Griffino innotuisset, regi latenter significavit, quod si ipsum a carcere fratris potenter liberaret, terram suam ab ipso rege teneret, fideliter inde ducentas marcas annuatim cum gratiarum actionibus et obsequii retributione persolvendo, præstito super hoc fidelitatis juramento, et obside tradito speciali; insuper juvaret eum diligenter, omnes sibi rebelles Walenses longinquos et indomitos subjugare. Quidam etiam potentissimus Walensium, nomine Griffinus, filius Madoch, adjutorium domino regi spopondit indefessum et securum, si Walliam intraret hostiliter, moturus guerram contra David fallacem et multis injuriosum.

A.D. 1241.

David refuses to release him.

f. 149 *b*.

Rex disponit Walliam hostiliter adire.

His igitur dominus rex allectus promissionibus, Walliam disponit hostiliter adire. Mandat igitur, præcipiens districte per literas regales, ut omnes, qui ei per Angliam subsidium debebant militare, apud Gloverniam in principio autumpni cum equis et armis convenirent, in expeditionem ubi rex proponeret profecturi. Deinde habita consilii deliberatione apud Salopesbiriam in crastino sancti Petri ad vincula, arma infra quindenam direxit et vexilla contra David nepotem suum, quem cavillatorem in omnibus invenerat

The king prepares to invade Wales.

At Shrewsbury, Aug. 2.

He advances against David.

A.D. 1241. et rebellem, nec volentem ad[1] pacis colloquium juxta mandatum regis, etiam sub salvo ducatu, aliquando venire. Erecta enim cervice respondit, quod Griffinum fratrem suum nullatenus liberaret. Rex igitur versus Cestriam exercitum suum armatum direxit et ordinatum, velut prælia confestim commoturus. Erat autem exercitus magnus et fortis valde. Cujus impetum cum David nimium formidaret, tum quia æstus jam per quatuor menses continuatus totius Walliæ paludes et loca palustria arefecerat, tum quia multi nobiles Walliæ plus Griffinum quam ipsum David diligebant, præcipue Griffinus Madoc potens et prudens et regi amicissimus, tum quia anathematis vinculo tenebatur astrictus, veritus ne sibi deterius contingeret, regi significavit, quod Griffinum regi liberaret absolutum, certificans ipsum regem multiplici ratione, quod si iterum dimitteret ipsum, bella sibi rediviva suscitaret. Addidit etiam David hanc regi conditionem, quod rex David in pace susciperet, juramentis et obsidibus obligatum, non tamen exhæredatum. Quod cum rex benigne concessisset, misit David fratrem suum Griffinum regi a suo carcere absolutum. Quem rex statim, tutiori credens consilio, misit Londoniam, sub tutela et ducatu domini Johannis de Lexintuna, cum quibusdam de nobilioribus Walliæ obsidibus tam David quam aliorum Walensium, in Turri reservandum. Et hæc acta sunt inter diem Nativitatis sanctæ Mariæ, et diem sancti Michaelis.

David releases Griffith,

who is sent to the king, taken to London, and imprisoned in the Tower.

Sept. 8–29.

Subjugata est Wallia regi Henrico sine prælio.

Juraverat autem David, ut prætactum est, se regi præsentaturum, salva tamen sua persona et suorum necnon et honore, Londoniis vel alibi, ad domini regis dispositionem, et super hoc obsides regi tradiderat. Et post octavum diem festi sancti Michaelis venit David Londonias ad regem. Et facta ibidem regi

David goes to London, submits, and is dismissed in peace.

[1] *ad*] a, B. C. is correct.

ligantia,[1] [dans] fidem et juramentum omnimodæ fideli- A.D. 1241.
tatis et securitatis, in pace, quia tam propinquus regi fuerat consanguinitate, dimissus[2] est ad propria remeare. Rex igitur, sic Wallia sibi subjugata, sine sanguinis effusione et ancipitis belli casibus, de hostibus suis, Deo propitio, triumphavit. In quo casu experta est Wallia, illud Dominicum verbum in Evangelio effectu veritatis non caruisse; *Omne regnum in seipso divisum* merito[3] privabitur desolatione.

Wales reduced without a battle.

S. Matt. xii. 25.

Eodemque[4] anno inventum est stangnum in Alemannia primum et purissimum, copiosius quam in partibus Angliæ. Quod ab initio mundi antea, nisi tantum in Cornubia, aliquo loco non legitur fuisse repertum. Et ideo precium ejus in Anglia, propter copiam redundantem quam in Angliam transmisit Alemannia, fuit minoratum ac vilificatum.

Tin found in Germany.

De discordia mota inter episcopum Lincolniensem et abbatem Westmonasteriensem.

Circa illud tempus, discordia mota inter dominum R[obertum] Lincolniensem episcopum et dominum R[icardum] abbatem Westmonasteriensem, nimis sumptuosa et utrique partium dampnosa, diatim recens suscepit incrementum. Nitebatur enim summopere episcopus, infirmatis ipsius abbatis sufficientibus privilegiis, super ecclesia de Heswelle[5] in proprios usus redigenda, ipsam ecclesiam occupare violenter, et nacta exili occasione monachis ablatam[6] alii conferre, scilicet domino Nicholao, cui idem episcopus satis inhumane beneficiis suis privaverat. Sed abbas, tam jure quam privilegiis suis subfultus, restitit ei in faciem viriliter.

Quarrel between bishop Grosseteste and the abbat of Westminster respecting the church of Ashwell.

---

[1] *ligantia*] ligantiam, B.

[2] B. repeats *in pace*.

[3] *merito privabitur desolatione*] desolabitur, C.

[4] This paragraph is in the margin. It is inserted in C. in the text before the last two paragraphs.

[5] Ashwell in Hertfordshire.

[6] *ablatam*] oblatam, C.

A.D. 1241. *De discordia mota inter regem et episcopum Lincolniensem.*

Quarrel of bishop Grosseteste with the king on account of the [prebend] of Thame, which he had given to John Mansel, though previously conferred on Simon of London.

Ipsis quoque diebus, orta est gravis[1] discordia inter dominum regem et episcopum Lincolniensem, eo quod quidam regis clericus, prudens et fidelis, Johannes nomine, cognomento Mansel, in possessionem ecclesiæ[2] de Thame regis favore et auxilio missus est, ratione provisionis a domino Papa impetratæ. Quam ecclesiam dictus episcopus cuidam clerico, videlicet magistro Simoni de Londoniis pœnitentiario episcopi Dunelmensis, præcontulerat vacantem. Unde episcopus Lincolniensis commotus, dominum regem per Huntundoniæ[3] et Legrecestriæ[4] archidiaconos diligenter admonuit in Wallia adhuc commorantem, ut, Deo gratus de sibi tam inopinata victoria, tam enormem excessum corrigere festinaret, ne forte Dominus iratus risum verteret in mœrorem. Quibus rex; "Securus respondeo, quia "appellatum est, nec debet quicquam pendente ap- "pellatione innovari. Nec quicquam attemptavi nisi "jurisperitorum consilio, et Apostolica fultus auctori- "tate." Cui unus archidiaconorum respondit; "Do- "mine rex,[5] dominus noster episcopus Lincolniensis "privilegium habet ab Apostolica sede concessum, quo "usus est, quod nulli per Apostolicum mandatum "teneatur providere, nisi fiat illius privilegii mentio "specialis. Sed in hujus Papalis mandati tenore, quo "utitur prædictus Johannes, ratione cujus se in dic- "tam ecclesiam, vestro confisus adjutorio, violenter "intrusit, nulla fit dicti mentio privilegii. Quapropter "non tenetur episcopus Lincolniensis ipsi in hoc casu "respondere, præsertim de collatione ecclesiæ de Thame, "quam vacantem alii rite præcontulerat. Et esto, quod

[1] *gravis*] om. C.

[2] *i.e.* the prebend of Thame in Lincoln cathedral. See Adam de Marisco's letter lxxvi. (Brewer's Monumenta Franciscana), p. 186; Dunstable Annals, p. 158.

[3] William.

[4] John of Basingstoke.

[5] *rex*] om. C.

" nullum tale habuisset privilegium, absurdum est, ut A.D. 1241.
" aliquis se ingerat in possessionem alicujus ecclesiæ,
" inconsulto episcopo diocesano, nedum invito, licet
" Papali confisus auctoritati, cum omnia velit dominus
" Papa fieri ordinate. Et quid [1] opus discordiæ vel
" injuriæ jam sic attemptatæ? Pro meritis ipsius
" Johannis præcellentis, circumspecti et competenter
" literati, ad petitionem vestram et suam inclinabitur
" de facili dominus noster Lincolniensis, ut provideatur
" eidem in tanto vel uberiori beneficio, et erit collatio
" utrobique licita et honesta. Et ne secus fiat, humi- f. 150.
" liter et devote postulat dominus noster episcopus,
" qui præparatus est in omnes suæ ecclesiæ dignitatis
" læsores et invasores anathematis sententiam fulmi-
" nare." Quod cum audisset tam dictus Johannes
quam rex et ejus consiliarii, ait Johannes; "Domine
" mi rex, absit ut per me inter tam nobiles personas
" discordia vel aliqua perturbatio oriatur. Cedo pati-
" enter. Satis mihi Dominus ad beneplacitum suum,
" vita vestra comite, providebit." Sed cum rex dila-
tionem accepit, dispositis [2] disponendis in Wallia, et
relictis ibidem Waleranno Theutonico et aliis pruden-
tibus et potentibus viris, ut, castris ædificatis, infir-
miora terræ roborantes armis et militia communirent,
venit Londoniam lætabundus. Venit et illuc dictus
episcopus, paratus inferre sententiam in ipsum J[ohan-
nem] specialiter, et omnes suæ ecclesiæ et libertatis
perturbatores. Quod cum dicto J[ohanni] innotuisset, John Man-
venit ad regem humiliter, et ait; "Domine mi, ecce sel resigns
" ad manum Lincolniensis episcopus vehementer per- Thame,
" turbatus; ne occasione mei amplius discidium oriatur
" vel scandalum ventiletur, resigno ecclesiam illam
" litigiosam." Quod cum rex audisset, timens ne juxta
verbum episcopi, aliquando secus quam deceret impe-
tuosi, quem ad hoc in procinctu vidit præparatum,
subiret exilium, episcopatu suo interdicto, rigorem,

[1] *quid*] quod, B. | [2] B. ins. *rex*.

A.D. 1241. quem conceperat, mitigavit, nec dedit amplius Johanni cornua, quem vidit renuentem. Quapropter meruit idem J[ohannes] uberiori beneficio, scilicet ecclesia de Maydenestane, rege largiente, protinus investiri, et eodem anno, ecclesiæ de Hovedene uberrimæ possessione ampliari. Episcopus igitur mitigatus, rege postulante in publico prædicans, utpote in cujus pectore reconditæ sunt claves scientiæ, hanc utriusque humilitatem satis eleganter commendavit, faciens inter cætera comparationem radiorum solarium, qui sunt rectissimi ad regalem et regularem justitiam. Videns autem rex episcopi mentem jam bene pacatam et pacificatam, controversiam nimis dampnosam et inhonestam, motam inter ipsum episcopum et abbatem Westmonasteriensem pro ecclesia de Heswelle, cupiens sedare, non permisit episcopum recedere, donec omnia, procurante prudenter id abbate, feliciter pacificarentur. Cessit igitur ecclesia illa de Heswelle in possessionem Westmonasterii, reservata præsentatione vicariæ ipsi episcopo. In quo facto magnum suscepit ecclesia Westmonasterii utilitatis et honoris incrementum. Auxerat igitur absque illo non minimo commodo abbas ille Ricardus abbatiam suam redditibus trecentarum marcarum annuarum, strenuitate sua in perpetuum adquisitis.

and has Maidstone and Howden given to him.

The quarrel with the abbat of Westminster settled.

De controversia inter episcopum Lincolniensem et ejus capitulum.

Remansit autem adhuc controversia dampnosissima et indecentissima inter ipsum episcopum Lincolniensem et ejus capitulum Lincolniense. Unde aliqui canonicorum ibidem præsentes, scilicet Londoniis, ab[1] episcopo adeo fatigati sunt et dampnificati, quod coacti sunt unam cartam monstrare, et tenorem ejus in communi delucidare, ut ecclesia Lincolniensis necesse habeat jugum subire novæ servitutis, hac occasione:

Progress of the quarrel of bishop Grosseteste with his chapter.

[1] C. ins. *ipso*.

De reparatione ecclesiæ et episcopatus Lincolniensis. A.D. 1241.

"Cum[1] ante conquæstum Angliæ fuisset sedes epi- *Nota de ecclesia Lincolniensi.*
" scopatus, qui nunc Lincolniæ, apud Dorkecestriam,
" et meritis episcopi tunc præsidentis exigentibus, et
" locus a domino Papa anathematizaretur, et episcopus
" deponeretur, vix remanserunt tantæ rei post multos
" annos vestigia, et sic desiit tam sedes quam cura
" episcopalis tempore diuturno. Tempore igitur Wil-
" lelmi Rufi regis Angliæ, filii Willelmi primi, destructæ
" fuerunt multæ ecclesiæ in Nova foresta, ipso sic ju-
" bente. Sed tandem pœnitentia ductus, consilium
" salubre concepit, in reconciliatione illius peccati jam
" dictum episcopatum nobilem restaurare et ampliare,
" et locum in melius commutare. Empta igitur qua-
" dam terra vel commutata a quodam nobili, M. de
" Gaunt, qui cum patre[2] suo venerat in Angliam ad
" conquæstum, et illam acceperat in sorte retributionis
" post victoriam, fundavit dictus rex Willelmus se-
" cundus ecclesiam, quæ nunc est Lincolniæ. Qua
" perfecta, vocavit duos cardinales legatos, qui accepta
" potestatis plenitudine super ordinatione episcopatus
" et ecclesiæ illius a domino Papa affuerunt. Et con-
" vocatis octo archiepiscopis et sexdecim episcopis, or-
" dinari fecit sollempniter nimis ipsam ecclesiam, et
" statui ejus canonicos, scilicet sæculares, et eorum
" redditus et portiones distingui et assignari, ut sub
" episcopo et decano ordinate et honorifice sub certa
" disciplina in perpetuum deservirent, et permaneret
" ordinatio talis ac tanta, tot sanctorum patrum auc-
" toritate, Apostolica quoque pagina communita, in
" perpetuum inviolabiliter duratura. Fuit autem or-
" dinatio talis, quod episcopo ordinato, et canonicis in

Pretended history of the church of Lincoln produced by the canons.

[1] See the falsities and absurdities of this paper pointed out by Pegge, *Life of Grosseteste*, Appendix No. xiii., p. 352. See also the Preface to *Roberti Grosseteste Epistolæ*, p. li.

[2] *i.e.*, Gilbert de Gaunt, nephew of the Conqueror's wife, Matilda, but his son's name was Walter.

A.D. 1241. " suis possessionibus constitutis, ex tunc ordinate et
" disciplinate Deo et ejusdem sacratissimæ Matri nocte
" dieque deservirent. Quorum canonicorum si quis a
" tramite disciplinæ deviaret, et correptus non cor-
" rigeretur, per decanum visitatus puniretur, nisi prius
" capitulum pertimens [1] et increpationem in ipso factam.
" Si autem nec sic nec sic se corrigeret, privaretur per
" annum suo beneficio, vel per biennium, secundum
" quantitatem delicti. Quod si adhuc rebellis fuerit,
" advocaretur episcopus in adjutorium, ad cohercen-
" dum induratum. Quod si et adhuc obstinatus in-
" corrigibilis recalcitraret, ipse rex privatum ab omni
" beneficio pœna gravius puniat. Et cum omnibus
" talis ordinatio complacuisset, in scriptum redacta est,
" et Apostolica auctoritate roborata; et inscripserunt.
" Et dedicata ecclesia, omnes qui præsentes erant sol-
" lempniter excommunicarunt omnes hujus ordinationis
" perturbatores."

On the strength of this, the king claims to take part in the quarrel.

Unde canonici dicunt, quod ex quo decanus nec est negligens, vel nescius, vel impotens visitandi delinquentes [2] et excessus corrigendi, injuste et impudenter se ingerit episcopus ut visitationes exigat, nec videtur penitus illæsus a mucrone sententiæ tam sollempniter latæ a tot sanctorum multitudine. His auditis, rex partem se vendicavit habere in hujus causæ negotio; unde pars episcopi et capituli in magna parte infirmata est. Nec potuit propter talis repaguli impedimentum res optatum finem pacis componendæ sortiri, sed dilationis cepit sumptuosam expectationem.

De feretro aureo quod rex diligenter jussit propriis sumptibus fabricari ad reponendas reliquias Sancti Ædwardi.

f. 150 *b*. New shrine made for

Eodem anno, dominus rex Henricus III. unum feretrum [3] ex auro purissimo et gemmis preciosis fecit ab

[1] *pertimens*] pertimes, B.
[2] *delinquentes*] om. C.
[3] It is drawn in the margin.

electis aurifabris apud Londoniam, ut in ipso reliquiæ beati Ædwardi reponerentur, ex sumptibus propriis artificiose fabricari. In qua fabrica, licet materia fuisset preciosissima, tamen secundum illud poeticum, A.D. 1241. S. Edward the Confessor.

"Materiam superabat opus." Ovid. Met. ii. 5.

Quomodo rex difficilem se præbuit Waltero Marescallo ut succederet in hæreditatem suam.

Eodem tempore, rex difficilem nimis se præbuit Waltero Marescallo, fratri Gileberti Marescalli, absque liberis defuncti, de optinenda hæreditate sua, quæ ipsum jure hæreditario contingebat. Dicebat enim rex ei concepta iracundia; "Pater tuus Willelmus, non "sine nota proditionis, Lodowicum, ne in Anglia ca-"peretur, salvasse perhibetur. Ricardus frater tuus "captus et occisus fuit in bello contra me dimicans, "publicus inimicus et manifestus funestus adversarius. "Gilebertus frater tuus jam defunctus, cui ad in-"stantiam Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi, plus "gratia quam de jure, concessi hæreditatem suam, "contra meam prohibitionem apud Hertfordiam infe-"liciter torneavit, ubi miserabiliter periit. Et tu, "Waltere, qui, me invito et prohibente, in contemp-"tum meum ipsi torneamento interfuisti, et sophistice "illud fortunium[1] appellasti, qua ratione, qua fronte "postulas hæreditatem?" Ad hæc Walterus; "Do-"mine, etsi ad singula competenter valeam respondere, "vestræ defero celsitudini. Me hactenus in sinu "misericordiæ specialiter fovistis, de vestra familia "reputatum, nec inter vestros ultimum commensales. "Nunquam gratiam vestram demerui, nisi quod illi "torneamento cum fratre meo, cui deesse non potui, "me non diffiteor[2] interfuisse. Sed si omnes, qui The king refuses to give Walter Marshal his inheritance.

[1] See above, p. 135.

[2] *diffiteor*] Interlined. The text has *inficior*.

A.D. 1241. " illic fuerunt, decreveritis exhæredandos, non minimam " in regno suscitabitis perturbationem. Absit[1] a justo " principe, ut culpas solus luam universorum. Absit, " domine, ut in tanta multitudine puniar primitivus." Et cum rex magis intumuisset, tacuit Walterus, qui se vidit gratia indigere, secundum illud poeticum,

Ovid. Rem. Amor. 119. "Cum furor in cursu est, currenti cede furori."

Et sic recessit, quasi desperatus.

Qualiter idem Walterus Marescallus humilitate et benignitate et magnatum interventu hæreditatem suam adeptus est.

Through the influence of the bishop of Durham and others, Walter Marshal is made carl and marshal.

Venit autem per eosdem dies Londoniam episcopus Dunelmensis, qui longo tempore regi fuerat familiarissimus, utpote custos corporis regii, et postea phisicus et custos reginæ, et in moribus idoneus informator. Ipse de petitione dicti Walteri, additis sibi quampluribus nobilibus, ipsaque regina, et quos scivit regi acceptabiliores, regis rigorem mellifluis sermocinationibus et multiplicatis precibus prudenter emollivit, et Waltero reddidit complacatum. Et sic ipsum W[alterum] rex pacificatus investivit comitatu et marescalcia,

Oct. 27. die Dominica ante festum Omnium Sanctorum, retentis sibi tantum duobus castris in Wallia, Kairmardif[2] scilicet et Kardagan, quæ aliquando rex commisit comiti Willelmo Marescallo, deinde Huberto justitiario custodienda. Necesse enim habuit rex ipsa retinere, ut infirmiora Walliæ nuper adquisitæ roboraret et tam castris quam militari præsidio communiret.

---

[1] *Absit . . universorum*] In the margin.

[2] Caermarthen and Cardigan.

De[1] *ira regis concepta et nimis indurata adversus episcopum Norwicensem.*

A.D. 1241.

Vacat.

Anger of the king against W. de Raleigh.

Curriculo temporum eorundem, rex continuans conceptam iracundiam aggravavit adversus episcopum Norwicensem, eo quod postulationi consensit de se factæ ad episcopatum Wintoniensem. Noluit enim, quia nec decuit, renuntiare. Exigebat tamen rex cartam ab eodem de renuntiatione, quod idem episcopus facere constanter renuebat. Orta exinde occasionaliter quadam dissensione gravi in episcopatu suo per quendam scriptorem curiæ, qui pro sua temeraria usurpatione vulneratus est, multa inconvenientia sunt secuta. Unde multi tam clerici quam laici, baculati, vulnerati, et pugnis impie sunt percussi, et per brachium sæculare multis dampnis et injuriis lacessiti. Nec voluit aliquo modo rex, ut jurejurando affirmabat, a talibus gravaminibus desistere, nisi dictus episcopus, ut prætactum est, cartam conficeret, quod nunquam ad episcopatum Wintoniensem transferri se permitteret; quod omnino dissonum fuit rationi, et episcopali contrarium professioni. Quia si dominus Papa in virtute obedientiæ id ei præciperet, nullo modo, si filius esset obedientiæ, aliquatenus posset contradicere.

Nota de Thoma Dairel.

De constantia monachorum Wintoniensium in sua tribulatione.

Troubles of the Winchester monks through the prior [Andrew of Britanny] intruded by the king.

Sub eisdem diebus, ipse Brito, quem violenter dominus rex præposuerat conventui Wintoniensi quasi priorem, conventum multis modis affligere satagebat. Procurante enim eodem impostore ut justam causam habere videretur, quod conventus ei contradicens excommunicaretur, ortæ sunt dissensiones. Et vocatis regiis satellitibus post quadraginta dies elapsos, dixit; "Ite et vindicate regiam et nostram injuriam in re-

[1] This chapter is omitted in the text in C., but inserted in the margin.

A.D. 1241. " bellibus nostris;" excommunicati enim sunt; nec est " aliqua offensa in eos manus violentas inicere." Catervatim igitur ruunt æditui regales, et crudelius quam a rege imperatum est vel a falso priore persuasum, manus prophanas in monachos, ad majus altare fugientes, ut ibidem tutum haberent refugium, violenter injecerunt; et impellentes viliterque trahentes, ita ut pavimentum cruentarent, ab ecclesia ejecerunt. Et in conspectu civium, præ dolore et admiratione flebiliter ejulantium, usque ad castrum regium et ad Husueheie raptim tractitabant, pugnis cædentes, baculis impingentes, probris afficientes, hos hic, hos illic incarcerantes, vinculis et compedibus binos[1] et binos manciparunt. Et spreto Dei timore, religionis habitusque reverentia, squalore carcerali, tenebris, fame, et frigore, cum obprobriis, non sine palma martirii, cruciarunt. Ipsi autem scientes hæc omnia sibi pro executione justitiæ violenter inferri, patienter, immo gaudenter cuncta sustinuerunt, quia digni sunt pro Christo contumeliam tolerare.

Cf. Act. v. 41.

De duobus exactoribus Papæ, Petro videlicet de Supino et Petro Rubeo, per auctenticum papale pecuniam ab Anglia et Scotia et Hybernia extorquentibus.

f. 151. *Ingenium.* Money extorted by the Papal collectors.

Per idem tempus, Petrus de Supino, clericus domini Papæ, instantissime ex tota Hybernia pecuniam, scilicet vicesimam, per autenticum papale extorquens collegit, indeque absque diversis donativis mille quingentas marcas reportavit. Magister quoque Petrus Rubeus, cujus titulus fuit[2] domini Papæ familiaris et consanguineus, ex partibus Angliæ borealibus, et missis nuntiis per Scotiam, autentico papali similiter communitus, pecuniam diligentissime ac festinanter studuit adunando duplicare. Et sic subito refertis clitellis, sub

[1] *binos et binos*] In the margin. | [2] *fuit*] fuerit, C.

conductu monachorum Cantuariensium apud Doveram clanculo mare transierunt. Audierant enim per cursores suos expeditissimos, quod dominus Papa irremediabiliter ægrotaret, ita ut jam vel obierat, vel foret in proximo moriturus. Repentinam igitur et clandestinam cum præda sua fugam tam per mare quam per terram inierunt, quia timebant ne rex, certificatus de morte Papæ, pecuniam totam quam collegerant prudenter retinuisset, consilium habiturus quid inde faceret, cum alius Papa succederet. Et cum jam vix Franciam ingressi fuissent, ecce magister Walterus de Ocra, nuntius imperialis, deferens literas domini sui de credentia ad regem festinanter, sed tamen nimis sero, mandata de statu curiæ Romanæ veniens nuntiavit, persuadens, quod si adhuc tales in Anglia invenirentur, tam prædam quam prædones retineret. Sed cum didicisset[1] quod elapsi erant, increpans regis ignaviam, iratus statim recessit, dolens quod frustra advenisset. Ipsos igitur e vestigio diligens investigator insequebatur, ut, eorum quasi vulpecularum mæandros prudenter perscrutando, domino suo imperatori viarum suarum diverticula nuntiaret.

A.D. 1241. On hearing of the Pope's illness, they leave the country.

The emperor sends to the king to seize them, but too late.

Quomodo pecunia collecta per papales exactores imperiali ærario est addicta.

Dicti igitur exactores jam de morte Papæ certificati, licet mors ejus per aliquot dies populum lateret, et quod eos pedetentim dictus Walterus insequebatur, iter suum equis non parcentes maturabant. Et cum transalpinassent, in suorum parentum civitates et domos clanculo [se] receperunt, pecuniam, qua onerati venerant, in locorum abditis reponentes, præsentiam quoque suam non omnibus exponentes. Et cum nec ipsos, nec prædam eorum, prædictus Walterus liquido potuit invenire, nisi per levis famæ sibila, hæc omnia domino suo im-

They are captured in Italy, and their money confiscated.

[1] *didicisset*] didicissent, C.

A.D. 1241. peratori significavit. Dominus igitur imperator per singulas civitates Ytaliæ ditioni suæ subjectas diligenter fecit indagari, qui fuissent illi Papales nuntii vel mercatores, qui ad subversionem imperii et reipublicæ, et fomentum guerræ, per diversas regiones, præcipue Anglicanam, fraudulenter collegerant pecuniam, ut Papæ ipsam conferrent, et sic ei darent cornua et pruritum ad perturbandum imperium. Fecit igitur ipsos capi, et captos arctius, quasi funestos inimicos, conveniri, et infiscata omni eorum substantia cum domibus et totius parentelæ eorum, viris spectabilioribus cum uxoribus et liberis incarceratis, inquiri jussit districte de summa pecuniæ ad opus Papæ collectæ, per tabelliones et scripta penes mercatores civitatum et conscios et consortes reposita, et omnia fecit prudenter restitui. Et sic miserabilibus personis ecclesiasticis, sub alis Papalibus protegendis, penitus spoliatis, adversarii ecclesiæ majora gravamina fortius intulerunt.

De obitu Gregorii Papæ.

Obiit Papa Gregorius. 22 Aug.

Dum autem rota fortunalis mundanum statum sic revolveret, fama diatim accrescens Christianorum climata pervolavit, quod dominus Papa Gregorius, quasi conceptos, quos tamen ipse sibi suscitaverat, dolores, impotens sustinere, undecimo kalendas Septembris viam universæ carnis est ingressus,[1] pro meritis a summo Judice recepturus. Fuit autem, cum a sæculo isto recessit,[2] fere centenarius. Imperator autem ejus adversarius paucos plures quam quinquaginta annos eodem tempore creditur exegisse, qui natus fuisse perhibetur anno [3] quo Ricardus rex Anglorum captus fuit in Alemannia.

Ages of the Pope and emperor.

---

[1] A crosier and tiara, inverted, are in the margin.

[2] *recessit*] decessit, C.

[3] *i.e.* 1192; but Frederick was born in 1194.

Causa accelerationis mortis Papæ Gregorii. A.D. 1241.

Dolor maximus, quo Papa Gregorius corde inferius pungebatur usque ad mortem, fuit, quod imperator cito post festum Assumptionis ceperat quoddam castrum nepotum et aliorum parentum domini Papæ in Campania, prope Muntfortin,[1] quod Papa de novo de pecunia crucesignatorum construxerat, ad parentelæ suæ tuitionem. Scivit enim, quod omnes consanguineos suos oderat, quod per fratrem suum jam suspensum expertus fuerat. Si igitur contingeret imperatorem Campaniam ingredi, voluit Papa Gregorius ut non oporteret eos imperiales insultus pertimescere. Sed imperator super hoc munitus castrum subito obsessum subvertit, et omnes quos in eo invenit suspendit. Et in signum talis subversionis quandam turrim semirutam reliquit, ut memoria tam culpæ quam vindictæ nequaquam moreretur. Item[2] calculosus fuit, item senex valde fuit, item caruit balneis quibus solebat Viterbii confoveri. Causes of the Pope's death.

Obiit Alienora filia Galfridi quondam comitis Britanniæ.

Et circa idem tempus, obiit Alienora filia Galfridi comitis Britanniæ, in clausura diuturni carceris sub arcta custodia reservata. *Obiit Alienora Britannica.*

De quibusdam qui levitate animi ventilati ordinem suum mutarunt.

Illorum quoque dierum curriculo, quidam ex facto episcopi Herefordensis[3] sumentes exemplum, causam tamen ignorantes quia idem episcopus ex voto[4] tene-

[1] Montefortino, prov. of Campania.

[2] *Item . . confoveri*] In the margin. It is not in C.

[3] Ralph of Maidstone.

[4] "Ordini Prædicatorum fidei "interpositione obligatus." Hist. Anglor. ii., p. 374.

A.D. 1241. batur, animi levitate ventilati, obliti illius prophetici, Ps. xxiv. 12. *Viam quam elegit, statuit ei,* ad novum et ignotum ordinem Prædicatorum et Minorum convolarunt. Abbas[1] enim de Oseneia, cordis pusillanimitate detrusus, relicto ordine magni doctoris Augustini, ad ordinem Minorum, novitatem volens experiri, transmigravit. Abbas similiter de Waledene, in angaria portans crucem domini sub jugo ordinis sancti Benedicti, vidensque domum suam alieno ære obligatam, in abissum desperationis demersus, tam familia quam conventu suo ignorantibus, impudenter et subito ad ordinem Prædicatorum, unde postea pœnituit, convolavit.

The abbat of Osney joins the Franciscans, and the abbat of Walden the Dominicans.

Quomodo impedita fuit electio Papalis pro multiformi desolatione Romanæ ecclesiæ.

f. 151 *b.* Ipsorum dierum curriculo, mortuo, ut prædictum est, Gregorio Papa, fuerunt decem cardinales in curia præsentes, duobus existentibus in carcere imperatoris. Qui cum, ut moris est, tractassent de electione, quia mutilata fuit concio[2] eorum, non poterant concorditer vel competenter in unum convenire. Miserunt ergo ad imperatorem humiliter postulantes, ut duos cardinales[3] confratres suos sub quacunque vellet conditione ad curiam destinaret, ne promotio universalis ecclesiæ, quæ maxime consistit in electione Papali, per ipsum impediretur. Quod imperator benigne concessit, mitigatus precibus comitis Ricardi, ita videlicet, ut de eorum reditu ad carcerem—et ad priorem statum et conditionem, nisi Otto in Papam eligeretur, remearent. Convenientibus igitur in unum, in palatio quod Regia Solis dicitur, quinque cardinales elegerunt sextum, scilicet Galfridum Mediolanensem; et huic electioni favit imperator congratulans. Tres vero residui elege-

Hindrances to the election of a Pope.

Geoffrey of Milan and Romano elected by different parties

[1] John, who became a Franciscan in 1235. Osney Annals, Annal. Monast., iv. 82.

[2] *concio*] conscientia, C., with *vel concio* in the margin.

[3] *i.e.* Otho and James Pecoraria.

runt quartum, scilicet Romanum, cui electioni opposuit se imperator; habuit enim ipsum infamem, tum propter persecutionem universitatis Parisiacæ, quinetiam dicebatur corrupisse reginam Franciæ B[lanchiam], tum quia imponebatur ei, quod foverat discidium inter Papam Gregorium jam defunctum et ipsum imperatorem. Nomina eligentium primum sunt, Egidius[1] Hyspanus, Stephanus[2] Filius Comitis, episcopus[3] Portuensis, Reinerus[4] de Viterbio, Johannes[5] de Columpna, et Robertus[6] de Sumercote Anglicus. Nomina autem eligentium alterum sunt, Ricardus[7] Hanibal, episcopus[8] Ostiensis, qui de more primam habet vocem in electione Papali, et Senebaldus[9] episcopus Sabinensis. Suscitatum est grave schisma inter fratres propter dictas electiones, quia debet haberi Papa et acclamari, cujus electioni duæ partes consenserint electorum, juxta decretalem illam Alexandrinam, quæ sic incipit, *Licet de vitanda discordia*,[10] etc. Et sic infecto tanto ecclesiæ negotio, divisi sunt, immo potius dispersi mentibus et corporibus.

A.D. 1241. among the cardinals, and the election comes to nothing.

Ipso quoque tempore obiit Prænestinus episcopus Jacobus,[11] imperatori obstinatissimus adversarius, habitu Cisterciensis.

Obiit Prænestinus, validus imperatoris malleus.

---

[1] Gilles de Torres, card. d. SS. Cosmæ et Damiani, afterwards archbishop of Toledo.

[2] Stephen, card. d. S. Adriani, legate in Sicily. It is a mistake to call him bishop of Porto. Romanus was the bishop of Porto.

[3] *episcopus*] dominus, C.

[4] Raynier Cappochi, card. d. S. Mariæ in Cosmedin.

[5] John of Colonna, card. p. S. Praxedis.

[6] Robert Summercote, card. d. S. Eustachii.

[7] Richard Hannibaldi de Molaria, card. d. S. Angeli.

[8] Rinaldo Conti, afterwards Pope Alexander IV.

[9] Sinibald Fieschi, afterwards Pope Innocent IV.

[10] This is Cap. i. of the decrees of the Lateran Council (1179). Mansi, xxii. 217.

[11] His mitre and pastoral staff are in the margin. He did not die till 1244.

A.D. 1241. *Franci liberati a carcere Sarracenorum ad propria cum gaudio remearunt.*

The prisoners in Palestine, released by Richard of Cornwall, return home.

Eisdemque diebus, cum per fere quatuor menses comes Ricardus cum imperatore moram protraxisset, valedicto recessit ab ipso, ad propria rediturus. Franci itaque per pacem et treugas, quas comes R[icardus] composuerat, liberati, jam mari pertransito per comitem ipsum, transitum fecerunt, gratias ei pro liberatione eorum reddituri, et plus beneficii ab ipso recepturi. Erat enim imperatori amicissimus, et quasi alter imperator, et abundans multis opibus. Indigebant Franci imperatoris benivolentia et pecunia, utpote pauperrimi. Quibus comes R[icardus] liberaliter providit in vestibus et viaticis et equitaturis honorifice. Et recedens ab imperatore, impetravit ab eodem, ut pax concederetur ecclesiæ per totam imperatoris ditionem, et voce præconia acclamaretur, sub pœna mortis exquisitæ, ne quis in viduitate ecclesiæ Romanæ vel alicui ecclesiasticæ personæ, vel peregrinanti, maxime Francis repatriantibus, occasione mortis Gregorii Papæ, adversarii sui, molestus esset in aliquo. Et jussit dominus imperator procuratorem et ducem prudentem et potentem comiti Ricardo provideri, qui eidem omnia necessaria civiliter et abundanter usque limitem imperii provideret. Unde per Ytalicas et omnes alias imperatori subjectas civitates pertransiens, cum summo honore et gaudio est receptus. Et venienti occurrerunt ex præcepto imperatoris cives in equis preciosis et mirifice faleratis, vestiti sericis et aliis caris induviis, in canticis et musicis instrumentis, in portentis excogitatis. Et si de aliis sileam, unum duxi huic operi inserendum, qui[a][1] hoc comes plenius enarravit. Ap-

Honours paid to Richard in the cities of Italy.

[1] *quia . . enarravit*] These five words are in the margin. At the foot of the page the elephant is drawn, with the words, "Elephas "Cremonensis procedens obviam "comiti Ricardo jussu domini imperatoris Fretherici." The trunk is called *promoscida*. The "Magister Bestiæ" in front has a bell and goad: behind another uses a goad. The others on the elephant's back have musical instruments.

propinquanti autem Cremonam veniebant obviam gaudenter Cremonenses, elephantem imperatoris mirabiliter ornatum producentes, et portantem machinæ ligneæ propugnaculum, in quo quidam magistri bestiæ residebant, tubis canentes, et manibus joculando applaudentes. Et multi de nobilioribus Francorum, qui cum comite erant, honori ipsius congratulabantur; et[1] cum ad terminos imperii pervenissent, regresso procuratore imperiali, quidam Francorum ab eo recedentes, vale multiplicato, ad propria gaudenter[2] sunt regressi. Et in amplexibus uxorum et liberorum et aliorum carorum recepti, fomentis variis necnon et grata requie sibi sunt restituti. Et narravit quilibet quanta in servitio Christi dulci commemoratione pertulisset, et qualiter et quam proditiose recedentibus qui eos efficacius tenebantur juvare, solius comitis Ricardi liberabantur prudentia, et liberati sustentabantur munificentia.

A.D. 1241. At Cremona an elephant is displayed in his honour.

" Narrantis[3] conjux pendet ab ore viri." *Ovidius.*[4] Heroid., i. 30.

De inhonesta guerra et infami discordia inter Templarios et Hospitalarios in Terra Sancta.

Recedente autem circa idem tempus peregrinorum multitudine de Terra Sancta, post comitis Ricardi recessum, Templarii soli facta comitis non acceptantes, immo stimulis invidiæ exagitati, obloquendo, detrahendo, cachinnando deridebant, et treugas ab eo acceptas[5] impudenter confringentes, Hospitalarios, qui dictas pacem et treugas acceptarunt et inviolabiliter conservarunt, acerbius infestabant, et dampnificatos usque ad obsidionem in Acon detrudebant, ut non liceret eis in alimentis providere, nec etiam mortuos suos a domibus suis, quibus obsessi recludebantur, efferre sepeliendos. Fugabant etiam et effugabant ipsi Templarii

Quarrel between the Templars and Hospitallers in Palestine.

[1] *et*] om. C.
[2] *gaudenter*] om. C.
[3] In the margin.
[4] *Ovidius*] poeta, C.
[5] *acceptas*] receptas, C.

A.D. 1241. in contumeliam imperatoris fratres ecclesiæ Sanctæ Mariæ Theutonicorum, vix[1] paucis, quos habuerunt amicos, et ecclesiæ ministris relictis. Unde ipsi ad pedes imperatoris querimoniam gravem super hoc reponentes et [ad] alios Christianorum magnates, tam ecclesiasticas quam laicas personas, confugerunt; unde grave scandalum est exortum, ut qui tot saginantur
f. 152. redditibus ad Sarracenos potenter expugnandos, vires et virus in Christianos, immo fratres suos, impie convertebant, ut iram Dei sibi gravius procurarent. Proinde comes a Terra Sancta recessurus, quasi horum præsagus, noluit Aschalonem vel thesaurum, quem ibi dimisit ad perficienda quædam in eodem castro, superbiæ Templariorum commendare. Et iccirco ipsi contra comitem magnum rancorem conceperunt. Immo potius elegit illud procuratori[2] imperatoris tradere custodiendum.

De nimis dolenda morte Roberti de Sumercote.

Death of cardinal Robert de Sumercote.

Sub ejusdem temporis mutabilitate, magister Robertus de Sumercote, cardinalis, vir discretus et circumspectus, omnibus amabilis merito et gratiosus, natione Anglicus, dum in palatio, quod Regia Solis dicitur, inclusus tenebatur, cum aliis fratribus de electione tractantibus, viam universæ carnis est ingressus;[3] potionatus, ut dicitur, eo quod papatui dignus videbatur et idoneus, ab æmulis suis[4] qui eum[5] ratione nationis contempnebant. Simili peste quidam[6] alius periit, insidiis præventus invidorum. Johannes quoque de Columpna, cardinalis, dirutis castris suis et palatio a Romanis, eo quod imperatori favorabilis videbatur, captus est, et custodiæ carcerali mancipatus.

John of Colonna imprisoned.

[1] *vix . . relictis*] In the margin.

[2] He is called *Radulphus* above, p. 107. See note 6.

[3] His mitre and pastoral staff, inverted, are in the margin.

[4] *suis*] om. C.

[5] *eum*] om. C.

[6] Probably intended for Romanus, who died about this time.

De morte Stephani de Segrave. A.D. 1241.

Death of Stephen de Segrave at Leicester, 9 Nov.

Eodemque tempore,[1] videlicet quinto idus Novembris, obiit[2] Stephanus de Segrave in abbatia[3] canonicorum Legrecestriæ, ubi aliquando in tempore persecutionis latuit absconditus. Iste Stephanus in juventute sua de clerico factus miles, licet de humili genere oriundus, strenuitate sua ultimis diebus adeo ditatus et exaltatus est, ut inter primos regni reputatus pro justitiario habitus est, et omnia fere regni negotia pro libitu disposuit, sed semper plus sui amicus, quam reipublicæ. Meruit tamen pro aliquo opere justitiæ Deo beneplacito, quod in vita sua perpetravit, testamento discrete confecto et viatico salutis devotissime sumpto, fine laudabili feliciter terminari.

De eclipsi solis.

Eclipse, 6 Oct.

Ipso eodem anno, pridie[4] nonas Octobris, videlicet die sanctæ Fidis, passus est sol eclipsim, ab hora diei tertia usque ad horam sextam, quasi viderentur cælestia terrenis conformari. Et hæc fuit altera solaris eclipsis quæ in triennio evenit, quod est inauditum.

De morte Rogeri episcopi Londoniensis.

Death of Roger, bishop of London, 29 Sept., at Stepney.

Circa eosdem dies, videlicet tertio kalendas Octobris, obiit[5] episcopus Londoniensis, magister Rogerus, vir vitæ venerabilis et miræ sanctitatis, scientia præclarus, et prædicatione perspicuus, jocundus in eloquio, in mensa dapsilis, et vultu serenus. Infirmabatur autem apud Stupenham, manerium suum, non procul a Lon-

---

[1] *tempore*] anno, C.

[2] His shield, inverted, is in the margin.

[3] S. Mary des Près.

[4] *pridie nonas Octobris*] On a strip of vellum affixed to the leaf; below it is *nonas Octobris*. The date in the text (6 Oct.) is correct.

[5] His mitre and pastoral staff, inverted, are in the margin.

A.D. 1241. doniis, ibidemque mortuus huic sæculo, migravit ad Dominum. Delatum autem est corpus et sepultum Londoniis, in ecclesia sua cathedrali tumulandum.[1]

Obiit magister Galfridus de Lucy ejusdem ecclesiæ decanus.

Death of Geoffrey de Lucy, dean of S. Paul's.

Et infra mensem illum obiit piæ memoriæ magister Galfridus de Lucy,[2] ejusdem ecclesiæ decanus. In quorum casu ecclesia Londoniensis magnam induit confusionem; tum quia rex nullam permisit ordinari ecclesiam, antequam destrueretur; tum quia sedes Papalis vacavit, cardinalibus tam corpore quam mente jam dispersis; tum[3] quia carebant archiepiscopo, cujus decanus episcopus Londoniensis esse dinoscitur; tum quia carebat decano.

De electione papali in desperatione suspensa; redit Otto in carcerem imperatoris.

Otho returns to the emperor's prison.

Divisis circa illud tempus omnibus fere cardinalibus et dissidentibus, et[4] electione papali sub desperatione suspensa, rediit Otto ad carcerem imperatoris, ut interpositos obsides liberaret, et se a præstito sacramento et fidei interpositione adquietaret. Et hoc valde acceptavit imperator. Veruntamen adhuc ipsum tenuit incarceratum, offensus iccirco, quia ipsum imperatorem in Anglia legatus excommunicavit, et excommunicari permisit, et non mediocriter diffamavit. Sed mitius egit cum eo, quia invitus hoc fecisse perhibetur, obedientiæ papalis coactus violentia.

---

[1] *tumulandum*] An addition spoiling the sentence.

[2] The fish luce (pike) is drawn in the margin.

[3] *tum . . dinoscitur*] In the margin.

[4] *et*] om. C.

Fulco Basset, Eboracensis decanus, eligitur in episcopum Londoniensem, Willelmusque de Sanctæ Mariæ ecclesia in decanum Londoniensem. A.D. 1241.

Eligitur W. de Sanctæ Mariæ ecclesia [in decanum] Londoniensem. Fulk, bishop of London.

Tempore autem Dominicæ Nativitatis imminente, elegerunt canonici Londonienses in episcopum et pastorem animarum suarum magistrum Fulconem,[1] decanum Eboracensem, virum discretum et circumspectum,[2] moribus compositum, et genere præclarum; contra tamen regis voluntatem, qui pro episcopo Herefordensi, magistro scilicet Petro de Egweblanc, capitulum Sancti Pauli instantissime petierat, ut ipsum in episcopum postularent. Magistrum quoque Willelmum de Sanctæ Mariæ ecclesia, virum laudabilem, ipso eodem tempore, scilicet canonicum ejusdem ecclesiæ et cancellarium, in decanum unanimiter ordinarunt.

De obitu episcopi Cestrensis, scilicet Hugonis de Pateshulle.

Death of Hugh de Pateshulle, bishop of Lichfield, 8 Dec.

Labentibus autem eorumdem dierum profluviis, obiit[3] episcopus Cestrensis, Hugo de Pateshulle, septimo idus Decembris, vir viribus adhuc integer et ætate. Qui cum toto ætatis suæ tempore laudabiliter vixisset, demum iniquo fretus consilio, *versus est in arcum pravum,* malleusque factus religiosorum, præcipue eorum qui ipsum creaverunt, in morte sua parum plangi meruit, licet parum plus quam per unum annum in cathedra sedisset pontificali. Quod cum audissent prior[4] et monachi Coventrenses, convocatis canonicis Lichefeldensibus, elegerunt monachum et præcentorem[5] suum Coventrensis ecclesiæ in episcopum et pastorem animarum suarum; aliquibus tamen de cano-

Ps. lxxvii. 58.

Double election to the see of Lichfield.

---

[1] His mitre and pastoral staff are in the margin.

[2] *circumspectum moribus*] et moribus circumspectum ac, C.

[3] His mitre and pastoral staff, inverted, are in the margin.

[4] Roger of Wootton.

[5] William of Montpelier.

A.D. 1241. nicis contradicentibus, et abbatem de Evesham Ricardum, qui tunc sigilli regii bajulus vices supplevit cancellarii, pro quo rex supplicaverat, eligentibus; unde rex factus adversarius ecclesiæ Coventrensis ipsum priorem et conventum in multis quibus potuit dampnificavit. Adversantibus itaque tam rege cum suis satellitibus quam quibusdam canonicis Lichefeldensibus,
f. 152 *b*. domus Coventrensis magnam induit confusionem et jacturam, adeo ut conventus dispergeretur, aliarum domuum subsidia petiturus. Domus autem Sancti Albani, caritatis et honestatis intuitu, ipsum priorem cum aliquibus monachis suis et famulis et equis liberaliter per annum et aliquot menses adjectos cum summo honore, sinum pandens misericordiæ, suscepit alendum.

Galfridus Mediolanensis eligitur in Papam, sed cito mortuus est.

Geoffrey of Milan (Celestine IV.) Pope. Ipso quoque anno, post multas disceptationes[1] et diversa scismata, tam dampnosa quam periculosa, inter cardinales, Sathana seminante, suscitata, elegerunt fratres, jam pauci facti a tribulatione malorum et dolore, magistrum Galfridum Mediolanensem in Papam, virum
His death. moribus præditum et scientia, sed in ætatem senilem jam declinantem et debilitatum. Unde cum jam vix xvii. diebus sedisset, præmatura morte præventus, naturæ debita persolvens, utinam non, ut dicitur, potionatus, sedem Papalem, immo universalem ecclesiam
Death of cardinal R. Hannibaldi. reliquit desolatam.[2] Et sub eodem tempore obiit unus cardinalium, videlicet Ricardus Hanibal.

[1] *disceptationes*] deceptationes, B.

[2] In the margin are a pastoral staff, tiara, and crosier, erect and inverted.

De quodam colloquio episcoporum Angliæ. A.D. 1241.

Eisdem temporibus convenerunt[1] episcopi Angliæ, videlicet archiepiscopus Eboracensis, Lincolniensis, Norwicensis, Carleolensis,[2] cum aliis multis gravibus religiosis ac discretis ecclesiasticis[3] personis, tractaturi super multiplici desolatione ecclesiæ, et divinam consolationem postulaturi. Statuerunt igitur quasdam orationes speciales cum jejuniis fieri ab ecclesia generaliter per Angliam, ut Dominus ecclesiam Romanam, pastorali et Papali regimine destitutam, relevare et restaurare dignaretur, exemplum accipientes in Actibus Apostolorum, quando incarcerato Petro oravit ecclesia pro eo sine intermissione. Consenserunt etiam in unum, ut ad dominum imperatorem[4] mitterent universi nuntios favorabiles cum precibus lacrimabilibus, quatinus rancorem et omnem animi indignationem pro salute animæ sincero corde remittens, deposita omni tirannide, ecclesiæ Romanæ promotionem non impediret, immo misericorditer respirare permittens, licet lacessitus, studeret promovere.[5] Mortui enim erant, qui ipsum ad iram provocaverant; tirannicum autem videbatur et rationi dissonum, ut innocui culpam luerent nocivorum. Et cum circa electionem nuntiorum, qui etiam transitum facientes per Franciam et alias regiones intermedias obiter prælatos ad similia provocarent eleganter et diligenter, sollicitarentur, quilibet eorum causas cavillatorias prætendens, onus tantæ sollicitudinis ac periculosi laboris pro Christo et ejus ecclesia assumere sibi recusavit. Tandem, quia

Meeting of some of the bishops on the state of the church.

Act. xii. 5.

" Cantabit vacuus coram latrone viator," Juven. x. 22.

Prædicatores et Minores, quia vagi sunt et norunt omnes provincias peragrare expediti, ad hoc elegerunt, cum alios non invenissent. Quod cum ad imperialem

---

[1] C. ins. *in unum.*
[2] *Carleolensis*] om. C.
[3] *ecclesiasticis*] aliis, C.
[4] *imperatorem*] om. C.
[5] *promovere*] promoveret, B.

A.D. 1241. audientiam pervenisset, respondit imperator; "Quis
Speech of the emperor. "promotionis ecclesiasticæ processum impedit? Pro-
"fecto non ego, immo pertinax ecclesiæ Romanæ su-
"perbia, et insatiabilis cupiditas. Et si impeditor
"successuum tam Anglicanæ quam Romanæ forem
"ecclesiæ, quis admiraretur? Hæc enim summopere
"me conatur ab imperiali culmine præcipitare; illa
"me excommunicando, non mediocriterque diffamando,
"pecuniam in meum detrimentum suam effundere non
"desistit." Et sic carebat præparatus totus episco-
porum Angliæ in hac parte efficacia et profectu privabatur.

Summary of the year. Processit igitur annus ille curiæ Romanæ inimicissimus, peccatis ejus illud manifeste promerentibus, Terræ Sanctæ probrosus, Templariis procurantibus, magnatibus Angliæ lugubris et funestus. Nam præter ipsos qui in mari perierunt, obierunt illo anno prælati spectabiles, duo videlicet Romani Pontifices cum aliquibus cardinalibus et alii, quorum est mentio prælibata. De magnatibus autem Angliæ Willelmus de Fortibus, comes de Albamarla, in mari Mediterraneo peregrinans, cum nullo modo posset comedere et octo diebus jejunando martirium protelasset, die Veneris proxima ante Pascha, qua Christus in cruce Patri Suo spiritum, suum similiter Christo resignavit. Obiit etiam vir nobilis et potens Walterus de Lascy, cujus supra meminimus, hæreditatem suam dissipatam suis relinquens filiabus, circa Paschalem sollempnitatem. Obiit etiam Stephanus de Segrave, specialis regis consiliarius et quasi Angliæ justitiarius, cujus mentio suo loco facta est. Obiit quoque Gilebertus Basset, cujus casum sinistrum præscripsimus. Obiit similiter Johannes Biset, summus justitiarius forestæ. Migraverunt etiam ad Dominum Petrus de Malolacu, Hugo Wac, Robertus Marmiun, Petrus de Brus, Guiscardus Laidet, Eustachius de Stutewilla, cui successit in hæreditatem uxor[1] Hugonis

Quorundam mortuorum recapitulatio.

29 March.

[1] Joan, daughter and co-heir of Nicholas de Stuteville.

Wac, Eudo, Hamo cognomento Peccatum, Baldewinus de Bettun, Johannes filius Johannis, comitis Ricardi senescallus, et G.[1] frater ipsius comitis, Johannes de Bellocampo,[2] Girardus de Furnivaus, et quamplures nobiles Angliæ in comitatu comitis Ricardi, qui Deo militantes in Terra Sancta ab hoc sæculo in clientela Christi ad cælum gloriose avolarunt. Obiit itaque eodem anno, ut prætactum est, Alienora filia comitis Britanniæ G[alfridi] apud Bristoldum.[3] Obierunt etiam viri nobiles prælati ecclesiarum, Rogerus Londoniensis, Hugo Cestrensis, episcopi; et alii multi præclari tam sæculares quam ecclesiastici viri, quorum nomina longum esset enumerare. A.D. 1241.

De morte Ysabellæ imperatricis.

Obiit etiam eodem anno gloria et spes Angliæ Ysabella imperatrix,[4] in partus discrimine. De cujus morte nimis dolenda per hanc lugubrem imperatoris sponsi sui Fretherici epistolam plenius certificamur. Death of the empress Isabella.

Epistola imperatoris de prædicta morte.

" Frethericus imperator, etc., regi Angliæ salutem. f. 153.
" Prospera qui quondam expectationi vestræ consue-
" veramus literis et nuntiis hilariter nova describere,
" nunc facili eventu lætis successibus invidente, nos
" velut noviter nostræ dilectæ consortis augustæ irre-
" vocabile dampnum passi, et mæsta sæviente fato
" socialis fœderis divortia subeuntes, dolentes ducimur
" et inviti reserare vobis germanitatis invidam sec-
" tionem. Die namque primo intrantis mensis Decem- Letter of Frederick II. to Henry III. on the death of his empress Isabella.

[1] This must be an error; neither of the two uterine brothers of earl Richard, whose names begin with G. (Guy, sire of Cognac, and Geoffrey, sire of Jarnac, sons of Hugh le Brun and Isabella of Angoulême), died on the crusade.

[2] *Bellocampo*] Belloloco, B.; C. is corrected.

[3] *apud Bristoldum*] soror Arthurii in castello Bristoldi mancipata, C.

[4] There is an inverted crown in the margin.

A.D. 1241. Letter of Frederick II. on the empress Isabella.

" bris præteriti, et memoratu nobis occurrit horribile,
" dicta consors nostra imperatrix, soror vestra, vocante
" Domino, Qui aufert spiritum principum, apud Quem
" non est exemptio vel acceptio personarum, naturæ
" concessit. In cujus redibitionis auxilium, si fata
" favissent, et inevitabile mortalitatis debitum credi-
" trix natura differret, tam gratiosus amor et sui
" carus zelus consortii nos ducebat, quod nullius opis,
" vel opum, laboris, et rerum impendia vitassemus.
" At ubi Rex regum et Dominus dominantium, Qui
" præest tribunalium potestatibus, Cujus voluntati nemo
" resistere potest, eam a nostri corporis unitate et de
" vestræ vinculo fraternitatis ademit, ex alti consilii
" dispositione, immo potius dispensatione providit, ut
" nobis et vobis post fata viveret in duorum memoria
" filiorum. Extat enim de Omnipotentis dono regia
" soboles, de qua in conspectu patris rex et regina
" consurgunt, suæ indices genitricis. In cujus fœcun-
" ditate pignora generosa suscepimus, quæ communem
" affinitatem roborant, et Cæsaream regalemque sedem
" quadam singulari prærogativa filialis sanguinis et
" nepotum vinculo fœderant arctiori; ut dilectio mea,
" per quam cæpit, suæ filios posteritatis assumens, in
" obligationem et gratiam duraturæ consanguinitatis
" ascendat. Licet ergo augustæ conjugis nostræ ves-
" træque sororis amissio sine turbatione cordium inti-
" mari nequeat vel audiri, vel ab intimo pectoris nostri
" sui casus anxietas separaretur; quia tamen viget in
" gemina prole commemoratio caræ parentis, accipit
" robur omne dilectionis et cognati sanguinis in eisdem
" nepotibus vestris, quos augusta soror vestra peperit
" nobis in filios, a nobis ad vos indissolubiliter conser-
Coronata, 30 Jan. " vari. Datum Coronatæ, xxx. die Januarii, etc."

Conclusio.

Account of the weather

Transiit igitur annus iste frugifer satis et fructifer, veruntamen ab Annunciatione beatæ Virginis usque

ad festum Apostolorum Simonis et Judæ ariditas continua et æstus incomparabilis paludes profundas et stagna amplissima desiccarunt, fluvios multos exhauserunt, vivária arefecerunt, molendinorum officia suspenderunt, unde pascua marcuerunt, vireta[1] perierunt, indeque pecora fame et siti contabuerunt. Tempore vero hiemali, scilicet in Adventu Domini, gelu et nix cum intolerabili frigoris asperitate terram coopertam adeo induravit, flumina colligavit, ut volucrum multitudo numerosa, quod nunquam se meminit aliquis prævidisse, cogeretur miserabiliter expirare. A.D. 1241. during the year. Frost Dec. 1.

Petrus de Sabaudia, resignatis castris quæ susceperat custodienda, repatriare disponit.

Anno gratiæ MCCXLII., qui est annus regni Henrici III. regis vicesimus sextus, tenuit idem rex ad Natale curiam suam apud Londonias, in majori palatio suo, sicut de consuetudine habet, splendide serenatam, apudque [West][2]monasterium moram[3] per fere quindecim dies protraxit festivalem. Infra quos, videlicet die Circumcisionis Dominicæ, cum rumores de adventu comitis Ricardi in Angliam percrebuissent, Petrus de Sabaudia, comes Richemundiæ, castra regni eminentiora et famosiora quæ susceperat custodienda, in manu regis, ut vir discretus et circumspectus, prudenter resignavit. Timebat[ur] enim, quod ejusdem exaltatio repentina magnatibus Angliæ multum displiceret, et onera viribus graviora sibi in ipsis nobilibus castris custodiendis, Anglicis spretis et suspectis, portanda suscepisset. Et ne aliqua perturbatio in regno per ipsum in adventu ipsius comitis, super hoc querelas forte graves audituri, oriretur, pericula imminentia sagaciter præponderans, ipsis penitus resignatis, idem P[etrus] repatriare disposuit, licentiam a rege suscipiens. Unde ejus moderata The king keeps Christmas at London. Peter of Savoy resigns the castles in his charge.

[1] *vireta*] virecta, B.
[2] *West*] From Matth. West.
[3] *moram*] om. C.

A.D. 1242. prudentia multorum corda complacavit. Sed eadem facilitate qua dabatur licentia, antequam navem [1] ascendisset, festinanter a rege revocatus est. Ipsoque instante importunius, recepit dictus P[etrus] iterum [2] castrum Dovere, licet invitus et renitens, custodiendum.

The charge of Dover castle given to him.

De insolentia comitis de Marchia et superbia.

Refusal of Hugh le Brun, count de la Marche, to do homage to Alfonso, count of Poitou.

Eodem anno, cum renuisset comes de Marchia, qui inter Pictavenses semper eminenter claruit universos potentissimus, Andephulso fratri regis Francorum, qui ex dono fratris sui regis comitatum Pictaviæ injuste sibi usurpaverat, homagium facere et ligantiam, iratus cœpit [3] recalcitrare et incœpti pœnitere, cum [4] pacifice vocaretur idem comes de Marchia ad prandendum cum dicto comite Pictaviæ Andefulso, diebus Natalitiis lætabundus. Sed quadam nocte infra quatuor dies Natalis, cum in crastino venturus foret, secundum promissionem suam, hoc facere, inito consilio cum uxore sua Ysabella, quod mutato proposito resisteret violenter, venit ante Andefulsum et ait frontuose ei; "Proposui " tibi facere homagium deceptus et circumventus; " mutato igitur spiritu, tibi juro et constanter assero, " quod nunquam tibi injurioso ligantiæ fœdus faciam " vel observabo, qui privigno meo comiti R[icardo], " fideliter Deo in Terra Sancta militanti et captivos " nostros prudenter ac misericorditer liberanti, comita- " tum suum indecenter abstulisti, mala pro bonis re- " tribuendo." Et statim intumescens minis intonantibus, stipatus armatorum caterva, cum uxore sua, procaciter per medium, Pictavis arcubalistis protensis, accensa domo qua hospitatus fuit, raptim et cursu repentino, equum magnum insidens, avolavit. In quo

His manner of departure.

---

[1] *navem*] naves, C.

[2] *iterum*] om. C.

[3] *cœpit . . pœnitere*] In the margin.

[4] *cum . . . vocaretur*] om. C.

facto ipsum Andefulsum et omnes hoc videntes et audientes attonitos reddidit et iratos, et accendit ad vindictam. A.D. 1242. f. 153 *b*.

Querimonia reponitur regi Francorum de superba transgressione comitis de Marchia.

Hoc cum vidisset Andephulsus, fratri suo regi Francorum gravem de tanta transgressione reponit querimoniam, tam de fuga comitis indecenti, quam de hospitii sui incendio, qui, quasi mus in pera vel anguis in sinu, suos hospites male remuneravit. Quæ querimonia tam regem quam omnes nobiles Franciæ ad condignam ultionem merito provocavit. Complaint of Alfonso to Louis IX.

Comes de Marchia vocat regem Angliæ in sui adjutorium.

Cum autem comes de Marchia iram regis Francorum vehementer pertimuisset, castra sua armis et armatis necnon et alimentorum copia communivit, vomeres in lanceas, falces in spicula conflari præcipiens. Videns tamen et a longe futura pericula considerans,[1] sequc sentiens non posse tanto principi diu resistere, regem Angliæ instanter vocavit, ut in Pictaviam, thesauro tantum copioso communitus, venire properaret; omnes enim terras, quas injuste rex Francorum detinet, ope Pictavensium et Guasconensium in manu forti requireret, promisitque suum et aliorum magnatum,[2] utpotc regis Arragonum[3] et comitis Tholosani, et aliorum quos longum esset enumerare, consilium efficax et auxilium. Rex autem considerans conservabat omnia hæc in corde suo, fidem adhibens fallacibus sermonibus comitis de Marchia et aliorum Pictavensium fide carentium. Hugh de la Marche sends to England for aid.

[1] *considerans*] perspiciens, C.

[2] *magnatum*] magnatuum, B.

[3] *Arragonum*] Probably an error for *Navariæ* (*i.e.* Theobald, count of Champagne); see below, p. 184.

A.D. 1242. *Convocatur generale parlamentum Londoniis die Martis ante Purificationem beatæ Virginis.*

Parliament summoned to meet on 28 Jan.

Scripsit igitur rex Anglorum omnibus suis Angliæ magnatibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, et baronibus, districte præcipiens, ut omnes generaliter Londoniis die Martis proxima ante Purificationem beatæ Virginis convenirent, de arduis negotiis regni,[1] dilationem non capientibus, cum summa deliberatione tractaturi.

Comiti Ricardo de Terra Sancta redeunti occurrit rex lætabundus.

Arrival of Richard of Cornwall, 7 Jan.

Eisdem diebus, rex adventum fratris sui comitis R[icardi] de partibus transmarinis, necnon et jam adventantium ad concilium magnatum de longinquo præstolando, moram Londoniis usque ad kalendas Februarii, scilicet diem sancti Hillarii,[2] protelavit. Audiens ergo quod in crastino Epiphaniæ comes apud Doveram applicuisset,[3] ipse rex et regina cum infinita nobilium multitudine occurrit lætabundus, et ruens in ejus amplexus, suscepit eum cum gaudio, fraterno sanguine pietatem mutuam suscitante. Rex igitur et magnates fere universi eidem diversa munera largiendo cumularunt. Die vero sanctæ Agnetis secundo venit idem comes Londonias, in cujus adventu civitas aulæis et pallis adornata resplenduit festivalis, et coepulabantur fratres gaudenter cum multitudine sollempnium, quos rex convocaverat, convivarum.

He is met at Dover by the king and queen, 7 Jan.

He comes to London, 28 Jan.

---

[1] C. ins. *nostri.*

[2] Sic, possibly an error for *Brigidæ; protelavit . . . crastino* is written over an erasure.

[3] A boat, with the earl and others, is drawn at the foot of the page: "Applicat comes Ricardus."

Pictavenses incessanter stimulant regem et jam fratrem ejus ut transfretent. A.D. 1242.

Et cum jam didicissent Pictavenses, quod dictus comes R[icardus] venisset in Angliam, non cessabant acuere et acuendo et animando stimulare tam regem quam comitem, ut venire non differrent, jura sua et præcipue comitatum Pictaviæ indubitanter adepturi. Unde rex transfretandi tam fixam concepit voluntatem, ut nulla ratione suorum familiarium benivolorumque posset revocari.

The Poitevins persuade the king and earl Richard to cross and claim their rights there.

De concilio magno quod cum indignatione magnatum solutum est.

Imminente vero Purificatione beatæ Virginis, totius Angliæ nobilitas, tam prælatorum quam comitum et baronum, secundum regium præceptum est Londoniis congregata. Et quia audierant, quod rex eos tam instanter convocaverat et totiens eo modo cavillatorie fatigaverat, conjurando et sub pœna anathematis firmiter inter se statuerunt, ne aliquis in concilio extorsioni pecuniari regi faciendæ aliquo modo consentiret. Innotuit etiam jam cunctis, quod comes de Marchia [1] vocans regem instanter ut transfretaret,[2] portans secum quicquid thesauri posset abradere, non curans de manu militari exercitus Anglicani, militiam aut robur regni ac fidelitatem vilipendisset, habens regem quasi institorem, cujus tantum habere curasset pecuniam. Unde merito contra comitem et omnes suos Pictavenses Angli commovebantur, nec jam recto oculo regem, talibus sine consilio suorum nobilium consentientem, intuebantur. Igitur regi cordis sui propositum irrevocabile in propatulo exponenti de transitu suo et vocatione comitis de Marchia, et argumentose auxilium pecuniare postulanti, responderunt magnates cum magna

Parliament in London, 2 Feb.

The nobles at first refuse any subsidy to the king.

[1] C. ins. *jam*.

[2] C. ins. *et*.

A.D. 1242. cordium amaritudine, quod talia conceperat inconsultus, et talia effrons impudenter postularat, exagitans et depauperans fideles suos tam frequenter, trahens exactiones in consequentiam quasi a servis ultimæ conditionis, et tantam pecuniam totiens extorsit inutiliter dispergendam. Contradixerunt igitur regi in faciem, nolentes amplius sic pecunia sua frustratorie spoliari. Rex igitur, Romanorum usus versutis fallaciis, jussit ut in crastino expectarent voluntatem suam super hoc et aliis audituri. Et in crastino vocavit in secretam cameram suam singillatim nunc hunc, nunc illum, more sacerdotis pœnitentes vocantis ad confessionem. Et sic, quos non potuit universos, singulos singillatim enervatos suis sermocinationibus conabatur astutius enervare, petensque ab eis auxilium pecuniare, ait; "Ecce, quid concessit ille abbas mihi in subsidium; f. 154. "ecce, quid alius;" et protendens rotulum, in quo scriptum monstravit, quid ille vel ille abbas vel prior tantum vel tantum promisit se daturum; cum tamen nullus eorum assensum præbuisset, vel ad notitiam cordis devenisset. Talibus igitur falsis exemplaribus et verborum retiaculis quamplurimos rex cautius intricavit. Multi tamen steterunt, nullo modo volentes recedere a communi responsione, prout conjuraverant. Quibus rex in ira respondit; "Erone perjurus? Juravi sacramento "intransgressibili, quod transfretans jura mea in "brachio extento a rege Francorum reposcam; quod "sine copioso thesauro, qui a vestra liberalitate pro-"cedere habet, nequaquam valeo." Nec tamen his vel aliis verbis potuit aliquos muscipulare, quamvis, ut prædictum est, seorsum quemlibet per se vocavit conveniendum.

He tries to get over them one by one.

Temptatio.

His interview with those of the nobles

Iterum autem vocavit aliquot simul sibi familiariores, et affatus eos, ait; "Quid perniciosum exemplum aliis "præbetis? vos qui comites et barones ac milites strenui

" estis, non deberetis, etsi alii timeant, scilicet prælati A.D. 1242.
" ecclesiæ, trepidare. Avidiores cæteris esse deberetis with whom he was
" jura regni reposcere, et contra injuriantes Martia more intimate.
" certamina potenter experiri. Nostram partem soli-
" dare et consolari tenetur jus nostrum quod habemus
" magnatum vocatio cum certa promissione; exemplum
" de Wallia, quod solet præterita futuris prospere con-
" tinuare, ubi nuper feliciter triumphavimus. Et qua
" fronte poteritis me dominum vestrum, ad tam arduum
" negotium reipublicæ procinctum, relinquere pauperem
" et desolatum, cum tenear promissa de transitu meo
" adimplere, jurejurando strictius obligatus?" Et cum
ad notitiam universitatis perveniret, responderunt;
" Supra id quod dici potest admiramur, in quam abys- Reproaches of the English nobles.
" sum submersæ sunt innumerabiles pecuniæ, quas a
" diversis magnatum custodiis, variis escaetis, crebris
" extorsionibus tam ab ecclesiis pastore viduatis quam
" nobilium terris, preciosis donativis, stuporem in cor-
" dibus audientium generantibus, domine rex, em-
" unxisti, quæ nunquam regno vel modicum contule-
" runt incrementum. Præterea, nuper legatos[1] quosdam,
" vel legatorum fungentes officiis, in hoc regnum advo-
" casti, qui quasi racemos post vindemiantes, sibi reli-
" quias residuæ pecuniæ collegerunt. Cæterum nimis
" admirantur magnates Angliæ universi, quod sine
" eorum consilio et assensu tam arduum,[2] tam periculo-
" sum negotium es aggressus, fidem adhibens fide caren-
" tibus; spretoque naturalium tuorum favore, ex-
" ponis te tam ancipitis fortunæ casibus. Treugarum
" fœdus, inter regem Francorum et te in anima tua
" captarum et juratarum, indissolubiliter et inviolabi-
" liter usque ad terminum observandarum, quem ex
" parte tua præfixerant præclari viri comes R[icardus]
" frater tuus et[3] comes R[ogerus] Bigod, inhoneste et

[1] *i.e.* P. Rosso and P. de Supino; v. above, pp. 137, 160.
[2] C. ins. *opus*.
[3] *et . . inhoneste*] Written over an erasure.

A.D. 1242. " impudenter, non sine periculo animæ tuæ et famæ
" læsione, disrumpis."

Aliud inconveniens.

Reproaches of the English nobles.

Addiderunt etiam regni hujus seniores atque graviores, " quod periculose nimis fidem adhibuisti,
" præsentiam tui corporis, notabilibus ipsis magnatibus
" ultramarinis, contra dominum suum, regem videlicet
" Francorum, calcaneum levantibus, quibus eo ipso
" nulla fides est adhibenda, utpote de multiplici pro-
" ditione notabilibus. Nosti etiam quod nuper in
" Terra Sancta rex Navariæ, cujus[1] et opem vobis
" promittunt, facinus perpetraverit, vulneraque recèntia
" nondum cicatrix obtexerit.

Exemplum.

Power of the kingdom of France.

" Exempla quoque sumpta de magnificis prædecessoribus tuis regibus te terreant et revocent, qui castra inexpugnabilia cum amplis terris et copiosa militia
" et thesauris multis in[2] partibus illis possederunt, nec
" tamen soliditatem invictæ militiæ regni Francorum
" valuerunt dissipare, vel saltem possessa retinere."

Obstinatæ voluntatis impetus.

Anger of the king.

His rex auditis in iram excanduit vehementem, jurans cum sanctorum attestatione, quod nullo revocaretur terrore, nullis verborum ambagibus circumventus ab incepto proposito retardaretur, quin in octabis Paschæ naves ascendens fortunam guerræ in partibus transmarinis contra Francos imperterritus experiretur. Et sic solutum est concilium, utrobique reposita sed occulta mentis indignatione.

Parliament dissolved.

---

[1] *cujus . . . promittunt*] In the margin.

[2] *in partibus illis*] In the margin.

Prosecutio parlamenti manifestior. A.D. 1242.

Written record of the proceedings on this occasion.

Postea vero, ne oblivio tenorem responsionis baronum deleret, in scriptum taliter sunt hæc redacta.

Cum dominus Eboracensis archiepiscopus et omnes episcopi Angliæ, abbates, et priores, per se, vel per procuratores suos, necnon et omnes comites et fere omnes barones Angliæ ad mandatum domini regis convenissent apud Westmonasterium, die Martis proxima ante Purificationem beatæ Mariæ,[1] anno Domini MCCXLII., regni H[enrici] III. regis vicesimo sexto, audituri domini regis voluntatem et negotium, pro quo ipsos mandaverat; et idem dominus rex, transmittens ad eosdem dictum dominum Eboracensem, et nobilem virum dominum comitem Ricardum, et dominum W[alterum][2] de Eboraco, præpositum de Beverlaco, super voluntate domini regis et negotiis suis, scilicet eisdem expositis per eosdem sollempnes nuntios, omnes magnates de regno suo rogasset de consilio ei dando et auxilio faciendo ad hæreditatem suam et jura sua perquirenda in partibus transmarinis, quæ spectabant ad regnum suum Angliæ; tandem dicti episcopi, abbates et priores, comites et barones, magno inter eos tractatu præhabito, in primis domino regi per prædictos magnates dederunt consilium, videlicet, quod dominus ipse rex expectaret finem treugarum inter eum et regem Franciæ initarum. Et si forte dictus rex Franciæ contra formam earundem treugarum aliquas fecisset interprisas, tunc dictus rex Angliæ mitteret ad eum sollempnes nuntios, ad rogandum, monendum, et inducendum ipsum regem Franciæ, ut treugas initas teneret, et interprisas emendaret, si quæ per ipsum vel per suos factæ essent. Quod si rex Franciæ facere contradiceret, libenter ad hoc consilium apponerent, pro posse suo de auxilio ei dando. Omnes ita unanimiter responderunt. Similiter

29 Jan.

f. 151 b.

[1] *Mariæ*] Virginis, C.

[2] Afterwards bishop of Salisbury.

A.D. 1242. Complaints of the barons of the amount of money the king has received.

postquam fuerat dominus eorum, multotiens ad instantiam suam ei auxilium dederunt, videlicet tertiam-decimam mobilium suorum, et postea quintamdecimam, et sextamdecimam, et quadragesimam, carucagium, hydagium, et plura scutagia, et postea unum magnum scutagium ad sororem suam imperatricem maritandam. Postea vero, nondum quatuor annis elapsis, vel circiter, petiit ab eis iterum auxilium, et tandem cum magna precum instantia obtinuit tricesimam, quam ei concesserunt, tali scilicet conditione, quod illa exactio vel aliæ præcedentes amplius non traherentur in consequentiam. Et inde fecit eis cartam suam. Et præterea concessit eis tunc, quod omnes libertates contentæ in magna carta ex tunc in antea plenius tenerentur per totum regnum suum, et inde fecit eis quandam parvam cartam, quam adhuc habent, in qua eædem continentur. Præterea, dominus rex concessit eis de voluntate sua et de consilio totius barnagii sui, quod tota pecunia ex dicta tricesima proveniens salvo deponeretur in castris domini regis sub custodia quatuor magnatum Angliæ, scilicet comitis Waranniæ et aliorum, per quorum visum et consilium pecunia illa expenderetur ad dicti regis et regni utilitatem, cum necesse esset. Et quia barnagium nescit, nec unquam audivit, quod de dicta pecunia per visum vel consilium alicujus quatuor magnatum prædictorum aliquid expendatur, credunt firmiter et bene intelligunt, quod dominus rex adhuc totam habet illam pecuniam integram, de qua nunc potest habere magnum auxilium. Præterea, bene sciunt, quod post tempus illud tot habuit escaetas, scilicet archiepiscopatum Cantuariensem, et plures episcopatus Angliæ ditiores, et terras comitum, et baronum, et militum, de eo tenentium defunctorum, quod solummodo de illis escaetis debet ipse habere grandem pecuniæ summam, si bene custodiatur. Præterea, a tempore dictæ tricesimæ datæ, non cessaverunt justitiarii itinerantes itinerare per omnes partes Angliæ, tam de

placitis forestæ, quam de omnibus aliis placitis, ita quod omnes comitatus Angliæ, et omnia hundreda, civitates, et burgi, et fere omnes villæ graviter amerciantur. Unde solummodo de illo itinere habet dominus rex, vel habere debet, maximam summam pecuniæ, si persolvatur et bene colligatur. Unde bene dicunt, quod per illa amerciamenta, et per alia auxilia prius data, omnes de regno ita gravantur et depauperantur, quod parum aut nihil habent in bonis. Et quia dominus rex nunquam post tricesimam datam cartam suam de libertatibus tenuit, immo plus solito postea gravavit, et per aliam cartam eis concesserat quod exactiones hujusmodi non traherentur in consequentiam, responderunt eidem domino regi præcise, quod nullum ad præsens ei facerent auxilium. Veruntamen, quia dominus eorum est, sic se gerere poterit erga eos usque ad finem dictarum treugarum, quod tunc bonum apponent consilium pro posse suo. A.D. 1242.

Et cum dicti magnates nuntii istud domino regi nuntiassent responsum, redeuntes ad barnagium dixerunt, quod in parte sufficiens dederunt domino regi responsum. Sed dominus rex voluit scire ab eis, quid facerent si rex Franciæ ante finem dictarum treugarum rumperet easdem treugas; promiserunt etiam ex parte domini regis quod si ipse alicui magnatum Angliæ injuriam fecisset, ipse illud emendaret, per considerationem domini Petri de Sabaldia et aliorum de consilio suo. The king asks what they will do if the French king breaks the truce.

Ad quæ magnates ita responderunt, videlicet si rex Franciæ rumperet treugas et nollet interprisas emendare, tunc apponent consilium, sicut prius dixerant se apposituros in fine treugarum, dummodo constaret eis de veritate facti regis Franciæ. Ad hoc quod ipsi promiserunt emendas ex parte domini regis super injuriis eis illatis, responderunt, quod noluerunt ad præsens cum domino rege placitare. Et in concessione tricesimæ adeo bene et fideliter promiserat eis dominus Their answer.

A.D. 1242. W[illelmus] de Rale ex parte domini regis, sicut modo ipsi faciunt; qualiter dominus rex tenuerit promissa sua, videat ipse. Postea vero dominus rex examinavit plures singulariter; quid ipsi concesserint, universitas ignorat.

Redit comes Sarisberiensis de Terra Sancta.

Return of William Longespée, earl of Salisbury.

Et dum talium fluerent decursus temporum, comes Saresbiriensis initio mensis Martii de Terra Sancta rediens, applicuit sanus et incolumis in Anglia.

Capitur archiepiscopus Coloniæ, sed statim evadit.

Impertinens Anglorum historiæ usque huc ○ †

The archbishop of Cologne captured, but soon released.

Et sub eisdem temporibus, fideles imperatoris ceperunt habitu diffiguratum archiepiscopum[1] Coloniæ, versus Alemanniam a Roma repatriantem, qui conspiraverat ad imperatoris dejectionem simul cum ipsis prælatis, qui ad concilium generale venire proposuerant. Sed audito eorum casu, qui per terram isse proposuerat, flexis loris per alia diverticula remeans, positis insidiis undique, captus et retentus est. Sed quia is, qui ceperat eum, Alemannus erat et notus pontifici, caute permisit eum abire, præstito sacramento et fide interposita, quod nunquam insidias vel gravamen imperatori machinaretur. Sed illud male tenuit postea juramentum, ut in sequentibus declarabitur.

Rex Francorum munit mare navali expeditione contra regem Anglorum.

Preparations of Louis IX. against the attack of Henry III.

Et dum rumor eventuum istorum mundi climata pervolavit, rex Francorum certificatus de adventu regis Angliæ super eum hostili,[2] et de conspiratione vocantium eundem, constituit ante Rupellam quater

[1] Conrad of Hochenstadt. | [2] *hostili*] hostiliter, C.

viginti galeas bene armatas, ad custodiendum illac partes volentium ingredi Pictavenses. Fecit etiam militare subsidium per provincias ditioni suæ subditas, quale solet Francia fundere, edicto regali communiter convocari, et civilium communiarum legiones ad summonitionem regiam alacriter animari. ♀ † A.D. 1242.

Rex ex mandato comitis de Marchia intendit pecuniæ colligendæ.

Rex interim Anglorum, crebro suscipiens comitis de Marchia et aliorum magnatum Pictaviæ mandata instantissima, animum suum super propositum immobiliter stabilivit, omnia se credens juxta promissa sua indubitanter adepturum. Et ut persuaserunt, pecuniam collegit non minimam ; nolentesque eum auxilio pecuniari juvare, vel publicos censuit inimicos, vel variis vexavit per suos satellites argumentis, et indefessus per totam quadragesimam operam huic operi mancipavit. Significaverat enim ei comes de Marchia, ut prædictum est, quod[1] tantummodo de pecunia congreganda et apportanda sollicitaretur, quia manum militarem satis ei provideret, ut ait. In quo verbo nimis impudenter transgressus est metas veritatis, sicut postea rei exitus comprobavit. Money collected by Henry III. f. 155.

Quomodo dominus rex multorum corda sibi inclinaverit ut transirent cum eo.

Rex igitur volens corda vacillantium sibi cautius inclinare, datis muneribus preciosis, multorum magnatum constantiam enervavit. Cor quoque fratris sui comitis R[icardi] ad transitum maris cum eo faciendum, non absque spe abundantis retributionis, alliciendo conciliavit, et eo facilius, quia regis Francorum temeraria præsumptio, comitatum Pictaviæ fratri suo Am- Earl Richard and others induced to join the expedition to Poitou.

[1] *quod*] ut, C.

A.D. 1242. defulso paulo ante, ut prætactum est, conferens, ipsum comitem Ricardum possessione sua injuriose spoliaverat. Sed Pictavenses omnia sibi restituere in adventu suo certissime promiserunt.

Quomodo aliqui præmissi sunt ad certificandum præstolantes.

Peter of Savoy and the bishop of Hereford sent before into Poitou.

Ipsis quoque diebus, missi sunt regis consiliarii speciales, P[etrus] de Sabaldia, comes Richemundiæ, et P[etrus] de Egweblanc, episcopus Herefordiæ, ad partes transmarinas, ut amicos regis Angliæ in Pictavia de adventu ejus proximo futuro certificantes consolarentur. Unde ipsi erecti in spem meliorem, statim certamen guerræ inierunt, ex parte regis Angliæ jura sua alacriter reposcentis, ipsumque regem Franciæ non mediocriter dampnificaverunt. Quo perfecto nuntio, Petrus de Sabaudia, vix evadens paratas insidias, imminente tempore Paschali, incolumis corpore, sed non indempnis, ad regem Londoniis remeavit. Episcopus vero Herefordiæ P[etrus], alia quærens diverticula, ut tutius rediret, quærentium animam suam pedicas evitando, Provinciam adiit, et a comite Provinciæ Reimundo, patre Francorum et Anglorum reginarum, tertiam filiam, nomine Cinciam, comiti Ricardo matrimonio copulandam, postulavit. Quod tamen universitas totius Angliæ moleste ferens, vehementer cœpit formidare, credens totum regni statum ad nutum reginæ et sororis suæ comiti R[icardo] nupturæ, dictæ Cinciæ, quasi secundæ reginæ, penitus inclinari.

The bishop of Hereford goes into Provence to ask Sanchia for earl Richard.

Rex visitatis quorundam sanctorum ecclesiis se præparat ad transfretandum.

The king's preparations for his expedition.

Sub ipsorum quoque dierum profluviis, rex peragratis aliquorum sanctorum ecclesiis, religiosorum se commendans orationibus, civibus quoque Londoniensibus salutatis, iter arripuit in crastino diei Paschalis

versus Portesmuham, ibidem navem ascensurus. Urgebant autem eundem incessanter ultramarinorum[1] mandata, et accelerabant importune. Quorum tamen forma[2] Anglorum fidelium et ad honorem aspirantium ad iram et pudorem provocarunt. Erat quippe tenor mandati talis, ut scilicet cum magna summa pecuniæ, non curans de multitudine armatorum attrahendorum, ad eorum succursum, qui jam certamen prospere inierunt, venire nihil formidans festinaret; acsi potius rex Anglorum esset nummularius, trapezita, vel institor, quam rex et militum dux et præceptor magnificus, in nummis magis quam militia reponens fiduciam. Et hoc modo non decuit regem potentem ad Martia certamina provocari. Unde Pictavenses suam solitam proditionem manifestarunt, malentes regis thesaurum exhaurire, quam eundem regem suis honoribus sullimare[3] et viribus communiri; juxta[4] Senecæ philosophi sententiam, loquentis de muliebri fallacia; "Tunc demum bona est mulier, cum aperte mala est." In hoc rudes proditores existentes, cum

A.D. 1242.

Anger of the English at the messages of the Poitevins.

"Quæ nimis apparent retia, vitet avis." Ovid. Rem. Amor. 516.

Committitur regnum custodiendum archiepiscopo Eboracensi W[altero].

Dispositis igitur navalibus armamentis, commendataque regni custodia archiepiscopo Eboracensi, abbas Eweshamiæ Ricardus et electus Cestrensis, sigillum regium, quod jam per triennium laudabiliter custodierat, resignavit. Revocavit etiam dominus rex in pristinam amicitiam, quam tamen nunquam demeruerunt, episcopum Cicestrensem cancellarium R[adulphum] et Radulphum filium Nicholai et Godefridum de Crau-

The archbishop of York guardian of the kingdom. Abbat Richard le Gras resigns the seal.

[1] *ultramarinorum*] transmarinorum, C.

[2] Some words are wanting here; perhaps *et tenor multos.*

[3] *sullimare*] Par. has vel -i, over this word. C. has *sullimari.*

[4] *juxta . . . est*] In the margin.

A.D. 1242. cumbe, et quosdam alios, susurronum adulationibus a latere regis elongatos.

Rex transfretat et applicat in Roian.

May 15. The king crosses and lands at Royan. Rex igitur, idus Maii, dispositis legionum suarum agminibus, et repletis triginta cadis[1] desideratissimis esterlingis, comitante regina fratreque suo comite R[icardo], cum septem aliis comitibus trecentisque circiter militibus, naves ascendens, versus Burdegalim iter direxit prospere velificando.[2] Sed antequam multum distaret a litore, pro carentia venti rediit ad portum de Portesmues. In crastino autem, flante vento prosperiore, transvectus est ad Sanctum Mathæum de Fineposterne[3] in Britanniam, et ibi die Dominica, divina auditurus officia, morabatur. Die vero Lunæ, vento vectus prospero, transiit vasti maris spatium, et die Martis venit apud Roganum, os Girundæ fluvii, ubi videlicet cadit in mare, ex opposito Sanctæ Mariæ de Solac, in Wasconia. Et ibidem applicuit, moram per aliquot dies continuans. Inde venit ad Pontes,[4] nobilem civitatem, occurrente domino civitatis ejusdem, scilicet Reginaldo de Pontibus, cum aliis magnatibus Xantungiæ.[5]

May 18.

May 19. *Applicat rex in Wasconia.*

Initiatur matrimonium inter Alexandrum filium regis Scotiæ et M[argaretam] filiam regis Angliæ.

Espousals of Alexander of Scotland and Margaret, daughter of Henry III. Et dum hæc fierent, sicut prælocutum fuerat, et tam ex parte regis Angliæ quam ex parte regis Scotiæ beneplacitum, ut in absentia regis regnum firmaretur solidius, domino Dunelmensi internuntio, initiata sunt sponsalia inter Alexandrum primogeni-

[1] C. ins. *de.*

[2] There is a drawing of the vessel at the foot of the page, with "Rex "transfretat versus Pictaviam" above.

[3] Finisterre.

[4] Pons.

[5] Saintonge.

tum regis Scotiæ et Margaretam filiam regis Anglorum. A.D. 1242.
Et commissum est latus Angliæ Scotiæ conterminum f. 155 *b*.
eidem regi Scotiæ, dum rex in transmarinis ageret, custodiendum.

Willelmus de Marisco in insula Londeiæ prædis et rapinis intendit.

Piracies of William Marsh in Lundy island.

Dum autem horum dierum dilaberentur decursus, Willelmus de Marisco, filius Galfridi de Marisco, receptaculum sibi faciens in quadam insula non multum distante a Bristoldo [sive[1] a Devonia vel Cornubia], nativo situ inexpugnabile, cui nomen Lundeia, more piratico, advocatis multis exulibus et facinorosis, prædis intendebat et rapinis, et transmeantes per illas partes marinas suis bonis, sed præcipue vino et victualibus aliis, violenter spoliavit. Et factis repentinis irruptionibus, crebro a terris sibi conterminis prædas abigebat, in multis regnum Angliæ per terram et per mare, tam mercatores indigenas quam alienigenas dampnificando. Cum autem quamplures nobiles tam Angliæ quam Hyberniæ, qui honeste non poterant in patria sua commorari, rege se opponente[2] Martiis casibus in transmarinis, transitum facientes per partes non multum distantes a prædicta insula, didicissent plenius qualiter nisi per insidias non posset dictus Willelmus cum suis occupari, nuntiaverunt regi, quod non violenter, sed prudenter agendum esset de captione illius dampnifici. Præcepit igitur rex fidelibus suis, sub spe magnæ retributionis, ut diligenter occupationi ejus intenderent et patriæ liberationi. Erat autem idem Willelmus regi nimis odiosus, utpote de quo dicebatur, quod consilio patris sui Galfridi in mortem regis conspirasset, et illum[3] facinorosum, qui venerat de nocte apud Wodestoc regem jugulare, in

---

[1] *sive . . . Cornubia*] From C. It is not in B.

[2] C. ins. *in*.

[3] See vol. iii., p. 497.

A.D. 1242. crimen læsæ majestatis nequiter transmiserat, et postea quendam clericum,[1] nuntium cujusdam[2] potentis Hyberniæ, Londoniis rege præsente trucidavit. Ipse autem Willelmus, licet hæc omnia constanter infitiaretur, credi non meruit vel exaudiri; ideoque sibi præcavens, licet incaute, diverticula sibi quæsivit, factus exlex et fugitivus.

De obitu quorundam nobilium.

Deaths of several nobles.

Et circa ejusdem anni ipsa tempora obierunt quidam nobiles, videlicet Gilebertus de Gaunt, Baldewinus[3] Wac, Philippus de Kime. Et in partibus borealibus Rogerus Bertram cum quibusdam aliis nobilibus[4] ab hac luce migraverunt. Obiit etiam comes de Warewic.[5]

Death of Henry, son of Frederick II. [and Constance].

Et eodem tempore, unus filiorum imperatoris, Henricus, qui exigentibus meritis suis diuturno carcere, jubente patre, detinebatur, miseram animam exhalavit; perhibetur enim se ipsum manu propria peremisse.

De desolatione Romanæ ecclesiæ.

Unhappy state of the Roman court.

Tunc etiam temporis, Romana curia adeo viluit exturbata, adeo languit desolata, ut adhuc miserabiliter vacante sede Papali, vix sex vel septem cardinales Romæ remanserunt; quibusdam raptis de medio, quibusdam ægrotantibus, quibusdam autem partibus remotis, quibus nati sunt, cum amicis et parentibus suis latitantibus; dispersique locis, et animis dissipati, extincto caritatis inter eos igniculo, similes facti sunt arenæ sine calce, ne domus Dei, cæmento murali ædificata, prosperum caperet incrementum.

---

[1] Henry Clement; see vol. iii. p. 327; and below, p. 196. This was in 1235.

[2] Maurice Fitzgerold; see ib., and the Tewkesbury Annals, Annal. Monast., i. p. 96.

[3] Probably an error for Hugo; see above, p. 174. Baldewinus, however, occurs here in the Hist. Anglor. and in Matt. West.

[4] In the margin are the swords and shields inverted "Gilberti de "Gant, Hugonis Wac, Philippi de "Kime, Henrici filii imperatoris, "B. Wac, comitis de Warewic."

[5] Thomas of Newburgh.

Rex Francorum certificatus de adventu regis Anglorum se præparat ad resistendum. A.D. 1242.

Preparations of Louis IX. against Henry III.

Interim rex Francorum, cum jam sciret quod applicuit rex Anglorum moturus contra eum guerram, ope Pictavensium et promissionibus Gasconensium animatus, et comes de Marchia jam certamen subarravit, regali edicto militiam Franciæ convocavit, et communias jussit communire[1] armis et victualibus, ut, cum opus exegisset, ipsas paratas inveniret. Fecitque parari bigas circiter mille, ad tentoria, machinas, victualia, arma, et alia necessaria provehenda, et Martiis agminibus, qualia solet Francia effundere, prudenter dispositis, versus Pictaviam iter maturavit, violentas irruptiones regis Angliæ et aliorum adversariorum suorum viriliter repulsurus. Erat numerus militum, eleganter ad unguem armatorum, quatuor milia, absque undique adventantibus, qui, sicut flumina in mare, ad exercitum confluebant. Armigerorum autem et servientium ac balistariorum numerus ad viginti milia æstimabatur.

De captione Willelmi de Marisco, et de miserabili morte ipsius apud Londonias.

Capture and execution of William Marsh.

Temporibus quoque sub eisdem Willelmus de Marisco, miles de quo superius mentio facta est, dum in præmemorata insula commorans prædis intenderet et insidiis, et[2] ipse insidiis præventus per fideles regis captus est et vinculis mancipatus, Londonias perductus, et in Turri Londoniarum compeditus, [cujus[3] captio a seductione suorum duxit originem. Nam idem castrum a mari circumquaque vallatum, super altissima rupe situm, omnino inexpugnabile est, cum nullus nisi per scalæ ascensionem ibidem potest habere ingressum, et hoc in uno solo loco. Ad quem conservandum,

[1] *communire*] Par. has *vel-i* above the line. C. has *communiri*.

[2] *et ipse insidiis*] Om. C.

[3] This, which is from C., is not in B.

A.D. 1242. ipso sedente ad mensam, tempore existente nebuloso, quidam sui proditor per vim cum eodem detentus nimis imprudenter constitu(tus) erat.] In vigilia autem July 25. sancti Jacobi,[1] accepto regio mandato, idem Willelmus, cum sexdecim[2] suis complicibus cum eo captis, judicialiter est condempnatus, et ignominiosæ morti, rege sic Execution of William Marsh. jubente, est addictus. Primo igitur a Westmonasterio usque ad turrim Londoniarum, et inde usque ad illam pœnalem machinam, quæ vulgariter *gibbetus* dicitur, distractus,[3] cum ibidem miseram animam exhalasset, super unum uncorum est suspensus; et cum mortuus obriguisset, demissus evisceratus est, et statim in eodem loco visceribus combustis, miserum cadaver in quatuor partes est divisum, et ad quatuor principales regni civitates eædem partes, ut miserabile spectaculum illud singulos intuentes exterreret, sunt transmissæ. Omnes autem sexdecim socii, per civitatem Londoniarum ad caudas equorum tracti, ad patibula sunt suspensi. Veruntamen dictus W[illelmus], post datam mortis suæ sententiam, mortem subiturus, cum adhuc viveret, constanter sub optestatione divini judicii affirmavit, quod immunis, purus, et penitus inculpabilis fuit de crimine læsæ majestatis sibi objecto, similiter et de morte clerici supradicti, scilicet Clementis. Nec ob aliam causam ad dictam insulam se transtulit, nisi ut regiam indignationem vitando declif. 156. naret, quam super omnia desideravit semper vel quomodolibet judicialiter purgatione vel aliqua alia humitate mitigasse. Sed postquam memoratam insulam fugitivus intraverat, et aliquos complices in adjutorium sui convocaverat, oportuit, ut dicebat, alimentis circumquaque raptis vitam miseram protelare. Effundens igitur animam suam coram Deo in confessione J[ohanni] de Sancto Egidio fratri de ordine Prædicatorum, peccata

[1] *Jacobi*] Nicholai, C.
[2] *sexdecim*] xv., C.
[3] This is represented at the foot of the page, "Trahitur Willelmus "de Marisco miles ad patibulum."

sua cum contritione et lacrimis confitebatur, non declinans in verba malitiæ se excusando, sed potius accusando. Et sic leniter consolans eum discretus prædicator et confessor, dimisit eum in pace, persuadens ut loco pœnitentiæ imminentem mortem subiret patienter. Et sic, ut prædictum est, quod est horribile memoratu, non unam, sed plures mortes horribiles toleravit. A.D. 1242. His confession.

De quadam victoria Templariorum.

Anno quoque sub eodem, Templarii in Terra Sancta de multis milibus Sarracenorum a Babiloniorum partibus transmissorum, plus miraculose quam humana fortitudine, inopinabili victoria gloriose triumpharunt. Victory of the Templars in the Holy Land.

Pictavenses et Wasconenses se muniunt contra Francos.

Ardente vero tempore æstivali, cum solaris fervor omnia virentia usque fere ad marcorem extorruisset, tam Wasconenses quam Pictavenses impetum Francorum super eos jam irruentium vehementer pertimescentes, civitates et castra sua munierunt, prærupta montium molarium obicibus et arborum præcisarum repagulis, ubi aditus in suam patuit regionem ad nocendum, obstruxerunt; semitas et stratas saxorum vel stipitum obicibus immeabiles reddiderunt. Vineas, quas hostibus profuturas crediderunt, cum pomeriis succiderunt; puteos obturaverunt, fontes et eorum rivos perturbaverunt, necnon et aliquos intoxicaverunt. Herbarum pabula et fructuum alimenta, adversantibus patentia, exterminarunt; et omne genus victualium, vel quiescentium receptacula, radicitus et funditus subverterunt, ut adventantes Francigenas penuria multiplici tabescentes a finibus suis saltem sic propulsarent; nec decepit eos sua penitus opinio. Nam in posterum diebus canicularibus oblatrantibus, tantæ mortalitatis The Gascons and Poitevins fortify themselves against the French. *Unde pestis.*

A.D. 1242. Mortality among the French.

tabes Francos illuc venientes invasit, ut rex Francorum quater viginti nobiles vexilla portantes irrestaurabiliter amisit, qui miserabiliter vel ibidem perierunt, vel in lecticis ad propria languentes sunt transvecti. De pedestri vero populo tanta succubuit multitudo, quod vivi mortuorum periclitantes sepulturis vix potuerunt indulgere, sicut sequens narratio in sequentibus suo loco declarabit.

Jussi sunt mercatores capi hinc et inde indecenter.

Merchants seized in France and England.

Circa eadem tempora, imminente autumpni operoso tempore, rex Francorum mercatorum Angliæ corpora cum suis bonis per regnum negotiantium, secus quam decuit, capi feraliter imperavit, lædens inormiter in hoc facto antiquam Galliæ dignitatem; quæ omnibus profugis, etiam et exulibus, præcipue pacificis, tutum asilum præbuit et tutamen, sinum ostendens defensionis, unde nomen Franciæ in lingua propria originaliter est sortita. Cum autem hujus protervitatis infamia aures et cor regis Angliæ tetigisset, jussit similiter, ut per regnum Anglorum mercatores regni Franciæ subirent merito talionem. Misit etiam eodem tempore dominus rex Angliæ in regnum suum ad custodes regni, scilicet ad archiepiscopum Eboracensem et ejus socios, militare postulans auxilium ac pecuniare. Ipsi vero quinquaginta balistarios et magnam pecuniæ summam et victualia et servientes cum armis, ad mandatum regium, sine moræ dispendio sub conductu Quinque Portuum destinaverunt. Quod videntes quidam magnates Angliæ, inhonestum arbitrantes otiis indulgere, rege in transmarinis Martio negotio operam dante, accinxerunt se ad iter cum eis arripiendum, cum equis et armis competenter præparati. Necnon et quidam potentes de Hibernia, ut Ricardus de Burgo et quidam alii, eleganter ac provide in armis et victualibus, procurante viro discreto ac circumspecto domino Mauricio Hyberniæ, communiti, ad regis sub-

Origin of the name France.

Auxilium.

Aid sent to Henry III. from England.

sidium alacriter properarunt. Et facta est ex ipsis classis copiosa, et navalis exercitus formidabilis. Quod comperientes nautæ et piratæ, ulteriora litora jussu regis Francorum diligenter custodientes, aptatis armamentis navalibus et arreptis armis corporeis, erectis velis in puppibus et directis, in galeis remis multiplicatis, conati sunt vel eis in mari opposito hostili congressu obviare, vel ipsos exturbatos ad litora repellere citeriora. Et cum cominus imminerent, orta subito tempestate, adeo hinc et inde sunt dispersi, ut vitæ suæ consulentes naucleri et piratæ, vehementem raptum ventorum sequentes, vix suum comitatum in brevis horæ spatio vel naves sociales cognoverunt. Franci tamen, quia propinquiores erant suis litoribus quam Anglici vel Hibernienses suis, vento non multum eis adversante, ad tutiora, vel etiam ad propiora,[1] vel etiam propria se quantocius prospere contulerunt. Nostrates autem, tam ventorum quam Francorum rabiem non mediocriter pertimescentes et fugiendo declinantes, in pudore, in timore, et animi rancore, in diversis, remotis, et ignotis litoribus raptim coacti sunt applicare.[2] Propter quod dominus abbas[3] Eweshamiæ et dominus Ricardus de Burgo et multi alii in ducatu ipsorum existentes, nunquam in statu sanitatis corporeæ sibi ipsis postea restituti, continue languentes declinaverunt, donec nimis afflictas animas, quas non potuerunt post tot labores in extraneis provinciis et aere insolito penitus refocillare, miserabiliter exhalarunt. Rex igitur, in hoc casu lugubri virorum potentum ac discretorum, armorum, et victualium, videlicet frugum quas ab archiepiscopatu Cantuariensi et aliis episcopatibus collegerat, necnon et non minimæ pecuniæ undecunque adunatæ, jacturam magnam et irrestaurabilem incurrit.

A.D. 1242.

Tempestas damposa.

Causa languoris et mortis apud Riolam vel Regulam.

f. 156 *b.*

---

[1] *propiora vel etiam*] In the margin.

[2] A sword is drawn in the margin.

[3] Richard le Gras:

A.D. 1242.

De Margareta Biset.

Death of Margaret Biset.

Obiit[1] autem eodem anno in partibus illis Margareta Biset, genere præclara, moribus clarior, quæ virorum amplexus omnino respuens, cujusdam bonæ domus sanctimonialium fundatrix, contra omnium suorum carnalium amicorum voluntatem, sumptibus propriis non minimis, sustentatrix fuerat et patrona. Quæ iccirco laudem promeruit ampliorem, quia dominum regem apud Wudestoch, clamorem excitando, ab illo, de quo præfacta[2] est mentio, facinoroso, feliciter dum ad Psalterium, quod qualibet nocte psallendo complevit, excubans et orans, liberavit.

De quodam immani scelere in partibus Scotiæ a Waltero Biset perpetrato.

Pertinet historiæ Scotorum. Murder of Patrick [Earl of Atholl], son of Thomas of Galloway, by Walter Biset.

Ipsis eisdem temporibus, dum in partibus Aquilonaribus torneamenta infeliciter exercerentur, quidam miles in armis strenuus, sed versutus, Walterus[3] Biset nominatus, dum in illo hastiludio, quod captum fuit in confinio Angliæ et Scotiæ, jacturam incurrit, prævalente quodam nobili, scilicet Paterico filio Thomæ de Galeweia, facinus concepit, ut faceret injustam ultionem et scelus inauditum. Dum dictus Patricus cum quibusdam aliis nobilibus cum eo existentibus, apud Hadintunam nocte sequente hospitatus, in quodam horreo dormitans securus quiesceret, ipse prænemoratus Walterus Biset, ostiis deforis truncorum obicibus repagulatis, et clam locis plurimis [ignem] in pariete horrei spinis concraticulato supponens, omnes fere qui illuc erunt combussit. Obiit igitur ibidem dictus Patricus, cum quibusdam sociis suis strenuis et præclaris. Quod cum ad notitiam comitis Patrici[4] et

---

[1] This paragraph is at the foot of f. 156.

[2] See vol. iii, p. 497.

[3] *Walterus Biset nominatus*] In the margin.

[4] Earl of Dunbar and March.

aliorum magnatum Scotiæ pervenisset, ad tanti sceleris vindictam se accingentes, ipsum W[alterum] hostiliter insequebantur, volentes eum in frusta detruncare. At ipse ad alas regis Scotiæ confugiens misericordiam et justitiam sibi ab ipso fieri postulavit. Inficiabatur enim sibi scelus impositum, offerens corpus suum ad disrationandam judicialiter coram rege et curia sua innocentiam ejus, contra quemcunque armis et viribus præpotentem. Contradixerunt autem insequentes, affirmantes quod facti enormitas manifesta non indiguit probatione. Postulabant igitur acriter et cum magna instantia et animi rancore a rege inimicum publicum, recenti cæde cruentatum et inaudito pollutum facinore. Rex autem furorem eorum vix mitigans, vindictam taliter temperavit, ut idem W[alterus] abjurata Scotia exhæredatus in perpetuum exularet. Ipsi autem hoc regi cum difficultate concesserunt, credentes ipsum a regis protectione divisum irretire, et nece condigna trucidare. Quod rex, utpote vir justus et misericors, in locis, qui non erant inimicis accessibiles, postquam comperit, caute per tres menses abscondit. Et postea sub cujusdam noctis opacæ conticinio, velut exul irrediturus et judicialiter fugitivus et exhæredatus, fugam clandestinam arripiendo aufugit idem W[alterus], nobilibus Scotiæ quamplurimis animam suam quærentibus ejus fugam ignorantibus. At ipse, qui juraverat iter se arrepturum in Terram Sanctam et inrediturum, pro redemptione animæ suæ et prædictorum, licet non per eum, ut ait, combustione peremptorum, loris flexis ad regem Anglorum, querimoniam coram eo de tanta injuria sibi illata[1] graviter repositurus, properavit. Affirmavit enim, regem Scotiæ eum exhæredasse injuste, nec posse aliter protervitatem quorundam rebellium suorum, in eum furiose insurgentium, mitigare; cum promptus esset et paratus, judiciali duello impo-

A.D. 1242. Walter Biset allowed to go into exile by Alexander II.

He goes to Henry III.

[1] *illata*] illatata, B. C, is correct.

A.D. 1242. situm crimen repellendo, suam purgare ac probare innocentiam. Addidit insuper, quod cum rex Scotiæ homo ligius sit domini regis Angliæ, non potest tam nobilem, præcipue non convictum, sine regis Angliæ conniventia exhæredare aut irrevocabiliter de terra sua affugare. Insuper addidit, quod dictus rex Scotiæ, in læsionem ligantiæ et fidelitatis qua tenetur regi Angliæ, Galfridum de Marisco ab Hybernia, læsum in conscientia de proditione filii sui W[illelmi], nuper judicialiter condempnati et Londoniis suspensi, fugientem in terra sua receptavit, et receptum protexit et protegit. Unde dominus rex Angliæ vehementer contra regem Scotiæ commotus iram usque ad idoneum tempus retributionis, sicut sequens sermo declarabit, reservavit.

Quomodo rex Angliæ resignatis treugis regem Franciæ diffiduciavit.

Messengers sent by Henry III. to Louis IX. while at the siege of Fontenay [l'Abattu].

Et dum dierum illorum diffluerent curricula, rex Angliæ nuntios suos sollempnes ad regem Francorum, videlicet Radulphum filium Nicholai, et Nicholaum de Molis, destinavit, voluntatem suam ipsi de initianda guerra, resignatis treugis, nisi voluntati suæ obtemperaret, nuntiaturos. Qui advenientes invenerunt ipsum regem Francorum milite stipatum copioso, obsidentem quoddam castrum comitis de Marchia, scilicet Frontenay. Quod castrum idem rex die ac nocte infatigabiliter insultibus armatorum impetivit, jactibus petrariarum malleavit, grandine perterruit spiculorum, adeo ut inclusi jam pæne fatigati non potuerunt tam acerbos impetus et continuos amplius sustinere. Erat enim in ipso[1] castro unus filiorum comitis de Marchia, quem de gremio prioris uxoris[2] suæ susceperat, miles strenuissi-

[1] *ipso*] illo, C.

[2] This is an error. This son "non erat legitimo matrimonio "natus." William of Nangis, *Gesta S. Ludovici*, Recueil des Historiens de la France, xx. p. 336. Hugh le Brun was not married before his marriage with Isabella.

mus, cum aliis nobilibus ipsi comiti specialissimis, A.D. 1242.
quos in illo castro tutissimo et munitissimo defendendo et custodiendo posuerat. Rex autem Francorum avidissime eos cupiebat occupare, ut cæteri[1] sibi cautius providentes formidarent. Et cum jam ad ipsum regem Francorum nuntii regis Angliæ pervenissent, ipsos cum honore et reverentia suscepit, et ad mensam pransuros civiliter advocavit. In crastino vero accedentes ad regis Francorum præsentiam, eleganter et seriatim coram eo in hunc modum sibi injuncta propalarunt; " Significat vobis dominus noster rex Angliæ, con- " sanguineus vester, quod supra modum admiratur " quod treugas inter vos et ipsum, et præstito utro- " bique sacramento firmatas, adhuc per triennium du- " raturas, irreverenter necnon et impudenter confre- " gistis, per quod regiæ fidei constantiam, secus quam " deceret, videmini sauciasse." Quibus rex Francorum sereno vultu respondit; " Nunquam eas confregi, nec Answer of Louis IX. " infringere desidero, immo eas intemeratas custodio. " Et si ei placet, sine aliqua remuneratione, quod tamen " non consuevi, eas protelabo. Absit hoc a me rege f. 157. " Francorum, ut treugas vel aliquod fœdus initum inter " ipsum et me, spreta Dei et hominum reverentia et " consanguinitatis fœdere, quomodolibet præsumam in- " fringere. Sed nuntiate domino vestro, quod ipsas treu- " gas in hoc triennio et in alio triennio, id est, in sex " annos, prorogando continuabo, si placet, gratis et sine " præmio retributionis. Insuper Pictaviam, et Norman- " niæ, quæ non est mihi suspecta et formidabilis, maxi- " mam partem, in quibus se jus habere asserit et spem " ex patris mei Lodowici præstito in Anglia juramento, " et antecessorum antiqua concessione meorum et per- " missione, gratanter concedo. Sic tamen, ut mihi " liceat sine ejus impedimento, sicut jus expostulat,

---

[1] *cæteri*] ceteris, C.

A.D. 1242. " meam et regni mei injuriam vindicare, de inimicis " meis et proditoribus, in ipsum confidentibus. In- " super noverit dominus vester rex Angliæ, quod " admirandum est, quo ductus spiritu vel ratione dicat " quod ego treugas inter nos initas confregerim, si " homines meos, vel etiam vicinos aut conterminos, " qui ad eum ratione homagii non pertinent, si sint " mihi injuriosi vel rebelles, nedum meos expugnem " proditores. Quid ad eum de comite de Marchia? " Immo quid ad eum de comite Tholosano? nullas " cum ipsis treugas accepi, vel in treugis erant con- " tenti. Quinetiam eo ipso quod ipsos meos adversa- " rios tuetur, videtur potius fœdus initum dictarum " treugarum et consanguinitatis genealem dilectionem " enormiter violasse. Attamen ego melius ac mitius " agere cum ipso proposui, et adhuc formam ei con- " cedo treugarum prætaxatam."

His fear of treachery from the kings of Arragon and Castile, and others.

Hæc autem dicebat rex cum summo moderamine, et sine aliquo figmento offerebat, quia vehementer pertimescebat insidias regis Arragonum[1] regisque Castellæ,[2] qui regem Angliæ consanguinitate contingebat; insuper et comitis Tholosani, qui ex longo tempore Francos oderat ipsum persequentes, comitemque de Marchia, castris inexpugnabilibus communitum et divitiis regis Angliæ saginatum, necnon et Normannos vacillantes, Angliæ conterminos et quadam affinitate concatenatos; et supra omnia, juramentum patris sui Lodowici, quo tenebatur regi Angliæ ante recessum ab Anglia jura sua sibi restituere, si patrem suum supervixisset. Et illud moriturus injunxit filio suo apud Avinionem. Et iccirco justum et pium arbitrabatur, animam patris sui a tali obligatione liberare.

[1] James I. | [2] Ferdinand III.

Relatio mandatorum regis Franciæ ad regem Angliæ. A.D. 1242.

Cum autem[1] hæc audissent nuntii, quæ viderant et audierant fida relatione domino suo regi Angliæ protinus retulerunt. Sed rex Angliæ nullo modo favere voluit benignæ voluntati, et gloriosæ ac omni jocunditate repletæ ejus oblationi. Animarunt enim eum et in reprobum sensum averterunt versuti proditores Pictavenses, qui clauserunt oculos suos, ne viderent utilitatis suæ magnitudinem, promiseruntque ei hæc et plura ope eorum, de manu regis Francorum potenter extorquenda. Et statim per quosdam Hospitalarios ipsum regem Franciæ, quia comitem de Marchia, quem patrem suum, qui tamen vitricus erat, de more appellavit, jam cœperat expugnare, præcipitanter diffiduciavit.

Henry III. too much under the influence of the Poitevins to listen to his arguments.

Quomodo prosperatum est initium guerræ in manu regis Francorum post diffiduacionem.

Quod cum rex Francorum intellexisset, pœnituit eum tam humilem pacis formam regi Anglorum optulisse. Et ait optimatibus suis; "Doleo quod rex Angliæ "consanguineus meus, quem optavi mihi habere ami- "cissimum, adeo fascinatus est, quod inclinavit animum "suum plus fallacibus sibilis comitum Marchiæ et "Tholosiæ, et eorum complicibus, quorum unus est de "proditione, alter de hæresi notabilis, quam meis "mandatis amicissimis. Doleo me esse contemptum. "Veruntamen neque ipsum neque suorum complicum "vires pertimesco, sed tantum juramentum patris mei "in Anglia confirmatum." Et cum super hoc inconsolabiliter ingemuisset, dixit ei unus magnatum suorum, eleganter consolans eum, hoc modo; "Domine mi rex, non "est vobis super hoc aliquatenus formidandum. Quia in "recessu patris vestri ab Anglia juratum fuit utrobique "sacramento irrefragabili inter regem Angliæ et vos,

Speech of Louis IX. to his nobles.

Consolatio.

[1] *autem*] om. C.

A.D. 1242. " quod non illaturus foret alteruter vestrum aliquod
" hac vel illac vestris imprisiis post recessum vestrum,
" occasione guerræ motæ, nocumentum;

The affair of Constantine Fitz-Athulf.

" quod [1] transgressus est
" rex Angliæ nimis impu-
" denter quando Constan-
" tinum filium Aluphi ci-
" vem Londoniensem, pro
" eo quod solummodo pro
" patris vestri honore verba
" fecit, truculenter et in-
" juste suspendit. Ipse
" incidit in laqueos per-
" jurii, vobis absolutis."

" quod ex parte Anglo-
" rum ut dicitur trans-
" gressum est in aliquo,
" unde si vos in aliquo
" transgrediamini hoc pac-
" tum, minus est vobis
" imputandum. Dicitur
" enim et verum est quen-
" dam civem Londoniarum
" occasione patris vestri
" fuisse suspensum, rege
" tamen nesciente et in-
" vito."

Occupatur Frontenay castrum munitissimum comitis de Marchia a rege Francorum.

Louis IX. takes Fontenay, but spares the son of the count de la Marche.

Erectus igitur rex Francorum in spem meliorem, inceptam obsidionem castri de Frontenay [2] instantius continuavit, et exercitum conflavit copiosiorem, et stipendia distribuenda militantibus ampliavit. Ipsi igitur, dictum castrum solito acerbius impugnantes, tam truculenter, tam infatigabiliter erectis mangonellis flagellarunt, compositis petrariis dissiparunt, compactis præcipitariis impegerunt, jaculorum fulgure qui interius erant transverberaverunt, ita quod ipsum castrum, licet munitissimum, infra quindecim dies, contra omnium Pictavensium opinionem potenter expugnarunt, et filium comitis Marchiæ, qui in eo erat, cum omnibus suis complicibus occuparunt. Qui cum conspectui regis triumphantis præsentaretur cum suis concaptivis, et

[1] This is the reading of C., for which that on the right hand is substituted in B., written over the erasure.

[2] This is Fontenay l'abattu.

instanter postularent multi Francorum ut ad terrorem aliorum statim suspenderentur, ait rex, quasi factus ejusdem filii fidelis comitis advocatus; "Non est reus "mortis, si paternis præceptis usque ad mortem obe- "divit; neque complices sui, qui domino suo fideliter "serviendo obtemperarunt; sed Parisius mittantur "incarcerandi." Quod et ita factum est. A.D. 1242. f. 157 *b*.

Quomodo [*capto*] *castro de Frontenay multa alia castra sunt regi Franciæ resignata.*

Cecidit igitur timor regis Francorum super omnes inhabitantes partes circumjacentes, vehementer pertimescentes, ne si forent regi Francorum rebelles, simili calamitati vel pejori involverentur. Captum enim erat violenter castrum ac festinanter, in quo reposita fuit spes universorum. Venerunt[1] igitur ad eum qui in circuitu erant custodes castrorum comitis de Marchia, claves suas regi, ut melioribus subjacerent conditionibus, resignantes. Peragrans igitur rex Francorum affines provincias, castra quamplura et municipia sine difficultate in suam suscepit ditionem. Debilia autem solo tenus complanavit. Quæ autem fortia[2] situ erant vel compositione, magis roboravit, et fideles suos Francos procedens posuit in eisdem. Eodemque[3] modo recepit aliud nobile castrum, videlicet Funtenay.[4] Other castles surrender to him.

Redditur castrum Mouvent sine difficultate regi Francorum.

Venit igitur indistanter rex Francorum ad nobile castrum comitis de Marchia, quod Ouvent[5] dicitur. Et cum illud obsidere disponeret, constabularius, præhabita cum suis deliberatione, misit ad regem verba The castle of Vouvant surrendered to him.

[1] *venerunt*] venerant, C.
[2] *fortia*] fortiora, C.
[3] *Eodemque . . . Funtenay*] In the margin.
[4] Fontenay-le-Comte, in la Vendée.
[5] *Ouvent*] Par. has *vel Mo* above this word, C. has *Mouvent*.

A.D. 1242. pacifica bajulantes. Timebat enim, ne si violenter caperetur, non ei parceret Francorum justitia. Clanculo igitur ac festinanter consulto super hoc comite domino suo, significavit domino regi Francorum, quod si concederet ei in pace non ficta vitam et arma sua et ipsis qui cum ipso erant, castrum ei resignaret; ita tamen quod si infra triennium futurum posset pax reformari inter dominum regem Francorum et dominum comitem de Marchia, ipsum castrum domino eorum, scilicet comiti de Marchia, sine aliqua contentione restitueret. Rex autem malens habere castrum integrum sine moræ dispendio, quam morosis petrariarum jactibus dissipatum, concessit ei postulata. Et sic castrum incontinenti sine difficultate plene in suam cepit ditionem.

Jam comitem de Marchia pœnituit de sua temeraria præsumptione.

Regrets of the count de la Marche and the Poitevins and Gascons.

Quibus auditis, irruit formido cum desperatione in comitem de Marchia et omnes suos Pictavenses, necnon in omnes Wasconiam inhabitantes, et universos quos rex Angliæ habuit protegendos. Pœnituitque comitem de Marchia vehementer contra dominum suum, regem scilicet Francorum, procaciter recalcitrasse;

Juvenalis [i. 169].

" sed galeatum sero duelli
" Pœnitet."

Rex Angliæ præcepit Quinque Portuum magistratibus Francis inferre nocumenta.

Henry III. orders the magistrates of the Cinque Ports to ill-treat the French merchants and travellers.

Rex autem Angliæ, cum hæc audisset, præcepit Quinque Portuum magistratibus tam mercatoribus quam aliis per maria transmeantibus de regno Francorum quæcunque possent inferre nocumenta. At illi feralia dicta crudelius complentes, more piratico rapinis et cædibus intendentes, metas præcepti regii, lucris inhiantes, truculenter excesserunt; dum Anglos etiam a

peregrinatione redeuntes, et vicinos et notos, affinitati vel consanguinitati non parcentes, bonis suis spoliarunt, et aliquos Francorum trucidarunt. Quod cum datum fuisset intelligi regi Francorum, scripsit comiti Britanniæ, et litora Britannica inhabitantibus, custodibusque Rupellæ et partium ejusdem, Withsantdiæ, Calesiæ nautis, et Normanniæ litora custodientibus, ut et ipsi impetus Anglorum per maria debacchantium repellentes, corporibus eorum non parcerent aut catallis. Unde multiplicatis adversantium viribus et numero, custodes Quinque Portuum aliquotiens turpiter victi et dampnificati, subsidium ab archiepiscopo Eboracensi coacti sunt postulare.

A.D. 1242.

Louis IX. orders reprisals.

De adventu regis Anglorum ad prata juxta civitatem Tailleburge.

Ipsis quoque diebus, rex Anglorum cum exercitu suo fuit in pratis super Charentam fluvium juxta castrum de Thonay. Et ibidem fecit duos fratres[1] suos, filios scilicet comitis de Marchia, milites. Et dedit illis quolibet anno de scaccario suo percipiendas, uni quingentas, et alii sexcentas marcas, donec eis providisset in terris et redditibus certam æquipollentiam. Et inde recedens cum exercitu suo, pervenit ad prata contra civitatem Tailleburc, super prænominatam aquam fluvii Charentæ. Et ibidem moram per sex dies continuavit.

Henry III. at Tonnaye.

Before Taillebourg.

Rex Francorum versus Tailleburc exercitum suum dirigit.

Rex interim Francorum, multis castris cum castellanis in suam receptis ditionem, in bonam spem erectus, versus civitatem de Tailleburge iter dirigit et vexilla. Est autem civitas illa nobilis valde, uberrimis

Louis IX. approaches Taillebourg, and receives its submission.

[1] Probably Guy and Geoffrey. See above, p. 175, note[1].

A.D. 1242. vineis opulenta, fluvium cum pratis amœnis et ponte optimo habens jocundissimum, scilicet Charentam profundam et invadabilem. Cum autem rex Francorum civitati appropinquasset, cives nec volentes nec valentes[1] ei in manu forti resistere, salubriori inito consilio, ipsi obviam in pace venientes, se suamque civitatem cum possessionum et libertatum suarum integritate regi Francorum manciparunt, quos idem rex protinus in gratiam suam suscepit et protectionem. Repentine igitur venit ad civitatem et hospitabatur in ea, et cum eo sui nobiliores, cæteris tentoria sua in prato juxta civitatem figentibus. Et cum in crastino diei, scilicet
20 July. Dominicæ proximæ ante festum sanctæ Mariæ Magdalenæ, dictus rex Francorum transito ponte ad ulteriora Pictaviæ se cum suis legionibus transferre disposuisset, innotuit hoc regi Angliæ et suis magnatibus, inter quos erat quasi dux et primicerius comes de Marchia.
The armies in sight of each other. Cujus consilio dispositis agminibus de nocte, subito venit rex Angliæ cum suo exercitu ad pratum cui pons continuatur, et ibidem fixis tentoriis hospitatus est ex opposito[2] civitatis, ita quod unus alium exercitum poterat supervidere. Erant autem in exercitu regis Anglorum tunc mille sexcenti milites et viginti milia de pedestri expeditione, et septingenti arcubalistarii, de[3] Anglis autem tantum quater viginti. Similiter et unus rex fuit ex una parte prope fluvium, alius ex
f. 158. altera parte prope ripam. Mane autem facto, ecce nostri Anglici viderunt oloflammam regis Francorum et eorundem papiliones cum vexillis, et erat ex alia parte fluminis tentoriorum multitudo ad instar magnæ
On finding that the English are not supported by the count de la Marche, et populosæ civitatis. Et cum rex Anglorum nihil aliud quam belli impetum expectaret, excepturus Francos in ore gladii, et aliqui Anglorum pontis transitum custodiebant, dixit comiti de Marchia; "Domine "comes pater, ubi est nunc promissio tua? Promisisti

[1] *valentes*] audentes, C.
[2] *opposito*] oppositis, C.
[3] *de . . . viginti*] In the margin.

" enim [nobis] adhuc in Anglia existentibus per plures A.D. 1242.
" pluries nuntios, certificans nos per cartam tuam paten-
" tem, quod copiam nobis, cum necesse foret, militum
" tantam præparares, ut alacriter possent imperterriti
" regi Francorum obviando resistere, et quod non nisi
" de pecunia sollicitaremur." Cui comes; "Nunquam
" hoc feci." Et[1] comes Ricardus; "Immo. Adhuc in
" hoc exercitu tuam[2] cartam super hoc habeo paten-
" tem." Cui comes de Marchia; "Nunquam per me
" signata vel etiam confecta fuit." Et rex attonitus;
" Quid hoc de te audio, pater? Nunquid sæpe misisti
" ad me, immo importune sollicitasti per nuntios
" tuos et cartas patentes, ut huc venirem, et moras
" arguisti? Ubi est quod promisisti?" Cui comes de
Marchia cum juramento horribili ait; "Nunquam per
" me hoc factum fuit. Imputate[3] hoc matri vestræ,
" uxori meæ." Et iterum jurans in gutture; "Per
" guttur Dei, me ignorante ipsa machinata est hæc
" omnia." Cum autem hæc audisset omnia comes
Ricardus, dearmavit se, et assumpto uno baculo in
manu sua, transivit pontem, de pace vel treugis locu-
turus. Imminebat enim regis Angliæ captio mani-
feste. Erat autem dies Dominica. Et cum venisset
ad exercitum, receptus est cum summo honore a
Francis, et vocabant eum multi redemptorem suum,
quia per compositionem pacis eos in Terra Sancta
liberaverat. Et intrans ad regem Franciæ, reverenter
vocatus est. Et cum desiderium suum regi exposuisset,
scilicet de treugis optinendis, concessæ sunt ei treugæ
usque in crastinum vix. Et hoc impetravit, tum quia
favorabilis persona Francis fuit pro nobilium dicta
liberatione in Terra Sancta, tum quia fuit domini
regis Francorum consanguineus, tum quia fuit dies
Dominica. Et cum recessisset comes, salutans rex ait

Richard of Cornwall crosses the bridge to the French army, and obtains a truce till the morrow.

[1] *et*] cui, C.
[2] *tuam*] In the margin; om. C.
[3] *Imputate . . . . pontem*] From C. It has been erased from B. and is written over the erasure in a hand of Parker's time.

A.D. 1242. recedenti; "Domine comes, domine comes, concessi
" vobis hac die cum sequente nocte treugas, ut in-
" terim deliberetis vobiscum, quid agendum sit de
" cætero vobis salubrius. Nox enim consilium habet."
Cui comes; "Ideo petii inducias, quas impetravi." Et
cum comes ad regem rediens pervenisset, instillavit
auri ejus secretius, dicens; "Cito, cito, transferamus[1]
" nos hinc. Imminet captio nostra." Comederunt igi-
The English retreat, and Henry III. flies to Saintes. tur festinanter; transitus enim erat. Et cum decli-
nasset sol, intendebat quilibet sarcinulis suis colligandis.
Et sero cum inciperent tenebræ fieri, rex Anglorum
expertus jam in parte fidem, immo perfidiam Picta-
vensium, turpiter[2] recessit, et festinans non pepercit
calcaribus; et secutus est eum totus exercitus, non
sine multo equorum et hominum discrimine. Erant
enim multi impransi, et equi vexati et inanes. Rex
igitur raptus equo velocissimo non prius lora retraxit,
donec Xantonas pervenisset.

Recedente rege Anglorum rex Francorum pontem transit, quasi fugitivum insequendo.

Louis IX. pursues him. Quod cum cognovisset rex Francorum, quod tamen
vix credere potuit, eadem nocte cum toto exercitu suo
pontem pacifice transiit, et eodem loco quo rex fuerat
die postera fixerunt Franci sua tentoria summo mane.
Adventabat enim et crescebat exercitus. Plaustra enim
et bigæ, machinas et victualia deferentes, viam trium
miliarium detinebant, quæ ad mille et sexcenta æstima-
July 22. bantur. Die autem Martis proximo sequente, rex Fran-
corum cum exercitu suo insecutus est regem Angliæ.
Et cum appropinquassent Xantonas, quidam de Francis
discurrebant, emolumentis victualium intendentes, quod
vulgariter *forrari* dicitur. Quibus comes de Marchia
hostiliter occurrit, rege Angliæ inconsulto vel exercitu

[1] *transferamus*] transeamus, C.
[2] *turpiter*] Written over an erasure.

ejus. Et facto congressu acclamatum est terribiliter; A.D. 1242.
"Ad arma, ad arma." Hinc[1] "Regales, Regales;" inde "Montis gaudium, Montis gaudium," scilicet utrius regis insigne. Et ascendit clamor usque[2] Xantonas ad regem Anglorum et ejus exercitum; et dictum est quoniam comes de Marchia bellum inseruisset, volens vel vitam perdere vel famam redimere. Et commotus est uterque exercitus, et incepit conflictus acerrimus extra civitatem Xantonas, inter vineas, in arctis viarum. Angli autem in ira sua alacriter Francos in ore gladii susceperunt, certamen gravissimum ineuntes; ita quod si numero eadem die eis æquarentur, sicut et ipsi Franci contestati sunt post certamen, voti compotes de Francis gloriose triumphassent. In quo conflictu comes Legrecestriæ S[imon] de Monteforti, comes Saresbiriæ, comes Norfolckiæ Rogerus Bigod, Johannes de Burgo, Warinus de Montecheinsil, Hubertus filius Mathæi, Radulphus filius Nicholai, et multi alii Anglici strenui, ibidem, hoc asserentibus æmulis eorum, laudem promeruerunt sempiternam. Ex parte autem Francorum captus fuit ibidem Johannes de Barris per Willelmum de Sey, cum sex militibus, qui postea pro totidem Anglis[3] sunt commutati; multique alii Francorum, inter quos captus fuit Petrus Orige, senescallus comitis Boloniæ, per Johannem Mansel, regis Angliæ clericum et specialem consiliarium, qui inter strenuos ultimus non habebatur. Ex parte autem regis Anglorum captus est vir nobilis Henricus de Hastinges, cum viginti militibus et manu pedestri non minima, qui omnes pro Johanne de Barris et illis, qui cum eo capti fuerunt, commutabantur.

Skirmish at Saintes.

---

[1] *Hinc . . . . insigne*] In the margin.

[2] C. ins. *ad*.

[3] *Anglis*] Francis, B.

A.D. 1242. *Accrescentibus viribus regis Francorum post conflictum, formidans comes de Marchia cœpit tractare de pace cum rege Francorum clam.*

After losing several of his castles, the count de la Marche endeavours to make his peace with the king of France.

Accrescente autem regis Francorum exercitu diatim ad instar stagni[1] ex torrentibus, cœpit comes de Marchia anxius formidare. Sinistri enim rumores recenter cotidie cor suum cruentarunt. Capto enim Frontenay, captus fuit filius[2] ejus, et cum eo quadraginta milites et multo plures[3] strenui servientes cum armis, quod suæ fuit olla spei et confidentiæ. Postea vero Vouvent, aliud castrum, ubi etiam septies viginti milites et arcubalistarii circiter sexaginta[4] loricati; deinde Vilers,[5] cum pluribus aliis castellis et municipiis cum suis custodibus; inde Funtenay cum suis partibus adjacentibus occupabantur. Tactus ergo dolore cordis intrinsecus, desperans et formidans, licet sereno vultu cordis molestiam palliaret, comes de Marchia cœpit vacillare et cogitare quibus intermediis possit recipi in gratiam domini sui regis Francorum, cujus tantam offensam promeruerat. Misit ergo clanculo ad comitem Britanniæ, ab antiquo sibi familiarem, proditor ad proditorem; ut ipse adjuncto sibi episcopo[6] Xantonensi, petens affectuose nimis, et adhibita summa diligentia, clam et caute ipsum in gratiam regis Francorum restauraret. Venit ergo dictus comes Britanniæ cum memorato episcopo ad regem Francorum, et subridens ait, "Succisa est velut a texente "guerra ista." Et præmissis quibusdam aliis sibilis adulatoriis, continuans ait in audientia episcopi et quorundam paucorum optimatum Francorum, quos ad tantum consilium advocavit; "Domine mi rex, homo "vester comes de Marchia, qui se graviter offendisse "vos vestramque coronam confitetur, petit a vobis

f. 158 *b*.

He sends Peter Mauclerc and the bishop of Saintes to the king.

[1] *stagni*] regni, C.
[2] See above, p. 202 n[2].
[3] C. ins. *cum eo*.
[4] *sexaginta*] xl, C.
[5] Villers-en-Bois (Deux-Sèvres, arr. Melle).
[6] Peter, bishop of Saintes.

" non judicium, sed misericordiam, sicut solet com- A.D. 1242.
" muniter proverbium recitari, 'Miseris misericordia
" ' est necessaria, et de peccatore misericordia.' Mittit
" me ad vos, ut in quo confidit anima ipsius. Iccirco
" pro ipso interpello affectuose vestram regiam et in-
" natam benignitatem, ut vos aperto sinu misericordiæ
" hominem vestrum, et jam fidelem et vobis pronum,
" et sine consueta simulatione conversum, recipiatis."
Et innuens uno oculorum, ait demissius; "Consulo ut
" non contradicatis. Arctare enim potestis ad libitum
" conditionem [ejus][1] in posterum."

Restitutus est comes de Marchia in gratiam regis Francorum, sed vix et duris conditionibus.

Terms offered him by Louis IX.

Igitur receptus est comes de Marchia in gratiam regis Francorum, ita scilicet, quod id quod de suo rex[2] Francorum jam violenter occupaverat cederet ei in possessionem jure perpetuo et in augmento regni, comite privato[3] judicialiter cum hæredibus suis. Item additum est, quod omnia castra dicti comitis, scilicet Coinnacum,[4] Lizinnum, et Muntpin, et omnia sibi suspecta, sive sint sua sive amicorum quos potest justificare, in manu regis Francorum resignarentur, et sic ea custodita remanerent per triennium, ut saltem sic restringeretur et, si invitus, fidelis esse cogeretur. Et post elapsum triennium, in gratia regis pendeat, ut, si regi fideliter servierit, prædicto comiti castra memorata restituerentur. Cæterum per triennium serviret ipsi regi Francorum cum ducentis armatis, militaturus fideliter in guerra dicti regis contra comitem Tholosanum, vel aliquem alium, regi Francorum vel ecclesiæ rebellem, ad præceptum ejus propriis stipendiis. Insuper addidit rex; " Cartam illam, quam ipse, sicut et præ-

[1] *ejus*] from C.

[2] *rex Francorum* is before *id quod de suo* in B. These four words are written over an erasure.

[3] *privato . . . castra*] Written over an erasure.

[4] Cogniac (Charente), Lusignan (Vienne, arr. Poitiers), Mérpins (Charente, arr. Cogniac).

A.D. 1242. " decessores sui ab antiquo tempore, a regibus Franco-
Inde comes deMarchia nomen sortitus est. " rum antecessoribus meis hactenus tenuit, de decem
" milibus libris de fisco meo annuatim pro Marchia
" ex hac parte regni mei custodienda, quam sæpe male
" custodivit, maxime nunc, percipiendis, sine aliqua
" contradictione mihi resignet, cum quieta clamantia
Proditio comitis Britanniæ. " annui census supradicti." Ad hæc comes Britanniæ subridendo, pinsem faciens cum sanna, instillans auri regiæ, ait; " Consulo ut, retentis castris et censu, vos " amodo Marchiam vestram custodiatis." Et sic recedens, assumpta manu episcopi, ait; " Consummatum " est." Cui episcopus; " Quid?" At illi comes; " Ne-" gotium pro quo ivimus." Cui iterum episcopus; " Amice, tu videris. Susurrationes vestras non audivi."

Tandem consentit comes de Marchia prædictis licet duris obligationibus.

After some hesitation he consents, and deserts Henry III. Tales igitur conditiones et obligationes cum ipsi comiti de Marchia ex parte regis Francorum, pro gratia sua optinenda, per supradictum comitem Britanniæ innotuerunt, ab imo lacrimabilia trahens suspiria, diu tacuit renitendo. Tandem consilio sæpedicti comitis de Britannia et aliorum amicorum suorum secretorum, in quibus confidebat, ne pejus ei contingeret, non sine magna cordis amaritudine, consensit. Et sic relicto filio suo rege Anglorum, cujus thesaurum pro majore [1] parte jam exhauserat, ad exercitum Francorum avolans, pedibus regis Francorum provolutus, gratiam ejus, quam non meruit, est adeptus. Et statim missus est cum ipso comite Britanniæ ad expugnandum comitem Tholosanum, qui regi Angliæ tam consanguinitate quam juramenti fœdere contra regem Francorum in continuatione initæ guerræ conjunctus dinoscebatur. Unde ex illo tempore comes Tholosanus, suæ intendens defensioni, regem Angliæ, cui efficax auxilium præaccepta pecunia promiserat, juvare non poterat. Similiter nec rex Arragonum, dicto regi præclusis aditibus, ali-

[1] *majore*] maxima, C.

quatenus eidem valuit aut voluit suffragari; nec[1] rex Navariæ nec quisquam alius, in quo confidebat rex Anglorum. Venit tamen comes Tholosanus furtive semel ad regem Anglorum, excusans seipsum, et ipsum regem inanis et umbratilis rationis consolatione confortans, ait; "Ne desperetis, domine mi rex et congermane. "Non diffidatis regem Francorum, rex potens, repel- "lere, quem me solum cum adjutorio papali repulisse "violenter meministi. Et ego, cum a finibus meis "hostiles irruptiones tuorum proditorum viriliter pro- "pulsaverim, ad vestrum auxilium non segniter pro- "perabo." Et sic post aliquas simul factas confabulationes, recessit dictus comes, non paucis oneratus donativis. A.D. 1242. Advice of Raymond of Toulouse to Henry III.

Una causa quare rex Xanctonam amiserit.

Dum autem hæc prædicta proditio a comite de Marchia, ignorante rege Angliæ, subdole perpetraretur, idem rex apud Xantonam[2] aliquot diebus moram protrahens, quia ab antiquo jure specialis proprietas regis Angliæ esse dinoscitur et camera, dedit et per cartam suam confirmavit filio comitis de Marchia Hugoni, scilicet Bruno, fratri ejusdem regis juniori, civitatem ipsam, sine consilio civium et contra voluntatem eorundem. Oderant enim cives eundem H[ugonem], utpote superbum et injuriosum, et sæpe ipsis oppressuris[3] per eum comminantem. Ideoque cives ipsum regem Anglorum amplius oculo recto non poterant intueri, vel ejus gestus vel opera gratius approbare. Saintes given to Hugh de Lusignan the younger. *Dubium.* *Vacat.* Hatred of the citizens for him.

Quomodo rex Anglorum confugit ad Blavium civitatem.

Porro imminente operoso mense Augusti, rex confidenter credens certum ac tutum apud Xantonam f. 159. Henry III. remains at Saintes,

[1] *nec . . . Angliæ*] In the margin.

[2] Par. has *vel -s, i.e.* Xantonas, over the line. C. has *Xantonam.*

[3] Sic.

A.D. 1242. habere refugium, ibidem proposuit per aliquot dies gratia respirationis commorari. Et ecce quidam[1] miles de regno Francorum, conscius secretorum regis Francorum, videlicet unus de liberatis in Terra Sancta per comitem Ricardum, clanculo ac festinanter significavit eidem comiti, quod consilium regis Francorum fuerat firmatum et secretius sancitum, quod ipsum regem Anglorum in civitate Xantona per vallum subito circumdatum obsideret, et congregatis viribus universis tam in communis quam militiis, quot et quantas regnum Franciæ effundere posse dinoscitur, obsidionem continuaret, non inde recessurus, donec omnes Anglos cum rege suo violenter comprehendat, et comprehensos Parisius traheret compeditos et captivos. Addiditque idem nuntius festinus et anhelus, quod comes de Marchia conversus fuit, immo potius aversus, factus regi Anglorum de amico inimicissimus et de falso patre vitricus manifestus; nec aliud posse sperare de aliis Pictaviæ magnatibus. Et vix ille loqui desierat, ecce alius nuntius ad regem ex parte fratris sui junioris H[ugonis] præmemorati, et[2] Guidonis de Lizinun fratris sui prius[3] nati, consequenter asserens quod si moram facerent eadem nocte ibidem, omnes vel caperentur vel circulari obsidione usque ad captionem vallarentur Anglici, cum rege suo et civibus. Erat autem hoc in crastino sancti Pantaleonis, cum rex de Pontibus venisset per Archiac[4] et illinc ad Herbizi,[5] et appropinquasset securissime, quasi ad suum proprium, Zantonas. Et jam quasi hospitium accepturi, prandia paraverunt omnes Anglorum æditui, præambuli, procuratores, et marescalli; et incontinenti cum rex pran-

but finding himself in danger of being captured,

July 29.

[1] This is probably Richard, Viscomte de Beaumont; see above, p. 79, and below, p. 225.

[2] *et . . . consequenter*] In the margin.

[3] Sic, erroneously, as Hugh was the eldest son of Hugh le Brun and Isabella.

[4] Archiac (Charente-inférieure, arr. Jonzac).

[5] Probably Barbezières (Charente, arr. Ruffec).

surus fuerat, festinanter audito secundo nuntio, qui primo perhibuit testimonium et sic credi meruit, recessit, et recedens jussit succendi civitatem; quia, prout a nuntio acceperat præmemorato, cives, jam facta pace cum rege Francorum, regi Francorum secreta regis Anglorum proditiose revelaverant. Et non parcens equinis lateribus vel acutis calcaribus, iter versus Blavium festinanter fugitivus continuavit, non multum curans quis etiam suorum sequeretur, jejunus penitus et inanis. Quod cum suis nobilibus innotuisset, semicoctis cibariis relictis, subito impransi arreptis equis velocioribus, regem suum raptim consecuti sunt, sibi cum ipso apud Blavium refugium mendicantes. Vestigia igitur eorum pedetentim insecutus, cum summa necessitate exercitus [1] Anglorum numerosus, impransus et præ debilitate deficiens, tantam hominum delicatorum et equorum oneratorum, plaustrorum, et bigarum jacturam incurrebant, ut videntes ad lacrimarum abundantem effusionem [2] pietas commoveret. Erat enim iter viginti miliarium illius patriæ; circiter quadraginta, vel potius quinquaginta, secundum æstimationem miliarium Anglicorum. Et nisi prinorum et prunorum silvestrium obiter refocillarentur exili interim edulio, animæ eorum in ipsis defecissent. Rex [3] autem Francorum Xantonas veniens, veneranter a civibus et clero susceptus, civitatem illam nobilissimam in suam sine difficultate suscepit ditionem. Et cum post fugam illam nimis probrosam et dampnosam vix palpitantes fatigati Anglici nostri pervenissent Blavium, et rex per paucos dies ibi commorans et quiescens spiritum resumpsisset, (non enim comederat vel dormierat jam per dies duos et etiam duas fere noctes,) cogitavit inde recedere, ut asilum tutius posset invenire. Et inito consilio cum suis primatibus, versus Burdegalim tendere concepit intentionem. [In recessu vero a

A.D. 1242. orders the city to be burnt, and flies to Blaye.

His losses and distress.

Reception of Louis IX. at Saintes.

Henry III. at Blaye.

His losses.

[1] C. ins. *regis.*

[2] *effusionem*] confusionem, C.

[3] *Rex . . . . ditionem*] In the margin.

A.D. 1242. Xantonis] dominus[1] rex Angliæ capellam suam [a properando] amisit, id est, omnia ornamenta sacerdotalia preciosissima, et multa alia, quæ longum essent enarrare, præter reliquias. Veruntamen ipsum regem Angliæ versus Blavium fugientem insecutus est rex Francorum acerrime, usque ad locum qui vocatur Quarta[2] Leuca; sed ibi rex Francorum interim restitit, graviter infirmatus. Rex[3] Angliæ, audito quod rex Francorum infirmabatur, apud Blavium per aliquot dies commorabatur.

Nota miraculum.

Pons surrendered to Louis IX.,

Hæc igitur cum audisset Reginaldus de Pontibus, ad alas regis Francorum properanter confugiens, et pacem per amicos quærens, et vix inveniens, se et civitatem de Pontibus regis Francorum subdidit ditioni.

Civitati autem Pontibus regi Francorum subditæ imposuit idem rex fideles.

who ejects the Poitevins from it.

Civitati igitur sibi subditæ, scilicet de Pontibus, aliis quoque castris in circuitu existentibus, dominus rex Francorum fideles suos, ejectis Pictavensibus, cautius stabilivit.

Willelmus dictus Archiepiscopus facta proditione de thesauro regis Angliæ ad regem Francorum aufugit.

William l'Archevêque obtains money from Henry III., and then deserts to the French, who mock at him.

Cum autem talia ad audientiam Willelmi, qui dicitur Archiepiscopus, pervenissent, et ipse similia facere cogitavit, ita tamen ut prius bonis regis Angliæ saginaretur. Misit igitur in dolo ad ipsum regem verba pacifica et consolatoria, asserens sub attestatione Divini judicii, quod, etsi omnes Pictavenses retrorsum abissent nequiter arcuati, ipse quamdiu vitæ spiraculum in pectore suo palpitaret, a rege Angliæ, qui tot ei bona contu-

[1] *dominus . . . reliquias*] In the margin. The words in brackets, not in B., are from C.; *dominus rex Angliæ* is not in C.

[2] Cartelègue, (Gironde).

[3] *Rex . . . commorabatur*] This is in rubrick, as the heading of a chapter, and so also in C.

lerat, nunquam discederet, nec ad Francos confugeret, quorum superbia intolerabilis omnes sibi subjectos, postquam invaluerint, conculcat quasi lutum platearum. Supplicat ergo regi Angliæ, quasi domino naturali et indivisibili, quatinus milites animosos et omnibus necessariis communitos ad defensionem suæ civitatis, videlicet de Partenay, sine moræ dispendio destinaret, et thesaurum ad ejusdem communitionem. Quibus sermonibus mellitis et mollitis cum rex nimis cereus fidem adhibuisset, et omnia juxta verbum suum complevisset, ipse Willelmus memoratus milites a rege Angliæ ad auxilium suum destinatos aufugavit a civitate sua viliter repulsos, thesauro retento sibi pro stipendiis contribuendo. Et sic se ipso cum suis omnibus hominibus et civitate ad alas regis Francorum pacem faciendo convolavit. Super quem Franci deridendo linguam ejecerunt, et cynice reprehendendo, quasi Caym ad signum positum digito monstrantes, proditorem signaverunt. A.D. 1242.

Vicecomes de Thoarz avertitur a rege Angliæ.

Hæc cum audisset vicecomes de Thoarzio, in quo tot et tanta congesserat rex Angliæ beneficia, et etiam suorum promotionem multipliciter procuraverat, cum clitellas suas plenas electo numismate esterlingorum ponderasset, *versus est in arcum pravum.* Et interlo- quentibus amicis, et pacem cum rege Francorum componentibus, reddita sibi civitate sua cum municipiis adjacentibus, exercitui Francorum additus, evidenter edocuit quæ fides fidei Pictavensium est adhibenda. f. 159 *b.* [Guy I.] vicomte de Thouars deserts to the French. Ps. lxxvii. 57.

Cives et populus et municipiorum custodes et universitas Pictaviæ ad regem Francorum conversa est.

Videntes igitur cives et municipiorum custodes quod eorum fortiores incurvati sunt, et rex ipse Angliæ, quasi nauta navem desperatam, qui eos debuit protex- Poitou goes over to Louis IX.

A.D. 1242. isse, fugiens dereliquisset, ad regis Francorum nobile dominium certatim convolarunt, omnesque comprovinciales se suaque ipsi protinus manciparunt.

De fidelitate Hertoldi oppidani Mirabelli, qui solus laudabiliter se gerebat.

Hertold, (Arthault) guardian of the castle of Mirambeau, goes to Henry III., and has his leave to do as he thinks best.

Hæc et his similia cum fama volatilis per Pictaviæ climata ventilasset, Hertoldus castri Mirabelli [1] inexpugnabilis custos fidelissimus, tactus dolore cordis intrinsecus, videns pro certo quod Francorum impetui, auxilio regis Angliæ destitutus, resistere, etsi voluisset, non valuisset, ait complicibus suis; "Ecce amici mei ac "socii præcordiales, omnis hæc nostra regia regio [2] heu "generali ruinæ patet et præcipitio. Quid opus factu? "Discordes facti nostrates et divisi induunt confu- "sionem. Servire cogemur inimicis nostris." Tandem post lamenta, lacrimas aduberes, et ab alto corde tracta suspiria, inito consilio, placuit ei regem Angliæ adire, dominum suum naturalem, cum ipso super hoc colloquium habiturus. Ad quem cum venisset, genas perfusus rore lacrimarum, exitus aquarum deducebant oculi ejus, singultibusque sermones suos perrumpentibus dixit ei, "Domine mi rex, videt excellentia vestra "per omnia nobis fortunam adversari. Et ego miser, "quid facturus sum? Potestisne mihi in hoc tanto "periculo suffragari, et obsidionem, si me contingat ob- "sideri, violenter repellendo amovere? Cogarne, sicut "vicini mei, involvi communi calamitati, et [3] jugum "Francorum intolerabile, quod semper hactenus ante- "cessores mei respuentes abjecerunt, miserabiliter modo "subire?" Cui rex Angliæ demisse respondit; "Vides, "Hurtolde, vires meas, quæ vix ad meam sufficiunt "ereptionem. Dominus noster ac Redemptor Jesus

[1] Mirambeau (Charente-inférieure, arr. Jonzac).

[2] *regio heu*] Written over an erasure.

[3] *et*] ut, B.

" Christus proditus fuit per discipulum suum Judam, A.D. 1242.
" et quis igitur tutus erit? Ecce comes de Marchia, *Offendiculum.*
" quem pro patre habui, perniciosum vobis omnibus
" reliquit exemplum. Confidi in baculum arundi-
" neum, et ejusdem fragmenta vulneraverunt me. Solus
" laudabiliter egisti, qui me super his consulere vo-
" luisti. Si quid de meo justo titulo possides, me
" donante [tibi] benigne concedo possidendum. Fac
" igitur licentius, quod in oculis tuis videbitur ex-
" pedientius." Recedens igitur idem H[ertoldus] a He goes to Louis IX., and is kindly received.
præsentia regis ac domini sui, flens et ejulans venit
ad regem Francorum crinibus hirsutis et oculis præ
fletu rubicundis, et ait, " Domine mi rex, iratus Deus
" tanta in me mala congessit, ut oporteat me, etsi in-
" vitum, ad asilum vestræ protectionis confugere.
" Mihi derelictus sum. Ad vestram igitur regalem
" excellentiam confugio gemebundus; castra mea, si-
" mulque meum accipe et accepta famulatum." Cui
rex Franciæ sereno vultu respondit; " Amice, bene in-
" notuit mihi, quomodo dominum[1] tuum regem Angliæ
" adisti, et quæ verba ei[2] protulisti. Tu solus fideliter
" te gessisti. Te tuaque benigne suscipio contuenda.
" Tales approbo. Talibus misericordiæ sinus est pan-
" dendus." Hertoldus igitur castrum nobilissimum de
Mirebello in manibus regis Francorum resignavit, cum
omnibus ad illud pertinentibus. Sed rex Francorum
statim accepto ab ipso juramento fidelitatis, ipsum ei
custodiendum confidenter liberavit. Et eodem exemplo Montauban almost the only place left to the English.
omnis illa pars, præter Montem Albani cum[3] paucis
aliis, ditioni Francorum mancipatur.[4]

Partus.[5]

Rex autem Angliæ apud Blavium usque ad Assumptionem beatæ Virginis, donec scilicet regina, apud

[1] *dominum*] om. C.
[2] *ei*] om. C.
[3] *cum*] et, B.
[4] *mancipatur*] mancipantur, B.
[5] This and the following headings are incorrectly interchanged in B.

A.D. 1242. Birth of Beatrice, daughter of Henry III., at Bordeaux, 25 June.

Burdegalim commorans, peperisset, moram continuavit, in tentoriis fixis in pratis amœnissimis, promtus versus Burdegalim citius avolare, si per exploratores suos regem Francorum Blavio appropinquaturum cognovisset. Peperit igitur uxor ejus regina Alienora filiam, in[1] crastino Nativitatis sancti Johannis, et vocatum est nomen ejus Beatrix, sicut mater ipsius reginæ vocitatur.

Commorante rege Blavii, venit ad eum comitissa de Biarde cum filio suo Gastone.

The countess of Bearn obtains money from Henry III.

Eodemque tempore, quædam mulier singulariter monstruosa et præ grossitudine prodigiosa, comitissa[2] videlicet de Biarde, cum filio suo Gastone[3] et sexaginta militibus, venit ad regem, ducta cupidine esterlingorum, quibus noverat regem Angliæ abundare. Et facta conventione stipendiaria, morabatur cum eo, et accepit a rege qualibet die pro stipendio tredecim libras esterlingorum, quæ nunquam regi profuit, immo potius offuit, et in fine defuit, immo verius prodidit et depauperavit.

Nota quia rex multis debitis onerabatur.

Rege Francorum disponente insequi regem Angliæ usque Blavium et inde usque Burdegalim, orta est pestis inter Francos.

Louis IX. proposes to pursue Henry III. to Blaye and Bordeaux.

Rex interim Francorum, inito cum optimatibus suis consilio, quia vidit opus Martium in manibus suis feliciter prosperari, proposuit regem Anglorum, quem jam noverat Pictavensium viribus et solatio destitutum, et jam in proclivum desperationis declinantem, usque Blavium hostiliter insequi, et inde usque Burdegalim, si illuc foret migraturus, et negotium belli vel guerræ

[1] *in . . . Johannis*] In the margin.

[2] Gersende of Provence, widow of William de Montrate, count of Béarn.

[3] Gaston VII., count of Béarn.

usque ad consummationem indefessa diligentia continuare. Ecce Dominus misertus regis et regni Anglorum, *qui dat salutem regibus* prout vult, corda Francorum tam intolerabiliter superbientium quodam dissentionis inter eos exorto scismate perturbavit. Præterea, alimentorum penuria eorum exercitum, qui numerosus nimis erat, adeo miserabiliter invasit, ut fame et siti invalescentibus tumuerunt, et infirmantes contabuerunt, et variis afflicti miseriis animas fatiscentes exhalarunt.[1] Comprovinciales enim puteorum ora obturaverant, rivos et fontes intoxicaverant et exturbaverant, prata cum pascuis araverant, annonam[2] amoverant; unde haustis aquis equi perierunt, et oblatrantibus diebus canicularibus, qui tunc desæviebant, homines infirmi decubuerunt, et carentes requiei solatio et curantium medicamine, citius obierunt. Mortui igitur sunt in exercitu Francorum magnates vexilla portantes quater viginti, et de pedestri manu circiter viginti milia. Rege autem Francorum simul graviter infirmato, cecidit timor gravis cum desperatione super Francos, timebant enim vehementer regem suum, morte interveniente quæ nulli parcit, amittere; sicut apud Avinionem patrem suum Lodowicum repentine perdiderunt. Erat namque rex juvenis, tener, et delicatus. Et jam dicta peste obierant milites strenui et incomparabiles, videlicet Robertus Malet Normannus, singulari dignus præconio, et Ricardus de Beumund, vir inter omnes Francos generosus, et gestis magnificis spectabilis, quem comes R[icardus] in Terra Sancta liberaverat. Coactus est igitur fatis sibi adversantibus treugas quinquennes a rege Anglorum caute tamen accipere petitas, et in Franciam quantocius ad solitum aera remeare. Quæ libenter, immo gaudenter, illi sunt concessæ.

A.D. 1242.

Ps. cxliii. 10.

Quarrels in the French army.

f. 160.

Distress and sickness.

The king taken ill.

Truce for five years granted.

[1] At the foot of the page is a drawing of a group of dead soldiers and others; above, "Pestis mortinii Francorum in Pictavia."

[2] *annonam amoverant*] In the margin.

A.D. 1242. *Rex Francorum infirmus acceptis treugis ad propria remeavit.*

Louis IX. returns home.

Rex igitur Francorum, ut respiraret, tum quia rex Angliæ ad ulteriora se transferre præparabat, quem insequi erat difficile in sua se transferentem, tum quia hiemalis instabat importunitas, mutato ex inopinato eventu proposito, in Franciam est reversus. Regrediens tamen per Xantonam, quam in propriam receperat, præcepit eam ad opus regni Francorum novis et renovatis muris et antemuralibus communire.[1] Similiter et alias civitates, acceptis juramentis a custodibus et obsidibus, et castra castellanis Francis et fidelibus suis fecit tutissime roborari; rege[2] Angliæ se in Wasconiam, sed[3] inutiliter, transferente, et cum regina sua dies otiosos apud Burdegalim desidiose[4] consumente; interim tamen Wasconienses cum Biarda[5] thesauris ejus minime pepercerunt. In octavis autem sancti Mathæi Apostoli rex in Franciam veniens ab infirmitate sua convaluit. Multi tamen ex recepta materia in partibus Pictaviæ nobiles, postquam in Franciam redierunt, et post diuturnos languores infirmitate correpti, viam universæ carnis sunt ingressi.

Henry III. in Gascony.

Recovery of Louis IX., 28 Sept.

Exigitur auxilium pecuniare in Francia ab ecclesia.

He asks an aid from the prelates and religious orders, and obtains a twentieth.

Convocatis igitur universæ ecclesiæ prælatis in regno Francorum constitutis, Parisius, videlicet archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, Nigri, Cisterciensis, et Prati-monstrati ordinum, procuratoribusque capitulorum cathedralium, exegit ab eis rex Francorum auxilium pecuniare. Et ne videretur rationabiliter pati repulsam, addidit causam, videlicet ad expugnandum hæreticos Albigenses. Imponebat enim rex co-

[1] *communire*] Par. has vel -i over this word.

[2] *rege*] rex, C.

[3] *sed inutiliter*] Written by a modern hand over an erasure.

[4] *desidiose consumente*] Written over an erasure.

[5] Countess of Bearn; see above, p. 224.

miti Tholosano veterem notam hæreseos, in cujus rei argumentum idem comes quosdam fratres Prædicatores nuper, ut ait, nequiter trucidavit. Prælati igitur, videntes se Papali regimine destitutos, licet non tenerentur de jure ad imperium alicujus sæcularis personæ in gravamen ecclesiæ aliquod subsidium contribuere, considerantes tamen quia dies mali sunt, et ubi multitudo in strage est, subtrahendum est aliquid severitati, vicesimam partem reddituum suorum illius anni, sub brevi termino persolvendam, universaliter compromiserunt. A.D. 1242.

De dedicatione ecclesiæ de Waltam.

Eodemque anno, videlicet in crastino sancti Michaelis, dedicata est ecclesia conventualis canonicorum de Waltam ab episcopo Norwicensi Willelmo, sollempniter valde, assistentibus aliis plurimis episcopis, prælatis, et magnatibus venerabilibus, statim[1] post dedicationem ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum, ut peregrinantes hinc inde indistanter transmearent. Dedication of the church of Waltham, 30 Sept.

Scutagium exigitur a rege Angliæ per totam Angliam.

Ipso quoque eodem tempore scutagium per totam Angliam, viginti[2] solidos de scuto, rex[3] Angliæ sibi fecit extorqueri. Eodemque tempore, Adam abbas de Wareduna confirmatus est in episcopum Cunerensem,[4] qui episcopatus est in Hybernia, subjacens metropolitanæ diocesi archiepiscopi Armachani. Scutage. Adam, bishop of Connor.

[1] *statim . . . transmearent*] In the margin.

[2] *viginti . . . . . scuto*] In the margin. It is not in C.

[3] *rex . . . extorqueri*] Written over an erasure.

[4] His mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1242. *Quidam magnates Angliæ petunt licentiam repatriandi, causa recreationis.*

Several English nobles ask leave to return home.

Sub eisdem quoque temporibus, comes Bigod, comes Wintoniensis Rogerus, et alii quamplures magnates, venerunt ad regem, querimoniam gravem coram eo reponentes, quod ipsos sine alicujus adminiculi consolatione a partibus propriis in tam longinquas partes proditorum inconsultius protraxisset. Unde cum rex Francorum cum exercitu suo in partes interiores Franciæ se suosque causa recreationis transtulisset, similiter et ipsi licentiam recedendi et in Angliam redeundi causa consimili licentiam postularunt. Cui rex; "Patetne via secura?" at ipsi; "Quæremus." Et cum a rege Francorum liberum transitum per Franciam

Speech of Louis IX.

postularent et impetrassent, ait rex Francorum, "Rece-" dant libere liberi per terram meam remeantes irredi-" turi." Et cum super hoc a suis redargueretur, ait rex, " Vellem ut omnes inimici mei longe a me sine reditu " peregrinarent." Et sic in pace per Franciam, non

Offendiculum.

sine Francorum subsannatione, in Angliam redierunt.

Vacat.

Et eodem tempore, quia non suppetebat facultas cuidam nobili de regno suo Angliæ, scilicet de Borealibus

Unjust treatment of William de Ros by Henry III.

partibus, Willelmo videlicet de Ros, ut moram faceret cum rege in partibus transmarinis, præcepit rex præcipitanter ut terris suis, licet sine judicio parium suorum, disseisiretur. Quod videbatur cunctis injustum et tirannicum; quia cum idem W[illelmus] egeret, regique diceret,[1] "Domine mi rex, accipe terram meam " sub titulo pignoris, et commoda mihi unde tibi

Remonstrance of earl Richard,

" militem competenter, et morabor." Hæc et his similia cum percepisset comes R[icardus], fratrem suum regem acriter redarguit, et cum initiato litigio, non sine mentis amaritudine, ab ipso recessit repatriaturus. Ipse igitur advocatis quibusdam nobilibus, præparavit se ad transfretandum.

f. 160 *b.* Rex autem inconsulte raptu repentino in iram et

Vacat.

[1] *diceret*] dixerat, C. This paragraph is at the foot of the page in C.

minas contra comitem resolutus est. Comes autem dissimulans, ut impetus fratris voluntarios palliaret cautius, adhuc eum secutus est. Sed cum ipsum postea videret consiliis suorum penitus rebellem, assumptis secum comite Marescallo W[altero] et comite[1] Hertfordiæ, cum multis aliis magnatibus, relicto rege, qui se penitus Burdegalensibus et Wasconiensibus commendaverat, et consilium suorum naturalium contemperat, naves ascendens, ad propria remeavit. Rex autem otiis vacans, et inutiliter thesaurum suum dispergens apud Burdegalim, cum regina sua, quæ jam sibi filiam peperit, moram desidem continuavit.

A.D. 1242. who leaves his brother.

The king wastes his time and treasure at Bordeaux.

Comes R[icardus] et multi nobiles vix perveniunt Cornubiam.

In festo autem Sancti Lucæ, prædicti nobiles velificantes, et multa pericula in mari vix pertranseuntes, post multa freti discrimina Cornubiam pervenerunt. Tamen[2] comes R[icardus], facto voto de quadam abbatia[3] pro anima sua et ejus liberatione, vix a portis mortis liberatus, applicuit in quadam insula juxta Cornubiam; [quæ[4] insula vocatur Sully, distans a Cornubia per tantum maris spatium quantum vero imaginatur inter Doveram et Witsandiam, a mari circumquaque vallatum.] Aliæ autem naves, quæ simul a litore cum nave comitis R[icardi] exierunt, violentia raptæ ejusdem tempestatis et dispersæ, ad alia litora sunt transvectæ.

The nobles land in Cornwall, Oct. 18.

Earl Richard at Scilly.

Tempestas et inundatio.

Eodemque anno, in vigilia Sancti Ædmundi, tonitrus [magnus et][5] manifestus cum coruscatione, in triste præ-

Great storm, 20 Nov.

---

[1] Richard de Clare.

[2] *Tamen . . Cornubiam*] In the margin.

[3] This was Hayles in Gloucestershire, founded by Richard of Cornwall in 1246 (below, f. 204 *b*, and Waverley Annals, p. 337). It was dedicated in 1251. See below under the year 1251, f. 253.

[4] *quæ . . . vallatum*] From C. It is not in B.

[5] *magnus et*] From C.

A.D. 1242. sagium futuræ et diuturnæ tempestatis, aures et corda perterruit[1] mortalium. Nec fefellit pronosticum. Subsecuta est etenim continuæ intemperiei,[2] per multos dies perseverans, tristis aeris perturbatio. Inundaverunt etiam aquæ pluviales, adeo ut Thamensis fluvius, solitos fines transgrediens, se versus Lamheth per sex miliaria dilatando, domos et agros importune sibi vendicavit. In magnam etiam aulam Westmonasterii equi pro superfluentibus aquis suos vehebant assessores.[3]

Inundation of the Thames.

Blada archiepiscopatus transportantur.

Corn and other provisions sent from England to the king.

Circa idem quoque tempus, rex districte præcipiendo significavit archiepiscopo Eboracensi, regni custodi, ut blada archiepiscopatus Cantuariensis et aliorum maneriorum et episcopatuum tunc vacantium, cum baconibus et sale et aliis hyematuro necessariis, pannis quoque ad vestes faciendas adjectis, sibi sine moræ dispendio usque Burdegalim transmitterentur. Unde, absque denariorum non parva multitudine, missa sunt decem milia summarum frumenti et quinque milia avenæ cum totidem baconibus, ac si esset Anglia puteus inexhaustus.

Vacat quia offendiculum.

Mandatum [*indecens*].[4]

He demands that the property of the nobles who had left him should be confiscated.

Significavit etiam districtius præcipiendo memorato archiepiscopo, ut terras et possessiones ipsorum, quasi proditorum, qui eum in transmarinis partibus reliquerunt et fortuitis casibus indefensum exposuerunt, infiscaret, præcipue tamen Willelmi de Ros et quorundam aliorum nobilium de partibus Angliæ borealibus, qui propter hoc magnam postea incurrebant jacturam.

---

[1] *perterruit*] corruit, C.

[2] *intemperiei*] intemperies, C.

[3] A boat is drawn in the margin; above, "nota inundationem insoli- "tam et inauditam."

[4] *indecens*] From C.; it is erased in B.; *indecentius* is written over it in a later hand, which C. has in the margin. This and the next chapter are in the margin in C.

Archiepiscopus autem, providus et circumspectus, sciens quoniam culpabiles non erant, si a rege captis treugis, ingruente paupertate eorum, causa recreationis ad horam recessissent, in hoc tirannico præcepto noluit constantiam suam tantæ levitati inclinare, sed potius sub dissimulatione pertransire, præsertim cum rex, ut ad propria consultius remearet, noluit vel fratris sui comitis R[icardi] vel aliquorum suorum consiliis fidelium assentire, sed potius sibilis Wasconensium consentiens apud Burdegalim cum regina sua, in sibilum et derisum Francorum et dampnum proprium, commorari. Remanserunt autem cum rege, non sine magno dampno et rerum suarum jactura, comes Legrecestriæ S[imon] de Monteforti, comes Sarum Willelmus, et multi alii nobiles Angliæ, graviter ære alieno se obligantes et rerum variarum penuriam tolerantes, desidiosi et probrose pigritantes.

A.D. 1242.

Vacat.

He remains at Bordeaux.

Simon de Montfort and others with him.

Crescit contemptus regis et infamia.

Contraxit interea rex notam infamiæ indelebilem, eo quod, spreto suorum consilio naturalium, adhuc mandata comitis Tholosani, necnon et regis Arragonum,[1] amicorum arundineorum, crebro et amicabiliter susce-pisset, qui tempore necessitatis nihil ei profuerunt, immo potius obfuerunt. Quorum etiam unus hæreseos, alter inconstantiæ et[2] rupti fœderis maculis deformabatur. Attemptabant etiam seminare discordiam inter regem et fideles suos, præcipue comitem S[imonem] de Monteforti, pro antiquo odio patris sui S[imonis], qui quondam regem Arragonum et Albigenses potenter expugnavit. Nec jam, ut antea, ipsum regem Angliæ Wasconienses vel diligebant vel commendabant. Quod cum regi Francorum, quasi super hoc gratulabundo, nuntiaretur, ait; "Sinite, sinite. Nolite ipsum deri-" dere, vel deridendo me ipsi odiosum reddere. Ele-

Vacat.

Offendiculum.

Contempt for him increases.

The Gascons care less for him.

Speech of Louis IX.

[1] James I.

[2] *et ti fœderis*] In the margin.

A.D. 1242. " mosinæ suæ et missæ ipsum ab omnibus periculis " et probris liberabunt." Similiter quoque audivi Leolinum principem Norwaliæ, sibi adversantem, affirmasse.

Obiit Ricardus de Burgo.

Deaths of Richard de Burgh,

Circa eadem tempora, obiit nobilis vir Ricardus de Burgo,[1] multas habens possessiones et terras in Hybernia, de conquestu patris sui magnifici.

Obiit Hugo de Lascy.

and Hugh de Lacy.

Et eodem anno, Hugo de Lascy,[1] bellator nominatissimus et magnæ partis Hyberniæ conquisitor magnificus, ex hac luce migravit.

Transfertur de Græco in Latinum tractatus de xii. testamentis xii. patriarcharum ab episcopo Lincolniensi Roberto.

Grosseteste translates the 'Testaments of the twelve patriarchs.'

Ipsis quoque temporibus, episcopus Lincolniensis Robertus, vir in Latino et Græco peritissimus, *Testamenta*[2] *duodecim Patriarcharum* de Græco fideli interpretatione transtulit in Latinum, quæ per multa tempora incognita et abscondita fuerunt per invidiam Judæorum, propter manifestas prophetias de Salvatore in eis contentas. Sed Græci, omnium scriptorum diligentissimi investigatores, primi in notitiam illius scripti devenientes, illud de Hebræo in Græcum transtulerunt, et penes eos usque in nostra tempora reservarunt. Nec tempore beati Jeronimi vel alicujus sancti interpretis ad notitiam Christianorum, machinante Judæ-

[1] His shield and sword, inverted, are in the margin.

[2] The MS. used by Grosseteste is probably that now in the Cambridge University Library, Ff. 1. 24. Grosseteste's translation occurs very frequently in MSS. It was first printed at Haguenau in 1532. See Sinker's *Testamenta xii. Patriarcharum* (Camb. 1869), pp. vii, xvi.

orum antiquorum malitia, potuit quomodolibet devenire. Illum igitur gloriosum tractatum, ad robur fidei Christianæ et ad majorem Judæorum confusionem, transtulit plene et evidenter episcopus memoratus de Græco, verbo ad verbum, in Latinum, coadjuvante magistro Nicholao Græco, clerico abbatis Sancti Albani. A.D. 1242.

Eisdemque diebus, cum thesaurum ab Anglia detulisset non modicum et dies multos ac laboriosos in obsequio regis consumpsisset abbas Eweshamiæ et electus Coventrensis, in Wasconia diem clausit extremum, in[1] civitate quæ Regula sive Riola dicitur, sexto idus Decembris; et sepelivit eum honorifice episcopus[2] civitatis ejusdem. Eodemque anno, tertio[4] kalendas Decembris, obiit Jocelinus episcopus Bathoniensis, plenus dierum, vita et moribus commendabilis. f. 161. Death of the abbat of Evesham at La Réole. *Civitas Sancti Vitalis martyris.*[3] *Bathoniensis obiit.*

Præter scutagium quod extorserat rex Angliæ, omnia jam consumpserat inutiliter quæ in bonis habuit et eguit.

Ipso[5] quoque tempore, rex a Pictavensibus et Wasconensibus undique delusus, immo potius defraudatus, in tantam paupertatem et ignominiam delapsus est, quod scutagio extorto et omnibus thesauris et donativis ei collatis inutiliter consumptis, necnon extorsionibus, tallagiis, et aliis collectis excogitatis, post amissionem terrarum suarum et honorum in Pictavia, jam in Wasconia ære alieno graviter est obligatus, licet in dicto scutagio, non sine multo gravamine Anglorum, pro scuto viginti[6] solidos extorserit. *Vacat.* Poverty of Henry III.

---

[1] *in . . . ejusdem*] In the margin.

[2] An error. La Réole was not the seat of a bishop.

[3] This is a confusion with Ravenna.

[4] *tertio*] Sic for *decimo tertio*; two mitres and pastoral staves are in the margin, inverted.

[5] This and the two next chapters are in the margin in C.

[6] *viginti solidos*] So Par. in the margin, and C. B. has iii. marcas in the text.

A.D. 1242. *Exigitur juvamen pecuniare ab ordine Cisterciensi.*

Vacat. Offendiculum.

Aid demanded from the Cistercians.

Significatum est eo tempore districtius et amicabiliter supplicatum archiepiscopo Eboracensi a rege Anglorum, ut ipse archiepiscopus omnes abbates Angliæ ordini Cisterciensium subjacentes in unum auctoritate regis congregaret, et congregatos dulcibus affatibus conveniret, deprecans attentius ex parte ejusdem domini regis, pro regni promotione in partibus transmarinis militantis et etiam personam suam casibus belli ancipitis exponentis, ut eum in[1] exhibitione pecuniæ efficaciter promoverent et juvarent promovendo. Cui illi in unum congregati responderunt, "In quo, domine?" At archiepiscopus, "In parvo." Et cum inquisissent Cistercienses, "In quo parvo?" ait archipræsul, "In "tanta pecunia quantam potestis habere pro lana "vestra anni unius." Similis factus dicenti,

Their interview with the archbishop of York.

"Da mihi animas, cætera tolle tibi."

Non enim posset quis alimentorum penuriam per paucos dies tolerare et vitæ carere sustentaculis, quin animam exhalaret. Sed verbum regis positum fuit in ore archipræsulis.

Responsio Cysterciensium petentibus auxilium pecuniare.

Their answer.

At ipsi Cistercienses, comperientes sibi parari laqueos et dampnum imminere, prudenter responderunt hoc modo; "Domine archiepiscope, novit auctoritas "vestra quod nos omnes membra sumus unius capitis, "nec possumus sine nostro generali Cisterciensi capi-"tulo istud, quod ex parte domini nostri regis petitis, "concedere. Item, esto quod celebraretur in præsen-"tiarum capitulum generale, novimus, et novisse te-"netur discretio vestra, quod non licet nobis quem-

[1] *in exhibitione pecuniæ*] In the margin.

" piam juvare ad guerram exercendam, per quam A.D. 1242.
" sanguis effunditur, præcipue Christianus, ne juvantes
" ad hoc propter horrorem sanguinis irregulares effi-
" ceremur. Sed efficacibus et indefessis precibus, ele-
" mosinis, et aliis operibus pietatis ipsum dominum et
" patronum nostrum animo libenti libenter juvabimus.
" Et indubitanter credendum est, quod sic melius et
" certius prævalebit, et gloriosius triumphanti cæleste
" juvamen, nisi vacillet fides, quod absit, sibi sentiet
" profuturum." Quibus cum archiepiscopus torvo aspectu et adverso vultu respondisset, dicens, "Qua
" fronte ipsum regem in necessitatibus vestris aliquid
" rogabitis, qui ei sic tergiversando supplicanti in in-
" stanti articulo respondetis?" ait quidam abbatum Cisterciensium, "Domine, recolimus, quod quando con-
" secrabatur in regem, juravit se cuilibet justitiam
" exhibiturum. Non petimus ab eo quicquam speci-
" ale; non potest nec debet illud nobis denegare, quod
" juratum est generale. Nos justo regat moderamine,
" gravamen nullum contra justitiam inferendo. Si
" autem pro salute animæ suæ suorumque antecesso-
" rum et statu regni sui aliquod bonum speciale nobis
" contulerit, sinum pandimus gratanter recipientes."

Non transfretarunt abbates Cistercienses, adire nolentes generale capitulum.

The Cistercian abbats not allowed to go to the general chapter.

Ipso quoque anno non permissi[1] sunt abbates Cisterciensis ordinis transfretare, nec voluerunt, timentes sibi a regis satellitibus, maxime per mare, quasi ipso rege nesciente, pro eo quod lanas suas unius anni, ut dictum est, negaverunt, laqueos præparari. Se igitur eleganter per procuratores excusarunt, ne viderentur talia procurasse.

[1] *permissi sunt*] permittuntur, C.

A.D. 1242.

Conclusio.

Character of the year.

Transiit igitur annus ille, satis frugifer et fructuosus, aridus tamen et æstuosus, in fine sui febres generans errabundas et quartanas.

Rege inutiliter commorante apud Burdegalim colligitur interim in Anglia pecunia.

Henry III. remains at Bordeaux.

Anno gratiæ MCCXLIII., qui est annus regni regis H[enrici] III. vicesimus septimus, fuit idem rex apud Burdegalim hiemans et commorans inutiliter; comitissa de Biarde et G[astone] filio suo et Wasconibus cotidianas expensas et stipendia non modica ab ipso rege, quem tenebant, extorquentibus.

Impugnatur sed non expugnatur monasterium de Verines, ubi læsus et fere obrutus est Johannes Mansel clericus.

Siege of the monastery of Vérines.

Cum hæc tempora diffluerent, ne nil ageretur, quorundam rebellium Wasconiensium municipia a fidelibus regis ditioni suæ infra fines Burdegaliæ violenter mancipantur. Et dum quoddam monasterium, quod dicitur de Verrines,[1] ubi se recipiebant regi rebellantes, facientes manifeste de ecclesia castrum, immo potius speluncam latronum, per vallum truculentius obsidetur et a fidelibus regis impugnatur, nec expugnatur, quidam domini regis clericus et consiliarius specialis, nomine Johannes, cognomento Mansel, in armis strenuus et animo imperterritus, desidiam insultantium arguebat et moræ dispendium. Et dum prævius, dans exemplum aliis efficacius in adversarios insurgendi, voluit aditus præparare, quidam de obsessis, in eminentiori loco ecclesiæ constitutus, magni ponderis lapidem in ipsum
f. 161 *b.* clericum memoratum proiciens, crus suum cum compa-

[1] *Verrines*] Wermes, C. *Vérines* (Charente-Inférieure, arr. Rochelle),

gibus et medullis truculenter contrivit. Et cum paratus esset idem reliquum corporis memorati J[ohannis] lapidibus obruere, amici ejusdem J[ohannis], qui eum præcordialiter dilexerunt, oppositis corporibus suis propriis, et amplis clipeis, qui *targiæ* appellantur, vix eundem protegentes, a mortis discrimine liberarunt. Unde idem J[ohannes] graviter corpore deterioratus diu languit debilitatus. Sed postquam sibi restitutus cœpit industria cirurgicorum respirare, rex pro[1] experta ipsius strenuitate et fidelitate de speciali specialiorem ipsum J[ohannem] sibi assumpsit in consiliis moderatorem, ita ut meritis suis exigentibus inter primos Angliæ meruit connumerari.

A.D. 1243. John Mansel wounded.

Audito quod abbas Eweshamiæ de medio sublatus est, monachi Coventrenses præcentorem suum habent pro suo electo et protegunt.

Circa eadem tempora, monachi Coventrenses, audito certo rumore de morte abbatis de Eveshamia, qui, procurante rege, in episcopum Cestrensem electus fuerat, præcentorem suum, dominum[2] Willelmum cognomento de Monte Pessulano, quem ipsi cum aliquibus canonicis Lichefeldensibus, sibi unanimiter consentientibus, elegerant, pro electo suo habent et protegunt. Sed rex, qui alium promovere in ipsum episcopatum proposuit, electionem neque electum acceptat, stantibus cum ipso rege quibusdam Lichefeldensibus canonicis; unde sumptuosa utrobique lis oritur et morosa.

William of Montpelier treated as bishop by the Coventry monks, but rejected by the king.

Conqueritur rex de carentia thesauri et victualium.

Eodemque tempore, ingrediente jam mense Martio, literæ regis Angliæ transmissæ de partibus transmarinis venerunt ad archiepiscopum Eboracensem, qui in

The king complains he had received no stores or money.

[1] *pro*] om. C.

[2] *dominum . . . . Pessulano*] In the margin.

A.D. 1243. regno Angliæ vices summi agebat yconomi, rumores flebiles, quod, scilicet, nulla navis ad eum venerat militare præsidium deferens aut pecuniare, post adventum abbatis de Eveshamia, qui fluctuum tempestatibus jactatus et per aliquot dies languens de mundo transmigravit. Archipræsul autem super hoc vehementer obstupuit, cum thesaurum et victualia multa ad eum antea transmisisset. Unde firmiter credebat et timebat, quod omnia absorbuit vindex ira Creatoris, maris voragine suscipiente. Paravit igitur nova victualia, ipsi igitur [1] transmittenda, cum thesauro licet minime profecturo.

Quinque Portuum custodes se conqueruntur aliquotiens fuisse victos a transmarinis, et petunt auxilium.

The guardians of the Cinque Ports apply to the archbishop of York for aid.

Venerunt etiam ad eundem archiepiscopum Quinque Portuum custodes, graviter conquerentes, se jam ter non sine hominum et navium et rerum multarum jactura irrestaurabili a transmarinis, præcipue a Calesiensibus, quos causa lucri impetierant, fuisse repulsos. Asserebant etiam veraciter, se non posse, nec etiam omnem classem Angliæ, classi paratæ ex adversa parte resistere. Et addiderunt; "Provideat igitur sibi regale "consilium de sibi et nobis paratis et parandis insi- "diis occultis et manifestis irruptionibus, in proximo "dirius et durius imminentibus. Comes enim Britan- "niæ cum omni navigio Britanniæ et Pictaviæ, ar- "mata manu bene communito, omnibus ex nostra "parte existentibus, et de nobis ad regem vel a rege "ad nos commeantibus, hostiliter insidiatur. Unde "omni regis auxilio tam pecuniari quam militari de- "stituti, ad auxilium consilii vestri confugimus, nobis "non sufficientes. Præterea ad nostri cumulum pa- "voris, Normanniæ confinia inhabitantes et litora "maris ulteriora custodientes, cum Withsandiæ et

[1] *igitur*] om. C.

" Calesiæ naucleris, vix nos permittunt vel etiam arti A.D. 1243.
" piscatoriæ aliquatenus invigilare. Piratæ quoque cum
" galeis alta maris custodientes non permittunt etiam
" peregrinantes ad propria remeare. Unde jam regi
" Anglorum Burdegalis pro carcere reputatur, nisi
" nobis caveat vestra citius providentia, in navali
" expeditione copiosa et thesauro abundanti. Non
" enim sunt, ut aiunt, treugæ, quæ initialiter prælo-
" cutæ sunt et quasi subarratæ, adhuc hinc et inde
" confirmatæ, vel locis, vel personis, vel tempore limi-
" tatæ." Hæc cum ad aures archiepiscopi pervenissent, vix naves oneratas regi destinandas jam audens transmittere, significavit regi præscise, quod, sicut se suaque diligebat, errores suos conceptos festinanter satageret corrigere, et prudenter diruptis laqueis, quibus proditiose tenebatur irretitus, reditum in Angliam maturaret. Cui[1] quidam apostrofando ait regi jocose,

Burdegalis jam pro carcere reputatur cum jam aditus pateat, non exitus.

Mandatum ut caute redeat rex.

" In terris galeas, in aquis formido galeas ;[2]
" Inter eas et eas, consulo cautus eas."

Dissentientibus cardinalibus impeditur electio Papalis et vacat sedes.

Diebus quoque sub eisdem, dominus imperator F[rethericus] significavit cardinalibus, corpore dispersis et voluntate dissentientibus, ut in unum convenientes unanimiter Papam eligerent. Asserebat enim in hoc eorum crimine etiam ipsummet notam infamiæ non minimam contraxisse. Credebatur enim et dicebatur a multis, veritatem rei ignorantibus, quod ipse principaliter ecclesiæ Romanæ promotionem impediret, et vacationem sedis Apostolicæ procuraret. At ipsi cardinales, non adhuc inter se saltem scintillantem sub cinere caritatis igniculum invenientes, impediente antiquo humani generis inimico, nec concordes nec convenientes

The emperor desires the election of a Pope.

The dissensions of the cardinals prevent it.

[1] *Cui . . . eas*] In the margin, and so also in C.

[2] i.e. *galeias*.

A.D. 1243. They ask for the release of the captive cardinals.

Papam eligere voluerunt. Veruntamen instanter dominum imperatorem postulabant, ut si se pacis ac libertatis ecclesiasticæ haberi cuperet æmulatorem, sub bonæ pacis spe certissima, quos adhuc tenuit incarceratos prælatos ecclesiæ,[1] liberos abire permitteret.

Legati et prælati quos imperator tenuerat incarceratos abire liberi permittuntur.

The captive cardinals released.

Imperator igitur, dictis cardinalium fidem adhibens indubitatam, et firmiter credens, tam Papam eligendum, quam ipsos cardinales pacem regno et sacerdotio congruam et honorabilem provisuros, omnes quos habebat incarceratos prælatos[1] et legatos, liberos sine aliquo impedimento vel redemptione liberaliter abire permisit.

Obstinati cardinales et dissidentes nec adhuc in electionem papalem poterant consentire.

f. 162. The cardinals cannot agree upon a Pope.

Cardinales autem adhuc obstinati, et in dissensione et odio mutuo permanentes, et imperatorem quasi pro deluso habentes, seminante zizania inter eos Sathana, nec adhuc voluerunt convenire, ut unanimiter Spiritus Sancti gratiam invocando postularent, ut ecclesiæ universali et Papali sedi feliciter ac rite providerent; cum tamen nuper liberati a carcere imperiali in districto veritatis examine et verbo veritatis, quæ est Deus, promisissent ipsi imperatori, suo liberatori, ut ipsi efficaciter pacem ecclesiæ et imperio convenientem et sedi Papali consilium pro posse suo procurarent.

Imperator sua spe frustratus jussit Albaniam prius depopulari, et possessiones cardinalium vastari.

The emperor in his anger

Cum autem vidisset imperator hæc effectu caruisse, et se sua spe defraudatum, in iram excanduit vehe-

[1–1] *ecclesiæ . . prælatos*] om. C. The omitted chapter has been afterwards inserted in the margin.

mentem. Et congregato exercitu copioso, ex novem aciebus constituto, qualibet ex quinque milibus armatorum equitum existente, Romam ex magna parte obsedit ratione eorum, qui dicti scismatis in detrimentum ecclesiæ et imperii, tam civium quam cardinalium, procuratores et fautores esse videbantur. A.D. 1243. besieges Rome.

At cives, causa quorum urbem expugnare proposuit, se legaliter excusaverunt, suam sufficienter purgantes innocentiam, et asserentes, cardinales tam locis quam cordibus [dissidentes] diversis urbibus dispersos fuisse et latitantes. Jussit igitur imperator obsidionem solvi, et edicto imperiali proclamari ac juberi, ut omnes possessiones et ecclesiæ cardinalium et civitates ecclesiæ ab ipso exercitu depopularentur. The citizens excuse themselves. The emperor orders his army to lay waste the possessions of the cardinals.

Vastata Albania cardinales sibi timentes conveniunt, ut ecclesiæ providentes Papam communiter sibi eligant.

Igitur quidam Sarraceni, et alii vastatores et malefici, tempore belli stipendiis imperatoris militantes, irruunt in Albaniam, nobilem civitatem, eam feraliter devastantes, ita quod nec ecclesiis in civitate existentibus, videlicet centum et quinquaginta, minime peperceruntasportantes vestimenta, calices, et libros, immo etiam quæcunque videbantur eis venalia, vel quomodolibet profutura, civibus datis in prædam et miserabile exterminium. Et cum paratus fuisset exercitus in alias possessiones ecclesiæ simili furore debacchari, significaverunt cardinales domino imperatori, humiliter deprecantes ut parceret iræ suæ juberetque cessare grassatores; et ipsi indubitanter, secundum præceptum suum et desiderium, Deum habentes præ oculis, ecclesiæ et imperio idoneum quantocius Romanum pontificem providerent. Mitigatus igitur imperator rabiem vastatorum edicto compescuit imperiali. Albano attacked and pillaged.

A.D. 1243. *Pecunia extorquetur a civibus Londoniarum.*

Money extorted from the citizens of London.

Circa idem tempus, cives Londoniarum ad gravissimam compulsi sunt redemptionem, quæ tallagium dicitur, sub hac forma. Venerunt exactores et regales æditui ad illum vel illum civem, dicentes; "Tantam "et tantam oportet te pecuniam domino regi, in lon- "ginquis partibus pro commoditate regni militanti "et nimis indigenti, donec in regno suo restauretur, "commodare." Et secundum voluntatem et æstimationem extortorum pecuniam civium mutilarunt. Sed hæc omnia et plura cives libentius contulissent, si scirent ea vel regi vel regno profutura; sed

"Cum labor in dampno est, crescit mortalis egestas."

Captæ sunt treugæ et firmatæ inter regem Francorum et regem Angliæ.

Truce for five years between England and France, 23 April.

Die vero sancti Georgii,[1] treugæ quæ captæ fuerant et prælocutæ inter regem Francorum et regem Anglorum, intermeantibus viris gravibus et discretis et[2] utriusque partis amicis, sunt quinquennes utrobique confirmatæ,[3] remanente tamen regi Francorum toto conquestu, quem in illa expeditione adquisierat. Immo etiam quædam municipia, quæ post recessum regis Francorum a partibus Pictaviæ rex Anglorum, ope fultus Wasconensium, sibi occupaverat, ditioni regis[4] Francorum sunt restituta. Pro quibus plene, tam in mari quam in terra, liberaliter infra dictum terminum optinendis, rex Anglorum regi Francorum quinque milia librarum esterlingorum, videlicet quolibet anno mille, fideliter numerabit. Comes autem Britanniæ, vir astutus et dolosus, dissimulans se hæc scire, more

The count of Britany takes to piracy.

[1] *Georgii*] So C. and the Hist. Anglor.; Gregorii, B. C. has *Gregorii* in the margin.

[2] *et utriusque partis*] om. C.

[3] In the margin two hands are clasped below two crowns, and the word "Treugæ" above.

[4] *regis*] regi, B. C. is correct.

piratico prædis et rapinis super mare cum suis galeis vigilanter intendebat, nolens ad litus venire, ne forte regium mandatum dampnosos discursus suos cohiberet. Et inter cætera dampna quæ idem interim perpetravit, unam maximam navem mercimonialem Baoniæ, ficus et amigdala et species varias deferentem et versus Angliam velificantem, instante Quadragesima, spoliavit. Rex igitur Francorum ad petitionem regis Anglorum injuriosos impetus dicti comitis, sub interminatione exhæredationis, refrænavit. A.D. 1243.

Obiit comes Harundelle Hugo de Albineto.

Eodemque anno, nonis Maii, obiit comes Harundelle,[1] Hugo de Albineto, in ætate juvenili, cum jam vix metas adolescentiæ pertransisset. Et apud Wimundham in ecclesia Sanctæ Mariæ, videlicet prioratum Sancto Albano pertinentem, est sepultus, cum patribus suis, dictæ ecclesiæ patronis et fundatoribus. Quo mortuo, illa nobilis hæreditas dispersa est, quatuor sororibus[2] distribuenda. Death of Hugh of Albini, earl of Arundel, 7 May.

Obiit comes Cantiæ Hubertus de Burgo.

Et eisdem diebus, comes Cantiæ,[1] Hubertus videlicet de Burgo, plenus dierum, post multos regis voluntarios impetus et persecutiones, et post tot varias fortunæ transmutationes, quarto idus Maii laudabiliter diem clausit extremum apud Banstude manerium suum. Et delatum est ejus corpus venerandum veneranter Londonias tumulandum in domo[3] fratrum Prædicatorum, quibus vivens multa bona contulerat, et inter cætera suum nobile palatium,[4] quod non multum distat a Death of Hubert de Burgh, 12 May.

[1] His shield and sword inverted are in the margin.

[2] Mabel, wife of Robert de Tatshall, Isabella, wife of John, son of John Fitz-alan, Nichola, wife of Roger de Somery, and Cecilia, wife of Roger de Montalt. Dugdale, Baronage, i. p. 121.

[3] In Holborn.

[4] This was York-place, afterwards Whitehall. See Raine's Archbishops of York, i. p. 291.

A.D. 1243. palatio comitis Ricardi, juxta Westmonasterium, quod postea comparavit archiepiscopus Eboracensis.

Rex adventum suum in Angliam præparat. Sed statim mutato consilio, quod magnatibus suis mandaverat, contramandat significans contrarium.

Henry III. prepares to return to England.

Per idem tempus, dominus rex videns per omnia fortunam sibi adversari, et jam sentiens fideles suos Anglicos sibi verum dixisse, quamvis sero ad cor rediens, pœnituit se salubribus consiliis non adquievisse. Significavit igitur archiepiscopo Eboracensi, ut ipse undecunque classem congregaret, mitteretque ei obviam, ut securius hostium insidias, si forte paratæ essent, obiter evitaret; reditum enim suum[1] in Angliam initurus foret in proximo; præcepit etiam, ut omnes Angliæ magnates super litus eum venientem exciperent[2] cum gaudio. Missa igitur classe munitissima obviam ei, significavit,[3] quod magnatibus suis ipsum super litus de Portesmue, non sine magnis expensis et tædiosis, diu expectantibus, miserabiliter[4] depauperabantur, eo quod adventum suum usque ad festum sancti Michaelis jam suspenderat. Regina enim vel adhuc ex puerperio vel ex alia infirmitate gravata[5] detinebatur. Præterea Burdegalenses, immo omnes Wasconenses, moram regis cum eis sibi sentientes fructuosam, multis procurabant argumentis, ut rex ibidem hyemando ex regno suo tam extorquenda quam extorta prodigaliter et sibi consumeret et inutiliter, eis tamen ad proventum. Unde cito post contigit, quod cum rex a Burdegali recessurus, custodemque quem senescallum vocant, ei idoneum, videlicet Nicholaum de Molis, providisset, jam jamque omnia ad custodiam terræ provide pro-

f. 162 *b*.

The people of Bordeaux and all the Gascons try to hinder his return.

[1] *suum*] om. C.
[2] *exciperent*] reciperent, C.
[3] *i.e.* the archbishop *significavit*.
[4] *miserabiliter depauperabantur eo*] In the margin.
[5] *gravata*] graviter, C.

curasset, et ascensa nave, alta freti velificando versus Angliam jam sulcasset, orta excogitati scismatis inter ipsos Wasconienses occasione, rex missis galeis festinanter revocaretur et redire cogeretur, ut exortus gravissimus conflictus ibidem sedaretur. Unde adventus ejus in Angliam multipliciter impediebatur. Expectabant tamen continue supra litus citimum archiepiscopus Eboracensis et magnates Angliæ, juxta præceptum regium, infiniti. A.D. 1243.

De quadam gravi dissensione orta inter conventum Cantuariensem et episcopum Lincolniensem pro depositione abbatis de Bardeneia.

Quarrel between the convent of Canterbury and bishop Grosseteste respecting the abbat of Bardney.

Profluentibus eorundem dierum decursibus, rege adhuc in transmarinis, ut dictum est, commorante, orta est gravis contentio inter conventum Cantuariensem et episcopum Lincolniensem, hoc modo. Quidam clericus exegit importune nimis ab abbate de Bardeneia[1] quoddam debitum, de debitis antecessoris ejusdem abbatis. Cumque oriretur super hoc controversia, archidiaconus[2] Lincolniensis desiderans quandam pontificalem dicti abbatis et ejus conventus, qua diu quiete[3] gavisi sunt, dignitatem enervare, ait clerico memorato dictum debitum exigenti; "Conquerere mihi graviter " et sollempniter in hac tibi illata injuria, et ego, " edomans ipsos monachos indomitos adversarios tuos, " omne tibi debitum restituam, violenter ab eis, si sic " oporteat, extorquendo." Ipse igitur, juxta cavillatoris consilium, gravem de abbate et monachis reposuit in propatulo coram archidiacono super hoc querimoniam. Citavit igitur archidiaconus abbatem, ut coram eo compareret, etiam in sua libertate, responsurus et super hoc juri pariturus. Quod cum videret abbas hoc esse juri ecclesiæ suæ et consuetudini con-

[1] Walter de Beningworth.

[2] Thomas Wallensis, afterwards bishop of St. David's.

[3] *quiete*] om. C.

A.D. 1243. Quarrel between the convent of Canterbury and bishop Grosseteste respecting the abbat of Bardney.

trarium, contradixit appellando. Archidiaconus igitur, repulsum jure se videns, citavit abbatem, ut alibi compareret; abbas autem noluit, innitens priori appellationi suæ. Sciebat enim ipsum insidiari ei, et nihil aliud quærere nisi suæ libertatis perturbationem et infirmationem, tali nacta occasione, pluribus edoctus argumentis præteritis, et nunc certior inchoatis. Noverat etiam experimento evidenti, quod si hæc causa usque ad episcopum ascenderet, quod archidiaconus versute quærebat, foret illi episcopus favorabilis in subversionem libertatis monachorum, qui habebatur religiosorum persecutor generalis, præcipue tamen quibus potuit adversari privilegiatorum. Archidiaconus igitur, quærens discordiæ seminarium ventilandæ, super hoc conquestus est episcopo, nodum[1] in scirpo[2] perscrutando. Citavit igitur episcopus abbatem, ut multiplicibus his excessibus responderet. Abbas igitur, immobiliter innisus priori suæ appellationi, noluit huic citationi obedire, sciens ipsum ad iram præcipitem et archidiacono suo in hac causa nimis favorabilem. Stomachatus igitur et ira plusquam deceret intumescens episcopus, statim quasi contumacem, dictum abbatem excommunicavit. Quod abbas patienter sustinens, humiliter sententiam servavit, ne in posterum de contemptu puniretur. Post hæc, non multis diebus elapsis, misit episcopus visitatores ad Bardenay, personas videlicet sæculares, potius paratos in monachos protervire, quam excessus, si quos invenirent, corrigere. Noluerunt igitur ipsos admittere, tum quia ex parte episcopi venerunt adversari, ex adversario manifesto destinati, tum quia missi sæculares ordinis monastici ignari penitus exstitere, tum quia abbas eorum, qui erat ipsorum pastor et capitaneus, per quem deberet eorum consilium solidari, sententiæ vinculo per ipsum

[1] "nodum in scirpo quæris." Terent. And. v. 4, 38.

[2] *scirpo*] cirpo, B.

episcopum fuerat innodatus. Ipsos igitur visitatores protervius instantes, et jam objurgantes, et violentam manuum impositionem sese exponendo provocantes, repulerunt ipsi janitores, et extra portam repulsos excluserunt, dicentes; "Petimus humiliter, ut citius "recedatis, antequam irruant in vos, nobis etiam "invitis, multi ad hoc ardenter animati, quorum im- "petus non poterimus refrænare." Ipsi autem comminantes recesserunt, et super his episcopo conquesti, de magnis majora loquentes, dicebant monachos armatos habuisse ad irruendum in eos, quos etiam ministri monachorum baculaverant, ut asserebant, veritatis metas impudenter transgredientes. Episcopus igitur, supra modum ad iram provocatus, comminatus est abbati et conventui ruinam et confusionem ad posse suum se præparaturum. Abbas igitur, multo mœrore perculsus, arctius quid agendum cogitabat. Per inquisitionem igitur certificatus, quod conventus Cantuariensis privilegium habebat appellationes recipiendi et tuendi, vacante sede Papali,[1] ad refugium talis remedii convolavit, reponens gravem super tali gravamine querimoniam. Indignatus iccirco episcopus, convocatis A[damo] episcopo Cunerensi[2] et quibusdam abbatibus nigri ordinis, scilicet Rameseiæ[3] et Burgi,[4] in sua diocesi existentibus, apud Hertfordiam, memoratum abbatem de Bardenay absentem nec pro se responsalem habentem, quasi convictum et contumacem, eo quod videbatur ei ipsum non rite in appellatione sua[5] processisse, et ipsi quasi episcopo suo prius non fuisse conquestum, ignominiose nimis deposuit. Significavitque conventui de Bardenai, quod in nullo ei obedire tenerentur, sed merito pro cassato et deposito eum, necnon et excommunicato,

A.D. 1243. Quarrel between the convent of Canterbury and bishop Grosseteste respecting the abbat of Bardney.

Grosseteste deposes the abbat of Bardney.

f. 163.

[1] *Papali*] An error for *Cantuariensi*. See the letter of Innocent IV., below, p. 258, and Grosseteste's letter cx., *Roberti Grosseteste Epistolæ*, p. 324.

[2] *i.e.* of Connor.

[3] Ranulf.

[4] Walter de S. Edmund.

[5] *sua*] om. C.

A.D. 1243. ex tunc haberent. Quod cum conventui Cantuariensi innotuisset, quod scilicet memoratus episcopus privilegia sua tam contemptibiliter violasset, convocatis quinquaginta presbyteris ipsius diocesis, in pleno conventu, in quo quinquaginta vel plures monachi sacerdotes[1] habebantur, candelis accensis pulsatisque omnibus campanis, ipsum episcopum Lincolniensem, quasi ingratum et ecclesiæ, cujus suffraganeus esse comprobatur, rebellem, sollempniter[2] excommunicavit.

The convent excommunicate bishop Grosseteste.

Contemptus.

Contemptus et ira vehemens.

Episcopus autem, ut viderat talis literas mandati, ipsas ad pedes suos projectas viliter conculcavit, non sine hoc videntium vehementi admiratione, propter effigiem beati Thomæ impressioni cereæ consignatam. Et adeo in vehementem iram excanduit, ut omnibus diceret audientibus, "Non quæro ut aliter orent mo-" nachi pro anima mea in æternum." Et convitiis affectum ipsum nuntium capi præcepit. Quod cum ministri ob reverentiam sacerdotii, (sacerdos enim fuit qui mittebatur,) hoc facere tardassent et trepidassent, eundem presbyterum a domo sua, quasi vile mancipium vel etiam latronem, præcepit expelli. Unde magis reddidit omnes attonitos et admirantes, qui in domo erant, viros discretos et literatos, quia etsi nulla alia causa subesset, posset rationabiliter ille sacerdos ipsum episcopum super violenta manuum injectione accusasse. Dictus autem episcopus, monachorum sententiam parvipendendo, immo vilependendo, non omisit celebrare, ecclesias dedicare, et alia pontificalia officia exercere; non perpendens, quod ex contemptu, etsi injusta sit sententia, robur tamen inde formidabile posset sortiri justitiæ.

He continues to exercise his office in disregard of their sentence.

---

[1] *sacerdotes* is after *quinquaginta* in C., but expuncted.

[2] *sollempniter*] om. C.

Universitas Francorum efficaciter persuadet, ut cardinales Papam eligentes ecclesiæ provideant. A.D. 1243.

The French exhort the cardinals to elect a Pope.

Per idem tempus, miserunt Franci sollempnes nuntios ad curiam Romanam, significantes persuadendo præcise et efficaciter, ut ipsi cardinales Papam rite[1] eligentes universali ecclesiæ solatium pastorale maturius providerent, vel ipsi Franci negligentiam eorum de sibi eligendo et providendo summo pontifice citra montes, cui obedire tenerentur, quantocius contrectarent. Et hoc audacter significabant, confisi de antiquo privilegio suo, per sanctum Clementem beato Dionisio concesso et optento, qui[2] concessit apostolatum eidem D[ionisio] super gentem occidentalem. Unde ipsi cardinales, quasi quibusdam stimulis, hinc domini imperatoris, inde Francorum agitati, Romam convenientes adierunt, ut Papam eligerent in unum ibidem congregati.

Eodem tempore una nocte videbantur innumerabiles stellæ cadere de cælo.

Falling stars, July 26.

Et eodem anno, videlicet septimo kalendas Augusti, fuit nox serenissima, aerque purissimus, ita quod lactea, sicut solet placidissima nocte hiemali, imminere manifeste apparebat, luna existente octava. Et ecce stellæ cadere de cælo videbantur, velociter sese jaculantes hac et illac. Non tamen, ut de more contingit, quædam faculæ per modum stellarum subruentes, quod, sicut determinatum est in libro Metheorum Aristotelis,[3] naturaliter contingit, sicut fulgur ex tonitru; sed in uno instanti præter solitum triginta vel quadraginta saltitaré vel cadere viderentur, ita scilicet, quod duæ vel tres simul uno tramite volare se mentirentur.

---

[1] *rite*] præcise, C.

[2] *qui . . . occidentalem*] In the margin.

[3] See Aristot. Meteor. i. 4, 1 (p. 8 in the 3d volume of the Oxford edition of Bekker's Aristotle).

A.D. 1243. Unde, si veræ stellæ fuissent, quod nullius sapientis est sentire, nec una in cælo remansisset. Considerent astrologi quid hujusmodi portentum significet; sed omnibus intuentibus videbatur nimis stupendum et prodigiosum.

Exemplum quod potestas Papalis ad fratrum universitatem divolvitur sede vacante Papali, et super hoc literæ universitatis.

Dierum illorum circulis revolutis, quia multi dubitabant, si Papalis potestas, sede vacante, ad fratrum, id est, cardinalium universitatem divolveretur, an non, per has literas, quas opusculo huic inserere duxi, plenius certificamur:

Letter from certain cardinals to the abbat of Wardon respecting the church of Guilden-Morden.

Nota exemplum de literis cardinalium vacante sede.

" Miseratione divina, R[aynaldus] Ostiensis et Velle-
" trensis, J[ohannes] tituli Sanctæ Praxedis, S[inibal-
" dus] tituli Sancti Laurentii in Lucina, S[tephanus]
" tituli Sanctæ Mariæ trans Tyberim, presbyteri, R[ay-
" nerius] Sanctæ Mariæ in Cosmedin, E[gidius] Sanc-
" torum Cosmæ et Damiani, O[tho] Sancti Nicholai
" in carcere Tulliano, diaconi, sanctæ Romanæ ecclesiæ
" cardinales, religioso viro abbati[1] de Wareduna, salu-
" tem in Domino.

" Ex parte magistri Petri Apostolorum principis
" basilicæ canonici, rectoris ecclesiæ de Morduna,[2] nati
" Jacobi Johannis Capote, civis Romani, fuit pro-
" positum coram nobis, quod dudum sanctæ recor-
" dationis dominus Gregorius Papa, falsis suggesti-
" onibus provocatus, Elyensi episcopo suas direxit
" literas, continentes, ut præfato magistro, vel alii
" ejus nomine, de proventibus ecclesiæ supradictæ mi-
" nime responderet, nec etiam permitteret responderi;
" sed ecclesiam ipsam ad manum suam retinens, pro-
" ventus ipsius perciperet et servaret, ut de utriusque
" juxta suum beneplacitum disponi deberet, contra-

[1] Adam, bishop of Connor. See p. 165 as to the cardinals.
[2] Guilden-Morden in Cambridgeshire.

" dictores per censuram ecclesiasticam appellatione A.D. 1243.
" postposita compescendo; decernens dominus Papa
" prædictus, nihilominus irritas et inanes omnes literas
" super ecclesia et proventibus ipsis, nomine præfati
" magistri optentas a sede Apostolica vel etiam opti-
" nendas, ut scilicet nemo conveniri posset per illas,
" nec aliquis auctoritate posset procedere earundem;
" et si processus esset habitus per easdem, esset
" irritus et inanis, nisi de præmissis plenam facerent
" mentionem, decano Eboracensi[1] et archidiacono Ri-
" chemundiæ[2] ad hæc omnia exequenda deputatis.
" Sed idem episcopus, in hujusmodi mandati execu-
" tione procedens, tibi per suas literas dicitur injunx-
" isse, ut si firma ecclesiæ supradictæ, vel aliqua pars
" ipsius, apud te forsan resideret, ipsam deponi faceres
" apud Bernewelle, in custodia prioris et sacristæ loci
" ejusdem, et ab inde in antea, dicto magistro vel alii
" ejus nomine de proventibus ecclesiæ supradictæ
" nullatenus responderes, sed eos deponi faceres ibidem,
" ut de eisdem possit secundum dispositionem hujus-
" modi summi pontificis responderi. Quare præfatus
" magister nobis humiliter supplicavit, ut, cum indig-
" num sit et omni rationi contrarium, ut pœna ipsum
" alligare debeat a suggestis prorsus insontem, provi-
" deri super hoc ei misericorditer dignaremur. Nos
" autem, penes quos potestas residet, Apostolica sede
" vacante, volentes præfato magistro gratiam facere f. 163 *b*.
" specialem ob suæ meritum probitatis, tibi districte
" præsentium auctoritate mandamus, quatinus eidem
" magistro, vel procuratori, vel nuntio suo, de firma
" ecclesiæ supradictæ, subtracta sibi auctoritate man-
" dati prædicti, plenam satisfactionem impendas, et ei
" de cætero, ut teneris, integre respondere procures,
" non obstantibus prædictis literis vel processibus
" habitis per eadem. Alioquin, ne mandatum nostrum

---

[1] Walter of Kirkham, afterwards bishop of Durham.

[2] John Romanus.

A.D. 1243. " ad nos vacuum revertatur, noveris nos priori fratrum " Prædicatorum Norwicensium, et Petro de Arche, " canonico ecclesiæ Sancti Angeli de Ferentino, nostras " literas destinasse, ut te ad id, si necesse fuerit, per " censuram ecclesiasticam debeant coarctare. Datum, " etc., anno Domini MCCXLIII., Apostolica sede va- " cante."

Comes de Marchia accusatus est sceleris, et coram rege Francorum appellatus acriter.

Cave[1] *quia offendiculum.*

Hugh, count de la Marche, accused by a French knight, consents to clear himself by duel.

Ipsis quoque temporibus, comes de Marchia, fortuna sibi undique adversante, a rege Angliæ, quem nequiter dereliquit, penitus derelictus, et a rege Francorum merito despectus, a quodam de regno Francorum milite strenuissimo, coram rege Francorum et fratre ejus A[lphonso] comite Pictaviæ, est in publico sceleris accusatus et appellatus; unde retentus est comes, quasi incarcerandus. Quod licet comes constanter infitiaretur, statim miles supradictus, more Francorum, cirotecam suam ei porrexit, se offerens in propatulo coram curia id corporaliter, secundum considerationem curiæ regalis, probaturum, exigens sibi exhiberi in duello justitiæ plenitudinem, secundum legem Francorum antiquitus et modo judicialiter juratam a regibus et approbatam. Quam cirotecam, quasi duelli vadium ostensam, comes recepit, spondens se defendendo dimicaturum contra ipsum facinoris notam sibi imponentem. Quod cum audisset filius ipsius comitis de Marchia primogenitus, a carcere liberatus regis Francorum, commota sunt viscera ejus, et prosiliens, ait; " Ego, si placet, pro " patre meo, suam purgando innocentiam, contra quem- " libet dimicabo. Inhumanum enim foret, ut aliquis " tantæ auctoritatis et ætatis certamen duelli conse- " reret." Comes autem Pictaviæ A[lphonsus] ad hæc respondit, dicens, " Nequaquam, ipse pro se pugnabit,

[1] This refers to the next chapter as well as this.

" ut appareat manifeste in propatulo ipsum[1] malorum A.D. 1243.
" dierum inveteratum multiplici fore facinore macula-
" tum." Dato igitur die certo et loco assignato, re-
cesserunt. Comitissa igitur, videlicet quæ quandoque His wife, queen Isabella, flies to Fontevraud.
regina fuit Angliæ, nomine Ysabella, audito hoc lugubri rumore, sibi tot malorum conscia, ad abbatiam sanctimonialium, quæ Fons Ebraudi[2] dicitur, aufugit, et ibi in quadam secretissima camera, sub specie religionis, vix tamen tuta latitavit. Multi enim Francorum necnon et Pictavensium eam inexorabili odio persequebantur, asserentes eam potius impiissimam Zezabel quam Ysabel debere nominari, quæ tot malorum perhibebatur fuisse seminarium.

Comes de Marchia vix a mortis discrimine liberatur.

Rumore igitur cito dilatato, quod comes de Marchia The duel is prevented, and the count saved by the French nobles.
pugnaturus contra quendam strenuissimum appellatorem duello vel se purgaret vel judicialiter puniretur, inter graviores Francorum cœpit murmur subrepere, quod si in duello succumberet, lege Franciæ periturus, filii ejus et consanguinei pro tanta crudelitate insurgerent ad vindictam, in necem regis occulte per venenum, vel insidias, vel more assesinorum irruendo manifeste conspirantes. Vel saltem, "quæ jam in Pictavia feliciter
" sunt adquisita, nacta guerræ redivivæ occasione, tur-
" barentur, et eadem facilitate qua nobis mancipantur,
" sub rege nostro tenero[3] et delicato, per Pictavenses,
" qui ventilogio comparantur, incautius amittantur."
Elaborantibus igitur vigilanter hinc inde amicis, viris gravibus et discretis, procuratum est, ut si regis et fratris ejus sedaretur ira, honor accresceret, lex salvaretur, misericordia laudaretur. Satisfacientes igitur appellanti, comitem de Marchia prudenter a probroso mortis dis-

[1] *ipsum*] ipsorum, C.
[2] *Ebraudi*] Ebrauli, B. C. is correct.
[3] *tenero*] terreno, C.

A.D. 1243. crimine liberarunt. Qui de curia gaudenter recedens, factus est Francorum dominationi de obligato nimis obligatior.

Rex Angliæ ab inutili effusione pecuniæ, quam in proditiosis Pictavensibus de more consumpserat, liberatur.

Payments made by Henry III. to Reginald de Pons, William l'Archevêque, Guy viscount of Thouars, and other Poitevins.

Rex autem Anglorum, licet sero, manifestis indiciis certificatus et experimentis edoctus de vitandis Pictavensium cavillationibus, ex tunc in antea pecuniam, quam ipsis ingratis annuatim inconsulte distribuerat, thesauro suo cautius poterat [1] cumulare. Dederat enim ipsis [inde [2] ridentibus, immo derisorie cachinnantibus], quolibet anno ex inexhausto puteo Angliæ septem milia [3] librarum esterlingorum desideratissimorum; videlicet Reginaldo de Pontibus quingentas, Willelmo Archiepiscopo tantum, vicecomiti de Thoarz tantum, et aliis magnatibus [indignis [2] nominari, nedum scribi,] Pictaviæ, usque ad prædictæ summæ completionem; absque maxima pecunia, quam comiti de Marchia, quem rex de more carissimum patrem appellavit, contulerat, qui omnes Pictavenses sicut supereminebat, sic excellentiora munera capiebat, et uxori suæ, ratione maternitatis, tam prodigialiter [4] quam prodigaliter rex conferre consueverat; et hæc tantum ad regis cesserunt emolumentum.

De reditu regis in Angliam de Pictavia et Wasconia.

Henry III. leaves Gascony, 1 Oct.

Eisdem quoque temporibus, scilicet [5] circa festum sancti Remigii, rex Angliæ, dispositis in Wasconia disponendis, commissaque custodia terræ Nicholao de

---

[1] C. ins. *potius.*

[2] These words have been carefully erased, and rewritten in a later hand. They are in C.

[3] *milia*] mille, C.

[4] *prodigialiter quam*] om. C.

[5] *scilicet . . . . . Remigii*] In Paris's small hand in the margin. They are not in C.

Molis, militi strenuissimo et circumspecto, quem præ- A.D. 1243.
fecit Wasconiæ senescallum, naves ascendens, prospere velificando redeundo in Angliam, transfretavit, et septimo kalendas[1] Octobris apud Portesmues applicuit.[2] *Applicat rex apud Portesmues.*
Significavitque statim abbatibus et prioribus, ut ipsi procurando providerent in mannis, in bigis, et equis veredariis, et summariis, et eorum pertinentiis, regi talibus penitus destituto, ut cito sentirent Anglici regis præsentiam adventantis. Et cum venisset Win- His entry into Winchester and London.
toniam, occurrentibus fere omnibus Angliæ nobilibus ipsumque salutantibus, præcepit ut civitas pallis et cortinis, coronis, et cereis accensis in adventu ejus ornaretur, ipsi civibus festive occurrentibus, omnibusque campanis civitatis pulsatis festivius. Insuper voce præconia per expeditissimos nuntios destinatos jussit proclamari, ut ex qualibet civitate vel burgo quatuor cives vel burgenses honorabiliores obviam ei procederent in vestibus preciosis et equis desiderabilibus. Unde ad præceptum suum et edictum intransgressibile, coacti sunt multi de ultimis finibus regni, non sine multis expensis et laboribus, obviam ipsi occursando properare. Et cum Londonias appropinquaret, cives f. 164.
adornati festive, insidentes equos carissimos et recenter *Pompa inanis gloriæ.*
faleratos, obviam accelerantes hic[3] illum prævenire, regem reverenter salutarunt, et donis diversis et impreciabilibus pacaverunt. Et imminente sancti Ædwardi festivitate, scilicet tertio idus Octobris, jussit ut Oct. 13.
conventus ei obviam sollempniter indutus processionaliter procederet, accensa incredibili cereorum numerositate. Et sic tam pomposo quam sumptuoso fastu et superstitione est receptus.

---

[1] *kalendas*] Sic, probably an error for *idus* (Oct. 9).

[2] There is a drawing of the royal galley; the king is stepping into a small boat, the queen behind.

[3] *hic*] hunc, B.

A.D. 1243. *Sinebaldus cardinalis electus et creatus est Papa et vocatum est nomen ejus Innocentius quartus.*

Pope Innocent IV. elected, 24 June, and confirmed, 29 June.

Ipso eodem anno, die nativitatis sancti Johannis Baptistæ, creatus est in Papam[1] dominus Sinebaldus cardinalis, postquam vacaverat sedes Papalis per annum et novem mensibus. Et die Apostolorum Petri et Pauli confirmatus est, et vocatum est nomen ejus Innocentius quartus. Et confirmatus statim confirmavit sententiam latam a prædecessore suo Gregorio in imperatorem Frethericum. Creatus autem est Anagniæ; unde Romani et Romanorum imperator, quasi pro duplici injuria, ipsi Papæ moliebantur gravamina et insidias paraverunt, et eo instantius, quia imperator credebat Papam sibi favorabilem habiturum. Posuit igitur imperator in transitibus viarum et portuum arctas custodias, et per mare galeas, ne bullarum portitores transmearent, libero transitu gratulantes. Nec multum post hæc dominus imperator duos fratres de ordine Minorum comprehendit, eo quod literas jussu superiorum suorum, ad suscitandum guerram inter quosdam magnates præcipue contra imperatorem, furtive detulerunt, et comprehensos jussit suspendi.

He renews the sentence against the emperor.

Two Franciscans seized by the emperor and hung.

Templarii apud Acon et in aliis locis Hospitalarios obsident et graviter infestant.

Scisma provocans iram Dei. Quarrel between the Templars and Hospitallers in the Holy Land.

Et dum dierum illorum tempora revolverentur, Templarii in Terra Sancta Hospitalarios graviter infestantes obsidebant, ita [ut][2] a domo sua, quæ est in Achon, obsessis non licebat mortuorum corpora efferre sepelienda. Insuper ipsi Templarii fratres Theutonichorum ecclesiæ Sanctæ Mariæ, in contumeliam imperatoris, exturbatos a finibus suis propulsarunt, iram Dei super capita sua cumulantes, et inimicos crucis extollentes.

---

[1] In the margin a pastoral staff, tiara, and crosier are drawn.

[2] *ut*] From the Hist. Anglor.

De regis Anglorum exigentia in generali capitulo Cisterciensium. A.D. 1243.

Novum. Reports from the general chapter of the Cistercians.

Circa idem tempus, scilicet postquam generale capitulum ordinis Cisterciensium solutum est, venerunt abbates recedentes ab eodem capitulo,[1] hos rumores veraciter de adventu regis Francorum ad illos venientis nobis nuntiantes, videlicet quod, mutato more Romanorum, scripserat dominus Papa eorum capitulo, orans eleganter ut continue et instanter Domino preces funderent pro ecclesiæ statu vacillantis. Similiter et quidam cardinales et alii potentes hoc impreciabile munus ab eis flagitabant, ut scilicet ecclesiæ et suo statu roborato tutius Deo militando famularentur. Noverant enim, quod, eo quod abbates ejusdem ordinis anno præterito, ne ad capitulum accederent, per guerram fuerant impediti, tunc plenius ad capitulum generale convenirent. Rex autem Francorum instantius aliis auxilium et precum instantiam postulabat, quia se senserat, postquam iter in Pictaviam moturus bellum arripuerat, nimis de corporis sui statu debilitatum et deterioratum, et alacritate corporali potius indigentem. Solus[2] autem rex Angliæ, missis illuc nuntiis solempnibus, auxilium pecuniare ab eis instantius postulavit. Erant autem ibidem monachi ab omni natione Christiana quæ sub cælo est. A quibus omnibus, non sine Anglorum, qui ibidem erant, confusione, solam meruit sine benedictione repulsam. Exigebat enim ab constitutis in Anglia lanas abbatiis.

The king of France asks their prayers, the king of England demands their wool. *Plena pudoris et obprobrii exigentia.*

Episcopus Lincolniensis mittit nuntios suos ad Romanam curiam contra monachos Cantuarienses.

Revolentibus eorundem dierum circulis, episcopus Lincolniensis nuntios suos sollempnes, clericos et dis-

Sequel of the quarrel between

[1] C. has in the margin, "dicitur "quod nullus ausus fuerat ad ca- "pitulum."

[2] This paragraph has been omitted in C., and inserted at the foot of the page.

A.D. 1243. bishop Grosseteste and the Canterbury monks.

cretos, ad Romanam curiam ex una parte, et conventus Cantuariensis ex alia parte, ad dirimendam [1] litem inter eos ventilatam, destinarunt, qui super hoc talem diffinitionem meruerunt reportare.

Literæ Papales.

Letter of Innocent IV. to the convent of Canterbury, ordering them to withdraw their sentence against bishop Grosseteste.

" Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilec-
" tis filiis, conventui et priori [2] ecclesiæ Christi Can-
" tuariensis, salutem et Apostolicam benedictionem.
" Exhibita nobis venerabilis fratris nostri episcopi
" Lincolniensis petitio continebat, quod cum—vobis
" contendentibus jurisdictionem metropolitani, quam ad
" vos, Cantuariensi sede vacante, in provinciam Can-
" tuariensem, tam ex privilegio sedis Apostolicæ, quo
" nunquam adhuc usi fuistis, quam de jure communi,
" pertinere dicitis, in eum et suos subditos, commit-
" tendo eorum causas et appellationes ab eis inter-
" positas exercere,—ipse grave sibi ex hoc præjudicium
" generari conspiciens, ad sedem Apostolicam, cujus
" interest quæstiones tam arduas, metropolitana sede
" vacante, dirimere, provocasset, vos in eum et in ejus
" subditos suspensionis et excommunicationis senten-
" tias occasione hujusmodi pro vestræ voluntatis
" arbitrio promulgastis. Quare nobis humiliter sup-
" plicavit, ut provideri sibi super hoc paterna sollici-
" tudine curaremus. Volentes igitur ex officio nostro
" sic eidem episcopo et suis subditis subvenire, quod
" jus alterius non lædamus, universitati vestræ per
" Apostolica scripta mandamus, quatinus infra octo
" dies post receptionem præsentium, absque vestro et
Nota de jure Cantuariensis ecclesiæ. " partis alterius præjudicio, relaxetis prædictas sen-
" tias ad cautelam. Alioquin venerabilibus fratribus
" nostris, archiepiscopo Eboracensi et episcopo Dunel-
" mensi, damus literis nostris in mandatis, ut ipsi

[1] *dirimendam*] Par. has *vel dum* in the margin.

[2] Roger de la Lee.

" extunc sine præjudicio partium, tam super petitorio, A.D. 1243.
" quam etiam super possessorio, sententias relaxent[1]
" easdem, contradictores per censuram ecclesiasticam,
" appellatione postposita, compescendo. Datum Anag- Anagni,
" niæ, decimo kalendas Septembris, Pontificatus nostri Aug. 23.
" anno primo."

Confirmatur episcopus Norwicensis postulatus in episcopum Wintoniensem.

Tempore quoque sub eodem, episcopus Norwicensis, postulatus[2] in episcopum Wintoniensem, a domino Papa, quem sibi valde propitium invenit, rege nimis invito et renitente, confirmatus est. Confirmation of William de Raleigh as bishop of Winchester.

Confirmatur Bonefacius electus Belicensis in archiepiscopum Cantuariensem.

Eisdemque diebus, Bonefacius electus[3] Belicensis, avunculus reginæ, natione Provincialis, non sine multorum admiratione, in archiepiscopum Cantuariensem, rege hoc diligentissime procurante, a domino Papa confirmatur. Confirmation of Boniface, elect of Bellay, as archbishop of Canterbury.

Dominus[4] rex, ut efficacius Bonefacium promoveret in archiepiscopatum Cantuariensem, confecit unum scriptum, in quo miro modo ipsum B[onefacium], licet ipsum non cognovisset, commendavit in moribus, et scientia, et generositate, instinctu reginæ. Et apposito signo suo, fecit ut fere omnes Angliæ prælati consequenter apponerent. Solus autem abbas Sancti Albani hoc falsum[5] testimonium caute declinando vitavit. The king requires the English prelates to sign a paper of commendation of Boniface.

Cum enim vidisset signum abbatis Westmonasterii appensum, dixit, injuriatum fuisse ei, cum abbatem Artifice of the abbat of St. Al-

[1] *relaxent*] relaxantes, B.

[2] A mitre and pastoral staff are in the margin.

[3] A mitre and crosier are in the margin.

[4] This paragraph is at the foot of the page. It is in the margin in C.

[5] *falsum*] This word has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

A.D. 1243. ban's to avoid signing.

Sancti Albani digniorem esse constet, dicente ejus privilegio, "Sicut beatus Albanus prothomartyr est "Angliæ, ita et ejus abbas primus sit omnium abba- "tum Angliæ ordine et dignitate;" ergo ejus signum deberet primo apponi. Et sic permissum est hoc donec excuteretur. Hoc scriptum missum est domino Papæ, ut de bonitate B[onefacii] plenius certificaretur; [ideo[1] merito factus est prælatis in flagellum, ut in sequentibus plenius dicetur].

Aurum extorquetur non minimum a Judæis.

Aurei a Judæis. f. 164 *b.* Pillage of the Jews by the king.

Rex autem ipsis[2] eisdem diebus a miserrimis Judæis maximam in auro et argento exegit redemptionem. Ita ut quanquam de aliis taceamus, ab uno Judæo, videlicet Aaron Eboracensi, quatuor marcas auri et quatuor milia argenti emunxit; aurum tamen rex propria manu suscepit ab unoquoque Judæo, viro vel muliere,

novus[3] ex rege factus theloneus. | argentum[4] vero ab aliis pro rege suscipitur.

Ab abbatibus vero et prioribus dona preciosa sub hac forma suscepit, ut si qua ei non placuissent,[5] rejecit, preciosiora exigens,

vel[3] neganti fieret de rege tyrannus. | quibus[4] regalem decet placare dignitatem.[6]

Eligitur in episcopum Norwicensem magister Walterus de Sufeld.

Walter Suffield elected

Certificati autem monachi Norwicenses super confirmatione domini Willelmi de Rale, qui episcopus

[1] *ideo . . . . dicetur*] From C. It has been erased in B.

[2] *ipsis*] Om. C.

[3] This is the reading of C., and doubtless was that of B.

[4] Written over an erasure in place of the old reading in a contemporary hand.

[5] *placuissent*] placuisset, B.

[6] At the foot of this page (f. 164 *b*) is "Summa obligationis "debiti ecclesiæ Dunelmensis sub "episcopo Ricardo I. xxxiii. milia "marcarum."

eorum extiterat, ad episcopatum Wintoniensem postulati, invocata Spiritus Sancti gratia, magistrum Walterum de Sufeld, virum eleganter literatum, moribus, fama, genere pollentem, unanimiter in episcopum et suarum pastorem animarum elegerunt. Qui cum regi, ut moris est, præsentaretur, satis et electum et electionem acceptando reputavit irreprehensibilem. Veruntamen donec plenius constaret ei de confirmatione Wintoniensis, favoris suspendit ad tempus[1] plenitudinem. A.D. 1243. bishop of Norwich.

De nimium pomposo adventu Beatricis comitissæ Provinciæ, scilicet matris reginæ, in Angliam.

Circa idem tempus, scilicet kalendis Decembris,[2] applicuit apud Doveram, rege vocante et totum iter suum suis[3] [expensis] procurante, comitissa Provinciæ Beatrix, mater reginarum Franciæ et Angliæ, mulier decoris expectabilis, prudens, et civilis. Venit autem in apparatu magno et fastigio pomposo nimis. Ipsamque infiniti nobiles Angliæ, non sine mora nimis sumptuosa, super litus maris jussu regis expectarunt. In octavis sancti Martini, quia tunc dicta comitissa ventura fuit Londonias, jussit rex civitatem Londoniarum cortinis, aulæis, et diversis aliis ornamentis decorari, a ponte usque Westmonasterium, stipitibus, luto, et omni eluvie et offendiculo procul a visu transeuntium elongato. Duxit autem secum filiam suam Cinciam, comiti Ricardo matrimonio copulandam. Venerunt autem obviam ei etiam de remotis Angliæ partibus et Scotiæ conterminis multi nobiles, jussu regio coarctante. Beatrice, countess of Provence, lands in England. Her entry into London, Nov. 18. Her daughter Sanchia with her.

[1] He received the royal assent 9 July 1244. (Hardy's Le Neve, ii. p. 461.)

[2] *Decembris*] Sic. Probably an error for *Novembris*. Matthew of Westminster has 18 kal. Decemb., a confusion with the date of her entry into London.

[3] *suis*] om. C., as well as *expensis*.

A.D. 1243.

Nota miraculum.

Death of Ralph Cheinduit.

Eodemque die, inexorabilis et indefessus ecclesiæ Sancti Albani persecutor et libertatum ejus per triennium invasor protervus, Radulphus Cheinduit, animam exhalavit. Hæc iccirco dixerim, ut omnibus Christi fidelibus liqueat evidentia miraculi et justa ultio, quam in eum Anglorum prothomartyr Albanus eminus exercebat. Cum enim per triennium sententiæ vinculis innodatus claves ecclesiæ procaciter contempserit, erecta cervice in palatio Westmonasteriensi multis dixit convocatis, "Eia de monachis Sancti Albani, eia "de ipsis. Tam diu, tam sæpe, tam efficaciter me "excommunicarunt, quod impinguatum, incrassatum, "et dilatatum vix me mea sella continet equitantem." Quo dicto, infirmatus et debilitatus, necnon et desperatus, domum est subito, sed vix palpitans, deportatus. Et jam spiritum extremum, letiferos singultus oregmon provocante, cœperat exhalando protrahere, cum interventu martyris Albani benignissimi, dispensante Domino, Qui neminem vult perire sed potius converti, suspirans ab alto, quosdam monachorum, quos melius noverat, festinanter jussit accersiri, qui de transgressore eorum secundum sui arbitrium satisfactionis acciperent plenitudinem. Quod et benigne fecerunt. Et ne [in] abyssum desperationis moriens immersus dampnandus periret, præstita cautione de justitia super dampnis et injuriis ab eo illatis facienda, sibi beneficium absolutionis impenderunt. Similiter et alii quamplures, libertatis ecclesiæ ejusdem prædicti martyris invasores et perturbatores, tam milites potentes quam alii, in brevi tempore simili vel majori pœnæ, non sine indicio miraculosæ ultionis, graviter subjacuere. Videlicet[1] Alanus de Becles, Norwicensis[2]

His insult to St. Alban's.

2 S. Pet. iii. 9.

He is absolved on his death bed.

Other enemies to St. Alban's punished with sudden death.

[1] *Videlicet . . . . . sunt*] In the margin. It is not in C.

[2] *Norwicensis*] i. e. of Sudbury. See the account of his death in 1240 in the Historia Anglorum, ii. 432.

archidiaconus, et Adam filius Willelmi, justitiarius de banco, qui subita morte præoccupati sunt. A.D. 1243.

Comes Ricardus desponsavit Cinthiam sororem reginarum Francorum et Anglorum.

Marriage of Richard of Cornwall and Sanchia of Provence, Nov. 23.

Eodemque anno, die videlicet sancti Clementis, comes Ricardus desponsavit uxorem[1] suam Cinciam, filiam Reimundi comitis Provinciæ, sororem videlicet reginæ, apud Westmonasterium. In cujus nuptiis tanta convivii nuptialis totque convivarum nobilium resplenduit serenitas festivalis, ut ille incomparabilis apparatus diffusos exigeret tractatus et tædiosos. Sed ut multa brevibus perstringam, in coquinali[2] ministerio plura quam triginta milia ferculorum prandentibus parabantur. Prodigiosaque commenta in præsentia regis comitisque novi sponsi, reginæ quoque et sororis suæ dictæ Cinciæ novæ sponsæ, (mutatum[3] nomen ejus, et vocata est Scientia,) comitissæque Provinciæ Beatricis, aliorumque innumerabilium magnatum oculos et cogitatus intuentium in admirationem inauditam rapiebant; sæcularisque pompæ, inanis quoque gloriæ, in joculatorum diversitate, in vestium varietate, cibariorum numerositate, et epulantium populositate, delicias transitorias, contemptibiles, et umbratilem præstigiatorem[4] mundum manifeste comprobarunt, cum tanti paratus varietates crastina dies quasi nebulam exsufflavit.

Splendour of the marriage.

Quomodo episcopo Wintoniensi denegatus fuit aditus civitatis suæ Wintoniæ, rege procurante.

Vacat.

Anger of the king.

Rex[5] autem eisdem diebus nimis commotus erga episcopum Wintoniensem W[illelmum], eo quod se quasi

[1] *uxorem suam*] om. C.

[2] *coquinali*] quoquinali, B.

[3] *mutatum . . . Scientia*] In the margin.

[4] *prestigiatorem*] prostigiatorem, B.

[5] C. gives this chapter partially in the text, where it is run through with a pen, and again wholly at the foot of the page.

A.D. 1243. against William de Raleigh.

episcopum Wintoniensem gerebat et a cunctis præter quosdam monachos Wintonienses[1] habebatur et dicebatur, renuit recipi ab eo in osculo, vel ipsum in aliquo amicabili verbo recipere. Qui[2] tamen omnes Angliæ nobiles, præcipue prælatos, et in osculo et in gratis eloquiis, post adventum suum de partibus ultramarinis, tam gratanter quam gratulanter susceperat et civiliter advocarat. In cujus rei tristi pronostico, episcopus luce clarius perpendens regis iram inveteratam in odium pertinax induratam fuisse, penes amicos suos, quos fortunæ minime credidit esse sectatores, donec *visitaret eum oriens* et tepesceret regis indignatio, latitavit. Rex autem, persistens in ira sua, ad maneria sua arctam posuit custodiam per suos satellites; qui, ut de more solent, limites præcepti tirannici sæviendo transgredientes, episcopatui subjectos satis inhumane tractantes, propriis emolumentis avidius intendebant.[2] Et cum episcopus prænominatus, causa intrandi in civitatem, ad suam sedem cathedralem specialiter spectantem, scilicet Wintoniam, pervenisset, jussit rex portas civitatis arctissime custodiri. Prior[3] autem Wintoniensis, si dignus est nomine prioris censeri aut nominari, magnam partem monachorum in unam conflavit[4] conspirationem, ut in suum episcopum calcaneum levarent;[5] asserens in propatulo omnes, qui ei præberent auxilium vel consilium, inimicos domini regis fore manifestos, et proinde graviter puniendos; ita ut tam inter monachos quam sæculares ortum est scisma, et usque ad sanguinis effusionem gravis et detestabilis discordia.

S. Luc. i. 78.

f. 165.

He is shut out of Winchester.

Opposition to him by the intruded prior [Andrew].

---

[1] *Wintonienses . . . . recipere*] unum scilicet Cornubiensem et alium Devoniensem Wintoniensis ecclesiæ penitus derelictus, C. in the text.

[2–2] *Qui . . . intendebant*] om. C. in the text.

[3] He is called J. by Matthew of Westminster, p. 312 (Frankfort, 1601), but the Tewkesbury and Waverley Annals give Andrew as his name. Annal. Monast. i. pp. 112, 132; ii. p. 323.

[4] *conflavit*] so C.; flavit, B.

[5] *levarent*] lavarent, B.

Moritur ille intrusus qui dicebatur prior Wintoniensis. A.D. 1243.

Igitur ipse miser, habitum tantummodo portans religionis, qui præcepto regio se fecit [prior] nominari et a multis haberi, multis afflictam sollicitudinibus animam miseram exhalavit. Death of the intruded prior of Winchester.

Rex manum diatim aggravat in episcopum Wintoniensem.

Rex autem manum aggravans nulla [1] ratione refrænatus, sed propriæ voluntatis impetu potius exagitatus, potentissimam [2] et in episcopum prædictum et ejus bona gravando protendens clamari fecit, et *Vacat. Offendiculum.* Measures of the king against the bishop of Winchester. prohibuit ne quis Willelmum de Rale, qui se falso, ut ait, episcopum Wintoniensem fecit sollemniter acclamari, hospitio susciperet, vel eidem in venalibus communicaret, vel necessaria victualium ministraret; et qui ei in aliquo horum subveniret, hostis regis, immo publicus haberetur. Misit etiam idem rex literas suas Oxoniam, ut eundem episcopum coram universitate diffamaret; asserens eundem per falsam suggestionem a domino Papa impetrasse, ut in episcopatum Wintoniensem postularetur et transferretur, et quod omnem dolum suum coram curia Romana et regno sufficienter probando detunicaret. Ad quod effectui mancipandum, cursores suos Romipedas jam jam destinavit. Fecit etiam episcopatum Norwicensem infiscari, ut ubique et omnino eidem episcopo aditus ad solatium excluderetur. Misit insuper dictus dominus rex contra memoratum episcopum Theobaldum monachum Westmonasteriensem, priorem Hurleiæ, ad Romanam curiam, necnon et ma-

[1] This is the reading of C., and doubtless was that of B.

[2] Written over an erasure in place of the old reading in a contemporary hand.

A.D. 1243. gistrum Alexandrum Legistam, cognomento Sæcularem; ut ipsi dictum episcopum, vel quacunque prece vel quantocunque precio, a sua dignitate præcipitarent.

Supponitur civitas Wintoniæ interdicto.

The bishop puts the city of Winchester under an interdict.

Episcopus vero nudis pedibus ad unam portam civitatis, et postea ad alias, extra civitatem cum suis presbyteris et clericis, aditum humiliter, ut ecclesiam suam intraret, postulavit. Omnes enim portas in adventu suo clausas inveniebat. Obstantibus autem majore civitatis et ministris regis, et ubique introitum procaciter denegantibus, et probra probris cumulantibus, episcopus civitatem totam cum ecclesia cathedrali et omnibus aliis interdicto supposuit, necnon et omnes monachos sequaces et fautores prioris intrusi per regem anathematis vinculo terribiliter innodavit.

Quomodo imperator Biterbium et multas partes circumjacentes amiserat.

The people of Viterbo embrace the papal cause and resist the emperor.

Eisdemque temporibus, pro imperialibus ministris, nimis Biterbienses opprimentibus, ipsa tota civitas cum partibus adjacentibus conversa est ad Romanos, qui partes Papæ confovebant. Oppressi igitur et jugo insolitæ servitutis gravati, postquam se suamque civitatem imperatori contradiderant, ad Reinerum Biterbiensem cardinalem confugerunt, ut ipsius auxilio et consilio Romanis confœderarentur, et, sopito antiquo odio, ex tunc in antea gens una forent, ut in hostes consurgerent fortiores, et pressuras imperiales tutius evitando declinarent. Diligenter igitur procurante Reinero memorato, subito et clam elaboratum est, ut adventantes Romani in multitudine gravissima, omnes custodes imperiales prudenter occupantes, incarcerandos Romam captos et captivos reduxerunt, inito pacis fœdere inter Romanos et Biterbienses; et in loco imperialium magistratuum, in castrorum turribus et in

locis munitis, suos fideles tam Romanos quam Biterbienses subrogarunt; ita ut penitus imperatore contempto Romani Biterbienses et Biterbienses Romani viderentur. Quo audito, imperator tactus doloris aculeo, cum impetu maximo et manu armata innumerabili, conatus est adimplere fossatas doleis, cespitibus, stipitibus, et aggere terrestri, ut violenter intrans omnes statim trucidaret. Cives autem, videntes rem agi pro capite, conatus hostium viriliter interius repulerunt, et ex adversa parte adventantes Romani cum inopinabili multitudine propositum imperiale potenter cassaverunt. Et facto congressu hostili, multi ex parte imperatoris ceciderunt. Insuper quidam miles egregius ex parte imperatoris, armis ipsius specialibus decoratus, spiculo balistæ transfossus miserabiliter expirávit, imperatore nimium condolente. Et cum illo casu inimici ejus exultantes clamorem exultationis levassent, credentes ipsum imperatorem interisse, affuit ipse imperator prævíis tubicinibus suis, et vix ab impetu adversariorum exercitum suum liberavit, ex adverso ante expectatum venientium. Et cedendo, se versus partes Pisanorum recepit, ut fortior postea respiraret, in suos rebelles insurgendo. Videntes autem qui partes circumjacentes inhabitabant, quod imperator turpiter non sine magno rerum dispendio et dedecore[1] et hominum jactura secesserat, recesserunt multi a fidelitate ipsius, et Romanis atque Biterbiensibus sunt confœderati, secundum illud poeticum,

A.D. 1243.

Adest imperator ut sibi requirat Byterbium, sed confusus recedit.

Attack on Viterbo by the imperialists, and retreat of the emperor.

Alii de vicinis partibus recedunt ab imperatore.

" Mobile mutatur semper cum principe vulgus."

Claudian, De iv. consulatu Honorii, 302.

Capto comite Symone cum aliis quibusdam quibus imperator commiserat Byterbium custodiendum, confusus est imperator.

Obfuscata est igitur non mediocriter fama imperatoris; captus enim erat comes Symon[2] de Tuscia, cui

Count Simon of Tuscany

[1] *dedecore*] dedecoris, B. | [2] This is Simon Count of Chieti.

A.D. 1243. f. 165 *b.* taken prisoner to Rome.

fiducialiter commiserat Byterbium custodiendum, cum suis complicibus, qui Romam, ut dictum est, captivus trahebatur, amissumque fuit ipsum Byterbium, cum quibusdam civitatibus et castris circumjacentibus, ipseque imperator quasi fugam iniit. Denigrata est fama ipsius, et sinistro susurro divulgatum, quod nunquam divina officia audire dignabatur, vel orare, vel personas ecclesiasticas digne venerari, vel in fide catholica sane loqui vel sentire, a concubitu mulierc-ularum Sarracenarum abstinere, immo potius tam Sarracenos quam alios infideles in terram imperii vocare, et urbes [1] construere permisit munitissimas.

Loss of fame and character by the emperor.

Recedunt ab imperatore multi nobiles.

Many nobles leave the emperor.

Recesserunt igitur ab imperatore multi nobiles et graves ac potentes, videlicet marchisii [2] de Monteferrato, et de Malaspina;[3] Vercellæ, Alexandria, et multæ nobiles civitates. Et multiplicati sunt inimici ejus, prout solent homines fortunæ sequentes serenitatem. In Alemannia etiam multi abierunt retrorsum, et nolentes amplius stare cum eo, alium sibi in regem elegerunt vel imperatorem, videlicet Andegravium de [Duringia],[4] virum elegantem et strenuum; cui Germaniæ et Italiæ pars potissima consilium et auxilium, usque ad capitum expositionem, spopondit indefessum.

Henry Raspe, landgrave of Thuringia, elected king of Germany.

Subtilis in adversitate imperatoris industria.

The emperor goes to him, and they come to terms together.

Hæc autem sagaci mente perpendens pericula dominus imperator, commisit regendum exercitum [5] suum cuidam sibi familiarissimo, et nulli pandens tanti consilii sacramentum, illac lora dirigit festinanter, et eo fidu-

[1] *i.e.*, Lucera.

[2] Boniface IV.

[3] Conrad.

[4] *Duringia*] From the Hist. Anglor. It is blank in B. C. has *Durring* inserted in a later hand.

[5] *exercitum*] exercituum, B. C. is correct.

cialius, quod memoratus Andegravius in dictam electionem non adhuc plene consensit, immo potius tam consensum quam responsum Germanicis suspendit. Dilexit enim imperatorem, et Romanæ curiæ odivit cavillationes. Accedente igitur ad ipsum imperatore, et vocante eum pacifice et secreto in loco tuto, adeo mutuis collocutionibus et amicis confabulationibus ante recessum suum ab invicem datis dextris confœderati sunt, ut de suspecto factus est idem Andegravius amicus tutissimus, et omnibus qui eum elegerant manifeste significavit, quod tam temeræ præsumptioni nullatenus adquievit. Et sic ad votum perfecto negotio, ad exercitum [1] suum imperator, eadem qua recessit prudentia, remeavit. A.D. 1243.

Humiliatus est imperator.

Veruntamen, qui oderunt ipsum imperatorem extulerunt caput, et pro jacturis suis, quas superius expressimus, exultaverunt. Humiliatus est igitur aliquantulum dominus imperator, secundum illud propheticum; *Imple facies eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine.* Intermeantibus igitur nobilibus et profundi consilii personis, tractatum est diligenter de pace inter ecclesiam et imperatorem. Sed noluit aliquo modo imperator jurare, ut staret ecclesiasticæ censuræ absolute, nisi prægognitis causis, et prævisa via, et omnibus conditionibus; nec quomodolibet quædam adquisita, ad imperium jure antiquo spectantia, resignare. Et sic, procurante humani generis inimico, ira rediit rediviva. Failure of the attempt at peace between the Pope and the emperor. Ps. lxxxii. 16.

Otto fit episcopus Portuensis.

Et circa illos dies, factus est Otto,[2] qui cardinalis [Sancti Nicholai] in carcere Tulliano et legatus in Anglia exstiterat, episcopus Portuensis. Otho made bishop of Porto.

[1] *exercitum*] excercium, B. C. is correct.

[2] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1243. *Quædam epistola archiepiscopo Burdegalensi transmissa terribilis nimis.*

Eisdem diebus, hæc epistola archiepiscopo Burdegalensi[1] transmissa, quæ in multis consonat epistolæ imperiali, regibus multis Christianis directa, de horribili vastatione inhumanæ gentis, quam Tartaros vocant, (sed in hac Tattari, vel Tatari, nuncupantur,) multos etiam constantes viros vehementer perterruit.

Letter to the archbishop of Bordeaux from Ivo of Narbonne, formerly a Paterine, respecting the Tartars.

"Giraldo Dei gratia Burdegalensi archiepiscopo, Yvo "dictus Nerbonensis, suorum olim novissimus clerico- "rum, salutem, et super talentis creditis ad reddendum "sufficere rationem.

"Terrenis involutæ negotiis animæ reproborum divini "comminationes judicii non advertunt; nec obstinatis "terror incutitur, donec horrendæ dampnationis sententia "feriantur. Miror namque, quod cum, terribiliter immi- "nente cunctis exterminio Christianis, talis obstinatio "reges terræ cæterosque potentes universaliter compre- "hendat,[2] vos, qui zelum Dei habere dicimini, vestræ "magnitudinis gravitate obstinatorum corda non at- "temptatis movere; vestræ siquidem a pluribus et sapi- "entibus et auctoritati staretur et fidei crederetur. "Porro, quantum Christianis ex superveniente Tatta- "rorum impetu periculum, solis constat expertis. Nam "ex illius populi crudelitate vel dolo mentiri non posset "infamia, cujus ut vobis ritus nefandos breviter pro- "sequar, nihil dicam quod dubitem vel opinerer, sed "certe quod expertus sum et quod scio. Accusatus "quondam, ut nostis, ab æmulis meis coram magistro "Roberto de Curzun, Romanæ curiæ tunc legato, super "hæretica pravitate, non conscientiæ scrupulum, sed "causæ turpitudinem erubescens, judicium declinavi, "et hoc ipso factus suspectior. Auditis igitur illius "autentici viri comminationibus, fugi a facie perse- "quentis. Multas proinde compulsus circuire provin-

[1] Gerald de Mulemort.

[2] B. repeats *quod*.

" cias, Paterinis in civitate Cumea [1] commorantibus A.D. 1243.
" conquerendo narravi, qualiter pro fide eorum, quam, Letter of Ivo of
" Deo teste, nunquam didiceram vel sequebar, præci- Narbonne
" pitatis in me sententiis exulabam. Hoc illi audito respecting the Tar-
" gavisi sunt, et me felicem censuerunt, eo quod per- tars.
" secutionem propter justitiam tolerassem. Et ibidem His own adventures
" apud eos tribus mensibus splendide [2] ac voluptuose among the Paterines.
" procurabar, et multos cotidie errores, immo potius
" horrores, quos contra fidem Apostolicam asserebant,
" audiens subticebam. Meque beneficiis obligarunt ad
" promittendum sibi, quod ex tunc Christianis, cum
" quibus morosum possem habere colloquium, prædi-
" carem persuadendo, quod in fide Petri neminem con-
" tingeret salvari, et hanc sententiam pertinaciter edo-
" cerem. Hocque mihi fide interposita promittenti sua
" cœperunt secreta detegere, perhibentes quod ex omni-
" bus fere civitatibus Lombardiæ et quibusdam Tusciæ
" Parisius dociles transmisissent scholares, quosdam lo-
" gicis cavillationibus, alios etiam theologicis disserta-
" tionibus [3] insudantes, ad astruendos ipsorum errores
" et professionem Apostolicæ fidei confutandam. Multos
" etiam mercatores hac intentione mittunt ad nundinas,
" ut pervertant divites laicos commensales et hospites,
" cum quibus loquendi familiariter indulgetur facultas,
" ut multipliciter negotiantes aliorum sibi pecunias
" hinc sibi lucrentur, inde animas nihilominus thesau-
" rizent Antichristo. Cumque a prædictis fratribus
" degeneribus licentiam petissem, miserunt me Medio- f. 166.
" lanum, a suis comprofessoribus hospitandum. Et
" sic omnes pertransiens civitates Lumbardiæ circa After going through
" Padum, semper inter Paterinos conversans, semper in Lombardy, Friuli, and
" recessu accepi ab aliis ad alios intersigna. Clemonam [4] Carinthia,
" tandem perveniens, oppidum in Foro Julii celeberri-

---

[1] Como.

[2] *splendide ac voluptuose*] In the margin.

[3] *dissertationibus*] dissercionibus, B.

[4] *Clemonam*] i. e. Gemona in Friuli. C. has *Cremonam*.

A.D. 1243. Letter of Ivo of Narbonne respecting the Tartars.

" mum, nobilissima Paterinorum bibi vina, rabiolas,
" et ceratia, et alia illecebrosa comedens, deceptores
" decipiens, Paterinumque me profitens, sed Deo teste,
" fide, etsi non operis perfectione, Christianus existens.
" Clemonæque per triduum commoratus, accepta li-
" centia a complicibus, sed maledictione a quodam
" ipsorum episcopo, cui suspectus eram, postmodum,
" ut audivi, pro quadam fornicatione ab eisdem dejecto,
" nomine Petro Gallo, inde cum quodam fratre laico,
" canales Aquilegiæ sum ingressus peregrinans, et
" transmigrando ulterius, in oppido quod Frisac[1] dici-
" tur jacuimus apud fratres. Sed ab eodem fratre
" postero mane solus relictus, Carinthiam pertransivi
he arrived at Neustadt, " solivagus, ac deinde in quodam oppido Austriæ, quod
" Theutonice Neustat dicitur, id est, nova civitas, inter
" quosdam novos religiosos, qui Beguini vocantur, hos-
and Vienna. " pitabar. Et in proxima civitate Wienna locisque
" circumjacentibus aliquot annis delitui, opera confun-
His evil life there. " dens, heu, heu, bona et mala; vivens enim, diabolo
" instigante, satis incontinenter, animæ meæ noxius
" adversabar; multos veruntamen ab errore revocans
" memorato. Hoc igitur et multis aliis peccatis inter
" nos Christianos emergentibus iratus Dominus, factus
" est velut vastator hostilis et ultor formidabilis.
" Hoc iccirco dixerim, quia quædam gens ingens, ho-
" mines inhumani, cui lex exlex, ira furor, virga
" furoris Dominici, terras infinitas peragrando fera-
" liter devastat, omnia obstantia cæde et incendio
His account of the siege of Neustadt by the Tartars. " horribiliter exterminando. In hac demum æstate
" ipsa gens memorata, quæ Tattari nuncupatur, Pan-
" noniam, quam per traditionem ceperat, exiens,
" dictum oppidum, in quo tunc forte morabar, cum
" infinitis milibus obsedit truculenter. Nec erant
" ibidem in ipso ex nostris viri bellici, præter milites
" quinquaginta, quos cum viginti balistariis dux[2] in

[1] Freisach, on the Metnitz, in Carinthia.

[2] *i. e.* Frederick, duke of Austria.

" munitione reliquerat. Hi omnes ex quibusdam emi- A.D. 1243.
" nentiis circumfusum supervidentes exercitum, im- Letter of Ivo of Narbonne respecting the Tartars.
" manem abhorrebant sævitiam satellitum Antichristi,
" et ascendentes ad Deum Christianorum planctus
" miserabiles audiebantur, qui subito in circumjacente
" provincia præoccupati, sine delectu conditionis, for-
" tunæ, sexus, et ætatis, omnes indifferenter diversis
" suppliciis interibant. Quorum cadaveribus principes
" cum suis cenofaris aliisque lotofagis, quasi pane
" vescentes, nihil præter ossa vulturibus relinquebant.[1]
" Sed quod mirum est, famelici et edaces vultures,
" quæ forte supererant, reliquiis vesci minime digna-
" bantur. Mulieres autem vetulas et deformes antro-
" pofagis, qui vulgo reputantur, in escam quasi pro
" diarrio dabant; nec formosis vescebantur, sed eas
" clamantes et ejulantes in multitudine coituum suffo-
" cabant. Virgines quoque usque ad exanimationem
" opprimebant, et tandem abscisis earum papillis, quas
" magistratibus pro deliciis reservabant, ipsis virgineis
" corporibus lautius epulabantur. Videntibus interim
" ipsorum speculatoribus ex cujusdam promontorii
" summitate ducem Austriæ cum rege Boemiæ,[2] pa-
" triarcha[3] Aquilegiæ, duce[4] Carinthiæ, et marchione,[5]
" ut dicebatur, concomitante de Bade, cumque plurimo
" potentatu conterminorum, et jam ordinatas ad bel-
" landum acies, totus ille nephandus exercitus repente Their hasty departure.
" disparuit, omnesque illi cursores in miserabilem
" Hungariam sunt reversi. Qui ut subito aderant, sic

[1] At the foot of the page is a representation of the Tartars slaughtering, roasting, and devouring their victims; above, "Nephandi Tartari vel Tattari humanis carnibus vescentes." To the left is a horse eating from a tree, to which another victim is bound, who looks on at the others in horror; above, "Equi Tattarorum qui sunt "rapacissimi, cum desunt uberiora "pabula, frondibus et foliis necnon "et corticibus arborum sunt con-"tenti."

[2] Wenceslas III.

[3] Berthold von Meran.

[4] Bernard.

[5] Herman VI., margrave of Baden.

A.D. 1243. Letter of Ivo of Narbonne respecting the Tartars. An Englishman taken prisoner from among them gives an account of their manners and religion.

" et aberant repentini; unde magis omnes hoc videntes reddunt formidantes. Ex ipsis vero fugientibus princeps Dalmatiæ cepit octo, quorum dux Austriæ novit unum, Anglicum natione, sed propter quædam maleficia de regno Angliæ perpetua banniatione proscriptum. Hic ex parte regis nequissimi Tattarorum, bis venerat ad regem [1] Hungariæ nuntius et interpres, et mala, quæ postmodum contigerunt, satis manifeste præmuniendo comminatus est, nisi se et regnum suum Tattareæ dederet servituti. Hic a principibus nostris inductus ad dicendum veritatem de Tattaris, nullum visus est prætermittere juramentum, sed tanta contestatus est, ut et ipsi credi posset diabolo. In primis igitur de seipso narravit, quod instanter post tempus proscriptionis suæ, id est, ante triginta annos ætatis suæ, in civitate Achon amissis in ludo omnibus quæ habebat, in ipsa hyeme, nil præter camisiam de sacco, calceos de bove, capam de cilicio secum asportans, ignominiosa compellente inedia cum infirmitate, tonsoratus omnino ut fatuus, et inexpresse clamans ut mutus, multas provincias libere pertransisset, et hospites beneficos invenisset, qualemqualem vitam protraxit, quamvis cotidie verborum levitate et cordis inconstantia diabolo se commendasset. Tandem ex nimietate laborum, et assidua aeris mutatione et ciborum apud Caldæos, gravi languore detentus et in tædium vitæ demersus est. Non valens igitur procedere vel reverti, paulatim respirando ibi commorans, cœpit, ut erat aliquantulum literatus, ea quæ ibi proferebantur, tabulis commendare, et cito postea tam recte proferre, ut indigena putaretur; et eadem facilitate didicit plures linguas. Ipsum igitur Tattari per exploratores suos eligentes, sibi attraxerunt; et postquam de vendicando sibi totius mundi dominio acceperunt responsum, multis

[1] Bela IV.

" sibi donariis ad fidelitatem suam et servitium as- A.D. 1243.
" trinxerunt, pro eo quod interpretibus indigebant. Letter of Ivo of
" De moribus autem eorum et superstitione, de dis- Narbonne
" positione corporum eorum et statura, de patria, et respecting the Tar-
" modo pugnandi, juravit, quod sunt super omnes tars.
" homines avari, iracundi, dolosi, et immisericordes;
" sed rigore punitionis et immanitate pœnarum, per
" suos superiores infligendarum, a jurgiis et mutuis
" deceptationibus et sævitiis invicem cohercentur.
" Principia suarum tribuum deos vocant, et certis
" colunt temporibus solempnitates eorum; multas qui-
" dem particulares, sed tantum quatuor generales.
" Et propter se solos omnia credunt esse creata. In
" exercendo sævitiam contra rebelles nullum esse
" credunt peccatum. Habent autem pectora dura et
" robusta, facies macras et pallidas, scapulas rigidas et
" erectas, nasos distortos et breves, menta proeminentia
" et acuta, superiorem mandibulam humilem et pro- f. 166 *b*.
" fundam, dentes longos et raros, palpebras a crinibus
" usque ad nasum protensas, oculos inconstantes et
" nigros, aspectus obliquos et torvos, extremitates
" ossosas et nervosas, crura quoque grossa, sed tibias
" breviores, statura tamen nobis æquales; quod enim
" in tibiis deficit, in superiori corpore compensatur.
" Patria eorum, tellus olim deserta et maximæ vasti-
" tatis, ultra omnes Caldæos, de qua leones, ursos, et
" alias feras arcubus et aliis machinis expulerunt. De
" coriis earundem bullitis sibi arma levia quidem, sed
" tamen impenetrabilia, coaptarunt. Solent autem non
" maximis, sed fortissimis equis, et parvo pabulo con-
" tentis, insidentes fortiter alligari; jaculis, clavis,
" bipennibus, et gladiis infatigabiliter ac fortiter di-
" micare; sed prærogativam habent in arcubus, et
" argutam industriam pugnandi. A tergo debilius
" armati, ne fugiant, non prius a conflictu recedunt,
" quam principale vexillum sui ducis videant retroire.
" Victi quoque non supplicant, et vincentes non parcunt.

A.D. 1243. Letter of Ivo of Narbonne respecting the Tartars.

" In voluntate et proposito subiciendi suo dominio
" totum mundum persistunt omnes quasi vir unus;
" nec possunt tamen milia milium computari. Satel-
" lites vero, numero sexcenta milia, cum ad mansiones
" exercitui præparandas præmittuntur, properantes in
" equis cursoribus, sub unius noctis spatio transvolant
" tres dietas; seseque subito per totam diffundentes
" provinciam, universum populum inermem, immuni-
" tum, et dispersum præoccupantes, tantam faciunt
" stragem, ut rex vel princeps terræ obsessæ, quos
" contra eos adunet et in bello ordinet, non inveniat.
" Omnes populos et principes regionum, secundum non
" causam, ut[1] causam, tempore quietis decipiunt. Nunc
" se propter Magos reges, quorum sacris corporibus
" ornatur Colonia, in patriam suam reportandos; nunc
" propter avaritiam et superbiam Romanorum, qui eos
" antiquitus oppresserunt, relidendam; nunc propter
" subdendas sibi barbaras tantum et Hyperboreas na-
" tiones; nunc propter furorem Theutonicum sua mo-
" destia temperandum; nunc propter militiam a Gallis
" addiscendam; nunc propter terræ fertilitatem, quæ
" suæ multitudini sufficere possit, adquirendam; nunc
" propter peregrinationem ad Sanctum Jacobum in
" Galicia[2] terminandam, egressos se patriam menti-
" untur. Pro quibus figmentis, quidam eis reges sim-
" plices, inito fœdere, liberum per terras suas transitum
" concesserunt, eisque fœdera non servantibus, nihilo-
" minus perierunt. Tantis igitur emergentibus toti
" Christianissimo populo periculis, quid rudium religi-
" onum, et adhuc fornacis, ex qua prodierunt, igne
" flagrantium, faciunt sancti fratres, qui credi volunt
" viam se perfectionis præ cæteris elegisse? Confes-
" sionibus siquidem et aliis familiaritatibus principum
" et magnatum sibi favorem conciliantes, in auribus

[1] *ut causam*] Interlined in the margin.

[2] *Galicia*] So C.; Calicia, B.

" eorum contra Tattaros instanter et importune cla- A.D. 1243.
" mare deberent; male faciunt, si non clamant; pejus, Letter of Ivo of
" se si simulant; pessime, si succurrant. Quid monachi Narbonne
" nigri et albi, et canonici Norbertini, qui mundo respecting the Tar-
" mortui credi volunt, quare hæc videntes imminere tars.
" pericula, contra Tattaros crucem non prædicant
" bajulandam? O regum stulta consilia! episcoporum
" et abbatum taciturnitas supina! inaudita crudelitatis
" rabie sex regna Christianorum jam destructa sunt, et
" idem de cæteris imminet; nec ex occisorum exemplo
" superstitibus adhibetur cautela, sed hostes sævissimos
" relinquimus in patria, et mitissimos impetimus ultra
" mare. Eapropter ego, qui vestræ paternitatis gratia
" sum id quod sum, duxi vobis in Domino consulendum,
" ut reges Franciæ, Angliæ, et Hyspaniæ, inter quos
" locum medium optinetis, curetis inducere modis om-
" nibus, si possitis, ut sopitis inter eos omnibus que-
" relis, vel in perpetuum, vel ad præsens, tractatum
" inter se discretum habeant et maturum, qualiter
" tot milibus tam sævorum secure possint occurrere.
" Fidem enim Christi contestor, in qua spero salvari,
" quod tot monstrorum vel omnes ipsi confundent,
" vel singuli confundentur. Valete."

Quam efficax foret hæc epistola, nisi discordia durante inter Papam et imperatorem infeliciter impediretur.

Hæc igitur terribilis epistola regum et magnatum The quarrel between the Pope and emperor prevents this letter having its due effect.
corda, ad quos pervenit, vehementer sollicitasset, et
ad injuriam Christi et universalis ecclesiæ et totius
Christianismi ulciscendam efficaciter erexisset, nisi
Papæ et imperatoris mutuum discidium totius mundi
latitudinem perturbasset. Unde discordia eorum longe
lateque per orbem ventilata, utpote quibus non sunt
majores, immo nec eis pares, in tota Christianitate,
corda Tattarorum, immo omnium paganorum, necnon
et universorum Christi inimicorum, exhilaravit et in

A.D. 1243. spem erexit tutiorem. Adeo ut superbiendo et jactitando dicerent, Deum Christianis offensum, qui sese adinvicem impugnant et corrodunt; et sibi potius propitium Deum, qui ipsos multiplicavit et eorum dominium dilatavit.

Viæ arctius versus Romam custodiuntur.

The emperor has the roads to Rome guarded.

Interim dominus imperator, videns dominum Papam ex novo creatum, confirmata prioris sententia, ipsi nequaquam velle parcere, nolens etiam stare mandatis ecclesiæ absolute, jussit vias, portus, et pontes arctissime custodiri, ne quis portans pecuniam, quam scivit Romanam curiam insatiabiliter sitire, posset transmeare. Filius autem ejus Conradus, huic operi operam impendens diligentem, adeo vigilanter tam per mare quam per terras transire volentibus aditus præclusit, ut nec fratribus Minoribus vel Prædicatoribus, vel alicui alii transfigurato, quem deprehendere posset, pepercisset, quin comprehensum usque ad animæ exhalationem torqueret.

De Beguinorum multiplicatione.

Origin and rapid increase of the Beguins, especially at Cologne.

Eisdemque temporibus, quidam, in Alemannia præcipue, se asserentes religiosos, in utroque sexu, sed maxime in muliebri, habitum religionis, sed levem, susceperunt, continentiam et vitæ simplicitatem privato voto profitentes, sub nullius tamen sancti regula coarctatæ, nec[1] adhuc ullo claustro contenti. Earumque numerus in brevi adeo multiplicabatur, ut in civitate f. 167. Coloniæ et partibus adjacentibus duo[2] milia inveniretur.

[1] *nec . . . contenti*] In the margin.

[2] *duo*] plura, Hist. Anglor. ii. p. 476.

De controversia mota inter fratres Prædicatores et Minores. A.D. 1243.

Et ne mundus turbinibus undique multiplicatis vacare videretur, inter fratres Minores et Prædicatores controversia eisdem temporibus ventilata, multos, eo quod viam perfectionis, videlicet paupertatis et patientiæ, videbantur elegisse, movit in admirationem. Asserentibus enim Prædicatoribus se fuisse priores, et in hoc ipso digniores, habitu quoque honestiores, a prædicatione merito nomen et officium se sortiri, et Apostolica dignitate verius insigniri, respondent Minores, se arctiorem vitam et humiliorem pro Deo elegisse, et iccirco digniorem, quia sanctiorem, et ab ordine Prædicatorum ad ordinem eorum fratres posse et licenter debere, quasi ab inferiori ad ordinem arctiorem et superiorem, transmigrare. Contradicunt eis in faciem Prædicatores, asserentes, quod licet ipsi Minores nudi pedes et viliter tunicati cinctique funiculis incedant, non tamen eis esus carnium, etiam in publico, vel dieta propensior, denegatur, quod fratribus est Prædicatoribus interdictum; quapropter non licet ipsis Prædicatoribus ad Minorum ordinem, quasi arctiorem et digniorem, avolare, sed potius e converso. Sic[1] igitur, sicut inter Templarios et Hospitalarios in Sancta Terra, sic et inter illos, humani generis inimico zizania seminante, ortum est discordiæ enorme scandalum, et quia viri literati sunt et scolares, universali ecclesiæ nimis periculosum, in indicium magni judicii præ foribus imminentis. [Et[2] quod terribile est et in triste præsagium, per trecentos annos vel quadringentos, vel amplius, ordo monasticus tam festinanter non cepit præcipitium, sicut eorum ordo, quorum fratres, jam vix transactis viginti quatuor annis, pri-

Controversy between the Dominicans and Franciscans.

Extravagant luxury of the friars in their buildings.

[1] *Sic*] Repeated in B.

[2] From here to the end of the chapter has been erased in B., and written over the erasure in a hand of Parker's time. The text is from C., f. 324 *b*.

A.D. 1243. mas in Anglia construxere mansiones, quarum ædificia jam in regales surgunt altitudines. Hi jam sunt, qui in sumptuosis et diatim ampliatis ædificiis et celsis muralibus thesauros exponunt impreciabiles, paupertatis limites et basim suæ professionis, juxta prophetiam Hyldegardis Alemanniæ, impudenter transgredientes. Morituris magnatibus et divitibus, quos norunt pecuniis abundare, diligenter insistunt, non sine ordinariorum injuriis et jacturis, ut emolumentis inhient, confessiones extorquent et occulta testamenta, se suumque ordinem solum commendantes et omnibus aliis præponentes. Unde nullus fidelis, nisi Prædicatorum et Minorum regatur consiliis, jam credit salvari. In adquirendis privilegiis solliciti, in curiis regum et potentum consiliarii, et cubicularii, et thesaurarii, paranimphi et nuptiarum prælocutores, papalium extorsionum executores, in prædicationibus suis vel adulatores, vel mordacissimi reprehensores, vel confessionum detectores, vel incauti redargutores. Ordines quoque auctenticos et a sanctis patribus constitutos, videlicet a Sanctis Benedicto et Augustino, et eorum professores contempnentes, prout in causa[1] ecclesiæ de Scardeburc, in qua Minores turpiter ceciderunt, patuit, suum ordinem aliis præponunt. Rudes reputant, simplices, et semilaicos, vel potius rusticos, Cistercienses monachos; Nigros vero, superbos et epicuros.]

Their extortions from the dying.

Articuli reprobati ab universitate Parisiensium.

Ipsis quoque temporibus, videlicet post festum Sancti Michaelis, ut moris est, studiis scolarum et scolarium reflorentibus, incipiebant magistri theologiæ, præcipue tamen præcipui Prædicatorum et Minorum lectores, disputare et disserere subtilius et celsius quam decuit aut expedivit. Qui non verentes tangere montes, a

Theological errors discussed by the University of Paris, and refuted by the prelates.

[1] On this affair at Scarborough, see Adam de Marisco's Letter ccxlii. p. 406, and Grosseteste's Letter cix. p. 321.

gloria Dei opprimendi, nitebantur secreta Dei investigabilia temere perscrutari, et *judicia Dei*, quæ sunt *abyssus multa*, nimis præsumptuose indagare. Unde defecerunt scrutantes scrutinio, et *erraverunt in invio*, Deo vindice, cui plus placet firmæ fidei sobria simplicitas quam nimis transcendens in theologia subtilitas. Et cum tutius sit et magis meritorium simpliciter a patribus tradita accipere et credere, quam probata, et ea quibus humana ratio præbet experimentum, experiri, se super se extulerunt Sed hæc cum scirent ecclesiarum prælati, ecclesiæ et fidei Christianæ præcaventes, evangelicis et propheticis auctoritatibus innitentes, præsumptuosos ausus eorum refrænando, fidelibus, congregatione orthodoxorum facta, fidei veritatem sanius propalarunt. A.D. 1243. Ps. xxxv. 6. Ps. cvi. 40.

Primus[1] eorum error erat, quod divina essentia in se nec ab homine glorificato nec ab angelo videtur nec videbitur. Ad hunc prælati; "Hunc errorem prohi- "bemus, et assertores ejus et defensores excommuni- "camus. Firmiter enim credimus et asserimus, quod "Deus in sua essentia vel substantia vel natura vide- "bitur ab angelis sanctis et ab homine glorificato." The errors.

Alius error; quod licet divina essentia una sit in Patre et Filio et Spiritu Sancto, tamen ut hæc essentia est in ratione formæ, una est in Patre et Filio, et non una in his et in Spiritu Sancto, et tamen forma idem est quod essentia divina. Ad hunc prælati; "Hunc "errorem, etc. Firmiter enim asserimus, quod una "essentia, substantia, sive natura, in Patre et Filio "et Spiritu Sancto, et eadem essentia in ratione formæ "eadem est in Patre et Filio et Spiritu Sancto."

Alius error est; quod Spiritus Sanctus, prout est amor vel nexus, non procedit a Filio, sed tantum a Patre. "Hunc errorem, etc. Firmiter enim credimus

[1] These errors were condemned in 1240 by William of Auvergne, bishop of Paris. See Bulæus, Hist. Univ. Par. iii. 177, 178. He also gives them from Paris as above.

A.D. 1243. Errors refuted at Paris.

" et asserimus, quod Spiritus Sanctus, prout est amor " vel nexus, procedit ab utroque."

Alius error est; quod nec anima glorificata nec corpora glorificata erunt in cælo emperio cum angelis, sed in cælo aqueo seu cristallino, quod est supra firmamentum. Quod etiam dicere præsumunt de beata Virgine. "Hunc errorem, etc. Firmiter enim credi- " mus et asserimus, quod idem locus corporalis, scilicet " cælum emperium angelorum et animarum sanctorum, " et idem erit hominum glorificatorum, et similiter f. 167 *b*. " locus idem communis spiritualis hominum et ange- " lorum."

Alius error; quod malus angelus in primo instanti creationis suæ fuit malus, et nunquam fuit non malus. " Hunc errorem dampnamus, prohibemus, et assertores " et defensores, etc. Firmiter enim credimus, etc., " quod aliquando fuit bonus et non malus, et postea " peccando factus est malus."

Alius error; quod multæ fuerunt veritates ab æterno, quæ non fuerunt Deus. "Hunc errorem, etc. Firmiter " enim credimus et asserimus, quod una sola veritas " fuit ab æterno, quæ Deus est, et nulla quæ non sit " Deus."

Alius error; quod angelus in eodem instanti potest esse in diversis locis, et etiam ubique, si vellet. "Hunc, " etc. Firmiter enim, etc., angelum esse in loco diffi- " nito, ita quod, si est hic, non est alibi in eodem " instanti. Impossibile est enim unum esse ubique, " cum hoc sit proprium solius Dei."

Alius error; quod principium, nunc, et creatio, passio, non est creator, nec creatura. "Hunc errorem, " etc. Firmiter enim, etc., quod fuerit creatura."

Alius error; quod malus angelus nunquam habuit unde stare potuit, neque Adam in statu innocentiæ. " Hunc, etc. Firmiter enim credimus, etc., quod ha- " buerunt unde stare potuerunt, non tamen unde pro- " ficere."

Alius error; quod qui habet meliora naturalia, plus habebit de necessitate ex gratia et gloria. "Hunc, etc. "Firmiter enim, etc., quod secundum quod Deus elegit "et præordinavit, dabitur gratia et gloria." A.D. 1243.

Conclusio annalis eventus.

Transiit igitur annus ille ecclesiæ periculosus et procellosus, frugifer satis et fructifer, multos nobiles in Christianitate perimens et perturbans; regno et regi Angliæ probrosus et dampnosus, Ytalicis præliosus et hostilis, Terræ Sanctæ suspectus, Templariis et Hospitalariis scismatis et scandali generativus. General character of the year.

De quodam magno convivio comitis Ricardi apud Walingeford, ubi præsens erat rex et comitissa Provinciæ Beatrix.

Anno gratiæ MCCXLIV., qui est annus regni regis Henrici III. vicesimus octavus, fuit idem rex ad Natale Domini ad Walingeford conviva fratris sui, videlicet comitis Ricardi; ubi nimis fastigiose convivantes, invitatis omnibus fere regni nobilibus, Londoniis initiatarum reliquias nuptiarum consummarunt, ut reliquiæ cogitationum festum peragerent nuptiale. Erant autem ibidem præsentes Beatrix comitissa Provinciæ, et filia ejusdem Cincia, nurus spectabilis, cui rex cum summo conamine totum se exhibuit serenum et jocundum. Henry III. at Wallingford. Nuptial feast of Richard of Cornwall.

Recedit ab Anglia comitissa B[eatrix].

Tanti igitur convivii sollempnitate completa, rex, comitante dicta comitissa B[eatrice], cum aliis multis nobilibus Angliæ et Provinciæ utriusque sexus, instante festo Circumcisionis, Londoniam properavit, ut ibidem in præsentia et conspectu Provincialium sollempnizans festivitatem sancti Ædwardi miro apparatu celebraret. Qua peracta, memorata comitissa versus The king keeps the feast of St. Edward in London.

A.D. 1244. The countess of Provence returns home.

mare lora dirigens ad partes nativas remeavit; rege, cum numerosa regni multitudine, officiose usque ad maris litora pedetentim comitante. Sed antequam navem comitissa apud Doveram ascendisset, ne aliquando mundi prospera non admisceantur adversis,

Fatal illness of her husband.

occurrerunt ei lugubrium rumorum portitores, nuntiantes Reimundum comitem Provinciæ maritum suum, irremediabili[1] morbo percussum, solum expectare sepulchrum; qui in omni tribulatione efficax Romanæ ecclesiæ præstitit subsidium, imperatori nocumentum procurando. Quod cum audisset dominus rex, inconsolabiliter dolens, quod potuit in precibus et elemosinis, Dei misericordiam pro eo interpellavit.

Missus est magister Martinus, clericus domini Papæ, a domino Papa in Angliam.

Martin sent into England by the Pope.

Circa idem tempus, misit dominus novus Papa quendam novum in[2] Angliam pecuniæ extortorem, magistrum videlicet Martinum, autenticum Papale deferentem, et habentem potestatem excommunicandi, suspendendi, et multipliciter voluntati suæ resistentes puniendi. Qua roboratus potestate, suspendit prælatos Angliæ a collatione[3] beneficiorum, donec voluntati Papali satisfactum fuisset, redditus ad opus clericorum suorum et consanguineorum postulanti. Indignum tamen judicabat aliquem redditum suscipere, nisi triginta marcas aut supra valentem, ne quisquilias colligere tantus vir videretur. Cœpit igitur dictus magister Martinus munera, præcipue palefridos concupiscibiles, imperiose exigere et extorquere a prælatis, maxime a religiosis, præcipiens per literas districte illi abbati

His extortions.

[1] *irremediabili . . . interpellavit*] Written over an erasure; at the foot of the page, "insanabili morbo "languentem," are given (written with a style) instead of the first three words. C. is as the text.

[2] *in Angliam*] In the margin.

[3] *collatione*] So altered in C.; suspensione, B. The Hist. Anglor. had *collationibus* (ii. 479, note [4]).

vel illi priori, ut ei equos, quales decebat specialem domini Papæ clericum insidere, transmitterent. Contradicentes autem et excusationes et causas negationis protendentes, etiam rationabiles, utpote abbatem de Malmesburia[1] et priorem de Mertona,[2] suspendendo usque ad plenam satisfactionem, graviter punivit. Sedulus etiam explorator ecclesias vacantes et præbendas consideravit, ut ipsas patenti sinui Papalis indigentiæ præsentaret. Inter quas dum præbenda opima Sarisberiensis ecclesiæ, spectans ad præcentorem,[3] vacaret, invito episcopo et nimis dolente cum toto capitulo, manus rapidas eidem præbendæ statim injecit, et jussu Papæ cuidam puero nepoti suo non sine multorum cordium amaritudine contulit et stupore. Credebant enim multi et sperabant, quod Romana curia a Deo multipliciter jam flagellata fræno moderaminis suam avaritiam coherceret.

A.D. 1244.

Those who oppose him suspended.

De injuriis episcopo Wintoniensi per regem illatis.

Per[4] idem quoque tempus, dominus rex manum aggravans indecenter,[5] dominum episcopum Wintoniensem, quem nec dulci affatu nec in osculo pacis et amicitiæ, cum veniens de partibus ultramarinis applicuisset, gratanter occurrentem recipere dignabatur, jam odio persequebatur inexorabili, nec permisit aliquem laicum cum ipso ad ministrandum ei commorari, vel ipsum in aliquam domum licenter hospitari, quin receptatores ejus et consolatores ejus publicos censeret inimicos. Navem etiam suam et quadrigas,[6] victualia sua ferentem, ne ad episcopum de Norwico pervenirent, trucu-

Vacat. f. 168.

Injuries done to the bishop of Winchester by the king.

[1] John Walensis.

[2] Robert of Hexham.

[3] At that time Roger, afterwards bishop of Bath.

[4] This chapter has been omitted in C., and inserted at the foot of the page.

[5] *indecenter*] This word has been erased, and written again by a later hand.

[6] *quadrigas*] So C.; quadragas, B.

A.D. 1244. lenter impedivit. Divertens autem dictus episcopus Londoniam, regiis satellitibus frontose contradicentibus, non est ausus apud Suwerc palatium suum intrare. In domo canonicorum de Swerc, quæ est palatio suo proxima et in episcopatu suo, delituit[1] hospitatus, humiliter temporis exasperantis mutationem, et donec
S. Luc. i. 78. *visitaret eum oriens ex alto*, præstolando. Fretus autem rex iniquorum consilio prohibuit per civitatem Londoniæ, ne quis ei vel etiam victualia venderet, quod non recolimus factum fuisse beato Thomæ Cantuariensi. Episcopus igitur, pro multiplicatis injuriis dolens et lacessitus, coepiscopis suis merito lacrimabiliter conquestus est. Quo cognito, pietate moti et
Three of the bishops remonstrate with the king. zelo justitiæ accincti, Lincolniensis, Wigorniensis, et Herefordensis episcopi, regem super his increpaturi et monituri, ut talia corrigeret, apud Radingum properabant. Rex autem de adventu eorum certificatus fugit, eorum salubria monita declinando. Sed tandem inventus, in verba potius excusationis et odii resolutus, nullatenus eorum exhortationibus est emollitus. Sed
He sends to Rome to procure the bishop's deprivation. manifeste adversando, misit in ejus detrimentum ad curiam Romanam Theobaldum priorem de Herleia et magistrum Henricum de Susa cum thesauro non modico, quos exhortabatur et illum effundere, et multo uberiorem promittere domino Papæ et curiæ Romanæ, ea perversa conditione, ut episcopum nominatum ignominiose præcipitarent. Quod tamen, quia manifeste inhonestum et injustum foret, et scandalum publicum toti ecclesiæ generaret, nequaquam impetrarunt. Quod comperiens memoratus prior, prudenter remeavit, socio suo dicto Henrico nequiter et seditiose thesaurum regis asportante. Unde divertens ad partes unde fuerat
Gen. i. 6, 7. oriundus, ad instar corvi ad archam irrediturus, in Anglia postea non comparuit.

---

[1] *delituit*] dilituit, B.

De morte Johannis de Columpna cardinalis. A.D. 1244.

Sub eodem ejusdem anni tempore, videlicet in octavis Purificationis beatæ Virginis, obiit[1] vas superbiæ et omnis contumeliæ, Johannes de Columpna cardinalis Romæ, qui inter omnes cardinales in possessionibus sæcularibus claruit potentissimus; unde efficacissimus discordiæ inter imperatorem et Papam seminator exstitit et sustentator. Death of cardinal John Colonna, Feb. 9.

Confirmatus est magister R[ogerus] precentor Sarisberiæ in episcopum Bathoniensem.

Eodemque tempore, magister[2] R[ogerus] præcentor Salesbiriensis, confirmatus est in episcopum Bathoniensem. Et eo facilius, quod præbenda sua Saresbiriensis nepoti domini Papæ exstitit conferenda. Roger bishop of Bath.

Et tunc temporis quidam monachus[3] de gremio ecclesiæ, Thomas[4] de Glovernia, rite electus, proprie de Evesham in abbatem est creatus. *Abbas de Evesham.*

Moritur episcopus Cycestrensis, Radulfus scilicet de Novilla, cancellarius.

Anno quoque sub eodem, venerabilis pater[5] episcopus Cycestrensis Radulfus de Novilla, cancellarius Angliæ, vir per omnia laudabilis, et immota columpna in regni negotiis fidelitatis, Londoniæ in nobili palatio suo, quod a fundamentis non procul a Novo Templo construxerat, kalendis Februarii, vitam temporalem terminavit, perpetuam adepturus. Death of bishop Ralph Neville, the chancellor. 1 Feb.

---

[1] There is an inverted mitre in the margin.

[2] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[3] An inverted mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[4] *Thomas de Glovernia*] In the margin.

[5] There is an inverted mitre in the margin.

A.D. 1244. *Normanni qui terras in Anglia habuerunt privantur eisdem jussu regis Angliæ, rege Francorum causam suscitante.*

French-men who have lands in England, compelled to resign them, or their lands in France.

Circa dierum illorum curricula, rex Francorum Parisius convocatos omnes ultramarinos, qui terras habuerunt in Anglia, sic est affatus; "Quicunque in regno "meo conversatur habens terras in Anglia, cum ne- "queat quis competenter duobus dominis servire, vel "penitus mihi vel regi Angliæ inseparabiliter adhæ- "reat." Unde aliqui terras et redditus habentes in Anglia, eas relinquentes, possessionibus, quas habebant in Francia, adhæserunt, aliqui e converso. Super quo certificatus rex Angliæ, omnes de regno Franciæ, præcipue[1] Normannos, jussit[2] terris suis, quas in Anglia habuerunt, disseisiri. Unde regi Francorum videbatur, quod rex Anglorum, quia non in adoptionem eorum statuit conditionem terris hinc vel inde suis privandorum, ut ad alterutrum regum transmigrarent libere, sicut et ipse rex Francorum fecerat, treugas initas inter eos confregisset. Sed quia nimis corpore debilitatus post reditum suum de Pictavia fuerat, noluit certamina suscitare, immo potius dissimulando pertransire, et impetuosas Normannorum querelas, et insurgendi in regem Angliæ proterviam et avidam voluntatem, reprimere satagebat.

Henry III. deprives all French-men of lands in England, without option.

Jocundus eventus in Terra Sancta de quadam pace inita, sed tristissimum finem parturiens.

Diebus autem sub eisdem, rumor jocundissimus Christianorum climata pervolavit, talibus literis confirmatus; "Frater Hermannus Petragoricensis, pauperis mili- "tiæ[3] Templi minister humilis, dilecto sibi in Christo

Letter of Hermann of Perigord

[1] *præcipue*] s. (scilicet), C.
[2] *jussit*] præcepit, C.; *jussit . . . habuerunt* is in the margin in B.
[3] *militiæ*] militum, B.

" fratri R[oberto] de Sanfordia, in Anglia præceptori, A.D. 1244.
" salutem in Domino. Quoniam statum Terræ Sanctæ, on the condition of
" quotiens nobis facultas se offert, fraternitati vestræ the Holy
" literis vel nuntiis tenemur intimare; noveritis quod Land.
" cum Soldanus [1] Babiloniæ, post mala quæ a nobis
" recepit, et Nasserus,[2] tunc fautor et adjutor ejus et
" Christianorum persecutor, quem non cessavimus pro
" liberatione Terræ Sanctæ pro viribus expugnare, in-
" vitus et compulsus nos alloqueretur cum ipso de
" treuga reformanda, promittendo nobis totam terram
" citra flumen Jordanis restituere Christianis, nuntios
" viros nobiles et discretos, fratres nostros, ad ejus
" præsentiam super his duximus in Babilonem trans-
" mittendos. Quibus in custodia positis per dimidium f. 168 *b*.
" annum et amplius, et retentis, Gazam, et Sanctum
" Habraham,[3] Neapolim,[4] Darannum,[5] et mala quædam
" alia nobis, de promissione nobis facta prius recidit,
" dolosis verbis et supervacuis nos pascendo. Nos vero
" inspiratione divina ipsius calliditatem et perfidiam
" advertentes,—quoniam nostram treugam procurabat,
" ut Soldanum Damascenum,[6] Camellæ,[7] et Nassarum
" dominum Cracy cum terris eorum suo crudeli do-
" minio facilius subjugaret, ac demum cum totam
" terram Sarracenorum, terræ Christianorum adhæren-
" tem, occupatam teneret, promissam nobis fidem, sicut
" nec suis, nullatenus observaret, cui tota Christiani-
" tas, quæ tam debilis et modica citra mare, tunc [non]
" resistere valeret,—habita super his deliberatione pro-
" vida et diligenti consilio prælatorum et quorundam
" terræ baronum, dicti Soldani treuga merito reprobata,
" cum Soldano Damasceno et Nassero domino Cracy
" duximus componendum; ita quod tota[m] terra[m]

[1] Malek Saleh Nodgemeddin Ayoub.
[2] Malek an Naser David, lord of Kerak.
[3] Hebron.
[4] Nablous.
[5] Darum, identified by Stubbs with *Deir el Belah*. (Itiner. regis Ricardi, p. 318.)
[6] Malek-es-Saleh-Ismail.
[7] Ibrahim Malek - al - Mansur, prince of Emessa.

A.D. 1244. Letter of Hermann of Perigord on the condition of the Holy Land.

" citra flumen Jordanis, præter Sanctum Abraham,
" Neopolim, et Bossanum[1] incontinenti Christiano cul-
" tui reddiderunt. Unde gaudendum est angelis et
" hominibus, quod civitas sancta Jerusalem a solis
" Christianis jam inhabitatur, expulsis omnibus Sarra-
" cenis, et in cunctis sanctis locis, per prælatos eccle-
" siarum reconciliatis et mundatis, in quibus a quin-
" quaginta sex annis nomen Dei non fuerat invocatum,
" nunc, benedictus Deus, divina mysteria cotidie cele-
" brantur. Ad quæ loca visitanda, liber cunctis patet
" aditus et securus. Nec est dubium, quin in hoc
" felici statu et prospero possit diutius permanere, si
" Christiani soli cismarini temporibus istis ab hoc
" essent unanimes et concordes. Sed heu quamplures
" in his et aliis terræ utilitatibus promovendis, propter
" odium et invidiam, nobis existunt contrarii et infesti.
" Unde nos soli cum conventu nostro et prælatis eccle-
" siarum, cumque paucis baronibus terræ, nobis præ-
" stantibus auxilium quale possunt, onus defensionis
" ipsius gerimus supra nos. Et [ad] introitum terræ,
" in confinio terræ Babilonis et terræ Jerusalem, vide-
" licet apud Gazam, suffragantibus[2] Soldano Damasceno
" et Nassero domino de Cracy, non sine magnis peri-
" culis et personarum laboribus, necnon et expensis
" ordinis, possidendum, salutare atque maturum con-
" silium duximus apponendum; tamen timemus, quod
" ingratitudine gravem sumat Deus vindictam, eos
" puniendo, in hoc negotio qui desides fuerunt et re-
" belles. Ad præsidium insuper et defensionem terræ
" nostræ, quoddam castrum fortissimum, prope Jeru-
" salem, supra Toronum, si proborum hominum aux-
" ilium habere poterimus, proponimus ædificare, per
" quod speratur tota terra posse facilius retineri et
" perpetuo contra hostes defendi. Sed hæc quæ possi-
" demus, contra Soldanum, virum potentissimum et

[1] Beisan (Bethsean).

[2] *suffragantibus*] suffrantibus, B.

" astutum, nequaquam diu potenter valemus possidere A.D. 1244.
" et defendere, nisi Christus et sui fideles nobis efficax
" præstent patrocinium."

Suspicio fraudis orta est inter Christianos, nec multum securitatis sumunt ex omnibus his rationibus.

Doubts as to the truth of this letter in consequence of the character of the Templars and Hospitallers.

Cum autem hæc ad audientiam multorum Christianorum pervenirent, vix scriptis aut verbis eorum fidem adhibuerunt, tum propter antiquam tam Templariorum quam Hospitalariorum infamiam, eo quod dicitur, quod semper discordiam inter Christianos et Sarracenos procurant, ut durante guerra undique adventantium pecuniam colligant peregrinorum; tum propter eorum mutuam discordiam, tum propter hoc quod captionem imperatoris machinabantur. Habent insuper Templarii in Christianitate novem milia maneriorum, Hospitalarii vero novendecim, præter emolumenta et varios proventus ex fraternitatibus et prædicationibus[1] provenientes, et per privilegia sua accrescentes. Quodlibet igitur manerium sine gravamine unum militem potest in subsidium Terræ Sanctæ, bene et sine aliquo defectu communitum, adinvenire, etiam cum omnibus plenarie ad militem pertinentibus; unde hæc recolentes Christiani autumant semper ipsos fraudem palliare, et lupinas insidias sub ovina pelle latitare. Quia si non subesset simultas cum fraude, tot strenui milites Occidentales omnium Orientalium obstacula violenter penetrarent.

De correctione ordinis Prædicatorum et Minorum, exemplo Sancti Benedicti.

Correction of the orders of friars, especially of

Eodemque tempore, quia, ut in istius voluminis paucis revolutis capitulis antecedentibus, declaratur fratres, præcipue Prædicatores, ordinis ignaros, a tra-

[1] *prædicationibus*] procurationibus, C.

A.D. 1244. the Dominicans.

mite[1] disciplinæ sancti Benedicti nimis impudenter exorbitasse, Papalis severitatis moderamine corriguntur, et auctoritate literarum talium in viam meliorem diriguntur.

Letter of cardinals Otho and Godfrey, enclosing a letter of Innocent IV. respecting entry into the order of S. Benedict.

"Otto permissione divina Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus, et Godefridus[2] divina miseratione Sancti Adriani diaconus cardinalis, omnibus præsentes literas inspecturis salutem in Domino. Noveritis nos vidisse et diligenter inspexisse literas Apostolicas, non abolitas, non cancellatas, non aliqua sui parte vitiatas, sed in prima figura, in vera bulla, filo, stilo, et carta, quarum tenor talis est:

"'Innocentius, etc., magistro et fratribus ordinis 'Prædicatorum salutem et Apostolicam benedictio-
No one is to be admitted into the order until after a year's probation.
'nem. Non solum in favorem conversi, sed etiam 'monasterii, probationis tempus a sanctis patribus 'est indultum, ut ille asperitates[3] illius, et istud 'mores illius valeat experiri. In regula quoque beati 'Benedicti[4] præcipitur, ut ad conversionem noviter 'venientibus non facilis tribuatur ingressus, sed sicut
1 S. Joh. iv. 1.
'docet Apostolus, an *sit ex Deo spiritus* compro-'betur, et dura et aspera, per quæ itur ad Domi-'num, exponantur. Postea in eadem regula[5] sub-'jungitur, ut dicatur; Ecce lex, sub qua militare 'desideras; si eam observare potes, ingredere; alio-'quin, liber venisti, liber discedas. Insuper, felicis 'recordationis Gregorius Papa, prædecessor noster, 'statuit,[6] ut positi in probatione novitii, ante sus-'ceptum religionis habitum qui dari profitentibus 'consuevit, seu ante professionem emissam, ad sta-'tum pristinum redire possint libere infra annum. 'Et ad omnem ambiguitatem penitus amovendam,

---

[1] *tramite disciplinæ*] Written over an erasure.

[2] *i.e.* Goffredus de Franco.

[3] *asperitates*] asperitatis, B.

[4] Regula S. Benedicti, cap. 58 (ed. Migne, Patrol. lxvi. col. 803).

[5] Id. col. 804.

[6] Decret. Gregor. IX., iii. tit. 31, cap. 23 (p. 183, ed. Antv. 1648).

" ' cum in quibusdam locis religiosis novitiorum habi- A.D. 1244.
" ' tus non distinguatur ab habitu professorum, pro-
" ' fessionis tempore benedicantur vestes, quæ profi-
" ' tentibus conceduntur, ut novitiorum ac professorum f. 169.
" ' habitus discernatur. Licet igitur zelum animarum
" ' habentes, eas lucrari Domino solicite cupiatis, quia
" ' tamen decet et expedit, ut conscientiæ puritati non
" ' desit judicium rationis, ne unde spiritualis profectus
" ' quæritur, inde salutis dispendium subsequatur, vobis
" ' de fratrum nostrorum consilio in virtute obedientiæ,
" ' sub pœna excommunicationis, auctoritate præsen-
" ' tium districtius inhibemus, ne ante annum proba-
" ' tionis elapsum, qui est maxime in subsidium fra-
" ' gilitatis humanæ regulariter institutus, quemquam
" ' ad professionem vestri ordinis seu renuntiationem
" ' sæculi faciendum recipere præsumatis, nec consti-
" ' tutum in probatione novitium aliquatenus impedire,
" ' quo minus infra eundem annum probationis ad
" ' aliam religionem, quam maluerit, transeat, sicut de
" ' sua processerit libera voluntate, non obstante statuto
" ' contrario,[1] si quid a vobis est editum, quod irritum
" ' decernimus et inane, vel aliquibus literis a sede
" ' Apostolica impetratis seu etiam impetrandis, quæ
" ' de præmissis expressam non fecerint mentionem.
" ' Quod si forte contra hujusmodi inhibitionem quem-
" ' cunque recipere præsumpseritis, decernimus eum,
" ' qui taliter receptus fuerit, nullatenus vestro esse
" ' ordini alligatum, vosque a receptione quorumlibet
" ' ad professionem ejusdem ordinis fore ipso facto
" ' suspensos, et insuper pœnæ subiciendos, quæ fra-
" ' tribus ipsius ordinis pro culpis infligi gravioribus
" ' consuevit. Nulli ergo, etc. Datum apud civitatem Civita
" ' Castellanam, xv. kalendas Julii, pontificatus nostri Castellana, 17 June.
" ' anno primo.' Nos autem, ad precum instantiam
" fratrum Minorum, præsens transcriptum ex literis

[1] *contrario*] contracto, B.

A.D. 1244. Sutri, 3 July. "ipsis de verbo ad verbum sumptum, sigillis nostris "fecimus communiri. Datum Suteri, quinto nonas "Julii."

Horum publicatio generalis.

Hæc autem, taliter impetrata circa hæc tempora hujus anni, sunt generaliter publicata, et jussa per ordines dictos observari.

Constituuntur principaliores regis consiliarii Paulinus Piper miles et Johannes Mansel clericus.

New councillors appointed. Eodem tempore dominus rex dominum Paulinum Peiure, militem, senescallum regiæ suæ ministralem, et eundem P[aulinum] necnon et Johannem Mansel, cancellarium Sancti Pauli Londoniarum, viros prudentes et circumspectos, principales sibi constituit consiliarios; magistrum quoque Laurentium de Sancto Martino, qui quandoque cum electo Valentino et Leodiensi W[illelmo] commorabatur comes familiaris, consiliorum regalium moderatorem,[1] et negotiorum statum ecclesiasticæ conditionis contingentium, in clericum specialem et procuratorem, utpote virum prudentem et expertum, dignum censuit advocandum.

Episcopus Wintoniensis declinans rancorem regis fugit in Franciam clam.

The king rebuked for his tyranny by the three bishops. Circa idem tempus, Lincolniensis, Wigorniensis, Herefordensis, episcopi, regem quasi fugientem prosequentes e vestigio, et tandem eundem apud Westmonasterium invenientes, eum acriter increpabant de persecutione et tirannide, quam in eorum fratrem coepiscopum Wintoniensem non desinebat diatim exercere. Et dum preces precibus addiderunt et minas minis adjunxerunt, parati capellam ejus interdicto supponere, petiit

They threaten to place his

[1] *moderatorem*] Written over an erasure.

rex inducias, ut ipsis super hoc præscise responderet, donec nuntii sui, qui transalpinarant,[1] remearent. Sperabat enim indubitanter, quod ipsi, corrupta curia, quicquid mente conceperant, effectui manciparent. Episcopi autem supradicti regiæ petitioni benigne consenserunt. Sed cum episcopus Wintoniensis teporem eorum comperisset, decimo kalendas Martii clandestinam fugam arripuit, navem Londoniis ascendens, partes Gallicanas aditurus. Et per Tamensem navigans, in alta maris indistanter se suscipiens, antequam ad regis notitiam vel etiam aliquorum suorum familiarium rumor hujusmodi pervenisset, in portu Sancti Walerici prospere applicuit. Et inde se ad Abbevillam transferens, obvium habuit regis Francorum nuntium sollempnem, qui eundem episcopum ex parte domini sui regis cum gaudio et vultu suscepit serenissimo, in omnibus ei spondens ejusdem regis consilium et auxilium cum consolatione et protectione. Præcepitque ex parte domini sui, ut Major Abbevillæ promtam haberet totam communiam ipsius civitatis ad ejusdem episcopi defensionem, si forte insequerentur ad nocendum aliqui ex parte regis Anglorum; ita scilicet, ut si opus expostularet, ad arma convolantes hostiliter pro episcopo contra omnes illi adversantes dimicarent.

A.D. 1244. chapel under interdict, but he asks for delay.

The bishop of Winchester goes to S. Valery, and then to Abbeville.

The king of France promises him aid.

Quomodo Griffinus Leolini filius de Turri Londoniarum corruens expiravit.

Et dum alea fortunalis mundana casualiter hæc tempora variaret, Griffinus filius Leolini principis Northwalliæ primogenitus, qui in Turri Londoniarum captivus tenebatur, et cotidie ad ejusdem honorabilem sustentationem victualem de fisco dimidiam marcam percipiebat, data licentia uxori[2] suæ ut accessum ad ipsum haberet, tamen tædio diuturni et insoliti carceris graviter affectus, cogitavit argumentose, qualiter inclusio-

Death of Griffith, son of Llewellyn, in attempting to escape from the Tower, 1 March.

[1] *transalpinarant*] Written over an erasure.

[2] Senena.

A.D. 1244. nem poterat evadere carceralem. Una igitur noctium, deceptis custodibus, ex laceratis lintheaminibus, tapetiis, et mappis facto fune, per ipsum funem se demisit perpendiculariter a summitate ipsius turris. Et cum per aliquod spatium se pendentem demisisset,[1] ex sui corporis ponderositate rupto fune, cecidit ab alto.[2] Erat quippe magnus valde, et abdomine turgens. Et sic fractis cervicibus expiravit. Cujus miserum cadaver, mane juxta Turris murum inventum, miserabile spectaculum præbuit intuentibus. Erat enim caput ejus cum collo fere totum inter scapulas in pectore demersum. Rex autem, cum hæc audisset, custodum desidiam increpando puniens, jussit filium ejusdem Griffini,[3] qui in eodem carcere detinebatur cum patre, ex tunc arctius custodiri. Obiit autem dictus Griffinus, qui, ut dictum est, ab alto corruit, prima die Martii.

Oritur scandalum in Francia, et infamia regis Angliæ pro exilio Wintoniensis episcopi ventilatur.

Vacat. Offendiculum. The affair of the bishop of Winchester darkens the fame of the king of England. f. 169 *b.*

Exulante igitur Wintoniensi episcopo, fama regis Anglorum per omnes partes cisalpinas non mediocriter denigratur. Dicebant[4] enim Franci, Anglorum æmuli, materiam sumentes exinde nequiter obloquendi,[5] "Ecce "rex Angliæ, contra omnes regni sui inimicos deses "et imbellis, omnes sanctos episcopos suos persequitur "et proscribit. Et sicut quondam beatum Anselmum "Cantuariensem archipræsulem, deinde beatum Tho- "mam martyrem, et nuper gloriosum Ædmundum "confessorem, sic modo præsentem bonum virum epi- "scopum Wintoniensem, qui etiam ei diu et fideliter "servivit et familiarissimus exstiterat, non permittit

[1] *demisisset*] demisset, B.

[2] This is drawn in the margin. Below is his shield, inverted.

[3] *Griffini*] So B. in the margin; the text has *Leolini*. This son was Owain; see below, p. 316.

[4] *Dicebant . . . exterminavit*] om. C. in the text. It is given at the foot of the page.

[5] *obloquendi*] obliquendi, B.

" pacis securitate gratulari, immo a finibus regni sui, A.D. 1244.
" hostiliter persequendo, turpiter [1] exterminavit." Quod cum electo Cantuariensi Bonefacio innotuit, ex innata sibi ingenuitate, infamiæ regis condolens, episcopo Wintoniensi consolatoria et regi commonitoria verba amicabiliter scripsit, in hunc modum:

Literæ ad episcopum Wintoniensem.

Letter of Boniface to the bishop of Winchester.

"B[onefacius], Dei gratia Cantuariensis electus im-
" meritus, venerabili in Christo patri Willelmo, Dei
" gratia Wintoniensi episcopo, salutem in Domino.
" Quoniam nobis et officio nobis injuncto vos devotos
" per literas vestras optulistis, devotioni vestræ con-
" gratulamur in Christo. Sane cum per magistrum
" W. clericum vestrum quædam a nobis duxeritis requi-
" renda, sciatis nos petitionibus vestris, quantum cum
" Deo et sine juris offensione potuimus, admisisse, sicut
" a dicto W. plenius audietis, scituri, quod nisi ante
" adventum nostrum in Angliam inter vos et dominum
" regem pax reformata [fuerit], nos ad illam viriliter
" intendentes graviora experiemur, ut res finem con-
" venienter sortiatur. Et quia sigillum proprium non
" habemus, sigillo Bellicensis capituli [2] utimur in præ-
" senti. Valete."

Item literæ ejusdem regi Angliæ.

Letter of Boniface to the king, asking him to recall the bishop.

Item idem regi sic. "Literas quorundam suffra-
" ganeorum Cantuariensis ecclesiæ nuper recepimus,
" nobis devote supplicantium pro pace inter vos et
" venerabilem patrem ad Wintoniensem ecclesiam pos-
" tulatum, cujus postulationem ab Apostolica [sede]
" admissam asserunt confirmandam.[3] Nos igitur, desi-
" derantes regni tranquillitatem et ecclesiasticæ pacis

[1] *turpiter*] This word has been erased, and written again by a modern hand.

[2] *capituli*] capll'i, *i.e.* capellani, B.

[3] *confirmandam*] reformandam, B.

A.D. 1244. " stabilitatem, et attendentes ipsam in hac parte peri-
" clitari, dictorum patrum petitioni, quæ tam ecclesiæ
" quam regni utilitatem continere dinoscitur, sicut con-
" decet, inclinantes, celsitudini vestræ cum devotione
" supplicamus, quatinus memoratum patrem ad gra-
" tiam vestram, more boni principis et Deum timentis,
" dignemini revocare. Et quia sigillum proprium, etc.," ut prius. Scripsit etiam idem electus episcopo Herefordensi P[etro] ut idem vigilanter et efficaciter versus regem, eundem persuadendo, deprecando, comminando, negotio domini Wintoniensis intenderet.

Quomodo rex Hungariæ postulans auxilium contra Tartaros ad imperatorem convolavit.

Impertinens Anglis usque huc

Bela IV., king of Hungary, applies to the emperor for help against the Tartars.

Per eosdem dies, rex Hungariæ, expulsus de regno suo per Tartaros, ad alas protectionis imperialis convolavit, ab eodem in tali articulo consilium efficax et auxilium contra communes hostes petiturus. Habito igitur diuturno et secretissimo consilio, procuratum est, quod dominus imperator ab irruptione hostili et barbarica potenter regnum Hungariæ liberaret, ut scilicet dictus rex regnum illud liberatum et pacificatum ab ipso imperatore et deinceps ab imperio teneret, quasi a domino capitali. Misso igitur innumerabili exercitu, imperator regnum memoratum, non sine magnis sumptibus et periculis, ab inhumanis Tartaris liberavit, et eosdem procul a finibus regni potenter et prudenter eliminavit. Fuerunt qui dicerent, quod machinante imperiali astutia illuc pervenerunt ipsi detestandi Tartari, dominatui imperatoris attendentes et obligati, hæc omnia facientes, ut imperator regem et regnum taliter potestati suæ subjugaret. Sed hæc lividorum susurra fuit, nec credi debet oblocutio hæc. Igitur liberato regno Hungariæ et regi pacifice restituto, subjecta facta est Hungaria imperio, et obligata in trecentis militibus et eorum sequela, imperatori in confiniis pugnaturo fideliter exhibendis.

Hungary freed from the Tartars,

and subjected to the emperor.

Imperator Constantinopolitanus victus a Græcis confugit ad imperatorem F[rethericum] postulans ab eodem auxilium. A.D. 1244.

Ipsoque eodem tempore, cum fugisset imperator Constantinopolitanus a persecutione Græcorum, nec quicquam haberet in ærario, ut guerram amplius continuaret et Græcorum impetus continuos sustineret, confugit ad consilium et auxilium imperatoris Romanorum Fretherici. Qui Græcis tum terribiliter comminando, tum consultius postulando, tandem treugas per annum unum impetravit. Interim procuravit idem imperator Frethericus, ut filiam[1] suam cuidam magno principi Græcorum, nomine Battacio,[2] matrimonio copularet. Quod domino Papæ simulque toti curiæ Romanæ molestum videbatur et grave, quia per ipsum Battacium scisma ortum est inter ecclesiam Romanam et Græcam. Unde ipsa Romana ecclesia vocat eum scismaticum, et factum est obstinatius odium proinde inter dominum Papam et imperatorem F[rethericum.]

Baldwin II., emperor of Constantinople, applies to Frederick II. for help.

Alliance between Frederick II. and Vatatzes.

Tartari exturbati versus partes Orientales discurrunt.

Tartari interim exturbati nec potentes impetus imperiales sustinere, partes Boreales relinquentes, versus partes Orientales rapido cursu transmearunt. Et dum partes Persidæ quasdam feraliter devastassent, quidam cruentissimi homines et inhumani confinia Rubri maris inhabitantes, et qui de potestate sunt pro majori parte Soldani Babiloniæ, dicti Chorosmini, ab imminente fugerunt tempestate, Tartarorum vitantes irruptiones. Et venientes ad Soldanum Babiloniæ, locum habitationis instanter et acriter postulabant. Cum igitur intellexisset Soldanus, quod si postulata frontose negasset, in ore gladii extorsissent, ait illis; "Sunt non

The Tartars go eastward.

The Kharizmians expelled by them are sent by the Sultan of Cairo against the Christians.

[1] Anne, a natural daughter.

[2] *i.e.* John III. (Ducas Vatatzes), emperor of Nicæa.

A.D. 1244. " procul hinc quidam, quos Christianos dicimus, mari-
" tima inhabitantes, nostris legibus rebelles, et nobis
" infesti et graves, et graviora comminando promitten-
" tes, quorum carissimum receptaculum est Jerusalem.
" Ite igitur audacter, et ipsos proicientes, loca eorum
" occupate. Quæ cum optinueritis, preciosis spoliis
" ditabimini, et terras opulentas cum castris et civita-
" tibus feliciter et ad votum optinebitis, meique et
" meorum gaudebitis efficaci protinus patrocinio." Ipsi
igitur his verbis animati, primo Jerusalem invadentes,
stragem non minimam de Christianis exercuerunt,
prout magnatum epistolis plenius certificamur.

They attack Jerusalem. f. 170.

Literæ imperatoris missæ comiti Ricardo de depopulatione Terræ Sanctæ.

Letter of Frederick II. to Richard of Cornwall S. Matt. ii. 18. on the destruction of Jerusalem by the Kharizmians.

"Frethericus,[1] Dei gratia Romanorum imperator,
" semper Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex, Ricardo
" comiti Cornubiæ, dilecto sororio suo, salutem et
" sinceræ dilectionis affectum.

" *Vox in Rama audita est, ploratus et ululatus mul-*
" *tus;* vox illa, quam nostræ præsaga tristitiæ fama
" prætulerat; vox illa, quam nuper adversæ fortunæ
" proprietas, quæ nunquam venit sola, mortalibus nos-
" tris auditibus repromisit. Fuerunt nempe quam-
" plura tempestatis futuræ tonitrua in circuitu Jeru-
" salem; tot Christi fidelium cruenta perditio, ipsius
" sepulchri Dominici luctuosa dispersio, postremo nostris
" abominanda temporibus sanctæ destructio civitatis,
" choruscationes hujusmodi non in rorem et imbrem te-
" nuem, sed in calamitatis nostræ diluvium cæli nubibus
" exposuit. Dum enim ad vindicandum tantæ confu-
" sionis injuriam Christicolas de Choerminorum clade
" residuos amor et debitum fidei provocarent, etsi repa-

[1] This letter (which was written in 1245) is doubtless placed here by Paris, as giving the account of events which happened in the current year.

" ratio tanti discidii, sicut majorum consilia, sic remo- A.D. 1244.
" tiora suffragia flagitaret, in tantum tamen patriarcha[1] Letter of Frederick II. on the destruction of Jerusalem by the Khariz-mians.
" Jerosolimitanus, dum ad speratæ victoriæ gloriam ex-
" spectaret, et collegam, aut principem alium, forsitan
" reputaret indignum, factus crucis Dominicæ prædi-
" cator, audientium sævos animos[2] extulit, et zelum
" improvidæ devotionis accendit, ut nulla temporis,
" quod maxime bellica jura desiderant, oportunitate
" captata, secunda feria ante festum sanctæ Lucæ 12 Oct. 1244.
" evangelistæ, Christianus exercitus, totius ultramari-
" num militiæ robur, in Choersminos præfatos, velut
" rei præscios, ad prælium præparatos, sic infestis
" auspiciis irruisset, quod vix de pugnantibus aliqui
" mortis aut carceris exitium evaserunt. Liberavit
" veruntamen aliquos, sed valde perpaucos, fugæ sub-
" sidium, quos forsan ad medios usque pugnantium
" strepitus et confligentium ictus audacia non per-
" duxit. Ex omnibus terræ baronibus et regni Jero-
" solimitani militibus, toto conventu militiæ Templi,
" trecentis videlicet fratribus, et ducentis Hospitalariis
" Sancti Johannis, ac toto posse domus Sanctæ Mariæ
" Theutonicorum, non nisi patriarcha præfatus, et
" dominus de Monteforti,[3] qui regni vexillifer fuerat
" et antesignatus, quatuor milites et paucissimi servi-
" entes Templarii, Hospitalarii vero decem et novem,
" et de fratribus Theutonicorum tres tantummodo
" servientes, fortunæ vel fugæ subsidio, proh dolor,
" redierunt; viris famosis, episcopo de Sancto Georgio,[4]
" et domino de Cayfa, in acie fato postremo caden-
" tibus, G[ualtero] comite Joppensi mortaliter vul-
" nerato, et Tyrensi archiepiscopo,[5] sed ex vulne-
" rum illatione non periit, carceri mancipatus; prout

---

[1] Robert, bishop of Nantes.

[2] *animos*] amicos, B. It is corrected in the margin with a style.

[3] Philip de Montfort, constable of Acre.

[4] *i. e.* of Lydda. His name is unknown. See Le Quien, *Oriens Christianus*, iii. col. 1274.

[5] Peter de Sergines.

A.D. 1244. Letter of Frederick II. on the destruction of Jerusalem by the Kharizmians.

" hæc omnia ex literis conventus domus Sanctæ " Mariæ Theutonicorum nobis missis nostra sere- " nitas intellexit. Habet ex seipso satis his tristior " rerum eventus mœstitiæ causam, cur a nobis et " omnibus fidei Christianæ principibus cordis amari- " tudinem exigat, profluviumque lacrimarum exposcat; " quia evenit infortunii qualitas, cum hujusmodi casum " culpa præcesserit et negligentia subsequatur. Dum " præter id[1] quod Templariorum superba religio, et " aborigenarium terræ baronum deliciis educata, super- " bit, Soldanum Babiloniæ ad evocandum auxilium " Choersminorum per guerram improbam et improvi- " dam coegerunt, nostro regio fœdere parvipenso, " quod nos una cum conventu[2] et magistris domorum " Sancti Johannis et Sanctæ Mariæ Theutonicorum " nomine nostro contraxeramus, cum de eodem abjecta " est per prædictos evidenti culpæ cruda simplicitas, " ut credentes in barbara varietate constantiam et " fidem in perfidia reperire, Soldanos Damasci et " Cracci, sicut fide dispares, sic ab eis voluntate dis- " cordes, in suum præsidium [contra] Choerminorum " exercitum ac Soldani, velut ad extinguendum ignis " incendium olei multitudinem, advocarent, inhonestis " eodem blanditiis; adeo quod, prout nobis per non- *Hic accusat imperator Templarios de crimine maximo.* " nullos religiosos, venientes de partibus transmarinis, " constitit evidenter, infra claustra domorum Templi " prædictos Soldanos et suos, cum alacritate pomposa " receptos, superstitiones suas cum invocatione Macho- " meti et luxus sæculares facere Templarii paterentur. " In nullo veruntamen advocatos avertere[3] potuit, " nec a natura blanda suggestio, nec a voluntate con- " traria confœderationis jurata promissio, quin per- " jurium citius quam conjurium incurrissent. Sicque " præter Soldanum[4] de Camel, cum quinque tantum

---

[1] *id*] idem, B.
[2] *conventu*] conventus, B.
[3] *avertere*] advertere, B.
[4] Ibrahim Malek - al - Mansur, prince of Emessa.

" ex suis de prælio fugientem, quem in eorum auxi- A.D. 1244.
" lium, qui contra Soldanum Babiloniæ conjurarant, Letter of Frederick
" Soldanus Damasci transmiserat, et qui de ipso Sol- II. on the
" dano Babiloniæ penitus desperabat, residui omnes destruction of Jerusa-
" post brevem conflictum, dissimulata dimicatione, lem by the
" superstites ad[1] Soldanum Cracci cum omnibus suis, Kharizmians.
" nullo certamine nec vel simulato commisso, in par-
" tem alteram, in quam corda direxerant, corpora
" transtulerunt. Dissoluta præterea negligentia, pestis
" ultimum genus, cum de salute certatur, omne nos-
" trum periculum cumulat, et exitium comminatur;
" cum legis orthodoxæ primores, quod sine magno
" dolore non scribimus omnes universaliter orthodoxi,
" nedum quod de reparatione tam luctuosi dispendii
" cogitent, nedum quod tam miserabilis casus eventum, *Nota verbum flebile.*
" majorum nostrorum more, deplorent; immo tanquam
" ista non essent Christianorum aut fidei Christianæ
" negotia, vulnera nostra despicimus, et de remediis
" non curamus. Percussit nos Dominus, nec dolemus;
" circumstant undique septa tectorum nostrorum in-
" cendia, nec nos ad aquam decurrimus, sed alter
" alterius infortunio gloriatur. Hinc nos extonat Tar-
" tarorum nova crudelitas, illinc nos urit et cruciat
" barbaræ gentis antiqua protervitas. Ex adverso nos
" pungit Paterenorum fœda perfidia, et præsertim
" illorum, qui per rebelliones suas in Ytalia sacrum
" imperium enervantes nobis obsistunt, quo minus,
" juxta quod in sacris cerimoniis catholica rogat ec- f. 170 *b*.
" clesia, Christiano subiciamus imperio barbaras na-
" tiones; sic undique publicis hostibus agimur aut
" vexamur occultis. Sathan continuo laborat et vigilat,
" Symon dormit, neque quo tandem oculos nostros
" sompnus et corda nostra socordia[2] mulceat, tolera-
" mur. Expergiscimini, viri fortes, apprehendite arma
" et scutum, temporum nostrorum injuriam necessario

---

[1] *ad*] ac, B.

[2] *socordia*] concordia, C.

A.D. 1244. Letter of Frederick II. on the destruction of Jerusalem by the Kharizmians.

" vindicando redimentes; a quibus nunquam nos, Domino teste, subtraximus, quin potius ad Terræ Sanctæ subsidium præsidia nostra semper libentius obtulimus, quam quæsierimus aliena. Latere vos namque non credimus, qualiter a transalpina militia, gente belligera, quæ signo mirificæ crucis assumpto Terræ Sanctæ servitiis [se] dedicavit, ad capitaniæ decus et transmeantium regimen advocata, suffragii nostri partes magnificentia nostra non negavit; quin potius personam nostram, seu filii nostri, vel ducis alterius, quem transfretantes idoneum reputarent, mille stipendiariorum militum continuo[1] sub nostris stipendiis comitatam, ad tam salubre negotium, per venerabiles patres B[2][erardum] Panormitanum archiepiscopum, quondam N[icholaum][3] Reginum et Florentinum[4] episcopos, et T[haddæum] de Suessa, dilectos nostros fideles, sollempnes excellentiæ nostræ legatos, optulimus, ad G[regorium] summum pontificem tunc temporis destinatos, alia nulla prorsus ab eo conditione quæsita, nisi quod nos, [et] filios nostros, cum imperio et regnis nostris, honestis et debitis præsidiis adjuvaret; qualiter Lumbardorum nostrorum rebellium obstinata protervitas, jus et dominium, imperii Romani formam, prout tenetur, agnosceret, ac nobis, ipsorum societate quin potius conspiratione cassata, prædicti rebelles, quemadmodum nobis et aliis terræ regibus et principibus subditi nostri deserviunt, redditis nostris et imperii juribus subjacerent. Deinde cum ex circumstantiis negotiorum et temporum ista, quæ noviter contigerunt, timenda nobis occurrerent, quanquam forent ex negata mor-

[1] *continuo*] continua, B.

[2] *B.*] P., B.

[3] This is Nicholaus Maltraversus, bishop of Reggio, in the North of Italy, who died in 1244. See Ughelli's Italia Sacra, ii. 303. See also Nicholas of Corby's Vita Innocentii Papæ IV., cap. vii. (Baluz. Miscellan. vii. p. 358, Par. 1715).

[4] Ardingo.

" talibus scientia futurorum ignota, cum eo se malitia A.D. 1244.
" temporis dilatavit, ut ad discrimen Ytalicum[1] summus Letter of Frederick
" ecclesiæ pontifex contra nos pontificatus adjungi II. on the
" consortium pateretur. Obeunte G[regorio] summo destruction of Jerusa-
" pontifice, auctoritate tunc temporis ipsius dissensionis lem by the
" et causa, istoque qui præsidet ad summi pontificatus Kharizmians.
" apicem substituto, longe majora quam prius per
" nuntios nostros optulimus, quæ nunquam credere
" debuit aliquis respuenda; videlicet, quod totum trans-
" marinum negotium, necnon et imminentem Tarta-
" ricam tempestatem ac imperii Constantinopolitani
" discrimen, de Domini nostri Jesu Christi victoriosi
" regis omnipotentia confidentes, humeris nostris im-
" ponere spondebamus, prout præmissa[2] magnificentiæ
" nostræ legatio vobis et cæteris regibus et principi-
" bus patefecit. O quantum cum tempore profuisset
" ad communis causæ salutem oblatum nostræ devo-
" tionis antidotum, dum sanabilis erat infirmitas, pri-
" usquam adversæ fortunæ secundus ictus accederet, qui
" dolorem prioris[3] vulneris duplicaret, accepisse! Nec
" tamen sic desperationi vel morti relinquendum nego-
" tium arbitramur, quin possit et debeat de remediis
" cogitare. Nec nos a tam salubri consilio potentiæ nos-
" træ partes abducimus; immo tanto libentius polli-
" cemur, quanto, *ad radicem arboris securi jam posita*, S. Matt.
" nostrum et omnium orthodoxæ fidei principum aux- iii. 10.
" ilium necessarium apponere æstimamus. Dum tamen
" pacata nobis Ytalia, rebus et juribus, quæ proximi
" parentes nostri tam in imperio quam in regno paci-
" fice tenuerunt, nobis in pace dimissis, alæ nostræ
" pennas et plumas integras habeant, quibus ad alta
" conscendere securius valeamus. Datum Foggiæ, vi- Foggia,
" cesimo sexto[4] Februarii, tertia indictione." 26 Feb.

[1] *Ytalicum*] Ytalium, B.
[2] *præmissa*] premisse, B.
[3] *prioris . . . accepisse*] Written over an erasure.
[4] *vicesimo sexto*] xxvii. in Huillard-Bréholles.

A.D. 1244. *Evidens et brevis narratio dilucidans eventus prædicti infortunium.*

Account of the loss of Jerusalem.

Hujus autem lamentabilis stragis, quæ[1] primo facta fuit in sancta civitate Jerusalem, unde mentio fit supra, causa fuit hæc. Cum primo irruerent Coersmini in patriarcham et in incolas civitatis impetu repentino, cives causa refugii versus Joppen cum familiis suis ocius convolarunt. Astuti autem Choermini, ut fugientes revocarent et irretitos trucidarent, signa Christianorum, qui subito fugam inierant, super propugnacula murorum civitatis in propatulo elevaverunt. Unde fuerunt aliqui Christiani, qui de latibulis exierunt extra civitatem, sequentes ipsos Christianos in spiritu fraternæ caritatis, rapti in equis velocissimis, ipsos revocabant, asserentes residuos Christianorum, qui in civitate remanserant, feliciter de hostibus triumphantes, signa sua super muros gaudenter elevasse. Reversi igitur Christiani, cum sese in civitatem vel in loca contermina tutius recepissent, gens memorata, ad unguem armata et per omnia præmunita, in incautos Christianos subito irruentes, ipsos omnes in ore gladii peremerunt. Nostrates igitur hæc audientes, qui in civitatibus et castris indempnes adhuc et illæsi remanserant, exercitum copiosum et fortem congregarunt, volentes unanimiter sanguinem fratrum suorum de cruentis manibus inimicorum cum gravi ultione requirere, bellum cum ipsis inierunt crudeliter valde;[2] sed casu omnibus sæculis deplorando ceciderunt Christiani, prout per epistolam patet, quæ suprascribitur, imperialem. Perempti tamen et vulnerati, qui licet pauci, per fugam elapsi, de seipsis cruentissimam

[1] *quæ*] qui, B.

[2] The battle is represented at the foot of the page. The "Chorosmini cum Babilonicis" are defeating the "exercitus Christianus," of whom the "Balcanifer," who is carrying the standard of the Templars, is taking to flight. On the left a mounted soldier is driving a number of bound captives into "Babilonia."

hostibus victoriam reliquerunt, prout ipsi post prælium inimici spiritu proprio sunt confessi. Duravit autem certamen infatigabiliter pugnantium a summo mane usque quo noctis tenebræ, ita ut non cognosceret alter alterum, prælium diremissent.[1] A.D. 1244.

Alia epistola de eodem evidentior, magistri scilicet Hospitalis Jerusalem.

Letter of William de Chateau Neuf, master of the Hospitallers, on the invasion of the Kharismians and loss of Jerusalem.

"Strenuissimo domino[2] M. de Merlai, frater G[uil-
" lelmus] de Novo Castro, Dei gratia sanctæ domus
" Jerusalem magister humilis, et pauperum Christi
" custos, salutem.

" Ex insinuatione literarum nostrarum, quas dili-
" gentiæ vestræ in singulis passagiis direximus, scire
" satis perspicaciter potuistis, qualiter ob repugnan-
" tiam illam, quæ diu in partibus nostris viguit, circa
" factum treugarum de fovenda parte Damasceno-
" rum contra Babiloniæ Soldanum, perperam processit
" negotium Terræ Sanctæ; super aliis eventibus, qui
" postmodum emerserunt, discretionem vestram volen-
" tes certiorari, significandum duximus, quoniam circa
" principium æstatis proximo præteritæ Soldanus f. 171.
" Damasci et Seisser,[3] Soldanus Craci, qui prius
" hostes erant sibi adversantes, concordiam facientes,
" confœderationem treugarum cum Christianis sub ea
" conditione pertractarunt, quod totum regnum Jerusa-
" lem, terram quæ de possessione Christianorum circa
" flumen Jordanis fuerat, præter aliquot villas, quas
" sibi in montibus retinebant, tali pacto restituerunt
" Christianis, quod ipsis in expugnatione Soldani Ba-
" biloniæ assistere deberent toto posse fideliter. Forma
" autem hujus treugæ ab utraque parte acceptata,

[1] *diremissent*] deremissent, B.

[2] B. ins. *de*. It is expuncted in C.

[3] This seems a scribe's error for Nasser. Wilken, however, (vi. 629, note) interprets it as intended for Schaisaræ, *i. e.* Cæsarea Philippi, *Banias*.

A.D. 1244. Letter of William de Chateau Neuf, master of the Hospitallers, on the invasion of the Kharismians and loss of Jerusalem.

" civitas sancta, cum quibusdam adjacentiis, cœpit a
" Christianis inhabitari, Christiano exercitu commo-
" rante in comitiva Soldanorum præscriptorum apud
" Gazaram, in gravamen Soldani Babiloniæ. Cumque
" aliquandiu in expeditione ipsa perstitissent, patri-
" archa Jerosolimitanus applicuit, veniens de partibus
" transmarinis. Qui recepta aliquantula corporis quiete,
" desiderio visitandi sepulchrum Domini inspiratus, iter
" peregrinationis arripuit, properantibus nobis secum.
" Voto itaque peregrinationis nostræ completo, nobis
" in urbe beata accidit, quod infinita multitudo gentis
" barbaræ et perversæ, quæ Cohersmina vocabatur, in
" ultimis partibus nostris, Jerusalem conterminis, vocante
" et mandante Soldano Babiloniæ, universam terræ
" superficiem occupans, omnem animam viventem per
" ignem et gladium peremerunt. Habito igitur om-
" nium ibi existentium Christianorum consilio, quia
" resistere non poterant, salubriter deliberatum fuit et
" provisum, quod omnes civitatis sanctæ habitatores
" utriusque sexus et omnis ætatis, cum acie equitum
" nostrorum, versus Joppen procederent, ad locum
" refugii et salutis. Ipsa autem nocte deliberationem
" consilii exequentes, populum de civitate caute edu-
" cere curavimus, ambulantes usque ad fere medi-
" etatem itineris confidenter, donec, procurante versutia
" antiqui nostri inimici diaboli, intervenit dampnosum
" nimis impedimentum. Gens enim prænotata signa
" quædam, quæ invenerunt post fugientes, elevaverunt
" supra muros civitatis, ut incautos taliter revocarent
" credentes eos qui remanserant Christianos de adver-
" sariis triumphasse. Fuerunt qui nos revocarent
" Christiani properantes post nos, sereno vultu nos
" consolantes, et asserentes Christianorum [signa,] quæ
" bene noverunt, super muros Jerusalem elevata, in
" signum quod de hostibus triumpharunt; et sic de-
" cepti nos decipiebant. Nos igitur exultantes reversi
" sumus confidenter in sanctam civitatem, credentes
" ibidem secure commorari, et multi affectu devotionis,

" alii spe hæreditatis optinendæ et retinendæ retrorsum A.D. 1244.
" temere et incaute vel in ipsam civitatem vel in Letter of William de
" suburbana sunt reversi. Quod nos omnino dissuasi- Chateau
" mus, laqueos perfidorum pertimescentes, et sic ab Neuf, master of the
" invicem recessimus. Non multum autem post re- Hospitallers, on the
" cessum nostrum, ecce cum longis agminibus venientes invasion of the Kharismians and loss of Jerusalem.
" perfidi Cohersmini populum Christianum in sancta
" civitate per girum obsederunt, cotidie et incessanter
" in ipsos impetuosos insultus facientes, et undique
" eis exitum et ingressum præcludentes, ac diversis
" afflictionibus miserabiliter coarctantes, adeo quod præ
" angustia pressuræ, famis, et doloris deficientes et
" desperantes, se mortis casui et periculo omnes uni-
" versaliter exposuerunt. Et de civitate exeuntes, per
" devia et deserta montium vagabundi de nocte abi-
" erunt, donec ad angustum exitum venientes in in-
" sidias hostium inciderunt. Qui undique eos circum-
" dantes, gladiis, lapidibus, et sagittis irruentes occi-
" derunt, trucidantes et dilaniantes eos, juxta certam
" æstimationem, septem milia virorum et mulierum,
" cruorem tantum effundentes, quod tanquam aqua
" per montium convalles fidelium sanguis, proh dolor,
" decurrebat. Juvenes vero et virgines in captivi-
" tatem secum raptim detrahentes, in civitatem sanc-
" tam sese receperunt; ubi moniales, senes, et debiles,
" laborem itineris et fugæ ferre non valentes, qui in
" ecclesiam Dominici Sepulchri fugerant et in Calvariæ
" locum, sanguine Christi consecratum, quasi *oves oc-* Ps. xliii. 22.
" *cisionis*, jugularunt, ignominiam execrabilem in sanc-
" tuario Domini committentes, quam a diebus sæculi
" oculi hominum non viderunt. Demum, quia atro-
" citas tanti facinoris intolerabilis omnium fidelium
" devotionem provocavit ad ulciscendum sui Creatoris
" injuriam, communi voto omnium fuerat cum anno-
" tatione præsentium constitutum, ut ordinata expe-
" ditione ad præliandum contra perfidos accingeremur
" generaliter universi, auxilium de cælo postulantes.

A.D. 1244. Letter of William de Chateau Neuf. master of the Hospitallers, on the invasion of 18 Oct. the Kharismians and loss of Jerusalem.

" Et inimicos aggredientes, usque ad diei conclusionem
" bello cruentissimo a summo mane infatigabiliter
" dimicavimus. Et ecce tenebræ cognitionem nostro-
" rum et adversariorum ademit.[1] Ceciderunt ex nostris
" innumerabiles, adversantium tamen in quadruplo, ut
" postea compertum est, plures. Postmodum vero die
" sancti Lucæ Evangelistæ, resumpto spiritu et invo-
" cato de supernis suffragio, fratres militiæ Templi et
" Hospitalis, cum omnibus[2] aliis religiosis bello manci-
" patis, et eorum viribus, generalique exercitu Christi-
" anorum Terræ Sanctæ, sub patriarcha publico edicto
" congregati,[3] inierunt prælium cruentissimum cum dic-
" tis Choerosminis, et quinque milibus militum Sarra-
" cenorum recentium Soldano Babiloniæ militantium,
" Choerosminis adhærentium. Et aggressum est utrobi-
" que impetu validissimo, cum non possemus eos evitare.
" Erat itaque hinc inde exercitus magnus et fortis et
" numerosus valde. Tandem nos impotentes tantæ
" resistere multitudini, cum supervenissent semper novi
" illæsi et recentes inimici, et nos qui decuplo illis
Hæc cruenta congressio inter Ascalonem et Gazaram infausto sidere commissa esi.
" pauciores eramus, vulnerati et fatigati, sentientes
" adhuc pondus prælii antecedentis, succubuimus, re-
" linquentes eis campum cum victoria, eis cruenta et
" nimis empta; ceciderunt enim ex eis multo plures
" quam ex nostris inæstimabiliter. Sicque indultum
" est nobis ab Ipso, qui est animarum Salvator, quod
" nec centum elapsi sunt per fugam, sed dum potera-
" mus stare, adinvicem nos in Christo cohortantes et
" confortantes infatigabiliter et alacriter, ita quod
" hostes super hoc obstupuerunt, dimicavimus, donec
" capti, quod tamen multum evitavimus, vel cæsi de-
" feceramus. Unde nimis admirantes, dixerunt postea
" captivis ipsi; 'Vos sponte mortis discriminibus op-
" 'tulistis, et hoc quare?' Responderunt captivi, 'Ma-

[1] Sic.
[2] *omnibus*] omni, B.
[3] *congregati*] congregata, B.

" ' luimus mori in bello cæsis corporibus et animabus A.D. 1244.
" ' glorificatis, quam turpiter cedere fugitivi.' Tales f. 171 *b*.
" utique sunt vehementer formidabiles. In dicto igitur Letter of William de
" bello, contrita Christianorum fortitudine, induit Terra Chateau
" Sancta confusionem, et cæsa fuit tanta utriusque Neuf, master of the
" exercitus multitudo, quod occisorum fuit numerus Hospitallers, on the
" inæstimabilis. Cecideruntque magister[1] militiæ Tem- invasion of
" pli, et magister[2] Hospitalis, et alii magistri ordinum, the Kharismians
" cum suis conventibus et sequelis, et dominus Wal- and loss of
" terus, comes de Bresna, captus, et dominus Philip- Jerusalem.
" pus[3] de Muntforti occisus, et qui sub patriarcha
" militarunt contriti. Nec evaserunt de omnibus Tem-
" plariis præter octodecim, et de Hospitalariis sex-
" decim; quos tamen pœnituit postea evasisse. Va-
" lete."

Utilis sed nimis sera consideratio de reiciendo jugo multiplicis servitutis in regno Angliæ per Romanos subortæ.

Dum autem in Syria tot mundi turbinibus genus humanum exagitaretur, in Anglia etiam et ejus confiniis Extortion of the Pope in England.

"Sævit[4] in humanis divina potentia rebus." Ovid. Epist. ex Ponto, iv. 3, 49.

Romana enim curia, rubore deposito, tempore novi Papæ nostri Innocentii quarti, secus quam speravimus, non desinebat per provisiones cotidianas redditus impudenter extorquere. Exiit igitur murmur, in cordibus Anglorum diu conceptum et retentum, in manifestam querimoniam, et quasi parturientes[5] locuti non poterant amplius sese continere. Patientia enim eorum desidiosa erat, et humilitas infructuosa, immo potius et dampnosa. Et in unum convenientium talis erat consideratio regi et regno intimanda:

---

[1] Herman de Perigord.
[2] Peter de Villebride.
[3] *Philippus*] Walterus, C.
[4] *Sævit*] Ludit in Ovid.
[5] *parturientes*] partuentes, B.

A.D. 1244. Arguments against his extortions put forward for the consideration of the king and kingdom.

Si mentis oculis intueretur dominus Papa statum primitivum ecclesiæ in Anglia, medium, et præsentem, non concuteret ecclesias et ecclesiasticas personas, nec illas arctaret hujusmodi exactionibus et angariis, et quod suum non est, ab ecclesiis non vendicaret nec extorqueret. Prædicante enim in Anglia beato Augustino Anglorum apostolo, rex Athelbertus conversus ad fidem Christi, Londoniensem, Cantuariensem, Roffensem instituit ecclesias. Hic clericos et sacerdotes, ibi monachos apponens, assignavit[1] illis de speciali patrimonio suo terras et possessiones sufficientes ad sustentationem eorum, quos ad hoc solum deputavit, ut in locis sibi assignatis divina celebrarent, laudesque Deo die ac nocte et gratiarum exsolverent actiones, et elemosinas et alia pietatis opera exercentes, hospitalitatem pauperum sustentarent pro mensura facultatum. Consimiliter alii reges in aliis cathedralibus ecclesiis et præbendalibus et conventualibus, quod videri potest, si decurratur ad eorum instrumenta et modos donationum. Nec adeo libertati dederunt hujusmodi possessiones, quin tria sibi reservarent semper propter publicam regni utilitatem, videlicet expeditionem, pontis et arcis reparationes vel refectiones, ut per ea resisterent hostium incursibus. Si igitur ista et consimilia dantur locis specialibus et locorum episcopis, tanquam certis personis, in cathedralibus ecclesiis dicimus et abbatibus, et abbatiis de patrimoniis et laicis feudis regum et principum, quo jure poterit, præter injuriam juris alieni, in alios usus præmissa convertere, præsertim ad illos, ex quibus oriuntur cædes et incendia et sanguinum effusiones, cum dicente Petro, "*Domine, si percutimus in gladio?*" respondit Dominus, "Converte *gladium in vaginam?*" Item, si transmitterentur substantiæ clericorum Angliæ ad Ytaliam, unde procurarent pontis et arcis refectionem

S. Luc. xxii. 49. S. Joh. xviii. 11.

[1] *assignavit*] assignatis, B.

et expeditionem, si ingrueret necessitas? Unde sectarentur hospitalitates? Quomodo morarentur in certis locis sibi deputatis? Item, præter alia mala quæ possunt evenire adeuntibus curiam Romanam de regno Angliæ per satellites imperatoris, unum quasi in evidenti est et in promtu, quod cum terra imperatoris, non distat ab Anglia nisi modico freto, quod transmeari potest uno fluxu et refluxu maris, et tendat jam imperator ad partes illas, verendum esset, ne sic provocatus hostiliter regnum ingrederetur, prout dixit magister Walterus de Ocre coram rege in communi colloquio baronum Londoniis; supplicans ex parte imperatoris devotissime regem et barones, quod non permitterent tallias fieri in regno, vel a clericis vel a laicis, in subsidium domini Papæ contra imperatorem, inculcans multotiens, quod si secus fieret, sine pruritu[1] tot accumulatis regno guerris scalperent se rex et regni magnates usque ad ossa. Item, cum de voluntate et mandato et consilio ecclesiæ nuptui traderet dominus rex sororem suam imperatori, ex qua proles suscepit, quas de stirpe nostra et Anglorum sanguine constat esse, quid aliud esset contribuere contra imperatorem, nisi confundere oriundos ex natione nostra? quod absit. Et quid aliud esset, nisi dare occasiones imperatori, ne possit domino nostro regi subvenire in recuperationem terrarum suarum? Item, si attenderet dominus Papa afflictiones et jacturas, quas sustinuit Anglia per Lodowicum regem Francorum, qui hostiliter ingressus est eam, qui nec pepercit ecclesiis nec ecclesiasticis personis, sed omnia deprædatus est, ita quod vix poterunt hactenus prælati Angliæ respirare, non adderet afflictionem afflictioni super afflictos; immo consultius exigeret æstimationem dampnorum, quæ fuerunt illata ecclesiæ, et exinde[2]

A.D. 1244. Arguments put forward against the papal extortions.

[1] *pruritu*] *vel dubio*, in the margin. C. has *dubio* in the text.

[2] B. repeats *et exinde*. It is corrected in C.

A.D. 1244. Arguments put forward against the papal extortions.

promoveret exercitus suos in hostes, quod facere posset, etiam contradicente rege Angliæ, et sine convocatione imperatoris contra regem et regnum. Item, aurum habet ecclesia, patrimonium habet ecclesia, civitates, munitiones, et castra, quæ etsi non sufficiant contra tantum principem, advocet ad manus suas beneficia Ytalicorum et Romanorum, quæ non modica contulit eisdem tam in Anglia quam in aliis regionibus; et ex eorum fructibus, quos ita beneficiavit, sumptus faciat hostiles, et non de nostris, scilicet de his quæ nobis non contulit, immo soli contulerunt patroni, quantum in ipsis fuit, quos oportet de necessitate sustentare, si vergant ad inopiam. Attendere etiam deberet, quod Pharao in afflictione populi Israeletici sacerdotes et levitas ab omnibus hujusmodi exactionibus absolvit.

Rex oppressus exactionibus papalibus scribit Papæ pro dampnis regni sui sic.

Letter of Henry III. to the Pope against his exactions.

Rex igitur his supradictis provocatus injuriis, et Romanorum multiplici lacessitus avaritia, domino Papæ scribit sic:

" Sanctissimo in Christo patri ac domino I[nnocen-
" tio], Dei gratia summo Pontifici, H[enricus], eadem
" gratia rex Angliæ, etc., salutem et pedum oscula
" beatorum.

" Quo amplius paternæ voluntati se ingerit filius, et
" mandatis ejus promtius se exponit atque devotius,
" eo amplius paternum habere patrocinium prome-
" retur, et devotionis suæ et obsequiorum commoda
" reportare. Inde est, quod cum omni tempore regni
" nostri nos et regnum nostrum in omnibus et per
" omnia paternitatis vestræ voluntati exposuimus et
" mandatis, licet tamen in quibusdam nostris reg-
f. 172. " nique nostri negotiis paternam solicitudinem inve-
" nerimus plerumque et gratiam, in quibusdam tamen
" provisionibus vestris, clericis Angliæ et aliarum re-

" gionum frequenter a vobis concessis, nos et regnum A.D. 1244.
" nostrum sentimus non mediocriter prægravatum et
" oppressum. Tot et tantis etenim ecclesiæ Anglicanæ
" oneratæ sunt hujusmodi provisionibus, quod non
" solum patroni, et hi quorum interest conferre bene-
" ficia ecclesiastica, jure suo defraudantur, verum etiam
" sed proinde multa deficiunt opera caritatis; cum illa
" beneficia, quæ religiosis domibus ad sustentationem
" ipsarum conferri soleant misericorditer, et fere omnia
" alia, in vestris provisionibus refundantur. Cum
" igitur sedes apostolica ita petentibus debeat esse
" favorabilis, quod jus alterius non lædatur, paterni-
" tatem vestram duximus exorandam, quatinus ab
" hujusmodi provisionum concessione dissimulare, vel
" ad tempus desistere, vestræ placeat sanctitati. In-
" terea paternitati vestræ supplicamus, quatinus jura
" nostra et libertates, quæ non aliena sed propria
" potestis merito reputare, paterna sollicitudine velitis
" tueri, et illæsa et integra conservare, nec aliquorum
" suggestionibus eadem velitis in vestra curia aliqua-
" tenus perturbari. Nec contra nos vestra sanctitas
" moveatur, si in aliquibus tenori mandatorum ves-
" trorum obviavimus, cum ad hoc nos compulerit
" clamor conquerentium, qui nemini debemus in suo
" jure deesse, sed ex concesso[1] nobis a Deo regiæ
" dignitatis officio, cuilibet plenam justitiam exhibere."

Continuatio materiæ.

The Pope will not spare England.

His itaque verbis vel elegantioribus dominus rex nimis patiens et remissus prædecessori suo, videlicet Papæ Gregorio, supplicaverat, ut parceret regnum Angliæ talibus exactionibus affligere. Sed nec ille nec iste motus voluntarios dignabantur super hoc refrænare. Unde credimus, Dominum et Apostolum Suum

[1] *concesso*] So C.; concessio, B.

A.D. 1244. Petrum, cujus vestigia non sequebantur, adversus eccle-
Ps. vii. 12. siam Romanam non immerito provocari, *arcum tendere et parare illum.*

Qualiter dominus Papa etiam Walliam sibi voluerit subjugare.

Attempt of the Pope to get David, prince of N. Wales, under his dominion.

Nec arbitror materiæ meæ vel alienum fore vel impertinens, vel etiam historiæ regni Angliæ penitus inutile, posteris nostris elucidare, qualiter dictus Papa Innocentius quartus David principem Northwalliæ, domino regi Angliæ multiformiter obligatum, a fidelitate regis exemptum, dominio suo voluit mancipare, quingentas marcas annuas a tenemento Norwelliæ et ejus pertinentiis percipiendo. Et hæc sunt obligationes et instrumenta, quibus tam David quam alii magnates Walensium domino regi H[enrico] tertio tenentur obligati.

Scriptum quod confecit Senena consensu totius generis sui et magnatum totius Walliæ.

Agreement between Henry III. and Senena, wife of Griffith son of Llewellyn. *Pertinens historiæ Walensium, indirecte tamen Anglorum usque ad hoc signum* ☞ |

" Convenit inter dominum H[enricum] tertium regem
" Angliæ illustrem, ex una parte, et Senenam uxorem
" Griffini, filii Leolini, quondam principis Norwalliæ,
" quem David frater ejus tenet carceri mancipatum
" cum Owenio filio suo, nomine ejusdem Griffini, ex
" altera; scilicet, quod prædicta Senena manucepit
" pro prædicto G[riffino] viro suo, quod dabit domino
" regi secentas marcas, ut dominus rex eum et præ-
" dictum O[wenium] filium suum liberari faciat a
" carcere prædicto, ita quod stabit judicio curiæ suæ
" si de jure debeat carcere detineri; et ut dominus
" rex postea judicium curiæ suæ, secundum legem
" Walensium, ei et hæredibus suis habere faciat,[1] super
" portione quæ eum contingit de hæreditate, quæ fuit

[1] *faciat*] facit, B.

" prædicti L[eolini] patris sui, et quam prædictus A.D. 1244.
" David deforciat ipsi Griffino. Ita quod si idem Arrangement
" G[riffinus] vel hæredes sui per considerationem between
" curiæ domini regis recuperent portionem, quam se Henry III.
" dicunt contingere de hæreditate prædicta, eadem and Senena, wife
" Senana manucepit pro prædicto G[riffino] viro et of Griffith
" hæredibus suis, quod ipse et hæredes sui in per- son of Llewellyn.
" petuum inde reddent domino regi trecentas marcas
" annuas; scilicet tertiam partem in denariis, et ter-
" tiam partem in bobus et vaccis, et tertiam partem
" in equis, per æstimationem legalium hominum, libe-
" randum vicecomiti Salopesberiæ et per manus ipsius
" vicecomitis ad scaccarium domini regis deferendum,
" et ibidem liberandum; scilicet unam medietatem ad
" festum Sancti Michaelis, et alteram ad Pascha.
" Eadem etiam Senena, pro præfato G[riffino] viro suo
" et hæredibus suis manucepit, quod firmam pacem
" tenebunt cum præfato David fratre suo super por-
" tione, quæ eidem David remanebit de hæreditate
" prædicta. Manucepit etiam eadem S[enena] pro dicto
" G[riffino] viro suo et hæredibus suis, quod si aliquis
" Walensis aliquo tempore domino regi vel hæredibus
" suis rebellis fuerit, præfatus G[riffinus] et hæredes
" sui ad custum suum proprium ipsum compellent ad
" satisfaciendum domino regi et hæredibus suis. Et
" de his omnibus supradictis firmiter observandis dicta
" S[enena] dabit domino regi David et Rotherum filios
" suos obsides; ita tamen, quod si de præfato G[rif-
" fino] viro suo et O[wenio] filio suo, qui cum eo est
" in carcere, humanitus contingat antequam inde libe-
" rentur, alter prædictorum filiorum eidem S[enenæ]
" reddetur, reliquo obside remanente. Juravit insuper
" eadem S[enena] tactis sacrosanctis Evangeliis, pro se
" et pro præfato G[riffino] viro suo et hæredibus suis,
" quod hæc omnia firmiter observabunt. Et manucepit,
" quod dictus G[riffinus] vir suus idem jurabit cum a
" carcere liberatus fuerit. Et super præmissis se sub-

A.D. 1244. Arrangement between Henry III. and Senena, wife of Griffith son of Llewellyn.

" misit nomine dicti G[riffini] viri sui jurisdictioni
" venerabilium patrum Herefortdensis et Lichefeldensis
" episcoporum, ita quod præfati episcopi, vel eorum
" alter quem dominus rex elegerit, ad requisitionem
" ipsius domini regis, per sententias excommunicationis
" in personas et interdicti in terras eos coerceant ad
" prædicta omnia et singula observanda. Hæc omnia
" manucepit prædicta S[enena] et bona fide promisit
" se facturam, et curaturam quod omnia impleantur;
" et quod præfatus G[riffinus] vir suus, cum liberatus
" fuerit, et hæredes sui hæc omnia grata habebunt, et
" complebunt, et instrumentum suum inde dabunt
" domino regi in forma prædicta. Ad majorem siquidem
" hujus rei securitatem, factum est hoc scriptum inter
" ipsum dominum regem et dictam S[enenam] nomine
" præfati G[riffini] viri sui; ita quod parti remanenti
" penes ipsum dominum regem appositum est sigillum
" præfati G[riffini] per manum dictæ S[enenæ] uxoris
" suæ una cum sigillo prædictæ S[enenæ], et parti
" remanenti penes ipsam S[enenam] nomine præfati
" G[riffini] viri sui appositum est sigillum domini regis;
" quod de supradictis etiam omnibus complendis et
" firmiter observandis dedit prædicta S[enena], nomine
" præfati G[riffini] viri sui, domino regi plegios supra-
" scriptos; videlicet Radulphum de Mortuomari, Wal-
" terum de Clifford, Rogerum de Montealto, senescallum
f. 172 *b*. " Cestriæ, Mailgun filium Mailgun, Mereduc filium Ro-
" berti, Griffinum filium Maddoc de Brunfelde, Howel
" et Mereduc fratres ejus, Griffinum filium Wenunwene,
" qui hæc omnia pro præfata S[enena] manuceperunt,
" et cartas suas ipsi domino regi fecerunt. Acta apud
Shrewsbury, 12 Aug. 1241. " Salopesberiam, die Lunæ proxima ante Assump-
" tionem beatæ Mariæ, anno regni regis ipsius vicesimo
" quinto."

Carta Rogeri de Montealto super hoc. A.D. 1244.

" Omnibus hoc scriptum visuris Rogerus de Monte- Charter of Roger de Montalt as surety for Senena.
" alto, senescallus Cestriæ, salutem. Sciatis quod ego
" me constitui plegium Senanæ uxoris G[riffini] filii
" L[eolini], quondam principis Norwalliæ, et manucepi
" pro ea erga dominum meum H[enricum] regem An-
" gliæ illustrem, quod omnia quæ conventionavit eidem
" domino meo nomine præfati viri sui, pro liberatione
" sua et Owein filii sui a carcere in quo David frater
" ejus eos detinet, et pro portione quæ ipsum G[riffi-
" num] contingit de hæreditate, quæ fuit prædicti
" L[eolini] patris sui et quam præfatus D[avid] frater
" ejus ei deforciat, domino regi firmiter observabit.
" In cujus rei testimonium huic scripto sigillum meum
" apposui. Actum apud Salopesberiam, die Lunæ ante Shrewsbury, 12 Aug. 1241.
" Assumptionem beatæ Mariæ, anno regni ipsius vi-
" cesimo quinto."

Continuatio.

Sub eadem forma fecerunt singuli plegii præscripti domino regi cartas suas, tam barones Angliæ quam Walenses, et eodem modo se obligaverunt.

Sequitur forma cartarum dominorum de Kery[1] *in Wallia.*

" Sciant præsentes et futuri, quod ego Merducus Charter of fealty of Maredudd ap-Howel and the other lords of Kerry to Henry III.
" filius Howel tactis sacrosanctis juravi, quod ab isto
" die in antea omnibus diebus vitæ meæ ero ad fide-
" litatem domini regis Angliæ, et serviam ei fideliter
" et devote cum omnibus viribus meis, et toto posse
" meo, quandocunque indiguerit servitio meo, et treu-
" gam inter dominum Radulphum de Mortuomari et
" me initam, usque ad festum sancti Michaelis, anno

[1] Kerry in Montgomeryshire.

A.D. 1244. Charter of the lords of Kerry. " regni regis H[enrici] vicesimo quinto, ex parte mea " fideliter observabo; et tam ad fidelitatem domino " regi in perpetuum observandam, quam ad treugas " prædictas observandas usque ad terminum prædic- " tum, supposui me jurisdictioni domini Herefordensis " episcopi et domini Coventrensis et Lichfeldensis[1] " episcopi, vel alterius eorum quem dominus rex ad " hoc elegerit, ut si in aliquo contra prædictam fideli- " tatem domini regis, vel contra observantiam præ- " dictarum treugarum venerim,[2] liceat eis, vel eorum " alteri quem dominus rex ad hoc elegerit, personam " meam et omnes meos excommunicare, et terram " meam interdicere, donec de transgressione ipsa satis- " fecero[3] ad plenum. Et si forsitan infra prædictum " festum sancti Michaelis inter prædictum Radulphum " de Mortuomari et me nulla pax fuerit reformata, " licet post festum illud guerram moveam prædicto " Radulpho, non obligabit me prædictum juramentum, " dum tamen erga dominum regem fidelitatem obser- " vem continuam, sicut prædictum est. Et si guerra " post prædictum terminum inter nos moveatur, nihil- " ominus dominus rex sustinebit, quod ego et mei " receptemur in terra sua, sicut alii fideles sui. Ad " prædicta autem observanda domino regi et hæredi- " bus suis obligo me per juramentum prædictum et " per sigilli mei appositionem, quod huic scripto appo- " sui, ad majorem confirmationem prædictorum. Actum
16 Aug. 1241. " in crastino Assumptionis beatæ Mariæ, anno regni " regis Henrici vicesimo quinto."

Continuatio.

Sub eidem verbis fecerunt domino regi cartas suas Owein filius Howel, Mailgun filius Mailgun, Mereduc filius Mereduc, Howel filius Cadwalthlan, et Cadwalthlan filius Howel.

---

[1] *Lichfeldensis*] Lath., B.

[2] *venerim*] venerint, B.

[3] *satisfecero*] satisfacero, B.; C. is correct.

Carta David filii Leolini principis Norhwalliæ. A.D. 1244.

Fœdera, i. 242.

Charter of David son of Llewellyn respecting the liberation of Griffith, and submission to Henry III.

" Omnibus Christi fidelibus, ad quos præsentes literæ
" pervenerunt, David filius Leolini, salutem. Sciatis
" quod concessi domino meo H[enrico] regi Angliæ
" illustri, filio domini J[ohannis] regis, quod deliberabo
" Griffinum fratrem meum, quem teneo incarceratum
" una cum filio suo primogenito, et aliis, qui occasione
" prædicti Griffini sunt in potestate mea incarcerati,
" et ipsos eidem domino meo regi tradam. Et postea
" stabo juri in curia ipsius domini regis tam super eo,
" utrum idem Griffinus debeat teneri captus, quam
" super portione terræ, quæ fuit prædicti Lowelini
" patris mei, si qua ipsum Griffinum contingere debet
" secundum consuetudinem Walensium, ita quod pax
" servetur inter me et prædictum G[riffinum] fratrem
" meum, quod caveatur de ipsa tenenda secundum
" considerationem curiæ ipsius domini regis; et quod
" tam ego quam prædictus G[riffinus] portiones nostras,
" quæ nos contingent de prædictis terris, tenebimus
" in capite de prædicto domino rege. Et quod reddam
" Rogero de Montealto, senescallo Cestriæ, terram
" suam de Muhaut[1] cum pertinentiis, et sibi et aliis
" baronibus et fidelibus domini regis seisinas terrarum
" suarum occupatarum a tempore guerræ ortæ inter
" ipsum dominum J[ohannem] regem et prædictum
" L[eolinum] patrem meum, salvo jure proprietatis
" cujuslibet pacti et instrumenti, super quo stabitur
" juri hinc inde in curia ipsius domini regis. Et quod
" reddam ipsi domino regi omnes expensas, quas ipse
" et sui fecerunt occasione exercitus istius. Et quod
" satisfaciam de dampnis et injuriis illatis sibi et suis,
" secundum considerationem curiæ prædictæ, vel male-
" factores ipsos ipsi domino regi reddam. Et quod
" similiter domino regi reddam omnia homagia, quæ
" dominus J[ohannes] rex pater suus habuit, et quæ

[1] *Muhaut*] Munthaut, C. Mold in Flintshire.

A.D. 1244. " dominus rex de jure habere debet; et specialiter
" omnium nobilium Walensium. Et quod idem do-
" minus rex non dimittet aliquem de suis imprisiis,
" quod ipsi domino regi et suis remaneant seisinæ
" suæ. Et quod terra de Englesmere [1] cum pertinen-
" tiis suis in perpetuum remanebit domino regi et
" hæredibus suis, et [2] in voluntate sua sit retinendi
" terram de Englesmere in perpetuum sibi et hæredibus
" suis. Et quod de cætero non receptabo utlagos vel
" foris banniatos ipsius domini regis vel baronum
" suorum de marchia in terra mea, nec permittam
" receptari. Et de omnibus articulis supradictis et
" singulis, firmiter et in perpetuum observandis do-
" mino regi et hæredibus suis, pro me et hæredibus
" meis cavebo per obsides et pignora, et aliis modis
" quibus dominus rex dicere voluerit et dictare. Et
" in his et in omnibus aliis stabo voluntati et man-
" datis ipsius domini regis, et juri parebo omnibus in
" curia sua. In cujus rei testimonium præsenti scripto
" sigillum meum appendi. Actum apud alnetum juxta
29 Aug. 1241. " fluvium Elvey de Sancto Asapho, in festo Decolla-
" tionis Sancti Johannis Baptistæ, anno prædicti do-
" mini H[enrici] regis vicesimo quinto.

" Et sciendum, quod illi qui capti detinentur cum
" prædicto G[riffino] eodem modo tradentur domino regi,
" donec per curiam suam consideratum fuerit, utrum et
" quomodo debeant deliberari. Et ad omnia prædicta
" firmiter tenenda, ego David juravi super crucem
" sanctam, quam coram me feci deportari. Venerabilis
" etiam pater H[owelus] episcopus de Sancto Asaph
" ad petitionem meam firmiter promisit in ordine suo,
" quod hæc omnia prædicta faciet et procurabit modis
" quibus poterit observari; Edenevet [3] siquidem Wan-

---

[1] Ellesmere.

[2] *et . . . suis*] In the margin. It is not in C.

[3] *i. e.* Ednevet Vaughan (the little), father of Howel, bishop of S. Asaph. See the Fœdera, i. 239.

" gan per præceptum meum illud idem juravit super A.D. 1244.
" crucem prædictam. Actum ut supra.
" Præterea concessi pro me et hæredibus meis, quod
" si ego vel hæredes mei contra pacem domini regis vel f. 173.
" hæredum suorum vel contra articulos prædictos ali- The penal-
" quid attemptaverimus, tota hæreditas nostra domino ties in case of his
" regi et hæredibus suis incurratur. De quibus omnibus breaking faith
" et singulis supposui me et hæredes meos jurisdictioni
" archiepiscopi Cantuariensis et episcoporum Londoni-
" ensis, Herefordensis, et Coventrensis, qui pro tem-
" pore præerunt, quod omnes, vel unus eorum quem
" dominus rex ad hoc elegerit, possit nos excommuni-
" care et terram nostram interdicere, si aliquid contra
" prædicta attemptaverimus. Et procuravi, quod epi- are to be
" scopi de Bangor et de Sancto Asaph cartas suas carried out by the
" domino regi fecerunt, per quas concesserunt quod bishops of
" omnes sententias tam excommunicationis quam in- Bangor and S.
" terdicti, a prædictis archiepiscopo, episcopis, vel Asaph.
" aliquo eorum ferendas, ad mandatum eorum exe-
" quentur."

Verba admirationis de factis domini Papæ.

Hæc iccirco dixerim, ut pateat mundo quot, quantis, David en-
et qualibus obligationibus sese domino regi tam David deavours to shake
nepos ejus, proditor et fratricida, quam [1] omnes alii no- off the English
biles, moribus tamen ignobiles, de Wallia manciparunt. yoke, and
Qui jam rupto consanguinitatis fœdere, fidei constantia, to hold his part of
instrumentorum tenore, nimis impudenter contra domi- Wales of
num suum recalcitrantes, guerram moverunt, et ipsum the Pope.
non mediocriter in marchia dampnificaverunt. Insuper
dictus David, volens collum suum de sub jugo fidelitatis domini regis excutere, ad alas Papalis protectionis confugit, spondens se tenere Walliæ partem, eum contingentem, ab ipso Papa. Cui favit Papa. Et quod stupenda admiratione dignum arbitror, contra regem

[1] *quam*] et, B.

A.D. 1244. rebellanti sinum aperuit refugii et protectionis; nisi sic forte contigisset, ut suppressione veritatis et suggestione falsitatis istud fuerit impetratum. Et quis Christianorum ignorat, principem Walliæ regis Angliæ esse vassalulum?

Quoddam factum regis reprehensibile.

Vacat. Offendiculum.

The sale of the wool of the Cistercians forbidden.

Eodem[1] anno, prohibuit dominus rex, ne lanæ Cysterciensium monachorum venales ad partes transmarinas ad suum commodum transveherentur, volens eos sic gravare et dampnificare, eo quod eum transfretatum in Wasconiam auxilio pecuniari nec voluerunt nec valuerunt [juvare].

Confectum est crisma apud Sanctum Albanum.

The chrism at St. Alban's.

Anno quoque eodem, confectum est sanctum crisma[2] apud Sanctum Albanum, in ecclesia conventuali, ab episcopo Hærtfertensi[3] Johanne.

Quoddam scriptum commendabile de testimonio miraculorum sancti Ædmundi confessoris.

Miracles of archbishop Edmund at Pontigny,

Ipso codem anno, cum percrebuissent miracula per sanctum Ædmundum Cantuariensem archiepiscopum et confessorem apud Pontiniacum celebrata, adeo ut Apostolorum viderentur tempora renovari, quibus non tantum Francia, immo etiam Anglia, in loco præcipue ubi dicti sancti pallium et quædam pictæ tabulæ, quas ipse portare solebat, scilicet apud Kateby, haberi dinoscuntur, et aliæ multæ regiones celebriter illustrentur et manifestis miraculorum beneficiis visitentur, abbas et conventus Pontiniacensis, ne ingratitudinis possent

and at Catesby.

[1] This chapter has been omitted in C., but inserted in the margin.

[2] The receptacle for the chrism is drawn in the margin.

[3] *i.e.* of Ardfert.

redargui, in laudem celebrem proruperunt; et merito desiderantes ipsum canonizari, scripserunt domino Papæ in hæc verba: A.D. 1244.

MS. Cotton. Jul. D. 6, f. 178. It will be found in Martene and Durand's Thesaurus novus Anecdotorum, iii. 1902, where it is inscribed to R. Card. tit. S. Angeli (*i. e.* Romanus).

Letter of the abbat and convent of Pontigny to Innocent IV., on the miracles of archbishop Edmund, asking for his canonization.

"Sanctissimo patri et domino I[nnocentio] quarto, Dei " gratia summo Pontifici, ejus devoti J[ohannes] dictus " abbas humilisque conventus Pontiniaci, Cisterciensis " ordinis, cum omni devotione et subjectione ac reve- " rentia devota pedum oscula beatorum.

" Non sunt tacenda opera Conditoris, quæ Suo præsuli " dant testimonium gloriæ et honoris. Quia vero enu- " merare longum est, nec omnino tacere possumus, sicut " nec debemus, ea quæ non solum ad sepulchrum felicis " recordationis Eadmundi, quondam Cantuariensis ar- " chiepiscopi, cujus corpus, illa nobilis gleba, in nostra " requiescit ecclesia, in qua quidem summa devotione " sibi elegit sepulturam, jam totius mundi latitudinem " evidentissimorum signorum claritate perlustraverunt.[1] " In diversis etenim et longinquis regionibus ad invoca- " tionem sui nominis fiunt miracula, non singula gene- " rum, sed et genera singulorum. Quæ sub castigata " brevitate expeditius, quæ viderunt oculi nostri et aures " audierunt, transcurremus. Cæci nati vident; claudi " a nativitate ambulant; hydropici detumescunt; surdi " a nativitate audiunt; muti ab utero matris suæ " loquuntur, et recte; paraletici convalescunt; obsessi " a dæmonibus liberantur; aperiuntur carceres, vincula " resolvuntur; evadunt quartenarii et alii febricitantes; " alii morbo epilentico laborantes, alii variis et occultis " doloribus afflicti, alii membrorum officio privati et " quasi truncus immobiles effecti, alii in alienationem " mentis repente conversi, alii morbo fistulæ enormiter " deturpati, alii a tumore horribili turpiter defigurati,[2] " suffragantibus ejus meritis, pristinæ sanitati sunt " feliciter restituti. Mulierum sanguinis fons restringi-

---

[1] *perlustraverunt*] perlustravit, B,

[2] *defigurati*] So Paris in the margin. The text has *dehonestati*, and so C.

A.D. 1244. Miracles of archbishop Edmund at Pontigny.

" tur; alii[s] ictericia, aliis dolor dentium mitigatur, ab
" aliis maculæ corporis recedunt, nullo deinceps ves-
" tigio comparente, alii hernuosi, alii gibbosi, alii cal-
" culosi, alii pustulis tabefacti, alii graviter læsi, alii
" in puteos, alii in fluvios et gurgites aquarum cor-
" ruentes, alii ex alto præcipitati, invocato ejusdem
" patris nomine, nullam vel modicam membrorum sen-
" serunt læsionem; alii apostasiæ laqueis irretiti, alii
" a serpentibus læsi, alii suffocationi proximi, alii de-
" sperati, alii ab imminentis mortis periculo miraculose
" erepti, miram præsulis gratiam sunt consecuti; alii
" a tumore faucium, alii a constrictione gutturis, alii
" a læsione arteriarum, meritis et precibus ipsius
" liberantur. Quidam adversitatis tempore fracti mo-
" lestia, in desperationis foveam fere prolapsi, dum pii
" patris eisdem occurrit memoria, dulcis consolationis
" remedium se lætantur invenisse. Sunt[1] itaque non-
" nulli variis infirmitatibus detenti et in diversis
" periculis constituti, dum cultoris Dei nomen amabile
" angelis, terribile et exosum dæmonibus, humiliter ac
" devote invocaverint, a malis omnibus liberati, [qui]
" sentiunt adesse virtutem Domini nostri Jesu Christi.
" Hæc et plura, quæ perlongum est perferre, operatur
" Qui solus est super omnia Deus benedictus in sæcula.
f. 173 *b*. " Bruta etiam animalia, quod mirabile est dictu, ejus
" beneficia sunt adepta. Unde mira Dei, cuncta sapi-
" enter et salubriter ordinantis, dispositione factum est,
" quod in suæ requiescionis loco tanta est signorum
" gloria, tanta sanitatum gratia, tantus populorum con-
" cursus, tantus adventantium devotionis affectus, ut
" sicut de Domino, ita et de servo suo canere possit
Isa. lx. 14. " ecclesia; *Venient ad te, qui detrahebant tibi, et ado-*
" *rabunt vestigia pedum tuorum.* Concurrunt namque
" ejusdem patris æmuli, adorantes in loco ubi steterunt
" pedes ejus. Quidam autem infidelitatis amici et

[1] *Sunt*] hunc, Martene and Durand.

A.D. 1244. Miracles of archbishop Edmund at Pontigny.

‘ duræ cervicis homines, qui tam divinæ omnipotentiæ
“ quam ejusdem patris meritis derogare præsumpse-
“ runt, repente percussi, coacti sunt ea vel inviti
“ prædicare. Quodque omnibus magis admirandum
“ est et sæculis omnibus inusitatum, cuidam puero,
“ quem per octo annos tantus contriverat a nativitate
“ naturæ defectus, quod nullum pollebat ei pedum
“ adminiculum,[1] novi pedes creati sunt. Inusitatius
“ enim est, nova membra substitui, quam ad vigorem
“ debilitata restitui. O meriti magni præsulem! O
“ magna præsulis merita! Quis unquam hæc excogi-
“ tare[t] præmia, vel hanc meritorum prærogativam,
“ vel hanc præsulis dignitatem, ut quemadmodum
“ Christus animæ a morte perpetua revocatæ vitam
“ confert sempiternam, ita pius præsul, Christi amator,
“ divina operante clementia, abortivis infantulis, op-
“ pressis, demersis, et corporibus aliis quamplurimis
“ vere mortuis, vitam reddat temporalem? Quia igi-
“ tur nullum miraculum gloriosius quam de dispendio
“ funeris reddere[2] compendia sanitatis, non ab re esse
“ videtur, tantæ admirationis signum breviter tetigisse.
“ Nam præteritis præsens miraculum fidem faciet,
“ firmaque erit et inconcussa futurorum expectatio.
“ Et quidem[3] de populi concursu amplius videtur esse
“ mirandum quam de miraculis, nisi quod ipsum
“ miraculum est. Quid enim miraculosius, quid mira-
“ bilius, quam ut hominem hodie mundus adoret
“ quem heri abominabatur? Ad eum hodie confugiat
“ quem heri fugiebat? Ejus hodie apud Deum nobis
“ salubre imploret patrocinium, cujus heri vel ex
“ metu terrenæ potestatis vel ex propria mentis ma-
“ litia declinabat consortium? Istud enim inter
“ maxima miracula nonnullis sapientibus maximum

[1] *adminiculum*] So Paris in the margin. The text has *perpendiculum*, as C., Jul. D. 6, and Martene and Durand.

[2] *reddere*] reddat, B.

[3] From here down to “maxi-
“ mum esse judicatur” is taken almost verbatim from the “Mira-
“ cula Sancti Thomæ, auctore Bene-
“ dicto” (Robertson, ii, p. 36).

A.D. 1244. Miracles of archbishop Edmund at Pontigny.

" esse judicatur. Et quia tanti viri memoria non est " sepelienda negligentiæ tumulo, nec oblivionis tumu- " landa sepulchro, vestræ sanctitatis pedibus provoluti, " supplicamus humiliter et devote, quatinus miraculis, " prout decet, examinatis, prædictum patrem sancto- " rum cathalogo ascribi jubeatis. Nos vero eo fiducia- " lius agimus in hac parte, quod hujus rei testis et " verus propheta præsagusque promissor beatus Thomas " noscitur exstitisse. Qui postquam diutinam moram " tempore exilii sui, de mandato felicis memoriæ " Alexandri Papæ, in monasterio nostro protraxisset, " et ostenso sibi cælitus indicio ut ad ecclesiam suam " rediret, per martyrii palmam migraturus ad Domi- " num, nec per exhibitionem retributionis liberalitatum " et beneficiorum, quæ sibi contulerant prædecessores " nostri, haberet unde ad votum nobis satisfaceret, " timens ne nobis oneri, quod tamen nequaquam fuerat, " exstitisset, pollicitus est, quod post eum venturus " erat successor ejus quidam, pro eo satisfacturus, quod " indubitanter novimus adimpletum. Et ut memoria " beati Thomæ martyris inde habeatur, primus homo " in ecclesia nostra ab infirmitate per ejus merita " curatus Thomas vocabatur. Ex quo facto didicimus, " ut de eo omnia alia bona gesta credamus, ad gloriam " et honorem Domini nostri Jesu Christi, Qui [etc.]."

Nota probationem quod spiritus prophetiæ fuit in beato Thoma martyre.

Argumentum sanctitatis inventæ in sancto Ædmundo confessore.

Asceticism of archbishop Edmund in his dress.

Modum vero, quo vir iste beatissimus cilicio utebatur, nequaquam dignum est sub silentio præterire. Quem utique modum et antiquioribus sanctis inexpertum et præsentibus credimus inauditum. Habebat etenim non cilicium ex filis subtilibus, ut fieri solet, textoris arte compositum, sed ex cordulis in se invicem, ad instar retis densissimi, intricatis. Quæ videlicet connexura nodos tam innumerabiles quam intolerabiles spisso ordine continebat. Et ut idem

MS. Cotton. Jul. D. 6, f. 181 *b*.

nodi carni arctius imprimerentur, erat illi cilicium ex parte anteriori non integrum, sed apertum a summo usque deorsum, laqueolis hinc indeque appositis. Quibus nodatis et concraticulatis cum seipso dimicavit, ut, domestico tormento superato corpore, de se triumphum factus martyr adquireret. Nec sufficiebat ei, sicut horribili non tam indumento quam tormento, carnem suam crucifigere, sed quod superaddiderat, admirationem magis auget, et nos invitat ad stuporem. Etenim, ut illud idem cilicium carni fortius stringeretur, et continua punctione et assidua corrosione caro gravius læderetur, funiculo grossiore et triplici illud desuper constrinxerat, ita scilicet, quod ille funiculus, a pectore usque ad renes multis mediantibus involucris descendens, extremitatibus adinvicem cohærentibus inferius ligabatur. Et sicut officio funiculus cilicio jungebatur, ita erat eadem materia utriusque. Sic igitur cingulo cilicino seipsum circumdederat, qui non tantum lumbos carnis suæ cum legali pontifice *bysso retorta* præcinxerat, verum etiam cum Filio Dei, erat *præcinctus zona ad mamillas.* Quid plura? particulas illas sui corporis, quas de die non poterat cruciare, scilicet manuum et colli nuda, de nocte cilicio contegebat, ut sic se totum Domino gratissimi odoris faceret holocaustum.[1] Quid jejuniorum et orationum indefessam enarrem continuationem? Semper in ore ejus cum cibariorum parsimonia laus Christi cum gratiarum actionibus personuit. Semper verba ædificationis, quasi hausta de fonte pectoris Dominici, profunda quidem et ædificantia theologiæ, qua excellenter, quasi alter Augustinus, choruscabat, cum gemitibus et profundis suspiriis, oculis quoque et manibus in cælum semper, beati more Martini, intentis, resonabant, ita ut audientes simul cum eo loquente ad devotionem invitaret.

A.D. 1244.

Exod. xxxix. 28. Apoc. i. 13.

f. 174.

[1] MS. Cott. Jul. D. 6 ends here.

A.D. 1244. *Miraculum*[1] *omnibus manifestum de convalescentia episcopi Dunelmensis.*

Miraculous restoration of Nicholas of Farnham, bishop of Durham, by the hairs of St. Edmund's beard.

His igitur et aliis sanctitatis argumentis certificatus episcopus Dunelmensis N[icholaus], quem adeo hydropisis incurabilis undique dilataverat, ictericia decoloraverat, macies attenuaverat et substantialem humiditatem consumpserat, tussis desiccaverat, asma inquietaverat, certa quoque mortis imminentia denigraverat, ut solum sibi superesse sepulchrum videretur, omni humano destitutus et desperatus auxilio, fide plenus confugit ad divinum. Vovit igitur se sepulchrum beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi devote cum honore visiturum, si sic corporalis convalescentia pateretur. Ad partes igitur Angliæ australes in carpento vectus est, tum ut natalis aeris hauriret beneficium, tum ut Pontiniaco, quo votum suæ peregrinationis solveret, appropinquaret. Ubi cum per aliquod tempus moraretur, adeo debilitatus est, ut potius quam homo simulachrum videretur. Confecto igitur testamento et vale cunctis dicto, viatico quoque salutari cum extrema unctione communitus, extremum jam spiritum protrahebat. Habuit autem quendam suum ministrum, W. nomine, qui aliquando tonsor beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi et ostiarius extiterat; hic in spiritu comperiens, quod ipsum archipræsulem Deus non immerito sanctorum annumeraret collegio, pilos barbæ suæ, quam radere solebat, reservaverat, sperans eos in futuro ægris profuturos. Hoc cum episcopo N[icholao] jam semivivo, qui tamen memoria viguit, innuit, [præcepit] ministro memorato, ut pili illi in aqua benedicta sibi darentur ad bibendum; quam cum exhauserat, vomitu sedatus omnis tumor et omnis dolor penitus mitigatus. Et sic brevi plenæ restitutus est sanitati.

---

[1] This is at the foot of f. 173 *b*. It is also at the foot of the page in C.

Qualiter humiliatus imperator ad pacem ecclesiæ se obligaverit. A.D. 1244.

Dum autem mundus præstigiator talibus mortales exagitaret sollicitudinibus, imperator Frethericus, spiritu tactus consilii sanioris, licet superficialiter humiliatus, se spopondit ecclesiæ et ecclesiæ prælatis satisfacturum, hoc modo: "Circa securitates designandas ita "dicimus; quod dominus imperator offert cautionem "juratoriam, literatoriam, et fidejussoriam per reges, "principes, et magnates, et comites locorum. Præterea "circa prædictas cautiones committit se ordinationi "domini Papæ et tractatorum." The emperor promises to satisfy the church and the prelates.

Scriptum obligationis.

"Frethericus, Dei gratia Romanorum imperator, sem- "per Augustus, Jerusalem et Siciliæ rex. Per præsens "scriptum notum facimus universis, quod nos R[ai- "mundo] illustri comiti Tholosano, dilecto affini ac "fideli nostro, et magistris Petro de Vinea et Tha- "dæo de Suessa, magnæ curiæ nostræ judicibus et "fidelibus nostris, specialem et plenam concedimus "potestatem jurandi in anima pro parte nostra, stare "mandatis domini Papæ et ecclesiæ super omnibus "articulis, injuriis, dampnis et offensis, ante et post "excommunicationis sententiam ecclesiis et personis "ecclesiasticis illatis, pro quibus olim per G[regorium] "summum pontificem contra nos ipsa excommunica- "tionis sententia noscitur fuisse prolata, ratum haben- "tes et firmum, quicquid super hoc prædicti fideles "nostri duxerint faciendum. Ad cujus rei memoriam "et debitam firmitudinem, præsens scriptum aurea "bulla topazio nostræ majestatis impressa jussimus "communiri."[1] Letter of the emperor binding himself to submit to the mandates of the Pope and the church on the injuries inflicted by him.

[1] "Datum apud Aquampendentem, 28 Martii." Huillard-Bréholles, vi. p. 172.

A.D. 1244. *Scriptum missum super hoc domino regi Angliæ.*

His letter to the king of England,

" Frethericus, etc. Cum in tractatu pacis per R[aimundum] comitem Tholosanum, dilectum affinem et " fidelem nostrum, inter nos et ecclesiam prout firmiter credimus inchoandæ, nuntios vestros et adesse " deceat et adesse velimus, serenitatem vestram affectuose rogamus, quatinus pro negotio supradicto sollempnes nuntios destinare velitis, de quibus plenius " confidatis, ut tanto sint tam ex industria quam fide " negotio convenientes. Datum, etc."

Articuli quibus dominus imperator se spopondit satisfacturum.

with the articles of agreement between himself and the Pope.

" ' Super facto terræ inventa est forma, quæ placet " ' utrique parti, scilicet quod tota terra, quam possidebat ecclesia tempore excommunicationis, sibi " ' reddatur; et idem de adhærentibus ecclesiæ super " ' contemptu clavium scribet imperator generaliter " ' per totum orbem, quod in contemptu ecclesiæ et " ' potestatis ecclesiasticæ sententiam per dominum præ- " ' decessorem suum [latam] non contempsit. Sed cum " ' prædicta sententia sibi denuntiata non fuerit, de " ' consilio prælatorum et aliorum nobilium Alemanniæ " ' et Ytaliæ processit, quod priusquam sibi denuntiaretur, eam non tenebatur servare. Profitetur " ' tamen, quod recognoscit bene quod deliquit in hoc, " ' non servando'; et male fecit, cum bene sciat et " ' credat fideliter, quod tam super eum quam super " ' omnes Christianos, reges et principes, clericos et " ' laicos, habet summus pontifex, etiam si quidem " ' peccator existat, quod Deus avertat, in spiritualibus " ' plenitudinem potestatis. Nihilominus subsidium " ' pro isto excessu faciet in militibus vel pecunia, " ' cuicunque dominus Papa Christianitatis quantum- " ' cunque et quale viderit expedire, alias jejunia et " ' elemosinas facturus, juxta ordinationem domini

" ' Papæ; et sententiam ipsam usque ad diem abso- A.D. 1244.
" ' lutionis humiliter et devote servabit. Super cap- Articles of agreement between the emperor and the Pope.
" ' tione prælatorum; in primis, omnia ea quæ ad
" ' eum pervenerunt de his quæ capta sunt in galeis,
" ' vel apud [eum] poterunt inveniri, integre resti-
" ' tuet et restitui faciet. De reliquo, volentibus
" ' dampna passis, juxta mandatum domini Papæ de
" ' cujus benignitate confidit, satisfaciet. Faciet etiam
" ' in satisfactionem hujus offensæ et ob honorem
" ' Dei hospitalia et ecclesias, ad dispositionem domini
" ' Papæ, quot et ubi et sicut viderit expedire; et
" ' prædicta loca dotabit, sicut dominus Papa mandabit.
" ' Super prædictis, et super aliis omnibus articulis,
" ' injuriis, dampnis, et offensis, ante et post discordiam
" ' et latam sententiam ecclesiis et personis ecclesias-
" ' ticis illatis, pro quibus excommunicatus est, jurabit
" ' præcise stare mandatis domini Papæ; salva tamen
" ' sint ei honores et jura quoad conservationem inte-
" ' gram, sine aliqua diminutione imperii et regnorum
" ' suorum. Et licet pro prædictis offensis satis obla-
" ' tum esse credamus, nihilominus tamen ad satisfac-
" ' tionem et securitatem tam præcedentium quam
" ' sequentium capitulorum, et ad majora devotionis
" ' indicia demonstranda, dominus imperator stabit
" ' consilio et ordinationi tractatorum, scilicet domi-
" ' norum Ostiensis episcopi,[1] Stephani,[2] Egidii,[3] et
" ' Ottonis, cardinalium; qui, excepta persona domini
" ' nostri, supplebunt in satisfactione et securitate,
" ' quod viderint esse supplendum; ita tamen quod
" ' nihil facient sine consilio et mandato domini Papæ,
" ' et prædictis salvis de satisfactione et securitate,
" ' prædicti tractatores facient quod de consilio fratrum
" ' dominus Papa faciendum decreverit. Super adhæ-
" ' rentibus autem ecclesiæ, ita dicimus, quod omnibus

[1] Rinaldo Conti, afterwards Pope Alexander IV.

[2] Stephen, card. d. tit. S. Adriani, afterwards p. S. Mariæ in Trastevere.

[3] Gilles de Torres, afterwards archbishop of Toledo.

A.D. 1244. Articles of agreement between the emperor and the Pope.

" 'his qui post ortam discordiam ecclesiæ adhæserunt,
" 'undecunque sint, ex nunc plene omnis remittatur
" 'offensa, tam ante discordiam quam post, sive occa-
" 'sione ecclesiæ sive alia commissa. Et omnia banna
" 'et sententias contra eos latas revocabit. Et si
" 'quas donationes vel contractus vel obligationes ei
" 'fecissent, post latam sententiam vel postquam ad-
" 'hæserunt ecclesiæ, relaxabit, possessionibus eorum,
" 'juribus, et honoribus suis eis integre restitutis,
" 'etiamsi aliis sint concessa. Super aliis autem, qui
" 'ante ortam discordiam rebelles domino imperatori
" 'fuerunt, et erant tunc in guerra cum eo, ita dici-
" 'mus, quod remittetur eis omnis offensa, quam
" 'postea commiserunt contra eum et imperium. De
" 'offensis vero commissis ante ortam discordiam,
" 'stabit dominus imperator provisioni et ordinationi
" 'domini Papæ et fratrum, faciendis infra tempus a
" 'domino Papa præfigendum, ipsis et omnibus dabit
f. 174 b. " 'plenam pacem ex nunc. Super securitate vero
" 'illorum de Romanniola, qui post ortam discordiam
" 'ecclesiæ adhæserunt, et nobilium de Marchia Tervi-
" 'cencum et marchioni[s][1] Montis Ferrati et aliorum
" 'nobilium ubique, ita faciet dominus imperator, vi-
" 'delicet, quod prædicti nobiles in propriis personis,
" 'nisi ad provisionem domini Papæ, sed per substi-
" 'tutos servire domino imperatori minime teneantur;
" 'in judicium autem vocari per nobiles et pares suos
" 'reliquos regionis ejusdem, aliis adhærentibus ecclesiæ
" 'non exclusis, debeant judicari de personalibus et
" 'realibus actionibus impediti, et etiam de crimina-
" 'libus accusati. Specialiter autem in Romaniorum,
" 'ad majorem securitatem eorum qui ecclesiæ adhæ-
" 'serunt, statuet dominus imperator capitaneum ali-
" 'quem de prælatis Ytaliæ extra, sub cujus solius
" 'examen litigabunt usque ad beneplacitum domini

[1] Boniface IV.

" ' Papæ, tam in civilibus quam in criminalibus causis. A.D. 1244.
" ' Et prælatus ipse eligatur de consensu domini Papæ, Articles of agreement
" ' quamdiu dominus Papa voluerit; munitiones autem between
" ' proprias dominus imperator per quos sibi placuerit the emperor and
" ' faciet custodiri; munitiones vero prædictorum non the Pope.
" ' lædet vel tanget, sine consensu ejus qui deputatus
" ' fuerit super his. Illis etiam de Marchia Tervigen-
" ' tum providebit dominus imperator capitaneum,
" ' cui soli debeant respondere illi de Marchia Tervi-
" ' gentum qui ecclesiæ adhæserunt, de consensu unius
" ' fratrum, quem dominus imperator duxerit eligendum.
" ' Captivos in galeis captos, necnon omnes Romanos,
" ' Tuscos, et alios omnes captivos, post latam sen-
" ' tentiam excommunicationis, cujus ad præsens ab-
" ' solutio petitur, libere liberabit. Et ab omnibus
" ' juramentis et obligationibus, quibus obligassent se
" ' post captionem, absolvet tam eos qui liberati sunt,
" ' quam qui postea liberabuntur. Et super hoc literas
" ' suas dabit fidelibus suis, qui capti sunt ubique per
" ' detentores invicem liberandos.[1] Ejectos occasione
" ' discordiæ primæ vel secundæ, tam clericos quam
" ' laicos, redire permittet ad propria et ibidem secure
" ' manere, possessionibus eorum et bonis integre res-
" ' titutis. De discordia autem Romanorum, dominus
" ' imperator stabit ordinationi domini Papæ et fratrum,
" ' tam de restitutione dampnorum hinc inde datorum
" ' in guerra ipsa, quam de aliis. Ita tamen, quod
" ' ita statuatur de discordia et indempnitate suorum,
" ' excepto castro Anticuli,[2] de quo non compromittit.
" ' De dampnis datis per dominum imperatorem, offi-
" ' ciales, et ballivos suos prælatis, ecclesiis tam reli-
" ' giosorum quam sæcularium, vel alias de mandato
" ' suo post sententiam latam in eum, satisfaciet do-
" ' minus imperator, secundum providentiam et benig-

[1] *liberandos*] liberatos, B.
[2] In Campania, deleg. di Frosinone.

A.D. 1244. Articles of agreement between the emperor and the Pope.

" ' nitatem sedis Apostolicæ; ubi non intelligit dominus
" ' imperator dampna hostiliter data per se aut suos
" ' exercitus. Gregorio de Montelongo et omnibus con-
" ' sanguineis suis plenam pacem dat et securitatem.
" ' Terra comitis Willelmi, quæ tenetur ab ecclesia, re-
" ' stituetur; de alia terra compromittatur in impera-
" ' torem Constantinopolitanum,[1] dominos Ottonem car-
" ' dinalem et archiepiscopum Rothomagensem,[2] ita quod
" ' ipsi de jure cognoscunt, sicut fuerit cognoscendum.
" ' Nuntii imperatoris dicent quod compromittent qui-
" ' dem de possessione et proprietate et simul recognos-
" ' cent et definient et jurabunt, quod bona fide et sine
" ' fraude studebunt inducere dominum imperatorem,
" ' quod ipse patiatur quod præfati domini procedent
" ' sive simul sive separatim de possessione et pro-
" ' prietate; et dicti tres requirent dominum impera-
" ' torem. Et recipiunt super se, quod super eo apud
" ' dominum imperatorem facient bona fide, quod im-
" ' perator consentiet, quod isti tres procedent, sicut
" ' eis videbitur expedire, audiendo scilicet et termi-
" ' nando causam ipsam, sive simul de possessione et
" ' proprietate, sive separatim. Quod si non omnes
" ' possunt interesse, et aliquis eorum fuerit justo im-
" ' pedimento detentus, duo eorum procedent.' "

Impedimentum canonizationis beati Ædmundi confessoris.

The Pope proposes to canonize archbishop Edmund.

Peracto igitur hoc arduo negotio, credens dominus Papa omnia feliciter consummasse, gratias egit Deo et beato Ædmundo, quem in tribulatione sua in patrocinium invocarat. Promisit igitur ac proposuit, juxta petitionem abbatis et conventus Pontiniaci, beatum Ædmundum Cantuariensem archipræsulem, quem tot, ut prædictum est, noverat, publica fama referente,

[1] *Constantinopolitanum*] constant', B. This is Baldwin II.

[2] Peter de Colmieu.

choruscare miraculis, sollempniter canonizare. Ad mi- A.D. 1244.
raculorum igitur examinationem rite faciendam, archi-
episcopum Armachanum A[ndelmum],[1] cum quibusdam
aliis viris gravibus et discretis, destinavit. Quod cum Opposition from his former persecutors.
audissent veteres et inveterati dicti sancti persecutores
indefessi, dixerunt ad invicem; "Si extollatur homo
" iste in titulum celebris sanctitatis canonizatus, ig-
" nominiose confundemur." Procurarunt igitur cum
Ottone quondam legato, in suarum animarum perdi-
tionem, ne sanctus, quem Deus tot miraculis mundo
manifestavit, canonizaretur.

Infelix imperatoris recalcitracio.

Eademque furia invectus imperator, illo instigante The emperor withdraws from his promises.
qui primus superbivit, a forma jurata et humilitate
satisfactionis compromissæ superbiendo pœnitens infe-
liciter resilivit. Interim prælati Terræ Sanctæ in-
colæ, ad dolorum cumulum, cismarinis scripserunt hoc
modo:

Epistola flebilis.

"Reverendis in Christo patribus et amicis universis, Letter from the Holy Land, with an account of the invasion of the Kharizmians, the sack of Jerusalem, and the battle of Gaza.
" archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et aliis ecclesi-
" arum prælatis in regnis Franciæ et Angliæ consti-
" tutis, ad quos præsentes literæ pervenerint, Robertus
" Dei gratia sanctæ Jerosolimitanæ ecclesiæ patriarcha,
" Apostolicæ sedis legatus, Henricus archiepiscopus
" Nazarenus, J. Cæsariensis electus, R[odulfus] epi-
" scopus Acconensis, et Sydonensis episcopus, frater
" Guillermus de Rokaforti, vicemagister domus mili-
" tiæ Templi, et conventus ejusdem domus, H. prior
" Dominici Sepulchri, abbas Sancti Samuelis, Præ-
" monstratensis ordinis, B. Montis Oliveti, J. Templi
" Dominici, P. Montis Thabor, et R. Montis Syon,
" abbates, salutem et prosperos ad vota successus.

[1] *See* above, p. 49.

A.D. 1244. Letter from the Holy Land, with an account of the invasion of the Kharizmians.

"Egressa de finibus Orientis crudelitas bestialis in
" Jerosolimitanam provinciam est conversa. Quæ et-
" si diversis temporibus a circumstantibus Sarracenis
" multipliciter vexaretur, his tamen diebus, sopitis
" vicinis hostibus, in statu pacifico respirabat utcun-
" que. Excitaverunt autem in ejus excidium peccata
" populi Christiani gentem incognitam et ultorem
" gladium a longinquo. Desæviens siquidem rabies
" Tartarorum totam orientalem plagam flagello multi-
" plici et terrore concussit, qui, dum persequentes
" æqualiter universos, nullam differentiam facerent
" inter incredulos et fideles, prædam ab extremis fini-
" bus fugaverunt, Christianum populum prædaturam.
" Ipsi etenim Tartari, universalem Persidem destru-
" entes, in nequiores se spiritus prælium converterunt,
" venantes crudelissimos hominum Corasminos, quos,
" quasi dracones de cavernis eductos, de propriis par-
" tibus expulerunt. Qui cum certum habitaculum non
" habentes non possent propter eorum nequitias ab
" aliquibus Sarracenis receptaculum adipisci, solus Sol-
" danus Babiloniæ,[1] Christi fidei persecutor, eisdem
f. 175. " Corasminis hospitium in terra propria denegans,
" optulit alienum, eosdem incredulos ad inhabitandam[2]
" Terram Promissionis advocans et invitans, quam in
" Se credentibus Altissimus promiserat et donavit. Illi
" vero, de Soldani præsidio confidentes, in hæredi-
" tatem Domini, quam dictus Soldanus, prout dicitur,
" illis contulerat, advenerunt cum uxoribus et familiis
" et multis milibus equitum armatorum; quorum sic
" extitit adventus repentinus, quod nec a nobis, nec
" a vicinis partibus potuit prævideri, ut præcognita
" jacula vitarentur, usque dum Jerosolimitanam pro-
" vinciam per partes Saphet et Tyberiadis intraverunt.
" Et cum sollicitudinem multipliciter apposuerimus et

[1] Malek Saleh Nodgemeddin Ayoub.

[2] *inhabitandam*] So Par. in the margin. The text has *inhospitandam*, as C.

A.D. 1244. Letter from the Holy Land, with an account of the invasion of the Kharizmians.

" laborem, qualiter Terræ Sanctæ pax et tranquillitas
" pristina redderetur, novis hostibus perturbata, nec
" ad eorum expulsionem Christianorum vires sufficerent,
" præfati Corasmini totam terram a Turone [1] Militum,
" quod est prope Jerusalem, usque Gazaram occupa-
" runt. Ex communi itaque consilio et unanimi vo-
" luntate, una cum magistris religiosarum domorum,
" scilicet militiæ Templi,[2] Hospitalis Sancti Johannis,[3]
" et præceptoris [4] Sanctæ Mariæ Theutonicorum, et
" nobilium regni, Soldanos Damasci [5] et Chamelæ,[6] qui
" erant cum Christianis pacis fœdere colligati et con-
" tra Corosminos habent inimicitias speciales, repu-
" tantes se etiam per illorum adventum fore confusos,
" et terram quam habebant Christiani juxta formam
" treugarum tenebantur defendere contra omnes alios
" Sarracenos, ad Christianorum subsidium duximus ad-
" vocandos. Qui etsi firmiter promiserint et juraver-
" rint se nobis auxilium præstituros, illorum tamen
" succursu valde dilato, et Christianis, in respectu
" paucissimis, solis contra illos perfidos dubitantibus
" dimicare, dicti Corasmini civitatem Jerusalem pro-
" pugnaculis penitus immunitam sæpius invadebant.
" At Christiani, qui erant in illa, prædictorum sævi-
" tiam metuentes, ad veniendum in terram Christia-
" norum ultra sex milia hominum congregati, paucis
" in civitate relictis, confisi de treugis, quas cum Sol-
" dano de Craco et rusticis Sarracenis de montanis
" habebant, iter cum omnibus familiis et rebus suis
" per ipsa montana ceperunt. Egressi vero rustici
" partim illos gladio crudeliter occiderunt, partim mi-
" serabiliter captivarunt, exponentes venales Christi-
" anos utriusque sexus et etiam moniales aliis Sarra-
" cenis. Ex quibus cum aliqui evadentes in Ramensem

[1] *Latroon.*
[2] Hermann of Perigord.
[3] Peter de Villebride.
[4] Henry of Hohenlohe (?).
[5] Malek es Saleh Ismail.
[6] Ibrahim Malek al Mansur prince of Emessa.

A.D. 1244. Letter from the Holy Land, with an account of the invasion of the Kharizmians. Sack of Jerusalem.

" planitiem descendissent, Corosmini irruentes in illos
" trucidarunt eosdem, ita quod ex tanto populo vix
" evaserunt trecenti semivivi relicti. Tandem prænominati perfidissimi Israelitanam civitatem intrantes,
" quasi populo destitutam, Christianos, qui ibi remanserant seque infra ecclesiam Sepulchri Dominici receptarunt, ante ipsum sepulchrum evisceraverunt
" crudeliter universos. Et decapitantes sacerdotes, qui
" in altaribus celebrabant, dicebant ad invicem: 'Hic
" 'effundamus sanguinem populi Christiani, ubi vinum
" 'libaverunt ad honorem Dei sui, Quem hic dicunt
" 'fuisse suspensum.' Insuper cum dolore dicimus et
" cum suspiriis intimamus, quod in sepulchrum resurrectionis Dominicæ manus sacrilegas extendentes,
" illud multipliciter deturparunt, tabulatum marmoreum, quod circumcirca erat positum, funditus evertentes, et montem Calvariæ, ubi Christus extitit
" crucifixus, et totam ecclesiam, ultra quam dici valeat,
" in omni turpitudine, quantum in se fuerat, fœdaverunt. Columnas vero sculptas, quæ ante sepulchrum
" Domini erant ad decorem positæ, sustulerunt; illas
" in Christianorum contumeliam ad sepulchrum sceleratissimi Machometi, in signum victoriæ, transmittentes. Et violatis sepulchris felicium regum, in
" eadem ecclesia collocatis, eorum ossa in Christianorum injuriam disperserunt. Montemque Syon
" reverendissimum sine reverentia profanantes, templum Domini, ecclesiam vallis Josaphat, ubi beatæ
" Virginis est sepulchrum, ecclesiam Bethleem, et locum
" nativitatis Domini indignis relatu enormitatibus polluerunt, omnium Sarracenorum nequitiam excedentes,
" qui licet terram Christianorum sæpius occupassent,
" loca sancta utcunque veneranter conservabant. Verum cum his omnibus non contenti ad captionem
" et destructionem totius terræ sæpefati Corosmini
" multipliciter aspirarent, nec possent tanta mala
" ulterius tolerari, quæ cujuslibet catholicæ fidei zela-

" toris animum merito poterant in mœrorem et ama- A.D. 1244.
" ritudinem irritasse, tot injuriis et enormitatibus la- Letter from the Holy Land, with an account of the invasion of the Khariz-mians.
" cessiti, populus Christianus ad resistendum eisdem
" prædictorum Soldanorum potentiam, una cum Chris-
" tianorum viribus, de communi consilio duximus con-
" gregandam. Cum quibus omnibus contra illos die
" quarto mensis Octobris exercitus Christianus de
" maritima Accon movere incepit, per Cæsaream et
" alia loca maritima incedendo. Ipsi vero Corasmini,
" nostrum præsentientes adventum, et per diversa loca
" retrocedentes, demum ante Gazaram castra fixerunt,
" expectantes ibidem succursum, quem Soldanus Babi-
" loniæ, caput sacrilegii, erat transmissurus eisdem.
" Recepta vero ab eodem Soldano maxima multitudine
" armatorum, et Christianorum et præfatorum Solda-
" norum exercitibus appropinquantibus contra illos,
" eos in vigilia Sancti Lucæ ante Gazaram invenimus Oct. 17.
" cum multitudine infinita, habentes acies ordinatas Battle of Gaza.
" ad prælium; nostris per duces exercitus acies dis-
" ponentibus, qualiter progrederentur ad bellum. No-
" bis etiam[1] patriarcha et aliis prælatis auctoritate
" omnipotentis Dei et sedis Apostolicæ remissionem
" indulgentibus de pœnitentiis peccatorum, summa
" contritio et effusio lacrimarum singulis cælitus est
" effusa, ut mortem corporis pro nihilo reputantes, et
" sperantes præmium sempiternum, mori pro Christo
" vivere reputarent. Unde etsi forte corporalis cala-
" mitas, peccatis nostris exigentibus, supervenit, cre-
" dendum est Altissimum, Qui est scrutator cordium
" et cognitor secretorum, animarum lucrum potius
" quam corporum acceptasse. Post hæc autem con-
" currentibus nostris una cum illis, Sarraceni, qui
" nobiscum aderant, ab hostibus superati, se univer-
" saliter converterunt in fugam, captis pluribus et
" interfectis ex illis. Et sic Christiani soli in prælio

[1] *etiam . . . auctoritate*] Written over an erasure.

A.D. 1244. Letter from the Holy Land, with an account of the invasion of the Kharizmians.

" remanserunt. Cumque in eos Corasmini cum Babi-
" lonicis insimul irruissent, eis invicem dimicantibus,
" Christiani, tanquam athletæ Domini et fidei catho-
" licæ defensores, quos eadem fides et passio vere
" fecit germanos, fortissime restiterunt. Et cum essent
" respectu inimicorum paucissimi, proh dolor, succu-
" buerunt in bello, hostibus præliorum adversitate
" cedente[s], ita quod de conventibus domus militiæ
" Templi, Hospitalis Sancti Johannis, et Sanctæ Mariæ
" Theutonicorum, tantummodo triginta tres Templarii,
" viginti sex Hospitalarii, et tres fratres Theutonici
" evaserunt, aliis peremptis et captis. Optimates etiam
" terræ et milites, pro majori parte capti et interfecti
" fuerunt, præter stragem balistariorum et peditum
" infinitam. De archiepiscopo vero Tyrensi,[1] episcopo
" Sancti Georgii, abbate Sanctæ Mariæ de Josaphat,
f. 175 *b*. " magistro Templi,[2] et præceptore Sanctæ Mariæ Theu-
" tonicorum, et quampluribus aliis religiosis et clericis,
" cum non apparuerint, plurimum dubitatur utrum
" adhuc in bello obierint, vel sint in captivitate de-
" tenti; nec de ipsis scire adhuc potuimus veritatem.
" Magister vero Hospitalis[3] et comes Galterus de
" Brena cum multis aliis capti in Babiloniam sunt
" deducti. Nos vero patriarcha, in quos, nostris pecca-
" tis exigentibus, omnis calamitas supervenit, indigni a
" Domino martyrio deputati, evasimus semivivi, apud
" Ascalonam cum nobilibus viris, constabulario Acco-
" nensi, Phillippo de Monteforti, militibus et peditibus,
" qui evaserunt de bello, receptaculum capientes. Et
" licet nobis, qui cuncta perdidimus in bello prædicto,
" nulla sit consolatio in tot adversitatibus et ærumpnis,
" illud tamen quod ad præsens potuimus facientes,
" illustribus regi Cypri[4] et principi Anthiocheno[5] nostras
" literas et nuntios misimus speciales, eos cum omni

[1] Peter de Sargines.

[2] Herman of Perigord.

[3] Peter de Villebride; he is said to have been slain in his successor's letter, above, p. 311.

[4] Henry I.

[5] Bohemond V.

" devotione rogando, et etiam exhortando, ut in tantæ A.D. 1244.
" necessitatis articulo ad Terræ Sanctæ defensionem Letter from the
" mittere debeant milites et armatos; se[d] quod HolyLand,
" super hoc sint facturi, nescimus. Demum apud with an account of
" Acon civitatem reversi et morantes in illa, ipsam the invasion of the
" civitatem cum tota ultramarina provincia invenimus Khariz-
" plenam doloribus, ululatibus, et afflictionibus infinitis; mians.
" nec erat domus vel anima quæ mortuum proprium
" non deploraret. Et cum sit dolor magnus de præ-
" teritis, timor imminet præcipuus de futuris. Cum
" enim tota terra Christianitatis gladiis adquisita sit
" privata suffragio et defensorum sufficientia desti-
" tuta, superstites vero sint numero pauci, in ex-
" aminatione deducti, restat ut crucis hostibus ad
" votum desiderata succedant, qui in maximam auda-
" ciam prodeuntes castra sua posuerunt in planitie
" Acconensi prope civitatem per miliaria duo. Et per The Kharizmians in possession of the whole kingdom.
" totam terram usque ad partes Nazareth et Saphet
" libere nullo resistente discurrunt, occupantes eandem,
" et inter se quasi propriam dividentes, per villas et
" cazalia Christianorum legatos et bajulos præficiunt,
" suscipientes a rusticis redditus et tributa, quæ Chris-
" tianis præstare solebant, qui jam Christianis hostes
" effecti et rebelles dictis Corosminis universaliter ad-
" hæserunt. Ita quod omnes Jerosolimitanæ ecclesiæ
" provinciæ Christiani aliam terram non habent ad
" præsens, nisi munitiones quas cum maxima difficul-
" tate defendunt. Dicitur etiam, quod Babilonici apud Acre threatened.
" Gazaram existentes in multitudine infinita venturi
" sunt ad partes Acconenses, ut simul cum Corosminis
" obsideant civitatem. Recepimus etiam nuntios et
" literas vicesimo secundo die mensis Novembris a
" castellano et fratribus Hospitalis, qui sunt in castro Ascalon besieged.
" Scalonæ, quod exercitus Sarracenorum de Babilonia
" jam obsederant castrum ipsum et tenebant obsessum,
" implorantibus a nobis et Christianitate subsidium et
" auxilium festinatum. Ut autem caritatem vestram
" moveat pietas in compassionis affectum super excidio

A.D. 1244. Letter from the Holy Land, with an account of the invasion of the Kharizmians.

" Terræ Sanctæ, eo quod communibus humeris hoc
" onus incumbat, causam Christi vobis duximus inti-
" mandam, suppliciter deprecantes, quatinus apud Al-
" tissimum precibus et devotis orationibus pro Terra
" eadem misericordiam imploretis; ut Ipse, Qui Terram
" Sanctam in redemptionem omnium proprio sanguine
" consecravit, in ejus subsidium miseratus intendat,
" ipsam prospiciens et defendens. Vosque, patres ca-
" rissimi, super hoc salutare consilium et auxilium,
" quod poteritis, apponatis, ut vobis exinde cæleste
" præmium comparetis; scituri pro certo, quod nisi
" per manum Altissimi et fidelium subsidium terræ
" ultramarinæ in hoc proximo passagio Martii succur-
" ratur, ejus pro certo perditio imminet et ruina. Et
" quia cæteras necessitates et universalem statum
" terræ longum esset vobis per literas explicare,
" mittimus ad præsentiam vestram venerabilem patrem
" Biritensem [1] episcopum et religiosum virum Arnul-
" phum ordinis Prædicatorum, qui seriem veritatis fide-
" liter et plenarie referent fraternitati vestræ; univer-
" sitatem vestram humiliter implorantes, ut vestræ
" benignitati placeat prædictos nuntios, qui se pro
" ecclesia Dei magnis exposuere periculis, navigando
" tempore hyemali, recipere liberaliter et audire. Da-
Acre, 25 Nov. 1244. " tum apud Accon, vicesimo quinto die mensis No-
" vembris, anno Domini MCCXLIV."

Duodecim [2] sigilla appensa fuerunt huic scripto originali, quod erat hujus exemplum.

Delata est hæc lugubris epistola, duodecim sigillis communita, et ideo ceteris scriptis præauditis credibilior, ad partes Occidentales.

This letter brought to Europe by

Hanc igitur epistolam lugubrem nimis et lacrimabilem, non obstante vel hyemis ingruentis horribilitate

[1] Waleran, bishop of Beyrout.

[2] This is at the foot of the previous page, f. 175. It is not in C.

vel maris intumescentis minaci perturbatione, commiserunt prælati ac magnates Terræ Sanctæ, domino episcopo Biritensi nomine[1] Waleranno et fratri Arnulpho de ordine Prædicatorum ad cismarinos sub omni qua possent festinatione deferendam, et præcipue Francorum et Anglorum regibus præsentandam. Episcopus vero et prædictus frater, in remissionem peccatorum suorum, petitioni prælatorum tam strenue quam humiliter, spretis omnibus periculis corporalibus in tantæ necessitatis articulo, prima die Adventus Domini, hoc nuntium, ad excitanda corda fidelium ad præparandas Unigeniti Dei vias, Quo mererentur ab imminentibus peccatorum suorum periculis protegente salvari, suscipientes pro Christo peragendum, naves ascenderunt. Et supra mare sex mensibus in omni mortis discrimine commorantes, tot et tanta pericula, prout ab ipso venerabili episcopo referente didicimus, perpessi sunt, quod lacrimabile foret audire et morosum explicare. Tandem, Deo ducente, et orationibus omnium præfatorum, quibus se commendaverant, prælatorum suffragantibus, in portu Venetorum applicuerunt, scilicet[2] circa Ascensionem Domini.

A.D. 1244. the bishop of Beyrout, and Arnulph, a Dominican.

Nov. 27.

Their sufferings on the way.

They reach Venice, May 25.

Pronostica[3] *judicii magni secundum multos.*

Nota illud verbum comminationis Dominicæ jam impletum, ita ut nunquam antea sic de sancta civitate Jerusalem; *Non relinquetur lapis super lapidem*, etc. Sciendumque quod retroactis paucis annis cecidit imago Machometi apud Mecam civitatem, in cujus rei majorem ultionem, et Christi improperium ac Christianorum, ex ruina dictæ imaginis insultantium, magis desæviebant in Christianos et eorum loca sancta ipsi

Signs preceding these judgments. S. Matt. xxiv. 2.

---

[1] *nomine Waleranno*] In the margin.

[2] *scilicet . . . Domini*] In the margin.

[3] This chapter is in the margin of the previous page, f. 175, and so also in C.

A.D. 1244. Chorosmini, dicentes[1] per gratiam Dei et Machometi interventu talem victoriam eis accidisse.

Aliud præ-nosticum autenticum. Rom. x. 18. Act. i. 8. *In omnem terram exivit* (id est, exibit, ponitur præteritum pro futuro) *sonus eorum.* Jam exivit prædicatio Prædicatorum et Minorum usque terminos mundi, secundum dictum Salvatoris; *Eritis mihi testes in omni Judæa et Samaria, et usque ad ultimum*, etc. Ac sic diceret, "Cum hæc videritis, imminet judicium "generale." Nec terra nec mare secundum solitum eorum morem hominibus respondent; sed tam aqua quam terra quadam dampnantur sterilitate. Sol bis in triennio nuper eclipsim passus est, quod non antea recolitur accidisse. Stellæ nuper cadere videbantur. Sectæ pullulant, fide vacillante. Inter ecclesiam et imperium discordia, nunquam talis. In exercitu regis Francorum pestis et fames invaluit. Paucis elapsis annis, in imperio, scilicet in insulis maris Mediterranei, Pafus[2] civitas et Laimeensis[3] civitas terræ motu subversæ sunt.

Aliud ad hoc similiter.

Item aliud.

Aliud.

Aliud.

Item.

Diligentiam magnam adhibet Papa ut reconcilietur episcopus Wintoniensis.

The king still refuses to admit the bishop of Winchester.

Cum vero talibus fluctibus mundus intumesceret, et Syriam talibus procellis concussisset, non cessavit etiam Anglicanam ecclesiam anxius exagitare. Rex etenim, licet crebras et efficaces petitiones et admonitiones a domino Papa pro episcopo Wintoniensi, adhuc in Franciæ partibus exulante, suscepisset, fretus tamen consiliis clericorum aulicorum, suis tantum emolumentis inhiantium, graves movet contra episcopum quæstiones. f. 176. Sed dominus Papa, cui episcopus, ut dicitur, octo milia marcarum numeraverat, pro ipso, tum caritatis intuitu tum respectu tantæ pecuniæ numeratæ, diligentissime scripsit domino regi Angliæ, in hæc verba:

---

[1] B. ins. *se.*

[2] Paphos in Cyprus.

[3] Probably Lamia (*Zituni*) in Thessaly. C. has *Laimecum.*

Litteræ Papales pro episcopo Wintoniensi. A.D. 1244.

Letter of Innocent IV. to Henry III. on behalf of the bishop of Winchester.

" Innocentius episcopus, etc. carissimo in Christo " filio regi Angliæ, salutem et Apostolicam benedic- " tionem.

" Postquam Dei benignitas humilitatem nostram " ad Apostolicæ vocavit officium dignitatis, illam con- " cepimus de tua serenitate fiduciam, quod in his, quæ " sunt ad honorem ecclesiæ, se promtam habere[t] " et vigilem exhibere[t]. Provenit ex hoc, quod cum " venerabilem fratrem nostrum quondam Norwicensem " Wintoniensi ecclesiæ de fratrum nostrorum consilio " concessimus in pastorem, preces tibi direxerimus " speciales, ut eidem pro divina et nostra reverentia " te redderes affectu benivolum et effectu serenum, ac " si castra et maneria ipsius ecclesiæ promta benig- " nitate ei[1] faceres assignari. Tu vero, sicut mirantes " audivimus et dolemus, nedum preces hujusmodi vo- " luisti deducere ad effectum, immo, quod est gravius, " in verba nihil debitæ modestiæ vel reverentiæ fili- " alis habentia prorupisti, asserens quod nulla postu- " latio in regno Angliæ per sedem Apostolicam admitti " possit vel debeat te invito, et quod illam quam nos " in spiritualibus, tu in temporalibus habeas potes- " tatem; nec quis postulatus possit absque tuo con- " sensu possessionem temporalium optinere. Adje- " cisti præterea, quod translationem[2] ipsius episcopi " reputares invalidam, tanquam a nobis per vitium " surreptionis optentam. Hæc siquidem, fili carissime, " non Dei, non ecclesiæ, non tuæ resonant sublimitatis " honorem, non sapiunt justitiam, non redolent æqui- " tatem, præsertim cum teneat omnium credulitas pia " fidelium, quod Apostolicæ sedis auctoritas in ecclesiis " universis liberam habeat[3] potestatem a Dei provi-

---

[1] *ei*] te, B.

[2] *translationem*] translationi, B.

[3] B. repeats *in ecclesiis universis*. C. is correct.

A.D. 1244. Letter of Innocent IV. to Henry III. on behalf of the bishop of Winchester.

" dentia; nec arbitrio principum ipsa stare cogitur, ut
" eorum in electionum vel postulationum negotiis re-
" quirat assensum. In quibus tamen Deum habendo
" præ oculis, sic provide procedit et caute, quod per
" illam nullius possit honori detrahi, vel justitiæ dero-
" gari. Sicut etiam in translatione ipsius episcopi
" dinoscitur processisse, in quo promovit hominem
" scientia, moribus, et honestate perspicuum, ac in
" spiritualibus et temporalibus circumspectum, olim
" tibi carum et amabilem, ac semper tuis beneplacitis
" secundum Deum totis viribus intendere cupientem,
" per cujus industriam probatam, in plurimis honoris
" et commodi proficere poteris incrementis. Sed tamen
" non suggerat astutia susurronum, a quibus parare dis-
" pendia virtuosis pro indifferenti ducitur, dummodo
" sua specialia commoda vel privata desideria conse-
" quantur. Tuam itaque celsitudinem affectione qua
" possumus exhortamur et obsecramus in Domino Jesu
" Christo, quatinus ab impia suggestione talium regiæ
" pietatis avertens auditum, ecclesiam Dei continuo
" prosequaris honore, et indultæ sibi desuper libertatis
" privilegium conservare studeas illibatum, nunc et
" in posterum tui regni prælatos ea, quæ in spiritua-
" libus seu temporalibus spectant ad ipsorum eccle-
" sias, libere consequi et pacifice possidere permittas.
" Cæterum sollerti considerans meditatione, quod in
" Apostolici prosecutione officii divini nominis deservi-
" mus honori, quæ de præfato episcopo cum sollempni
" deliberatione fecimus, non ad animum revoces, non
" aliquo impedimento perturbes; sed qui[a] cordi nostro
" statuimus, ut te specialem inter alios terræ principes
" habeamus, in ipso impertiri procurans honorem, sibi
" castra et maneria cum fructibus inde perceptis a
" tempore translationis hujusmodi, omni postposita
" difficultate, resignes, ac benivola benignitate concedas,
" quod sollicitudinem ei creditam possit cum effectu
" prosequi, tua favente gratia speciali. Alias autem,

" cum libertatem ecclesiasticam in diebus nostris veli- A.D. 1244.
" mus non minui, sed Deo propitio augeri cupiamus,
" nullatenus sustinere poterimus, quod nos in ipso epi-
" scopo tam præjudicialem injuriam patiamur. Datum Lateran,
" Laterani, tertio kalendas Martii, pontificatus nostri Feb. 28.
" anno primo."

Scribit dominus Papa reginæ Angliæ super dicto negotio.

Simili modo scripsit dominus Papa Anglorum reginæ epistolam elegantem, pro episcopi Wintoniensis negotio, in cujus epistolæ titulo, asserit Papa ipsam reginam esse, sed nescitur qua ratione, consanguineam, nisi forte ut haberet eam suis negotiis proniorem et petitionibus favorabiliorem. Ipsam igitur verbis elegantissimis petit et exhortatur, sciens quia *mulier*, quasi *molliens herum* dicitur, ut ipsa regis viri sui [animum] in hoc rigore et rancore, quem concepit erga episcopum Wintoniensem, studeat emollire.

The Pope writes also to the queen on the bishop's behalf,

Similiter et Cantuariensi electo.

Scripsit idem dominus Papa electo Cantuariensi, Wigorniensi et Herefordensi episcopis, ut ipsi dicto negotio diligenter intenderent, annectens in fine epistolæ, ut nomina susurronum, animum regis pervertentium, sibi in literis suis rescriptis mitterent annotata.

and to three of the English bishops.

Scribit episcopus Wintoniensis regi in hunc modum.

" Excellentissimo, etc. Cum vestris beneplacitis
" quantum cum Deo poterimus totis viribus intendere
" cupiamus, fratrem Hugonem de Sancto Heuderio, a
" vestra serenitate ad nos destinatum, cum omni qua
" decuit suscepimus reverentia. Deinde ex parte vestra
" expositis nobis articulis ab eodem, ad singulos re-
" spondimus, juris et æquitatis sectantes, ut credimus,

The bishop of Winchester writes to the king.

A.D. 1244. " rationes, prout dictus frater H[ugo] vestræ majestati
" suis literis plenius, ut ab eo accepimus, intimabit.
" Affectantes toto mentis desiderio,[1] super eisdem
" articulis, quantum secundum Deum poterimus, ves-
" tram voluntatem adimplere, pietati vestræ devotissime
" supplicamus, quatinus ecclesiæ Wintoniensis com-
" patientes angustiis, ob Apostolicæ sedis reverentiam,
" ad gratiam vestram nos admittere velitis pariter et
" favorem, et indignationem divini nominis optentu
" misericorditer remittere, quam ad quorundam forsan
" suggestionem contra nos vestra concepit regia cel-
" situdo."

Articuli quibus episcopus Wintoniensis respondit.

The king's requirements from the bishop. Et quia de articulis, super quibus convenit dominus rex episcopum Wintoniensem, mentio facta est, videndum est quibus et qualiter responderit episcopus. In primis, quod cum ex tenore privilegiorum domini regis et tam jure quam consuetudine regni sui optentum sit ab antiquo, quod electi et postulati post electionem et postulationem celebratam per electores et postulatores ipsi domino regi debeant præsentari, et post confirmationem, ante administrationem in spiritualibus vel temporalibus faciendam, ei juramentum fidelitatis præstare, quæ in persona ipsius episcopi sunt omissa, apud dominum Papam studeat procurare, quod non obstante præmissa, de cætero in similibus casibus privilegia ipsa, jus, et consuetudo permaneant in suo robore firmitatis, et ab ipso specialiter confirmentur.
f. 176 *b.* Secundario, quod idem episcopus relaxet sententiam interdicti in civitatem Wintoniensem promulgatam. Tertio, quod ad cautelam absolvat omnes clericos et laicos et alios, et præcipue monachos Wintonienses, quos ratione controversiæ inter dominum regem et episcopum exortæ excommunicationis sententia inno-

[1] B. ins. *ut.*

davit. Quarto, quod priorem Wintoniensem,[1] quem dominus rex ibidem constituit, non amoveat, sed ex gratia sua stare permittat. Quinto, quod omnia beneficia ecclesiastica ad suam donationem spectantia, a domino rege post motam controversiam inter eos in eodem episcopatu vel alio collata, ratificet, et possessores pacifica gaudere possessione permittat. Sexto, quod contra magistrum Henricum de Seusa, nec quosquam alios clericos vel monachos memoratos, occasione hujus controversiæ, nullam instituat actionem; immo omnem indignationem, offensam, injuriam, et rancorem remittat. Septimo, quod si quid jus vel actio sibi competit super exitibus episcopatus Wintoniensis pro tempore retroacto, ea penitus ob honorem regium, domino regi ex sua liberalitate remittat. Octavo, quod idem episcopus a Papa procuret, quod omnibus clericis domini regis, quorum nomina sibi ad mandatum suum per episcopos Wigorniensem et Herefordensem et archidiaconum[2] Cantuariensem sunt transmissa, omnem indignationem remittat, et eos admittat in gratiam pleniorem, ita quod quantum ad famam et beneficia et status conditionem conserventur illæsi. A.D. 1244.

Responsio episcopi Wintoniensis ad articulos singillatim.

Ad primum articulum domini regis respondit episcopus Wintoniensis; quod cum postulatores sui, facta postulatione de domini regis licentia, ipsum secundum regni consuetudinem eidem domino regi præsentassent, et postmodum dicta postulatione per dominum Papam admissa et confirmata, idem episcopus literas domini Papæ super hoc eidem domino regi directas, tam per fratres Prædicatores quam Minores, clericos, et milites, ei porrigi procurasset, qui ex mandato ipsius Answer of the bishop to these requirements.

[1] Walter; see the Winchester Annals. Ann. Monast. ii. p. 90.

[2] Simon Langton.

A.D. 1244. Answers of the bishop of Winchester to the king's requirements.

devote domino regi supplicarunt, ut de ipsius licentia se ejusdem conspectui posset præsentari, facturus eidem quod regni sui consuetudo postulat et requirit; nec hoc post magnam instantiam optinere potuissent, ex parte illius episcopi nil omissum poterit reputari, cum per ipsum non steterit, quin omnia in dicto articulo domini regis contenta essent adimpleta.

Ad secundum et tertium ita respondit;[1] quod cum domini regis gratiam fuerit assecutus, quam toto mentis desiderio [anhelat], et sui episcopatus possessionem pacificam optinuerit, interdicti et excommunicationum sententias in forma juris benigne relaxabit, ad quod pactionis vinculo secundum Deum et justitiam astringere se non potest. Omnem tamen gratiam, quam secundum Deum poterit excommunicatis, optentu regiæ petitionis intendit impertiri.

Ad quatuor autem articulos sequentes respondit; quod cum res tangant spirituales et spiritualibus annexas, quæ conditionis seu pactionis formam non admittunt, in forma a domino rege petita dictos non potest articulos adimplere. Veruntamen cum domino suo regi reconciliatus fuerit, et suam gratiam et episcopatus possessionem pacificam optinuerit, de dicti domini regis et suorum fidelium consilio cum tanta benignitate procedet, quod in præmissis, quantum secundum Deum poterit, se favorabilem exhibebit.

Ad articulum vero super exitibus episcopatus, respondit; quod cum favorem regis assecutus episcopatus possessionem habuerit, et ei de eorundem exituum æstimatione constiterit, domini regis ita voluntati obtemperabit, ut in hoc ab eo merito debeat commendari.

De fraude magistri Henrici de Seusa.

Ex ipso igitur tempore mitius agebat dominus rex cum episcopo Wintoniensi, tum propter domini Papæ

[1] B. repeats *ita*. C. is correct.

diligentem supplicationem, tum propter episcopi humiliationem et modestam responsionem. Pace igitur præ foribus apparente, magister Henricus de Seusa, fomes et procurator discordiæ memoratæ, cui rex contulerat opimum beneficium, videlicet custodiam hospitalis Sanctæ Crucis extra civitatem Wintoniensem, cœpit cogitare et dicere intra se, propria læsus conscientia, quod si pax inter dictas partes plenius ac planius reformaretur, inter amicos regis episcopus præcipuus haberetur, nullique secundus in consiliis regis, utpote discretus et circumspectus, sublimaretur, ipsumque eundem Henricum, et merito, usque ad confusionem persequeretur; rex quoque ea facilitate eum sperneret, qua secutus est. Considerans igitur hæc omnia, de pecunia, quam de rege non minimam ad deiciendum episcopum Wintoniensem acceperat, comparavit sibi *amicos de Mammona iniquitatis*, et adquisivit sibi, (utinam non comparavit,) quendam [1] in suis partibus episcopatum. Et nuntius, corvo factus similis, dominum suum Noe defraudanti, nuntium cum onere negotii, quod humeris suis susceperat bajulandum, nequiter reliquit imperfectum. Nec apparuit postea in regno Angliæ, bonis regni plenius saginatus.

A.D. 1244. Deceit of Henry of Susa in the matter.

He obtains a bishoprick in his own country.

S. Luc. xvi. 9.

Gen. viii. 7.

De magna perturbatione Papæ quando se raptim Januam transtulit et clam.

Has igitur dum annalis orbita temporales mutationes transcurreret, imperator Frethericus, superbiæ stimulis exagitatus, pœnitere cœpit quod se ecclesiæ, ut prædictum est, humiliasset et obligasset, et calcaneo Papali insidias tetendit et laqueos absconditos, qui tamen postea apparuerunt manifesti. De quibus do-

The emperor lays snares for the Pope.

[1] I cannot find that he obtained any Italian bishoprick. He is called *Antiplican' præpositus* in the Fœdera, i. 256. This might be bishop of Antibes; but that he was not. Henry of Sessa or Susa was bishop of Bergamo in 1241, but he died in 1242.

A.D. 1244. minus Papa præmunitus, imperatoris vulpinos mæandros, in quantum potuit, evitavit et suspectos habuit, nec se credebat ei vel suis, cum nosset omnes, futura præteritis comparando.

The Pope creates ten cardinals, 29 May.

Die vero Sanctæ Trinitatis, volens dominus Papa partem suam melius roborare, quia paucos sui laboris socios et sollicitudinis habuit participes, creavit decem cardinales, videlicet magistrum Johannem de Toleto, natione Anglicum, et quosdam alios, moribus et sanguine præclaros. Octavo vero die ante festum Nativitatis sancti Johannis Baptistæ, accessit dominus Papa cum omnibus cardinalibus ad civitatem Castellanam, quæ ab urbe octodecim distat miliaribus, ut vicinus imperatori efficacius de pace tractaret, quæ suspecta erat, immo potius desperata. Vigilia autem Apostolorum Petri et Pauli, venit apud Sutrium civitatem. Imperator autem jam recalcitrans, mandavit ei quod nihil faceret de conventis, nisi literis absolutionis prius habitis. Cui cum contradicendo respondisset dominus Papa, hoc fore dissonum rationi, orta est discordia inter eos. Dominus igitur Papa, quasi suæ præsagus perturbationis, ex tunc repentinam et clandestinam fugam arripere satagebat, nullo tamen conscio, ne fugienti dominus imperator repagula præpararet. Fuerunt tamen qui dicerent, ipsum [hoc fecisse] magis pro amore munerum, quæ delaturi erant illi Cisalpini, nec ausi erant terras transire imperatoris, ut ipsis sinum aperiens occurreret, quam pro timore alicujus persequentis. Unde sumpta qualiquali occasione, versus Januam, quæ sibi patria fuit genealis, sicut sequens sermo declarabit, gressus impiger dirigebat. Eadem igitur die, videlicet vigilia Apostolorum, significatum fuit domino Papæ, ut idem postea asserebat, quod trecenti milites Tusci erant in veniendo ipsa nocte, ut ipsum apprehenderent. Dominus igitur Papa, non mediocriter attonitus et perturbationis vultum præferens, in hora primi sompni, relictis Papalibus ornamentis, veterem induit Sene-

He goes to Civita Castellana, 17 June,

to Sutri, 28 June.

f. 177.

The Pope escapes to Genoa.

baldum, et leviter armatus, equum ascendit velocissi- A.D. 1244.
mum, manu non vacua, et vix cubiculariis consciis, clam subitoque discedens, non equinis pepercit lateribus;[1] ita quod ante primam triginta quatuor miliaria pertransivit, nemine comitante vel ipsum sequi potente. Media autem nocte clamor factus, "Ecce Papa reces-" sit," nescientibus aliquibus, nisi aliquot, sed paucis, cardinalibus. Petrus vero de Capua cum uno solo comite, non sine viarum discrimine, secutus, invenit Papam ipso die apud castrum supra mare, quod dicitur Civitas Vetus. Venerant autem ibidem in occursum Papæ viginti tres galeæ, quarum unaquæque sexaginta viros bene ferro armatos [continebat], et centum et quatuor remigibus assignati[s], exceptis nautis, et sexdecim bargæ. Propter quod argumentosi suspicabantur hæc omnia diu ante prævisa dominum Papam desiderasse. Fuerunt autem cum armatis et eis præfuerunt potestas[2] Januæ, quem admiratum vocant, et majores civitatis, qui se omnes jactabant esse vel affines vel consanguineos Papæ, propter retributionem. Intravit igitur unam galearum illarum dominus Papa, sero cum septem cardinalibus, et paucis aliis comitantibus. Et vix magnum mare intraverant navigantes, ecce occupat ipsos tempestas validissima, non tamen ex adverso, et erectis velis, non sine maximo timore et periculo, eadem via qua navigantes capti erant prælati, per centum miliaria, die Veneris sequenti, compellente tempestate rapti, applicuerunt in portu insulæ[3] cujusdam Pisanorum, ibidem pernoctantes. In crastino vero omnibus a peccatis suis absolutis, et audita missa de beata Virgine, timentes vehementer

He reaches Civita Vecchia; where he finds the Genoese galleys ready, commanded by the podestà of Genoa.

[1] He is drawn on horseback in his flight, in the margin, with the words, "Papa fugiens persecutiones "Fretherici imperatoris, secundum "illud evangelicum, *Si vos perse-* "*cuti fuerint*," &c.

[2] Philip, viscount of Piacenza. Nicholas of Corby's Vita Innocentii Papæ, iv. cap. xiii. (Baluz. Miscellan. vii. p. 363. Par. 1715).

[3] Capraria (*Capraia*). Id. cap. xiv. p. 365.

A.D. 1244. Pisanos, raptim se ad insulam[1] Januensium provehebant, scilicet centum et viginti quatuor miliaribus ipso die peractis. Et vix præ tempestate evadentes, venerunt ad Portum Veneris, ubi moram fecerunt die Dominica et die Lunæ; die vero Martis pervenerunt Januam lætabundi. Distabat autem dominus Papa ab urbe jam quindecim dietis. Receptus est autem a convicibus, consanguineis, et affinibus suis in urbe ipsa qua natus est, in campanarum classico, in cantu et musicis instrumentis, dicentibus omnibus et conclamantibus, *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Quibus et ipsi responderunt, *Anima nostra sicut passer de laqueo venantium; laqueus contritus est.*

He reaches Porto Venere, and then Genoa.

S. Matt. xxi. 9. Ps. cxxiii. 7.

Fallitur imperator.

Cum autem domino imperatori hæc innotuissent, more satirico infrenduit, et ait, "Scriptum est, *Fugit impius nemine persequente.*" Obstupuit et doluit nimis, et suorum portuum et civitatum custodes ignaviæ et desidiæ redarguit, qui adversarios suos permiserunt libere pertransire. Fecit igitur in circuitu Januæ, præcipue versus Galliam, exitus viarum, ne ad Papam pecunia portaretur, arctissime custodiri. Et jam acclamabatur dominus imperator manifestus ecclesiæ persecutor. Nec reputabat dominus Papa adhuc ipsam civitatem Januam tutum sibi fore refugium, non ignorans potentiam imperatoris esse latissimam, secundum illud poeticum,

Prov. xxviii. 1. Dismay of the emperor.

He guards the sea.

"An nescis longas regibus esse manus?"

Ov. Epist. xvii. 166.

Qualiter imperator suam partem per confœderationem magnatum astute communivit.

Ipsis quoque temporibus, dum videlicet dominus Papa moram apud Januam continuaret, consentienti-

Henry Raspe, landgrave

[1] Probably Gorgona.

bus Mediolanensibus simul cum Liguribus, Ytalicis quibusdam, etiam Romanis, et multis de nobilioribus Alemanniæ, procurante Papa, animatur quidam de maximis Alemanniæ potens, quem nominant Andegravium, ut imperialem sibi dignitatem assumens, donec plenius exaltaretur, ope fultus multiplici tam prælatorum quam magnatum, guerram moveret contra tirannum Frethericum, persecutorem ecclesiæ jam publicum et generalem. Denigrata est enim fama sua non mediocriter, et dicebatur quod jam non firmo gressu in lege Domini ambularet, Sarracenis confœderatus, Sarracenicas meretriculas sibi retinens concubinas, et alia quæ relatu sunt indigna et morosa. Cumque hæc attemptaturus memoratus Andegravius secum et optimatibus suis convocatis deliberaret, quid super hoc agendum, dixerunt ei amici sui, temerarium fore hoc aggredi, et ancipiti casui se, qui tranquilla pace gaudebat, committere, quicquid pars Papalis ei promitteret. Et dum super hoc penderet sententia, ecce imperator rapido cursu illuc advolans, paucis et consciis et concomitantibus, cui hæc nota facta sunt, animum dicti Andegravii adeo effeminatum divertit ab hoc proposito, quod facti sunt dominus imperator et ipse Andegravius amicissimi et confœderati et affines; et dedit Andegravius imperatori munera,[1] et imperator ei. Et hoc negotio consummato, sicut clanculo venerat dominus imperator et subito, sic recessit.

A.D. 1244. of Thuringia, while doubting whether to assume the imperial dignity, comes to terms with Frederick II. [See above, p. 269.]

Suspectum maritagium.

Ipsorumque temporum curriculo, ut partem suam, quam credebant adversarii jam infirmatam, magis roboraret, dominus imperator dedit filiam suam nuptui cuidam principi potentissimo Græcorum, nomine Battacio, Romanæ ecclesiæ exoso et inobedienti, et ideo scismatico. Quod audientes adversarii imperatoris, siluerunt confusi.

Marriage of Anne, daughter of Frederick II., to John Vatatzes. [See above, p. 299.]

[1] *munera . . ei*] Written over an erasure.

A.D. 1244. *De rebellione Walensium jam contra cartas confectas et juramenta sua recalcitrantium.*

Rebellion of the Welsh, who are opposed by the Marchers.

Anni quoque sub illius tempore vernali Walenses, nescientes et nolentes colla sua legibus ignotis regni Anglorum submittere, duces sibi constituentes David Leolini filium et quosdam alios potentes de Wallia, contra regem et ejus marchisios guerram moverunt cruentissimam, cartarum[1] juramentorumque suorum obliti. Quibus præcepto regio et pro terrarum suarum salvatione viriliter restiterunt comes de Clare, comes de Herefort, Johannes[2] de Munemue, Rogerus de Muhaut, et alii marchisii potentes et præclari. Qui in principio certaminis calculum deteriorem reportantes, tandem de aliquibus hostium, ut moris est in guerra, triumpharunt. Ceciderunt autem in illo certamine hinc inde centum viri, et amplius.

Their defeat.

Quæ mandata recepit dominus rex quando fuit apud Sanctum Albanum.

The king at St. Alban's, 11 June.

Festo vero sancti Barnabæ fuit dominus rex apud Sanctum Albanum triduo commorans; ibique rumoribus crebrescentibus de Walensium insolentia, supervenerunt alii, quibus magis turbabatur rex et contristatus est, videlicet de Roberti Passeleue clerici sui cassatione, qui ad episcopatum Cicestrensem electus fuerat, et alter loco ipsius, videlicet magister Ricardus de Withz, sine assensu regis, subito subrogatus. Fuerat[3] ibi magister Martinus Papæ clericus promtus, ut promovendi redditibus ad opus Papæ manus aduncas inicceret. Præterea alios præter prædictos rumores

f. 177 *b*.

See of Chichester.

[1] *cartarum . . . obliti*] Added in the margin.

[2] *Johannes*] Thomas, B. See vol. iii. pp. 254, 263. It is corrected here in the Hist. Anglor. ii. p. 488.

[3] *Fuerat . . . iniceret*] In the margin. It is also in the margin in C., where is *præterea fuit* for *fuerat*.

audivit dominus rex recentes, quod rex Scotiæ regi significaverat procaciter, quod nullam etiam particulam regni Scotiæ a rege Angliæ tenuit vel tenere voluit aut debuit. Erat autem amicitia inter ipsos reges nimis attenuata, postquam scilicet confœderatus est rex Scotiæ fœdere matrimoniali cum filia[1] Engelrami de Cuscy, qui et sicut omnes Franci, capitalis vel unus de capitalibus regis Angliæ inimicis fuisse dinoscitur. Cogitans igitur rex has sibi illatas injurias repellere, animavit alacriter et adjuvit ipsos qui contra Walenses certamina sustinuerunt, majus spondens in manu militari et thesauro subsidium. Post tractatum de negotio Scotiæ statum contingenti, episcopatum insuper Cicestrensem in manu cepit, non permittens novum electum aliquam habere in eodem potestatem. Insuper magnam concepit indignationem adversus omnes qui hæc procuraverunt, et his consenserunt; præcipue tamen adversus electum Cantuariensem, quem maxime redarguit ingratitudinis, et quod esset læsor regiæ dignitatis in principio suæ promotionis. Et ut regis Scotiæ mandatis et insolentiæ non tepide responderet, significavit fiducialiter comiti[2] Flandriæ, veluti fideli suo et multipliciter obligato, ut veniret cum manu armata ad adjutorium suum contra regem Scotiæ. Quod et ipse benigne concessit.

A.D. 1244. Affairs of Scotland, and Wales.

The king takes the see of Chichester into his hands.

He summons the count of Flanders to his aid against the king of Scotland.

Revocatur et cum rege pacificatur Wintoniensis episcopus.

Eodemque[3] tempore, dominus rex saniori usus consilio, dominum episcopum Wintoniensem amicabiliter[4] a partibus revocavit transmarinis, gratiam suam et ablatorum restitutionem, ad instantiam domini Papæ et aliorum magnatum, pro ipso præcordialiter petentium, pollicendo. Unde episcopus in spem erectus meliorem,

He recalls the bishop of Winchester,

---

[1] Mary.
[2] Thomas of Savoy.
[3] *Eodemque*] eodem quoque, C.
[4] *amicabiliter*] om. C.

A.D. 1244. salutato rege Francorum, et reddita eidem gratiarum actione de sibi impensis ab eo beneficiis et eo quod ipsum exulantem in regno [suo][1] receptaverat et protexerat, repatrians nonas Aprilis apud Doveram prospere applicuit. De cujus adventu omnes Angli, præter illos clericos regis aulicos, discordiæ seminatores, quos propria conscientia sauciabat, gratulabantur, dicentes, *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Sperabatur enim indubitanter, quod prudentia sua et sensu, quo abundavit et præpollebat, tam regem quam regnum, nec non et episcopatum suum, in statum optimum solidando promoveret.

who lands at Dover, April 5.

S. Matt. xxiii. 39.

Electus Cantuariensis B[onefacius] monachos Cantuarienses jam incipit opprimere.

Eisdemque diebus, Cantuariensis electus B[onefacius] monachos Cantuarienses nimis austere et secus quam decebat, contra spem omnium qui ipsum creaverant, opprimere jamjam inchoavit, disponens in prioratu plus ad libitum suum quam rationem universa.

Qui[2] regis se præsentiæ gratulanter præsentans, hilari vultu et placabili est admissus, ac si semper fuisset ab ejusdem regis offensa alienus. Quorum de die in diem ex insolito amor cumulatur et congratulatio, sicut scriptum est,

" Post inimicitias clarior
" exstat amor," etc.

Mortuo [Engelramo de Cuscy] mirabiliter rogatur J[ohannes] filius ejus a rege Scotiæ de auxilio militari ei faciendo.

Death of Engelram de Coucy.

Per idem tempus, instante Augusto, Engelramo de Cuscy, patre reginæ Scotiæ, mirabiliter mortuo, J[o-

[1] *suo*] From C.

[2] This paragraph, which is not in C., is written over an erasure, probably in the place of that on the left hand, which is in C., and not in B.

hannes] filius ejus præsidium militare per mare regi Scotiæ transmisit; sed rex Angliæ omnes, quos idem J[ohannes] misit, potenter abegit. Mirabiliter, inquam,[1] obiit memoratus Engelramus, antiquus ecclesiæ persecutor, sed illius specialiter, scilicet[2] Clarevallis, quam super feodum suum antecessores magnifici magnifice fundaverunt; morte periit geminata. Ipse enim dum viveret ædificator in materialibus nimis studiosus, in spiritualibus autem dissipator, dum quodam die itinerans vadum quoddam debuit transmeare, equino pede ad aliquod offendiculum titubante, corruit supinus in profundum, ad[3] quod tamen propria strepa pertractus est violenter et tunc infeliciter. Quo in præceps corruente, gladius ejus evaginatus corpus suum transverberavit. Et sic submersus et gladio perfossus et[4] distractus, ab hac luce temporali, viarum suarum fructum collecturus, emigravit.[5] Johannes igitur filius ejus et hæres[6] universorum pro amore reginæ Scotiæ sororis suæ regi Scotiæ suffragium præstitit, ut prædictum est, et consilium. Communivit etiam idem rex castra Angliæ contermina, et a magnatibus, affinibus et confinibus, instanter auxilium contra regem Angliæ, sibi adversa machinantem, postulavit. Et concessum est ei animo volenti a multis optimatibus et potentibus auxilium in tempore necessitatis postulatum, ita ut numerus bellatorum promissorum ad numerum ascenderet inæstimabilem.

A.D. 1244.

His son aids the Scots.

---

[1] *inquam*] unquam, B.

[2] *scilicet Clarevallis*] Introduced above the line. It is not in C.

[3] *ad . . . . . infeliciter*] In the margin.

[4] *et distractus*] In the margin.

[5] This is represented at the foot of the page. Above is "Engelramus "de Cusci submersus et gladio "transverberatus obit; necnon et "ad hoc genus mortis propria "strepa pertractus."

[6] *John* was only the third son, and seigneur de Chimai. Raoul, the eldest son, succeeded Engelram III. See Madden's note, Addit. to Hist. Anglor. vol. iii. p. 561.

A.D. 1244. *Convocato magno concilio Londoniis exigit rex auxilium pecuniare.*

The king demands a subsidy at Westminster.

Eodem vero anno, convenerant regia submonitione convocati Londoniis magnates totius regni, archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites et barones. In quo concilio petiit rex ore proprio, in præsentia magnatum in refectorio Westmonasterii, auxilium sibi fieri pecuniare, sub silentio præteriens propositum sùum de rege Scotiæ potenter expugnando; in propatulo tamen manifestans, quod anno transacto transfretaverat in Wasconiam de consilio eorum, ut dicebat, ubi tenebatur æris alieni non modica quantitate, nec potuit, nisi efficacissime sibi ab illis generaliter subveniretur, liberari. Cui fuit responsum, quod super hoc tractarent. Recedentesque magnates de refectorio, convenerunt archiepiscopi et episcopi, abbates et priores, seorsum per se, super hoc diligenter tractaturi. Tandem requisiti fuerunt ex parte eorum comites et barones, si vellent suis consiliis unanimiter consentire, in responsione et provisione super his facienda. Qui responderunt, quod sine communi universitate nihil facerent. Tunc de communi assensu electi fuerunt ex parte cleri, electus Cantuariensis, Wintoniensis, Lincolniensis, et Wigorniensis, episcopi. Ex parte autem laicorum, R[icardus] comes frater domini regis, comes Bigot, comes Legrecestriæ Simon de Monteforti, et comes Marescallus W[alterus]. Ex parte vero baronum, Ricardus de Muntfichet, et Johannes de Bailloil, et de Sancto Ædmundo[1] et de Rameseia[2] abbates; ut quod isti duodecim providerent in communi recitaretur, nec aliqua forma domino regi ostenderetur auctoritate duodecim, nisi omnium communis assensus interveniret. Et quia carta libertatum, quas dominus rex olim concesserat et pro cujus conservatione archi-

Certain persons appointed to consider the demand.

[1] Henry. | [2] Ranulph.

episcopus Cantuariensis Ædmundus juraverat,[1] fidejusserat, et certissime pro[2] rege promiserat, nondum extitit observata, et auxilia quæ totiens concessa fuerant domino regi ad nullum profectum regis vel regni devenerant, et per defectum cancellarii brevia contra justitiam pluries fuerant concessa, petitum fuit ut[3] secundum quod elegerant, justitiarius et cancellarius fierent, per quos status regni solidaretur, ut solebat. Et ne per compulsionem concilii aliquid novum statuere videretur, noluit petitioni magnatum consentire; sed promisit se emendaturum quæ ex eorum parte audierat. Unde datus fuit terminus eis, usque in tres septimanas a Purificatione beatæ Virginis, ut ibidem iterum tunc convenirent. Quod si mera voluntate rex interim tales consiliarios eligeret, et taliter jura regni tractaret, quod magnates contenti essent, ad terminum illum super auxilio faciendo responsuri providerent; ita tamen, quod si aliqua pecunia eidem concederetur, per dictos[4] duodecim expenderetur ad commodum regni. Et cum per plures dies protraheret eos dominus rex, volens eos quasi tædio affectos flectere ad consensum, ut sine termini prorogatione ad auxilium contribuendum consentirent, multipliciter convenit eos, nec circumvenit, quia magnates hoc prudenter perpendentes immobiliter in proposito perstiterunt. Tunc dominus rex demum sperans saltem clerum ad desiderium suum inclinare, convocatis prælatis, porrexit illis Papales apices in publico, sub hac forma: A.D. 1244. f. 178.

Literæ Papales missæ magnatibus Angliæ, ut juvent regem auxilio pecuniari.

" Innocentius episcopus, etc., archiepiscopis, episco- Letter of
" pis, et dilectis filiis abbatibus, prioribus, archidia- Innocent IV. to the

[1] *juraverat . . . promiserat*] In the margin.
[2] *pro rege*] om. C.
[3] *ut*] et, B.
[4] *dictos*] dictorum, B.

A.D. 1244. English prelates, exhorting them to give an aid to the king.

" conis, decanis, et aliis ecclesiarum prælatis, et clericis,
" per regnum Angliæ constitutis, salutem et Apostolicam
" licam benedictionem.

"Debet mater ecclesia hos, qui regali præeminent
" dignitate, illa prærogativa prosequi, et ea muneris
" gratia prævenire, quod in ipsius devotione potestas
" semper ferveat, et ad ejus per consequens subjectorum
" torum obsequia pervigil habeatur. Cum igitur inter
" reges cæteros orbis terræ carissimum in Christo
" filium nostrum regem Angliæ illustrem singularis
" dilectionis brachiis amplectamur, qui veluti princeps
" catholicus et devotus Romanam ecclesiam matrem
" suam filiali subjectione et obsequio devotionis sic
" semper studuit venerari, quod nequaquam ab ipsius
" beneplacitis declinaret, quinimmo, quæ ipsi grata
" novit et placita, sollicitudine promta peregit; non
" est mirum, immo condecens est et condignum, si
" ipsius petitionibus facilius annuamus, si honoris
" ipsius et status quæramus gloriam et augmentum;
" si ad quod affectus ipsius dirigatur, vestræ liberalitatis
" tatis effectus consonet in idipsum. Sane cum idem
" rex, sicut ex parte ipsius fuit propositum coram
" nobis, pro quibusdam negotiis magnis et arduis, quæ
" sibi imminebant,[1] adeo subierit gravia, et subire
" adhuc ipsum oporteat onera expensarum, quod vestræ subventionis indigere [subsidio dinoscatur, universitatem vestram rogamus, monemus, et hortamur
" attente, per Apostolica scripta mandantes, quatinus
" attendentes prudenter, quod vos decet et convenit
" eo libentius ipsius regis supportare labores et gravamina relevare, quo minus posset sine vestri status
" et honoris dispendio alicujus jacturæ vel incommoditatis onere prægravari, sibi de vestris redditibus
" honestum subsidium liberaliter conferatis; ut idem
" expensarum suarum, vestræ subventionis propitiante

[1] B. repeats *negotiis*.

" dextera, perferre levius onus possit, vosque proinde A.D. 1244.
" vobis ejusdem regis, cujus bonorum estis participes,
" honoris et gloriæ non expertes, favorem et gratiam,
" quibus proculdubio indigetis, valeatis futuris tem-
" poribus vendicare, et nos, qui haberi volumus ex hoc
" ad vestra et vestrarum ecclesiarum commoda prom-
" tiores, devotionis vestræ promtitudinem non imme-
" rito commendemus. Datum Januæ, quarto kalendas Genoa, 29 July.
" Augusti, pontificatus nostri anno secundo."

Similiter autem scripsit singulis prælatis sub eadem forma, non sine multæ pecuniæ effusione, Papæ transmissæ, pro labore scripturæ.

Et cum per commune consilium, a quo noluerunt recedere, provisum esset, ut responsio ad literas Papales pro rege deprecatorias prorogaretur usque ad terminum prænotatum, et recedentibus magnatibus, ultimo die concilii, quod sex diebus duraverat, usque ad noctem sollicitavit singulos prælatos, deprecans ut in crastino iterum convenirent. Quibus convenientibus in infirmaria, scilicet in capella Sancti Johannis Evangelistæ, misit dominus rex comitem Legrecestriæ S[imonem], P[etrum] de Sabaudia, Radulphum filium Nicholai, Willelmum de Cantelupo, Johannem filium G[alfridi], qui exposuerunt eis ex parte domini regis ejus desiderium, petentes diligenter, ut optemperent regiæ voluntati secundum petitionem saltem Papalem, si regia postponeretur. Exposuerunt etiam regis instantem egestatem, et imminentia regis et regni pericula, videlicet guerram motam in Wasconia, insolentiam quoque Walensium reprimendam. Petierunt ergo prælati transcriptum epistolæ Papalis, ut sibi super hoc consulerent. Et dum talia agerentur, ante expectatum ecce rex solus festinanter et ex abrupto advenit, protestans cum suo solito jusjurando, quod honor eorum honor suus foret, et e converso. Et super prædictis preces precibus exaggeravit. Respondentibus igitur illis, quod super hoc diligentem haberent tractatum, rex recessit Entreaties of the king.

A.D. 1244. perturbatus. Et cum super [hoc] propensius tractarent, volentibus aliquibus ut mitius regi responderent ipsi [tam] prælati quam laici, respondit Lincolniensis, proferens hanc theologiæ auctoritatem; "Non dividamur a consilio communi. Quia scriptum est; Si dividamur, statim omnes moriemur." Et sic prorogata sunt omnia usque ad terminum memoratum, tam super petitione domini Papæ pro rege, quam ipsius domini regis. Perpendens autem dominus rex, quod omnes simul non potuit enervare, recurrens ad versutias Romanorum, attemptare proposuit singulos singillatim, sicut alias fecerat, simulatis sermocinationibus circumventos sibi inclinare; rediensque petiit, ut saltem adhuc per unum diem moram protelarent. Quod quidam prælatorum caute attendentes, noluerunt illaqueari. Sed summo mane recedentes, retia, quibus aliquando involvebantur, prudenter evaserunt. Et murmurante et rege, solutum est concilium.

Speech of bishop Grosseteste.

The council dissolved.

Hæc providebant magnates rege consentiente inviolabiliter deinceps observari.

Decision of the council.

"De libertatibus alia vice emptis, concessis, et per "cartam domini regis confirmatis, quod de cætero "observentur. Ad cujus rei majorem securitatem fiat "nova carta, quæ super hæc specialem faciat mentio-"nem. Et ab omnibus prælatis sollempniter excommu-"nicentur qui scienter et prudenter libertates a domino "rege concessas vel impugnare, vel impedire quo minus "observentur, præsumpserint; et reformetur status "eorum, qui post ultimam concessionem in libertatibus "suis læsionem incurrerunt. Et quia [nec] propter "virtutem sacramenti præstiti, nec propter timorem "sententiæ latæ a sancto viro Ædmundo, quod ea vice f. 178 *b*. "promissum fuerat hactenus extitit observatum; ne "hujusmodi periculum de cætero eveniat, et sic fiant "novissima pejora prioribus, de communi assensu qua-

" tuor eligantur potentes et nobiles de discretioribus A.D. 1244.
" totius regni, qui sint de consilio domini regis, et
" jurati quod negotia domini regis et regni fideliter
" tractabunt, et sine acceptione personarum omnibus
" justitiam exhibebunt. Hi sequentur dominum regem,
" et si non omnes, semper duo eorum ad minus præ-
" sentes sint, ut audiant querimonias singulorum, et
" patientibus injuriam celeriter possint subvenire. Per
" visum et testimonium eorum tractetur thesaurus
" domini regis, et pecunia ab universis specialiter con-
" cessa, et ad commodum domini regis et regni, ex-
" pendatur secundum quod melius viderint expedire.
" Et erunt libertatum conservatores. Et sicut de om-
" nium assensu eliguntur, sic sine communi assensu
" non poterit aliquis eorum amoveri. Uno eorum
" sublato de medio, de assensu et electione trium loco
" illius alius substituatur infra duos menses. Nec
" sine ipsis, sed cum necesse fuerit et ad eorum in-
" stantiam, iterum conveniant universi. Brevia contra
" regem et consuetudinem regni impetrata penitus
" revocentur. Memorandum quoque, de sententia fe-
" renda in contradictores. Item, de obligatione sacra-
" menti in invicem. Item, de itinere justitiariorum.
" Justitiarius et cancellarius ab omnibus eligantur.
" Et quia frequenter debent esse cum domino rege,
" poterunt esse de numero conservatorum. Et si ali-
" qua causa[1] interveniente dominus rex abstulerit
" sigillum a cancellario, quicquid fuerit interim sigil-
" latum, irritum habeatur et inane. Deinde cancellario
" fiat restitutio. Nullus substituatur justitiarius vel
" cancellarius, nisi per sollempnem omnium convoca-
" tionem et assensum. Duo justitiarii in banco. Duo
" barones in scaccario. Unus ad minus justitiarius
" Judæorum. Hac vice per communem fiant elec-
" tionem, ut, sicut omnium negotia sunt tractaturi, sic

[1] *causa*] From C.; om. B.

A.D. 1244. " in eorum electione concurrat assensus singulorum. " Et postmodum, cum necesse fuerit alius loco alicujus " ipsorum substitui, per provisionem quatuor consilia- " torum prædictorum substitutio. Hactenus suspecti, " et minus necessarii, a latere domini regis amoveantur."

Quomodo hæc omnia salubriter provisa per Papalem perturbationem impediebantur.

These regulations hindered by the Papal avarice.

Et dum [de] hujusmodi negotiis utilibus nimis reipublicæ in spatio trium hebdomadarum dictarum diligenter pertractassent magnates, hostis humani generis, pacis perturbator et scismatum suscitator diabolus hæc omnia per Papalem avaritiam infeliciter impedivit. Credens enim dominus Papa, quod flexibiles Angli colla sua jam dictæ contributioni juxta consuetudinem suam jam subdidissent, tum propter regis aviditatem, tum propter suæ petitionis instantiam, misit a latere suo quendam clericum suum magistrum Martinum, quem propter improbam rapacitatem suam multi magistrum Mastinum appellarunt, habentem novam et inauditam potestatem, videlicet ampliorem quam unquam meminimus aliquem legatum habuisse. Manus enim extendit ad contributionem exigendam; provisiones secundum mentis suæ impetum, ratione relegata, ad opus ignotorum faciendas; redditus violenter extortos, consanguineis domini [Papæ] conferendos, auctoritate Papali truculenter armatus, cujus novas cartas, secundum desiderium suum et secundum repentini casus emergentis negotium, singulis diebus ostendit. Unde fuerunt qui dicerent, ipsum habere multas scedulas non scriptas, tamen bullatas, ut in eis quicquid ei placeret scriberet; quod absit. Missus est igitur iste legatus sophisticus ad regem primo, supplicans ei, ut et ipse, vicem reddens domino Papæ, diligenter insudaret, ut prælati Angliæ ad contributionem domino Papæ faciendam generaliter consentirent; ad minus ad compromissio-

Martin sent to England as nuncio with greater power than legates in general.

nem, et festinam solutionem decem[1] milium marcarum. A.D. 1244.
Cui respondit rex, quod magnates sui, tam prælati et clerici, et tam comites quam barones, et milites, tam frequenter bonis suis variis argumentis spoliantur, quod jam sibi vix sufficiunt; " nec mihi regi suo nec Papæ " volunt vel valent contribuere. Veruntamen mihi " ipsis humiliato et suæ voluntati inclinato jam modes- " tius respondentes, juvamen juxta suas facultates pro- " miserunt." Quod cum audisset magister Martinus, dejecto vultu recessit, nullam de regis adjutorio spem reportans. Veruntamen convocatis prælatis, apices Apostolicos ostendit sub hac forma singillatimque, primo archiepiscopis et episcopis, et postea abbatibus exemptis et non exemptis.

Literæ domini Papæ prælatis Angliæ, præcipue abbatibus pro contributione sibi facienda.

" Innocentius, etc., abbatibus, eorumque conventibus, Letter of Innocent IV. to the abbats of the diocese of Canterbury, asking for an aid to be paid to Martin.
" exemptis et non exemptis, in Cantuariensi diocesi con-
" stitutis, salutem et Apostolicam benedictionem.
" Illam de vestræ sinceritatis affectibus spem gerimus,
" et fiduciam optinemus, ut quotiens sedi Apostolicæ
" matri vestræ necessitatis articulus imminet, ad vos,
" tanquam dilectos ejus filios et devotos, pro ipsius
" oneribus relevandis, incunctanter recurrere valeamus.
" Cum igitur sedes ipsa, per ea quæ piæ memoriæ
" G[regorii] Papæ, prædecessoris nostri, auctoritate in
" Anglia aliisque regnis populi Christiani pro ejusdem
" sedis subsidio sunt collata et collecta, non adhuc a
" debitorum suorum, quæ catholicæ fidei, ecclesias-
" ticæ libertatis, et patrimonii sui defensione con-
" traxerat, onere valeat relevari, ad vestræ devotionis
" effectum necessitate cogente fiducialiter recurrentes,

[1] *decem*] de centum, C.

A.D. 1244. " universitatem vestram de consilio fratrum nostrorum
" rogamus, attentius monemus per Apostolica scripta
" præcipiendo mandantes, quatinus præscriptæ necessi-
" tatis instantia, qua Romana ecclesia graviter perur-
" getur, affectione pensantes, ut convenit, filiali, et
" compassionem super hoc habentes debita[m] erga
" ipsam, nobis et sibi, pro solutione debitorum illorum,
" in ea subvenire curetis pecuniæ quantitate, quam
" dilectus filius magister Martinus, cameræ nostræ cle-
" ricus, lator præsentium, vobis ex parte nostra dux-
" erit exprimendam. Eamque sibi aut ipsius nuntiis
" infra terminum, quem idem vobis præfiget, assignetis ;
Minæ. " preces nostras taliter impleturi, quod nos devotionem
" vestram merito commendare possimus, et super hoc
Lateran, 7 Jan. " aliter procedere non cogamur. Datum Laterani, sep-
" timo idus Januarii, pontificatus nostri anno primo."

Continuatio materiæ.

Difficulty of the abbats between the demands of the king and the Pope. f. 179.

Cum autem hæc Londoniæ prolata diligenter a prælatis omnibus, præcipue tamen ab abbatibus, essent intellecta, noluerunt abbates soli respondere, sed adjuncti aliis, quia eodem modo scriptum fuit eis, studiose super his contrectaverunt. Conquerentesque ad invicem, dixerunt ; " In arcto constituimur. Rex dominus
" et patronus noster, et multarum ecclesiarum nostra-
" rum fundator et instaurator, thesauro destitutus,
" rogat auxilium ad defensionem et munimen regni,
" id est, reipublicæ, et hoc idem dominus Papa postu-
" lat instanter pro ipso rege ; ecce duplex petitio, utro-
" bique valida et efficax. Supervenit autem alia Pa-
" palis non expectata postulatio. Prima, quia duplex,
" præponderat, et est favore dignior. Ex regis enim
" liberalitate aliquam expectamus retributionem ; ex
" Papa vero, nullam. Hinc tamen impetimur, illinc
" perurgemur ; hinc premimur, illinc coarctamur, et

" quasi inter [1] incudem et malleum conterimur, et velut A.D. 1244.
" inter duas molas exagitamur."

Adveniunt nuntii imperiales Londoniam ad concilium prohibentes ne fiat Papæ contributio.

Impertinens. Letter of Frederick II. read at the council in London.

Et dum talia, non sine cordium cruentatorum amara sollicitudine, diversimode revolverentur, ad omnium magnatum notitiam omnia pervenerunt. Perstrepit murmur in populo, et quid agendum ignorantes, omnes ad prælatos accesserunt, ut uno per omnia consilio uterentur, quia hoc negotium generalem statum regni contingebat. Et ecce magister Walterus de Ocra, et quidam alii sollempnes nuntii domini imperatoris, Londoniam advenientes ad concilium, epistolam imperialem in medium protulerunt. Et statim, magistro Martino multum murmurante et inde grunniente, perlecta est epistola in præsentia domini regis et totius concilii. In qua epistola se excusabat dominus imperator de contumacia, super qua reddiderat eum dominus Papa infamem, asserens se velle humiliter justitiæ parere, et mandatis ecclesiæ stare et satisfacere. Cui etiam perhibebant testimonium dominus imperator Constantinopolitanus et dominus comes Tholosanus, per literas suas patentes ibidem in propatulo demonstratas. Justificans etiam se dominus imperator Frethericus in tenore ejusdem cartæ, et per nuntios itidem asserentes, protestatus est, quod dominus Papa proterve exigebat se seisiri civitatibus et castris et terris quibusdam, de quibus non adhuc constat [2] si pertineant ad imperium vel ecclesiam, et incarceratos quosdam, quos tenebat quasi suos seductores, liberari, antequam idem imperator absolveretur. Timens igitur, ut ait, irretiri et

[1] Μεταξὺ τοῦ ἄκμονος καὶ σφύρας. Erasmus, Adagia, p. 206 (Col. 1629), who also gives the Latin form of the proverb from Origen's Homilies on Jeremiah. It will be found in Hom. 3 in Heremiam, i., p. 581 (ed. Basil. 1571).

[2] B. repeats *non*.

A.D. 1244. Papalibus laqueis alligari, supposuit se dispositioni et censuræ regum Francorum et Anglorum, ac barnagii regnorum eorundem. Nec sic, ut ait, a domino Papa exaudiri nec appendi potuit ejusdem tam justa humilitas. Et super hoc conquestus est graviter universis. In calce igitur sermonis in carta conscripti inculcans addidit dominus imperator, cum quadam etiam comminatione adjuncta, quod omnia transmissa in auxilium domini Papæ fuerint addita imperiali thesauro. Unde modis omnibus, quibus potuit, supplicabat, ne Anglici in suum detrimentum Papæ æmulo suo aliquid contribuerent. Addidit etiam, quod si rex Angliæ suis obtemperaret consiliis, regnum Angliæ a tributo, quo injuste Papa Innocentius tertius illud ligaverat, potenter ac juste liberaret, necnon ab aliis Papalibus gravaminibus, quibus diatim opprimitur, illud eriperet. Per quod dominus imperator multorum corda sibi conciliavit. Insertum etiam fuit cartæ memoratæ, quod si rex huic mandato non optemperaret, quoscunque de suis in ditione sua posset reperire, gravi puniret ultione.

He exhorts the English not to contribute to the Pope.

Consentiunt magnates et prælati de auxilio pecuniari faciendo regi, conditionaliter tamen.

Convenientibus autem iterum magnatibus cum prælatis generaliter Londoniis, scilicet a die Purificationis beatæ Mariæ in tres septimanas, concilium super prædictis negotiis et tractatum habuerunt diligentem. Affuerunt etiam illic quorundam absentium procuratores, videlicet Cantuariensis et Eboracensis archiepiscoporum, triumque sedium episcopalium tunc vacantium, ex parte capitulorum, Coventrensis, Cicestrensis, et Coventrensis.[1] Et renovata fuit petitio domini regis super auxilio pecuniari sibi faciendo. Circa quod de die in diem convenit eos dominus rex, tum

Aid granted to the king.

[1] *Coventrensis*] Sic B. It is probably an error for *Bathoniensis*, as that see was then vacant.

in propria persona, tum per internuntios sollempnes, per quos promisit se libertates quas juraverat in coronatione sua, super quibus cartam confecerat, integerrime servaturum. Ad quarum etiam tuitionem, rogavit ut singuli episcopi in diocesibus suis sententiam ferrent in ipsum et omnes, qui contra memoratas libertates venirent in aliquo articulo. Tandem unanimiter, cum nullo modo ad aliam formam possent flecti, concesserunt domino regi ad maritandam filiam suam primogenitam, de omnibus qui tenent de domino rege in capite, de singulis scutis viginti solidos solvendos, scilicet medietatem ad Pascha, et aliam ad festum Sancti Michaelis. A.D. 1244.

Nota gravamina Angliæ antecedentia.

Et cum relatum esset domino regi, ut ad memoriam tam hæc quam præterita reduceret, recordatum est ei, quotiens similia a suis fidelibus, quos fovere debuit, non depauperare, truculenter et sine solutione promissorum eisdem extorserat. Post captionem Bedefordiæ, statim concessum est ei carucagium de tota Anglia, scilicet de qualibet caruca duo solidi. In anno sequenti, quintadecima omnium mobilium. Iterum, iturus in Britanniam cepit non modicam pecuniam a prælatis etiam et viris religiosis, burgensibus, et Judæis. Post reditum suum de Britannia, cepit scutagium, scilicet de scuto tres marcas. Item, postea concessa fuit quadragesima pars omnium mobilium. Item, postea trigesima pars omnium mobilium. Item, quando maritavit sororem suam Ysabellam domino imperatori F[retherico], cepit dominus rex ad maritagium suum carucagium, videlicet de caruca duas marcas. In nativitate autem filii sui, in magnum dedecus sui, multa munera, quæ ad magnam summam pecuniæ ascenderunt, impudenter extorsit. Item, iturus in Wasconiam cepit a prælatis, viris religiosis, burgensibus, et Judæis, et a quibuscunque potuit aliquid abradere, pecuniam infinitam. Rediens autem a Wasconia inglorius et seductus, jussit ut magnates et prælati ipsi occurrerent etiam ad mare, qui ibidem diu expectantes frustra, tandem ipsum in muneribus im-

A.D. 1244. preciabilibus exceperunt. Similiter et cives Londonienses, et alii. Et qui munera nobilia compertus est non contulisse, aliquo argumento redargutus, dampnificabatur. Qualiter autem pro hac præsenti contributione et omnibus aliis promissa et pacta adimplebit rex, noverit Illè Qui nihil ignorat.

Responsio prælatorum magistro Martino de auxilio faciendo domino Papæ.

Answer of the prelates to the nuncio Martin, refusing to give consent to his demands in the absence of some of their number. f. 179 *b*.

Et cum novisset magister Martinus nuntius domini Papæ, quod magnates Angliæ regiæ contributioni generaliter consensissent, inhiabat avidius ad negotium suum, ad quod missus fuerat, consummandum, quod adhuc suspensum expectabatur, videlicet de adjutorio domino Papæ pecuniari faciendo. Congregatis igitur omnibus, ait, "Viri fratres ac domini, Romanæ ecclesiæ "filii dilectissimi, in quorum sinu reposita est tota spes "Papalis, quid respondetis et vos patri vestro spirituali "super negotiis Romanæ ecclesiæ matris vestræ, ut "per epistolam Papalem certificamini, sic oppressæ? "Domino vestro temporali obedienter obtemperastis, vi- "delicet domini regi; absit ut patri vestro spirituali, "scilicet domino Papæ, in vobis confidenti, et pro "statu universalis ecclesiæ contra ejus rebelles dimi- "canti, manum non porrigatis auxiliatricem." At prælati prudenter considerantes sermones ipsius mellitos et mollitos, favo dulciores et oleo molliores, cum tamen essent in fine felle amariores et jaculis pungentiores, non sunt incurvati. Sed præhabita deliberatione, ponentes verbum commune in ore domini decani[1] Sancti Pauli Londoniarum, viri discreti et facundi, hæc ipsi magistro Martino retulerunt:" "Domine, "respondet tibi universitas prælatorum Angliæ, tam "de auxilio pecuniari domino Papæ contribuendo, "quam de redditibus, quos a singulis ecclesiis sibi

Ps. liv. 22.

[1] Henry of Cornhill.

" per te dominus Papa postulat exhiberi. Ista quæ A.D. 1244.
" proponis dominum regem Angliæ specialiter tan-
" gunt, generaliter autem omnes ecclesiarum patronos.
" Tangunt etiam archiepiscopos et eorum suffraganeos,
" necnon universos Angliæ prælatos. Cum ergo domi-
" nus rex propter infirmitatem, archiepiscopi, episcopi,
" et alii ecclesiarum prælati, sint absentes, in eorum
" absentia respondere non possumus nec debemus;
" quia si id facere præsumeremus, in præjudicium
" omnium absentium fieret prælatorum." Et illis dictis, venit Johannes Mansel,[1] et alii nuntii domini regis, ad omnes prælatos, qui de rege baronias tenebant in capite, districte inhibentes, ne laicum feodum suum Romanæ ecclesiæ obligarent, unde a servitio sibi debito privaretur. Hæc cum magister Martinus intellexisset, statuit his qui aderant diem in medio Quadragesimæ, dum ipse procuraret domini regis adventum et absentium prælatorum, ut negotium tunc sortiretur effectum. Sed illi absque regis et aliorum, qui absentes erant, assensu, præfixum diem admittere noluerunt; unde singuli ad propria sunt reversi. Veruntamen auctoritate novarum literarum, quibus ad placitum abundavit magister Martinus, iterum aliqui prælatorum convocati memoratæ contributioni noluerunt consentire, sed jam efficacius restiterunt, dicentes per prædictum responsalem; " In primis, paupertas regni Angliæ, cui
" undique imminent guerrarum pericula, non permittit
" huic exactioni consentire, quæ toti regno comminatur,
" prætextu cujus paupertatis plures adhuc ecclesiæ
" æris alieni pondere et præcipue monasteria prægra-
" vantur. Item, cum legato cardinali exigente fieret
" contributio nuper propter onus æris alieni, quo
" dicebatur ecclesia Romana prægravari, in magnum
" gravamen nostrum, nec tamen in utilitatem ecclesiæ
" sit conversa, fortius nunc simplici nuntio exigente

Message of the king to the prelates.

The prelates, summoned again, refuse to comply with the demands of Martin.

[1] *Mansel*] Marescallus, B.

A.D. 1244. " timeri potest, ne consimile vel deterius contingat " ista vice. Item, si nunc iterum fieret, timeri posset " non immerito, ne ad consequentiam traheretur, cum " binus [1] actus inducat consuetudinem. Item, cum in " brevi celebraturus concilium credatur dominus Papa, " et certe jam dicatur, ubi indubitanter quidem præ- " lati singuli gravabuntur tum magnis et sumptuosis " laboribus, tum etiam in visitationibus, gratis vel non " gratis, domino Papæ aut [2] quibusdam aliis, quos " nunquam munera spernere vidimus, faciendis; con- " tingeret, quod per afflictiones afflictis additas pauci " invenirentur, qui possent moles hujusmodi impor- " tabiles sustinere. Item, cum sancta mater nostra " ecclesia Romana ære alieno onerata plurimum alle- " getur, justum est et honestum, ut cum sibi pondus " hujusmodi sustinere non prævaleat, sibi ab univer- " sis devotis suis filiis, qui omnes in brevi creduntur " in concilio convenire, fiat subventio. Et quod prin- " cipaliter tangit, ab omnibus comprobetur, ut sic " melius ecclesia relevetur, et singuli minus prægra- " ventur." Cum autem hæc audisset contra exactionem ecclesiarum et præbendarum et auxilii pecuniaris tam efficaciter et constanter inferri, dicitur magister Martinus [3] oblatrasse comminando. Quod et prælati patienter sufferentes, soluto concilio recesserunt; in calce sermonis addentes, quod imperiales minas, si contribuissent, amplius formidabant. Et tunc autem insidiando, manus avidas redditibus vacantibus latentius injecit; utpote Saresbiriensis ecclesiæ thesaurariæ, quam nepotulo domini Papæ conferri procuravit, et aliis plurimis, de quarum collationibus et ablationibus ob reverentiam ecclesiæ Romanæ honestius est omittere, quam propter scandalum enarrare.

His anger and threats.

[1] This is quoted above (p. 38) as from the Codex. See note [1] on p. 38.

[2] *aut*] a, B.

[3] *Martinus*] Mastinus, B. see above p. 368. C. has only *Martinus* here.

De cujusdam pueri corpusculo Londoniis invento. A.D. 1244.

The body of a boy, supposed to have been murdered by the Jews, found in London.

Eodem vero anno, kalendis Augusti inventum est corpusculum cujusdam pueri masculi inhumatum in cimiterio Sancti Benedicti, in civitate Londoniarum, in cujus cruribus et brachiis et sub mamillis literis Hebraicis regulariter fuit inscriptum. Ad quod spectaculum cum plures convenirent admirantes, et nescirent literas legere, scientes quia literæ Hebraicæ fuerunt, advocabant conversos Judæos, qui domum, quam dominus rex Londoniis fundaverat, inhabitabant; ut ipsi, sicut vitam aut membra diligebant, pro honore, amore, et timore domini regis, sine figmento falsitatis scripturam illam aperirent. Erant enim præsentes ballivi regii, pacis conservatores. Credebant etiam, nec sine causa, quod Judæi ipsum puerulum in Jesu Christi improperium et contumeliam, quod frequenter relatum est accidisse, vel crucifixerant vel crucifigendum variis tormentis exagitaverant, et cum jam exspirasset, eum cruci indignum illuc projecisse. Porro apparuerunt in corpore illo livores et scissuræ virgarum, et quorundam aliorum tormentorum signa et vestigia manifesta. Et cum adducerentur dicti conversi ad legendum quæ inscripta erant, et studerent ut perlegerent, (erant enim literæ propter extensionem et contractionem cutis et carnis huc illucque projectæ et multipliciter exagitatæ deformatæ, et jam non legibiles,) verum nomen patris et matris pueruli, suppressis cognominibus, inscriptum reperierunt, et quod venditus fuit puer Judæis, sed quibus, vel ad quid, non poterant investigare. Interim quidam Judæorum Londoniensium clandestinam et repentinam fugam inierunt irredituri, qui eo ipso se suspectos merito reddiderunt. Asserebantque nonnulli, Dominum miracula pro puero operatum fuisse. Et quia compertum est, aliquando Judæos talia facinora perpetrasse, et corpora sancta crucifixa in ecclesia celebriter fuisse recepta, et etiam miraculis choruscasse,

A.D. 1244. f. 180. licet quinque vulnerum manibus et pedibus et latere stigmata non apparuerunt in memorato corpusculo, illud tamen canonici Sancti Pauli rapuerunt, et in ecclesia sua non procul a magno altari sollempniter sepelierunt.

Novi sancti clarent in Anglia.

Miracles at various tombs in England.

Tempore quoque sub eodem, dicebantur miracula ad tumbas piæ memoriæ Rogeri Londoniensis episcopi, necnon et magistri Johannis de Foxtuna, custodis ecclesiæ ejusdem villæ, similiter et magistri Roberti fratris archiepiscopi Cantuariensis Ædmundi, sicut ad tumbam beati Roberti de Karreburg,[1] choruscare, et sanitatum beneficia ægrotis ad laudem Christi fuisse distributa.

Adest comes Flandriæ in regis adjutorium.

Thomas of Savoy, count of Flanders, comes to England.

Sub eisdem diebus, applicuit apud Dovram comes Flandriæ, adveniens in regis adjutorium, Scotiam expugnare proponentis. Cujus adventus in cordibus magnatum Angliæ indignationem et sannam generavit sufficiens enim erat Anglia Scotiam sine ipso etiam exterminare. Duxit autem secum dictus comes sexaginta[2] milites et centum servientes, armis competenter communitos, et denariis regis sitienter inhiantes.

He goes to St. Alban's.

Et cum ad Sanctum Albanum memoratus comes et frater ejus, electus Cantuariensis, pervenissent, occurrit eis magister Walterus de Sufeld, electus Norwicensis,

The bishop of Norwich confirmed.

qui ibidem a prædicto electo statim in episcopatum Norwicensem confirmatur. Et eodem tempore, domina Blanchia ecclesiam, quam juxta Pontesium[3] fundaverat, fecit dedicari.

---

[1] *i.e.* Knaresborough.

[2] *sexaginta*] xl., C.

[3] Pontoise.

Magister Willelmus de Burgo eligitur in episcopum Landavensem. A.D. 1244.

Diebus quoque sub eisdem, electus[1] est in episcopum Landavensem magister Willelmus de Burgo, clericus domini regis, vir benignus, et sine querela, atque famæ incontaminatæ. William de Burgh bishop of Llandaff.

Extorsiones inauditæ.

Eodemque tempore factæ sunt inauditæ extorsiones pecuniæ et reddituum per magistrum Martinum, Londoniis commorantem, scilicet apud Novum Templum. Per modum enim legati se gerens, licet legati vestibus, pro privilegio regis sophistice salvando, non insignitus, passim significavit imperiose illi abbati vel illi priori, ut sibi darent et mitterent munera preciosa, palefridos desiderabiles, et in esculentis et poculentis sumptuosa xenia, et vestimenta adornativa. Quod cum fecissent, ipse Martinus remisit eis quæ ei missa fuerunt, asserens ea esse insufficientia, et præcepit eis, ut meliora sibi sub pœna suspensionis et anathematis transmitterent. Suspendit autem omnes a collatione beneficiorum triginta marcas valentium et supra, donec suæ satisfactum foret cupiditati. Unde miseri Anglici acerbiorem, quam olim subierunt filii Israel, se doluerunt in Egipto Britannica tolerare servitutem. Extortions of the nuncio Martin.

De controversia mota inter dominum regem Angliæ et regem Scotiæ.

Et dum annalis orbita his temporibus volveretur, rex, edicto publice proposito et submonitione generaliter facta, fecit notificari per totam Angliam, ut quilibet baro, tenens ex rege in capite, haberet promta regali præcepto omnia servitia militaria, quæ ei de- The king goes to Newcastle with an army against the Scots.

[1] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1244. bentur, promta et parata, tam episcopi et abbates, quam laici barones. Et profectus est cum exercitu copioso versus Novum Castrum super fluvium Thynam, hac principaliter conficta causa, quod Walterus Cumin, quidam nobilis et præpotens baro de Scotia, et quidam alii de regno Scotiæ duo castra in Galeweia et Laudiana,[1] in præjudicium regis Angliæ et contra cartas prædecessorum suorum, suspecta firmaverant. Regis quoque exules et inimicos fugitivos, utpote Galfridum de Marisco in præsentiarum, et alios alio tempore, quasi conniventer volens subtrahere sibi homagium, quo ei tenebatur, Francis confœderatus receptaverat. Congregata igitur universitate totius Angliæ nobilium apud memoratum castrum, tractatum est diligenter
Aug. 15. super tam arduo negotio, concilio habito circa Assumptionem beatæ Mariæ diligentissimo, ubi compositum est inter ipsos reges, procurante comite Ricardo, et aliis magnatibus salubriter et prudenter utrobique intermeantibus. Rex etenim Scotiæ, vir bonus, justus, pius, et dapsilis, ab omnibus tam Anglis quam suis
Army of the king of Scots. diligebatur, et merito. Habebat itaque exercitum numerosum valde et fortem, videlicet mille armatos, in equis satis bonis, licet non Hispanis, vel Ytalicis, vel aliis preciosis, et competenter ferreis vel lineis armaturis communitos. Pedites vero circiter centum milia, qui omnes unanimes, confessi, et prædicantium consolatione, quia pro patria sua juste dimicaturi forent,
Peace made. animati, mori minime formidabant. Ne autem tot Christianorum sanguis effusus ad Dominum clamaret
Heb. x. 31. ultionis, Eumque redderet offensum in Cujus *manu incidere horrendum est*, pax feliciter, ut subscripta carta[2] testatur, est reformata.

---

[1] Lothian. One of these castles was Ermitage in Liddesdale. Fordun, Annalia, 45 (i., p. 291, ed. Skene).

[2] *carta*] om. C.

Obiit Ricardus de Stutevilla. A.D. 1244.

Ipsoque tempore, scilicet in crastino sancti Laurentii, obiit[1] præclarus quidam baro Ricardus de Stutevilla. Death of Richard de Stuteville, 25 Aug.

Carta regis Scotiæ.

"Alexander, Dei gratia rex Scotiæ, omnibus Christi "fidelibus hoc scriptum visuris vel audituris, salutem. "Ad vestram volumus pervenire notitiam, nos pro "nobis et hæredibus nostris concessisse et fideliter "promisisse carissimo et ligio domino nostro H[enrico] "tertio Dei gratia regi Angliæ illustri, domino Hy- "berniæ, duci Normanniæ et Aquitanniæ et comiti "Andegaviæ, et ejus hæredibus, quod in perpetuum "bonam fidem ei servabimus pariter et amorem; et "quod nunquam aliquod fœdus iniemus per nos vel per[2] "aliquos alios, ex parte nostra, cum inimicis domini "regis Angliæ vel hæredum suorum, ad guerram "procurandam vel faciendam, unde dampnum eis vel "regnis suis Angliæ et Hyberniæ aut cæteris terris "suis eveniat, vel possit aliquatenus evenire, nisi nos "injuste gravent; stantibus in suo robore conven- "tionibus inter nos et dictum dominum regem An- "gliæ initis ultimo apud Eboracum, in præsentia do- "mini Ottonis, Sancti Nicholai in carcere Tulliano "diaconi [cardinalis], tunc Apostolicæ sedis legati in "Anglia; et salvis conventionibus factis super matri- "monio contrahendo inter filium[3] nostrum et filiam[4] "dicti domini regis Angliæ. Et ut hæc nostra con- "cessio et promissio pro nobis et hæredibus nostris "perpetuæ firmitatis robur optineat, fecimus jurare in "animam nostram Alanum[5] Ostiarium, Henricum de Charter of the king of Scotland.

---

[1] His sword, inverted, is in the margin.

[2] *per*] om. C.

[3] Alexander.

[4] Margaret.

[5] Alan "Dorwart," the justiciary. Fordun, 47 (i. 293).

A.D. 1244. Charter of the king of Scotland. f. 180 b.

" Bailloil, David de Lindeseie, Willelmum Giffard, quod " omnia prædicta bona fide, firmiter, et fideliter ob- " servabimus. Et similiter jurare fecimus venerabiles " patres David, Willelmum, Galfridum, et Clementem, " Sancti Andreæ, Glasconensem, Dunkeldensem, et " Dunblaniensem episcopos. Et præterea fideles nos- " tros, Patricium comitem de Dunbar, Malcolmum " comitem de Fif, Malisium comitem de Strattherne, " Walterum Cumin de Menetethe, Willelmum comitem " de Mar, Alexandrum comitem de Buchan, David de " Hastingia comitem Athorl, Robertum de Bruis, " Alanum Ostiarium, Henricum de Bailloil, Rogerum " de Munbrai, Laurentium de Abrinthin,[1] Ricardum " Cumin, David de Lindesie, Ricardum Siward, Wil- " lelmum de Lindesia, Walterum de Moravia, Willel- " mum Giffard, Nicholaum de Sully, Willelmum de " Veteri Ponte, Willelmum de Beiure, Auleumum de " Mesue, David de Graham, et Stephanum de Sming- " ham, quod si nos vel hæredes nostri contra con- " cessionem et promissionem prædictam, quod absit, " venerimus, ipsi et hæredes eorum nobis et hæredi- " bus nostris nullum, contra concessionem et promisi- " onem prædictam, auxilium vel consilium impendent, " aut ab aliis pro posse suo impendi permittent. Immo " bona fide laborabunt erga nos et hæredes nostros " ipsi et hæredes eorum, quod omnia prædicta a nobis " et hæredibus nostris, necnon ab ipsis et eorum hære- " dibus, firmiter et fideliter observentur in perpetuum. " In cujus rei testimonium, tam nos, quam prædicti " prælati, comites et barones nostri, præsens scriptum " sigillorum suorum appositione roboravimus. Testi- " bus prælatis, comitibus, et baronibus superius nomi- " natis. Anno [2] regni nostri."

---

[1] *i.e.* Laurence, 2nd lord Abernethy of Salton.

[2] Sic, the year being omitted.

Apponuntur sigilla. A.D. 1244.

Ista signa apposita fuerunt incontinenti, scilicet regis Scotiæ A[lexandri], Willelmi de Beiure, W[illelmi] de Veteri Ponte, W[illelmi] de Lindesia, Stephani de Sminham. Aliorum sigilla apposita fuerunt postea, et ipsum scriptum regi Anglorum transmissum ad Natale Domini proximo sequens per dominum priorem [1] de Thinemua, qui multum in illo negotio laboravit fideliter ac diligenter, ad utriusque partis honorem.

Confirmatio [2] *Papalis prædictorum.*

This sent for confirmation to the Pope.

Hæc itaque, ut firmius robur in perpetuum optinerent, et alia inferius annotata, transmissa sunt ad dominum Papam, ut hæc omnia confirmaret, hoc modo:

"Sanctissimo in Christo patri I[nnocentio], Dei
" gratia summo pontifici, A[lexander] eadem gratia rex
" Scotiæ, comes Patricius, comes de Strattherne, comes
" Levenath, comes de Anegus, comes de Mere, comes
" de Aithole, comes de Ros, comes de Katenes, comes
" de Buchan, Rogerus de Munbrai, Laurentius de Al-
" berinthin, Petrus de Mauver, Ricardus Cumin, Wil-
" lelmus de Veteri Ponte, Robertus de Brus, Rogerus
" Avenel, Nicholaus de Sulling, W[alterus] de Morai
" de Dunfel, Willelmus de Murefe de Petin, Johannes
" Byset juvenis, W[illelmus] de Lindesie, Johannes de
" Vallibus, David de Lindesie, W[illelmus] Giffard,
" Dunkanus de Ergatile,[3] J. de Matervelle, Eymerus
" filius ejus, Rogerus comes Wintoniensis, H[ugo]
" comes Oxoniensis, W[illelmus] de Vescy, Ricardus
" Siward, Willelmus de Ros, Rogerus de Clere, Hen-
" ricus filius comitis de Brettin,[4] Eustachius de

---

[1] Richard de Parco.

[2] This heading has been erased from B., and written in by a later hand.

[3] *i.e.* Argyle; probably Duncan Campbell of Lochow.

[4] *i.e.* Brechin.

A.D. 1244. The charter sent for confirmation to the Pope.

" Stutevilla, comes Malcolmus de Fif, comes de Me-
" netheshe, Walterus filius Alani, Walterus Olifard,
" Bernardus Fraser, Henricus de Bailloil, David
" Cumin, David Marescallus, Thomas filius Ranulphi,
" Willelmus de Fortibus, Johannes de Bailloil, et Ro-
" bertus de Ros, salutem et debitam cum omni honore
" reverentiam.

" Sanctitati vestræ significamus, nos sacramentum
" corporaliter præstitisse coram venerabili patre Ot-
" tone, Sancti Nicholai in carcere Tulliano diacono
" cardinali, in Anglia, Scotia, et Hybernia tunc Apo-
" stolicæ sedis legato, ac cartam nostram confecisse,
" quæ ita incipit; 'Sciant præsentes et futuri, quod ita
" 'convenit in præsentia domini Ottonis Sancti Ni-
" 'cholai,' etc. Quæ carta penes dominum regem An-
" gliæ et nos remanet cyrografata. Item aliam, quæ
" sic incipit; 'Ad omnium vestrum notitiam volumus
" 'pervenire.' Cum ex forma præcedentium nostrarum
" pateat obligationum, subjecimus nos jurisdictioni
" vestræ, ut nos et hæredes nostros per censuram
" ecclesiasticam possitis cohercere, si aliquo tempore
" contra memoratam pacem venerimus. Et [si] non-
" nunquam contingit, quod quidam nostrum, omnes,
" vel unus, contravenire temere præsumunt, vel præsu-
" mere nituntur, vel nitentur, et ex hoc tam ani-
" mabus nostris quam hæredum nostrorum grave
" posset generare periculum, et corporibus nostris et
" rebus non minimum immineret detrimentum, sanctæ
" paternitati vestræ supplicamus, quatinus alicui suffra-
" ganeorum archiepiscopi Cantuariensis detis in man-
" datis, ut nos hæredesque nostros ad præfatæ pacis
" observationem compellat, prout in instrumentis inde
" confectis plenius continetur. Alias, super eadem pace,
" quod canonicum fuerit, auctoritate vestra statuat,
" contradictores, etc. Et ad istius petitionis nostræ
" consummationem præsenti scripto sigilla nostra ap-
" posuimus."

Hæc autem cum consummata fuissent, amici facti sunt, ut sperandum est, indissolubiles domini rex Angliæ et rex Scotiæ, absque simulatione et verborum scrupulosa contentione. Et vale ad invicem dicto, venit dominus rex Angliæ ad partes Angliæ australes, qui[1] credebatur exercitum illum contra Walenses ilico direxisse. Rex[2] autem Scotiæ ad terræ suæ se contulit ulteriora. Et æstimatus est exercitus regis Angliæ in recessu suo a Novo Castro super Thynam circiter quinque milia equitum elegantissime armis communitorum, sine manu validissima peditum et numerosa.

A.D. 1244. Friendship thus established between the kings of England and Scotland.

Walenses certificati de reditu regis in Angliam insaniunt.

Interim Walenses de latibulis suis ad instar apum scaturientes incendiis et cædibus, præcipue noctibus, intendebant, et sibi confinia exterminare non omittebant. At rex hoc audito, qui reditum versus Londoniam maturavit, noluit illac cum exercitu suo, quem promptum tunc habuit, divertere. Sed usus consilio muliebri, ad solitas delicias et requiem Westmonasterialem properans, trecentos milites sub ducatu Herberti filii Mathæi gubernandos ad reprimendam Walensium insolentiam cum necessariis thesauris et viaticis destinavit. Sed antequam rex Londoniam pervenisset, Walenses sibi exinde sumentes audaciam, quod rex soluto exercitu quieti indulgeret, nec, ut formidabant, adjuncto sibi Scotorum exercitu, super eos hostiliter irruisset, invaserunt audacter Anglorum sibi conterminorum exercitum, videlicet comitis Herefordiæ,[3] qui fomes et causa fuit totius odii et discordiæ, eo quod tertiam partem tertiæ sororis,[4] David maritatæ,

Rising of the Welsh.

Herbert Fitz-Matthew sent against them.

[1] *qui . . . . direxisse*] In the margin.
[2] *Rex . . . . ulteriora*] om. C.
[3] *Herefordiæ*] Hertfordie, B.
[4] Isabella de Braose, wife of David son of Llewellyn, and sister of Eleanor de Braose, wife of Humphry de Bohun, Earl of Hereford.

A.D. 1244. They defeat the English army.

non concessit; et Radulphi[1] de Mortemer. Duosque milites strenuissimos et generosos in frusta detruncantes, et tertium manu mutilantes, prosternendo circiter centum de manu pedestri, exercitum Anglorum penitus perturbantes, cum victoria ad sua receptacula gaudentes redierunt. Quod audiens Herbertus memoratus, in crastino cum suis trecentis commilitonibus stipendiariis eos invadens, et ipsos credens circumvallare et circumseptos occupare, ab ipsis præoccupatus, victus reversus est non sine magno hominum et equorum dispendio in sua municipia, vix ibi tutus, se recepit.

f. 181.

Petrus archiepiscopus Russiæ fugiens a facie Tartarorum, de vita eorum requisitus, hæc ait.

Account given of the Tartars by Peter, a Russian archbishop.

Et dum hæc fatalis alea mundi revolvisset, quidam archiepiscopus de Russcia, Petrus nomine, vir, ut æstimari potuit, honestus, spiritualis, et fide dignus, a Tartaris exterminatus, ut archiepiscopatu suo, immo ab ipso [regno] fugiens et effugatus, ad partes se transtulit cisalpinas, consilium et auxilium et de sua tribulatione consolationem adepturus, si sibi, dante Deo, ecclesia Romana et principum clemens forte gratia subveniret. Requisitus[2] igitur de conversatione ipsorum Tartarorum quam expertus est, inquisitoribus sic respondit.

Impertinens usque huc 3

Account of the Tartars by Peter, a Russian archbishop.

" Reliquias ipsos credo fuisse Madianitarum fugien-
" tium a facie Gedeonis usque ad remotissimas partes
" subsolani et boreæ, et sese recipientium in loco hor-
" roris et vastissimæ solitudinis, qui Etreu dicitur.
" Habebant autem duodecim duces, quorum major
" dicebatur Tartarcan, a quo Tartari dicti sunt, quam-

[1] B. ins. *et*. It is not in C.

[2] This account of the Tartars, by the archbishop of Russia, is given also in the Burton Annals. Annal. Monast. i. pp. 272–274. It is there stated that the archbishop went to the council of Lyons, and gave his account there to the Pope and assembled prelates.

" quam dicant nonnulli ipsos a Tarachonta dictos. Ab A.D. 1244.
" illo autem descendit Chiarthan,[1] habens tres filios;
" nomen primogeniti Thesyrcan, secundi Churicam,
" tertii Bathatarcan. Qui quamvis essent in montibus
" eminentissimis et quasi immeabilibus nati et nutriti,
" rudes, exleges, et inhumani, et expulsis leonibus et
" draconibus, in cavernis et specubus educati, ad de-
" siderabilia tamen provocabantur. Exierunt igitur
" pater et filii cum infinitis armaturis suo modo com-
" muniti, et quandam maximam civitatem, cui nomen
" Ernac, obsidentes, ipsam occuparunt, cum domino
" ipsius civitatis, quem statim occiderunt; et Curzcu-
" sam, ejus nepotem, fugientem insecuti sunt per multas
" provincias, devastantes omnium provincias, qui eum
" receptaverant. Inter quas pro magna parte devastata
" est Russia, jam sunt viginti sex anni. Mortuo vero
" patre, tres fratres ab invicem sunt divisi. Et diu
" pastores gregum, quos rapuerunt, effecti, omnes vici-
" nos pastores vel victos occiderunt aut sibi subjecerunt.
" Et sic multi facti et fortiores, constitutis inter se
" ducibus, ad altiora convolarunt, et sibi civitates sub-
" jugarunt, vincentes habitatores earum. Thesirchan
" ivit contra Babilonios, Curhican contra Thurcos,
" Bathatarcan[2] Ornachi, et misit principes suos contra
" Russciam, Poloniam, et Hungariam, et multa alia
" regna. Et isti tres cum suis numerosissimis exerci-
" tibus partes Syriæ vicinas invadere præsumunt. Et
" jam transierunt, ut aiunt, triginta quatuor anni, ex
" quo primo exierunt deserto Etreu."

De modo credendi requisitus, respondit, quod unum dominatorem mundi credunt, et cum legationem mit- Their creed.

[1] If this is intended for Chinghiz khan, his sons were Juli, Okkodai, Chagatai, and Juji. Batu khan, who seems intended by Bathatarcan above, was the son of Juji. *See* the Genealogy of the House of Chinghiz, in Yule's *Marco Polo*," ii. p. 435.

[2] Perhaps *contra* should be inserted. Ornachi is probably the same as Ernac above.

A.D. 1244. terent ad Ruthenos, mandaverunt in hæc verba; 'Deus, et filius ejus in cælis, et Chiarchan in terris.'

Account of the Tartars by Peter, a Russian archbishop.

De forma vivendi, dixit; "Carnes comedunt jumentinas, caninas, et alias abominabiles, etiam in necessitate humanas, non tamen crudas, sed coctas. Sanguinem, aquam, et lac bibunt. Graviter puniunt scelera, fornicationes, furta, mendacia, et homicidia, ultimo supplicio. Poligamiam non detestantur, unam vel plures uxores quilibet habet. Ad convictum familiarem, vel negotiorum tractatus, vel consiliorum secreta, alias nationes non admittunt. Seorsum castrametantur, ad quæ si quis alienigena præsumpserit venire, trucidatur confestim."

Their manner of of living.

Their rites and superstitions.

De ritu autem ac superstitione eorum ait; "Quolibet mane manus ad cælum levant, Creatorem adorantes. Comedentes vero, primum morsellum in aera jaciunt; bibentes, prius partem in terram fundunt, in veneratione Creatoris. Et dicunt se habere sanctum Johannem Baptistam pro duce. In novilunio gaudent et celebrant. Fortiores et agiliores nobis sunt, et potentiores sufferre dura; similiter et equi eorum et pecudes. Mulieres bellatrices, præcipue sagittatrices optimæ sunt. Arma de corio habent vix penetrabilia, ad muniendum; ferrea et intoxicata, ad impetendum. Machinas habent multiplices, recte et fortiter jacientes. Sub divo quiescunt, non curantes de aeris inclementia. De omnibus nationibus et sectis jam ad se multos attraxerunt.[1] Intendunt autem totum mundum sibi subjugare, et quod insinuatum est eis divinitus, quod debent totum mundum per triginta novem annos exterminare, asserentes, quod olim animadversio divina per diluvium purgavit mundum, sic in præsenti generali depopulatione, quam exercebunt, mundus purgabitur. Credunt se habere et dicunt durum congressum cum

[1] *attraxerunt*] extraxerunt, C.

" Romanis; appellant autem omnes Latinos, Romanos; A.D. 1244.
" miracula formidantes, et sententiam ultionis futuræ
" posse commutari. Quos si vincant, toti mundo se
" profecto asserunt dominaturos. Satis observant fœ-
" dera, se sponte illis tradentibus et servientibus;
" accipientes sibi de illis electos bellatores, quos sem-
" per præliantes præponunt. Artifices varios similiter
" sibi reservant. Insurgentibus in eos vel jugum
" eorum spernentibus nullatenus parcunt, vel qui eos
" expectant. Nuntios benigne admittunt, expediunt,
" et remittunt."

Their manner of crossing seas and rivers.

In fine autem, requisitus super transmeatione marium vel fluminum, dixit; quod flumina transeunt in equis et uteribus ad hoc compositis. Et quod in tribus locis parant navigia supra mare. Dixit etiam, quod quidam de Tartaris, nomine Kalaladin, gener Chyrcan, exulatus est in Russcia, quia deprehensus est dixisse mendacium. Cui quidem[1] ob gratiam uxoris suæ peperce-runt[2] primates Tartarorum, ne occideretur.

Eorundem mandatum terribile.

Demands of the Tartars from the prince of Antioch.

Eodemque anno, æstate declinante, præcipuus rex Tartarorum significavit bis per diversos nuntios prin-cipi Antiochiæ, ut tria sua sibi compleret mandata. Sin autem, solus gladius cruentatus ultionem exerceret. Primum, ut humiliaret muros civitatum suarum ac castrorum. Secundum, ut mitteret ei redditum totum auri et argenti, ex principatu suo provenientem. Ter-tium,[3] ut tria milia virginum ei destinaret. Quod cum princeps intellexisset, ab imo trahens suspiria, ait; "Vivit Dominus, et vivunt sancti Ejus, quia nun-
" quam alicui mandatorum istorum consentiam. Opto
" potius, ut res agatur pro capitibus, et de vultu
" Domini judicium horum prodeat." Et sic nuntii

---

[1] *quidem*] quidam, B.
[2] B. ins. *ei*.
[3] *tertium*] quartum, B.

A.D. 1244. comminantes ad dominum suum sunt reversi. Similique modo significatum est a prædictis Tartaris regi
3 Armeniæ, et quibusdam potentibus Sarracenorum Soldanis. Quid autem ab eis renuntietur, ignoramus.

Ecclesia Wintoniensis et totus conventus et ipsa civitas episcopo reconciliatur.

f. 181 *b.* The bishop of Winchester goes to Winchester, and relaxes the interdict on the city.

Circa eadem tempora, episcopus Wintoniensis, valedicens regi Francorum et eis, qui eidem exulanti sinum aperuerant misericordiæ, et gratias referens, securus de gratia regis Angliæ, versus partes Wintoniæ, ut ecclesiæ suæ desolatæ pastorali sollicitudine consulendo disponeret et deformata reformaret, iter maturavit. Quod audiens prior Wintoniensis, licet sero, faciens de necessitate virtutem, se episcopo suo adventanti humiliavit. Similiter et alii, tam sæculares quam monachi, qui pacis fuerant perturbatores et discordiæ seminatores, confisi nimis in regis protectione, ad dominum et episcopum satisfacientes sunt conversi. Et cito post, videAug. 29. licet die Decollationis beati Johannis Baptistæ, relaxata est sententia interdicti lata[1] ab episcopo in ecclesiam et civitatem Wintoniensem, cui subjacuerant, sub forma juris liberaliter absoluti.

The prior absolved, but deposed.

Memoratus autem prior, J[ohannes] de Cauz, similiter sub eadem forma cum suis complicibus est absolutus, depositus tamen, et alii cum eo, quos idem prior temere instituerat, obedientiarii et ministri sæculares. Major autem civitatis, qui magis offenderat, majori pœnæ subjacuit satisfaciendo.

Nov. 7. Death of Adam, bishop of Connor. Grosseteste goes to the Pope, Nov. 18.

Septimo[2] idus Novembris obiit episcopus Cunerensis A[dam] apud Waredun, ubi aliquando abbas exstiterat. In octavis sancti Martini transfretavit episcopus Lincolniensis, ut secretius propensiusque, consulto domino Papa, decideretur ipsa dampnosa lis mota inter ipsum

[1] *lata*] so C., lati, B.

[2] This paragraph is in the margin, and so also in C. An inverted mitre and pastoral staff are drawn.

et suos canonicos. Et cito post, ut suam contra eum partem defenderet, decanus[1] ejusdem ecclesiæ et cum ipso quidam concanonici transfretarunt. A.D. 1244. The dean of Lincoln follows.

Consecratur in episcopum Batoniensem magister Rogerus.

Eodem vero anno, tertio idus Septembris, consecratus[2] est in episcopum Batoniensem magister Rogerus, Sareberiensis præcentor, vir eleganter moribus et scientia theologiæ præditus, apud Radingum. Cujus redditibus jam vacantibus magister Martinus, domini Papæ clericus, Papali fultus auctoritate, avidas manus injecit, cuidam Papæ consanguineo conferendis. Roger, precentor of Salisbury, made bishop of Bath, 11 Sept. The revenues of his precentorship seized by the nuncio.

Rex Francorum venit ad capitulum Cisterciensium.

Imminente vero sancti Michaelis festivitate, convenientibus, ut moris est, de diversis regionibus abbatibus ordinis Cisterciensis ad suum capitulum generale, venit illuc devotissime dominus rex Francorum, precum suffragia ab omnibus ipsis monachis congregatis petiturus. Comitabatur autem eum nobilis domina Blanchia mater ejus, quæ a domino Papa privilegium impetraverat, ut liceret ei domos religiosas Cisterciensis ordinis cum duodecim mulieribus orandi gratia intrare. Erant etiam ibidem cum dicto rege et matre ejus, pro causa memorata, fratres regis, Atrebatensis et Pictavensis comites, dux Burgundiæ, et sex comites Francorum cum ipsis. Qui cum appropinquarent ecclesiæ Cisterciensi, descenderunt de equis suis ob reverentiam ecclesiæ, et ab eodem, usque ad ecclesiam, loco,[3] videlicet quantum jacere solet arcubalista, ordinate ac reverenter orantes progressi sunt. Et ecce omnes ab- Louis IX. with his mother and brothers, and the duke of Burgundy, at Cîteaux.

[1] Roger de Weseham.

[2] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[3] *loco*] locum, C.

A.D. 1244. bates cum universo conventu, videlicet quingenti, ei appropinquantibus cum processione occurrerunt, ob honorem domini regis, qui tunc primo ad eorum venerat monasterium. Dominus autem Papa hæc prænoscens miserat ad capitulum quandam elegantem epistolam, petens instanter et devote, ut ipsi omnes abbates et conventus, cum ad ipsos in capitulum eorum adveniret dominus rex, fraternitatem [1] et orationes eorum flagitaturus, flexis genibus et junctis manibus ipsum efficaciter et devote deprecarentur, ut secundum antiquam et [2] consuetam Franciæ consuetudinem et libertatem, patrem suum et pastorem summum ac præcipuum ecclesiæ rectorem, videlicet Romanum pontificem, contra insultus imperatoris, quos declinavit, quem in eadem epistola filium Sathanæ nominavit, potenter tueri dignaretur. Et si necessitatis articulus expostularet, sinum pandens ingenuæ pietatis, eum in regno suo benigne [3] receptaret, sicut quondam bonæ memoriæ Alexandro Papæ exulanti et a facie Fretherici imperatoris persequentis fugienti, et eodem tempore beato [4] Thomæ Cantuariensi archiepiscopo, nunc glorioso [5] martyri, indignationem Henrici Angliæ regis declinanti, consolationem et refugium noscitur præstitisse. Cum autem dictus dominus rex in capitulo, anteposita reverenter matre sua, resedisset in medio magnatum et abbatum, ipsi omnes abbates et conventus flexis genibus et junctis manibus, abortisque lacrimis, ipsum regem humiliter postularunt quod prædictum est. Quod cum vidisset dominus rex et audisset, et ipse contra eos genua curvans ipsis favorem præstitit, affirmando, quod quantum honestas permitteret, ipsius imperatoris injurias ab ecclesia propulsaret, et ipsum Papam, si [hoc esset] consilium optimatum suorum, quod non potest aliquis Francorum subterfugere, exulantem liberaliter

The Pope sends a letter to the chapter, desiring them to pray the king to protect him against the emperor.

The king promises to aid the Pope.

[1] C. ins. *eorum.*
[2] *et*] om. C.
[3] *benigne*] om. C.
[4] *beato*] beati, B.
[5] *glorioso*] gloriosi, B.

receptaret. Abbates autem, ipsi regi super hoc gratias multiplicantes, speciale suorum bonorum operum ei participium concesserunt. Habuit autem imperator ibidem nuntios suos sollempnes, ut quod ab ipsis postularetur effectum non sortiretur. A.D. 1244.

Consecratus est in episcopum Londoniensem Fulco Basset.

Die vero sancti Dionisii, consecratus[1] est in episcopum Londoniensem Fulco Basset, decanus Eboracensis,[2] vir origine et morum clarus[3] elegantia, in ecclesia Sanctæ Trinitatis apud Londoniam. Fulk Basset bishop of London, 9 Oct.

Eodemque tempore, Otto episcopus Portuensis et quidam alii cardinales, per conductum Mediolanensium et aliarum civitatum domino Papæ adhærentium, Marchisiique[4] de Monte Ferrato, et Guidonis Guerræ, et aliorum potentum, qui ecclesiæ favebant et eam fovebant, invitis custodibus, quos imperator per transitus viarum constituerat, et confusis, ad dominum Papam, apud Januam[5] commorantem, indempnes et illæsi pervenerunt. Unde dominus Papa exhilaratus vehementer spem concepit de tribulatione meliorem. Ex tunc igitur confluentes ad ipsum Papam cognati et consanguinei sui et affines ex tota Janua innumerabiles, qui eum vel sanguinis vel alicujus amicitiæ ratione, licet exili, contingebant, exigentes redditus ad usus filiorum et nepotum suorum, præcipue ex regno Angliæ, sibi conferendos. Otho and certain cardinals and others go to the Pope at Genoa.

Venerunt in Angliam Cruciferi.

Die vero Lunæ ante festum Omnium Sanctorum, venerunt ad sinodum episcopi Rofensis quidam novæ The "Cruciferi" come to the

[1] His mitre and pastoral staff are in the margin.

[2] *Eboracensis*] Eborancis, B.

[3] *clarus*] præclarus, C.

[4] Boniface.

[5] C. ins. *confusus*.

A.D. 1244. Rochester synod, 31 Oct. f. 182.

religionis speciem proferentes, fratres videlicet dicti Cruciferi, dicti sic, quia cruces in baculis efferebant. Requirebant autem habitationem a potentibus, ostendentes inauditum sibi a domino Papa privilegium concessum, videlicet quod nulli licuit ordinem eorum reprehendere, vel ipsos exprobrare;[1] concessum[2] etiam fuit ipsis in tales sententiam excommunicationis inferre, admirantibus, immo obstupentibus, viris discretis super tot novis ordinibus emergentibus, quod spretis beatissimi Benedicti pleni spiritu omnium sanctorum et magnifici Augustini disciplinis, contra statutum[3] concilii sub gloriosæ memoriæ Innocentio tertio celebrati, tot viri literati ad inauditos ordines subito convolarunt. In quo concilio, post ordines Prædicatorum et Minorum initiatos, irrefragabiliter sancitum fuit, assensum fratribus cardinalibus cum sacri concilii universitate præbentibus, ne ex tunc amplius novi ordines advenirentur, vel adinventi[4] admitterentur, ne scilicet autentici ordines vilescerent, spreti et similiter dampnificati.

Papa ad Austensem[5] se contulit civitatem.

The Pope goes to Asti.

Circa idem tempus, se transtulit dominus Papa ad Astensem civitatem, instinctu Januensium parentum suorum, qui aurum et argentum[6] sitienter cupientes, ipsum persuadebant, Anglis et Francis et ipsis conterminis munera ferentibus præsto ac gratanter occurrere, et nulli offerenti manum contractam denegare, necnon ad imperatoris, quem oderant, confusionem, et ipsorum vindictam et ditationem, concilium generale convocare. Stipatus igitur agmine Januensium armatorum dominus Papa viam arripuit tam repentinam quam clandestinam ad partes Francorum propinquiores. Et tunc

[1] *exprobrare*] vel improperare in the margin; C. has *improperare*.
[2] *concessum*] concessa, B.
[3] Chapter 13 of the fourth Lateran council.
[4] *adinventi*] adinvente, B.
[5] *Austensem*] Hostiensem, C.
[6] *argentum*] So C.; aurum, B.

aversæ sunt a fidelitate et subjectione imperatoris Astensis, Alexandrensis, et quædam aliæ civitates, et ad Papam sunt conversæ; secundum poeticum,

"Mobile versatur semper cum principe vulgus."

A.D. 1244. Asti, Alexandria, and other cities, desert the emperor. *Statius.*[1]

Papa ad Lugdunensem se contulit civitatem.

Inde post modicum moræ spatium, deceptis imperatoris custodibus, quos constituerat ad præcludendas Papæ vias, dominus Papa, qui se instaurarat quasi hiematurus, tam de nocte iter conficiens quam de die, festinanter ac subito, non sine multiplici periculo, æstate jam se contulit declinante Lugdunum.

The Pope goes to Lyons.

Contradictum regi est auxilium pecuniare postulanti.

In crastino autem Animarum, convenientes magnates Angliæ, rex cum instantissime auxilium pecuniare ab eis iterum postularet, totiens læsi et illusi, contradixerunt ei in facie. Proponebat enim rex contra Walenses exercitum dirigere copiosum. Præterea, mercatoribus ultramarinis, videlicet vinitoribus et aliis, pro cera et aliis etiam vitæ necessariis [obligabatur rex,][2] quod vix potuit pro instantissimo clamore debita sua exigentium in populo apparere. Unde manifeste apparuit, ipsum dolosis et dolorosis muscipulis alienigenarum, sua tantum quærentium lucra, turpiter agitatum illaqueari.

The aid asked by Henry III. refused, Nov. 3.

The king's debts.

Extorquetur pecunia turpiter a civibus Londoniarum.

Rex itaque sitienter inhians pecuniæ, inconsulta regni vel saltem naturalium suorum universitate, a civibus Londoniarum mille et quingentas marcas quadam

Vacat.

He extorts money from the Londoners.

[1] The line is not in Statius, but in Claudian, De iv. cons. Honorii, 302, where *mutatur* for *versatur*.

[2] The words in brackets are from the Hist. Anglor. ii. p. 496.

A.D. 1244. levi[1] causa fictaque occasione nimis impudenter extorsit.

causa rationabili, ut sibi et suis dabatur intelligi.[2]

Receptarant enim, ut pars regis asseruit, quendam ex suis concivibus merito ab urbe expulsum, et diu exulantem, viginti annis tunc transactis, scilicet Walterum Bukerel. Sed contradicentibus Londoniensibus, et affirmantibus quod legalis factus fuerat precibus et muneribus fratris sui Andreæ versus regem, et regio assensu et præcepto pacificatus, additus est numero concivium suorum, regiis rotulis testificantibus, responsum est in[3] instanti ex parte regis, quod tunc temporis fuit rex juvenis, cereus, et seducibilis, et sub custodia, quare quod tunc concessum erat robore caruit firmitatis. Sed hoc nimis manifeste in custodum suorum dedecus redundavit. Stetit sententia, non ratione, sed sola fulta voluntate. Et compulsi sunt cives memoratam pecuniam alienigenis dispergendam numerare.

Nicholaus de Moles senescallus Wasconiæ contra regem Navariæ dimicans ad votum triumphavit.

Victory of Nicholas de Molis, seneschal of Gascony.

Anni ipsius eodem tempore, Nicholaus de Molis, Wasconiæ senescallus, quem rex a Wasconia ibidem terræ suæ custodem constituerat, contra regem Navariæ guerram viriliter continuans, ad votum in quodam casu inito certamine triumphavit.

Obiit Margareta soror regis Scotiæ.

Death of Margaret, widow of Gilbert Marshal, 17 Nov.

Die vero sancti Hugonis obiit Margareta soror regis Scotiæ, videlicet relicta Gileberti comitis Marescalli, Londoniis. Et sepulta est apud fratres Prædicatores in eorum ecclesia veneranter.

---

[1] This is the reading of C.; that on the right hand is that of B., over an erasure.

[2] Sic, the sentence being left unfinished, probably from there being no room for the final verb.

[3] *in instanti*] Written over an erasure. C. has *cavillose*.

Obiit episcopus Exoniensis W[illelmus].[1] A.D. 1244.

Et cito post, Exoniensis episcopus W[illelmus], cognomento de Bruiere, ætate adhuc integer, moribus, sanguine, et scientia spectabilis, debita naturæ persolvit. Death of the bishop of Exeter.

Rex Francorum graviter infirmatus, et miraculose convalescens, cruce signatur.

Eodem anno, in Adventu Domini, rex Francorum L[odowicus], ex reliquiis corruptelæ, quam in Pictavia, cum negotiis bellicis indulsisset, contraxerat, graviter infirmatus, in exstasim letalem raptus, jacuit aliquot diebus quasi mortuus, et assertione plurium circumsedentium, penitus exanimatus. Assistebant autem mater et frater ejus, et episcopus Parisiensis[2] et quidam alii ejus familiares, credentes quod jam rex mortuus obriguisset. Sed mater ipsius, profundiora aliis trahens suspiria, singultibus ait sermonem prorumpentibus; "*Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini Tuo da* Ps. cxiii. 1. "*gloriam.* Et salva hodie regnum Franciæ, quod hac- "tenus honorifice semper sustinuisti." Et applicans[3] crucem sanctam et coronam et lanceam Christi, suo tempore adquisitas, corpori regis filii sui, et votum faciens pro eo, quod si ipsum dignaretur Christus visitare et sanum reddere et conservare, cruce signaretur, sepulchrum Ejus visitaturus et gratias Ei sollempnes redditurus in terra quam proprio sanguine consecravit. Et cum ipsa et omnes alii præsentes pro ipso corde sincero et perfecto orationem continuassent, ecce rex, qui mortuus credebatur, suspirans, brachia et tibias sibi attraxit et postea extendit, et voce præcordiali, quasi ex sepulchro resuscitatus, ait; "Visitavit me per f. 182 *b*. "Dei gratiam Oriens ex alto, et a mortuis revocavit." Louis IX. recovers from a dangerous illness, and takes the Cross.

[1] His mitre and pastoral staff inverted are drawn in the margin.

[2] William of Auvergne.

[3] This scene is represented at the foot of the page.

A.D. 1244. Et inde plene convalescens, crucis sollempniter humero suo assumpsit signaculum, vovens se Deo in spontaneum holocaustum, et Terram Sanctam[1] se, si concilium[2] regni, quod assumpsit gubernandum, toleraret, in persona propria visitaturum.

David princeps Northwalliæ quærit de sub jugo coronæ Angliæ colla divertere.

David, prince of Wales, sends to the Pope to resign his territories into his hand.

Eorum temporum curriculo, David princeps Norwalliæ neposque domini regis Angliæ, timens vehementissime impetus regis Angliæ, contra eum merito commoti,[3] misit ad dominum Papam nuntios sollempnes, per quos ei significavit, quod se suamque terram totam contra regis Anglorum jus contuendam ecclesiæ Romanæ resignavit, ipsi tamen David tenendam suisque hæredibus, reddendam inde annuatim quingentas marcas. Et literas super hoc, nacta occasione justitiæ non sine maximæ pecuniæ effusione, meruit optinere sub hac forma:

Literæ quas David princeps Northtwalliæ a Papa contra regem impetravit.

Letter of Innocent IV., sent by the abbats of Aberconway and Cumhyre to Henry III.

" Illustri viro, domino H[enrico], Dei gratia regi " Angliæ, etc., abbates Haberconmiæ et de Kemer, " Cisterciensis ordinis, inquisitores dati a domino Papa, " salutem in Domino. Mandatum domini Papæ recepi- " mus in hæc verba:

Color justitiæ ad mutilandum regnum An-

" ' Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilec- " ' tis filiis [abbatibus] de Habercunmia et de Kemer, " ' Cisterciensis ordinis, Bangorum[4] diocesis, salutem " ' et Apostolicam benedictionem. Ex parte dilecti " ' filii nostri, nobilis viri David, principis Northwalliæ,

---

[1] *Sanctam*] terram, B.; C. is correct.

[2] *concilium*] consilium, B.

[3] *commoti*] commotum, B.

[4] *Bangorum*] Kangorum, B.; C. is correct.

" ' fuit propositum coram nobis, quod cum inter ipsum, A.D. 1244.
" ' quem parentes ejus in alumpnum Romanæ ecclesiæ *gliæ, quod*
" ' donaverunt, et carissimum in Christo filium nostrum *tamen*
" ' regem Angliæ illustrem werra longo tempore perdu- *Papa*
" ' rasset, tandem postquam fuit in venerabilem fratrem *tenebatur*
" ' nostrum episcopum de Sancto Asapho et collegas *protegere*
" ' ipsius, de stando hinc inde eorum arbitrio super *et augere.*
" ' omnibus querelis, juramento a partibus præstito
" ' concorditer, bonis viris mediantibus, compromissum,
" ' idem rex, non attendens quod, pendente illorum
" ' arbitrio, sibi super hoc aliquid attemptare non
" ' licebat, in prædictum principem ex insperato hostili-
" ' ter irruit; [et] ad præstandum quod super prædictis,
" ' de quibus compromissum fuerat et juratum, ac aliis
" ' ipsius regis, mandare[t], per vim compulit et metum,
" ' qui cadere poterat in constantem. Cum igitur ea,
" ' quæ vi et metu fiant, carere debeant robore firmi-
" ' tatis, discretioni vestræ per Apostolica scripta man-
" ' damus, quatinus inquisita super hoc diligentius
" ' veritate, si rem inveneritis ita esse, auctoritate
" ' nostra prædictum principem ab observatione sic
" ' extorti juramenti penitus absolventes, sententia si
" ' qua occasione hujusmodi in ejus personam vel ter-
" ' ram ab aliquo forsan lata fuerit, juxta formam
" ' ecclesiæ sine difficultate qualibet, sicut justum fuerit,
" ' relaxetis. Testes vero, etc. Datum Januæ, septimo Genoa,
" ' kalendas Augusti, Pontificatus nostri anno secundo.' July 26.

"Hujus igitur auctoritate muniti, vobis mandamus,
" quatinus in vigilia[1] sanctæ Agnetis virginis apud
" Keyrus[2] in ecclesia Gustefend[3] coram nobis compa-
" reatis, super contentis in autentico dicto principi
" responsuri, si vobis videritis expedire."

Hæc cum ad audientiam domini regis et suorum The king is advised to disobey magnatum pervenerunt, et cito post ad notitiam alio-

[1] Jan. 20, 1245.
[2] Caerwys in Flintshire.
[3] *i.e.* Constantine. The church of Caerwys is, however, dedicated to S. Michael.

A.D. 1244. the mandate.

rum principum fama referente pervolarunt, indignati vehementer, ipsum regem non attendere hujusmodi mandata persuadentes, ad hostile certamen animabant, et ut ipsum David sine dilatione impeteret, accelerabant. Quod cum cognovisset dominus Papa, conniventer hæc omnia dissimulabat; præmio [1] tamen, quod acceperat ab ipso David, non restituto.

Audita sunt tonitrua circa medium Novembris.

Thunderstorms in November.

Eodem anno, circa medium ejusdem mensis, scilicet Novembris, in triste præsagium audita sunt tonitrua manifesta et visæ coruscationes, et secuta est aeris perturbatio magna, per quindecim dies continuata.

Durum et dirum consilium.

Vacat.[2] Advice of Robert Passelew to raise money by an inquisition into the state of the royal forests.

Et circa illos dies Robertus Passelewe, domini regis clericus, durum ac dirum regi dedit consilium, quia quæstuosum, ut videlicet facta nimis diligenti inquisitione per vicinos habitatores de regiæ forestæ vel terræ inforestatæ occupatione, qui talia præsumpserunt, gravi pœna mulctarentur. Vocatis igitur ad hoc consortibus regio præcepto, videlicet Laurentio de Sancto Albano clerico et Galfrido de Langeleia milite, per diversos comitatus itinerans memoratus Robertus, infinitos multiplicibus argumentis circumventos, tam religiosos quam sæculares, nobiles et ignobiles, ut regem ditaret, irrestaurabiliter depauperavit; ita videlicet, ut multi vagi et extorres cogerentur mendicare, multi quoque carceribus mancipari, vel omnibus bonis spoliati [3] tenuem vitam sub miseria protelare.[4] Inter quos, Johannes de

[1] *præmio . . . restituto*] In the margin.

[2] The chapter was begun in the text in C., but not continued, the second line being erased. It is written fully at the foot of the page.

[3] *spoliati*] spoliatos, B.

[4] In the margin is a stag's head, and the words "Capitula in fine "libri scribuntur ad tale signum "⊙+, quia ad hunc spectat." They are not given there.

Novilla prothoforestarius, filius Hugonis prothoforestarii, non ultimus inter totius Angliæ primates, adeo est terribiliter criminatus, quod fere carcerali custodiæ mancipandus, judicium exhæredationis vel ignominiosæ redemptionis vel alterius dampnationis, nisi regia clementia per magnatum efficacem intercessionem rigorem judicii temperaret, expectabat. Qui tamen compatientium lamentatione non meruit relevari, quia in prosperitate sua suorum non didicit sibi subjectorum in consimili casu misereri. A.D. 1244.

Robertus Passelewe electus in episcopum Cicestrensem est, sed cito post indecenter cassatus est.

Memoratus igitur Robertus, regis thesaurum jam multis marcarum milibus inopinabiliter adaugens, ejus gratiam mirabiliter est adeptus Quod videntes[1] canonici Cicestrenses, ipsum esse idoneum et perutilem, quia prudentem et circumspectum, ad ecclesiæ suæ regimen censuerunt; et sperantes Deo placere et domino regi, necnon et regis gratiam et tutamen et suæ ecclesiæ promotionem se proinde consecuturos, ipsum R[obertum] in episcopum suum elegerunt.[2] Quod comperientes[3] electus Cantuariensis et episcopi Angliæ quamplurimi, sunt indignati. Et[4] spreto regis simul timore et amore, eundem R[obertum] in nimis arduis quæstionibus per episcopum Lincolniensem examinantes, electionem et electum reprobaverunt et cassaverunt. Et magistrum Ricardum de Wiz loco ipsius statim, regio assensu irrequisito, subrogarunt. Unde[5] regis ira excanduit in electum et episcopos vehementer. Protinusque redditus dicti magistri R[icardi] idoneis

Robert Passelew elected bishop of Chichester.

He is examined by bishop Grosseteste, and the election quashed.

[1] *videntes . . . . Lincolniensem*] Written over an erasure.

[2] C has in the margin, "ista "electio jam cassata est, ut patet "supra."

[3] *comperientes*] comperiens, C.

[4] *Et*] Ex, B.

[5] *Unde . . . vehementer*] In the margin.

A.D. 1244. ac dignis personis, postquam electus fuit, sunt collati. Magister enim Martinus, domini Papæ clericus, ad hoc constitutus, redditibus ejus vacantibus, qui præsens fuerat et promptus, inhiabat. Quod cum audisset dominus rex, iratus vehementer prohibuit, ne novo electo, qui eo inconsulto electus fuit in sui et regni enorme præjudicium, introitus in baroniam ecclesiæ suæ pertinentem aliquatenus vel possessiones sæculares concederetur; ut in[1] præcedenti sexto folio prætactum est.

The nuncio eager for the revenues of the see. f. 183. *Hæc prædicta sunt sed brevius* [above, p. 359].

Quid rex fecerit quando venit ad Sanctum Albanum.

The king at St. Alban's, 21 Dec.

Die vero sancti Thomæ Apostoli, venit dominus rex ad Sanctum Albanum, gratia hospitandi. Et cum de more ad majus altare ascendit oraturus, optulit unam pallam preciosam et tria monilia aurea, feretro apponenda, in sui memoriam et martyris ad honorem, cum tamen ante septem optulisset.

Rumor teter.

Report of the death of Jane, countess of Flanders.

Et dum rex ibidem triduo commoraretur, venit rumor ad eum, quod comitissa Flandriæ naturæ debita persolvisset. Quod cum cognovisset, more regis Christianissimi, pauperibus elemosinas largas jussit erogari pro anima ipsius, et exequias sollempniter et devote in choro Sancti Albani propensius celebrari.

Annalis conclusio.

General character of the year.

Transiit igitur annus ille frugifer abundanter et fructifer, ita quod summa frumenti ad pretium duorum solidorum descendebat; Terræ Sanctæ inimicissimus, regno Angliæ turbidus, Francorum regno periculosus, ecclesiæ suspectus, Italicis vero turbulentus.

---

[1] *in . . . folio*] In the margin. It is not in C.

Rege existente Londoniis, Johannes de Gatesdene balteo cingitur militari. A.D. 1245.

Anno gratiæ MCCXLV., qui est annus regni Henrici tertii regis Angliæ vicesimus nonus, fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis, ubi cum multis nobilibus festa Natalitia sollempniter celebravit. Ibidemque die Natali Johannem de Gatesdene, clericum, et multis ditatum beneficiis, sed omnibus ante expectatum resignatis, quia sic oportuit, balteo cinxit militari. Ipse quoque Johannes memoratus, vir prudens in agendis et strenuus, jam multis, sua procurante industria, laicis ditatus possessionibus, filiam[1] cujusdam nobilis dominæ Roisiæ de Bruis sibi matrimonio copulans, curam exuens animarum periculosam, ad magnorum procerum dignitatem advolavit. Unde multi, nobiles origine, mente autem ignobiles, invidentes, illi cito postea laqueos gravaminis præpararunt, quorum invidorum molimina J[ohannes] invidiosus non sine difficultate prudenter evasit.

Henry III. in London at Christmas.

John of Gatesden knighted.

Transfretant Cantuariensis electus, Wigorniensis et Herefordensis episcopi.

Cum hæc agerentur, Cantuariensis electus B[onefacius], et Wigorniensis et Herefordensis episcopi, qui inter omnes alios Angliæ episcopos erant domino Papæ specialiores [et[2] Anglis suspectiores,] dominum Papam propter quædam, quæ nesciebantur ab universitate, secreta negotia subito adeuntes transfretarunt; ad votum facta dispositione in domo Cantuariensi tam de conventu, quam curiæ familia, obedientiariis, et obedientiis, plus quam alicui antecessorum alii ejusdem memorati B[onefacii] unquam permissum extiterat. Asserebat etiam idem electus B[onefacius], quod, facta

The elect of Canterbury and the bishops of Worcester and Hereford go to the Roman court.

[1] Hawise.

[2] *et Anglis suspectiores*] These words, which are from C., have been erased in B.

A.D. 1245. diligenti inquisitione, obligata fuit ecclesia sua Cantuariensis ex parte archiepiscopatus alieno ære plus quam quindecim milibus marcarum, et quasi irrestaurabiliter compedita. Unde naves ascensurus apud Doveram in recessu suo, jussit nemora archiepiscopatus abscidi et vendi, et quasdam collectas et tallias tam in clero quam populo fieri graviores.[1] Quas quidem multi factas esse dicebant ad quendam militem Provincialem expugnandum, qui audito testamento comitis Provinciæ Reimundi, quidam nobilis, filiam ejus juniorem furto repentino ac nocturno subripere proponebat. Comes enim memoratus, sentiens se in proximo moriturum, domui suæ dispositurus et testamentum suum conditurus, vocavit filiam[2] suam juniorem et ait illi; "Filia carissima omnium, et mihi inter omnes sorores "tuas amantissima, scio quod, Domino disponente, "omnes filiæ meæ, præter te solam, inæstimabiliter "et in admirationem omnium Christianorum exaltatæ "maritantur. Tibi igitur soli maritandæ totam terram "meam, cum thesauro meo et castris et possessionibus "meis, concedo et in testamento relinquo. Non enim "indigent sorores tuæ, ut aliqua pars hæreditatis mutilandæ alicui earum tribuatur." Iccirco, ut prætactum est, quidam possessionibus tenuis, sed tamen animosus et in negotiis bellicis strenuissimus, tum propter puellæ venustatem, tum propter opimam hæreditatem eam contingentem, clanculo rapuit, et in castrum, quod prope habuit, salvo asportans reposuit, secundum illud poeticum,

Will of Raymond Berenger IV., count of Provence, in favour of his youngest daughter [Beatrice].

Attempt of a Provençal noble to carry her off.

"Genealis præda puella est,"

Ovid. Art. Amat. i. 125.

dignus excusari. Indignantes autem omnes comitis memorati consanguinei et amici de ausu dicti militis temerario, irruerunt in ipsum hostiliter. Ipse vero miles, possessioni incumbens et suo juri innitens, amicis cotidie

[1] *graviores*] Written over an erasure; inauditas, C., no doubt the original reading in B.

[2] Beatrice, afterwards married to Charles of Anjou.

multiplicatis, se viriliter defendebat. Orta est autem magna hinc inde hac occasione in finibus illis contentio et perturbatio hostilis et dampnosa. Rex itaque Francorum, ratione primogenitæ, quam sibi matrimonio copulaverat, jus, quod eum potissime contingebat, constanter vendicavit. Et sic certamen, quia Provinciales Francos odio habent [in]exorabili, diatim suscepit incrementum. [Electus[1] igitur Cantuariensis B[onefacius], a prædecessorum suorum vestigiis imprudenter exorbitans, cum fratre suo Philippo Balentino,[2] eo quod avunculi fuerunt puellæ supradictæ, huic negotio martio curam apposuerunt, Anglicanæ sumptuosam et dampnosam ecclesiæ; ad quæ sustinenda, diversa adquirendi pecuniam argumenta confingentes, thesauros thesauris cumularunt, militibus stipendiariis et aliis viris sanguinum distribuendo. Asserebant itaque, ut aliquo colore peccatum tegeretur, se hac pecunia necessario eguisse ad ecclesiæ Cantuariensis liberationem, quam non sine antecessorum[3] sanctorum, ecclesiæ eidem qui præerant eamque irreprehensibiliter rexerant, ære alieno fere irrestaurabiliter præcedentes obligaverant. Impetravitque super hoc electus a domino Papa inauditum privilegium, quod] nunquam alii meminimus præconcessum. Similiter et frater ejus Philippus in hoc negotio deditus armis privilegium, non sine multæ pecuniæ effusione, scilicet ut liceret redditus, quos optinuit in Anglia, et episcopatus proventus Balentini,[4] similiter et quædam majora, quæ tunc sibi fuerant profutura, tenere, a curia Romana impetravit; sicut sequens sermo plenius delucidabit.

A.D. 1245.

The revenues of the sees of Canterbury and Valence employed by Boniface and his brother Philip in aid of the cause of their niece [Beatrice].

f. 183 *b*.

[1] The passage in brackets has been erased from B., and written there with several unauthorised additions in a hand of Parker's time. The text is from C., f. 339, where it is in the margin.

[2] *i.e.* of Valence. He was afterwards archbishop of Lyons.

[3] Sic.

[4] *Balentini*] Valentini, B., in the text. Bal' is in the margin.

A.D. 1245. *Regina peperit filium, et vocatum est nomen ejus Ædmundus.*

Birth of Edmund, son of Henry III., 16 Jan.

Die vero sancti Marcelli, peperit A[lienora] regina filium. Et rege sic jubente, vocatum est nomen ejus Ædmundus.

Obiit comitissa Oxoniæ, Isabella de Bolebec.

Death of the countess of Oxford, Feb. 3.

In crastino vero Purificationis beatæ Mariæ, obiit comitissa Oxoniæ, cujus nomen erat Ysabella de Bolebec. [Et[1] sepulta est in ecclesia fratrum Prædicatorum Oxoniæ, quia ejusdem ecclesiæ erat fundatrix].

Obiit Baldewinus comes Devoniæ vel Insulæ.

Death of Baldwin, earl of Devon, Feb. 15.

Et in crastino sancti Valentini, obiit Baldewinus[2] comes Devoniæ, vulgariter de Insula, in annis suæ juventutis adhuc pubescentibus, cujus mors etiam inimicis, si quos haberet, extitit lamentabilis.

Excommunicatur imperator per totam Franciam, domino Papa sic jubente.

The emperor excommunicated throughout France.

Story of a Paris priest.

Ipso quoque Quadragesimali tempore ingrediente,[3] fecit dominus Papa iterato excommunicare imperatorem per totam Franciam, propter quasdam novas invasiones, quas fecerat in suos consanguineos et personas ecclesiasticas. Et cum tale præceptum per ordinarios suos ad quendam sacerdotem, civitatem Parisius inhabitantem, devenisset, doluit, quod oportuit eum ipsum imperatorem, quem, nescimus ob quas causas, dilexit, et curiam Romanam, quam aliquando expertus fuerat,

---

[1] This passage, which is from C., is not in B. It has been written in B. in the margin by a hand of Parker's time.

[2] His shield, inverted, is in the margin.

[3] Par. has written *vel -i* between the lines.

execrabatur, excommunicare, ait in propatulo toti parochiæ suæ die sollempni populose; "Audite universi. " Accepi in mandatis, ut candelis accensis et pulsis " campanis in imperatorem F[rethericum] excommuni- " cationis feram sententiam sollempnem; causam autem " ignorans, non ignoro gravem controversiam et odium " inexorabile motum inter eos. Scio etiam, quod unus " illorum alii injuriatur; quis cui, nescio. Sed illum, " in quantum se mea extendit potentia, excommunico " et excommunicatum denuntio, alterutrum istorum, " videlicet ipsum, qui alii injuriatur, et absolvo injuriam patientem, quæ tam dampnosa est toti Christianitati." Quod licet verbum levitatis, et more Francorum jocose prolatum, ore multorum revolutum est, longe lateque ventilatum, tandem ad audientiam pervenit imperialem. Ipse, dicti pondus librans et commendans, xenia concupiscibilia dicto presbytero duxit transmittenda. Sed dominus Papa de scurrilitate et verbi levitate punivit redargutum. A.D. 1245.

Verbum quadam levitate more Francorum prolatum.

The emperor rewards, the Pope punishes him.

Strages facta per Walenses.

In ipsa vero Quadragesima, apud Mungumery, occisi sunt trecenti et amplius Walenses ab Anglis, quibus præcrat castellanus ipsius castri, a tergo positis insidiis caute. Simulata autem formidine, castellanus a facie Walensium fugit, sed latitantes, ipsos Walenses insecuti, trucidarunt, et Anglici ex adverso ipsos in gladiis susceperunt.

Slaughter of the Welsh at Montgomery.

Munthaut occupatur a David, et castro occupato trucidantur qui ibidem inventi sunt. De miserabili morte Herberti filii Mathæi.

Ipsa quoque septimana David, cupiens illam jacturam redimere, furtivis ac nocturnis irruptionibus Anglos invadens, vigilanter intendebat cædibus et rapinis. Cui cum finitimorum Anglorum strenua militia resisteret, cum suis sibi subjectis marchisiis, Walenses ad in-

Snares laid by David for the English army.

A.D. 1245. accessibilium montium prærupta, more suo, ut transeuntibus insidiarentur, convolarunt. Qui de excelsis rupibus, telis et lapidum jactibus multos ex Anglis lædentes, unum de magnatibus Anglorum strenuissimum, Herbertum filium Mathæi, mole lapidis ad mortem conquassatum, fractis cervicibus obruerunt. De quo hoc evenit mirabile, scripto dignum et relatu. Cum die proximo antecedente inter Anglorum magnates ordinatum et secretius confirmatum mutuis fuisset assensibus, ut in crastino contra David et suos Walenses ordinatis aciebus hostiliter irruerent, memoratus H[erbertus] in nocte ipsa dormiens adeo vexatus est nocturnis fantasiis vel potius apparitionibus, quod cum magna perturbatione, timore, et tremore deinceps requie privatus est et sopore. Jussit igitur sacerdotem summo mane advocari, et plenissime confessus, sese viatico salutari communivit. Et cum de causa super hoc interrogaretur, suspirans ait suis familiaribus, quasi spiritu præsago, sompnium terribile ipsis seriatim enarrans; "Multo-
" tiens armis indulgens et periculis Martiis me opposui,
" sed hodie, prout vehementer opinor, mea frequens
" militia finali termino concludetur." Quod audientes socii ejus commilitones, in bonum omnia interpretantes, et minime sompniis credendum esse affirmantes, ipsum ne formidolositatis argueretur, qui totiens de hostibus triumphavit, secum attraxerunt. Ipsi autem eadem die dum per quoddam iter arctissimum, quod vulgariter *passus* dicitur, forent transituri, casus contigit prænotatus. Nam[1] jactu lapidis obrutus expiravit. Dolentes igitur Angli super hoc vehementer, lora retrahentes, mortuum suum, qui in crastino Purificationis beatæ Mariæ obiit, omnes armatorum legiones solempnibus obsequiis tumularunt. Isto[2] Herberto

Herbertus filius Mathæi jactu lapidis obrutus obiit in crastino Purificationis sanctæ Mariæ.

[1] *Nam . . . . expiravit*] In the margin.

[2] *Isto . . . vulnus*] At the foot of the page; in the margin there is a drawing of his death, and of the peasant throwing the stone. His shield, inverted, is also given.

filio Mathæi de equo suo corruente et adhuc palpitante, advenientes Walenses certabant cujus deberet esse captivus ad redimendum. Quorum item volens unus eorum dirimere, ipsum Herbertum [1] a tergo transverberavit, et ait; "Accipiat nunc eum quicunque "voluerit." In crastino inventus est transfossus, et per anulum, in quo smaragdus fuit, inter alios mortuos nudus inveniebatur, manu apposita ad vulnus. Walenses igitur hoc casu vehementer animati, solito protervius simul et efficacius vacabant hostium exterminiis, in multis irruptionibus frequenter prævalentes. Veruntamen apud Montem Gomericum, Walensium ducenti casu inopinato, insidiis a tergo positis, trucidati corruerunt. David autem cum suis complicibus, sese excutiens, Munthaut cum castro obsidione vallans, in brevi temporis spatio illud violenter occupavit, et occisis quos invenit secum abductisve, ad votum triumphavit. Dominus autem castri illius, videlicet Rogerus de Munthaut, qui in castro non inveniebatur, ad loca se contulit tutiora. Ex tunc igitur orta est guerra cruentissima. Nec pepercerunt hi vel isti, hinc aut inde, sexui, ætati, vel conditioni, quin omnes communi involverent exterminio.

A.D. 1245. Death of Herbert Fitz-Matthew.

David besieges and takes Montalt (Mold).

Escape of Roger de Montalt.

Consilium subdolum.

Ipsis quoque diebus, domino Papa procurante, sed tamen dissimulante, quidam cardinalium, qui solius [erant] amatores pecuniæ, cartam quandam domino regi, sub specie multæ amicitiæ, transmiserunt, cujus tenor talis exstitit: "Consilium damus vobis amicissimum, "vobis salubre et honorificum, et regno vestro glorio- "sum, honorificum, nec mediocriter profuturum; vide- "licet, ut preces domino Papæ per sollempnes nuntios "dirigatis, humiliter eidem supplicantes, quatinus "dignetur regnum Angliæ, in quo jus dinoscitur ha-

Letter of a cardinal f. 184. to Henry III., advising him to invite the Pope to England.

[1] *Herbertum*] Matheum, B.

A.D. 1245. " bere speciale, sua præsentia feliciter illustrare. Et " nos ipsum supplicationi vestræ reddemus, pro posse " supplicando, favorabilem, qui vestrum et regni vestri " felices successus desideramus. Excellentissimus enim " vobis honor foret et gloria immortalis, ut tempori- " bus vestris, quod non recolitur aliquibus diebus " evenisse, dominus Papa, qui patrum pater esse dinos- " citur, Anglorum finibus personaliter appareret. Re- " colimus etiam eum dixisse, unde gaudemus, quod " gratanter videret delicias Westmonasterii et divitias " Londoniarum." Hæc cum domino regi innotuissent, gaudebat, et huic subdolo consilio de facili incurvaretur, nisi peritorum consiliis ad contradicendum vel dissentiendum erigeretur, qui dicebant quod satis, immo nimium, jam suorum Caursinorum usuris et Romanorum ac Ytalicorum rapinis et symoniis Angliæ puritas maculatur, quamvis non præsentialiter bona ecclesiæ et regni dissipet et prædetur. Similiter et regni Francorum introitus, quem per sollempnes nuntios postulavit, et Arragonum denegabatur. Infamia enim curiæ Papalis id promeruerat, [cujus[1] fœtor usque ad nubes fumum teterrimum exhalabat.]

The king is inclined to the proposal, but is dissuaded by his counsellors.

Character of the Papal court.

Mandatum domini Papæ de concilio generali convocando apud Lugdunum.

Letter of Innocent IV. to the English abbats, summoning them to a general council.

Anno eodem, circum medium Quadragesimæ, venerunt nuntii domini Papæ in Angliam, de convocando concilio generali tale prælatis mandatum papale bajulantes :[2]

" Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilectis

[1] The words in brackets have been erased from B. They have been re-written in a hand of Parker's time from C.

[2] At the foot of the page Parker has written, " In libro comitis Arun- " del [*i.e.* the Hist. Anglorum, " MS. Reg. 14, C. 7] hæc bulla " non inseritur, sed initium tantum, " scilicet quæ in autentico præscri- " buntur. Sed in margine scribi- " tur, ut in magnis cronicis, fol. " 254, col. 2ª."

" filiis, abbatibus et prioribus per Angliam constitutis, A.D. 1245.
" salutem et Apostolicam benedictionem.

"Dei virtus, et Dei sapientia, Cujus ineffabili subjecta
" sunt omnia Majestati, a fundationis initio splendore
" virtutum suam illustravit ecclesiam, et sic insignem
" reddidit singularis privilegio potestatis, ut per ejus
" ministerium suum justitia consequatur effectum, et se-
" dato guerrarum turbine, mundo possit tranquillitas pro-
" venire. Hujus enim præminentiam dignitatis dum nos
" reverenter attendimus, qui regimini generalis ecclesiæ,
" licet immeriti, divina providentia præsidemus, reddi-
" mur corde solliciti, quod tempestatis horror, qua ipsa
" turbatur ecclesia et religio Christiana concutitur, per
" nostræ provisionis auxilium cælesti pietate propitia
" propulsetur. Hinc est, quod nos, ut ipsa ecclesia
" per fidelium salubre consilium et auxilium fructuo-
" sum status debiti possit habere decorem, ac deplo-
" rando Terræ Sanctæ discrimini et afflicto Romaniæ
" imperio propere valeat subveniri, ac invenire reme-
" dium contra Tartaros et alios contemptores fidei ac
" persecutores populi Christiani, necnon pro negotio
" quod inter ecclesiam et principem vertitur, reges
" terræ, prælatos ecclesiarum, et alios mundi principes
" duximus advocandos. Rogamus etiam devotionem
" vestram et hortamur attente, per Apostolica vobis
" scripta præcipiendo mandantes, quatinus ad præsen-
" tiam nostram, omni prorsus occasione postposita
" usque ad proximum festum sancti Johannis Bap-
" tistæ, personaliter venire curetis, ut ipsa ecclesia ex
" vestræ visitationis honore spirituale gaudium et ex
" nostra industria consilium percipiat profuturum;
" sciturі, quod nos dictum principem in prædicatione
" nostra citavimus, ut per se vel per suos nuntios in
" concilio celebrando compareat, responsurus nobis, et
" aliis qui aliquid contra ipsum duxerint proponendum,
" et satisfactionem idoneam præstiturus. De persona-
" rum autem et evectionum moderato numero, illam

A.D. 1245. Lyons, 30 Jan.

" cum veneritis providentiam habeatis, quod vestris " ecclesiis nimis non sitis onerosi. Datum Lugduni, " tertio kalendas Februarii, pontificatus nostri anno " secundo."

Rex mittit magistrum Martinum[1] *clericum suum ac procuratorem ad curiam Romanam.*

The king sends Laurence of S. Martin to the Pope as his proctor.

Eisdemque diebus, dominus rex enormiter, ut sibi suisque videbatur, passus injuriam, eo quod plures jam episcopi sine suo assensu creabantur, super hoc conquesturus, et pro suo jure, ab antiquis temporibus optento et approbato, allegaturus, ad curiam Romanam magistrum Laurentium de Sancto Martino clericum suum, virum circumspectum et jurisperitum, suum destinavit procuratorem. Similiter etiam pro aliis arduis negotiis, regem et regnum contingentibus, prudenter ac fideliter cum diligentia expediendis, maxime tamen pro negotio Roberti Passeleue, electi Cycestrensis, tam præcipitanter, inconsulto tam rege quam capitulo Cicestrensi, in medio regni sui cassati[2] per electum Cantuariensem B[onefacium], quem noviter non sine multorum murmure et contradictione in regnum suum vocaverat et ad tantam promoverat dignitatem, promeruisset utique dominus rex non minimum in causa favorem. Sed quia multos viros idoneos, et præcipue religiosos, quos potius promovere et tueri, sicut quondam sancti reges fecerunt, teneretur, excogitatis argumentis et frivolis exceptionibus, falsis ac potius maliciosis, totiens repulit, et cum rite eligerentur, in ignominiosam confusionem præcipitavit, merito procuratum est tanti mali remedium; ut scilicet eo, qui tot mala machinabatur, ignorante vel etiam contradicente, ecclesiis viduatis provideatur, quibus viri idonei, ne

[1] Sic, for *Laurentium de Sancto Martino*, probably a confusion with the Pope's nuncio Martin.

[2] *cassati*] cassato, B. B. ins. *et.*

grex Dominicus detrimentum patiatur, maturius præponantur; quod videtur consonum rationi. Sed de regni potius quam de regis perturbationibus et ruinis Anglorum nobiles doluerunt. A.D. 1245.

Aliqui de prælatis ne ad concilium eant per regem rationabiliter excusantur.

Some go to the council; others excuse themselves.

Cum autem hæc ad concilium generalis convocatio ad audientiam prælatorum pervenisset, multi ad iter præparantur arripiendum. Aliqui tamen regiis negotiis intendentes, aliqui valetudinarii et senes, se per regem vel competentes procuratores excusarunt. Regi etiam, qui pro aliquibus humiliter domino Papæ supplicaverat, favorabiliter sic rescripsit:

f. 184 *b.*

Letter of the Pope to Henry III. excusing certain persons;

"Innocentius episcopus, etc. carissimo in Christo "filio, regi Angliæ illustri, salutem et Apostolicam "benedictionem.

"Erga personam tuam, tanquam filii et devoti Apo- "stolicæ sedis, specialis paternum gerentes dilectionis "affectum, precibus tuis, quantum cum Deo possu- "mus, libenter attentum accommodamus auditum et "benignum impertimur assensum. Sane per dilec- "tum magistrum Laurentium, nuntium tuum apud se- "dem Apostolicam constitutum, et per literas regias a "nobis humiliter postulasti, ut cum instanti æstate "proponens ad perfidiam quorundam tuorum rebel- "lium conterendam exercitu congregato dirigere gres- "sus tuos venerabilem fratrem nostrum Karleolen- "sem episcopum et dilectum filium abbatem[1] West- "monasteriensem custodiæ[2] regni tui, quamdiu in "expeditione permanseris, provide deputaris, ipsos et "venerabiles fratrem nostrum episcopum Landaven- "sem, omnibus bonis episcopatus sui per inimicos "regios denudatum, et dilectos filios Sancti Ædmundi,[3]

[1] Richard of Barking.
[2] *custodiæ*] cotidie, B.
[3] Henry.

A.D. 1245. " morbo podagrico laborantem, ac de Wautham,[1] senio
" confractum,[2] abbates, ne ad concilium veniant quod
" in instanti festo Nativitatis beati Johannis Baptistæ
" Deo dante celebrabimus, haberemus benigne ac mise-
" ricorditer excusatos. Nos itaque celsitudinis regiæ
" regnique tui propensius affectantes commodum et
" quietem, et tibi, ac pro te tuis, quantum cum Deo
" fieri potest, exhibere parati, gratiam et favorem
" devotioni tuæ præsentium auctoritate concedimus
" benignitate postulata; sullimitatem[3] tuam hortantes
but not the archbishop of York. " attente, ut moleste non feras, quod petitionem tuam
" pro venerabili fratre nostro Eboracensi archiepiscopo,
" in literis regiis prædictis expressam, et per memora-
" tum magistrum ex parte tua insuper nobis inculca-
" tam, super excusatione consimili, non duximus ad-
" mittendam. Quia cum ipse sit honorabile ecclesiæ
" Dei membrum, ejus præsentiam præfato concilio
Lyons, 20 May. " credimus oportunam. Datum Lugduni, decimo tertio
" kalendas Junii, pontificatus nostri anno secundo."

Quidam prælati Angliæ excusati diversimode remanent; sed abbas de Burgo accusatus curiam adiit.

Various other English prelates excused. Similiter quidam alii Angliæ prælati, tam abbates quam episcopi, diversis causis expressis præpediti, et sese rationabiliter excusantes, quia valetudinarii, vel senes, vel infirmi, utpote episcopus Elyensis, et abbas Sancti Albani, et quidam alii, per procuratores suos, per quos dominum Papam et cardinales, sic volentes, salutarunt et preciosis muneribus respexerunt, licenter remanserunt. Abbas autem de Burgo,[4] vir sine querela, qui specialius aliis super hoc mandatum papale susce-
Illtreatment of the abbat pit, et non sine molestia ad curiam Romanam cum pervenisset, per magistrum Martinum Papæ clericum,

[1] Henry.

[2] Par. has *vel -fec* (*i.e.* confectum) in the margin. C. has *confectum*.

[3] *sullimitatem*] sullimitem, B.

[4] Walter of St. Edmundsbury.

in Anglia commorantem graviter accusatus est, pro eo quod quandam ecclesiam, quam cuidam viro idoneo contulerat, ad opus cujusdam consanguinei domini Papæ, ipsi Martino noluit, sicut nec debuit, conferre. Unde dictus abbas cum in curia apparuisset, ipsum dominus Papa, vel per Papam papales, probrose objurgatum a palatio suo jussit eici, tam turpiter et irreverenter, quod nunquam postea plenam admittens consolationem, contristatus, in incurabilem præcipitatus est infirmitatem; unde eodem anno, in magnum ecclesiæ suæ dampnum quam prudenter rexerat, viam universæ carnis est ingressus.

A.D. 1245. of Peterborough at the Papal court.

His death from grief.

Obiit Gilbertus de Humfranvilla.

Ipso quoque tempore, videlicet septimana Passionis Dominicæ, obiit quidam præclarus baro, partium Angliæ borealium custos et flos singularis, Gilebertus[1] de Humfranvilla, parvulum[2] quendam suum relinquens hæredem. Cujus custodiam statim concessit rex comiti Legrecestriæ S[imoni], quod moleste tulit comes R[icardus], ipsam desiderans.

Death of Gilbert de Umfraville.

Obiit Galfridus de Trane cardinalis.

Eodem quoque tempore, obiit Galfridus[3] de Trane cardinalis, quo non erat aliquis domino Papæ alius specialior vel utilior, vel scientia et moribus clarior.

Death of Geoffrey de Trane.

Comes Ricardus mittit pecuniam in succursum Terræ Sanctæ.

Ipsis quoque diebus, cum pessimi rumores de Terra Sancta pervenientes increbruissent, ita quod timebatur

Richard of Cornwall sends aid

[1] The name is in the margin; his shield inverted at the top of the page.

[2] Gilbert, afterwards earl of Angus in Scotland in right of his mother.

[3] There was no cardinal of this name. Madden suggests that Geoffrey de Trano, the author of the compilation on the decretals, meant. See Hist. Anglor., Additions and Corrections, iii. p. 561.

A.D. 1245. to the Holy Land. Aid also sent by Louis IX. and the Templars and Hospitallers.

ut tota terra pateret discrimini, comes Ricardus, ex innata sibi munificentia, illuc in succursum circiter mille libras per Hospitalarios transmisit. Et ut abtergerentur lacrimæ a maxillis matris nostræ ecclesiæ deplorantis filios suos nuper trucidatos, rex Francorum, Hospitalarii quoque et Templarii, milites neophitos et manum armatam cum thesauro non modico illuc, ad consolationem et auxilium ibi commorantium et impetus cotidianos Chorosminorum et aliorum infidelium sustinentium, festinanter transmiserunt. Procuravit etiam rex Francorum, ut quidam legatus facundus et discretus prædicator in Franciam veniret, de negotio crucis instantissime prædicaturus.

Invigilabat interim instanter magister Martinus redditibus colligendis.

Rapacity of the nuncio Martin.

Instabat interim vigilantissime et incessanter magister Martinus, domini[1] Papæ clericus, redditibus quomodolibet ad opus Papæ papalibusque consanguineis conferendis. De cujus proterva et injuriosa rapacitate honestius, ob reverentiam sanctæ Romanæ ecclesiæ, arbitror silere, quam aures offendere audientium et mentes fidelium enarrando perturbare. Redditus autem thesaurarii[2] Saresbiriensis cum aliis multis violenter, ut prætactum est, sed præcipue a viris religiosis, rapiuntur. Procuratiæ et munera exiguntur, sibi festinanter transmittenda, et contradicentes graviter puniuntur. Rex quoque parti suæ favit, eundem contra omnes protegens, forte propter retributionem, et facta est regni conditio miserrima.

He is favoured by the king.

---

[1] *domini . . . clericus*] In the margin.

[2] Then Henry of Lexinton, afterwards successively dean and bishop of Lincoln.

Custodiuntur portus procurante Angliæ universitate, sed illusis custodibus. A.D. 1245.

Urgente igitur necessitate, præceptum est ipso tempore ex parte aliquorum magnatum, pro multiformi oppressione regni dolentium, ut custoditis portubus, papales literæ, quæ cotidie ad emungendum pecuniam portabantur, caperentur. Contigit[1] autem eisdem diebus ut unus Papæ cursor,[2] talibus literis bullatis oneratus, apud Doveram applicans pervenisset. Quem statim custos portus illius et villæ præpositus comprehendit, et abstulit omnes illas epistolas ab eo, multas abhominationes de diversis argumentis emungendi pecuniam continentes, et ipsum in castro Doveræ incarcerari fecit. Quod cum audisset magister Martinus, regem adiit, super hoc querelam ei præsentaturus. Cujus rei cum rex se auctorem negasset, ipsum cursorem liberari præcepit, et in perniciem regni et honoris sui ipsas epistolas a majore Doveriæ fecit violenter extortas magistro Martino gratanter præsentari, et aliquarum effectu ad votum gratulari.

The English ports guarded to keep out Papal letters.

A Papal messenger arrested at Dover.

f. 185.

Combusta est camera domini Papæ cum omnibus quæ in ea continebantur.

Diebus vero Rogationum, in triste præsagium, apud Lugdunum quædam domini Papæ camera, quæ conclave, id est warderoba, dicitur, cum omnibus quæ in ipsa continebantur, combusta est, asserentibus nonnullis sinistre interpretantibus, quod gratis accensa est, ut sic occasionem Papa acciperet extorquendi pecuniam a prælatis ad concilium venire properantibus. Sed cum incendium plus quam credebatur desæviret, combusta sunt quæ habebantur[3] cariora. Et fuit multorum assertio, quod detestabilis illa carta, quæ de tributo Angliæ sub flebilis memoriæ rege Johanne confecta fuerat, eodem incendio in cinerem est redacta.

Fire in the Pope's chamber at Lyons.

The character of the English tribute burnt.

[1] *contigit*] contingit, C.
[2] *cursor*] præcursor, C.
[3] *habebantur*] haberet, C.

A.D. 1245.

Continuatio.

Opposition to the Pope by the canons of Lyons.

Eodemque tempore, cum vellet dominus Papa quibusdam præbendis Lugdunensis ecclesiæ vacantibus quosdam alienigenas consanguineos vel affines suos inconsulto capitulo intrudere, canonici restiterunt ei in facie, comminantes et cum juramento obtestantes, quod si tales apud Lugdunum apparerent, non posset eos vel[1] archiepiscopus vel canonici protegere, quin in Rodanum mergerentur. Nec ipsi, qui beneficium fuerant accepturi, ultra usquam comparuerunt.

Continuatio.

A door-keeper of the Pope maimed by a Lyons citizen.

Eisdemque diebus, dum quidam ostiarius domini Papæ protervius cuidam civium, introitum humiliter postulanti, et frontosius quam deceret, denegaret, idem civis manum penitus amputavit. Unde idem mancus, cum coram domino Papa gravem reponeret querimoniam, brachium ostendens mutilatum,[2] dominus Papa secundum legem civitatis vindictam sibi postulavit exhiberi. Quam Philippus de Sabaldia, custos pacis ecclesiasticæ, procuravit qualiquali modo, ut honor papalis saltem superficialiter salvaretur.

Continuatio.

Death of Elias of Derham.

Ipso quoque tempore, obiit magister Elyas de Derham, canonicus Saresbiriensis, cujus redditibus vacantibus manus rapaces injecit magister Martinus ad opus Papæ.

Die Pentecostes rex apud Londonias Ricardum de Clare balteo cinxit militari.

Richard de Clare knighted, 4 June.

Die autem Pentecostes, dominus rex Londoniis festum tenens serenissimum, Ricardum de Clare, jam comitem,

[1] *vel*] om. C.

[2] The arm and severed hand are drawn in the margin.

concomitantibus circiter quadraginta tyronibus, balteo cinxit militari.[1] Et tyrocinii sui festum gaudenter consummavit. Fecit etiam dominus rex eodem tempore per singulos comitatus diligenter inquiri summam reddituum Romanorum et virorum Ytalicorum, quos Romana curia violenter ditavit in Anglia. Et inventa est summa reddituum eorum annuatim sexaginta[2] milia marcarum; ad quam summam non attingit redditus annuus totius regni Angliæ. Unde rex, licet sero, et in admirationem est expergefactus et in iracundiam nec immerito est commotus. A.D. 1245.

Nota summam reddituum Romanorum in Anglia.

Et[3] tunc temporis abbas Cluniacensis[4] dedit domino Papæ triginta palefridos aptos et desiderabiles et convenienter faleratos, cum totidem equis clitellariis quos summarios vocamus, ut ipsos decuit stratos similiter convenienter.

Gift to the Pope by the abbat of Cluny.

Mittuntur scllempnes nuntii ad curiam Romanam pro tributo remittendo et aliis.

Tunc vero, licet sero, dominus rex, aliquantulum conversus ad se, cœpit detestari Romanæ curiæ insatiabilem cupiditatem, et totius regni, immo etiam et[5] ecclesiæ, per eam factas injuriosas occupationes illicitasque rapinas. Composita igitur per regni universitatem eleganti epistola, in qua extorsiones Papales nimis execrabiles et exactiones multiformes legatorum ejus et quorundam clericorum potestate inaudita fungentium continebantur, ut sequens sermo declarabit, viri nobiles ac discreti ad concilium destinantur, gravem super his et præcipue super exactione tributi, in quod nunquam consensit regni universitas, coram concilio querimoniam reposituri, et talium relevamen onerum

Messengers appointed to go to the Papal court to complain of its exactions.

[1] His sword and shield are in the margin.

[2] *quadraginta* has been erased here in B. C. has *quadraginta sexaginta*.

[3] This paragraph is in the margin.

[4] Hugh VI. (de Rochecorbon.).

[5] *et*] om. C.

A.D. 1245. importabilium regno Angliæ misericorditer impendi rogaturi. Electi sunt igitur, et ad hoc ad curiam missi, comes Rogerus Bigod, Johannes filius Galfridi, Willelmus de Cantelupo, Philippus Basset, Radulphus filius Nicholai, magister[1] Willelmus de Powic, clericus.

Prohibitis quibusdam torneamentis, Fulco filius Warini ad magistrum Martinum mittitur.

Fulk Fitz-Warin sent to the nuncio Martin to bid him leave the country, 30 June.

His diebus, videlicet in crastino Apostolorum Petri et Pauli, postquam quædam torneamenta plena occulto odio per regem propter imminens periculum prohibebantur, apud Luitonam et Dunestapliam congregatorum missus est Fulco filius Warini ex parte universitatis regni ad magistrum Martinum, Londoniis commorantem apud Novum Templum. Qui torvo vultu respiciens, eum sic est affatus; "Recedens statim, exi ab Anglia." Cui Martinus; "Quis mihi hoc mandat? An tu ex te "ipso hoc habes?" Cui Fulco; "Hoc tibi per me man- "dat armatorum, qui nuper apud Luitonam et Dune- "stapliam apparuerunt, universitas. Et si sano credis "consilio, ne moreris usque in tertium diem, ne tu et "omnes tui in frusta concidaris." Recedente igitur Fulcone irato nimis et minas minis cum terribili juramento cumulante, Martinus trepidus et anhelus statim

Interview between the king and Martin.

dominum regem adiit, et dixit ei; "Domine, talia "nunc audivi; fitne hoc auctoritate vestra, vel ves- "trorum temeritate?" Cui rex; "Non me hujus "rei auctorem profiteor. Sed barones mei vix se "continent, quin insurgant in me, eo quod tuas in "regno meo et eorundem, quæ jus et modum exce- "dunt, deprædationes et injurias hactenus toleravi; "quorum etiam furorem vix compescui, quin et in te "irruentes te membratim non dilacerarunt." Cui Martinus humili et trepida voce ait; "Peto igitur, ob "Dei amorem et domini Papæ reverentiam, liberum

[1] *magister . . . clericus*] In the margin.

" exitum et tutum a terra vestra cum conductu vestro A.D. 1245.
" recessum." Cui rex, commotus et iratus nimis, ait;
" Diabolus te ad inferos inducat et perducat." Cumque
circumsedentes vix regem mitigassent, jussit rex cui- His journey to Dover.
dam marescallo palatii sui, nomine Roberto Norisco,
ut ipsum Martinum usque ad mare salvo perduceret.
Qui cum statim iter aggrediens, ducem suum R[o-
bertum] dictus Martinus juncto latere sequeretur, et
quandoque, ut contingit, equitantes aliquos conspiceret f. 185 *b*.
vel transeuntes, ipsum timor et tremor adeo contraxit,
ut si terra hiaret, sub cespite latitaret. Et cum pro-
cedentes ad limbum cujusdam silvæ venalis, quam
electus Cantuariensis venalem exposuerat, ubi com-
patriotæ ad emenda et eligenda robora convenerant,
conspiciens eos Martinus, pavidus ait duci suo R[o-
berto], " Heu, heu, quod timebam, accidit mihi. Ecce
" nos invasuri. O amice et domine mi R[oberte],
" habesne filium, nepotem, consanguineum, vel ami-
" cum, quem cupis in redditu ecclesiastico promoveri?
" Præsto sum ut procurem omnia tibi postulata. Ecce
" insidiantes animæ meæ; protege me sub umbra Ps. xvii. 8.
" alarum tuarum." Cui R[obertus]; " Absit ut aliquis
" meorum talem habeat in ecclesiasticum beneficium
" per me ingressum. Nescio qui sunt illi; verun-
" tamen ad ipsos vado quantocius, te me hic expec-
" tante, ut monstrato regis autentico, si malivoli sint,
" eorum reprimam temeritatem." Qui ad ipsos veniens,
cum rei veritatem cognovisset, cito rediens ad Marti-
num, ut illuderet ei, ait; " Vix eorum compescui furo-
" rem, quin te frustatim detruncassent. Sed nunc
" latenter et caute ambulemus, ne deterius tibi con-
" tingat; et navigans irrediturus, si sapis, recedas, ne
" in laqueos quærentium animam tuam infeliciter præ-
" cipiteris." Ex tunc igitur Martinus equinis lateribus
non parcendo, moram ducis redarguens, ad mare pro-
perabat. Et ad Doveram perveniens, die sancti Suithuni 15 July.
navem ascendens, multos in recessu suo lætificavit. He leaves the country.

A.D. 1245. Sed [1] ne virulentæ pestis efficacia penitus cessaret, cuidam magistro Philippo auctoritatis sibi concessæ [2] [partem] adhuc exequendæ in extortione reddituum concessit, et sic post terga fœda reliquit vestigia. Hæc iccirco dixerim, ut sciat quilibet quam formidolosi sunt hi solum pecuniæ inhiantes, quos propria sauciat conscientia.

The Italians conceal themselves.

Many Caursins leave the country.

Hæc [3] cum ad notitiam plurium Ytalicorum, opimis in Anglia redditibus saginatorum, pervenissent, disparuerunt in abditis latitantes. Multi quoque Caursinorum, qui jam regiones occidentales hactenus talium ignaras usurarum suarum veneno pestifero miserabiliter intoxicarunt, latenter recesserunt.

Obiit Galfridus de Marisco, exul, pauper, et profugus.

Death of Geoffrey Marsh.

Tempore sub eodem, quidam quondam nobilis, et inter Hiberniæ magnates non ultimus, qui de morte comitis Marescalli Ricardi proditiosa notam gessit indelebilem, exul, miser, et profugus, expulsus a Scotia, forisbannitus ab Anglia, exhæredatus in Hibernia, post ignominiosam filii sui mortem et omnium amicorum suorum amissionem, sublatus de medio, tot mortes una tandem terminavit,[4] Galfridus scilicet de Marisco.

Magister Martinus conqueritur domino Papæ.

Complaint of Martin to the Pope.

Magister interim Martinus ad dominum suum Papam cum pervenisset, et quæ præscripta sunt eidem plenius enarrasset, infrenduit Papa et ira excanduit vehementi. Et recolens quia tam rex Francorum quam Arragonum ingressum regnorum suorum vetuissent ipsi postulanti, nec rex Anglorum adventum suum in An-

---

[1] *Sed . . . cessaret*] Written over an erasure.

[2] *concessæ*] concessisse, C.

[3] C. ins. *autem*.

[4] His shield, inverted, is in the margin.

gliam acceptasset, immo potius ipsum execrando nuntium suum et clericum ab Anglia probrose ejecisset, dixit in iracundia magna, voce susurra, oculos obliquando et nares corrugando; "Expedit ut componamus cum principe vestro, ut hos regulos conteramus recalcitrantes; contrito[1] enim vel pacificato dracone, cito serpentuli conculcabuntur." Quod verbum in multorum cordibus offendiculum indignationis generavit. A.D. 1245. *Nota verbum offensionis.*

Submonitis omnibus qui domino regi militare servitium debebant, se præparat rex ut Walliam hostiliter invadat.

Imminentibus autem kalendis Julii, dominus rex, omnibus qui ei servitium militare debebant, ut se convenienter in Walliam profecturum sequerentur, per literas suas submonitis, non valens nec volens amplius superbos discursus Walensium æquanimiter tolerare, præparavit se, ut ad illorum terminos potenter iter et vexilla dirigeret, milite stipatus copioso. Venit igitur Londoniam dominus rex ad ecclesiam Sancti Pauli, ut ibi convocatos recessurus simul omnes cives civiliter salutaret. Expedition prepared against the Welsh.

Electus Coventrensis, videlicet monachus Coventrensis ecclesiæ et præcentor, resignat sponte jus suum.

Et dum his mundus diebus[2] volveretur, et secum mutabilis traheret mutabilia, electus Coventrensis, videlicet Willelmus, cognomento[3] de Monte Pessulano, monachus et præcentor ecclesiæ Coventrensis, vir bonus et sine querela et ambitione, cum audisset quod magister Willelmus de Drouhedale[4] lugubriter expirasset, qui suus fuerat diligentissimus advocatus in Anglia, William of Montpellier, elect of Coventry, resigns.

[1] *contrito . . . conculcabuntur*] In the margin, and so also in C.
[2] *diebus*] om. C.
[3] *cognomento . . . . Pessulano*] In the margin, and so also in C.
[4] *Drouhedale*] Droghedale, C.

A.D. 1245. comperiensque quod dominus rex Angliæ promotionem suam non acceptasset, magistrum Laurentium,[1] de quo superius mentio facta est, ipsi electo potenter sentiens et efficaciter adversantem et constanter accusantem, comperiens quoque canonicos Lichefeldenses ipsum inimicabiliter persequentes, considerans etiam quod domus sua Coventrensis dampnis et injuriis pro sua electione impetebatur, tactus dolore intrinseco, inconsolabiliter doluit quod electus unquam exstitisset. Tot igitur lacessitus tribulationibus, Papalem adiit præsentiam, et singultibus sermonem prorumpentibus, ait; "Pater "sancte, impulsus undique eversus sum, ut cadam. "Dominus rex Angliæ cum suis consiliàriis meam "graviter infestat innocentiam; non enim, ut novit "Deus, hanc ipsius promerui persecutionem. Et si "consequerer hanc, ad quam eligor rite, dignitatem, "nunquam pace in Anglia gratularer. Omnia igitur "in manus vestras resigno. Absit a me, ut amplius "ecclesiæ meæ causa sim jacturæ ac perturbationis. "Provideat paterna sollicitudo vestra ipsi, tam diu "cura pastorali viduatæ." Cui cum vix dominus Papa annuisset, recessit ipse, quasi gravi sarcina liberatus. Quod[2] videntes qui salutem animæ domini[3] regis in veritate sincero corde desiderabant, doluerunt, periculum sibi et regno propter hoc imminens, quia multus in causa fuit, vehementer[4] formidantes.

Magister Rogerus de Weseham, decanus Lincolniensis, eligitur in episcopum Cestriæ.

Roger de Weseham, dean of Lincoln, elected in his place.

Quo cognito, diligentissime procurante primo et præcipue episcopo Lincolniensi, loco ipsius W[illelmi] qui jam jus suum ultro, ut dictum est, penitus resignaverat, electus est et subrogatus in episcopum[5] Cestrensem

[1] Laurence of S. Martin, the king's proctor at the Roman court. See above, p. 412.

[2] *Quod . . . formidantes*] Written over an erasure.

[3] *domini*] om. C.

[4] *vehementer*] om. C.

[5] There is a mitre drawn in the margin.

sive Coventrensem magister Rogerus de Weseham, decanus ecclesiæ Lincolniensis, vir[1] moribus et scientia eleganter insignitus,[2] rege Angliæ irrequisito, ne et ipsam electionem cavillatoriis, ut sibi moris erat, exceptionibus impugnaret, et in læsionem animæ et famæ suæ amplius impediret. Episcopus igitur Lincolniensis, suum in hac parte consecutus desiderium, ecclesiam de Aillesbiria, quam ex multo tempore desiderarat a decanatu Lincolniensi, (eo quod credebat decanum ex ejus ubertate cornua audaciæ assumentem contra episcopum Lincolniensem recalcitrare,) radicitus sequestrare, statim ipsam magistro Roberto de Marisco [contulit], non sine multo ecclesiæ suæ præjudicio, ut multis videbatur, et injuria, cum a tempore cujus non extat memoria decanatui dinoscatur adhæsisse.

A.D. 1245. f. 186.

The church of Aylesbury alienated by Grosseteste from the deanery of Lincoln.

Consecrantur Lugduni B[onefacius] de Provincia in archiepiscopum Cantuariensem, et magister R[icardus] de Withz in Cicestrensem, et magister Rogerus in Cestrensem episcopos a domino Papa.

Anni quoque sub illius curriculo, consecratus[3] est a domino Papa Lugduni in archiepiscopum Cantuariensem B[onefacius], natione Provincialis, [plus[4] genere quam scientia] choruscus, [plus armis martialibus quam spiritualibus formidatus]; qui, procurantibus rege Angliæ et regina nepte sua, ad hanc promotus est, feliciter [utinam], dignitatem. Hujus frater Philippus, electus Valentiæ,[5] ipsis diebus ad archiepiscopatus Lugdunensis promotus est possessionem, priore[6] cedente ob causas post[7] dicendas. Qui tantam a domino Papa meruit opti-

Consecration of archbishop Boniface by the Pope at Lyons;

[1] *vir*] virum, B.

[2] *insignitus*] insignitum, B.

[3] A mitre and crosier are drawn in the margin.

[4] The words in brackets have been erased in B., and written over the erasure in a hand of Parker's time. They are from C.

[5] *Bal'* over *Valentiæ* in B. (not C.).

[6] *priore . . dicendas*] In the margin. The archbishop was Aimery Guerry.

[7] See below, p. 429.

A.D. 1245. nere dispensationem, ut, archiepiscopatus retenta cum suis commodis potestate, episcopatus Valentini[1] proventus perciperet uberrimorumque reddituum, quos in Anglia et[2] Flandria possederat, quod plus[3] videbatur ob quasdam causas sæculares fieri quam spirituales, libere ac licenter asportaret, et[4] præposituram Brugensem optineret. Hic igitur elegans corpore, et armorum peritia præpollens, copiosisque redditibus saginatus, factus est quasi princeps papalis militiæ, et custos præpotens pacis in concilio Lugdunensi celebrando; et iccirco potissime quod generis claritate choruscabat.

and of the bishops of Chichester and Lichfield.

Consecrati[5] sunt etiam[6] magister Ricardus de Withz in episcopum Cycestrensem et magister Rogerus de Weseham, decanus Lincolniensis, in episcopum Cestrensem, a domino Papa Lugduni; viri moribus et scientia adornati. Nec est omissum pro appellatione procuratoris[7] regii constanter reclamantis, eo quod in horum promotione regius assensus non requirebatur. Immo in facie dictum fuit ei, quod quia rex sibi concessa dignitate et privilegio abutebatur, indignum se reddidit hoc honore lætabundum. Et sic regis et regni ipsius, regis peccatis exigentibus, dignitas vacillabat. Hæc igitur postquam regi innotuerunt, duorum episcopatuum, scilicet Cicestrensis et Cestrensis, bona temporalia jussit infiscari.

Thesaurus domini regis per Robertum Passeleue super forestis inquirentem augmentatur.

Oppression of Robert Passelew in his inquisition into the forests.

Interea Robertus Passeleue, domini regis clericus, vigilanter cum suis complicibus regiis indulgens emolumentis, substantiolas pauperum diripiens, et thesauros regis accumulavit, puteolosque egenorum situla cupiditatis exhauriens, ut stillis indigentium pelagus

[1] *Bal'* over *Valentini* in B. (not C.)

[2] *et . . . quod*] Written over an erasure.

[3] B. ins. *ut*.

[4] *et . . . optineret*] In the margin.

He was provost of S. Donatian, Bruges, in 1240.

[5] There are two mitres and pastoral staves in the margin.

[6] *etiam*] om. C.

[7] No doubt Laurence of S. Martin.

augeret abundantium, non cessabat diversas partes Angliæ, vices agens justitiarii, peragrare, ubi præcipue abundabant forestæ et confinia forestarum inhabitantes. Diligentique scrutinio inquirebat de novis occupationibus super forestam temere factis. Super quibus convictos gravi pœna pecuniari prægravavit; ita ut multos, ab habitationibus suis expulsos, extorres reddidit et mendicos. Ex quibus, ut prætactum est,[1] solus Johannes de Nevilla, in calumpniam tractus multiformem et turpiter convictus, et egenus de abundante factus, nullum miserentem meruit habere vel miserantem. Rediens enim a Terra Sancta, paulo retroactis annis, omnes sibi subjectos exquisitis et cavillatoriis causis bonis eorum spoliavit, in eosdem laqueos merito corruendus. Capitula[2] forisfactorum in libro, qui huic est continuandus, scripta reperientur, ad hoc signum ⊙—|-|—⌣, ut prætactum est. A.D. 1245.

John de Neville ill-used, but not deserving of pity, from his previous oppressions.

Rex jubet ecclesiam Westmonasterii sumptibus suis ampliari.

Eodem vero anno, dominus rex, devotione, quam habuit adversus sanctum Ædwardum, submonente, ecclesiam Sancti Petri Westmonasterii jussit ampliari. Et dirutis antiquis muris partis orientalis cum[3] turri, præcepit novos, videlicet decentiores, suis sumptibus subtilibus artificibus construi convocatis, et residuo, videlicet occidentali, operi coaptari.

Rebuilding of the church of Westminster.

Dominus Papa, qui conqueritur ecclesiam Romanam nimis alieno ære prægravatam, pecuniam sibi exaggerat et quosdam creat cardinales.

Cum autem dominus Papa graviter conquereretur suis familiaribus, et sic cito in propatulo talis ventila-

The Pope complains of the debts

[1] See above, p. 401.

[2] This, which is in the margin, is followed by a stag's head, as above, p. 400. It is not in C. The reference is to MS. Cotton. Nero D. 1, f. 87.

[3] *'cum turri'*] Introduced by Paris in the margin. There is also a picture of the new church.

A.D. 1245. of the see of Rome and receives gifts from many prelates.

retur querimonia, quod videlicet ære alieno ecclesia Romana fere irrestaurabiliter obligata prægravaretur, et hac nacta occasione, intelligi daret se maxime auxilio indiguisse pecuniari; venerunt ad eum prælati multi, in sæculo abundantes et amplioribus inhiantes, gratiam papalem, utpote paternam, desiderantes, labores et pericula sua deplorantes; sed quod imperiales laqueos evasisset et ad filios sibi devotos appropinquasset, alacriter eidem congratulantes, suæ optulerunt paternitati munera in equis, vasis, vestibus, auro, argento, et omni supellectili pretiosa et desiderabili, inæstimabilia. Ex quibus abbas Cluniacensis non ultimus esse desiderans, ne deses haberetur, suam ecclesiam [depauperans], et suis prioratibus prægravatis et spoliatis, tantam pecuniæ quantitatem præsentavit, quod audientibus admirationem magnam non immerito generavit.

Hæc[1] *ex relatu prioris de Westacre, qui est monachus Cluniacensis.*

Gifts of the abbats of Cluny (Hugh),

Dominus[2] abbas Cluniacensis dedit domino Papæ tunc incontinenti quater viginti elegantissimos palefridos decentissime faleratos. Et cuilibet cardinalium unum palefridum optimum et unum summarium electissimum; et erant cardinales circiter duodecim. Papa autem, malens quod ipse abbas suus foret stabularius quam aliquis alter, præcepit abbati, equos sibi datos ad suum opus bene custodire. Contulit quoque dictus abbas domino Papæ in pecunia numerata et

(who is made bishop of Langres)

vasis pretiosis thesaurum non minimæ quantitatis, unde in Lingonensis episcopatus dignitatem a domino Papa meruit sublimari.

and Citeaux (Boniface),

Quo exemplificatus abbas Cysterciensis non minora, ne secundus haberetur, munera, filiali provocatus devotione, patri suo domino Papæ afflicto et indigenti

and of the

asseritur optulisse. Archiepiscopus vero Rothomagen-

[1] This paragraph is in the margin. The heading is not in C. The prior's name was possibly Robert.

[2] *Dominus . . dedit*] dedit etiam, C.

sis,[1] qui se suamque ecclesiam non levibus ob hoc debitis irretivit, ipsi domino Papæ, ne quasi ultimus redargueretur, complacere cupiens, Papales thesauros non mediocriter adaugendo cumulavit. Unde non immerito domino Papæ collateraliter adjunctus factus est cardinalis. A.D. 1245. archbishop of Rouen, who is made a cardinal.

Quod audiens abbas[2] Sancti Dionisii, archiepiscopalem adoptans dignitatem, emunctis ab ecclesia sua multis librarum milibus, domino Papæ caritative conferendis, in Rothomagensem sublimari meruit archipræsulatum, hoc efficaciter prædecessore suo, jam cardinali, procurante. Hoc autem cum audiret rex Francorum, singularis et specialis ecclesiæ Sancti Dionisii yconomus et patronus, coegit dictum abbatem, quem ambitionis redarguit, memoratam pecuniam aliunde mendicare. Et sic uterque, videlicet tam abbas quam archiepiscopus, post se fœda relinquentes vestigia, ut ad status desiderabiliores convolarent, suas, quas regendas susceperunt, ecclesias depauperantes, per multorum regnorum spatium scandala generarunt. Cito quoque post, archiepiscopus[3] Lugdunensis, vir sine querela et pacificus, et jam vergens in ætatem senilem et valitudinariam, omnia in manu domini Papæ resignavit. Alii quoque prælati, singulis diebus ad curiam Papalem adventantes, ita ut videretur multis et ab eisdem palam affirmaretur quod dominus Papæ propter hoc Lugdunum gratanter venisset, potius quam a facie alicujus aufugisset, munera impretiabilia, quæ stuporem intuentibus merito possent generare, festinanter ac certatim optulerunt. Quibus[4] omnibus dominus Papa sinum, ne contemptus et elatio videretur, acceptationis aperuit, asserendo se multo pluribus indigere, honestas præferens suæ indigentiæ jugiter excusationes; cum secundum nescitur si veram, ejus assertionem Romana ecclesia occultis de causis plus quam in centum et quinqua- The abbat of S. Denis succeeds him. f. 186 *b*. Resignation of the archbishop of Lyons. Popular report as to the true reason for the Pope's coming to Lyons.

[1] Peter de Colmieu, cardinal bishop of Albano.

[2] Odo Clement.

[3] Aimery Guerry.

[4] *Quibus . . Papa*] om. C.

A.D. 1245. ginta milibus librarum approbatæ monetæ, exceptis usuris, quæ fere ad numerum sortis ascendebant, teneretur obligata.

This council too soon after that of Innocent III. in 1215.

Anno[1] gratiæ millesimo ducentesimo decimo quinto sub Innocentio tertio Papa celebrabatur aliud concilium generale proximum. Scriptum est, quod non deberet de jure concilium generale celebrari, nisi semel infra quinquaginta annos, quod est spatium clausum jubileo. Anno enim jubileo, vel infra tempus contentum infra annos quinquaginta, semel celebrari habet generale concilium, in quo omnia habent reformari et in bono statu solidari.

Incipiunt ea quæ in concilio Lugdunensi acta fuerunt.

Council of Lyons.

Altius igitur solis orbita cursum peragente, videlicet circa æstatis medium, congregati sunt Lugduni ex totius fere Christianitatis latitudine prælati venerabiles vel eorum idonei, imperatoris quoque et multorum principum aliorumque, procuratores, secundum papalis mandati tenorem concilium celebraturi. Absentes autem quamplurimi prælatorum per eos quos promiserunt procuratores sese ex legitimis causis sufficienter excusarunt, sicut quidam ex Anglorum regno, ut supradictum est. Inter quos abbas Sancti Albani, corpore gravis et jam ad senilem declinans ætatem, magistro Martino, qui tunc temporis in Anglia prospere commorabatur, testimonium veritati super hoc perhibente,[2] rationabiliter per quendam monachum suum, Johannem videlicet de Bulum, et quendam clericum suum, magistrum Rogerum de Holderne, suam excusavit absentiam; et sic indempnis et quietus remansit, domino Papa per ipsos civiliter salutato. Verùntamen de regno Hungariæ, quæ pro multa sui parte per Tartaros est vastata, nulli; de Alemannia, guerra

Necessitas legi non subjacet.

The abbat of S. Alban's excuses himself.

None come from Hungary, few from Ger-

[1] This paragraph is in the margin, the first sentence in rubrick; and so also in C.

[2] B. ins. *se.*

imperiali perturbata, pauci prælati ad concilium minime convenire potuerunt. De Terra vero Sancta, quæ multo patuit discrimini, nullus penitus potuit illuc advenire, sed nec advocari. A.D. 1245. many; none from Palestine.

Occasionaliter tamen illuc advenit de Terra Sancta episcopus Beritensis,[1] totius Syriæ nuntius generalis et [2] sindicus omnium Christianorum Terræ Sanctæ, mandatum bajulans lugubre de exterminio, permittente Deo, in Terra Sancta perpetrato. The bishop of Beyrout arrives with the news from the Holy Land.

Qualiter dominus Papa prima die concilium initiavit.

Dum autem dominus Papa multos jam prælatos, licet tamen non omnes, vidisset congregatos, die Lunæ proxima post festum nativitatis Sancti Johannis Baptistæ intravit dominus Papa cum fratribus cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, et aliis prælatis, ad concilium convocatis, simul et procuratoribus absentium tam principum quam prælatorum, in refectorium religiosorum Sancti Justi apud Lugdunum. Fuerunt itaque ibidem absque cardinalibus duo patriarchæ, scilicet Constantinopolitanus [3] qui et Antiochenus, et [4] patriarcha Aquilegiæ [5] qui et Venetiæ; imperator quoque Constantinopolitanus, comes etiam Tholosanus, et procuratores [regis] [6] Angliæ, comes Bigod, cum sociis suis nobilibus; archiepiscopi vero et episcopi centum et quadraginta. Proposuitque patriarcha Constantinopolitanus statum et necessitates ecclesiæ suæ; asserens quod olim habuit sub se suffraganeos plus quam triginta, quorum vix jam tres remanserunt; subjungens insuper, quod Græci et quidam alii totum jam imperium

Opening of the council, June 26.

Prelates present.

Grievances of the patriarch of Constantinople.

---

[1] Waleran.

[2] *et . . . Sanctæ*] In the margin.

[3] The patriarch of Constantinople was Nicholas of Piacenza, formerly bishop of Spoleto. The patriarchate of Antioch was vacant, Albert Rezzato having died about this time.

[4] *et . . . nobilibus*] In the margin.

[5] Berthold von Meran.

[6] *regis*] from C.

A.D. 1245. Council of Lyons.

Romaniæ fere usque ad portas civitatis Constantinopolis inimici ecclesiæ Romanæ violenter occuparunt; qui in nullo Romanæ ecclesiæ obedientes, ipsamque detestantes, hostiliter eidem adversantur. Unde dolor et confusio omnium Christianorum imminet, cum ipsa sua ecclesia primo fuisset privilegiata, et merito plus cæteris honoranda; primo enim constat, beatum Petrum Antiochiæ, quæ civitas Græcorum imperio[1] vel regno subjecta est, ab antiquo sedisse; et inde Simonem Magum et alios hæreticos confusos aufugasse.[2] Ad quod Papa tacuit. Consequenter propositus fuit sermo fidelis et omni acceptatione dignus, de canonizatione scilicet beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi, quem Dominus evidentissimis miraculorum signis illustravit. Cujus rei assertioni cum constanter testimonium octo archiepiscopi et circiter viginti episcopi perhibuissent, et instanter, ut in ipso concilio veneranter ad majorem sollempnitatem canonizaretur, postularent, ait Papa, non suo sed aliorum spiritu invidorum aversus,[3] "Urgent nos dilationem non capientia ecclesiæ nimis "ardua negotia, quæ hoc merito ad præsens suspen- "dere debeant expectatum. Sed, vita comite, in pos- "terum neglectui non commendabitur; et quia Deus "et mundus sanctitati et virtutibus ejus perhibent "testimonium, in Domino gaudemus, gratias Ipsi re- "ferimus uberiores."

Proposal for the canonization of archbishop Edmund.

Affuit etiam præsens[4] ibidem Thadæus de Suessa, domini imperatoris procurator, vir prudens et eloquentiæ singularis, miles, et legum doctor,[5] et sacri palatii judex imperialis, pro domino suo imperatore tam constanter quam diligenter responsurus. Pro cujus pace et pristinæ amicitiæ reformatione optulit pro domino suo confidenter ad unitatem Romanæ ecclesiæ totum Romaniæ, id est, Græciæ imperium, revocare; et quod sese Tartaris, et Chorosminis, Sarracenis,

Thaddæus of Sessa present as proctor for the emperor.

[1] *imperio vel*] Introduced in the margin.

[2] *aufugasse*] affugasse, B.

[3] B. repeats *ait*.

[4] *præsens*] om. C.

[5] *doctor*] dominus, B.

et aliis ecclesiæ hostibus et contemptoribus, Christo fideliter militando, potenter opponet; et quod statum Terræ Sanctæ discrimini magno jam patentis sumptibus propriis personaliter pro posse suo reformabit; et ablata Romanæ ecclesiæ restituendo, de injuriis satisfacere. Respondit dominus Papa, "O quam multa, "quam multa, sunt promissa! nunquam vel nusquam "tamen adimpleta. Sed et hæc nunc constat sunt "promissa, ut securis jam ad radicem posita, illuso "concilio et soluto, per dilationem avertatur. Pacem "nuper in anima sua juratam secundum formam præ- "stiti sacramenti teneat, et adquiesco. Porro

A.D. 1245. Council of Lyons.

Speech of the Pope regarding the emperor's promises.

"Quo teneam nodo mutantem Prothea vultus? Hor. 1 Epist. i. 90. f. 187.

"Et si concederem sibi postulata, et resilire vellet, nec "aliud spero; quis nunc pro eo cavens fidejuberet, "ut cogeret resilientem?" Et cum duos reges, videlicet Francorum et Anglorum, Thadæus spopondisset ad hoc fidejussores, respondit dominus Papa, "Nolu- "mus, quia si pacta commutasset vel penitus infir- "masset, nec aliud credimus propter frequentiam, "aliquo tempore inposterum, oporteret nos animad- "vertere in eosdem; et tunc haberet ecclesia tres, "quibus non sunt in sæculari potentia majores, immo "nec pares, inimicos." Et cum procuratio Thadæi ad hoc non sufficeret, neque temporis ut hæc consummarentur competenter, siluit contristatus.[1]

Lacrimabiles rumores in publicum proferuntur.

Episcopus autem Beritensis, nomine Gualerannus, qui jam sex mensibus per maris et uno per terrarum discrimina labores itinerum, ut prædictum, continu-

The letters from the Holy Land read.

[1] This is represented at the foot of the page. "Innocentius Papa "quartus" is sitting and speaking, with the prelates of the "Concilium "Lugdunense" before him. To the right, "Thadeus de Suessa pro- "curator Fretherici recedit confu- "sus." He holds in his hand a scroll, with "Dies ista dies iræ" on it. See below, pp. 456, 473.

A.D. 1245. Council of Lyons. erat, ut casum Terræ nuntiaret, auxilium et consilium impetrando, legi fecit literas quas magnates, qui residui erant in Terra Sancta, omnibus Christianis Occidentalibus miserant consignatas, per os fratris Arnulphi de ordine Prædicatorum, in publico; quæ[1] præscribuntur in præcedenti folio duodecimo. Quorum tenor lugubris omnes audientes ad lacrimarum, nec immerito, movit effusionem.

Quæ acta sunt feria quarta.

Sermon by the Pope. Feria vero quarta sequente, intravit dominus Papa ecclesiam Sancti Johannis, indutus pontificalibus, cum omnibus aliis supradictis, veste nuptiali, prout singulis pertinuit, adornatis. Et [facta invocatione Spiritus Sancti, cum letania sequente, et aliis rite peractis, prædicavit dominus Papa, præponens et singultibus interpositis proponens hoc thema; *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor sicut dolor meus.* Et satis eleganter sermonem continuans, comparavit quinque dolores suos maximos quinque plagis Crucifixi. Unum, de inhumanis et feraliter Christianitatem vastantibus Tartaris. Alium, quem pro schismate Romaniæ, id est, Græcæ ecclesiæ, quæ nostris temporibus et paucis evolutis annis a gremio matris suæ, velut novercæ, insolenter et insolerter decisa est et aversa. Alium, pro serpigine novarum hæresum, scilicet Paterinorum, Bugarorum, Jovinianorum, et aliorum scismatum, sectarum, et errorum, quæ jam multas civitates Christianitatis, præcipue tamen Lumbardiæ, subrependo maculavit. Alium, de Terra Sancta, in qua Corosmini detestabiles domos Templi et Hospitalis, civitatem quoque Jerusalem, et alias multas Christianorum civitates, cum magno Christiani sanguinis profluvio, usque ad internecionem, solo tenus diruendo,[2] destruxerunt. Alium vero, de

His five griefs. Lam. i. 12.

i.

ii.

iii.

iv.

v.

[1] *quæ . . . duodecimo*] In the margin. See above, p. 337.

[2] *diruendo*] dirriendo, B.

principe, id est, imperatore, qui, cum esse teneretur summus sæcularium yconomus et protector ecclesiæ, hostis factus familiaris, ecclesiæ Christi efficax et validus factus est inimicus, et ministrorum ejus adversarius jam manifestus. A.D. 1245. Council of Lyons.

Et prosecutus dominus Papa materiam hanc quantum videbatur expedire, cunctos audientes dolore compassionis salubriter sauciavit. *Exitus* enim *aquarum deduxerunt oculi* ejus, et singultus sermonem proruperunt. In fine autem prædicationis suæ proposuit enormitates imperatoris, scilicet hæresin, sacrilegium, et inter alia mala, quod civitatem quandam in Christianitate construxerat novam, fortem, et magnam, quam Sarracenis populaverat communitam; ipsorum utens sed potius abutens ritibus et superstitione, spreto Christianorum consilio et religione; familiaritatemque specialem contraxerat, ut asserebat, cum Soldano Babiloniæ, et quibusdam aliis Sarracenorum primatibus; distractusque et obscœnis illectus illecebris, concubitu muliercularum, et potius meretricularum Sarracenicarum, indifferenter et impudenter polluebatur. Imponebatque ei multiplex perjurium, et quod, spreto veritatis tenore, nunquam pacta, nusquam promissa conservabat. Super quibus ut magis hæc audientes certificaret, signorum imperialium de auro appensione communitas ostendit epistolas, multas et multiplices, quibus evidenter arguit et redarguit ipsum super perjurio. Quibus etiam verbis alacriter se opposuit Thadæus, se tunc erigens imperterritus in publico, ostendens e contra literas Papales bullatas, quæ videbantur jam dictis obviare. Veruntamen diligenter inspecto utrarumque tenore, quem longum esset in hoc scripto dilucidare et plenius demonstrare, non sibi ad invicem contradictorie adversabantur, cum Papales epistolæ conditionales fuissent, imperatoriæ vero absolutæ; et apparuit læsio fidei manifeste ex parte imperatoris, qui, cum omnia absolute promiserat, nec inde aliquid secundum promissa compleverat. Ad quod Thadæus diligenter et multi- Ps. cxviii. 136. The enormities of the emperor. Defence of the emperor by Thaddæus of Sessa.

A D. 1245. Council of Lyons.

pliciter, secundum saltem apparentes[1] nitebatur respondere rationes, dominum suum excusando, literas alias ex adverso Papales ostendens, et asserens, quod in eis continebatur non fuisse observatum; unde dominum suum suis promissis parere non debuisse. Ad hoc autem, quod de hæresi dominus imperator accusabatur, respondit, respiciens omnes ibidem congregatos, quasi omnes alloquens; "Domini mei, super isto "articulo, qui est gravissimus, non possit quis certifi- "cari, nisi esset dominus meus præsens, ut ex oris "sui assertione elici possit, quod in cordis sui latet "secretario. Sed quod non sit hæreticus, probabile "potest haberi argumentum. Non enim in[2] imperio "vel regnis suis aliquem usurarium habitare permit- "tit;" in hoc curiam Romanam redarguens, quam constat hoc vitio maxime laborantem. Ad hoc autem, quod objectum fuerat, quod imperator specialem habet familiaritatem et suspectam nimis cum Soldano Babiloniæ et quibusdam aliis Sarracenis, quos terram suam permittit inhabitare, respondit Thadæus, "Hoc ultro "factum et prudenter esse ad rebellionem scilicet "quorundam et insolentiam reprimendam sibi jure "subditorum et seditionem expurgandam. Utitur enim "ipsis in expeditionibus, quorum non æstimat casum "alicui Christiano deplorandum; et sic parcit Chris- "tiano sanguini, ne frustra effundatur. Muliercularum "itaque Sarracenarum non utitur concubitu, et quis "hoc posset probare? sed joculatione et quibusdam "artificiis muliebribus, quas jam, quia suspectas, amovit "irredituras." Hæc autem cum Thadæus dicta consummasset, supplicavit humiliter sibi concedi modicam saltem dilationem inducialem, ut domino suo nuntiare posset, et tam affectuose quam efficaciter consulendo persuadere, ut personaliter ad concilium, quod eum expectavit, venire properaret, aut[3] ulteriorem concederet eidem potestatem. Ad quod dominus Papa respondit;

He asks for delay, till the emperor can be present.

[1] *apparentes*] om. C.
[2] *in*] om. C.
[3] *aut*] ad, B.

" Absit hoc. Timeo laqueos, quos vix evasi. Si enim A.D. 1245. Council of Lyons.
" veniret, statim recederem. Non adhuc opto, san-
" guinis nec me sentio aptum aut paratum martirio, This refused.
" vel custodiæ carcerali." Sequenti vero die, ad in- f. 187 *b.*
stantiam procuratorum regum Angliæ et Franciæ,
maxime vero Angliæ, qui periculo et dedecori ejus
plus aliis, propter affinitatem inter ipsum imperatorem
et regem Angliæ et fœdus amicitiæ contractum, tanti
principis condoluerunt, concessæ sunt ipsi Thadæo in-
duciæ fere duarum hebdomadarum, non sine multorum
gravamine Lugduni expectantium. Hæc cum ipsi im- *Imperator.*
peratori per ordinem omnia nuntiarentur, in molestia
magna dixisse perhibetur; " Video luce clarius, quod
" ad confusionem meam toto conamine aspirat Papa.
" Stimulat enim eum libido et pruritus ulciscendi in
" me; eo quod parentes ejus Januenses piraticos,
" antiquos et publicos imperii inimicos, simul cum præ-
" latis, quorum duces erant et tutores, in mari capi
" fecerim et incarcerari. Quia[1] nec ob aliud constat
" eum concilium convocasse; nec sacrum decet im-
" perium, maxime adversanti, judicio sisti sinodali."
Hæc cum ad notitiam domini Papæ et totius univer- *Notitia contumaciæ.*
sitati[s] pervenerunt, quod scilicet sic dicens noluit
juri pariturus accedere, recesserunt a favore ejus multi,
qui hactenus certatim cum eo steterunt, Anglis pro eo
maxime redargutis. Constanter igitur et acerrime in *Accusatur imperator a quatuor mundi partibus.*
pleno et jam plenissimo concilio imperator F[rethericus],
quasi toti ecclesiæ contumax et rebellis, a quatuor
mundi partes inhabitantibus accusatur. Ex quibus
cum unus assurgens archiepiscopus[2] ipsum instantius
accusaret, obiciens ei nimis enorme crimen, læsæ sci-
licet majestatis in dicta prælatorum captione et aliis
gravibus criminibus, respondit [Thadæus], jam fere *Accusator novus.*
solus stans pro domino suo imperatore, ipsum respiciens
accusantem; " Non tibi fides adhibenda est, sed nec *Responsio.*

[1] *Quia . . . convocasse*] In the margin.

[2] This seems to be Edward, Bishop of Calvi. See below, p. 540.

A.D. 1245. Council of Lyons. " verbis tuis silentium accomodandum; filius enim es " proditoris, judicialiter in curia domini mei convicti " et suspensi, cujus tu sequens vestigia niteris patris- " sare." Siluit igitur ille accusator, amplius mutire nec ausus nec permissus. Eodemque modo quorundam aliorum accusationes tam prudenter quam audacter contradicendo cassavit. Veruntamen cum a multis in mari submersorum et incarceratorum consanguineis et amicis, resumpto adhuc sermone et spiritu redivivo, eo fortius et confidentius quo jam[1] favorem ejus declinare viderent, ipse imperator de captione sæpedicta accu-saretur, respondit Thadæus; "Vere doluit super hoc " dominus meus; et hoc præter intentionem suam et " occasionaliter contigit. Sed non potuit ipsos prælatos " ab inimicis suis in illo repentino et vehementi " assultu et navali, ut bene sciri potest, sequestrare, " quin indifferenter cum hostibus involverentur. Et " si præsens dominus meus ibidem extitisset, utique " diligenter liberationi eorum insudasset." Ad hoc Papa; "Post eorum captionem, quare insontes, aliis " retentis, liberos abire non permisit, licet injuria " multiformiter afflictos?" Ad quod Thadæus; "Re- " colendum est, quod alterata forma convocationis et " adventus prælatorum ad concilium sub Gregorio Papa " celebrandum convocandorum mutabatur in deterius; " et merito cor domini mei et immutatum exaspera- " batur. Quia idem Papa cum vocandos tantum vocare " debuisset, publicos imperii convocavit inimicos, lai- " cos[2] armata manu communitos, utpote comitem de " Provincia, et alios, ut patet in epistola regi Angliæ." (*Require, si placet, ad hoc signum*[3] ⊙). " Quos " constabat non esse propter eorum sapientiam vel " pacem componendam, sed seditionem potius commo- " vendam. Unde tam in Angliam quam alias[4] missis

Crescit accusatio. *Excusatio.* *Thadæus.* *Papa.* *Thadæus.*

[1] C. ins. *ad.*

[2] *laicos . . . . . signum*] In the margin.

[3] See above, p. 67. C. has only *supra* for this.

[4] *alias*] aliis, C.

" epistolis regiones, amicabiliter prælatis singulis sup- A.D. 1245.
" plicavit dominus meus, ne ad tam subdolum con- Council of Lyons.
" venirent concilium, prænoscens eos, si venirent cum
" hostibus suis et imperii, invadendos; denegavitque
" eis per suam securum transitum ditionem; sicque
" misericorditer et civiliter ipsos de imminenti periculo
" præmunivit. Unde non immerito tradidit eos Do-
" minus in manus ejus, quem superbe contempserunt.
" Adhuc tamen cum iratus fuit, misericordiæ recor-
" datus, voluit ipsos prælatos et alios imbelles in pace
" dimittere, suorum emollitus consiliis fidelium, cum
" ecce Prænestinus et quidam alii procaces, minas *Causa quare captos incarceravit.*
" minis cumulantes, dominum meum in facie etiam
" vinculati non desistebant excommunicare, immemores
" illius salubris consilii, *Humiliamini sub potenti manu.* 1 S. Pet. v. 6.
" Sicque imbelles de rebellibus, immo imbecilles; sic
" facti sunt de amicis inimici, merito incarcerandi."
Ad quod Papa; " Præsumpsisse debuisset dominus *Papa.*
" tuus imperator, quod tam bonorum et tanta congre-
" gatio virorum, nisi de sua causa diffideret, eum
" potius absolvisset, si absolvendus fuisset, quam ligas-
" set. Sed ex hoc manifeste patet, quod sua ipsum
" conscientia remordebat, et peccatum, quo reus extitit,
" sauciarat." Ad quod Thadæus; " Quomodo confi- *Thadæus.*
" dere posset dominus meus, ut conjunctos hostibus
" haberet propitios in concilio, ubi præsidere habuit
" domini mei inimicus[1] capitalis, scilicet Papa Gre-
" gorius, cum recalcitrantes videret eos et commi-
" nantes etiam compeditos?" Ad quod Papa; "Etsi *Papa.*
" unus objurgans gratiam demeruisset, quare alios in-
" nocuos communi involvit calamitate? Multiplici
" merito, nihil aliud quam sua ignominiosa imminet
" depositio." Quod cum intellexissent Angli, recla- *Angli.*
maverunt pro prole sua, ne filius patris iniquitatem portaret, nec rivus sanguinis ab origine contaminaretur.

[1] C. ins. *suus*.

A.D. 1245. Council of Lyons.

Thadæus. Appeal of Thaddæus to a future council.

In tertia vero sessione, Thadæus nimis timens et dolens de domini sui periculo, maxime pro eo quod filia[1] ducis Austriæ, vel ipsi imperatori copulata vel in proximo copulanda matrimonio, amplexus ejus abhorrens evitabat, eo quod excommunicationi subjacenti depositionis periculum imminebat, apparuit in concilio pro domino suo responsurus et appellaturus. Et cum cœpisset eum multiformiter excusare, nec exaudiretur, appellavit pro eo ad concilium proximo futurum generalius; nec enim nunc omnes prælati vel eorum vel principum procuratores apparent hic inpræsentiarum. Cui Papa; "Satis est concilium generale mul-

Papa.

"torum, qui domini tui humilitatem inutiliter non "sine gravamine expectarunt, patriarcharum, archi-"episcoporum, episcoporum, et aliorum de diversis "mundi partibus nobilium, vel eorum procuratorum. "Et qui absunt, laqueis domini tui impediuntur irre-"titi. Unde propter hoc indignum est ut sententia "depositionis in ipsum deferenda retardetur; ne ex "malitia sua commodum videatur reportare, cum non "debeat alicui fraus patrocinari."

De procuratoribus universitatis Angliæ.

Complaints from England of extortion.

Assidentibus autem ibidem Anglicanæ universitatis procuratoribus prænominatis, magister W[illelmus] de Powic eorum procurator assurgens, gravamina regni Angliæ ex parte universitatis[2] Angliæ proponens satis eleganter, conquestus est graviter quod tempore belli

De tributo.

per curiam Romanam extortum est tributum injuriose, in quod nunquam patres nobilium regni vel ipsi consenserunt, nec consentiunt, nec in futurum consentient; unde sibi petunt exhiberi justitiam cum remedio. Ad quod Papa nec oculos elevans nec vocem, verbum non respondit. Et post paululum silentii, dictus W[il-

[1] Gertrude, niece of Frederick, duke of Austria, daughter of Henry, duke of Medling.

[2] *universitatis*] om. C.

lelmus] proposuit de multiformi reddituum extorsione in Anglia per curiam Romanam facta,[1] hanc ostendens epistolam. A.D. 1245. Council of Lyons.

Epistola universitatis Angliæ pro gravaminibus reddituum extortorum per curiam Romanam.

" Reverendo in Christo patri I[nnocentio], Dei gratia " summo pontifici, magnates et universitas regni An- " gliæ recommendationem cum pedum osculo beatorum. " Matrem nostram Romanam ecclesiam totis visceribus " diligimus, ut debemus, et ipsius honoris augmentum " affectione quanta possumus affectamus, ad quam " habere refugium nos oportet temporibus oportunis, " ut dolor aggravans filialis materno solatio mitigetur. " Quod quidem solatium mater filio eo tenetur mitius " et facilius impertiri, quo ipsum maternæ dulcedinis " alimento gratum repetit et devotum. Esse quidem " non potest immemor mater illa illius gratitudinis, " quam ei a longe retro temporibus regnum Angli- " canum impendit, concedendo eidem ad exaltationem " suam et conservationem majorem subsidium decens " et non modice fructuosum, ut per hoc inter eccle- " siam ipsam et regnum prædictum fœdus dilectionis " firmius iniretur. Quod quidem subsidium processu " temporis[2] beati Petri denarius extiterit nuncupatum. " Ipsa vero ecclesia, hujusmodi subsidio non contenta, " aliis temporibus tam per legatos quam per alios " nuntios multiplicatos subsidia petebat diversa in " regno prædicto, quæ ei a filiis suis, tanquam devotis " et matrem suam sinceræ dilectionis brachiis am- " plexatis, fuerunt concessa liberaliter et libenter. " Paternitatem etiam vestram non credimus ignorare, " quod prædecessores nostri, sicut viri catholici, Crea- " torem suum diligentes pariter et timentes, animarum Letter to the Pope from England on the Roman extortions. f. 188.

[1] *facta*] factam, B.

[2] *temporis . . . denarius*] Written over an erasure.

A.D. 1245. Council of Lyons. — Letter to the Pope from England on the Roman extortions.

" suarum et prædecessorum suorum necnon et successorum saluti insistere cupientes, monasteria fundaverunt, et bonis suis, tam terris dominicis quam ecclesiarum patronatibus, ditaverunt, ut viri religiosi in monasteriis illis primam religionem laudabiliter exercentes, et cum summa devotione Altissimo famulantes, pace et plena tranquillitate possent gratulari, prout religioni dinoscitur convenire, de dictis dominicis necessaria capientes; et ut clerici sui patronatuum suorum ecclesias optinentes pro eis labores subirent exteriores, et eos defenderent inhærentes religioni secundæ ab incursibus aliorum. Quapropter non sine magna molestia nostra, et gravamine intolerabili nobis valde, præfati religiosi possent patronatibus suis aut ecclesiarum collationibus aliquatenus defraudari. Sed ecce per vos et prædecessores vestros, nullam considerationem habentes, quod [præter] subsidia supradicta jam ditantur in Anglia Ytalici, quorum est jam numerus infinitus, ecclesiis ad ipsorum religiosorum spectantibus patronatus, qui rectores ecclesiarum dicuntur, præfatos religiosos, quos deberent defendere, relinquentes penitus indefensos, nullam curam animarum gerentes, sed lupos rapacissimos gregem dispergere et oves rapere permittentes. Unde vere dicere possunt, quod non sunt boni pastores, quoniam oves suas non cognoscunt, nec pastorum notitiam habent oves. Hospitalitati elemosinarumque largitioni, sicut statutum est in ecclesia, non insistunt; sed fructus tantum percipiunt, extra regnum asportantes, regnum non mediocriter depauperando, et redditus occupando, quibus fratres, nepotes, consanguinei nostri, et cæteri bene meriti de regno prædicto beneficiari tenerentur, qui possent et vellent dicta caritatis opera et etiam alia misericorditer exercere et ecclesiis ipsis personaliter deservire, ut *qui altari deserviunt* vivant etiam de altari. Ipsi vero nunc necessitate compulsi, laici et

1 Cor. ix. 13.

" exules sunt effecti. Ut autem vobis veritas plenius
" innotescat, Ytalici percipientes in Anglia sexaginta
" milia marcarum et eo amplius annuatim, aliis per-
" ceptionibus diversis exceptis, plus emolumenti meri
" redditus de regno reportant quam ipse rex, qui est
" tutor ecclesiæ et regni gubernacula moderatur. Porro,
" post creationem vestram firmiter sperabamus et adhuc
" speramus, eam de vobis fiduciam reportantes, quod,
" vestræ paternitatis misericordia mediante, gaudebimus
" elemosinas nostras tempore vestro prædictas fore
" statui debito et pristino reformandas.

A.D. 1245. Council of Lyons. — Letter to the Pope from England on the Roman extortions. *Summa reddituum Ytalicorum in Anglia meri redditus.*

" Sed tacere non possumus gravamen nostrum, quo
" non solum gravamur sed etiam opprimimur ultra
" modum. Videlicet quod Martinus præfatum regnum,
" sine domini regis licentia, cum majori potestate
" quam unquam vidimus habere legatum a domino
" rege postulatum, nuper ingressus, licet non utens
" legationis insigniis, multiplicato tamen legationis
" officio, novas cotidie proferens potestates inauditas,
" excedens excedit; quædam beneficia jam vacantia,
" triginta marcas vel amplius annuatim valentia, per-
" sonis Ytalicis conferendo, quibus decedentibus et
" patronis ignorantibus, alii supponuntur, et sic patroni
" suis collationibus defraudantur. Adhuc etiam idem
" magister M[artinus] beneficia consimilia, cum ea
" vacare contigerit, personis consimilibus nititur assig-
" nare, quorundam beneficiorum collationem sedi Apo-
" stolicæ reservando, et a viris religiosis pensiones
" immoderatas insuper extorquendo, contradictores et
" resistentes excommunicationis et interdicti sententiis
" passim, non absque magno discrimine et animarum
" periculo, supponendo. Cum igitur præfatus magister
" M[artinus], non sine totius regni perturbatione non
" modica jurisdictionem exercens memoratam, quam a
" conscientia vestra credere non possumus emanasse,
" eo quod in multis majori fungeretur officio quam
" unquam fungi legatum aliquem videremus, privilegio

A.D. 1245. Council of Lyons. — Letter to the Pope from England on the Roman extortions.

" domini regis admodum derogando, per quod ei a
" sede Apostolica specialiter indulgetur, ne quis in
" Anglia legationis fungatur officio, nisi a domino rege
" specialiter postulatus; sanctæ paternitati vestræ sup-
" plicamus quantum possumus humiliter et devote,
" quatinus, cum pius pater ad[1] relevationem oppressionis
" filiorum manum misericordiæ teneatur extendere, ab
" oppressionibus et gravaminibus memoratis nos velit
" vestræ paternitatis benignitas tempestivo remedio
" relevare. Quantumcunque namque dominus noster
" rex, qui est princeps catholicus et jugi vigilatione
" obsequiis diviniis intendit, corporis sui consumptionem
" non considerans, in obsequio Jesu Christi sedem
" velit Apostolicam revereri, et ecclesiæ Romanæ, sicut
" filius ejus carissimus, commodi et honoris desideret
" incrementum, jure tamen regio dignitateque regia
" plenius conservatis; nos tamen, qui in negotiis suis
S. Matt. xx. 12. " *portamus pondus dierum et æstus*, et quibus una
" cum ipso intendere conservationi regni diligenter
" incumbit, dictas oppressiones, Deo et hominibus de-
" testabiles, et gravamina nobis intolerabilia non
" possumus æquanimiter tolerare, nec per Dei gratiam
" tolerabimus, vestræ pietatis remedio mediante, quod
" festinum et tempestivum habere credimus et spera-
f. 188 *b*. " mus. Placeat igitur paternitati vestræ hanc sup-
" plicationem nostram taliter exaudire, quod a mag-
" natibus et universitate regni Angliæ, tanquam a filiis
" in Christo carissimis, speciales gratias debeatis merito
" reportare."

Differtur responsio adhuc.

The Pope delays his answer to this letter.

Cum autem [hæc] per prædictos nuntios in medio concilio legerentur, et in propatulo manifesto, facto optimo silentio, proponerentur, dominus Papa non respondit;

[1] *ad . . . oppressionis*] Written over an erasure.

quia, ut asseruit, tam arduum negotium morosa indiguit deliberatione. Suspendit igitur ad tempus responsionem, licet urgenter instarent nuntii tam sollempnes, indistanter tamen se responsa daturum pollicendo. Addebant quoque idem nuntii prioribus querimoniam, videlicet de violenta oppressione, intolerabili gravamine, et impudenti exactione, quæ per hanc invisam adjectionem, Papalibus literis frequenter[1] insertam, *non obstante*, etc., exercetur. A.D. 1245. Council of Lyons. The clause *non obstante*.

Altiori igitur insistens negotio dominus Papa, licet in contrarium eleganter Thadæus, procurator imperialis, allegasset, in imperatorem Frethericum, sine aliqua palpatione, vel dissimulatione, vel dilationis indultu, talem sententiam in pleno concilio, non sine omnium audientium stupore et horrore, terribiliter fulguravit. Sentence against the emperor.

Horribilis et stupenda dampnatio et sententiæ confirmatio latæ in pleno concilio Lugdunensi in imperatorem Frethericum.

" Innocentius, etc. Sacro præsente concilio, ad rei Sentence of deprivation published by the Pope against the emperor.
" memoriam sempiternam, et ad Apostolicæ dignitatis
" apicem, licet indigni, dignatione divinæ Majestatis
" assumpti, omnium Christianorum curam vigili sedu-
" laque sollertia gerere, ac intimæ considerationis oculo
" singulorum [facta] discernere et providæ deliberationis
" statera librare debemus, ut quos justi vigor examinis
" dignos ostenderit, congruis attollamus favoribus ; quos
" autem reos pœnis debitis deprimamus, appendentes
" semper meritum et præmium æqua lance, retribuendo
" cuique juxta qualitatem operis pœnæ vel gratiæ
" quantitatem. Sane cum diu guerrarum commotio
" nonnullas professionis Christianæ provincias diutius
" afflixisset, nos toto cupientes mentis affectu tran-
" quillitatem et pacem ecclesiæ sanctæ Dei, ac genera-
" liter cuncto populo Christiano, ad præcipuum prin-

[1] *frequenter . . . . . exercetur*] Written over an erasure.

A.D. 1245. Council of Lyons. — Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.

" cipem sæcularem, hujus dissensionis ac tribulationis
" auctorem, a felicis recordationis Gregorio Papa præ-
" decessore nostro pro suis excessibus anathematis vin-
" culo innodatum, speciales nuntios, magnæ auctori-
" tatis viros, venerabiles videlicet fratres P[etrum]
" abbatem[1] Albanensem, tunc Rothomagensem archiepi-
" scopum, et W[illelmum][2] Sabinensem tunc, quon-
" dam Mutinensem, episcopum,[3] ac dilectum nostrum
" filium Guillelmum, Basilicæ duodecim Apostolorum
" presbyterum cardinalem, tunc abbatem Sancti Fa-
" cundi,[4] qui salutem zelabantur ipsius, duximus desti-
" nandos, facientes sibi proponi per ipsos, quod nos et
" fratres nostri, quantum in nobis erat, pacem per om-
" nia secum habere nitimur, cum omnibus hominibus
" parati optabamus pacem[5] sibi et tranquillitatem dare,
" ac mundo etiam universo. Et quia prælatorum, cle-
" ricorum, omniumque aliorum, quos detinebat captivos,
" et omnium tam clericorum quam laicorum, quos
" ceperat in galeis, restitutio poterat esse pacis pluri-
" mum inductiva, ut eos restitueret, cum hæc iidem,
" tam ipse quam sui nuntii, antequam ad Apostolatus
" vocati essemus officium, promisissent, rogari et peti
" ab ipso fecimus per eosdem ac proponi insuper, quod
" iidem pro nobis parati erant audire et tractare pacem,
" ac etiam audire satisfactionem, quam facere vellet
" princeps de omnibus pro quibus vinculo erat excom-
" municationis astrictus, et offerri. Præterea, quod si
" etiam eum in aliquo contra debitum læserat ecclesia,
" quod non credebat, parata erat corrigere, ac in statum
" debitum reformare. Et si diceret ipse, quod contra
" justitiam in ullo læserat, etiam vel quod nos
" eum contra justitiam læsissemus, parati eramus
" vocare reges, prælatos, et principes, tam ecclesiasticos

[1] Sic; an error for *episcopum*. This is Peter de Colmieu, cardinal bishop of Albano.

[2] William of Savoy, bishop of Modena 1222–1233, cardinal bishop of Sabina in 1244.

[3] *episcopum*] episcopos, B.

[4] Diocese of Leon (Spain).

[5] *pacem*] om. C.

" quam sæculares, ad aliquem tutum locum, ubi per se A.D. 1245. Council of Lyons.
" vel per solempnes nuntios convenirent. Eratque
" parata etiam de consilio concilii sibi satisfacere, si
" eum læsisset in aliquo, ac revocare sententiam, si Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.
" quam contra ipsum injuste tulisset; et cum omni
" mansuetudine et misericordia, quantum cum Deo et
" honore suo fieri poterat, recipere de injuriis et
" offensis ipsi ecclesiæ suisque per eum irrogatis satisfac-
" tionem ab ipso. Volebat etiam ecclesia omnes amicos
" suos sibique adhærentes in pace ponere, plenaque se-
" curitate gaudere, ut nunquam hac occasione possent
" aliquod subire discrimen. Sed licet sic apud eum
" pro pace paternis monitis et precum insistere cura-
" verimus lenitate, idem tamen Pharaonis imitatus
" duritiam, et *more aspidis obturans aures suas*, hujus- Ps. lvii. 4.
" modi preces et monita elata obstinatione ac obsti-
" nata elatione despexit. Et licet processu temporis,
" in die Cœnæ Domini proximo nuper præterita præ-
" cedente, coram nobis et fratribus nostris, præsentibus
" carissimo in Christo filio nostro Constantinopolitano
" imperatore illustri, cœtu quoque non modico præ-
" latorum de senatoribus [1] populoque Romano, et
" juxta multitudinem aliorum, qui eodem die propter
" sollempnitatem ipsius de diversis mundi partibus ad
" Apostolicam sedem convenirent, quod staret mandatis
" nostris et ecclesiæ, per nobilem virum comitem
" Tholosanum, ac magistros Petrum de Vinea et
" Thaddæum de Suessa, curiæ suæ judices et procura-
" tores suos, speciale super hoc ab ipso mandatum
" habentes, præstiterit juramentum; postmodum tamen
" quod juraverat, non implevit. Quinimmo ea inten-
" tione ipsum præstitisse probabiliter creditur, sicut
" ex factis sequentibus colligitur evidenter, ut eidem
" ecclesiæ ac nobis illuderet potius quam pareret;
" cum anno et amplius jam elapso, nec ad ipsius

[1] Par. has in the margin *vel sa-, vel senio-.*

A.D. 1245. Council of Lyons. — Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.

" ecclesiæ gremium revocari potuerit, nec sibi de
" illatis ei dampnis et injuriis curaverit satisfacere,
" licet super hoc extiterit requisitus. Propter quod
" non valentes absque gravi Christi offensa ejus ini-
" quitates amplius tolerare, cogimur, urgente nos con-
" scientia, juste animadvertere in eundem.

" Et ut ad præsens de cæteris ejus sceleribus tacea-
" mus, quatuor gravissima, quæ nulla possunt celari
" tergiversatione, commisit. Dejeravit enim multotiens,
Dejeratio. f. 189. " pacem quondam inter ecclesiam et imperium refor-
Sacrilegium. " matam temere violavit. Perpetravit etiam sacrile-
" gium, capi faciens cardinales sanctæ Romanæ ecclesiæ,
" ac aliarum ecclesiarum prælatos et clericos, religiosos
" et sæculares, venientes ad concilium quod idem
Hæresis. " prædecessor duxerat convocandum. De hæresi quo-
" que non dubiis et levibus, sed difficilibus et eviden-
" tibus argumentis, suspectus habetur; plura siquidem
" eum commisisse perjuria satis patet. Nam olim cum
" in Siciliæ partibus morabatur, priusquam esset ad im-
" perii dignitatem electus, coram bonæ memoriæ G[re-
" gorio][1] Sancti Theodori diacono cardinali, Apostolicæ
" sedis legato, felicis recordationis Innocentio Papæ,
" prædecessori nostro, et successoribus ejus, ecclesiæque
" Romanæ, pro concessione regni Siciliæ, ab eadem
" ecclesia sibi facta, fidelitatis præstitit juramentum.
" Et sicut dicitur, illud idem postquam ad eandem
" dignitatem electus extitit, et venit ad urbem, coram
" eodem I[nnocentio] suisque fratribus et aliis multis
" præsentibus ligium hominium in ejus faciens mani-
" bus innovavit. Deinde, cum in Alemannia esset,
" eidem I[nnocentio] Papæ, et ipso defuncto, bonæ
" memoriæ Honorio Papæ, prædecessori nostro, et ejus
" successoribus, ac ipsi ecclesiæ Romanæ, præsentibus
" imperii principibus ac nobilibus, juravit honores, jura,
" et possessiones Romanæ ecclesiæ pro posse suo ser-

[1] Gregorius Crescentius of Verona.

" vare ac protegere bona fide. Et quod quæcunque A.D. 1245.
" ad manus suas devenirent, sine difficultate restituere Council of Lyons.
" procuraret, nominatis expresse dictis possessionibus —
" in hujusmodi juramento, quod postmodum confirmavit, Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.
" coronam imperii jam adeptus. Sed horum trium
" juramentorum temerarius extitit violator, non sine
" proditionis nota et læsæ crimine majestatis. Nam
" contra præfatum prædecessorem nostrum G[regorium]
" et fratres suos comminatorias literas eisdem fratribus
" destinare, ac dictum G[regorium] apud fratres ipsos,
" sicut apparet per literas ab eodem tunc directas,
" eisdem etiam, prout fertur, per universum fere orbem
" terrarum multipliciter diffamare præsumpsit. Ac
" venerabilem fratrem nostrum O[ttonem] Portuensem,
" tunc Sancti Nicholai in carcere Tulliano diaconum
" cardinalem, et bonæ memoriæ J[acobum] Prænesti-
" nensem, episcopos, Apostolicæ sedis legatos, nobilia
" et magna ecclesiæ Romanæ membra, personaliter capi
" fecit, et bonis omnibus spoliatos ac per diversa loca
" non semel ignominiose deductos carceribus manci-
" pari. Privilegium insuper, quod beato Petro et
" successoribus ejus in ipso tradidit Dominus Jesus
" Christus, videlicet, *Quodcunque ligaveritis super* S. Matt.
" *terram, erit ligatum et in cœlis, et quodcunque* xvi. 19.
" *solveris super terram, erit solutum et in cœlis,* in
" quo auctoritas et potestas Romanæ ecclesiæ consistit,
" pro viribus diminuere vel ipsi ecclesiæ auferre sat-
" agit, scribens se præfati G[regorii] sententiam non
" vereri latam ab eo excommunicationis in ipsum;
" non solum contemptis clavibus ecclesiæ non servando,
" verum etiam per se ac officiales suos, et illam et
" aliam excommunicationis vel interdicti sententias,
" quas idem omnino contempsit, cogendo alios non
" servare. Possessiones quoque præfatæ ecclesiæ Ro-
" manæ, videlicet Marchiam, ducatum Boneventum,
" cujus muros et turres dirui fecit, ac alias quas in
" Tusciæ ac Lumbardiæ partibus et quibusdam aliis

A.D. 1245. Council of Lyons. — Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.

" optinebat locis, paucis exceptis, occupare non metuens,
" eas detinet adhuc occupatas. Et tanquam ei non
" sufficeret, quod manifeste contra juramenta præmissa
" præsumendo talia veniebat, per se vel suos officia-
" les earundem possessionum homines dejerare compu-
" lit, ipsos a juramento fidelitatis, quibus tenebantur
" Romanæ ecclesiæ, de facto, cum de jure non posset,
" absolvens; et faciens eosdem fidelitatem[1] nihilomi-
" nus abjurare prædictam, sibique fidelitatis hujusmodi
Pacis perturbator. " juramenta præstare. Pacis vero ipsum violatorem
" existere plene[2] constat. Quia cum olim tempore
" pacis, inter ipsum et ecclesiam reformatæ, jurasset
" coram bonæ memoriæ J[ohanne][3] de Abbatis villa,
" episcopo Sabinensi, et magistro Thomasio,[4] tunc
" Sanctæ Sabinæ presbytero cardinali, præsentibus
" multis prælatis, principibus, et baronibus, quod staret
" et pareret præcise, absque ulla conditione, omnibus
" mandatis ecclesiæ, super his, pro quibus erat vinculo
" excommunicationis astrictus, causis excommunicati-
" onis expressis per ordinem coram eo; tunc omnibus
" Theutoniæ hominibus, regni Siciliæ, ac quibuslibet
" aliis, qui ecclesiæ contra eum adhæserant, omnem
" remittens offensam et pœnam; et quod in nullo
" tempore offenderet, vel offendi faceret ipsos, pro eo
" quod ecclesiæ astiterant, præstari in anima sua per
" comitem[5] Acerrarum faciens juramentum; postmodum
" pacem et juramenta hujusmodi, nequaquam erubes-
" cens irretiri perjuriis, non servavit. Nonnullos etiam
" ex ipsis hominibus, tam nobiles quam alios, postea
" capi fecit; et eis bonis suis omnibus spoliatis, uxores
" eorum et filios captivari; ac terras ecclesiæ contra pro-
" missionem, quam eidem J[ohanni] Sabinensi episcopo
" et Thomasio cardinali fecerat, irreverenter invasit;

---

[1] *fidelitatem*] fidelitatis, B.
[2] B. has *vel -a, i.e.* plane, over this word.
[3] John of Abbeville, d. 1240.
[4] Thomas of Capua, d. 1243.
[5] Thomas of Aquino.

" licet ipsi ex tunc in eundem præsentem, si contrave- A.D. 1245.
" niret, excommunicationis sententiam promulgaverint. Council of Lyons.
" Et cum iidem Apostolica sibi auctoritate mandassent, Sentence
" ut nec per se nec per alium impediret, quin postu- of depriva-
" lationes, electiones, et confirmationes ecclesiarum et tion of the
" monasteriorum in regno præfato libere de cætero emperor
" fierent, secundum statutum concilii generalis; et quod by the Pope.
" nullus deinceps in eodem regno viris ecclesiasticis
" ac rebus eorum imponeret tallias vel collectas, quod-
" que nullus ibidem clericus vel persona ecclesiastica
" de cætero in civili vel criminali causa conveniretur
" coram judice sæculari, nisi super feudis quæstio
" civilis haberetur; ac Templariis, Hospitalariis, et
" aliis personis ecclesiasticis de dampnis et injuriis *Prædo ecclesiarum et vacantium spoliator, nec permittens illis provideri.*
" irrogatis eis satisfaceret competenter; ipse mandatum
" hujusmodi adimplere contempsit. Liquet namque
" undecim aut plures archiepiscopales et multas epi-
" scopales sedes, abbatias quoque et alias ecclesias ad
" præsens in regno vacare prædicto; easque procurante
" ipso, sicut aperte patet, fuisse diutius prælatorum
" regimine destitutas, in grave ipsarum præjudicium,
" et periculum animarum.[1] Et licet forte in aliquibus
" ejusdem regni ecclesiis electiones sint a capitulis f. 189 *b*.
" celebratæ, quia tamen per illa eadem familiares
" clerici sunt electi, probabili potest argumento con-
" cludi, quod facultatem non habent liberam eligendi.
" Ecclesiarum autem ipsius regni non solum facultates *Dissipator non tantum possessionum sed ornamentorum et thesauri ecclesiæ.*
" et bona fecit prout voluit occupari, sed et cruces,
" calices, thuribula, et alios sacros earum thesauros et
" pannos sericos, velut cultus Divini contemptor, au-
" ferri; licet, ut dicitur, ipsis ecclesiis, exacto tamen
" prius pro eis certo pretio, in parte fuerint restituti.
" Clerici quippe collectis et talliis multipliciter affli- *Clerici talliis subjacent et judiciis sæcularibus.*
" guntur. Nec solum trahuntur ad judicium sæculare,

[1] At the foot of this page, f. 189, is " Sancta Elisabeth de Alemannia " filia fuit reginæ* de Hungaria, " quæ occisa fuit, sponsa autem " Andegravii de Doringia, qui obiit " in Terra Sancta crucesignatus, " scilicet apud Damiatam."

* Gertrude of Meran.

A.D. 1245. Council of Lyons. — Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.

" sed, ut asseritur, coguntur subire duella; incarcerantur, occiduntur, et patibulis cruciantur, in confusionem et obprobrium ordinis clericalis. Præfatis autem Templariis, Hospitalariis, et personis ecclesiasticis, non est de dampnis illatis eisdem et injuriis satisfactum. Eum quoque certum est sacrilegii esse perpetratorem. Nam cum præfati Portuensis et Prænestinensis episcopi, et quamplures ecclesiarum prælati et clerici, tam religiosi quam sæculares, ad Apostolicam sedem pro celebrando concilio, quod prius ipse petiverat convocari, per mare venirent, viis terræ ipsius de mandato ejus omnino præclusis, idem destinato Ensio filio suo cum multitudine galearum, et per alias quamplures longe antea serio præparatas in partibus Tusciæ maritimis insidiis positis contra eos, ut gravius posset virus vomere præconceptum, ipsos ausu sacrilego capi fecit; quibusdam prælatorum ipsorum et aliis in hujusmodi captione submersis, nonnullis etiam interemptis, et aliquibus hostili insecutione fugatis, reliquis autem bonis spoliatis omnibus, et de loco ad locum in regno Siciliæ obprobriose deductis, ac ibidem diris carceribus mancipatis, quorum aliqui macerati squaloribus et inedia pressi miserabiliter defecerunt.

Concilium quod petierat per mare impedivit.

Item super hæresi manifesta probabilitas.

" Merito insuper contra eum de hæretica pravitate suspicio est exorta, cum postquam excommunicationis sententiam a præfatis J[ohanne] Sabinensi episcopo et Thomasio cardinali prolatam incurrit, et dictus G[regorius] Papa ipsum anathematis vinculo innodavit, ac post ecclesiæ Romanæ[1] cardinalium, prælatorum, et clericorum, aqua diversis partibus ad sedem Apostolicam venientium, captiones, claves ecclesiæ contempserit et contempnat, sibi faciens celebrari, vel potius, quantum in eo est, prophanari divina; et constanter asseruit, ut superius est narratum, in se præfati G[regorii] Papæ sententias non

[1] *Romanæ*] Romanorum, B.

" vereri. Præterea, conjunctus Sarracenis amicitia de- A.D. 1245. Council of Lyons.
" testabili, nuntios et munera pluries destinavit eisdem,
" et ab eis vicissim cum honorificentia et hilaritate
" recipit; ipsorumque ritus amplectitur, illos in coti- Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.
" dianis ejus obsequiis notabiliter secum tenens, eo-
" rundem etiam more uxoribus, quas habuit, de stirpe
" regia descendentibus eunuchos, præcipue quos, ut
" dicitur serio, ipse castrari fecerat, non erubuit depu- *Confœderatio cum Sarracenis.*
" tare custodes. Et quod execrabilius est, olim exis- *Ritus sequitur Sarracenorum et custodes uxorum ejus eunuchos habet.*
" tens in partibus transmarinis, facta compositione
" quadam, immo verius collusione, cum Soldano, Ma- *Compositio execrabilis.*
" chometi nomen in templo Domini diebus ac nocti-
" bus publice proclamari permisit. Et nuper nuntios
" Soldani Babiloniæ, postquam idem Soldanus Terræ
" Sanctæ a[c] Christianis habitatoribus ejus per se ac
" suos dampna gravissima et inæstimabiles injurias
" irrogarat, fecit per regnum Siciliæ cum laudibus ad
" ejusdem Soldani excellentiam, sicut fertur, honorifice
" suscipi et magnifice procurari.

" Aliorum quoque infidelium perniciosis et horrendis
" obsequiis contra fideles abutens, et illis, qui damp-
" nabiliter vilipendentes Apostolicam sedem ab unitate *Necatio, id est, muthra ducis B[avariæ].*
" ecclesiæ discesserunt, procurans affinitate ac amicitia
" copulari, claræ memoriæ ducem[1] Bavariæ, specialem
" ecclesiæ Romanæ devotum, fecit, sicut pro certo
" asseritur, Christiana religione despecta, per assisinos *Fœdus cum scismatico B[attacio] Græco.*
" occidi; et Battacio,[2] Dei et ecclesiæ inimico, a com-
" munione fidelium per excommunicationis sententiam,
" cum adjuratoribus, consiliatoribus, et fautoribus suis
" sollempniter separato, filiam[3] suam tradidit in uxo-
" rem. Catholicorum vero principum actus et mores
" respuens, neglecta salutis suæ et famæ integritate,
" pietatis operibus non intendit. Quinimmo, ut de

---

[1] *ducem*] ducis, B. This is Louis I., assassinated at Kelheim, 15 Nov. 1231. (Art de vérifier les Dates.)

[2] John Vatatzes.

[3] Anne; see above, pp. 299, 357.

A.D. 1245. Council of Lyons. — Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.

" suis nephariis dissolutionibus sileamus, cum didiscerit opprimere, non curat oppressos injuriis relevare, manu ejus, ut decet principem, ad elemosinas non extenta; cum destructioni ecclesiarum institerit, et religiosas ac alias ecclesiasticas jugi attriverit afflictione personas. Nec ecclesias, nec monasteria, nec hospitalia, seu alia pia loca cernitur construxisse. Nunc igitur hæc non levia, sed efficacia sunt argumenta de suspicione hæresis contra eum; cum tamen hæreticorum vocabulo jus civile contineri asserat, et latis adversus eos sententiis debere succumbere, qui vel levi argumento a judicio catholicæ religionis et tramite detecti fuerint deviare.

Insolentia, id est, debitæ abnegatio pensionis.

Præter hoc, regnum Siciliæ, quod est spirituale patrimonium beati Petri, quod idem princeps ab Apostolica sede tenebat in feudum, jam ad tantam in clericis et laicis exinanitionem servitutemque redegit, quod eis pœne penitus nihil habentibus, et omnibus exinde fere probris ejectis, illos, qui remanserunt ibidem, sub servili quasi conditione vivere, ac Romanæ ecclesiæ, cujus principaliter sunt homines et vassalli, offendere multipliciter et hostiliter impugnare compellit.

Fraus et insolentia et debiti retentio.

Posset etiam merito reprehendi, quod mille squinatorum annuam pensionem, in qua pro eodem regno ipsi Romanæ ecclesiæ tenetur, per novem annos et amplius solvere prætermisit. Nos itaque super præmissis, et quampluribus aliis ejus nephandis excessibus, cum fratribus nostris et sacro concilio deliberatione præhabita diligenti, cum Jesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisque in beati Petri Apostoli persona sit dictum, *Quodcunque ligaveris super terram*, etc., memoratum principem, qui se imperio et regnis omnique honore ac dignitate reddidit tam indignum, quique propter suas iniquitates a Deo ne regnet vel imperet est abjectus, suis ligatum peccatis a Deo ac abjectum, omnique honore ac dignitate privatum a Domino

" ostendimus, denuntiamus, et nihilominus sententi- A.D. 1245.
" ando privamus. Omnesque qui ei juramento fideli- Council of Lyons.
" tatis tenentur astricti, a juramento hujusmodi per- —
" petuo absolvimus; auctoritate Apostolica firmiter f. 190.
" inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tanquam im- *Fulgur depositionis.*
" peratori vel regi pareat vel intendat; decernendo Sentence of deprivation of the emperor by the Pope.
" quoslibet, qui deinceps ei, velut imperatori vel regi,
" consilium vel auxilium præstiterint seu favorem,
" ipso facto excommunicationis vinculo subjacere. Illi [1]
" autem, ad quos in eodem imperio imperatoris spec-
" tat electio, eligant libere successorem. De præ-
" fato vero Siciliæ regno providere curabimus cum
" eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut videri-
" mus expedire. Datum Lugduni, decimo septimo Lyons,
" kalendas Augusti, pontificatus nostri anno tertio." 16 July.

---

[1] At the foot of pages f. 190 *b.*, f. 191, is the following, which seems to be intended as a note to the above :

Magnates Alemanniæ, non tamen electores imperatorum—
Rex Boemiæ.
Landegravius Duringiæ.
Dux Lotharingiæ.
Dux Lemburgiæ.
Dux Bruneswikiæ.
Dux Carenteniæ.
Dux Suaviæ.
Dux Saxoniæ.
Comes de Geleia.

Electores imperatorum—

Laici: Dux Austriæ. Dux Bawariæ. Dux Saxonum. Dux Braibantiæ, qui et Lovaniæ.

Prælati: Archiepiscopus Coloniensis, Archiepiscopus Maguntinus, Salburgensis — principales.

Isti ducentur in insulam quandam Reni, et dimittentur soli in ea, et amovebuntur omnes naviculæ, et ibi tractabunt de electione imperatoris; nec adveniet aliquis ad eos donec sint concordes. Huic negotio præerit archiepiscopus Coloniensis, secundus Maguntinus, tertius Salburgensis.

His a domino Papa directa est diligentissima admonitio cum supplicatione, ut sibi imperatorem eligerent; promisitque eis sui et totius ecclesiæ consilium et auxilium efficacissimum; et in principio sub spe potioris successus quindecim milia librarum argenti. Prævenit autem et invaluit Fretherici dissuasio, qui eis et maxime duci Austriæ vinculo affinitatis est confœderatus, unde monitis aut precibus papalibus electores minime paruerunt.

Apud * Spire tumulantur omnes imperatores.

* This is at the foot of f. 192 *b.* It is not in C., nor is the first list of "magnates Alemanniæ."

A.D. 1245. Council of Lyons.

Confusi recedunt procuratores imperatoris.

Horror of the hearers. The emperor's proctors depart.

Hæc igitur in medio concilio prolata cunctis audientibus, ad instar choruscantis fulguris, non mediocrem timorem incusserunt. Magistri igitur Thadæus de Suessa et Walterus de Ocra, et alii procuratores imperatoris, et qui cum ipsis erant, emisso ejulatu flebili, hic femur, hic pectus in indicium doloris percutientes, vix a profluvio lacrimarum sese continuerunt. Et ait Thadæus memoratus; "*Dies ista dies iræ, calamitatis,* "*et miseriæ.*" Dominus igitur Papa, et prælati assidentes concilio, candelis accensis, in dictum imperatorem, qui jam jam imperator non est nominandus, terribiliter, recedentibus et confusis ejus procuratoribus, fulgurarunt.

Zeph. i. 15.

De reparatione Terræ Sanctæ et negotio crucis.

Regulations issued by the Pope for the Crusaders.

De reparatione autem Terræ Sanctæ et negotio crucis dominus Papa sollicitus hæc duxit in concilio statuenda, hoc modo: "Afflicti corde pro deplorandis "Terræ Sanctæ periculis, sed pro istis præcipue, quæ "constitutis in ipsa fidelibus noscuntur noviter acci- "disse, ad liberandum ipsam, Deo propitio, de mani- "bus impiorum totis affectibus aspiramus; diffinientes "sacro approbante concilio, ut ita crucesignati se præ- "parent, quod oportuno tempore universis insinuando "fidelibus per prædicatores nostrosque nuntios speciales, "omnes qui disposuerint transfretare, in locis idoneis "ad hoc conveniant, de quibus in ejusdem terræ "subsidium cum divina et Apostolica benedictione pro- "cedant. Sacerdotes autem et alii clerici, qui fuerint "in exercitu Christiano, tam subditi quam prælati, "orationi ac exhortationi diligenter insistant; docentes "eos verbo pariter et exemplo, ut timorem et amorem "Domini semper habeant ante oculos, ne quid dicant "aut faciant, quod æterni Regis majestatem offendat. "Et si aliquando lapsi fuerint in peccatum, per veram

This is cap. 17 of the Institutiones factæ in concilio generali apud Lugdunum. (Mansi xxiii., col. 628.) See also the Burton Annals. (Annal. Monast. i.) p. 267.

" pœnitentiam mox resurgant; gerentes humilitatem A.D. 1245.
" cordis et corporis, et tam in victu quam in vestitu Council of Lyons.
" mediocritatem servantes, dissensiones et æmulationes
" omnino vitando, rancore ac livore a se penitus re- Regulations issued respecting the Crusaders
" legatis; ut sic spiritualibus et materialibus armis
" muniti adversus hostes fidei securius prælientur,
" non de sua præsumentes potentia, sed divina virtute
" sperantes. Nobiles quidem et potentes exercitus ac
" omnes divitiis abundantes piis prælatorum monitis
" inducantur ut intuitu Crucifixi, pro Quo crucis sig-
" naculum assumpserunt, ab expensis inutilibus et
" superfluis, sed ab illis præcipue quæ fiunt in comes-
" sationibus et conviviis, abstinentes, eas convertant
" in personarum illarum subsidium, per quas Dei ne-
" gotium valeat prosperari; et eis propter hoc juxta
" prælatorum ipsorum providentiam peccatorum suo-
" rum indulgentia tribuatur. Prædictis autem clericis
" indulgemus, ut beneficia sua integre percipiant per
" triennium, ac si essent in ecclesiis residentes. Et
" si necesse fuerit, ea per idem tempus pignori valeant
" obligare. Ne igitur hoc sanctum propositum impe-
" diri vel retardari contingat, universis ecclesiarum
" prælatis districte præcipimus, ut singuli per loca
" sua illos qui signum crucis deposuerunt resumere,
" ac tam ipsos quam alios crucesignatos et quos adhuc *Offendiculum et causa admirationis.*
" signari contigerit ad reddendum Domino vota sua
" diligenter moneant ac inducant; et si necesse fuerit,
" per excommunicationis in personas et interdicti sen-
" tentias in terras ipsorum, omni tergiversatione ces-
" sante, compellant. Ad hæc, ne quid in negotio
" Jesu Christi de contingentibus omittatur, volumus
" et mandamus, ut patriarchæ, archiepiscopi, episcopi,
" abbates, et alii qui curam optinent animarum, stu-
" diose proponant commissis sibi populis verbum cru-
" cis; obsecrantes per Patrem et Filium et Spiritum
" Sanctum, unum solum verum æternum Deum, reges,
" duces, principes, marchiones, comites et barones,

A.D. 1245. Council of Lyons. — Regulations issued respecting the Crusaders.

" aliosque magnates, necnon communia civitatum, villarum, et oppidorum, ut qui personaliter non accesserint, in subsidium Terræ Sanctæ competentem conferant numerum bellatorum cum expensis ad triennium necessariis, secundum proprias facultates, in remissionem suorum peccaminum; prout in generalibus literis, quas pridem per orbem terræ miserimus, est expressum, et ad majorem cautelam inferius exprimetur.

Nota de literis. Hæc enim omnia scribuntur[1] *anno gratiæ* MCCXXXIV.; *præponitur tamen sermo elegantissimus. Quære post mortem R*[*icardi*] *Marescalli.*

"Hujus igitur remissionis volumus esse participes non solum eos qui ad hoc naves proprias exhibebunt, sed illos etiam qui propter hoc opus naves studuerint fabricare. Renuentibus autem, si qui forte tam ingrati fuerint Domino Deo nostro, ex parte Apostolica firmiter protestentur, ut se sciant super hoc nobis in novissimo districti examinis die coram tremendo Judice responsuros; prius tamen considerantes, qua conscientia quave securitate comparere poterunt coram Dei Filio unigenito Jesu Christo, Cui omnia dedit Pater in manus, si Ei pro peccatoribus crucifixo servire renuerint in hoc negotio; quasi proprie sibi proprio, Cujus munere vivunt, Cujus beneficio sustentantur, quinetiam Cujus sanguine sunt redempti. Cæterum ex communi concilii approbatione statuimus, ut omnes omnino clerici, tam subditi quam prælati, vicesimam ecclesiasticorum proventuum
f. 190 *b.* usque ad triennium integre conferant ad subsidium
Offendiculum suspectum; iccirco contradictum est. Terræ Sanctæ, per manus eorum, qui ad hoc Apostolica fuerint providentia ordinati; quibusdam tamen religiosis exceptis, ab hac præstatione merito eximendis, illisque similiter qui, assumpto vel assumendo crucis signaculo, sint personaliter profecturi. Nos autem et fratres nostri sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales plenarie decimam persolvemus. Sciantque omnes, se ad hoc fideliter observandum per ex-

[1] This refers to the letter of Gregory IX., above, vol. iii., pp. 280–287.

" communicationis sententiam obligatos; ita quod illi
" qui fraudem super hoc scienter commiserint, senten-
" tiam excommunicationis incurrant. Sane quia justo
" judicio cælestis Imperatoris obsequiis inhærentes
" speciali decet prærogativa gaudere, crucesignati a col-
" lectis et talliis aliisque gravaminibus sint immunes;
" quorum personas et bona post crucem assumptam
" sub beati Petri et nostra protectione suscipimus;
" statuentes, ut sub archiepiscoporum et episcoporum ac
" omnium prælatorum ecclesiæ Dei defensione consis-
" tant, propriis nihilominus protectoribus ad hoc spe-
" cialiter deputandis, ita ut donec de ipsorum reditu
" vel obitu certissime cognoscatur, integra maneant et
" quieta. Et si quisquam contra præsumpserit, censura
" ecclesiastica compescatur. Si qui vero proficiscen-
" tium illuc ad præstandas usuras juramento teneantur
" astricti, creditores eorum, ut remittant eis præstitum
" juramentum et ab usurarum exactione desistant,
" eadem præcipimus districtione compelli. Quod si
" quisquam creditorum eos coegerit ad solutionem usu-
" rarum, eum ad restitutionem earum simili cogi
" animadversione mandamus. Judæos vero ad remit-
" tendas usuras per sæcularem compelli præcipimus
" potestatem; et donec illas remiserint, ab universis
" Christi fidelibus per excommunicationis sententiam
" eis omnino communio denegetur. His qui Judæis
" debita solvere nequeunt in præsenti, sic principes
" sæculares utili dilatione provideant, quod post iter
" arreptum, usquequo de ipsorum reditu vel obitu
" certissime cognoscatur, usurarum incommoda non
" incurrant, compulsis Judæis proventus pignorum,
" quos interim ipsi perceperint, in sortem, expensis
" deductis necessariis, computare; cum hujusmodi
" beneficium non multum videatur habere dispendii,
" quia sic solutionem prorogat, quod debitum non ab-
" sorbet. Porro ecclesiarum prælati, qui in exhibenda

A.D. 1245. Council of Lyons. — Regulations issued respecting the Crusaders.

A.D. 1245. Council of Lyons. — Regulations issued respecting the Crusaders.

" justitia crucesignatis et eorum familiis negligentes
" extiterint, sciant se graviter puniendos. Cæterum
" quia cursarii et piratæ nimis impediunt subsidium
" Terræ Sanctæ, capiendo et spoliando transeuntes ad
" illam et redeuntes ab ipsa, nos eos et principales
" adjutores et fautores eorum excommunicationis vin-
" culo innodamus, sub interminatione anathematis in-
" hibentes, ne quis cum eis scienter communicet in
" aliquo venditionis vel emptionis contractu, et injun-
" gentes rectoribus civitatum et locorum suorum, ut
" eos ab hac inquietatione revocent et compescant;
" alioquin, quia nolle perturbare perversos nihil aliud
" est quam fovere, nec caret scrupulo societatis oc-
" cultæ qui manifesto facinori desinit obviare, in
" personas et terras eorum per ecclesiarum prælatos
" severitatem ecclesiasticam volumus et præcipimus
" exerceri. Excommunicamus præterea et anathema-
" tizamus illos falsos et impios Christianos, qui contra
" ipsum Christum et populum Christianum Sarracenis
" arma, ferrum, et lignamina deferunt galearum; eos
" etiam, qui eis galeas vendunt vel naves; quique in
" piraticis Sarracenorum navibus curam gubernationis
" exercent vel in machinis [aut] quibuslibet aliis aliquid
" eis impendunt consilium vel auxilium, in dispendium
" Terræ Sanctæ. Ipsosque rerum suarum privatione
" mulctari et capientium fore servos censemus; præ-
" cipientes ut per omnes urbes maritimas diebus Do-
" minicis et festivis hujusmodi sententia publice inno-
" vetur, et talibus gremium non aperiatur ecclesiæ;
" nisi totum quod commercio tam dampnato percepe-
" rint, et tantundem de suo, in subsidium Terræ Sanctæ
" transmiserint; ut æquo judicio, in quo deliquerint,
" puniantur. Quod si forte solvendo non fuerint, sic
" alias reatus talium castigetur, quod in pœna ipsorum
" interdicatur audacia similia præsumendi. Prohibe-
" mus insuper omnibus Christianis et sub anathemate

" interdicimus, ne in terram Sarracenorum, qui partes " orientales inhabitant, usque ad quadriennium transmittant aut transvehant naves suas; ut per has " transfretare volentibus in subsidium Terræ Sanctæ " major navigii copia præparetur, et Sarracenis præ- " dictis subtrahatur auxilium, quod eis consuevit ex " hoc non modicum provenire. Licet autem torneamenta sint in diversis conciliis sub certa pœna generaliter interdicta, quia tamen hoc tempore crucis " negotium per ea plurimum impeditur, nos illa sub " pœna excommunicationis firmiter prohibemus usque " ad triennium exerceri. Quia vero ad hoc negotium " exequendum permaxime necessarium est, ut prin- " cipes et populi Christiani ad invicem pacem obser- " vent, sancta universali sinodo suadente, statuimus, " ut saltem per quadriennium in toto orbe Christiano " pax generaliter observetur; ita ut per ecclesiarum " prælatos discordantes reducantur ad plenam pacem " aut firmam treugam, inviolabiliter observandam. Et " qui forte adquiescere contempserint, per excommuni- " cationem in personas et interdictum in terras arc- " tissime compellantur; nisi tanta fuerit injuriarum " malitia, quod ipsi tali non debeant pace gaudere. " Quod si forte censuram ecclesiasticam vilipendant, " poterunt non immerito formidare, ne per auctorita- " tem ecclesiæ contra eos, tanquam perturbatores Cru- " cifixi negotii, sæcularis potentia inducatur. Nos " ergo, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum " Apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, ex illa, " quam nobis, licet indignis, Deus ligandi atque sol- " vendi contulit potestate, omnibus, qui laborem istum " in propriis personis subierint et expensis, plenam " suorum peccaminum, de quibus fuerint veraciter " corde contriti et ore confessi, veniam indulgemus, " et in retributione justorum salutis æternæ pollice- " mur augmentum. Eis autem qui non in personis " propriis illuc accesserint, sed in suis duntaxat ex-

A.D. 1245. Council of Lyons. — Regulationsissued respecting the Crusaders.

A.D. 1245. Council of Lyons.

" pensis juxta facultatem et qualitatem suam viros
" idoneos destinaverint, et illis similiter, qui licet in
" alienis expensis, in propriis tamen personis accesse-

Regulations issued respecting the Crusaders.

" rint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum.
" Hujus quoque remissionis volumus et concedimus
" esse participes, juxta quantitatem subsidii et devoti-
" onis affectum, omnes qui ad subventionem illius
" terræ de bonis suis congrue ministrabunt, aut circa

f. 191.

" prædicta consilium aut auxilium impenderint opor-
" tunum. Omnibus etiam pie proficientibus in hoc
" opere, sancta et universalis sinodus orationum et
" beneficiorum suorum suffragium impertitur, ut eis
" digne proficiat ad salutem. Amen."

Constitutiones.[1] *De sententia excommunicationis.*

Constitutions of the council of Lyons. Of those who have dealings with excommunicated persons.

" Ecclesiastica censura judices dampnabiliter abutun-
" tur, cum de matris ecclesiæ gremio ex alterius culpa
" indiscrete per eam attemptent evellere innocentes, ex
" qua illicite notatus non læditur, sed errante clavi,
" converti dicitur in dampnantem. Volentes igitur
" insolentiæ[2] talium obviare, constitutionem præsenti
" decreto sanccimus, ut judicum nullus excommunicato
" ab eodem participantes in locutione et aliis, quibus
" ligatur participans, excommunicatione minori ante
" commonitionem canonicam excommunicare præsumat;
" salvis constitutionibus contra illos legitime promul-
" gatis, qui in scelere præsumunt participare dampnato.
" Quod si ex locutione et aliis, quibus excommunicato
" participans labitur in minorem, notati majoris divina
" invaserit contempnendo, ut facilius revocetur ad ab-
" solutionis beneficium, satisfactione præmissa, miseri-
" corditer optinendum, poterit judex post commoni-
" tionem canonicam hujusmodi participantes eidem

[1] These are given from Matthew Paris by Mansi, xxiii., coll. 641–647. They differ somewhat from those given coll. 619–628.

[2] *insolentiæ*] Par. has *vel -er* above this, *i.e. insolertiæ.*

" consimili dampnare censura. Aliter[1] autem, in par- A.D. 1245.
" ticipantes excommunicatio non teneat; et proferentes Council of Lyons.
" pœnam legitimam poterunt formidare.

De contumacia absentis punienda.

" Eum qui super dignitate, personatu, vel beneficio Ecclesiastical suits may be determined in the absence of one of the parties.
" ecclesiastico optinendis cum alio litigat possessore,
" ob partis adversæ contumaciam, causa rei servandæ,
" in ipsius possessionem statuimus non mittendum, ne
" per hoc ad ea ingressus patere valeat vitiosus. Sed
" liceat in hoc casu, contumacis absentiam divina re-
" plente præsentia, etiam lite non contestata, diligenter
" examinato negotio, ipsum fine debito terminare.

Ut non impediatur litis contestatio per objectum exceptionis peremptoriæ, etc.

" Exceptionis peremptoriæ, seu defensionis cujuslibet Suits not to be hindered by certain objections.
" principalis cognitionem negotii continentis, ante litem
" contestatam, objectus, nisi de re judicata vel trans-
" acta vel finita excipiat litigator, litis fieri contesta-
" tionem non impediat nec retardet; licet dicat
" objector, rescriptum non fuisse obtentum, si quæ sunt
" impetranti opposita fuissent exposita deleganti.

Non committantur causæ judicibus delegatis, nisi in civitatibus vel locis famosis, ubi possit haberi peritorum copia.

" Expediendis causarum negotiis obscuritas est invisa, Causes not to be submitted to delegates, except in places where persons skilled in law can be found.
" personarum quoque claritas et locorum plurimum
" oportuna. Proinde præsenti decreto duximus pro-
" videndum, ne a sede Apostolica vel delegatis ipsius
" causæ aliquibus committantur, nisi personis quæ vel
" dignitate sunt præditæ, vel in ecclesiis cathedralibus

[1] *Aliter . . . formidare*] In the margin.

A.D. 1245. Council of Lyons. —

" seu aliis collegiatis venerabilibus constitutæ. Nec " alibi quam in civitatibus vel locis magnis et in- " signibus, ubi haberi valeat juris copia peritorum, " causæ hujusmodi agitentur. Judicibus vero, qui " contra hoc statutum ad alia loca alterutram partium " citaverint vel utramque, non pareatur impune, nisi " citatio de utriusque partis communi processerit " voluntate.

Actori qui contumax fuerit non dabitur citatio, nisi prius refundat et caveat defendendo literæ.

Prosecutors who do not appear at the time appointed to be fined.

" Actor qui venire ad terminum, ad quem adversa- " rium citari fecerat, non curaverit, venienti reo in " expensis propter hoc factis legitime condempnetur; " ad citationem aliam minime admittendus, nisi suffi- " cienter caverit, quod in termino debeat fideliter com- " parere.

Ut propter plures et diversas personales actiones non trahatur quis ad diversos judices.

Different judges not to be employed in the case of several actions between two persons.

" Dispendia litium æquitatis compendio volentes qua " possumus industria coartare, statutum felicis recor- " dationis Innocentii Papæ tertii super hoc editum " ampliantes, statuimus, ut si quis contra alium plures " personales movere voluerit quæstiones, non ad judices " diversos, sed ad unicos tantum, super omnibus causis " literas studeat impetrare. Qui vero contrarium fecerit " omni commodo careat literarum, nec processus valeat " habitus per easdem; alias reo, si eum per ipsas " fatigaverit, in expensis legitimis condempnandus. " Reum quoque, si eodem durante judicio actorem sibi " obnoxium dixerit reconventionis beneficio vel con- " ventionis, si literas contra reum impetrare maluerit, " de jure suo apud eosdem judices oporteat experiri, " nisi eos, ut suspectos, poterit recusare; simili pœna " qui contra fecerit puniendus.

Ut non compellatur quis comparere in judicio nisi in casibus in litera notatis.

A.D. 1245. Council of Lyons.

Parties to a suit not to be forced to appear in person before the judge.

"Juris esse ambiguum non videtur, judicem delega-
" tum, qui a sede Apostolica ad hoc mandatum non
" receperit speciale, jubere non posse alterutram par-
" tium coram ipso personaliter in judicio comparere;
" nisi causa fuerit criminalis sive pro veritate dicenda
" vel juramento calumpniæ faciendo, juris necessitas
" partes sibi jusserit personaliter præsentari.

De positionibus negativis quæ probari non possunt de officio judicis delegati.

Negative positions may be admitted.

"Statuimus ut positiones negativas, quæ probari non
" possunt nisi per confessionem adversarii, judices
" admittere possint, si æquitate suadente viderint ex-
" pedire.

Si eligat quis sub conditione vel alternatione vel incertis verbis, non valet.

Alternative or conditional votes in elections of bishops to be rejected.

" Cum actus legitimi dies et conditiones abhorreant
" sanctione legali, et inter legitimos actus electio pon-
" tificum celeberrimus habeatur; cum per eam inter
" eligentes et electum spiritualis matrimonii fœdera
" copulentur, in electionibus seu postulationibus vel
" scrutiniis, ex quibus jus oritur eligendi, vota con-
" ditionalia, alternativa, et incerta, reprobamus; sta-
" tuentes, ut hujusmodi votis pro non adjectis habitis,
" ex puris consensibus surgat electio.

Ut per generalem clausulam, scilicet quidam alii, *non trahantur in judicio ultra tres vel quatuor dietas.*

Limit of the clause *quidam alii.*

"In multis juris articulis, innumerositas[1] et infinitas[2]
" reprobatur. Et ideo provide duximus statuendum,

[1] *innumerositas*] vel numerositas, in the margin. C. has *numerositas.*

[2] *infinitas*] infirmitas, C.

A.D. 1245. Council of Lyons. f. 191 *b*.

" ut per generalem clausulam *quidam alii*, quæ frequenter in literis nostris inseritur, ultra tres vel quatuor dietas in judicio non trahantur. Statuentes ut si conservatores, quos plerisque concedimus, a manifestis injuriis et violentis defendere possint quos eis committimus defendendos, nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam possint extendere potestatem.

Ne aliquis impediat electiones vel postulationes.

The parties to appeals in cases of elections to appear in person before the Apostolick see.

"Statuimus, ut si aliquis electiones, postulationes, vel provisiones factas impugnat, in formam obiciens aliquid vel personam, et propter hoc ad nos appellari contingat, tam is qui opponit, quam qui defendit, et generaliter omnes quorum interest et quos causa contingit, per se vel per procuratores ad causas instructos[1] ad sedem Apostolicam a die objectionis iter arripiant infra mensem. Sed si pars aliqua non venerit post viginti dies, post adventum alterius expectata, in electionis negotio, non obstante cujusquam absentia, sicut de jure fuerit, procedetur. Hæc autem in dignitatibus, personatibus, et canonicis observari volumus et mandamus.

De pœna deficientium in probatione.

Punishment of those who fail in the proof of the charges they bring.

"Adicimus, ut qui non plene probaverit quod in forma proponit, ad expensas, quas propter hoc pars altera fecisse docuerit, condempnetur. Qui vero in probatione defecerit ejus, quod in personam obicit, a beneficiis ecclesiasticis triennio noverit se suspensum. Atque si infra illud tempus propria se temeritate ingesserit illis ipso jure perpetuo sit privatus, nullam super hoc de misericordia spem aut fiduciam habiturus, nisi manifestissimis constiterit documentis,

[1] *instructos*] instructas, B.

" quod ipsum a calumpniæ vitio causa probabilis et " sufficiens excuset. A.D. 1245. Council of Lyons.

De officio legati.

" Officii nostri debitum remediis invigilat subjecto- " rum. Quia dum eorum excutimus onera, dum scan- " dala removemus, nos in ipsorum quiete quiescimus " et fovemur in pace. Proinde præsenti decreto sta- " tuimus, ut ecclesiæ Romanæ legati, quantumcunque " plenam legationem optineant, sive a nobis missi " fuerint, sive suarum ecclesiarum prætextu legatio- " nis sibi vendicent dignitatem, ex ipsius legationis " munere conferendi beneficia nullam habeant potes- " tatem, nisi hoc specialiter duxerimus indulgendum. " Quod tamen in fratribus nostris legatione fungen- " tibus nolumus observari, quia sicut honoris præ- " rogativa lætantur, sic eos auctoritate fungi volumus " ampliori. Office of legates.

De restitutione spoliatorum.

" Frequens et assidua nos querela circumstrepit, quod " spoliationis exceptio nonnunquam in judiciis calump- " niose proposita causas ecclesiasticas impedit et per- " turbat. Dum enim exceptioni insistitur, appellationes " interponi contingit. Et sic intermittitur, et plerum- " que perimitur causæ cognitio principalis. Et præterea " nos, qui voluntarios labores appetimus, ut quietem " aliis præparemus, finem litibus cupientes imponi et " calumpniæ materiam amputari, statuimus, ut in civili- " bus negotiis [propter] spoliationis objectio[nem], quæ " ab alio quam ab actore facta proponitur, judex in " principali procedere non postponat. Sed si in civili- " bus ab actore, in criminalibus autem se spoliatum " reus asserat a quocunque, infra quindecim dierum " spatium post diem in quo proponitur, quod asseruit, " comprobabit; alioquin in expensis, quas actor interim The claim of spoliation not to be allowed to interfere with the course of suits.

A.D. 1245. Council of Lyons.

" ob hoc fecerit, judiciali taxatione præhabita, condempnetur; alias, si æquum judici visum sit, puniendus. Illum autem spoliatum intelligi volumus in hoc casu, cum criminaliter accusatur, qui tota substantia sua vel majori parte ipsius per violentiam se destitutum affirmat. Et secundum hoc loqui canones sano credendum est intellectu. Quia nec nudi contendere, nec in errore inermes opponere nos debemus. Habet enim spoliatus privilegium, ut non possit exui jam nudatus. Solet autem inter scholasticos dubitari, si spoliatus a tertia, de spoliatione contra suum accusatorem excipiat, an ei tempus a judice debeat indulgeri, infra quod restitutionem imploret; ne forte sic velit existere, ut omnem accusatorem eludat, quod satis æquitati consonum æstimamus. Et si infra tempus indultum restitutionem non petierit, et causam cum potuerit non perducat ad finem, non obstante spoliationis exceptione, deinceps poterit accusari. Ad hæc statuimus, ut rerum privatarum expoliatio agenti super ecclesiasticis, vel econtrario, nullatenus opponatur.

De accusationibus.

What is to be done when a defendant pleads excommunication.

"Pia consideratione statuit mater ecclesia, quod majoris excommunicationis exceptio in quacunque parte judiciorum opposita lites differat et repellat agentes, ut ex hoc magis censura ecclesiastica timeatur, communionis periculum evitetur, contumaciæ vitium reprimatur, et excommunicati, dum a communibus actibus excluduntur, rubore suffusi, ad humilitatis gratiam et reconciliationis effectum facilius inclinentur. Sed hominum succrescente malitia, quod provisum est ad remedium, tendit ad noxas. Dum enim in causis ecclesiasticis hæc frequentius exceptio per malitiam apponatur, contingit differri negotia, et partes fatigari laboribus et expensis. Proinde quia morbus iste quasi communis irrepsit,

" dignum duximus communem adhibere medelam. Si A.D. 1245. Council of Lyons.
" quis igitur excommunicationem opponat, speciem
" ipsius et nomen excommunicatoris exprimat; sciturus
" eam rem se deferri in publicam notionem, quam
" infra octo dierum spatium, die in quo proponitur
" minime computato, probare valeat apertissimis docu-
" mentis. Quod si non probaverit, judex in causa
" procedere non omittat, reum in expensis, quas actor
" ob hoc diebus illis se fecisse docuerit, præhabita
" taxatione, condempnans. Si vero postmodum in-
" stantia durante judicii, et probandi copia succedente,
" de eadem excommunicatione vel alia excipiatur ite-
" rum et probetur, actor in sequentibus excludatur,
" donec meruerit gratiam absolutionis optinere, his,
" quæ præcesserunt, nihilominus in suo robore dura- f. 192.
" turis. Proviso, ut ultra duas vices non proponatur
" hæc exceptio, præterquam si excommunicatio nova
" emerserit vel evidens et promta probatio super-
" venerit de antiqua. Sed si post rem judicatam talis
" exceptio proponatur, excusationem impediet; sed
" sententia quæ præcessit non minus robur debitum
" optinebit, eo tamen salvo, ut si actor excommuni-
" catus sit publice, et hoc judex noverit quandocunque,
" etsi hoc reus non excipiat, judex actorem ex suo
" officio repellere non postponat.

De sententia et re judicata.

" Cum æterni tribunal Judicis illum reum non habeat, Unjust judges to be suspended for a year. Ps. xxxvi. 33.
" quem injuste judex condempnat, testante propheta
" et dicente, *Nec dampnabit eum cum judicabitur illi;*
" caveant ecclesiastici judices et prudenter attendant,
" ut in causarum processionibus nihil vindicet odium,
" nihil favor usurpet, timor exulet, præmium et ex-
" pectatio præmii justitiam non evertat. Sed stateram
" gerant in manibus, lances appendant æquo libramine;
" ut in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præ-
" sertim in concipiendis sententiis et ferendis, præ

A.D. 1245. Council of Lyons.

" oculis habeant solum Deum, illius imitantes exem-
" plum, qui querelas populi tabernaculum ingressus ad
" Dominum referebat, ut secundum Ejus imperium
" judicaret. Si quis autem judex ecclesiasticus ordina-
" rius, seu etiam delegatus, famæ prodigus et proprii
" persecutor honoris, contra conscientiam et contra
" justitiam, in gravamen partis alterius, in judicio quic-
" quam fecerit per gratiam vel per sordes, ab execu-
" tione officii per annum noverit se suspensum, ad
" æstimationem litis parti quam læserit nihilominus
" condempnandus; sciturus, quod si suspensione du-
" rante dampnabiliter ingesserit se divinis, irregula-
" ritatis laqueo se involvetur secundum canonicas
" sanctiones, a quo non nisi per sedem Apostolicam
" poterit liberari; salvis aliis constitutionibus, quæ
" judicibus male judicantibus pœnas congerunt et in-
" fligunt. Dignum est etenim, ut qui in tot præsump-
" serit offendere, pœna multiplici castigetur.

De appellationibus.

Of appeals.

" Cordi nobis est lites minuere et a laboribus rele-
" vare subjectos. Sanccimus igitur, ut si quis in judicio
" vel extra super interlocutoria vel gravamine ad nos
" duxerit appellandum, causam appellationis in scriptis
" assignare deproperet, petat apostolos quos ei præ-
" cipimus exhiberi. In quibus appellationis causam
" judex exprimat. Et cum appellatio non sit admissa,
" vel si appellationi forsitan ex superioris reverentia
" sit delatum, post hoc appellatori secundum locorum
" distantiam et negotii qualitatem tempore prosecu-
" tionis indulto, si appellans voluerit, et principales
" petierint per se et per procuratores instructos, cum
" mandato ad agendum, rationibus, et munimentis ad
" causam spectantibus, accedant ad sedem Apostolicam
" sic parati; ut si nobis visum fuerit expedire, finito
" appellationis articulo, vel partium voluntate omissa,
" procedant in negotio principali quantum poterit et

" de jure debebit, his, quæ in appellationibus a diffi- A.D. 1245.
" nitivis sententiis interpositis antiquitas statuit, non Council of Lyons.
" mutatis. Quod si appellator quæ præmissa sunt
" non observet, reputabitur non appellans, et ad prioris
" judicis redibit examen, in expensis legitimis con-
" dempnandus. Si autem appellatus contempserit hoc
" statutum, in eum, tanquam contumacem, tam in
" expensis quam in causa, quantum a jure permittitur,
" procedetur. Justum est equidem, ut in eum jura
" consurgant,[1] qui jus, judicem, et partem elidit.

De sententia excommunicationis.

" Cum excommunicatio sit medicinalis, non mortalis, Of the sentence of excommunication.
" disciplinans, non eradicans, dum tamen in quem lata
" fuerit non contempnat; caute provideat judex eccle-
" siasticus, ut in ea ferenda ostendat se prosequi quod
" corrigentis est et medentis. Quisquis ergo excom-
" municat, in scriptis proferat et causam expresse
" conscribat, propter quam excommunicatio proferatur.
" Exemplum vero scripturæ hujusmodi teneatur ex-
" communicato tradendum infra mensem post diem
" sententiæ, si fuerit requisitus; super qua requisi-
" tione fieri volumus publicum instrumentum, vel
" literas testimoniales confici, sigillo auctentico consig-
" natas. Si quis autem judicum hujus constitutionis
" temerarius violator existat, per mensem unum ab
" ingressu ecclesiæ et divinis noverit se suspensum.
" Superior vero, ad quem recurritur, sententiam ipsam
" sine difficultate relaxans, latorem excommunicationis[2]
" ad expensas omnes et interesse condempnet, et alias
" puniat animadversione condigna; ut pœna docente
" discant judices, quam grave sit excommunicationum
" sententias sine maturitate debita fulminare. Et hæc

---

[1] *consurgant*] Par. has *vel in-* in the margin. C. has *insurgant*.

[2] *excommunicationis*] excommunicato, B.

A.D. 1245. Council of Lyons.

" eadem etiam in suspensionis et n iterdicti sententias
" volumus observari. Caveant autem prælati et ju-
" dices universi ne prædictam suspensionis pœnam
" incurrant. Quoniam si contigerit eos sic suspensos
" divina officia exequi sicut prius, irregularitatem non
" effugient juxta canonicas sanctiones; super qua non
" nisi per summum pontificem poterit dispensari.

De eodem.

Regulations for excommunicated persons in certain cases.

" Solet autem a nonnullis in dubium revocari, an
" cum aliquis per superiorem absolvi postulat ad caute-
" lam, dum in se latam excommunicationis sententiam
" asserit esse nullam, sine contradictionis obstaculo,
" munus debeat ei absolutionis impendi; et ante
" absolutionem hujusmodi, qui se offert in judicio
" probaturum se post appellationem legitimam in ex-
" communicatione notatum, vel intolerabilem errorem
" in sententia fuisse patenter expressum, sit in cæte-
" ris, excepto probationis illius articulo, evitandus. In
" prima igitur dubitatione sic statuimus observandum,
" ut petenti absolutio non negetur; quamvis in hoc
" excommunicator vel adversarius se opponat, nisi eum
" excommunicatum pro manifesta dicat offensa; in quo
" casu terminus tantummodo octo dierum indulgebitur
" sic dicenti; ut si probaverit, quod opponit, nec re-
" laxetur sententia, nisi prius sufficiens præstetur
" emenda, vel competens cautio, de juri parendo, si
" offensa dubia proponatur. In secunda vero quæstione
" statuimus, ut si is qui ad probandum admittitur,
" pendente probationis articulo, etiam cæteris, quæ ut
" actor in judiciis acceptaverit, interim evitetur, extra
" judicium vero, in officiis, postulationibus, et elec-
" tionibus, et aliis legitimis actibus nihilominus ad-
" mittatur."

Prædictorum commendatio et de crucis negotio.

A.D. 1245. Council of Lyons.

Cum autem hæc statuta ad notitiam audientium pervenissent, in conspectu omnium sapientium placuerunt. Et in hoc tam favorem quam gratiam dominus Papa promeruit universorum. Veruntamen quædam eorum ante concilium, quædam durante concilio, quædam vero post concilium sunt statuta. De crucis vero negotio nonnulla sunt in concilio salubriter et prudenter constituta; sed cum de contributione pecuniæ facta fuit mentio, contradictum fuit domino Papæ in facie, maxime propter hanc adjectionem, "Conferant "subsidium per manus eorum, qui ad hoc Apostolica "fuerint providentia ordinati;" quia multotiens ac multipliciter conqueruntur fideles ecclesiæ, se de pecunia sua Terræ Sanctæ in auxilium contributa per Romanam curiam fuisse defraudatos. Cætera vero fideliter ac salubriter ordinata, auribus et cordibus fidelium placentia, anno Domini MCCXXXIV. per Papam G[regorium] verbo ad verbum sunt conscripta. Affirmavitque Papa hæc omnia, maxime autem quæ de principe statuit, se irrevocabiliter observaturum.

f. 192 *b*.

General approbation of these statutes.

Objection to the contribution for the crusade.

Require gesta anni MCCXXXIV. *et invenies sermonem elegantissimum, a Papa G[regorio] compositum.*

Hæc autem cum intellexisset Thadæus, ab imo trahens suspiria, ait, "Intelligo nullum remedium "patere discrimini." Ejulansque et flens subintulit, "Vere dies ista dies iræ," sicut antea dixerat, cum ad concilium plenum omnes prælati candelas suas accensas inclinarent et extinguerent, excommunicatum Frethericum deponentes. Et in calce sermonis adjunxit, "Ex hoc tempore cantabunt hæretici, reg-"nabunt Chorosmini, et insurgent Tartari." Et hæc nuntiaturus ad dominum suum est reversus. Dominus autem Papa omnibus in propatulo ait, "Quod meum "est feci, faciat et prosequatur super his Deus quod "voluerit."

Et ille idem in hoc concilio a Papa I[nnocentio] quarto, quasi recens resumptus est [above, vol. iii. p. 280].

Grief of Thaddæus of Sessa.

A.D. 1245. *Frethericus hæc audiens seipsum coronans Papæ improperavit.*

Action of Frederick II. on hearing of his deposition.

Cum autem hæc audivisset Frethericus, vix se præ indignatione capiens, in vehementissimam iram excanduit. Torvoque vultu omnes circumsedentes aspiciens intonuit, dicens; "Abjecit me Papa iste in "sinodo sua, privans me corona mea. Unde tanta "audacia? unde talis temeraria præsumptio? Ubi- "nam sunt clitellæ meæ, thesaurum meum portatilem "continentes?" Et cum allatæ fuissent, et coram eo [ejus] jussu reseratæ, ait; "Vide sinam sunt amissæ "coronæ meæ." Repertam igitur unam imposuit capiti suo. Et coronatus erexit se, et minacibus oculis, voce terribili, et insatiabili corde, dixit in propatulo; "Non adhuc coronam meam perdidi, nec Papali im- "pugnatione vel sinodali concilio sine cruento perdam "certamine. Ad tanta prorumpet fastigia vulgaris "superbia, ut me præcipuum principem, quo non est "major, immo cui nec est par, ab apice dignitatis "imperialis valeat præcipitare? In hoc tamen condi- "tio mea melioratur. In aliquo tenebar illi obedire, "saltem venerari. Nunc autem ab amore et venera- "tione necnon et ab omnimodæ pacis absolvor ad- "versus Papam obligatione." Ex tunc igitur efficacius et vigilantius, ut dominum Papam gravaret, in thesauris, consanguineis, et amicis dampna et injurias irrogavit.

His intention of marrying Gertrude of Austria. She refuses, while he is excommunicate.

Cogitavit igitur, ut partem suam magis roboraret, filiam[1] [ducis][2] Austriæ sibi matrimonio copulare. Et ad hoc consummandum, sollempnes nuntios destinavit et festinos ad ducem. Quod cum ad notitiam puellæ pervenisset, amplexus et nuptias ipsius F[retherici], donec absolveretur, constanter refutavit. Hoc autem cum pater approbasset et dicto F[retherico] nuntiasset, erubuit spretus ab utroque. Sed tamen induratus,

[1] See above, p. 440, note [1]. | [2] *ducis*] from C.

volens avertere[1] corda regum et principum tam a de- A.D. 1245.
votione quam veneratione ecclesiæ et prælatorum, præcipue domini Papæ, scripsit epistolam quandam nimis reprehensibilem; in ea enim virosum[2] propositum suum, quod diu occultaverat, evomuit.

Epistola Fretherici ad regem Angliæ missa et singulos Christianos principes.

"Frethericus, etc. regi Angliæ, etc. Illos felices de- Letter of Frederick II. to Henry III. and other princes.
" scribit antiquitas, quibus ex alieno præstatur cautela
" periculo. Status enim sequentis firmatur ex prin-
" cipio præcedentis. Et ut impressionem cera recipit
" ex sigillo, sic humanæ vitæ formatur mortalitas ab
" exemplo. Hanc utinam felicitatem vestra serenitas an-
" ticipasset;[3] et qua[4] cautelæ sollertia vobis, o Christiani
" reges, ex nostræ majestatis nimia læsione relinquimus,
" nobis potius alii reges et principes læsi humiliter[5]
" reliquissent. Porro, qui clerici nunc censentur, pa-
" trum elemosinis impinguati, filios opprimunt donato-
" rum. Ipsique nostrorum filii subditorum, paternæ
" conditionis obliti, nec imperatorem nec regem aliqua
" veneratione revereri dignantur, quotiens in patres
" Apostolicos ordinantur. Quod autem ex circumlocu-
" tionibus nostris innuitur, ex Innocentii Papæ quarti
" præsumptione comprobatur. Qui vocata sinodo, ut
" asserit, generali, contra nos, nec citatos nec super
" aliqua fraude vel pravitate convictos, ausus est sen-
" tentiam depositionis statuere, quam præter omnium
" regum enorme præjudicium non poterat stabilire.
" Quid enim vobis singulis regibus singulorum regno-
" rum a facie talis principis sacerdotum timendum
" non superest? si nos et principum electione sollempni
" et approbatione totius ecclesiæ, dum cleri fide ac
" religione vigebant,[6] imperiali diademate divinitus in-

[1] *avertere*] advertere, C.
[2] *virosum*] vitiosum, C.
[3] Par. has *vel præoptasset* in the margin.
[4] *qua*] quam, C.
[5] Par. has *vel si-, i.e. similiter*, between the lines. C. has *similiter*.
[6] *vigebant*] vigebat, B.

A.D. 1245. Letter of Frederick II. to Henry III.

" signitos, et alia regna nobilia magnifice gubernantes, " ille deponendos aggreditur; cujus quoad temporalium " detrimenta non interest in nos aliquid exercere " rigoris, etiam si causæ legitimæ probarentur. Verum, " quos sacerdotalis sic infestat abusio potestatis et a " summo conatur præcipitare deorsum, nec primi " sumus nec ultimi. Et hoc quidem vos facitis obe- " dientes simulatoribus sanctitatis, quorum sperat am- Job xl. 18. " bitio, quod totus *Jordanis influat in os suum.* O si S. Luc. xii. 1. " vestræ credulitatis simplicitas *a* scribarum et *Pha-* " *risæorum fermento, quod est hypocrisis,* juxta Sal- " vatoris sententiam, sibi curaret *attendere,* quot illius " curiæ turpitudines execrari possetis, quas honestas et " pudor prohibet recitare! Sane redditus copiosi, quibus f. 193. " ex plurium depauperatione regnorum ditantur, quem- " admodum ipsi nostis, ipsos faciunt insanire. Apud " vos Christiani[1] mendicant, ut apud nos Paterini " manducent. Ibi vestrorum domos obruitis, ut hic " adversariorum vestrorum oppida construatis. Sic de " vestris decimis et elemosinis tales pauperes Christi " sustentati, qua beneficii recompensatione, qua saltem " gratitudinis exhibitione, se præbent obnoxios? Quanto " manus largiores extenditis, tanto non solum manus, " sed etiam cubitos avidius apprehendunt, suo nos " laqueo detinentes, sicut aviculam, quæ, quanto ad " evasionem fortius nititur, firmius alligatur. Hæc " vobis ad præsens scribenda curavimus, insufficienter " exprimentia[2] votum nostrum. Cætera vero secretius " intimanda; videlicet in quos usus divitias pauperum " expendat prodigalitas avarorum. Quid super im- " peratione conceperimus obligando, quam per magnos [a] *Verbum reprehensibile.* " mediatores intendimus, ut inter nos et ecclesiam " saltem pax superficialiter[a] reformetur? Quid de *Hic innuit quod conculcato eo* " regum communibus specialibusque negotiis disponere " proponamus? quid super insulis Oceani fuerit ordi-

[1] Par. has *vel peregrini* in the margin.

[2] *exprimentia*] exprimenda, B.

" natum? quid contra principes universos quibusdam
" consiliis, quæ nos et quæ nonnullos, quos habemus
" ibidem familiares et subditos, licet clandestina, latere
" non possunt, illa curia machinetur? Quantis viribus
" quot virorum, qualiter instructorum ad bella in hoc
" ipso vere quod instat, omnes illos, qui modo nos
" opprimunt, opprimere posse speremus, etsi se nobis
" totus mundus[b] opponeret? Quicquid fideles nostri
" latores præsentium vobis retulerint, certe credatis, et
" acsi sanctus Petrus jurasset, firmissimum reputetis.
" Nec vobis, petimus, videatur, quod per latam in nos
" sententiam papalem nostræ magnitudinis majestas
" aliquatenus incurvetur. Habemus enim conscien-
" tiæ[c] puritatem, ac per consequens Deum nobiscum,
" Cujus testimonium invocamus. Quia semper fuit
" nostræ intentio voluntatis, clericos cujusque ordinis
" ad hoc inducere, et maxime maximos, ut tales per-
" severarent in fine, quales fuerunt in ecclesia primitiva,
" Apostolicam vitam ducentes, humilitatem Dominicam
" imitantes. Tales namque clerici solebant angelos
" intueri, miraculis choruscare, ægros curare, mortuos
" suscitare; et sanctitate, non armis, sibi reges et
" principes subjugare. At isti, sæculo dediti, deliciis
" debriati, Deum postponunt; quorum ex affluentia
" divitiarum religio suffocatur. Talibus ergo subtra-
" here nocentes divitias, quibus dampnabiliter oneran-
" tur, opus est caritatis. Ad hoc vos et omnes prin-
" cipes una nobiscum, ut cuncta superflua deponentes,
" modicis rebus contenti, Deo deserviant, debetis
" diligentiam adhibere."

A.D. 1245. Letter of Frederick II. to Henry III.

curia Romana audacter alios principes conculcandos aggredietur.

[b] *Verbum nota quod F[retherius] præest Tartaris et Corosminis.*

[c] *Operibus credite. Propositum antiquum.*

Fama Fretherici diatim deterioratur.

Hæc cum ad Christianissimos Francorum et Anglorum reges nuntiata pervenissent, patuit luce clarius ipsis et eorum magnatibus, quod Frethericus libertatem ac nobilitatem ecclesiæ, quam ipse nunquam auxit, sed magnifici antecessores ejus malo grato suo stabilierunt,

This letter injures his fame.

A.D. 1245. toto conamine studuit annullare; et de hæresi per idipsum se reddens suspectum, merito omnem quem hactenus habebat in omni populo igniculum famæ propriæ impudenter et imprudenter extinxit. Reges tamen memorati, quia muliebre videretur et inhonestum, statim infestare quem prius protexerant, non sine murmure siluerunt adhuc dissimulantes. Ac per hoc domini Papæ conditio meliorata respiravit.

Dangers from the other side, the abuse of Papal authority.

Unum[1] insuper omnes angebat tam principes quam prælatos vulnus angustiæ, futura pericula ratione prævia ponderantes; eo quod etsi dignus multipliciter fuerit Frethericus deprimi et omni honore privari, tamen si eum, Deo juvante, auctoritas Papalis irrestaurabiliter deponeret, Romana ecclesia, gratia Dei abutens, in posterum in tantam elationem intolerabilem sullevaretur, quod principes catholicos insontes et justos et præcipue prælatos quavis levi causa vel deponeret, vel deponere probrose comminaretur, loquendoque sublimia gloriandoque dicerent Romani, licet a plebea stirpe procreati, "Nos ipsum maximum Fre-"thericum conculcavimus, et quis es tu, qui nobis "temere credis resistere?" Et ita provocati nobiles contra eos levabunt calcaneum, Deoque vindice auctoritas Romana poterit deperire.

Quod totus conatus procuratorum universitatis Anglicæ ad nullum effectum, immo despectum, redactus est.

The English grievances not redressed.

Expectantibus autem universitatis Anglicanæ procuratoribus, videlicet comite R[ogero] Bigod cum suis consortibus prænominatis, placabile domini Papæ, prout promiserat, responsum, tandem expressum est quod postulata ad votum non reportarent. Irati igitur nimis procuratores memorati recesserunt cum comminatione, terribiliter jurantes, se nunquam tributum Romanæ

Threats of the English proctors on their

[1] This paragraph is in the margin.

cupiditati omni sæculo detestabili soluturos nec solvere permissuros, vel amplius reddituum ecclesiarum, præcipue quarum nobiles regni esse patroni dinoscuntur, proventus extorqueri non passuros. Veruntamen dominus Papa, animo patienti et oculis conniventibus hæc omnia dissimulando pertransiens, tempus rigidius agendi, respirante prosperitate, tacitus expectavit. Misit igitur ad singulos episcopos Angliæ, præcipiens districtissime, ut quilibet eorum illi cartæ detestabili, quam lacrimabilis memoriæ rex Angliæ Johannes, reclamante archiepiscopo Cantuariensi Stephano, infeliciter confecit de tributo, signum suum appenderet, ut magis roborata perpetuaretur. Quod ipsi episcopi timore inexcusabiliter effeminati non sine enormi regis et regni, proh dolor! fecerunt præjudicio. Unde cum dominus rex hoc audisset, in maximam iram excandens, juravit, quod etsi[1] episcopi turpiter sint incurvati, ipse firmiter staret pro regni libertate; nec unquam dum vitales carperet auras, censum sub nomine tributi curiæ Romanæ persolveret.

A.D. 1245. leaving the council.

Dubium.

The Pope requires the English bishops to sign the charter of tribute.

Anger of the king.

Porro episcopus Londoniensis F[ulco], ultimus et invitus, *in arcum pravum versus*, signum suum dictæ cartæ apponens, minus aliis meruit reprehendi. Simili quoque modo cuidam amplæ cartæ transcriptæ verbo ad verbum secundum cartam bulla Papali communitam, de sententia depositionis in imperatorem F[rethericum] lata, apposuerunt omnes prælati signa sua, tam ad majorem roborationem quam memoriam sempiternam. Et sic soluto concilio, qui convenerant cum benedictione ad propria remearunt, præter quos specialia negotia, quæ Papa usque post concilium suspenderat, detinebant.

Ps. lxxvii. 57.

Solvitur concilium.

Mandatum domini Papæ ad capitulum Cisterciense.

Hæc autem mundi volubilitate secum rapiente, abbates diversorum climatum Cistercienses capitulum suum, instante exaltatæ Crucis sollempnitate, sicut moris

f. 193 *b.* General chapter of the Cistercians, 14 Sept.

[1] B. ins. *et.*

A.D. 1245. est, catervatim adierunt. Et cum ad capitulum generaliter convenissent, mandatum domini Papæ susceperunt. Cujus tenor fuit hic:

Letter of the Pope to the Cistercians in defence of his deposition of the emperor.

"Noverit universitas vestra statum ecclesiæ formi-
" dabiliter periclitantem precum instantia solito vigi-
" lantius indigere. Subest enim urgens causa, quæ
" toti Christianitati terribiliter comminatur. Nec cura-
" bimus de cætero gladio uti materiali, sed tantum
" spirituali, contra Frethericum aliquando Romanorum
" imperatorem, validum ecclesiæ Christi et obstinatum
Ps. lxii. 12. " inimicum. *Obstructum est os loquentium iniqua.*
" Non vos moveant imperitorum et veritatis ignarorum,
" precamur, obloquia; ut [a] no[bi]s quasi præcipitanter
" et absque deliberato fratrum et multorum peritorum
" moroso consilio contra ipsum F[rethericum] fuerit
" sententiatum. Non enim meminimus unquam cau-
" sam cum tanta deliberatione et diligenti examinatione
" fuisse excussam, et peritorum ac sanctorum mentibus
" libratam extitisse; adeo quod in secretis aliqui fra-
" trum induerunt personam advocati pro ipso, aliqui
" autem econtra personam adversantis, ut ex objecti-
" onibus et responsionibus inquirentium et disputan-
" tium, ut solet in scholis, causæ veritas radicitus hinc
" indeque discuteretur. Nec aliquam viam invenimus,
" sine Dei injuria et gravi ejus offensa et ecclesiæ
" ejusdem læsione et nostrarum conscientiarum vul-
" nere, aliter procedendi quam ut processimus, licet
" inviti et ejusdem læsoris miseriæ condolentes. Parati
" igitur sumus in hac causa et pro illa usque ad
" mortem stare; et pro ea et in ea tam omnes fratres
" nostri quam nos mori, immutabiliter pro causa Dei
" et ejus ecclesiæ dimicantes."

Their prayer for the safety of the church.

Hæc postquam ad audientiam totius capituli et universorum fratrum plenius pervenerunt, partem Fretherici detestantes mirabiliterque Papali parti inclinantes, Deum deprecabantur, ut ecclesiam Suam, quam supra firmam petram stabilivit, etsi labare, labi nullatenus sineret in æternum.

De fortuitis casibus guerræ quæ apud Gannok dum ibidem rex moraretur contigerunt. A.D. 1245.

Octavo autem kalendas Octobris cum dominus rex [esset] in inferioribus Walliæ confiniis,[1] montium Snaudene interfluenti flumine, jam fere duos menses commorans in construendo castro, situ et mœniis inexpugnabili, quidam nobilis de exercitu domini regis, volens amicos super hoc sollicitos certificare, sic scripsit eis: Letter from an officer in the royal army, with an account of the Welsh campaign.

" Salutem. Dominus rex cum exercitu suo moram facit " apud Gannoc, ad quoddam castrum firmandum, quod " jam ibidem firmatur fortissimum; et nos circa illud " in tentoriis nostris habitamus *in vigiliis, jejuniis,* 2 Cor. xi. " orationibus, *in frigore et nuditate.* In vigiliis, propter 27. " timorem Walensium subito et de noctibus in nos " irruentium. In jejuniis, propter defectum victualium, " quia panis oboli valet quinque denarios. In ora- " tionibus, ut cito incolumes et indempnes revertamur " ad propria. In frigore et nuditate, quia domus " nostræ lineæ sunt, et robis caremus hiemalibus. " Est autem quoddam brachium marinum parvum as- " cendens et descendens sub castro prædicto, ubi nos " manemus, tanquam portus; ubi naves sæpe venerunt " in mora nostra, victualia deferentes de Hybernia et " de Cestria; et illud brachium est inter nos et " Snoudunam, ubi Walenses habitant nunc; et continet " tantum in latitudine quantum jacit arcubalista, " quando mare plenum est. Die autem Lunæ proxima Sept. 25. " ante festum Sancti Michaelis post nonam, contigit A ship arrives " quandam navim de partibus Hyberniæ advenire, with pro- " nobis venalia portans victualia, ad introitum portus. visions. " Quæ cum improvide regebatur, in sicco remansit " retracto mari, in ripa scilicet ulteriori versus Wa- " lenses, sub castro nostro prædicto. Ipsi igitur Wa- " lenses accurrentes obsederunt eam in sicco. Et nos " ex citeriori ripa hoc videntes, misimus ultra aquam

[1] *confiniis . . . flumine*] Written over an erasure.

A.D. 1245. Losses of the English in their endeavours to save it.

" per batellos trecentos Walenses marchisios nostros de " Cestressira et Saleposbiressira, et cum illis arcubalis- " tarios et milites armatos, ad dictam navem defenden- " dam. Quod videntes Walenses, ad solita silvarum et " montium sua sibi nota receptacula raptim sese contu- " lerunt. Et nostri milites concomitantibus nostris, eos " insequentes per spatium duarum leucarum, multos, licet " pedes fuissent quia equos trans aquam non duxerant " secum, de Walensibus vulnerarunt et interfecerunt. " Nostri igitur reversi, quasi de hostibus triumphantes, *Avara protervitas et dampnosa nimis.* " velut avidi et egentes, prædis, rapinis, et incendiis in- " tendentes in partibus ultra aquam, inter cætera pro- " phana unam abbatiam de ordine ordinis Cisterciensis,[1] " Abercukunam [2] omnibus bonis, etiam calicibus et " libris, irreverenter deprædantes, officinas ejusdem com- " busserunt. Interim Walenses ululatu clamoso mul- " titudinem de suis maximam congregantes, nostros " subito prædis pessime adquisitis oneratos et peccatis " involutos invadentes, multos ex nostris fugaverunt, " vulnerarunt, et trucidarunt, infeliciter ad navem *Submersio.* " fugiendo revertentes. Quidam autem ex nostris, " malentes fluctibus involvi et mori submersi quam " arbitrio inimicorum interfici, se ultro marinis undis " perituri commiserunt. Milites quoque nostros vi- " vos ceperunt incarcerandos. Sed audito quod nos " quosdam de suis nobiles, et præcipue filium Odonis " Naveth, juvenem elegantissimum et strenuissimum, " interfecimus, et illi nostros suspenderunt, decapi- " tantes et horribiliter dilacerantes; et tandem misera " cadavera membratim in flumen projecerunt, eorum " sceleratam avaritiam [detestantes], dum ecclesiæ, " præcipue religiosorum, minime pepercerunt.

Strages. " Ceciderunt autem in illo conflictu ex nostris de " familia Ricardi comitis Cornubiæ quidam strenui

---

[1] *Cisterciensis*] Cestr, B., Cistercienci, C. The word is in the margin. It is not in C.

[2] *Abercukunam*] *i.e.* Aberconway.

" milites; dominus Alanus Buscel, dominus Adam de A.D. 1245.
" Moia, dominus Galfridus Esturmy, et quartus f. 194.
" quidam Guasco arcubalistarius Reymundus, de quo Names and number of the slain.
" sæpe rex ludere consuevit. Servientium autem qui
" mortui sunt, præter mersos, circiter centum; de
" Walensibus autem totidem vel amplius. Interim
" autem erat in navi, quam viriliter defendebat, do-
" minus Walterus Biset cum suis, usque circa mediam
" noctem, in continuo bello contra Walenses acriter
" undique invadentes. Et nisi habuissent nostri limbos
" navis pro muro, omnes in manus hostium corruissent.
" Tandem ascendente mari, et fluctuante navi, jam
" inaccessibili, se retraxerunt Walenses, dolentes quod
" erepti sunt nostri de manibus eorum. In navi autem
" erant sexaginta dolia vini, præter alia multum de-
" siderata et oportuna victualia, quibus tum privaba-
" mur. Mane autem facto et aqua retracta, redierunt
" Walenses alacriter, credentes occupasse nostros in
" navi. Sed Deo providente, de nocte, dum plenum
" erat mare, per batellos nostros, ante adventum
" Walensium, ad nos venientes evaserant, navim solam
" relinquentes. Accedentes igitur Walenses fere totum
" vinum asportabant, et alia quæ in ea invenerunt;
" et recedentes ascendente mari, et navem incende-
" runt et dissiparunt, et combusta est navis medietas.
" Et salvata est alia pars cum septem doliis, quam ad
" ripam traximus citeriorem. Dum autem moram
" traximus in exercitu, multis indigentes, frequenter
" armati exivimus, multis expositi, ut necessaria ad-
" quireremus, periculis, multas Walensium insidias et
" assultus sustinentes, dampna perpessi et dampna sæ-
" pius fortuitis belli casibus hostibus inferentes. Uno
" autem [bello] fere centum capita decollatorum ad
" castra retulimus triumphantes. Facta est circa illud *Defectus victualium.*
" tempus tanta victualium penuria, tanta omnium
" necessariorum caristia, quod jacturam tam hominum
" quam equorum incurrimus irrestaurabilem. Erat

A.D. 1245. Distress of the army.

" autem hora qua non erat vinum in tota domo regis, " vel etiam exercitu, præter unum solum dolium; una " summa frumenti viginti solidis, bos pascualis tribus " aut quatuor marcis, gallina pro octo denariis com- " parabatur. Contabuerunt igitur homines et equi, et " inedia multi consumpti perierunt."

Dominus Papa ex mandato regis Francorum, qui colloquium cum eo habere voluit, se contulit Cluniacum.

Interview between Innocent IV. and Louis IX. at Cluny, 30 Nov.

Sub ejusdem anni spatio, dominus Papa ex mandato regis Francorum, volentis habere cum ipso colloquium, se contulit Cluniacum. Sed non est ulterius in Franciam progredi permissus. Et circa festum Sancti Andreæ, venit ad eum ibi rex Francorum, qui eundem regem jam quindecim diebus expectaverat, et simul secretissimum tenuerunt consilium, nullo præter eos conscio, dominus Papa et dominus rex Francorum et mater ejusdem domina Blanchia, septem diebus. Creditur tamen veracissime, quod tractatum habuerunt de pace inter ecclesiam et imperium, et qua via pacis honorificæ possit inveniri. Quia firmum propositum habuit rex iter Jerosolimitanum arripere cum multis aliis Francorum nobilibus, jam tam pro rege quam pro Deo cruce signatis. Nec poterant per mare [neque] per terras dicti imperatoris, nisi plene ecclesiæ pacificaretur, sine totius Christianitatis discrimine, transire. Et si possent, non expediret Christo in Terra Sancta militare, relicta in climate Christianorum post terga inter tam dignas personas seditione. Præterea credebatur certissime, quod tractabatur de pace inter Francorum et Anglorum reges reformanda, vel saltem treugis prolongandis, ut sua tutior fieret peregrinatio. Hoc siquidem finito parlamento, recessurus rex cepit diem parlamenti cum domino Papa in quindena Paschæ, ubi procurabitur Fretherici dicti imperatoris præsentia.

Machinatio nociva contra regem Angliæ ut timetur.

Inde se contulit dominus rex Francorum ad civitatem Masticonensem, quæ cum toto ejus comitatu in eodem anno in ipsius devenit ditionem, hoc modo. Cum devoluta esset hæreditas illa ad comitissæ[1] Masticonensis possessionem, significavit regi Francorum, quod totum jus suum libenter venderet ipsi; proposuit enim habitum assumere religionis. Quod cum rex acceptans emisset pro immensa pecunia, ipsa comitissa omnem ipsam pecuniam in usus pauperum et alios pios usus expendit; et cito post habitum religionis in domo sanctimonialium, quam domina Blanchia apud Pontesiam fundavit, assumens, exemplum memorabile humilitatis omnibus nobilibus, maxime mulieribus, dereliquit.

A.D. 1245. Louis IX. goes to Macon. The countess of Macon sells Macon to Louis IX., and takes the veil at [Maubisson near] Pontoise.

Obiit Reimundus comes Provinciæ, pater reginarum Anglorum et Francorum.

Circa illa tempora comes Provinciæ Reimundus, qui rota fortunali circumvolutus stuporem mundo de progenie sua sexus feminini inauditum sæculis dereliquit, naturæ debita concessit.[2] Qui in extremis verbis, juniori filiæ[3] suæ comitatum suum pro testamento dereliquit. Quod cum rex Francorum cognovit, misit quingentos milites electos, armis et omnibus necessariis communitos, ad accipiendum seisinam comitatus Provinciæ, ratione primogenitæ filiæ comitis Provinciæ, quam sibi matrimonio copulaverat; cassum reputans et inane et quasi injuriosum dicti comitis testamentum. Rex autem Angliæ, de morte comitis Provinciæ certificatus, elemosinarum largitione et orationum devotione, cum multorum cereorum accensione et campanarum strepitu, exequias pio affectu prosequebatur; summopere prohibens ne quis mortem comitis memorati reginæ, ne contristaretur, nuntiaret.

Death of Raymond Berenger IV., count of Provence. His will. Louis IX. takes possession of Provence.

[1] Alix, daughter of William V., count of Macon, wife of Jean de Braine.

[2] His sword, shield, and spear, inverted, are in the margin.

[3] Beatrice, afterwards married to Charles of Anjou. See above, pp. 404, 405.

A.D. 1245. *Rex depopulata parte Walliæ quæ Engleseie dicitur, disponit in Angliam redire.*

Henry III. leaves Gannoch, 29 Oct.

In crastino autem Apostolorum Simonis et Judæ, rex non valens neque volens amplius moram apud Gannoch præ victualium inopia et hiemis instantia continuare, post moram circiter decem hebdomadum, firmato et provide communito castro suo quod firmaverat, in Angliam, ut respiraret exercitus suus, redire disponit. Securus enim erat de hostium suorum, videlicet Walensium, exterminio irrestaurabili. Hyberni-

Anglesey laid waste by the Irish.

enses enim in adventu suo totam Engleseiam, quæ est Walensium nutrix et refugium, vastaverant, et in recessu, si quid residuum fuerat, in ore gladii trucidarunt et in favillam redegerunt, ita quod omnia quasi in incultam eremum redegerunt. Rex insuper puteos fecerat

f. 194 *b.*

salinarum de Witz obturari et everti. Et ne possent

The Welsh kept under by famine.

a conterminis provinciis alimenta per emptionem, commercium, vel rapinam, vel amicitiam, consanguinitatem, vel affinitatem Walenses, ut solebant aliquando etiam in tempore guerræ, adipisci, fecit rex omnes terræ illius incolas et suæ ditioni subjacentes ita depauperari et victualibus maxime spoliari, ut in Cestressyra et aliis locis finitimis fames invaluit et tanta caristia, ut vix sibi sufficientes vitam miseram protelarent. Prohibuitque ne ab Angliæ vel Hiberniæ partibus victualia venalia sub pœna mortis vel exhæredationis vel adveherentur vel advehi permitterentur. Erat etiam miseris, immo jam miserrimis, Walensibus castrum

Gannoc castle a thorn in the eye of the Welsh.

Gannoci,[1] viris, victualibus, machinis, et armis prudenter communitum, quasi spina in oculo; ut non versus Angliam transmeare, quin a castellanis, quos tota patria jussu regio obedienter concomitabatur, [caperentur], aliquatenus prævalerent, nec[2] in sua patria præ inedia commorari.

[1] The castle "Gannoc" is drawn in the margin, with the English flag flying.

[2] *nec . . . . commorari*] In the margin.

Rex, firmato et communito castro de Gannoc et præcluso omnimodo victualium solatio Walensibus, redit. A.D. 1245.

His itaque provide sic dispositis, reversus est dominus rex in sospitate et in omni prosperitate; præterquam quod fama fratris ejus, comitis videlicet R[icardi], non mediocriter est obfuscata in illa expeditione, et sinistra oblocutione interpretata. Dicebatur enim passim, tam in exercitu, quam per totum regnum, quod idem comes, in domini regis dedecus, dampnum, et præjudicium, David nepotem suum, sub prætextu consanguinitatis et pietatis, majori quam deceret aut expediret familiaritate confovisset; et in castro suo de Tintaiol, ut aliquando fessus, vexatus, et infirmus respirasset, clanculo receptasset ipsum David, ut fortior contra regem insurgeret restauratus; consilioque et auxilio eundem David proditiose promovisset, eo quod dominus rex Cestriam cum honore ad eam pertinente ipsi comiti, regina repulsam procurante, conferre noluit postulanti. Similique modo dicebatur, quod regina impediente,[1] Wasconiam a rege pro dono postulans, repulsam passus, a rege iratus et comminans indecenter nimis apud Burdegalim recesserit. Hæc[2] tamen nullatenus sunt credenda, quia cum in constructione castri de Gannoch et sustentatione exercitus sui indiguisset rex pecunia, comes memoratus, liberali et fraterna tactus compassione, eidem regi tria milia marcarum, sub pignore jocalium regis, commodavit. Et sic *obstructum est os loquentium iniqua.* Rediit igitur dominus rex a partibus Walliæ tempore hiemali imminente, iter arripiens in crastino Apostolorum Simonis et Judæ; ut tam ipse quam exercitus suus, jam nimis, ut dictum est, afflictus, respiraret, in eosdem labores post hiemis incommoda rediturus. Walenses igitur infelicissimi, hiemali ingruente rigore, multiformi inedia,

Richard of Cornwall loses credit in this campaign.

Suspicio sed falsa.

Vacat.

He retires to Bourdeaux.

The reports about him false.

Ps. lxii. 11.

The king returns from Wales, Oct. 29.

Misery of the Welsh.

[1] B. ins. *quia.*

[2] *Hæc*] Om. C., where the previous passage is at the foot of the page.

A.D. 1245. cum domiciliis et omni victualium genere destituti nec in spem melioris conditionis erigerentur, cum omnes terræ suæ jacerent incultæ, in semetipsis contabuerunt, fame et frigore et desperatione tam mente quam corpore perituri languerunt.

Deponitur Mauricius a justitiaria Hyberniæ, et loco ejus substituitur Johannes filius Galfridi.

John Fitz-Geoffrey made justiciary of Ireland in place of Maurice Fitzgerold.

Rex itaque iratus valde, eo quod Mauricius nimis tardus venerat ad succursum regis, cum tamen ventum prosperum et ad votum habuisset, deposuit eum a justitiaria Hyberniæ; in loco cujus Johannem filium Galfridi subrogavit. Quod tamen Mauricius patienter toleravit, quia, postquam mortuus fuit filius suus, omnem mundi gloriam cum suis dignitatibus contempsit.

Postulante rege Franciæ mittitur legatus in Franciam ut eo prædicante negotium crucis promoveatur.

A legate sent into France to preach the crusade.

Eodemque anno, postquam rex Franciæ, quem Dominus quasi redivivo spiritu suscitaverat, cruce signabatur, eodem rege postulante, missus est a domino Papa[1] legatus quidam in Franciam, quo prædicante negotium crucis efficacius promoveretur.

Waleran, bishop of Beyrout, prevented by Henry III. from preaching the crusade in England.

Eodemque tempore, episcopus Beritensis de Terra Sancta, de quo mentio superius facta, concomitante quodam fratre Prædicatore A. venit in Angliam ad regem, certificans eum de lugubri casu et jactura Terræ Sanctæ. Postulavit ut liceret eis negotium crucis in regno Angliæ prædicando promovere. Quibus id petentibus, et cartam suam, quam in testimonium fidei de Terra Sancta detulerant, ostendentibus, necnon et de indulgentia quam de curia Romana detulerant, ait rex; "Etsi veraces et efficaces nuntii sitis, tamen quia "totiens fefellerunt nos a curia Romana hujus negotii "executores destinati, qui tantum pecuniæ extorquendæ

[1] Odo de Château Roux. See William of Nangis, p. 352 (Bouquet).

" intendebant, vix inveniretis qui vobis fidem perhi- A.D. 1245.
" beant." Et cum ipsi prosequentes affirmarent, quod tota fere nobilitas Franciæ cruce signaretur, [ut][1] regem ad favorem vocarent, ait rex; " Rex Francorum cruce " signatur. Et si sui eum sequuntur, quis admiratur? " Circumvallor hostibus meis. Suspectus est mihi rex " Francorum. Suspectior rex Scotorum. Manifeste " mihi princeps[2] Walliæ adversatur. Papa protegit in " me insurgentes. Nolo ut terra mea, militia pecu- " niave vacuata, robore destituatur." Et omni spe frustrati episcopus et prædicator a rege recesserunt.

Abbas Cluniacensis optinet licentiam a Papa extorquendi a suis prioratibus decimam.

Grant by the Pope to the abbat of Cluny, [Hugh VI.] f. 195.

Circa illos dies, abbas Cluniacensis, antequam hospes suus dominus Papa, Lugdunum petiturus, recessisset, impetravit ab ipso licentiam et scriptum super hoc; ut a toto ordine Cluniacensi decimam extorqueret per unum annum; tum quia dominum Papam exulantem et accedentem ad partes cisalpinas muneribus respexit impretiabilibus abbas memoratus (dederat enim triginta palefridos faleratos cum totidem equis clitellariis), tum quia splendide procurando curialiter recepit et exhibuit fere per unum mensem. Et hanc decimam in omnibus membris percipiet abbas, non obstante contradictione alicujus ordinarii. De qua quidem pecunia percipiet dominus Papa tria milia marcarum. Residuum autem cedet in solutionem debitorum, quibus ecclesia Cluniaci pro promotione Romanæ ecclesiæ noscitur obligari. Et sic concessit Papa abbati, ut de propria[3] cute sibi faceret latam corrigiam.

Multi nobiles de regno Francorum cruce signantur.

Many French nobles take the Cross.

Jam jamque, quia dominus rex Francorum dederat exemplum prævius et quasi signifer, multi de regno

[1] *ut*] from C.
[2] David.
[3] *propria*] C. has *aliena* in the margin.

A.D. 1245. *Nota affluentiam nobilium cruce signatorum.*

Francorum nobiles cruce signantur. Videlicet, frater dicti regis Robertus comes Atrebatensis, dux[1] Burgundiæ, dux[2] Brabantiæ, comitissa[3] Flandriæ cum duobus filiis[4] suis, comes Britanniæ P[etrus], comes Britanniæ filius ejus J[ohannes], comes Barrensis,[5] comes Suessonensis,[6] comes Sancti Pauli,[7] comes de Druis,[8] comes de Retel,[9] Philippus de Curtiniaco, Gauterus de Juveni, Egidius de Mailli, advocatus Bettuniæ;[10] multi quoque alii nobiles, quorum numerus cotidie, quia ipse jam rex vices agens prædicatoris stimulavit, felix suscepit incrementum. De prælatis etiam laicis præbentes pium incitamentum, nonnulli simili zelo provocati, crucis signaculum humeris, talionem Christo reddentes, bajulandum assumpserunt; videlicet archiepiscopus Remensis,[11] archiepiscopus Senonensis,[12] archiepiscopus Bituricensis,[13] episcopus Laudunensis,[14] episcopus Belvacensis,[15] et multi quos Christus diatim advocavit et ad suam accendit clientelam.

Sarraceni super his sese munientes piper in partes Occidentales perhibentur intoxicasse.

Vacat.

The Saracens poison the pepper sent to the Christians.

Hæc autem audientes Sarraceni sese muniunt multiformiter, et argumenta malitiæ excogitantes, piper, quod noverant in partes Christianorum intoxicant deferendum, unde multi in partibus Franciæ, hujus ignari malitiæ, perierunt. Sed postquam compertum est, acclamatum est voce præconia in civitatibus sollempnibus, tam in Anglia quam Francia, ut hujusmodi periculum cautius vitaretur. Hæc[16] fecerunt mercatores, ut vetus piper, diu reservatum, melius venderetur.

The report a ruse of the pepper merchants.

---

[1] Hugh IV.
[2] Henry II.
[3] Margaret.
[4] John and Baldwin.
[5] Theobald II.
[6] John II.
[7] Hugh de Châtillon.
[8] John, count of Dreux.
[9] John, count of Rethel.
[10] Robert.
[11] Juhel de Mathefelon.
[12] Giles Cornuti.
[13] Philip Berruyer.
[14] Garnerius.
[15] Robert de Cressonsacq.
[16] *Hæc . . . . . venderetur*] In Paris's small hand in the margin. It is also in the margin in C.

Magister Ricardus Exoniensis ecclesiæ cancellarius in Exoniensem episcopum consecratur. A.D. 1245.

Fluentibus ejusdem temporis diebus, consecratus est apud Radingum in episcopum Exoniensem magister Ricardus,[1] ejusdem ecclesiæ cancellarius, circa[2] kalendas Decembris; vir sine querela, moribus et literis omnibus commendabilis. Richard le Blond consecrated bishop of Exeter at Reading.

Comes Marescallus Walterus obiit.

Eodemque anno, comes Marescallus Walterus[3] viam universæ carnis ingressus, octavo kalendas Decembris,[4] Londoniis, apud Tinternam, non[5] procul a Strigoil, ubi plures magnifici antecessores sui sunt sepulti, tumulatur. Death of Walter Marshal. His burial at Tintern.

Anselmus frater ejus obiit.

Et cito post, videlicet tertia die ante Natale, obiit Anselmus[3] frater ejusdem comitis, natu proximo junior consequenter. Quibus sine liberis de medio raptis, illa præclara hæreditas jam multipliciter dissipata ad multos, ratione sororum, est devoluta; quas diversimode et particulatim contingebat. Death of Anselm Marshal. The inheritance devolves on his sisters.

Clipei[6] in Anglia, jam, heu, prostrati. Marescalli. Comitis Cestriæ. Comitis Darundel. De Mandevilla. De Huntendune. De Albineto. In Hybernia, Hugonis de Lascy. In Provincia, comitis Reimundi. Shields laid low in England.

Item Willelmi de Lancastre.[7] Osberti Giffard.[8] Wal-

---

[1] His mitre and pastoral staff are in the margin.

[2] He was consecrated Oct. 22.

[3] His shield, inverted, is in the margin.

[4] *oct. kal. Dec.*] Written by Paris in the margin. The text has "pridie nonas Decembris." C. has *oct. kal. Dec.*

[5] *non . . . . . Strigoil*] In the margin, and so in C.

[6] In the margin, with a reference for its insertion here. It is not in C. in this place, but part is given at the beginning of the year 1246, in the margin of f. 351 *b*.

[7] *Lancastre*] Dancastre, Hist. Anglor.

[8] Natural son of king John.

A.D. 1245. Shields laid low in England.

teri filii Gileberti de Bolum, fratris ejus. Alexandri Arsic. Roberti de Roppele. Roberti de Burgate. Roberti de Turnham. Willelmi de Stutevilla. Nicholai de Stutevilla. Eustachii de Stutevilla. Rogeri de Muntbegun.

Item Philippi de Hulecostes. Falconis de Breute. Ricardi de Perci. Henrici de Trubeville. Philippi de Albineto. Radulphi de Trublevilla. Ricardi de Ripariis. Ricardi filii Rogeri de Chileham. Ricardi de Dovere filii ejus. Comitis de Warewic.

Deaths of all the sons of William Marshal.

Et quia tam miser tamque miserabilis et inauditus casus de quinque filiis Willelmi Marescalli magni accidit,—qui secundum ordinem nativitatis suæ, dum adhuc eis prosperitas possessionum et ætatis arrideret, lacrimabiliter et absque liberorum propagine sublati sunt de medio, juxta[1] vaticinium matris eorum, dicentis quod omnes comites futuri erant unius comitatus, quia Anselmus licet non fuisset investitus comitatu, tamen devolvebatur ad eum; et ita vere Sibilla[2] fuit comitissa mater eorum, nec credendum arbitror hoc sine divino judicio contigisse;—quiddam ideo memoratu dignum duximus huic opusculo breviter annectendum.

Nota vaticinium.

William Marshal had been excommunicated for seizing certain manors of the bishop of Ferns.

Memoratus itaque W[illelmus], utpote bellicosus et strenuus, dictus Marescallus, quasi Martis senescallus, dum in Hybernia stragi intendens et incendio terras sibi adquireret spatiosas, a quodam sancto episcopo duo maneria, ad suam ecclesiam pertinentia, violenter et injuriose surripere, et subrepta sibi usurpando præsumpsit, quasi justo titulo, quia in guerra adquisita, possidere. Episcopus igitur post frequentes admonitiones in ipsum comitem procaciter respondentem, et contumaciter in peccato suo dicta maneria retinentem, sententiam excommunicationis non immerito fulguravit. Quod comes contempnens, tempora bellica præposuit pro excusatione, injurias injuriis cumulando. Unde

[1] *juxta . . . mater eorum*] In the margin.

[2] Isabella de Clare, daughter of Richard, second earl of Pembroke.

non sine ratione quidam magister[1] Gervasius de Melckeleia, de eo versus componens, et quasi ejus personam assumens, ait, A.D. 1245. Verses by Gervase of Melkley.

" Sum quem Saturnum sibi sensit Hybernia, solem
" Anglia, Mercurium Normannia, Gallia Martem."

Tenuit igitur dictus comes ipsa maneria tota vita sua, et suo dominico continuavit. Post aliquot vero annos contigit comitem memoratum, viam universæ carnis ingressum, apud Novum Templum Londoniis sepeliri. Hoc cum episcopo innotuisset, (ipse[2] episcopus fuit episcopus[3] de Fernes, monachus Cisterciensis ordinis, natione Hibernicus, sanctitate perspicuus,) non sine magno corporis labore regem adiit, tunc Londoniæ commorantem, gravemque coram eo de prædicta injuria reponens [querimoniam],[4] asserebat se comitem pro eo non immerito excommunicasse. Supplicavitque regi, ut auctoritate regia et præcepto, necnon et pro dicti W[illelmi] comitis liberatione, sibi sua maneria restitueret, ut sic defunctus absolutionis beneficium optinere mereretur. Rex itaque his auditis contristatus petiit episcopum, ut accedens ad dicti comitis sepulchrum ipsum absolveret, et ipse idem rex diligenter intenderet satisfactioni. Accedens igitur episcopus, rege presente, ad tumulum, audientibus circumstantibus, ait quasi vivus ad vivum affando tumulatum; " O Willelme, qui hic " jaces sepultus, vinculis excommunicationis irretitus, " si ea quæ injuriose abstulisti ecclesiæ meæ per re- " gem,[5] vel hæredem tuum, vel aliquem tuorum, cum " competenti satisfactione restituantur, absolvo te; " alioquin sententiam ipsam confirmo, ut tuis semper " peccatis involutus in inferno maneas condempnatus." Rex autem hæc audiens iratus pontificis rigorem redar- Conduct of the bishop at the tomb of William Marshal.

[1] *magister . . . Melcheleia*] In the margin. See the verses quoted above on the mention of the death of William Marshal, vol. iii. p. 43.

[2] *ipse . . . . perspicuus*] In the margiñ, and so also in C.

[3] Geoffrey St. John.

[4] *querimoniam*] from C.

[5] *regem vel*] In the margin.

A.D. 1245. guit immoderatum. Cui episcopus; "Domine, ne mire-
" mini si commovear; spoliavit enim ecclesiam meam
" maxima sua commoditate." Rex itaque Willelmum filium ejusdem comitis primogenitum et universorum hæredem, jam hæreditate sua investitum, necnon et quosdam fratrum suorum secreto alloquens, petiit ut memorata maneria injuste ablata restituendo animam patris eorum misericorditer liberarent. Cui W[illelmus];

Refusal of William Marshal the younger to restore the manors.

" Non credo, sicut nec credendum est, quod pater meus
" ea abstulisset injuriose; quia[1] quod tempore belli ad-
" quisitum est in justam cedit possessionem. Si epi-
" scopus ille senex et delirus injuste sententiavit, in
" caput suum maledictio retorqueatur. Nolo hæredi-
" tatem meam, qua investior, decrescens minuere. Pater
" meus seisitus decessit; ego juste in ea quæ inveni
" ingredior." Cui consentiebant fratres. Rex autem, utpote tunc juvenis et sub tutore, noluit aliquatenus tantum et tam nobilem contristari. Hæc autem post-quam episcopo innotuissent, plus doluit iratus de filio-

f. 195 *b*. rum contumacia quam de patris injuria primitiva. Et regis adiens præsentiam, dixit ei; " Quod dixi, dixi; et
" quod scripsi, indelebiliter scripsi. Stat enim sententia,
" *Afflicta est a Domino pœna malefactoribus*, et quæ in
" Psalmo scribitur maledictio, comiti Willelmo, de quo

Ps. cviii. 12. " conqueror, imponitur onerosa, *In generatione una*
" *delebitur nomen ejus;* et filii ejus exortes erunt illius

Gen. i. 28. " Dominicæ benedictionis, *Crescite et multiplicamini;*

Prophecy of the end of his race.

" morienturque eorum aliqui morte lamentabili, et
" hæreditas eorum dissipabitur. Et hæc omnia, domine
" mi rex, in vita vestra, immo in adhuc florente ætate,
" videbitis." Et cum hæc in cordis amaritudine, quasi hausto spiritu prophetico, perorasset pontifex, tristis recessit. Et sic innodatus anathemate comes nobilis

Jer. xvii. 5. W[illelmus] Marescallus, qui *posuit brachium sibi carnem suam*, derelictus est. In cujus rei argumentum nimis evidens contigit paucis ante evolutis annis, post

[1] *quia quod . . . adquisitum*] eo quæ a . . adquisita, C.

mortem omnium suorum filiorum, videlicet quando[1] dedicata est ecclesia Novi Templi, anno gratiæ MCC[XL], inventum est corpus sæpedicti comitis, quod erat insutum corio taurino, integrum; putridum tamen, et prout videri potuit, detestabile. Hujus etiam sequebatur vestigia fratrum penultimus comes Marescallus Walterus, qui cum certissime promisisset redditum sexaginta solidorum domui Sanctæ Mariæ, scilicet monachorum de Hertforde, et inde scriptum confecisset, eo quod ibidem mortuus est frater ejus comes Gilebertus et ibi remanent ejusdem viscera sepulta,[2] oblitus est fidei et promissionis suæ quam fecerat pro redemptione fratris sui, et post multas prioris[3] dictæ domus inutiles vexationes illusor est et transgressor manifestus.

A.D. 1245. The body of William Marshal found entire, but corrupted.

Breach of his promise by Walter Marshal.

Impetum fecit Frethericus dictus imperator in Mediolanenses.

Temporibus quoque sub eisdem, cum persuasisset dominus Papa ut ipsi nobiles Alemanniæ, ad quos spectat jus electionis, novum sibi eligerent imperatorem, et aliqui consensissent, maxime[4] archiepiscopus Coloniensis Conradus, in Andegravium Duringiæ, prius[5] tamen in regem Alemanniæ, idem Andegravius malens pacem cum securitate, suo contentus ducatu, quam ancipitis belli certamina et fata guerræ fortunalis experiri, maxime contra Frethericum, bellicis negotiis multotiens expertum et vulpinis fallaciis argumentosum, renuit adquiescere vel tantæ temeritati consentire. Dominus autem Papa confortans eum et animans, promisit ei suum et universalis ecclesiæ patrocinium. Mediolanenses quoque, et Ytalici Mediolanensibus confœderati, missis suis nuntiis sollempnibus, prudentiam memorati Andegravii pusillanimitatem vocantes, ipsi consilium in omnibus efficax et auxilium promise-

Impertinens Anglorum historiæ usque huc -⊖-.

Electio. Election of Henry Raspe, landgrave of Thuringia, to the empire.

[1] See above, p. 11.
[2] See above, p. 136.
[3] Probably Nigel.
[4] *maxime . . . Conradus*] In the margin.
[5] *prius . . . Alemanniæ*] In the margin.

A.D. 1245. runt, si in electionem de se factam consentiret, contra dictum Frethericum apostatam, excommunicatum, dejectum, Deo et ecclesiæ turpiter reprobatum. Quod cum audisset Frethericus, iratus nimis infremuit, dolens quod de adversitate ejus *caput extulerant inimici*, probra probris minasque minis accumulantes. Et totus insurgens ad vindictam, ordinatis armatorum infinitorum legionibus, et positis a tergo cautius insidiis, quibus præerat Henricus[1] filius ejus, rex Sardiniæ, ipsos Mediolanenses, quos præscivit, ut moris est, exituros, ad prælium provocavit. At ipsi catervatim exeuntes imperterriti et insidiarum ignari, irruerunt in ipsum Frethericum alacriter. Quod videns rex Sardiniæ H[ensius], suum exercitum Mediolanensibus et suæ civitati interponens, excepit eos in ore gladii, stragem faciens miserandam. Cives autem respicientes, viderunt reditum sibi præcludi et suæ aditum civitatis, in desolationem præcipitati sunt, et ceciderunt ex eis multi trucidati, de se tamen cruentissimam victoriam Fretherico relinquentes. Ceciderunt itaque utrobique innumerabiles, ita ut hoc cognoscentes inconsolabiliter tot Christianorum cædem deplorarent.

Ps. lxxxii. 2.

Defeat of the Milanese by Enzio, king of Sardinia.

-⊖-

Archidiaconus ecclesiæ Eboracensis in atrio ipsius ecclesiæ trucidatur.

Murder of Laurence of Lincoln, archdeacon of York.

Dierum illorum curriculis, quidam[2] Eboracensis ecclesiæ canonicus et archdiaconus, dum temere convitiis quendam militem ad iracundiam provocaret, ab eodem in atrio ipsius ecclesiæ trucidatur. Captus est igitur miles ille haud ignobilis et carceri mancipatus, tantæ transgressionis expectans ultionem judicialiter infligenda.

Pictavenses ultimæ jam conditionis facti in conspectu Francorum sordescunt.

Contempt of the French for

Profluentibus autem temporum illorum curriculis, miseri nec miserabiles Pictavenses, quibus innata est

[1] *i.e.* Enzio.

[2] C. has in the margin "Magr. Lau. de Lincol."

proditio, adeo in conspectu Francorum obsorduerunt, quod filias suas nuptui tradere, nisi de licentia Francorum, non[1] sunt ausi, nec permittebantur. Et dominantibus eis qui eos oderunt, ultimæ facti conditionis, fructus viarum suarum sub jugo multiplici Ægyptiæ servitutis merito reportarunt. Pœnituit ergo eos tot desiderabiles argenteos ab utroque rege proditiose recepisse, et nequiter delusum a finibus suis dominum suum naturalem extorrem expulisse, qui in perfidis fidem se credebat invenisse, et qui dum lucrum sitiebant, ad laqueum pervenerunt. Castra etiam eorumdem ad arbitrium inimicorum suorum ruitura vix sine magna redemptione stare permissa sunt, positis[2] in eis secura Francorum custodia; quia A.D. 1245. the Poitevins.

"Serviet æterno, qui parvo[3] nesciet uti." *Oratius* [1 Epist. x. 41].

Episcopus Lincolniensis post multam sui et canonicorum suorum fatigationem et pecuniæ effusionem hanc meruit impetrationem a curia Romana reportare.

Eisdem vero temporibus, dum solis orbita circularis jam declinans versus tempus hyemale vicinaretur, episcopus Lincolniensis R[obertus], quietis nescius, multis adversans, quamplurimisque ei adversantibus, Ysmaeli consimilis, post multos labores et pecuniarum inæstimabilium effusiones, hanc a domino Papa, quem cum multis donariis respexerat, contra canonicos suos meruit impetrationem optinere. Grosseteste wins his cause against the chapter of Lincoln.

" Innocentius, etc., venerabili fratri episcopo Lincolni- Letter of
" ensi, salutem et Apostolicam benedictionem. Inter Innocent
" cætera, quæ nostrum animum qui universali regimini, IV. to
" quamvis immeriti, disponente Domino præsidemus, in- bishop
" sultibus impetunt successivis, illud nos frequenti me- Grosseteste,

[1] *non . . . . permittebantur*] In the margin.

[2] *positis*] Sic.

[3] *parvo*] Par. has *vel justo* above this word, and so also C.

A.D. 1245. giving him the right to visit his chapter.

" ditatione perurget, ut ecclesiæ causarum agitatæ non
" deficiant sub dispendiis quæstionum, et litibus, quæ
" propter concertationes et diffugia partium videntur
" quodammodo immortales, finis debitus imponatur.
" Cum igitur inter te ex parte una, et decanum et capi-
" tulum Lincolniense ex altera, super eorum et ecclesi-
" arum præbendalium et ecclesiarum [parochialium] de
" dignitatibus et communa visitatione, et reformatione
" morum, ac correctione, tam decani quam canonicorum,
" et clericorum chori, et etiam ministrorum, ac vica-
" riorum, et capellanorum, et parochianorum dictarum
" omnium ecclesiarum, necnon reverentia et obedientia
" canonica tibi ab eis præstanda, et quibusdam aliis
" dignitatibus, et officium episcopale contingentibus,
" suborta fuisset materia quæstionis, nos post diversas
f. 196. " commissiones hinc inde ab Apostolica sede ad ju-
" dices diversos optentas, et processus habitos per
" easdem, causam ipsam, finem sibi cupientes imponi,
" ad examen nostrum duximus revocandam. Cumque
" tu et procurator partis alterius in nostra essetis præ-
" sentia constituti, fuit ex parte tua propositum, quod
" cum ex diligentia pastoralis officii tenearis de jure
" communi capitulum Lincolniense et omnes ecclesias
" præbendales de dignitatibus et communa visitare, ac
" ea, secundum formam juris, quæ ad visitationis spec-
" tant officium, adimplere; cum tam capitulum quam
" ecclesiæ tibi sint de jure communi subjectæ, necnon
" excessus tam decani, quam canonicorum universorum,
" et singulorum clericorum de choro, et ministrorum
" eorundem, vicariorum etiam capellanorum et par-
" rochianorum prædictarum ecclesiarum corrigere, ac
" eorum mores, ne ipsorum sanguis de tuis manibus
" requiratur, reformare; causam etiam omnium præ-
" dictorum, cum ad invicem eos movere contingeret,
" vel ipsi [1] contrarios tuæ diocesis, vel alii contra ipsos,
" sive sint civiles, sive criminales, examinare ac deci-

[1] *ipsi contrarios*] Sic.

" dere; ad te, tanquam ad ordinarium, pertineat, dum A.D. 1245.
" tamen ad ecclesiasticum forum spectent; decanus et Letter of
" capitulum se tibi super his contra justitiam oppone- Innocent
" bant, propter quod præmissa libere non poteras, prout IV. to bishop
" officii tui cura exigit, adimplere. Adiciebas præterea, Grosse-
" quod tu cum sis caput Lincolniensis ecclesiæ, et a teste, giving him
" te, tanquam a capite, ante electionem decani Lin- the right
" colniensis celebrandam tuus de jure sit requirendus to visit his
" assensus, ipsi, tua irrequisita licentia, se debere ad chapter.
" electionem decani procedere asseverant; super quo
" tibi petebas justitiam exhiberi. Dicebas præterea, quod
" cum decanus in sui confirmatione, et canonici cum
" præbendæ ipsis conferantur, jurare tibi de jure cano-
" nicam obedientiam teneantur, idem id hactenus inde-
" bite facere non curarunt. Proponebas insuper, quod
" cum lege diocesana decanatus, dignitatum, et præ-
" bendarum vacantium sequestratio ad te de jure per-
" tineat, præfati decanus et capitulum se tibi super hoc
" contra justitiam opponebant. Quare petebas super præ-
" missis jus tuum declarari ac adjudicari tibi per diffini-
" tivam sententiam, teque ad visitationis officium in
" capitulo Lincolniensi et ecclesiis præbendalibus de dig-
" nitatibus et communa, et ad correctionem excessuum
" et morum reformationem omnium prædictorum, non
" obstante decani et canonicorum reclamatione, admitti
" debere, diffinitive pronuntiari, ac imponi eis perpetuum
" silentium; nisi sedis Apostolicæ privilegio, vel alio jure
" speciali, tueri se possent super impedimentis et obstá-
" culis supradictis. Petebas etiam procurationem ratione
" visitationis capituli debitam, et expensas faciendas
" in lite; ac ut ipsi, quotienscunque te ad ecclesiam
" Lincolniensem venire contigerit, contra te pulsare
" faciant, et exhibeant reverentiam tanquam patri;
" quodque decanus aliquem canonicum ad jurandum
" ei canonicam obedientiam, nisi dignitas episcopalis
" et auctoritas excipiatur, de cætero non compellat;
" nec cogat canonicos jurare aliquas consuetudines, quæ

A.D. 1245. Letter of Innocent IV. to bishop Grosseteste, giving him the right to visit his chapter.

" sunt contra canonicas sanctiones; neque statuta, quæ
" sint contra canones et auctoritatem et dignitatem
" episcopalem, ulterius in capitulo ipso non edat. Pe-
" tebas insuper, ut cum præbendarum et ecclesiarum
" de dignitatibus et communa visitatio ad te de jure
" communi pertineat, quod decanus de cætero ab earum
" visitatione desistere per sententiam cogeretur. Pro-
" curator vero partis alterius, litem contestando,
" respondit, Narrata non esse vera, ut narrabantur, et
" petita fieri non debere. Lite igitur super his legitime
" contestata, rationibus quoque ac allegationibus utrius
" que partis diligenter auditis, nos postquam fuit causæ
" conclusum, deliberatione habita diligenti, de fratrum
" nostrorum consilio pronuntiavimus, te ad visitationem
" tam decani et capituli, quam canonicorum, clericorum
" chori, ac ministrorum, etiam capellanorum ecclesiarum
" et parrochianorum ad omnes prædictas ecclesias per-
" tinentium, et ad correctionem excessuum ac morum
" reformationem libere admittendum. Pro visitatione
" autem in cathedrali ecclesia facienda procuratio a
" capitulo non præstetur. Excessus tamen canonicorum
" cathedralis ecclesiæ, qui consueverunt corrigi per
" capitulum, per ipsum, juxta ecclesiæ consuetudinem
" hactenus pacifice observatam, ad commonitionem et
" jussionem tuam successorumque tuorum, infra com-
" petentem terminum, eis præfigendum a te vel eisdem
" successoribus, corrigantur. Alioquin ex tunc tu vel
" successores ipsi, Deum præ oculis habentes, ipsos,[1] ut
" animarum cura requirit, per censuram ecclesiasticam
" corrigatis.

" Mandamus etiam, ut prædicti canonici tibi canonicam
" obedientiam et reverentiam exhibeant et observent.
" Obligare se tamen ad hoc juramento manuali præ-
" statione seu promissione minime teneantur, cum ad
" hoc consuetudine non juveris; in cæteris petitis ab

[1] *ipsos . . . . requirit*] Written over an erasure.

" impetitione tua præfatos decanum et capitulum ab- A.D. 1245.
" solventes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
" paginam nostræ diffinitionis infringere vel ausu teme-
" rario contraire. Si quis autem hoc attemptare præ-
" sumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et bea-
" torum Petri et Pauli Apostolorum Ejus se noverit
" incursurum. Datum Lugduni, octavo kalendas Sep- Lyons, 25 Aug.
" tembris, pontificatus nostri anno tertio."

De captione Damasci.

Eodemque anno,[1] in hebdomada festum Sancti Mi- Capture of Damascus by the Egyptians and Kharizmians.
chaelis proximo sequente, capta est nobilissima civitas Damascus, quæ caput Syriæ antiquitus esse perhibetur, a perfidis Babilonicis et eorum complicibus Chorosminis, in confusionem et desolationem populi Christiani. Quia licet lege polluta fuisset Machometi, tamen Christianis fuerat confœderata, et nulli eorum nociva, mercimoniis et mutuis intermeatibus profectura; quæ nunc de pacifica facta est eis inimicissima; et expulso Soldano[2] Damasceno, et in orientalibus vix tute latitante, ipsa civitas cum partibus adjacentibus Babilonicis et Chorosminis est subjecta.

Obiit episcopus Johannes quondam Hertfertensis apud Sanctum Albanum.

Eodem quoque anno, secundo idus Octobris, apud Death of John, bishop of Ardfert, at St. Alban's, 14 Oct.
Sanctum Albanum, postquam episcopatu privatus, sed dignitate retenta, Hertfertensi, circiter triginta annis ex mandato Papali moram continuarat, Johannes[3] episcopus naturæ debita persolvit. Qui cum vitalem cursum feliciter consummasset, libros suos et quædam ecclesiastica ornamenta, necnon et quædam beneficia,

[1] This is in the margin.
[2] Malek-es-Saleh-Ismail.
[3] *Johannes . . . persolvit*] Written over an erasure. His mitre and pastoral staff inverted are in the margin.

A.D. 1245. non immemor sibi collatorum ab ecclesia beati Albani beneficiorum, in testamento reliquit. Unde speciale consortium omnium bonorum quæ fiunt in ecclesia beati Albani, quasi alter abbas ipsius ecclesiæ, necnon et sepulturam in eadem ecclesia, ante altare videlicet sancti Amphibali, meruit sollempniter optinere.

Obiit Walterus abbas de Burgo.

Death of Walter, abbat of Peterborough, 22 Dec.

Anno quoque eodem, videlicet undecimo kalendas Januarii, post multas indignas vexationes, et infirmitatem, quam in curia Romana ob id initiaverat, in magnam suæ ecclesiæ jacturam et perturbationem, viam universæ carnis est ingressus [Walterus[1] abbas de Burgo.][2]

De quadam civili ac pia regis Francorum deceptione.

Device of Louis IX. to make crusaders.

Factum regis Francorum jocosum et laudabile factum et memorabile.

Imminente vero præclara Dominicæ Nativitatis festivitate, qua mutatoria recentia, quæ vulgariter robas appellamus, magnates suis domesticis distribuere consueverunt, rex Francorum crucis signifer officium prædicatoris procuratorisque negotii Crucifixi novo modo sibi assumens, capas cum suis pertinentiis de pretiosissimo panno multo plures quam moris habuit, cum pellibus variis imponendis, jussit comparari; et de subtili aurifrigio factas in locis caparum humeralibus cruces insui opere furtivo ac nocturno prudenter imperavit. Et mane cum adhuc sol nondum oriretur, milites capatos capis regiis jussit cum ipso rege missam audituros in ecclesia comparere. Quod cum[3] fecissent, et

f. 196 *b*. mane, ne sompnolentiæ redarguerentur, in ecclesia missis celebrandis interessent,

Rebusque jam color rediit vultu nitentis sideris;

---

[1] See above, pp. 414, 415, where his death is also mentioned.

[2] In the margin is written with a style, "Cujus loco substitutus est "ejusdem ecclesiæ monachus W. "de Hotot." It is not in C.

[3] *cum fecissent*] ipsi confecissent, C.

et secundum illud Persii proverbium, [iv. 24.] A.D. 1245.

Melius spectatur mantica tergo,

quilibet in alterius humeris crucis insutum signaculum intuetur, fit jocunda admiratio; tandem comperiunt, quod pie sophisticatos sic decepit eos rex, novum induens[1] prædicatoris officium, factus potius realis prædicator quam vocalis. Cumque eis indignum videretur ipsas cruces deponere, risum, nec tamen derisum, cum jocunda lacrimarum effusione facientes, regem peregrinandorum venatorem et hominum novum vocaverunt piscatorem.

Annalis conclusio.

General summary of the year.

Transiit igitur annus ille frugum fertilitate redundans, ope præcedentis adhuc ubertate majori anni impinguatus,[2] ita ut ad pretium duorum solidorum summa tritici descendisset, fructuum arboreorum solatio ex intemperie æstivi aeris spoliatus. Regno Francorum prosper et augmentativus. Regno Anglorum turbulentus et dampnosus. Terræ Sanctæ inimicissimus. Hybernensibus laboriosus. Walensibus cruentissimus. Pictavensibus novercalis. Alemannis et Hungaris suspectus, totique imperio ac curiæ Romanæ tremebundus.

Dominus Papa obmurmurat eo quod Angli conqueruntur de variis suis oppressionibus, præcipue de tributo, quæritque argumenta ultionis.

The king keeps Christmas in London.

Anno gratiæ MCCXLVI., qui est annus regni Henrici III. regis tricesimus, fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis, ubi convocatis multis regni nobilibus una cum fratre suo, regina quoque et comitissa Cornubiæ sorore reginæ, multisque magnatibus, qui cum eodem rege in Wallia pondera et æstus dierum susti-

[1] *induens*] indiens, B., C. has been corrected.

[2] *impinguatus*] impinguati, B.

A.D. 1246. nuerant, festa Natalitia gaudenter celebrarunt, ut qui fuerunt in tribulatione consortes, participes fierent in exultatione. Eodemque tempore, ne gaudia mundi impermixta mœroribus mortalibus arriderent, ortus est rumor sinister, et ex rumore suspicio non modica, quod dominus Papa rancorem in corde retinuit, cum tamen non subfuisset causa rationabilis; iratus est valde et multiformiter ampulose cœpit comminari Anglorum regi et regno, ut, si posset Frethericum edomare, et per consequens recalcitrantium Anglorum, qui de oppressionibus Romanæ curiæ et maxime de tributo in concilio conquesti sunt, insolentem superbiam conculcabit. Non enim, ut ei videbatur, licuit miseris Anglis, pro multiformi etiam injuria flagellatis, lacrimari vel mutire. Conabaturque in illo diuturno ac secreto colloquio, quod habuit apud Cluniacum cum rege Francorum, persuadere et acuere regem ipsum, ut insurgeret ad tantæ injuriæ vindictam, tantam ut ipsum regulum Anglorum vel usque ad exhæredationem impugnaret, vel enormiter læsum, sese omnimode voluntati Romanæ curiæ, vellet, nollet, inclinaret. Et ad hoc juvaret eum omni conatu ecclesia et Papalis auctoritas. Quod constanter rex Francorum dicitur renuisse; tum quia ipsi reges consanguinei sunt et eorum reginæ sorores; tum quia jus non habet rex Francorum in regnum Angliæ manifestum; tum quia treugæ inter ipsos reges initæ sunt, quas maluit prolongare, ratione peregrinationis suæ, quam proditiose rescindere; tum quia instabat validior inimicus et ecclesiæ Romanæ nocivior, videlicet Frethericus, edomandus; tum quia ante quam regnum Angliæ Francis cederet, non modicus sanguis Christianus effunderetur; tum quia Christiani in Terra Sancta, jam a paganis oppressi et obsessi, regis Francorum adventum desideratum, quasi naufragantes auræ lenioris prosperitatem, præstolantur.

Rumour of Papal threats.

Secret interview of the Pope at Cluny with Louis IX.

Straightforward conduct of Louis IX.

Ira et indignatio regis non modica nec sine causa rationabili. A.D. 1246.

Et antequam Epiphaniæ sollemnitas Natalis Domini lætitiam consummasset, de Provincia rumores eodem tempore delati cor regis non mediocriter perturbarunt. Comitissa enim Provinciæ Beatrix, mater reginæ, quæ jam per quinquennium quatuor milia marcarum ad roboranda xvi. castra in Provincia, regem ratione matrimonii contingentia, ab eodem domino annuatim acceperat, scilicet quatuor milia, jam penitus immemor juris, fidei, et conventionis, necnon et honoris multiplicis quem dominus rex ei in Angliam venienti gratanter impenderat, regi Francorum Provinciam cum eisdem castris liberavit; nec mentionem faciens super jure domini regis vel conventionibus, filiam[1] suam natu minimam et jam liberatam et ab omnibus insidiis ereptam eidem regi Francorum tradiderat, fratri[2] suo Karolo maritandam. Memorata igitur comitissa eo enormius fidem læsit, transgressa pactionem, qua[3] firmius et securius regi promiserat, quod dicta castra nulli hominum aliqua ratione, præter regis Angliæ [assensum],[4] foret traditura. Verum dominus rex super hac jactura vel dedecore nullum complangentem habere meruit vel compatientem; quia cum comitissa B[eatrix] in Angliam nuper fastigiosa nimis venerat, dominus rex secus quam deceret aut expediret, tam sine discretione quam modo consueto, se, suos, et sua prodigaliter ac prodigialiter exposuit, ut suo loco[5] prædicitur sufficienter. Unde cum eadem comitissa gesta regis et dicta satis astute perpendisset, dixisse perhibetur, "Pœnitet me "tradidisse filias meas," (quas, ut vulgariter juxta loquelam suam Provincialem, pueros suos vocavit) "regi huic fratrique suo maritandas."

Cave, quia offendiculum. Injuries done to England by the countess of Provence.

[1] Beatrice.
[2] *fratri*] filio, B.
[3] *qua*] quo, B.
[4] *assensum*] From C.
[5] See above, pp. 261, 284.

A.D. 1246. *Quomodo Rex Francorum treugas sibi postulavit prorogari.*

13 Jan. The truce in Poitou prolonged.

Imminente autem beati Hyllarii festivitate, rex Francorum de apparatu peregrinationis suæ sollicitus, ut omnia in regno suo pacifice solidata disponerentur, et ne suspecta aliqua assumpto itinere post terga relinqueret retiacula, treugas in Pictavia inter ipsum et regem Angliæ initas et initiatas sibi postulavit ulterius prorogari. Optulit etiam, sed clanculo, ut perhibetur, quandam formam pacis, sed tamen regi Angliæ scrupulosam; ut scilicet omnes terræ ultramarinæ, quæ quondam in sua fuerunt possessione, præter Normanniam, eidem regi Angliæ ultro restituerentur, ita scilicet ut ipsam Normanniam, in qua jus se confidebat habere, regno Francorum quietam concederet in perpetuum. Uni igitur hujus legationis parti respondit, sed alteram dominus rex Angliæ majori deliberationi reliquit trutinandam. Primæ igitur parti sic respondit, quod libenter concederet eidem domino Francorum regi treugas ulteriores ad libitum, ne videretur crucis negotium impedire; ita videlicet, ut non injuriando eidem partem Provinciæ cum quatuor castris, de quibus fit mentio, ipsum regem Angliæ ratione matrimonii inter ipsum et Alienoram filiam Remundi comitis Provinciæ jam defuncti, contingentem, pacifice resignaret.

f. 197. *Dubium.*

Impetratio archiepiscopi Cantuariensis super exactione illa de qua supratactum est.

Letter of bishop Grosseteste, enclosing one from Innocent IV., granting to the see of Canterbury the

Per idem tempus tales a domino episcopo Lincolniensi, ut major certificatio de prædictis habeatur, [literæ] emanarunt.

" Universis sanctæ matris ecclesiæ filiis, ad quos " præsentes literæ pervenerint, R[obertus] miseratione " divina Lincolniensis episcopus, æternam in Domino " salutem. Noverit universitas vestra, nos mandatum

" domini Papæ non cancellatum, non abolitum, in A.D. 1246.
" nulla sui parte vitiatum inspexisse, in hæc verba: first year's revenue of vacant benefices in the province for seven years, till the sum reaches 10,000 marks.
" ' Innocentius episcopus, servus servorum Dei, vene-
" ' rabilibus fratribus episcopis, et dilectis filiis abbati-
" ' bus, prioribus, archidiaconis, decanis, capellanis, et
" ' aliis ecclesiarum prælatis et clericis per Cantua-
" ' riensem civitatem, diocesim, et provinciam consti-
" ' tutis, salutem et Apostolicam benedictionem. Ad
" ' hoc cælestis altitudo consilii, alta et ineffabili pro-
" ' videntia universa disponens, rerum vicissitudines
" ' non sine dispensatione certæ rationis alternat, nunc
" ' superiores inferiorum, nunc inferiores superiorum
" ' auxilio faciens indigere, ut humana conditio per
" ' alternationes hujusmodi sui status instabilitatem
" ' agnoscat, et alterutrum sibi compatiens et subveni-
" ' ens, impleat legem Christi, qua diligere proximum Gal. vi. 2.
" ' quisque jubetur et alterius onera supportare. Cum
" ' igitur, sicut venerabilis frater noster Cantuariensis
" ' archiepiscopus nobis exposuit, Cantuariensis ecclesia,
" ' tam prædecessorum suorum, qui passi tribulationes
" ' innumeras fuere necessitatum plurium incommodis
" ' agitati, quam etiam vacationum ipsius ecclesiæ
" ' longiorum temporibus, quibus cogniti et ignoti pari
" ' passu circumflexerunt, ut ad se traherent et diripe-
" ' rent bona ejus, adeo grandi fuerit debitorum onere
" ' prægravata, quod vix posset ab ipsis absque sedis
" ' Apostolicæ providentia liberari, nobis humiliter sup-
" ' plicavit, ut eidem ecclesiæ subvenire, ne usuris ex-
" ' crescentibus ipsius gravior et quasi irrecuperabilis
" ' sit jactura, de benignitate solita dignaremur. Ve-
" ' rum cum eadem Cantuariensis inter alias orbis
" ' ecclesias honorabilis habeatur, quod eam Romana
" ' ecclesia, veluti filiam prædilectam, sinceris affectibus
" ' prosequitur, et præfert effectibus gratiæ singularis,
" ' in cujus odoris suavitate reficitur, statu recreatur
" ' tranquillo, et prosperis prosperatur; illamque ea
" ' prærogativa favoris et gratiæ prosequamur, quod

A.D. 1246. Grant by Innocent IV. to the see of Canterbury of the first-fruits of vacant benefices in the province for seven years.

" ' ipsius ardenti desiderio, et potissime ejusdem archi-
" ' episcopi consideratione, qui tanquam filius devotus
" ' ecclesiæ et nobile membrum ejus, devotione fervens,
" ' vita perspicuus, et nobilitate præclarus, nobis et
" ' fratribus nostris carus et acceptus plurimum habea-
" ' tur; ipsius supplicationibus favorabiliter annuentes,
" ' de fratrum nostrorum consilio, damus venerabili
" ' fratri nostro Herefordensi episcopo nostris literis in
" ' mandatis, ut ipse per septennium et non ultra
" ' omnium beneficiorum ecclesiasticorum, quæ deinceps
" ' in civitate, diocesi, et provincia Cantuariensi va-
" ' cabunt, primi anni proventus usque ad decem
" ' milium marcarum summam, (quæ si ante dictum
" ' septennium haberi poterit, nil amplius exigatur,)
" ' necnon duo milia marcarum de ipsius archiepiscopi
" ' redditibus colligat annuatim, et convertat fideliter
" ' in solutione debitorum ecclesiæ memoratæ. Proviso
" ' quod personis servientibus in eisdem beneficiis de
" ' prædictis redditibus idem episcopus faciat competen-
" ' tem portionem pro ipsarum sustentatione, ne ipsa
" ' debitis defraudentur obsequiis, assignari. Et si forsan
" ' dictorum beneficiorum redditus hujusmodi primi
" ' anni esse debeant, juxta morem patriæ, decedentium
" ' personarum; dictus episcopus ipsorum beneficiorum
" ' redditus in anno colligat subsequenti, contradictores
" ' auctoritate nostra appellatione postposita compes-
" ' cendo. Quocirca universitatem vestram rogamus,
" ' monemus, et hortamur, attente per Apostolica vobis
" ' scripta præcipiendo mandantes, quatinus attendentes
" ' prudenter, quod dignum sit matris egentiam filiorum
" ' opibus relevari, cujus tam devote quam benigne
" ' debent onera supportare, eidem episcopo ad exhi-
" ' bendos hujusmodi redditus et habendos sic ope et
" ' opere promtos et sollicitos vos reddatis, quod, ipsius
" ' archiepiscopi favorem et gratiam vobis proinde futu-
" ' ris temporibus vendicantes, nos habeatis propter hoc
" ' specialiter ad vestra et ecclesiarum vestrarum com-

" ' moda promtiores. Datum Lugduni, sexto kalendas A.D. 1246.
" ' Septembris, pontificatus nostri anno tertio.' In Lyons, 27 Aug.
" cujus rei testimonium præsentibus sigillum nostrum 1245.
" fecimus apponi."

Ira regis cito enervata est.

Hæc autem cum ad audientiam regis pervenirent,[1] primo obstupuit, iratus et comnotus valde, clamose dicens: Anger of the king at this.

" Adhuc[2] et hæc procu-
" ravit regno meo dispen-
" dia archiepiscopus Can-
" tuariensis B[onefacius]
" quem creavi. Nec suffi-
" cit ei quod electum meum
" Cycestrensem, Robertum
" videlicet Passeleue, cujus
" promotionem promove-
" ram, procaciter præcipi-
" tavit; sed et diatim in-
" tendens guerris ruptoris
" more, tam in Provincia
" quam Anglia, [in] me
" jam jacturam et dedecus
" machinatur. Ecce nova
" et inaudita pecuniaris
" extorsio!

" Miror si talia procuravit
" regno meo dispendia
" archiepiscopus Cantuari-
" ensis B[onefacius] quem
" promovi. Nec sufficit ei
" quod electum meum Cy-
" cestrensem, Robertum
" videlicet Passeleue, cujus
" promotionem promove-
" ram, licet juste, cassavit.
" Non adhuc video creden-
" dum quod talem me nes-
" ciente collectionis pecuni-
" aris impetravit licentiam,
" cum non constat eccle-
" siam suam in tantum esse
" oneratam." Cognita ta-
men veritate iterum dixit,
" O quam multiformes sunt laquei venantium, ad sub-
" jectorum simplicitatem decipiendam! In hac equidem
" machinatione nobiles mei, ad quos ecclesiarum spec-
" tant patronatus, defraudantur, terra censu spoliatur,
" et similium consequentia formidatur."

Tandem tamen dominus rex, cum insibilatum fuisset ei, quod minime irasci teneretur memorato archiepi-

---

[1] *pervenirent*] pervenissent, C.

[2] This is the reading of C. It has been erased in B., and what is on the right hand of the page written in its place.

A.D. 1246. His weakness.

scopo pro dicti[1] Roberti cassatione, tum eo quod in examinatione insufficiens reperiebatur, tum quia ejus cassatio multum regi fuit utilis et lucrosa, cum cotidie regiis diligenter intenderit emolumentis, muliebriter in suo proposito resistendi fractus est, muliebri, ut dicitur, intercessione turpiter emollitus; quia merito hoc nomen *mulier*,[2] quasi *molliens herum*, id est enervans, ethimologizatur. Nec proh dolor! viriliter pro ecclesiæ indempnitate, cum non constiterit ecclesiam Cantuariensem alieno ære per archiepiscopum Æ[dmundum] sub usuris maxime irretitam in tantum, nec pro regni sui tuitione vel sanctorum pontificum Cantuariensium honore, stetit rex, prout decuit et expedivit; sed eidem archiepiscopo B[onefacio] concessit Angliam,[3] secundum quod prædicitur, irrestaurabiliter macerare. | per Angliam, secundum quod prædicitur, prædictam habere collationem.

He forbids the Pope's letters extorting money to be brought into England.

Veruntamen per idem tempus prohiberi fecit dominus [rex] per literas suas, ne quis veniens de curia portans literas bullatas de provisionibus faciendis præcepto Papali, ad extorquendum pecuniam de ecclesia Anglicana et depauperandum regnum, permitteretur vagari per terram ad prælatos; et si quis talis inveniretur, caperetur, carceri regis retrudendus. Portus autem, hoc præcipiens portuum custodibus, fecit custodiri. Sed hoc animos miserorum Anglorum parum exhilaravit, qui cor cereum regis cognoverant; et ea facilitate advertendum cognoverant, qua converti frequenti experientia certificabantur.

f. 197 *b*.

Quod Londonienses cives ad gravissimum tallagium regi solvere sunt coacti.

Vacat. The Londoners heavily taxed.

Tempore[4] quoque sub eodem, jam vernæ temperiei serenitate arridente, mundus e contrario statum mortalium molestavit. Cives enim Londonienses, quos regia

[1] *dicti*] dicta, B., C. is correct.

[2] See above, p. 349.

[3] This is the reading of C. It has been erased in B., and what is on the right hand of the page written in its place.

[4] This is at the foot of the page in C.

clementia sub alis securæ protectionis certius tueri tenebatur, ad redemptionem solutionis sub nomine tallagii[1] milium marcarum non sine multo gravamine et diminutione catallcrum suòrum et cordium amaritudine sunt compulsi; [ita[2] ut multi, vaticinio Merlini[3] concordantes et veraciter testimonium perhibentes, asserebant hunc regem H[enricum] vere esse lincem omnia visu penetrantem; id est, omnium crumenas perforando perscrutantem et perscrutando vacuantem]. A.D. 1246.

Convocantur magnates regni ad medium Quadragesimæ Londoniis.

Et dum fluenta dierum illorum ævum mortalium metirentur transeundo, rex, missis literis suis, totius regni magnates convocavit, ut Londoniis die qua cantatur *Lætare Jerusalem*, videlicet media Quadragesima, de statu regni generaliter convenirent tractaturi. Parliament summoned, 18 March.

Qualiter Fratres Prædicatores jam nitebantur.

Eodemque tempore, Fratres Prædicatores, limites paupertatis, quam professi sunt et nuper, [transcendentes], [jam[2] ad superos gradus ascendere, venerari, et timeri a prælatis ecclesiasticis affectabant, et non jam tantum Prædicatores sed etiam esse confessores contendebant, usurpantes sibi officium ordinariorum, et haberi eosdem contemptui procurantes, quasi scientia et potestate insufficientes populum Dei regere et ecclesiæ lora moderari. Unde multis discretis videbantur ordinem universalis ecclesiæ, per sanctos Apostolos et sacros doctores nostros antecessores, de quorum sanctitate toti mundo constat, sancitum, nimis enormiter perturbare. Testificatum est etiam, quod ordo Sancti Benedicti vel ordo beati Au- Pride displayed by the Dominicans.

[1] There is a blank for the number in B. (not C.)

[2] From here to the end of the paragraph has been erased in B., and written over the erasure in a later hand. The text is from C.

[3] See above, vol. i., p. 208.

A.D. 1246. gustini per multorum spatium sæculorum tantum non deliravit, quantum eorum, qui nondum in Anglia per triginta annorum spatium radicum propagines transplantavit]. Impetrato igitur a Papa Gregorio, qui specialiter eorum fautor erat, paucis evolutis annis inaudito privilegio, hoc etiam his temporibus novum, ad primum roborandum, [non sine ordinariorum jactura et præjudicio, a domino Papa sunt adepti.]

Primum privilegium.

Privilege granted to the Dominicans by Gregory IX.

" Gregorius [1] episcopus, servus, etc., venerabilibus fratri-
" bus, archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis, abbatibus,
" prioribus, præpositis, decanis, archidiaconis, archipres-
" byteris, et aliis ecclesiarum prælatis, ad quos literæ
" istæ pervenerint, salutem et Apostolicam benedictionem.

S. Matt. xxiv. 12. " *Quoniam abundavit iniquitas, et refriguit caritas plu-*
" *rimorum,* ecce ordinem dilectorum filiorum Fratrum

Phil. ii. 21. " Prædicatorum Dominus suscitavit; qui *non quæ sua,*
" *sed quæ sunt Christi, quærentes,* tam contra profli-
" gandas hæreses quam contra pestes alias mortiferas
" extirpandas se dedicaverunt evangelizationi verbi Dei,
" in abjectione voluntariæ paupertatis. Nos igitur eorum
" sanctum propositum et necessarium ministerium favore
" benevolo prosequentes, universitati vestræ ipsos affec-
" tuose duximus commendandos; caritatem vestram ro-
" gantes et exorantes in Domino, ac per Apostolica vobis
" scripta mandantes, quatinus dilectos filios fratres or-
" dinis memorati pro reverentia divina ad officium
" prædicandi, ad quod deputati sunt, recipiatis benigne;
" ac populos vobis commissos, ut ex ore ipsorum verbi
" Dei semen devote suscipiant et confiteantur eisdem,
" cum ipsis auctoritate nostra liceat confessiones audire
" ac pœnitentias injungere, sedulo admonentes, pro
" nostra et Apostolicæ sedis reverentia, in suis eis ne-
" cessitatibus liberaliter assistatis, quatinus ad prædicta
" suscipienda vestris exhortationibus populi præparati,

[1] The charter is drawn in the margin.

" tanquam bona et fructifera terra, pro vitiorum tri- A.D. 1246.
" bulis incipiant segetem germinare virtutum; et dicti
" fratres, per cooperationem vestram, suscepti ministerii
" cursum felicius consummando, optatum reportent sui
" laboris fructum et finem, salutem videlicet animarum.
" Quia vero sæpe vitia sub specie virtutum occulte
" subintrant, et angelus Sathanæ in angelum lucis se
" plerumque simulate transformat, præsentium vobis
" auctoritate mandamus, quatinus si qui de Prædica-
" torum fratrum ordine se dicentes in vestris partibus
" prædicaverint, ad quæstum se pecuniarum conver-
" tendo, per quod religionem eorum, qui paupertatem
" professi sunt, contingeret infamari, vos tanquam
" falsarios capiatis et condempnetis. Datum Anagniæ, Anagni,
" v. kalendas Octobris, pontificatus nostri anno primo." 27 Sept., 1227.

Secundum, primum roborans.

" Innocentius IV. episcopus, servus servorum Dei, Privilege
" venerabilibus fratribus Wintoniensi, Wigornensi, et granted by Innocent
" Norwicensi episcopis, salutem et Apostolicam benedic- IV.
" tionem. Quia nonnulli sic in malitia delectantur, ut
" voluntatis libito, abstinentiæ ruptis habenis, ad illi-
" cita relaxato, personas religiosas, Dei timore postpo-
" sito, multipliciter molestare præsumant; consuevit pia
" mater ecclesia personis ipsis contra pravitatem talium
" defensionis remedio misericorditer subvenire, per quod
" molestatorum ipsorum compescatur temeritas, eædem
" personæ tutæ permaneant, et aliis aditus committendi
" similia præcludatur. Cum itaque dilecti filii, prior
" provincialis et fratres ordinis Prædicatorum, in pro-
" vincia Anglicana constituti, sicut ex eorum parte
" nobis extitit intimatum, a nonnullis, qui nomen Do-
" mini in vacuum recipere non formidant, molestias
" multiplices patiantur; nos volentes eisdem contra
" insolentiam et conatus malignantium providere, fra-
" ternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus,
" quatinus memoratis priori et fratribus contra perver-

A.D. 1246. " sorum audaciam efficaciter favoris præsidio assistentes,
" non permittatis ipsos contra indulta privilegiorum
" Apostolicæ sedis ab aliquibus indebite molestari,
" molestatores hujusmodi per censuram ecclesiasticam
" appellatione postposita compescendo ; non obstante con-
" stitutione[1] *de duabus dietis*, edita in concilio generali,
" præsentibus post decennium minime valituris. Quod
" si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo
Lateran, 17 May, 1244. " vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani,
" xvi. kal. Junii, pontificatus nostri anno primo."

His apta responsio archidiaconi Sancti Albani.

Consequent pride of the Dominicans. His igitur lætificati et magnificati Prædicatores, varios ecclesiarum prælatos, episcopos, archidiaconos, in sinodis suis præsidentes, ubi multi et magni viri, videlicet decani, presbyteri, et vicarii, necnon et ecclesiarum rectores, cum clericis convenerant, procaciter alloquentes, indulta sibi talia privilegia in propatulo demonstrarunt, erecta cervice ea exigentes recitari, et in eorum ecclesiis veneranter recipi et commendari, et ad prædicandum populis sine aliqua contradictione vel in sinodis vel in ecclesiis parochianis, [quasi[2] legatos, vel
f. 198. etiam Dei angelos], admitti ; [et se ingerentes nimis impudenter, rogitabant singulos etiam sæpe viros religiosos, " Esne confessus ? " quibus si responsum fuisset, " Etiam ;" " A quo ? " " A sacerdote meo." " Et quis ille
" idiota ? nunquam theologiam audivit, nunquam in
" decretis vigilavit, nunquam unam quæstionem didicit
S. Matt. xv. 14. " enodare. *Cæci sunt, et duces cæcorum ;* ad nos accedite,
" qui novimus lepram a lepra distinguere ; quibus
" ardua, quibus difficilia, quibus Dei secreta patuerunt.]
" Nobis confitemini imperterriti, quibus tanta, ut jam
" videtis et auditis, concessa est potestas." Multi igitur,

[1] This is cap. 37 of the 4th Lateran council under Innocent III. Mausi, xxii. col. 1023.

[2] The words in brackets have been erased in B., and written over the erasure in a hand of Parker's time. The text is from C.

præcipue nobiles et nobilium uxores, spretis propriis sacerdotibus et prælatis, ipsis Prædicatoribus confitebantur; unde non mediocriter viluit ordinariorum dignitas et conditio, et de tanto sui contemptu, non sine magna confusione, doluerunt, nec[1] sine causa evidenti. Videbant enim ordinem ecclesiæ jam enormiter perturbari; quam constat longis retroactis temporibus, in Deo placita simplicitate ambulantem, multos e sæculo migrantes Deo præsentasse sanctos, de quorum sanctitate nefarium judico dubitare. Videbant[2] insuper parrochianos suos audacter jam peccare et impudenter, scientes se coram presbytero proprio non erubescere, sua enormia peccata confitendo, quod magnum reputatur periculum; cum rubor et confusio in confessione pars sit maxima et potissima pœnitentiæ. Dicebantque susurrantes peccaturi ad invicem; "Perpetremus quæ nobis "voluptuosa videntur et placentia; aliquibus enim "Prædicatorum vel Minorum per nos transitum facien- "tibus, quos nunquam vidimus vel unquam visuri "sumus, cum consummatum fuerit quod desideramus, "sine aliqua molestia confitebimur." Et sic contemptis ordinariis et eorum disciplinis, peccatum copiosius exuberavit. Et dum mundus more marino talibus æstuabat ebullitionibus, contigit quosdam Prædicatores, suis armatos privilegiis, assumptis cornibus, ecclesiam Sancti Albani, ubi, sicut moris est, archidiaconus[3] ecclesiæ ipsius rite sinodum celebravit, ingredi, et monstrantes sua privilegia, sese novis et inauditis potestatibus et dignitatibus communiri. Et dum unus eorum, qui videbatur alteri præesse, silentium prædicaturo sibi dari imperiose postulasset, respondit archidiaconus; "Moderatius te, frater, habe; expecta paulisper, donec "discretioni vestræ quæ sentio demonstraverim. Mira-

A.D. 1246.

Some of them go to St. Alban's.

Their behaviour there.

Speech of the archdeacon

[1] *nec . . . . ecclesiæ*] Written over an erasure.

[2] C. ins. *igitur*.

[3] "The archdeacons of St. Alban's were removable at the "pleasure of the abbat, and the "office was executed by some of "the convent." Note in Hardy's Le Neve, ii. p. 344. See above, p. 103.

A.D. 1246. of St. Alban's. " mur nos simplices et veteribus atque approbatis " assueti consuetudinibus de hac novitate repentina. " Nec mirum, si inaudita novitas admirationem generet " cum stupore. Ut quid insufficientes vel indignos " officio nobis deputato tam procaciter reputatis? Cre- " ditis vos solos de numero fore salvandorum, cum Eccles. ix. 1. " dicat Apostolus, *Nescit homo si sit dignus odio vel* " *amore?* Ingeritis vos jam non tantum ad prædican- " dum, ut Prædicatores dicamini, sed ad confessiones " recipiendas, immo potius extorquendas, ut jam *Fra-* " *tres confessores* accumulato titulo teneamini. Fratres, " non sanum arbitror a certo recedere propter incertum, " ab rite usitato ad inusitatum, sine majoris consilio " deliberationis et Prioris vestri consultatione; vos ne- " quaquam vel ad prædicandum, vel ad confessionum " receptionem eorum, quibus de abbatis præcepto *Anno gratiæ* MCCXV. *nota tempus concilii Innocentii.* " præsum, adhuc recipio. Constat enim universali " ecclesiæ, hæc quæ vobis et omnibus hic circumseden- " tibus eminus demonstrabo, a generali concilio, immo " generalissimo, sub Innocentio [1] III. celebrato, ubi præ- " sentes fuerunt ex totius Christianitatis universitate " primates, archiepiscopi sexaginta et unus, episcopi " cccti. et xii., abbates vero et priores dccc., fuisse sta- " tuta et confirmata, omnibus mundi temporibus irre- " fragabiliter conservanda." Et librum aperiens, mon- stravit et legi fecit istam super hoc decretalem:

Decretalis super prædictis.

Decretal of Innocent III. on confession. " Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos " discretionis [a] pervenerit, omnia sua solus peccata, saltem " semel in anno, fideliter confiteatur proprio [b] sacerdoti; " et injunctam sibi pœnitentiam pro viribus studeat

This is cap. 21 of the Decrees of the Lateran Council of 1215.

[1] C. ins. *Papa*, and om. III.

[a] Olim discrescionis, cum est doli capax quia tunc potest peccare, scilicet de delicto et commisso.

[b] Nisi ille sit imperitus. Tunc de ipsius licentia, ut hic dicit, quærat discretum, de. pe. con. di. I. etsi non frequentius.

" adimplere, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, A.D. 1246.
" eucharistiæ sacramentum; nisi forte de proprii sacer-
" dotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad
" tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum.
" Alioquin et vivens ab ingressu ecclesiæ arceatur, et
" moriens Christiana [c] sepultura. Unde hoc salutare
" statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quis-
" quam ex ignorantiæ cæcitate velamen excusationis
" assumat. Si quis alieno sacerdoti voluerit justa de
" causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet
" et obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum
" non possit solvere vel ligare. Sacerdos autem sit
" discretus et cautus, ut more periti medici superin-
" fundat vinum et oleum vulneribus sauciati; diligenter S. Luc. x. 34.
" inquirens et peccatorum circumstantias et peccati,
" quibus prudenter intelligat, quale ei debeat præbere
" consilium, et cujusmodi remedium adhibere; diversis
" experimentis utendo ad sanandum ægrotum. Caveat
" autem omnino, ne verbo, aut signo, aut alio quovis
" modo prodat aliquatenus peccatorem; sed si pruden-
" tiori consilio indiguerit, illud sine ulla expressione
" personæ caute requirat; quoniam qui[1] peccatum in
" pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit re-
" velare, non solum a sacerdotali officio deponendum
" decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam
" pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum."[2]

De morte David, principis Norhwalliæ.

Eodemque anno, circa initium veris, quando solent promtius se accingere præliaturi ad belli necessaria, David[3] princeps Northwalliæ, et nepos regis ex sorore,[4] Death of David, prince of North Wales.

[c] Hoc est contra regulam illam, 'cui communicamus vivo communicare debemus et mortuo'; fallit etiam in alio casu xxxiii. q. v. placuit, et supra. *De statu monachorum.* Monachi, etc. *De tor*[*neamentis*] c. 1 et 2 *De usu*[*ris*]. Quia in omnibus, etc. *De rap*[*toribus*]. Supereo. See the Decretals, iii. 35, 2; v. 17, 2; v. 13, 1, 2; v. 19, 3.

[1] *qui*] quod, B.

[2] *detrudendum*] destruendum, C.

[3] His shield, inverted, with a bow and two arrows, is drawn in the margin.

[4] Joanna, natural daughter of K. John.

A.D. 1246. post innumeras animi amaritudines, post terræ suæ destructionem, variasque cædes, et famis inedias hominum suorum, perjurus et fratricida, quasi variis tribulationibus lacessitus, de hac valle morientium ad vallem transiit mortuorum, Walliam perturbatam et miserabiliter relinquens desolatam. In cujus loco Walenses filium[1] Griffini sibi in principem elegerunt. Quod cum idem O[2][wenus] audisset, regem, qui eum in sinu misericordiæ receptaverat et jam per multum temporis honorifice aluerat et exaltaverat, .[relinquens], more leporino ad latibula Walensium saltu confugit repentino.

Griffith's son succeeds him.

Laws against trespassers in parks and fisheries.

Eodemque anno conditæ sunt leges cum rigoris incremento super his qui furtive dampna faciunt in alienis parcis vel vivariis; prout plenius scribitur in[3] libro literarum, post inquisitiones transgressionum de foresta ad tale signum ⊙—|||—⌣. Hoc invenies in libro additamentorum.[4]

De magno parlamento quod fuit Londoniis medio Quadragesimæ.

Parliament, 18 March.

Medio vero Quadragesimæ, videlicet die qua cantatur *Lætare Jerusalem*, edicto regio convocata, convenit ad parlamentum generalissimum regni Anglicani totalis nobilitas Londoniis; videlicet prælatorum tam abbatum et priorum quam episcoporum, comitum quoque et baronum, ut de statu regni jam vacillantis efficaciter, prout exegit urgens necessitas, contrectarent. Angebat enim eos gravamen intolerabile, a curia Romana incessanter illatum, quod non poterant sine nota desidiæ et imminente ruina tolerare. Qui eo anxius mentibus sauciabantur, quod Papa, promissionis suæ transgressor,

Breach of his promises by the Pope.

[1] The country was divided between the sons of Griffith, Owain and Llewellyn. Annal. Camb. p. 85; Brut y Tywysogion, p. 332.

[2] *O.*] G., B.

[3] *in libro literarum*] Written over an erasure.

[4] MS. Cotton. Nero. D. 1. f. 88. This last sentence is in rubrick. C. omits the whole paragraph. It is in the margin in B.

gravius quam ante eorum querimoniam manum diatim exasperans aggravabat. Hæc enim ejus promissa in concilio Lugdunensi extiterunt: A.D. 1246. Privileges granted to the English church by Innocent IV.

Privilegia impetrata per nuntios regis Angliæ in concilio Lugdunensi.

" Innocentius et cætera. Universis tam cathedralium f. 198 *b*.
" quam aliorum prælatis, necnon patronis ecclesiarum Certain suspen-
" clericis et laicis per regnum Angliæ constitutis, salutem sions in-
" et Apostolicam benedictionem. Cum noluerimus per flicted by Martin
" nos aut alios auctoritate nostra vobis inferri grava- removed.
" mina, sed a quorumlibet molestiis defendere vos potius
" ut ad nos pertinet intendamus; præsentium tenore
" vobis innotescat, quod si delectus filius magister
" Martinus, cameræ nostræ clericus, de mandato nostro
" aliquos vestrum a collatione beneficiorum seu præ-
" sentatione suspenderit, suspensionem hujusmodi, nisi
" specialiter pro certis personis, quas duodenario tamen Only 12 more bene-
" numero comprehendi volumus, facta fuerit, duximus fices to be given away by the
" relaxandam; ita quod inter ipsas personas, illæ qui- Pope.
" bus jam aliqua de prædictis beneficiis sunt collata,
" vel quæ super optinendis eisdem literas ab ipsorum
" patronis, vel eis ad quos illorum collatio spectat, ha-
" bent, minime computentur." [3 Aug.[1] 1245.]

Aliud privilegium.

" Innocentius, etc., venerabilibus fratribus, archiepi- The bishops to exhort
" scopis, et episcopis, per regnum Angliæ constitutis, clerks to study and good con-
" salutem et Apostolicam benedictionem. Cum sedes duct with promise of promotion from the Pope.
" Apostolica illo affectu Anglicos prosequatur, ut ipsos
" inter alios consilios multiplici favore proponat attol-
" lere ac speciali dono gratiæ honorare; magno desi-
" derio cupimus, eosdem Anglicos devotionis studio
" perseveranter insistere, ac laudabiliter exercitio pro-

[1] These dates are known from the copies in the Fœdera, i. 262.

A.D. 1246. " ficere bonitatis, ut accepti et digni merito inter
" cæteros habeantur. Hinc est quod universitatem
" vestram monemus, rogamus, et hortamur, auctoritate
" Apostolica mandantes, quatinus vestrarum civitatum
" et diocesum clericos, et eos qui ascribi desiderant
" militiæ clericali, præsertim nobilium et magnatum
" filios, attentis et sedulis exhortationibus inducatis, ut
" honestati morum, scientiæ literarum et virtutum
" cultui ferventer intendant; studentes omni diligentia
" se gratos et idoneos exhibere, ac sedis prædictæ
" gratiam aliorumque benivolentiam probitatis merito
" vendicare. Nos enim parati sumus clericis Angliæ
" bene meritis provisionis ecclesiasticæ dexteram libe-
" raliter aperire; ac etiam cum illis quos, velut nobi-
" liores et probiores, ampliori gratia noverimus esse
[3 Aug. 1245.] " dignos, super beneficiorum pluralitate honorifice dis-
" pensare."

Aliud.

The bishops allowed to present to benefices to which they have a right.

" Innocentius, etc., universis archiepiscopis et episco-
" pis per regnum Angliæ constitutis, salutem et Apo-
" stolicam benedictionem. Vestra meretur devotio, ut
" vos Apostolica sedes oportuno favore muniat, et gratiæ
" privilegio efferat specialis. Hinc est, quod nos vestris
" supplicationibus inclinati, volentes jura vestra illæsa
" servari, universitatem [1] vestram monemus, rogamus, et
" hortamur, auctoritate Apostolica mandantes; ut [2] bene-
" ficia ecclesiastica, ad collationem vestram spectantia,
" cum ea vacare contigerit, personis idoneis conferre,
" quæ velint et possint in eis utiliter deservire, absque
" cujuslibet contradictionis obstaculo, libere prout ad
[3 Aug. 1245.] " vos pertinet, auctoritate prædicta indulgemus. Nulli
" ergo hominum, etc."

[1] *universitatem . . . mandantes*] Apparently erroneously inserted. Compare the next privilege.

[2] *ut*] This word must be omitted, or something like *conferendi jus habeatis* must be read for *conferre* below, to make sense. A similar correction is required in the next privilege.

Aliud. A.D. 1246.

A similar privilege to other patrons of benefices.

" Innocentius, etc., dilectis filiis, ecclesiarum univer-
" sarum patronis, per regnum Angliæ constitutis, salu-
" tem et Apostolicam benedictionem. Fervens Anglorum
" meretur devotio, ut eos Apostolica sedes, tanquam
" speciales filios, brachiis maternæ affectionis amplectens,
" et favore ipsos muniat oportuno, ac efferat gratiæ
" privilegio potioris. Hinc est, quod nos vestris sup-
" plicationibus inclinati, volentes jura vestra illæsa
" servari, ut ad ecclesiastica beneficia, in quibus jus
" habetis patronatus, cum ea[1] vacare contigerit, præ-
" sentare illos, ad quos eorundem beneficiorum spectat
" collatio, personas idoneas, quæ velint et possint in
" eis utiliter deservire, absque cujuslibet contradictionis
" obstaculo, libere prout ad vos pertinet, auctoritate
" prædicta indulgemus. Nulli ergo hominum, etc." [3 Aug. 1245.]

Aliud.

Crusaders not to be exempt from the customs of the realm.

" Innocentius etc., illustri regi Angliæ, etc. Excel-
" lentiæ tuæ præsentium tenore innotescat, quod licet
" crucesignati in subsidium Terræ Sanctæ sint in mul-
" tis exempti, nolumus tamen hujusmodi crucesignatos
" regni tui quoad solitas ejusdem regni consuetudines
" exemptos haberi, quin eas teneantur, sicut alii, obser-
" vare." [3 Aug. 1245.]

Aliud.

Complaint that the regulations of the council for the help of the Holy Land, &c., have been opposed by the

" Innocentius[2] etc., illustri regi Angliæ, etc. Excel-
" lentiæ tuæ præsentium tenore innotescat, quod cum
" nuper sacro approbante concilio vicesimam omnium
" ecclesiasticorum proventuum in subsidium Terræ
" Sanctæ, ac medietatem hujusmodi proventuum qua-
" rundam ecclesiarum, personarum quarundam vero
" tertiam, et aliquarum vicesimam, in succursum imperii

[1] *ea*] eas, B.

[2] The date of this is Aug. 3, 1245. Potthast. 11778.

A.D. 1246. English ambassadors.

" Romaniæ statuerimus deputandas, prout in constitu-
" tionibus super hoc editis expressius continetur, nuntii
" tui, quos ad prædictum concilium destinasti, pro tua
" totiusque regni tui parte, hujusmodi constitutionibus
" in eodem concilio contradicere curaverunt."

Causa contradictionis in concilio pleno.

Reason for this opposition.

Causa[1] autem contradictionis hæc fuit, quia scilicet decreverat Papa censum colligendi fore tradendum cui ipse volebat, quod suspectum fuit.

Item.

Withdrawal of a privilege given to certain prelates.

Iterum eidem regi.[2] " Præsentium tenore magnitu-
" dini tuæ notum fieri volumus, quod etsi hactenus
" forte aliquibus ecclesiarum prælatis, ut beneficia
" ecclesiastica, quæ in regno tuo ante suam promo-
" tionem habuerant, possent usque ad certum tempus
" libere retinere, fuerit ab Apostolica sede concessum,
" de cætero tamen non intendimus aliquibus similia
" indulgere."

The privileges deprived of force by the clause *non obstante.*

Præterea[3] unum privilegium, *ne scilicet Ytalicus Ytalico immediate succedat;* et hoc impetratum est propter fraudes eorum, qui mortuis beneficiatis alios furtim supponebant; sed omnia hæc et alia per hoc repagulum *non obstante* infirmantur; ubi ergo fides? ubi jura, quæ scriptis solebant solidari? exularunt.

Humiliatus Frethericus multam offert satisfactionem, mediante rege Francorum, sed pro pristinis fraudibus non recipitur neque creditur.

Attempt of Frederick II. to be

Eisdem temporibus dum mundiale mare talibus exagitaretur turbinibus, Frethericus aliquantulum ad se

[1] See above, p. 473.

[2] The date of this is Aug. 3, 1245. Potthast. 11779.

[3] This paragraph is in the margin. It is not in C. Above is a drawing of the " privilegia."

reversus, forte perterritus, et insurgentium insultus pertimescens tam Germanorum quam Ytalicorum, et tam suorum quam vicinorum hominum iramque Dei, ut credere pium est, formidans, tangitur spiritu meliori, et Eo ei spiritum humilitatis largiente, Qui per prophetam suum David ait, *Imple facies eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine*, optulit domino Papæ suorum excessuum facere satisfactionem competentem. Super quo negotio constituit procuratorem et mediatorem dominum regem Francorum, qui partes suas diligenter interponens Papam adiit Lugduni commorantem, sed tamen ipsi adventanti usque Cluniacum occurrentem, tractatum super hoc habiturus, si qua pacis forma posset inveniri. Optulit autem dictus F[retherius] ut in Sanctam Terram irrediturus abiret, quoad viveret Christo ibidem militaturus, et totum regnum integraliter pro posse restituturus cultui Christiano, ita scilicet ut, filio suo loco ipsius in imperiali dignitate substituto, pie dispensetur cum eodem F[retherico] et absolvatur benigne, et, concessa ei plena peccatorum suorum venia, fiat de prævaricatore, famæ suæ integritate feliciter restaurata, filius reconciliationis. Ad quod Papa; "Ha quotiens talia vel potiora promissa sunt, quæ " jurejurando confirmavit, quæ tantum non cassavit ea " spernens adimplere, sed enormis est transgressio subse- " cuta!" Et humiliter intuens regem, ait, "Domine Fran- " corum rex, fili carissime, non tantum mea, sed totius " Christianitatis agitur causa. Consideret et prudenter " attendat serena dominatio vestra, quotiens et quam " humiliter vocabatur expectante totius concilii univer- " sitate reconciliandus, nec vocatus venit, ut consilio " staret saluberrimo, consilio potius quam judicio pari- " turus, et quæ prius promiserat et in periculo animæ " suæ juraverat, et per nobiles mediatores, qui in anima " sua juraverant unde multum verecundantur, certissime " promiserat, et in scriptis redacta topazio suæ majes- " tatis signaverat, adimplere contempsit.

A.D. 1246. reconciled with the Pope.

Ps. lxxxii. 16.

Louis IX. goes to the Pope to intercede for him.

Interview between Louis IX. and Innocent IV.

f. 199.

A.D. 1246. "'Quo teneam nodo mutantem Prothea vultus?' Hor. 1 Epist. i. 90.
"In omnibus se reddidit incredibilem." Cui pius rex Francorum; "Domine, nonne legitur in evangelio,
S. Matt. xviii. 22. "quod *usque septuagies septies* pandendus est sinus
"misericordiæ veniam postulanti? Considera dies quam
"mali sunt. Terra Sancta periclitatur, nec patet libe-
"ratio ejus, nisi eo post Deum propitio, qui portubus
"præest et insulis et spatiosis terris mari conterminis,
"et qui novit omnia nobis peregre profecturis profu-
"tura. Magna pollicetur. Peto et petens consulo, tam
"pro me quam multis aliis milium milibus peregrina-
"turis, prosperum transitum expectantibus, immo potius
"pro statu universalis ecclesiæ et Christianitatis, acci-
"pite et acceptate tanti principis talem humiliatio-
"nem, Christi sequentes vestigia, cujus vicarius estis
"in terris, Qui Se usque ad crucis patibulum legitur
The Pope refuses the proposals. "humiliasse." Quod cum dominus Papa erecta et re-
jecta cervice refutasset, dominus rex Francorum recessit iratus et indignans, eo quod humilitatem quam speraverat in servo servorum Dei minime reperisset.

Qualiter Templarii et Hospitalarii voluerunt captivos suos redimere.

The Templars and Hospitallers send some of their members to the Sultan of Cairo [Malek Saleh Nodgemeddin] to procure the release of the captives. Et dum rotam circularem in actibus Cisalpinorum fortuna revolveret, in transmarinos Christianos eventus etiam variavit fortuitos. Templarii namque et Hospitalarii comperientes propriam miseriam, et ad se, licet sero, revertentes, statuerunt inter se orationes et jejunia præter solita specialiter pro liberatione Terræ Sanctæ devote facienda. Insuper intelligentes, quod magistri eorum, cum quibusdam militibus Templariis et aliis, detinebantur vivi incarcerati captivi captive in potestate Soldani Babiloniæ,[1] miserunt quosdam de fratribus suis, quos noverant prudentiores, ad dictum Soldanum, ut cum eo efficaciter de captivorum memo-

[1] C. repeats detinebantur.

ratorum liberatione per redemptionem, licet multam et multum pretiosam, taxantes loquerentur, nec parcerent auri et argenti quantitati aut numero. At ipsi impetrata pace salvo intermeandi, primo optimatibus Soldani munera pretiosa optulerunt, obsecrantes ut apud Soldanum pro eis diligenter intercederent, ut quantum vellet auri et argenti pro redemptione magistrorum[1] suorum, et quorundam fratrum, quos tenebat incarceratos, acciperet. Hæc autem cum Soldanus cognovisset, ipsos interpretes increpando et eosdem Templarios et Hospitalarios redarguendo, ait; "Miseri sunt "isti Christiani, quos dicimus Templarios et Hospitala- "rios, legis et ordinis sui transgressores. Primo enim "voluerunt paucis transactis annis suum imperatorem "F[rethericum], in servitio Christi sui peregrinantem, "prodere fraudulenter, sed per propitiam pietatem "nostram non prævaluerunt. Iterum, ipsi qui sese ut "fratres ad invicem diligere tenerentur et in neces- "sitatibus coadjuvare, guerram hostilem inter se et "odium inexorabile jam per quinquennium continua- "runt, nec poterat comes Ricardus, frater regis Angliæ, "qui inter Christianos habetur clarissimus, pacificare; "treugasque caute ab ipso initas ipsi Templarii in con- "temptum dicti Ricardi, quem garcionem esse assere- "bant, et in contumeliam fratrum suorum, videlicet "Hospitalariorum, procaciter infregerunt. Item, nuper in "bello inter nos et ipsos commisso, primicerius eorum "et signifer, quem Balcaniferum vocant, contra ordinis "eorum decretum primus recalcitravit in prælio fugiti- "vus. Nunc autem mala malis addentes, et ordinis sui "transgressiones transgressionibus accumulantes, magis- "tros ac fratres suos captivos pro magna pecuniæ quanti- "tate satagunt comparando redimere, quos non nisi pro "zona quadam vel capistro, secundum ordinis eorum "tenorem, novimus redimendos. Merito igitur muliplici "tradidit eos Deus eorum, in manus odientium eosdem

A.D. 1246.

Speech of the Sultan to the messengers refusing to release the captives.

[1] Herman de Perigord and Peter de Villebride. But both were probably dead.

A.D. 1246. "carceri mancipandos." Et sic austero vultu et torvo aspectu recedere jussit pro eis intercedentes, asserens incarceratorum conditionem fore protinus aggravandam. Quod cum nuntiis relatum fuisset, tristes recessuri dixerunt dictis mediatoribus; "Et quid in hoc articulo "agendum est? dedimusne frustra vobis, in quibus spe- "ravimus, munera? consulatis nobis efficaciter, qualiter "nostri incarcerati, quos exigimus, valeant liberari." Responderunt interpretes; "Vere nobis munera con- "tulistis desiderabilia, et nos vobis proinde fidele "consilium rependemus. Ecce summa negotii vestri. "Procurate ut dominus imperator F[rethericus], quem, "dominus noster supra omnes mortales diligit et reve- "retur, vel nuntio vel scripto significet domino nostro "levi saltem supplicatione, et indubitanter gratis quos "petitis omnes liberabuntur." Responderunt nuntii; "Nunquam quamdiu vitales auras attrahimus, ad hujus "consilii consensum incurvabimur." Et sic sine spe captivorum liberationis, acriter redarguti, cum confusione redierunt. Ex cujus rei tenore colligi potest, quanta familiaritas Frethericum cum dicto Soldano copulavit.

They are advised to obtain the mediation of Frederick II.

Convenerunt omnes nobiles Angliæ tractaturi de supranominato negotio regni.

f. 199 *b*. Parliament on March 18. *Prosecutio principalis materiæ, scilicet de parlamento magno apud Londonias.*

Convenientibus igitur ad parlamentum memoratum totius[1] regni magnatibus, die videlicet qua cantatur *Lætare Jerusalem*, in primis aggressus est dominus rex ore proprio episcopos per se, postea vero comites et barones, deinde autem abbates et priores, videlicet super his, pro quibus miserat nuntios suos sollempnes ad concilium Lugdunense; et quasdam indulgentias et literas Papales, præsenti libro[2] præcedenti folio[3] prænotatas, quas dicti nuntii reportarunt, eis ostendit, et qualiter dominus Papa dictis nuntiis pro rege et regno

[1] *totius regni magnatibus*] om. C.

[2] C. ins. *in*.

[3] Above, p. 519.

multa bona promisit ac præmisit. Sed quia dominus rex post indulgentias memoratas dictaque promissa magis sensit Papam, prout communiter audivit et vere postea didicit, manum aggravare, et quasi per contemptum plus solito in regnum protervire, ecclesiam opprimendo, ostendit eis articulos super gravaminibus et oppressionibus ecclesiæ et regni sui, quorum tenor talis est. A.D. 1246.

Articuli expositi in concilio Lugdunensi super gravaminibus regni Angliæ quos hactenus nuntii celaverant.

Gravatur regnum Angliæ, eo quod dominus Papa non est contentus subsidio illo quod vocatur denarius beati Petri, sed a toto clero Angliæ gravem extorquet contributionem, et adhuc multa graviora nititur extorquere, et hoc facit sine domini regis assensu vel consensu, contra antiquas consuetudines, libertates, et regni jura, et contra appellationem et contradictionem procuratorum regis et regni, in generali concilio factam. Grievances presented to the Pope at Lyons from England. Papal extortions from the clergy.

Aliud gravamen.

Item, gravatur ecclesia et regnum, eo quod patroni ecclesiarum ad eas cum vacaverint clericos idoneos præsentare non possunt, prout dominus Papa per literas suas eis concessit, sed conferuntur ecclesiæ Romanis, qui penitus idioma regni ignorant, in[1] periculum animarum, et extra regnum pecuniam asportant, illud ultra modum depauperando. Patrons of churches prevented from presenting to them.

Aliud.

Item, gravatur in provisionibus a domino Papa factis, in pensionibus exigendis, contra literarum suarum tenorem. In quibus continetur, quod ex omnibus retentio- Provisions. More than the 12 benefices

[1] *in*] et, B.

A.D. 1246. (as promised) conferred by the Pope.

nibus factis in Anglia non intendebat conferre nisi xii. beneficia post prædictarum confectionem literarum; sed credimus multa plura beneficia ab eodem postea esse collata, et provisiones factas.

Aliud.

Italian succeeds Italian.

Item, gravatur quod Ytalicus Ytalico succedit, et quod Anglici extra regnum in causis auctoritate Apostolica trahuntur, contra regni consuetudines, contra jura scripta, eo quod inter inimicos conveniri non debent; et contra indulgentias a prædecessoribus domini Papæ regi et regno Angliæ concessas.

Aliud.

The clause *non obstante.*

Item, gravatur ex multiplici adventu illius infamis nuntii, *non obstante*, per quem juramenti religio, consuetudines antiquæ, scripturarum vigor, concessionum auctoritas, statuta, jura, et privilegia debilitantur et evanescunt, quod infiniti de regno Angliæ oppressi sunt graviter et afflicti, nec se dominus Papa versus regnum Angliæ in plenitudine suæ potestatis revocanda ita curialiter vel moderate gerit, prout procuratoribus regni ore tenus dederat in promissis.

Aliud.

Taxes of various kinds.

Item, gravatur in talliis generalibus, collectis, et assisis sine regis assensu et voluntate factis, contra appellationem et contradictionem procuratorum regis et universitatis Angliæ.

Aliud.

In the benefices held by Italians the duty not done nor the churches kept up.

Item, gravatur eo quod in beneficiis Ytalicorum nec jura, nec pauperum sustentatio, nec hospitalitas, nec divini verbi prædicatio, nec ecclesiarum utilis ornatus, nec animarum cura, nec in ecclesiis divina fiunt obsequia, prout decet et moris est patriæ, sed in ædificiis suis parietes cum tectis corruunt et penitus lacerantur.

Omnes Angli tam ecclesiastici viri quam sæculares de his oppressionibus conqueruntur, scribentes super hoc Papæ. A.D. 1246.

Hæc autem attendentes universi ac singuli unanimiter consenserunt, ut adhuc ob reverentiam sedis Apostolicæ domino Papæ humiliter ac devote, tam per epistolas quam per sollempnes nuntios, supplicarent, ut tam intolerabilia gravamina et jugum subtraheret importabile. Scripserunt igitur domino Papæ in hæc verba:

Litera episcoporum.

Letter of the suffragans of the province of Canterbury to the Pope on the above grievances.

" Reverendo in Christo patri I[nnocentio], Dei gratia " summo pontifici, episcopi Cantuariensis provinciæ " suffraganei, cum recommendatione pedum oscula bea- " torum. Sedis Apostolicæ benignitas, quæ nos nuper " in concilio Lugdunensi constitutos in sinu honoris et " specialis dilectionis collocavit, nec non ejus sublimitas, " quæ tot affectibus nostræ condescendit parvitati, ad " zelum honoris et optatæ prosperitatis sanctæ matris " nostræ populi peculiaris et spiritualium quodammodo " adoptionis filiorum animos nostros, cor, et affectus " fervore fidei et affectu sinceritatis advocant speciali- " oris, utpote qui pro ea et ejus honoribus animo " libenti laborare disponimus, et ejus tranquillitati " pro viribus studere, ut tenemur. Sane, quanto magis " in devotione optamus reperiri ferventiores, tanto " profecto nostrum populum et regnum in unitate " ecclesiæ matris nostræ confovere tenemur studiosius. " Quod utique perficere non absque dictæ sedis adju- " torio speciali, nulla prorsus via per nos poterit ad- " impleri. Nuper siquidem cum in concilio illustris " principis et domini Angliæ regis in media Quadra- " gesima essemus præsentes, quædam audivimus, quæ " vestræ sanctitati referimus dolentes, regem scilicet et " proceres necnon populum quasi universum rodere ac

A.D. 1246. Letter of the suffragans of the province of Canterbury to the Pope on the above grievances.

" multiplicatis querimoniis murmurare, quod in collationibus beneficiorum, quæ per provisores in Anglia fiunt incunctanter, nobilium atque aliorum vocationibus contra eorum et regni privilegium ad judicia extra regnum, necnon aliis plerisque molestiis, quas vestræ beatitudini, ut credimus, plenius insinuare proponunt, ipsi et regnum atque populus universus jugo oppressionis intolerabilis existunt prægravati. Et hæc publice objurgantes proponebant in cordibus quasi se malle mori, quam ea, cum magis ac magis de die in diem pullulare videantur, diutius tolerare, præsertim cum eadem gravamina ipsos et eorum populum
f. 200. sæpius, ut asserunt, ac durius affligant, promissione moderaminis, quam ipsorum procuratoribus a vestra sanctitate in supradicto concilio factam esse dicunt, jam non obstante. Clamor insuper et tumultus tot et tantorum, quamvis nobis periculosius videretur et ad diu tolerandum gravis, tamen per nos, qui ad hoc diligentia qua novimus laborare curavimus, ulla prorsus ratione nequiverat sedari. Sane cum hæc, si procedant, dolorum initia et multorum malorum in Anglia, ut perpendimus et timemus, erunt fomenta, pedibus vestræ sanctitatis lacrimosis precibus prostrati deprecamur quatinus, fidei Anglicanæ fervorem attendentes et quod idem regnum sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ specialiter extiterit devotum, turbationem ejusdem regni paterno occurrentes solatio, illis de regno in his quæ ad salutem et tranquillitatem pertinent ipsorum ob Dei reverentiam prospicere velitis. Et nos eosdem, quorum sitimus salutem et quietem, sic in unitate fidei et devotione ecclesiæ studebimus conservare, quod Deo et ecclesiæ, necnon vobis, pater reverende, Christo propitio,[1] cedet ad honorem. Ad hoc placeat sanctitati vestræ, præfati principis nostri et fratris ejusdem comitis Cornubiæ animos sub

[1] Par. has *vel præposito* in the margin. It is not in C.

" honestatis forma pacificare, qui in facto pro invicem A.D. 1246.
" se fore proponunt non modicum gravatos, et causam
" asserunt gravaminis memorati, favorem ecclesiæ
" Romanæ partî adversæ nimis attributum."

Literæ missæ domino Papæ ex parte abbatum et priorum Angliæ.

" Sanctissimo patri ac domino in Christo carissimo, Letter of the abbats and priors of England to the Pope.
" I[nnocentio] Dei gratia universalis ecclesiæ summo
" pontifici, devoti filii sui abbates et priores eorumque
" conventus provinciæ Cantuariensis et Eboracensis,
" salutem et pedum oscula beatorum. Divinæ provi-
" dentia majestatis in numero, pondere, et mensura
" disponens universa, ecclesiæ sponsæ suæ sic jecit in
" petra solida fundamentum, ut super structura sta-
" bilis fundamenti cæmento sanguinis Filii Sui fortius
" solidati facilius et felicius surgeret paries erigendus.
" Ecclesia quidem universalis, quæ a sanguine Christi,
" qui plus clamat veniam quam vindictam, sic suo
" Sponso disponente, sub uno patre regitur ac pastore,
" sicut archa in cathaclismo regebatur *in cubito con-* Gen. vi. 16.
" *summata.* Sane Christus, Dei virtus et sapientia,
" ecclesiam universalem, tanquam sponsam unicam,
" sibi copulavit, quia *una est columba sua, electa sua,* Cant. vi. 8.
" quæ licet in particulares sit divisa, non tamen esse
" debet a cultu divino discrepans aut diversa; ecclesia
" quidem Anglicana se semper Sponso suo, qui cum ea
" traxit in utero virginali, *absque macula sive ruga* in- Eph. v. 27.
" cessanter *exhibuit gloriosam. De civitate* enim *Dei,* Ps. lxxxvi. 2.
" scilicet ecclesia Anglicana, usque ad tempora novissima
" *dicta sunt gloriosa,* quæ sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ
" membrum speciale, mons[1] *Libani, decor Carmeli et* Isa. xxxv. 2.
" *Saron,* in divinis obsequiis frequens ac sollicita, cum
" candore munditiæ tanquam aquam cor effundens

[1] *mons*] Sic, probably for *gloria montis.* See Isa. xxxv. 2.

A.D. 1246. Letter of the abbats and priors of England to the Pope.

" puras ad Deum levat manus, orationis thura ad consistorium Trinitatis jugiter dirigendo. Licet autem divinis obsequiis sit intenta non modicum, condolet, tristatur, et turbatur propter exactiones, oppressiones, et tribulationes multimodas, quæ invenerunt eam nimis. Quia, ut ex assertione magnatum necnon et clamore populari accepimus, *ventus irruens a deserto quatuor ipsius angulos*, tanquam domum Job, *vehementer* impulit et *concussit*. Unde ipsa plausum in planctum et lætitiam commutavit in lamentum, quia anima ejus in amaritudine est, nisi per vestræ gratiam majestatis caput ipsius jam demissum sullimius elevetur. Ad vos igitur, pater reverende, tanquam ad columpnam, quam fixit Deus et non homo, ecclesia Anglicana recurrit, confidenter sperans in Domino, Qui facit bonitatem, quod contra oppressiones ipsius salubrem adhibebitis medicinam, et per *justitiam, quæ de cœlo prospexit*, mediante Dei et hominis unione, unicuique jus suum tribuetis et in sua justitia conservabitis universos. Cum igitur simus sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ filii fideles ac devoti, ut jacula prævisa minus lædant, præmissa sedi Apostolicæ duximus intimanda, videntes eidem multiplex periculum imminere, et nisi in multis a vobis contingat remedium adhiberi, timendum est ne tumultus fiat in populo, scandalum oriatur, et scisma multipliciter generetur. Commovetur enim populus contra regem, ab ipsius fidelitate paratus recedere, nisi contra morbos imminentes per potentiam regiam citius occurratur. Asserunt enim proceres et magnates, quod si ecclesiæ collatæ monasteriis ab eisdem clericis Ytalicis conferantur, ipsas ecclesias et alia beneficia in proprietatem suam juste poterunt revocare, quia ex eis fructus provenientes ad usus pauperum et peregrinorum debent de jure deputari, cum hæc fuisset intentio conferentium et causa conferendi. Provideat ergo sanctitas vestra, ut regnum et sacerdotium

Job. i. 19.

Ps. lxxxiv. 11.

" nullatenus sint divisa. Quia si ecclesia Anglicana, A.D. 1246.
" quæ quondam fuit *posita in superbia sæculorum,* Isa. lx. 15.
" secundum verbum propheticum, quasi terra gigantum,
" detrahatur in ruinam, inter regnum et sacerdotium
" divisione facta, gemat tam populus quam sacerdos,
" et ex hoc strages multorum posset subsequi sine
" mora. De injuriis, de quibus proceres ac magnates
" conqueruntur, per latores præsentium poteritis edo-
" ceri, ut correctione subsequente mœror eorum in
" gaudium convertatur."

Literæ missæ domino Papæ ex parte comitum et baronum, magnatum, ac universitatis Angliæ.

" Sanctissimo, etc., devoti filii sui comes Cornubiæ R[i- Letter of the nobles, clergy, and people of England to the Pope.
" cardus], S[imon] de Monte Forti comes Legrecestriæ,
" [Humfridus] de Boun comes Herefordiæ et Esexiæ,
" R[ogerus] le Bigod comes Northfolckiæ, R[icardus]
" comes Gloverniæ et Hertfordiæ, R[ogerus] comes
" Wintoniæ, W[illelmus] comes Albemarliæ, H[ugo]
" comes Oxoniensis, et alii totius regni Angliæ barones,
" proceres, et magnates, ac nobiles portuum maris
" habitatores, necnon et clerus et populus universus,
" salutem et debitam tanto pontifici in omnibus re-
" verentiam. Sic mater ecclesia tenetur filios suos con-
" fovere, ipsos sub alas suas congregando, ut filii sui non
" degenerent in obsequio matris suæ, sed pro matre,
" si necesse fuerit, *manum suam mittant ad fortia,* et Prov. xxxi. 19.
" arma et scutum assumentes pro defensione sua cui- f. 200 *b.*
" libet discrimini se opponant, de cujus uberibus lac
" sugunt consolationis, et ad ipsius dependent ubera
" pietatis. Mater enim filiorum uteri sui debet remi-
" nisci, ne si secus fiat, lactis pabulum subtrahendo,
" videatur novercari. Pater etiam a filiis suam sub-
" trahens pietatem, non pater, sed victricus merito
" debet appellari, cum filios naturales spurios reputat
" aut privignos. Iccirco, pater reverende, *currus Israel* 4 Reg. ii. 12.
" *et auriga ejus,* ad asilum vestræ pietatis recurrimus

A.D. 1246. " confidenter, clamantes post vos, implorantes etiam " humiliter et devote, quatinus ob spem retributionis " divinæ voces clamantium post vos dignemini mise- " ricorditer exaudire, et gravaminibus, injuriis, et " oppressionibus, regno Angliæ et domino nostro regi " multipliciter impositis ac illatis, velitis salubre " remedium adhibere. Alioquin necesse est ut veniant " scandala, clamore populi tam dominum regem quam " nos intolerabiliter impellente, quoniam nisi de gra- " vaminibus domino regi et regno illatis rex et reg- " num citius liberentur, oportebit nos ponere murum " pro domo Domini et libertate regni. Quod quidem " ob Apostolicæ sedis reverentiam hucusque facere " distulimus, nec ultra reditum nuntiorum nostrorum, " qui propter hoc ad sedem Apostolicam mittuntur, " dissimulare poterimus, quin[1] regni Angliæ tam " clero quam populo, qui talia nullatenus sustinebunt, " pro viribus nostris subveniamus. Et nisi citius " prædicta per vos corrigantur, pro certo teneat vestra " sanctitas, quod non immerito timeri potest quod tam " ecclesiæ Romanæ quam domino regi tale periculum " imminebit, quod eidem remedium, quod absit, de " facili non poterit adhiberi."

Literæ missæ domino Papæ ex parte domini regis Angliæ pro oppressionibus regni et magnatum.

Letter of the king to the Pope. " Sanctissimo, etc. Novit Ille Qui nihil ignorat, quod " matrem nostram Romanam ecclesiam semper habe- " mus in visceribus dilectionis sinceræ, sicut eam quam[2] " diligere valemus, et ad quam imminentibus necessi- " tatis articulis, ut filius ad matrem, quem suis lac- " tavit uberibus [et] fovere tenetur sub sua protectione " specialiter militantem, confugimus confidenter. Verum " clamorem incomparabilem magnatum Angliæ, tam cleri " quam populi, non possumus obaudire, quantumcunque

[1] *quin*] quoniam, B. | [2] B. ins. ñ.

" dilectionis affectionem erga dictam matrem nostram A.D. 1246.
" gerimus, et gerere jugiter per Dei gratiam intendi-
" mus.[1] Dicti namque magnates magis solito invaluere
" clamantes, ut nos ab oppressionibus alias per nuntios
" suos sollempnes vobis ostensis, quæ, sicut ferunt,
" novissima magis gravant, majestas regia faceret
" liberari. Quapropter cum dicti magnates ad præ-
" sentiam nostram merito destinent nuntios speciales,
" sanctitati vestræ supplicamus attente, ut eorum
" supplicationibus taliter velitis annuere, quod tam
" matri nostri quam vobis filios nos reddatis benivolos
" et devotos; ne si secus agatur, ecclesia Romana et
" nos in tali simus periculo constituti, (quod avertere
" dignetur sua misericordia Deus mediante,) quod nos
" oporteat in perpetuum subjacere."

Literæ ejusdem missæ cardinalibus pro dictis oppressionibus.

" Venerabilibus in Christo patribus universis et sin- Letter of the king to the cardinals.
" gulis, Dei gratia sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus,
" H[enricus] ejusdem gratia rex Angliæ, etc., salutem
" et sinceræ dilectionis affectum. Quantumcunque
" Romanam ecclesiam diligamus et ipsius affectemus
" commodum et honorem, clamorem magnatum nostro-
" rum Angliæ tam cleri quam populi, qui magis solito
" invaluere clamantes super oppressionibus, tam domino
" Papæ quam vobis alias significatis per sollempnes
" nuntios eorumdem, dissimulando non possumus per-
" transire. Quapropter ipsi domino Papæ supplicamus[2]
" humiliter et devote, ut justis supplicationibus eorum
" ei faciendis [per] nuntios iteratos[3] taliter condescen-
" dat, quod ipsos dictæ ecclesiæ et nobis reddat magis
" favorabiles et devotos, et a fidelitate vestra nullate-
" nus alienos. Paternitatis etiam vestræ dilectionem

[1] *intendimus*] intendamus, B.
[2] *supplicamus*] So C.; supplican, B.
[3] C. ins. *ita*.

A.D. 1246. " attente rogamus, quatinus partes vestras velitis in-
" terponere diligenter, ut iterati nuntii dictorum mag-
" natum a domino Papa et vobis possint taliter exau-
" diri, quod præfatæ ecclesiæ et nobis non videatur
" periculum imminere, cui nos oporteat in perpetuum
" subjacere, quod timetur non modicum ab universis
Westminster, 28 March. " et singulis regni nostri. Teste meipso apud West-
" monasterium, vigesimo octavo die Martii, anno regni
" nostri trigesimo."

Adduntur querelæ querelis super injuriis Romanæ curiæ.

Complaints of the court of Rome brought by many. Cum autem dominus rex[1] supra prædictis oppressionibus cotidie supervenientibus, de quibus querelæ multiplicabantur circumquaque, accesserunt multi per curiam Romanam enormiter læsi et dampnificati, sperantes dominum regem et suos in concepto proposito firmiter permansuros, [et] multas injurias sibi illatas ad recentem memoriam regis et regii consilii conquerendo suscitarunt. Et quædam quæ prius non recolebantur per querulos articulis prioribus addebantur injuriæ, non minimum regi et regno derogantes, in hunc modum:

Querela justissima.

Complaint of the Pope's requirement of military service. Nuper[2] etiam ab Apostolica sede emanarunt literæ, non modicum regis et regni præjudicium continentes; videlicet, quod aliqui prælati decem milites strenuos, etiam aliqui quinque, et aliqui quindecim invenirent domino Papæ, qui in servitio ecclesiæ Romanæ starent per annum integrum, et prælatorum stipendiis militarent, cum equis et armis sufficienter instructi, ubi dominus Papa duxerit providendum. Quod servitium militare nulli nisi soli regi et regni principibus debetur, nec ab aliquo[3] usque ad nostra tempora aliquo tempore

[1] Sic, the verb being omitted.
[2] *Nuper*] Super, B.; insuper, C.
[3] C. ins. *tempore*, omitting *aliquo tempore* afterwards.

exactum fuisse recolitur. Et si summo pontifici placuisset absque assensu regio hujusmodi exactionem fecisse, aut pro ea non modicam redemptionem recepisse, nullatenus debuisset. Præterea, ne dominus rex contra hoc sibi prospicere potuisset, fraudulenter[1] fuit a quibusdam nuntiis ecclesiæ provisum, et singulis prælatis ab eisdem mandatum, quod hujusmodi exactionem et pro ea gravem redemptionem receptam, usque ad dimidium annum, sub pœna excommunicationis nulli omnino revelarent. A.D. 1246. *Fraus inaudita.*

Querela de Cantuariensis archiepiscopi [enormi injuria].[2]

Item, in universorum et singulorum patronorum ecclesiarum Angliæ præjudicium non modicum et gravamen his diebus domino Cantuariensi concessum est, ut obventiones sive fructus unius anni beneficiorum, quæ vacare contigerint in provincia Cantuariensi, eidem domino Cantuariensi conferantur. f. 201. Complaint of the privilege given to archbishop Boniface.

Qualiter Terra Sancta per recessionem Chorosminorum a soldano Babiloniæ respiravit.

Eisdemque temporibus, detestabiles Chorosmini, completo eorum in Terra Sancta facinore, exigebant a Soldano[3] Babiloniæ instanter et proterve, ut quædam sibi promissa et pacta pro labore suo bellico sibi sine percunctatione ac difficultate persolveret. Quibus cum Soldanus memoratus procaciter ac negative respondisset, asserens ipsos satis ditari ex spoliis devictorum, dixerunt Chorosmini, quod etsi spolia reportassent, tamen personas captivorum nobiles et magnis thesauris redimendos ipsi Soldano præsentaverunt. Et cum ex talibus verbis orirentur jurgia, recesserunt omnes ab eodem Soldano in furore et iracundia comminando. Et facta *Impertinens usque huc* ☾ ✝ Quarrel of the Kharismians with the Sultan of Cairo.

[1] *fraudulenter*] Written over an erasure.

[2] *enormi injuria*] From C. The words have been erased in B.

[3] Malek-es-Saleh Nodgemeddin.

A.D. 1246. cum Soldano[1] Damasci pactione et inito fœdere, adhæserunt ei. Et dedit idem Soldanus Damasci, in odium et perniciem Babiloniorum, filiam suam nuptui principi Chorosminorum. Et ex tunc Damasci respirantes potenter Babilonios Christianis inimicissimos debellarunt, adjutorio freti Chorosminorum. Quod cum Christiani cognovissent, ex Sarracenorum discordia et præcipue ex hostium discrimine qualemqualem spem et consolationem conceperunt.

Qualiter Frethericus causam suam intendebat justificare.

Letter of Frederick II. to the prelates and nobles of England.

Temporibus quoque sub eisdem, Frethericus quem nominare imperatorem prohibet ecclesia, ut famam suam restauraret, quam de hæresi præcipue læsam enormiter sentiebat, hanc epistolam nobilibus Angliæ, quos omnes cum rege sperabat viriliter contra importunitates Romanæ curiæ certaturos, duxit transmittendam.

Epistola Fretherici ad clarificandam famam suam.

" Frethericus, etc.[2] prælatis ecclesiarum, comitibus " et baronibus, nobilibus et universis per regnum " Angliæ constitutis, quibus præsentes literæ ostensæ " fuerint, devotis et amicis suis, salutem et omne bo- " num.

" Etsi causæ nostræ justitiam vulgaris famæ prælo- " quium et regionum veridica testimonia nuntiorum " ad universitatis vestræ notitiam perduxisse creda- " mus, quia tamen

Hor. Ars Poet. 180.

" Segnius irritant animum demissa per aurem,
" Quam quæ sunt oculis demissa fidelibus,"

" ipsam puram et nudam veritatem processus, quem " contra nos summi pontifices hactenus habuerunt,

[1] Malek-es-Saleh Ismail.

[2] Epistolæ Petri de Vineis, i. 3, p. 98, where it is addressed to the king of France.

" vestro conspectui præsentamus. Ad cujus inspectio- A.D. 1246.
" nem plenariam et attentam, a tot temporibus et Letter of Frederick
" diebus nostris negotiis deputatis[1] unum sufficiens II. against
" tempus et diem nobis affectio vestra concedat, quo si the Pope in his own
" licuerit attente consilia vestra recte considerent, si fue- defence.
" rit in pontificibus nostris pontificalis rectitudinis zelus;
" si nobis tot et tantis injuriis lacessitis[2] justa debeat
" defensio denegari; si demum Christi vicarii Christi
" vices impleverint, et si prædecessoris Petri succes-
" sores ejusdem imitentur exemplum. Considerent
" etiam, quo jure censeri debeat processus hujusmodi
" contra nos habitus, vel quo nomine nuncupari, si dici
" valeat sententia, quam judex incompetens promulga-
" vit. Nam etsi nos, nostræ catholicæ fidei debito sug-
" gerente, manifestissime fateamur collatam a Domino
" sacrosanctæ Romanæ sedis antistiti plenariam in
" spiritualibus potestatem, quantumcunque, quod absit,
" sit ipse peccator, ut *quod in terra ligaverit, sit liga-* S. Matt. xvi. 19.
" *tum in cœlis, et quod solverit, sit solutum;* nusquam
" tamen verum legitur divina vel humana sibi lege
" concessum, quod transferre pro libito possit imperia,
" aut de puniendis temporaliter in privatione regnorum
" regibus aut terræ principibus judicare; cum licet ad
" eum a jure et more majorum consecratio nostra
" pertineat, non magis ad ipsum privatio seu remotio
" pertinet, quam ad quoslibet regnorum prælatos, qui
" reges suos, prout assolet, consecrant et inungunt. Esto
" sine præjudicio nostro, quod habeat hujusmodi potes-
" tatem; estne istud a plenitudine potestatis ipsius quod,
" nullo prorsus ordine juris aut ordinis jure servato,
" animadvertere possit in quoslibet quos asserit suæ
" ditioni subjectos? Processit enim contra nos nuper,
" ut dicitur, non per accusationis ordinem, cum nec
" accusator apparuisset idoneus nec inscriptio præcessis-
" set, et nec per denuntiationem, legitimo denuntiatore
" cessante, nec per inquisitionis modum, quam clamosa

---

deputatis] deputatos, B. | [2] *lacessitis*] lacessitus, B.

A.D. 1246. Letter of Frederick II. against the Pope in his own defence.

" insinuatio non præcessit; cum etiam nullorum inquisi-
" torum facta nobis extiterit copia; si qui forsan occulte,
" cum nulli fuerint [publice], per hujusmodi judicem ad
" inquisitionem addicti. Asserit omnia fore notoria,
" quæ nos esse notoria manifeste negamus, et esse
" notoria, per legitimum testium numerum non pro-
" bantur. Sic enim quilibet judex posset per se, solum
" crimen asserendo notorium, spreto juris ordine, quem-
" libet condempnare. Insurrexerunt in nos in conci-
" lio, sicut dicitur, aliqui testes iniqui, vel valde per-
" pauci, quorum unum, veluti Calviensem[1] episcopum,
" suis, fratre videlicet et nepote, per nos ex causa pro-
" ditionis ad suspendium legitime condempnatis, offensa
" rationabilis nobis reddidit odiosum, et juste propterea
" repellendum. Aliquos, tanquam ex ultimis partibus
" Hyspaniæ prodeuntes, Tarcagonensem[2] scilicet et
" Compostellanum[3] antistites, [quos] negotiorum Ytaliæ
" natalis zonæ[4] longinquitas inscios,[5] et eosdem venenosæ
" subornationis inductio nostræ justitiæ fecit infestos.
" Esto præterea, quod legitimi fuerint subsistentibus
" testibus actor et judex, defuit tertius, [reus] qui vel
" præsens vel contumaciter absens secundum justitiam
" debuit condempnari. Citati namque[6] in prædicatione
" sua Lugduni, sicut audivimus, licet prorsus informiter,
" videlicet, quod ipsi citati[7] et aliis nullis aliorum om-
f. 201 *b*. " nino personis, aut causis expressis, facturi justitiam
" deberemus per nos vel responsales idoneos comparere;
" præsentes pro certo non fuimus, sed ex justis causis
" absentes, ad quarum allegationem admissi responsales
" nostri legitimi non fuerunt, nec absentes contuma-
" citer fuimus, cum præter id quod nulli fuerit citatio,

---

[1] *Calviensem*] Calmensem, B.; Calmenum, C.; Edward, bishop of Calvi.

[2] Peter de Albalat, bishop of Tarragona.

[3] John Arias Suares, bishop of Compostella.

[4] *zonæ*] Pet. de Vineis; rõne, i.e. ratione, B.

[5] *inscios*] in suos, B.

[6] B. ins. *pro*.

[7] *citati*] citanti, B.

A.D. 1246. Letter of Frederick II. against the Pope in his own defence.

" ut est dictum, peremptorium terminum, prout ordo
" juris expostulat, citatio non haberet, prout citationis
" forma principibus et prælatis missa per literas eviden-
" ter ostendit. Contumaciam nostram præterea magis-
" tri Thadæi de Suessa, magnæ curiæ nostræ judicis
" dilecti fidelis nostri, procurationis plenum mandatum
" excusat, cujus auctoritas ex eo quod contra nos non
" ex civilibus, sed ex criminalibus, sit processum, ad
" quæ frustra procurator intervenit, nullatenus enerva-
" tur, cum ipsius citationis tenor, quæ nos aut procu-
" ratores nostros exigit, manifeste contrarium dedisset
" intelligi; videlicet, quod contra nos non criminaliter,
" sed tantum civiliter fuisset agendum, prædictis etiam
" omnibus, absque nostræ justitiæ præjudicio, circum-
" scriptos. Dato quod manifeste fuerimus contumaces,
" non est ista legitima contumaciæ pœna, quod delatus
" aut accusatus et contumax per diffinitivam sententiam
" ante cœptum rite judicium, privato vel publico judi-
" cio, nullo a sua causa discusso, debeat condempnari.
" Sunt enim in talibus aliæ contumacium pœnæ, civi-
" libus legibus et canonicis introductæ. Denique posito,
" quod omnia prædicta juris præsidia, licet irrefraga-
" bilia, causæ nostræ deficiant; ipsius pronuntiationis
" tenor ipsam sententiam nullam ostendit, per quam
" non procurator noster præsens, sed nos absentes ex-
" titimus condempnati, quam ipso jure nullam esse
" sententiam leges et jura quælibet manifeste declarant.
" Evidentem quoque processus et procedentis iniquitatem
" causæ denotant, quas in sententia comprehendit, a
" quibus nos incorruptibilis veritas et publica muni-
" menta defendunt; prout seriatim hæc fida relatio
" latoris præsentium, ipsorum munimentorum tenor
" manifestissime profitetur, quanquam ad tam diræ
" pœnæ sententiam, si tamen sententia dici potest, quæ
" contra nos præcipitata dinoscitur, contra Romanum
" principem omnia prædicta et singula minime suffe-
" cissent. Manifestum namque præcipitium et ex præ-

[1] A passage of some length in Peter de Vineis is here omitted.

A.D. 1246. Letter of Frederick II. against the Pope in his own defence.

" concepto jamdudum animi fervore fuisse dinoscitur
" in prædictis, dum venerabilem Frissegensem [1] episco-
" pum, dilectum principem fratrem H[enricum] [2] magis-
" trum domus Hospitalis Theutonicorum, et magistrum
" P[etrum] de Vinea, magnæ curiæ nostræ judicem,
" dilectos fideles nostros, quos ultimo pro omnimoda
" consummatione tractatæ pacis ad concilium misera-
" mus, saltem per triduum summus pontifex noluit
" præstolari; non [3] expectato etiam magistro Walterio
" de Ocra, capellano, notario, et fideli nostro, qui de
" conniventia [4] summi Pontificis et quorundam de fra-
" tribus ad nos missus, per viginti dies expectari debuit,
" (hoc fuit solummodo per biduum, quo tempore præ-
" dicti processio iniqui Lugduni distabat,) ad multa[m]
" nobilium et quamplurium prælatorum instantiam
" expectatus. Apparet nihilominus animosa nimis et
" ampulosa non minus ex ipsius inflictæ pœnæ severi-
" tate sententia, per quam imperator Romanus, impe-
" rialis rector et dominus manifestus [5] læsæ majestatis
" crimine dicitur condempnatus; per quam ridiculose
" subicitur legi, qui legibus omnibus imperialiter est
" solutus, a quo temporales pœnæ sumendæ, cum tem-
" poralem hominem superiorem non habeat, non sunt
" in homine, sed in Deo; spirituales autem pœnas.
" per sacerdotales nobis pœnitentias indicendas, tam
" pro contemptu clavium quam pro aliis transgressio-
" nis humanæ peccatis, nedum a summo pontifice, quem
" in spiritualibus patrem nostrum et dominum profite-
" mur, si tamen nos filium debita relatione cognoscat,
" sed per quemlibet sacerdotem reverenter accipimus et
" devote servamus. Ex quibus omnibus manifeste liquet,
" quod potius ignominiose quam juste habendos nos
" dixerit a catholica fide suspectos, quoniam [6] nos teste

---

[1] Conrad von Toelz und Hohenburg, bishop of Freising.

[2] Henry von Hohenlohe.

[3] *non . . . expectatus*] Not in P. de Vineis.

[4] Par. has *vel conveniential* in the margin; C. has *conveniential* in the text.

[5] *manifestus*] manifestis, B.

[6] *quoniam*] quam, B.

" supremo Judice in omnibus et singulis ejusdem A.D. 1246.
" articulis, secundum universalem ecclesiæ disciplinam Letter of Frederick
" et approbationem per Romanam ecclesiam, symbolum II. against
" firmiter credimus et profitemur simpliciter. Advertat the Pope in his own
" igitur industria vestra, si prædicta nulla sententia ipso defence.
" jure, nullus ipso jure processus, non magis in nostram,
" quam in omnium regum et principum ac quarumlibet
" temporalium dignitatum perniciem, debeat observari,
" quam nulla nostrorum Germaniæ principum, a quibus
" assumptio, status, et depressio nostra dependent,
" præsentia vel consilia firmaverunt. Advertat et aliud,
" qualis ex istis initiis exitus expectetur. A nobis in-
" cipitur, sed pro certo noveritis, quod in aliis regibus
" et principibus finietur, a quibus publice gloriantur
" resistentiam aliquam minime formidare, si, quod absit,
" posset nostra potentia primitus conculcari. Reges,
" igitur, vestri justitiam in causa nostra defendite. Suis
" et eorum hæredibus providete. Nec nos illud omit-
" temus, quin fidei regalis constantiam, ex affinitatis
" fœdere, ad præsens fiducialiter requiramus. Ut ne-
" dum quod adversario nostro, nuntiis aut legatis ipsius
" occulte vel publice faveat, quin potius nobis toto
" posse assistat viriliter et potenter, nullum omnino
" nuntium aut legatum populo suæ jurisdictioni sub-
" jecto in nostra dispendia convertere molientem, ali-
" quatenus admittere debeat. Pro certo scituri, quod
" per nos, in quibus inchoata est tantæ temeritatis
" audacia, quod ad privationem nostri velut cujuslibet
" sacerdotis pontificalis auctoritas officium suæ juris-
" dictionis extendit, taliter assistente nostris auxiliis
" dextra Regis regum, quæ semper justitiam comitatur,
" ipsis principiis occurretur, dummodo se nobis illorum
" potentia non opponat, scilicet regum et principum,
" quos communiter causa nostra contingit, et quorum
" non minus vertitur interesse quam nostrum, quod
" vobis et aliis orbis terræ nobilibus causam justi ti-
" moris in talibus nostra defensio non derelinquet.

A.D. 1246. Letter of Frederick II. against the Pope in his own defence.

"Inviti tamen hoc facimus, teste Deo. Sed necessario
"provocati, velut qui peste multiplici Christianitatem
"nostris temporibus videmus attritam. Ad cujus aux-
"ilium una vobiscum, prout etiam nuperrime regiæ
"magnificentiæ scripsimus, totis intendere viribus spe-
"rabamus. Requirat autem de manu ejus hoc Domi-
"nus, qui tanto discrimini, quod toti fere[1] reipublicæ
f. 202. "Christianæ minatur excidium, materiam subministrat.
"Ad hæc, quicquid Hugo Kabuche,[2] miles dilectus,
"nuntius et fidelis noster, vobis super præmissis ex
"parte nostra dixerit, tanquam personæ nostræ indu-
"bitanter credat dilectio vestra specialis. Datum[3]
Turin, July 31. "Taurini, pridie [kalendas] Augusti iii. indictione."

Commota sunt multorum corda et aversa a Papa.

The hearts of many princes alienated from the Pope.

Hæc autem epistola cum ad notitiam multorum principum pervenisset, corda a domino Papa protinus averterunt, superbiam Romanæ curiæ, si contingeret Frethericum succumbere, merito formidantes.

Eligitur Andegravius H[enricus] de Duringe in regem Alemanniæ, in novum imperatorem per consequens promovendus.

Election of Henry Raspe, landgrave of Thuringia, to the empire.

Dominus igitur Papa vigilanti sollicitudine causam suam cupiens promovere, et partem suam justificare, et memoratum Frethericum irremediabiliter conterere, procuravit ut Andegravius Duringiæ in imperatorem eligeretur, et electus ab omni ecclesia promoveretur. Promisit igitur eidem pecuniare et militare subsidium

[1] *fere*] foret, B. At the foot of this page (f. 201*b*) is written, *Nota hic incomparabilem stragem.* xii* hominum interfecti sunt a Chorosminis Jerusalem. Rex Turcorum impugnatur et expugnatur a Tartaris. Soldanus Babiloniæ restitit Tartaris stipatus ccc. armatis. This is not in C.

[2] Called *Chalbaot* above, pp. 18, 19.

[3] *Datum . . . indictione*] Om. C.

* xii., id est duodecim milia.

copiosum. Scripsit igitur archiepiscopo Coloniensi[1] et aliis Germaniæ prælatis et nobilibus, ut hoc negotium festino effectui manciparent, in quo multi, præcipue archiepiscopus[2] Coloniæ, consenserunt. Misit igitur dominus Papa imperatori suo Andegravio thesaurum non minimum, quo guerram contra Frethericum motam et continuatam potenter sustineret. Frethericus autem pecuniam illam necnon et quædam regalia donativa portantibus fecit insidiari, ut illa in usus convertens proprios, tam Andegravium æmulum suum, quam Papam adversarium suum dampnificaret. A.D. 1246.

De bello commisso inter novum electum regem Alemanniæ et C[onradum] filium Fretherici.

Comperiens igitur Frethericus memoratum Andegravium, æmulum suum, in sui dedecus et ruinam, Papa procurante, in Alemannia procreari et thesauris Papalibus abundanter saginari, nobiles quoque quamplures Germaniæ eidem indissolubiter adhærere, obstupuit et doluit vehementer. Misit igitur contra eum filium suum Conradum cum manu militari non minima, ut eidem hostiliter resisteret dimicando. Sed in die certaminis, qui certius eundem C[onradum] juvare tenebantur, corrupti Papali, ut dicitur, pecunia, in campo dominum suum fugitivi, vel potius ad partem adversantium convolantes, turpiter reliquerunt. Unde victus dictus C[onradus] ad patrem suum fugitivus et inglorius remeavit. Frederick II. sends his son Conrad against Henry Raspe. Defeat of Conrad.

Maritata est filia comitis Provinciæ junior Karolo fratri regis Francorum juniori.

Anno quoque sub eodem, liberata est filia comitis Provinciæ Reimundi jam defuncti, natu scilicet minor, Marriage of Charles of Anjou to

[1] Conrad of Hohenstadt.

[2] *archiepiscopus Coloniæ*] From C.; archiepiscopi, B. From *manciparent* to *consenserunt* is written over an erasure in B.

A.D. 1246. [Beatrice] daughter of Raymond Berenger. *Non curetur usque huc* 3.

custodiæ regis Francorum, procurante comitissa Provinciæ Beatrice matre ejusdem puellæ. Disponente igitur et sic volente rege Francorum cum suo consilio, collatus est comitatus Provinciæ Karolo fratri regis Francorum natu minori, et memorata puella matrimonialiter copulata. In quorum nuptiis cum tanta non resplenduisset pompa nobilitatis sæcularis, idem Karolus iratus matri suæ Blanchiæ fertur submurmurando dixisse; "Quid est, mater, quod in convivio hoc generali " non tanta ut fratris mei regis resplendet serenitas, " cum sim filius regis et reginæ, ille nequaquam?" Et hoc dixit, quia post mortem regis Francorum Philippi et coronationem Lodowici genitus et natus fuit Karolus memoratus; rex autem Francorum, vivente Philippo rege necdum adhuc Lodowico coronato. Et hoc verbum consonum fuit dicto Henrici regis Angliæ juniori[s], qui patri suo Henrico II. regi, in festo coronationis suæ ministranti, ait; "Non es depersonatus " mihi ministrando, cum sis filius comitis, ego regis " et reginæ."

Portus novus paratur in Provincia super litus maris Mediterranei.

Louis IX. fortifies a port in Provence.

A diverticulo igitur redeuntes, materiam principalem continuemus. Dominus igitur rex Francorum, ne sibi possit inferre nocumenta Frethericus peregrinaturo et portuum oportunitatem denegare navigaturo, sibi in Provincia super mare Mediterraneum portum aptissimum multis effusis sumptibus præparavit, et castris fortissimis prudenter communivit.

De aurifrisiis domini Papæ quæ concupivit ex his quæ forte vidit.

The Pope's greed excited by the sight

Eisdemque diebus, dominus Papa videns in aliquorum Anglicorum ornamentis ecclesiasticis, utpote in capis choralibus et infulis, aurifrisia concupiscibilia, interro-

gavit ubinam facta fuissent. Cui responsum est; "In "Anglia." At ipse; "Vere hortus noster deliciarum "est Anglia. Vere puteus inexhaustus est; et ubi multa "abundant, de multis multa possunt extorqueri." Unde idem dominus Papa, concupiscentia illectus oculorum, literas suas bullatas sacras misit ad omnes fere Cisterciensis ordinis abbates in Anglia commorantes, quorum orationibus se nuper in capitulo Cisterciensi commendaverat, ut ipsi aurifrisia, ac si pro nihilo ipsa possent adquirere, mittere non differrent præelecta, ad planetas et capas suas chorales adornandas. Quod mercennariis Londoniæ qui ea venalia habebant non displicuit, ad placitum vendentibus; unde multi manifestam avaritiam Romanæ ecclesiæ detestabantur.

A.D. 1246. of English orphreys.

Manifestum argumentum de avaritia Romanæ curiæ.

Tartari debacchantes super Christianos magnam redivivam exercent tirannidem.

Eodemque anno, amarissimæ recordationis Tartari super Christianorum climata formidabilem facientes impetum, cum sibi multos Sarracenorum principes violenter subjugassent, regem [1] Armeniæ et principem[2] Antiochiæ et alios multos nobiles Christianos, Deo mortalibus adversante, sibi sub tributo subegerunt. Et deinde sibi sperantes prosperiora, fines Hungariæ,[3] ut eis videbatur, sibi non prius subjugatos sed turpiter et probrose derelictos, iterato protervius invaserunt. Unde rex Hungariæ[4] non mediocriter perterritus, ab infirmioribus terræ suæ cum habitatoribus suis secedens, et ad munitissima, quæ tamen vix ei adhuc tuta videbantur, confugiens, nihil aliud quam bellum cruentissimum expectabat. Significavitque domino Papæ, ut sollicite sibi totique Christianitati de tam formidabili peste provideret; sed nec sic tamen aversus est Papalis impetus imfrunitus, quin pecuniæ colligendæ totis rictibus inhiaret, ut in sequentibus enarrabitur.

Advance of the Tartars.

They invade Hungary.

f. 202 *b*.

3

[1] Haiton.
[2] Bohemond V.
[3] B. ins. *quos*.
[4] Bela IV.

A.D. 1246. *Concessa est Marescalcia comiti Rogero Bigod.*

Roger Bigod made earl Marshal.

Eodem anno, multiplicatis intercessoribus, concessa est Marescalcia cum officio et honore comiti Rogero Bigod, ratione comitissæ [1] filiæ comitis magni Willelmi Marescalli primogenitæ, uxoris suæ.

De diversis guerris in partibus transmarinis subortis.

War in Germany between the partisans of the emperor and the Pope.

Anno quoque sub eodem, orta est guerra multiformis in partibus Alemanniæ et ejus confiniis, eo quod multi nobiles, præcipue laici, partes fovebant Fretherici; archiepiscopus vero Coloniæ, et cum eo multi prælati et aliqui laici, muneribus ecclesiæ prodigaliter, immo potius prodigialiter, saginati, partem Papalem confovebant.

Civil war in Flanders.

Præterea, in partibus Flandriæ inter filios comitissæ [2] Flandrensis orta est contentio cum hostili guerra et nimis dampnosa, eo quod primogenitus Buchardi filius, illegitimus sed per dominum Papam legitimatus, hæreditatem sibi vendicaret possidendam; secundus [3] legitimus, se faciens hæredem justius proclamari, sibi omnia jure hæreditario pertinere protestatus, prædis, rapinis, et incendiis intendebat.

Evil customs of the Roman court.

Nova enim in curia Romana inolevit consuetudo, ut cum guerra inter aliquos nobiles moveretur, unam partium ad eam confugientem, excommunicando [alteram] et illos absolvendo, potenter foveret; ut qui per illam resurgeret, omni tempore ipsi teneretur obligatus; quod in David principe Northwalliæ fuerat manifeste comprobatum. Similiter et alia detestabilis, ut scilicet si quis clericus multis et opimis redditibus abundans in episcopum forte eligeretur, ex indulgentia Papali, intermeantibus inter-

[1] Maud, daughter of William Marshal, third earl of Pembroke. She was his mother, not his wife.

[2] Margaret II., daughter of Baldwin IX. She first married Bouchard d'Avênes, but her two sons, John and Baldwin, by him were declared illegitimate by Gregory IX. in 1236. They were afterwards legitimized. She afterwards married William de Dampierre, and the war was between the children of the respective marriages. (Art. de vérifier les dates.) See below, vol. v. f. 159*b*.

[3] Guy de Dampierre.

cessoribus et muneribus, tam redditus prius optentos quam episcopatum licenter cupiditatis brachiis amplexetur; quod in electo Valentino Willelmo constat fuisse propalatum. Necnon et alia nova sunt suborta in curia memorata, quorum memoria sanctorum corda lacrimabiliter cruentarunt. A.D. 1246.

De Androgeis[1] *vel Androgameis in episcopatu Lincolniensi compertis.*

Sub ejusdem anni curriculo, quædam naturæ degenerantis novitas, prodigialis et inaudita, in episcopatu Lincolniensi, in omnium[2] audientium stuporem cordibus generaviit. Quædam enim mulier stirpe nobilis, forma decens, conditione libera, cuidam diviti matrimonio copulata et puerpera, quandam aliam mulierem similibus dotibus insignitam impregnavit, modo novo ac mirabili patrissando. Et ex ea duos filios cum prægenerasset, et ex tertio infantulo eandem gravidam reddidisset, ipsa mater talis peccati novam detestans deformitatem, reatum utriusque palam protestata, aliam compulit ad plenam rei gestæ eminus confessionem. Quæ culpam propriam turpiter palliando, et se impudenter accusando, suam accusavit genitricem, affirmans ipsam eodem vitio laborasse. Una[3] istarum mulierum dicebatur Hawisia, altera vero Lucia. Talium vero mentionem facit glosa super hunc locum in Genesi scripta, *Masculum et feminam creavit eos*, dicens quod sunt homines Androgei[4] vel Androgamei, videlicet quoddam genus Hermofroditorum, dicti ab *andros*, quod est vir, et *gamos*, quod est femina, eo quod patiantur et agant coeundo, pariunt[5] generantque vicissim. Quorum memoria detestabilis et immunda ubique locorum merito judicatur. Hermaphrodites in the diocese of Lincoln. Glossa Ordinaria on Gen. i. 27.

[1] Par. has *vel -nis* over this word, *i. e. Androgenis.*

[2] *omnium*] omnibus, C.

[3] *Una . . . Lucia*] In the margin, and so also in C.

[4] Par. has *vel -ni* over this, as before, and so also C.

[5] *pariunt*] pariant, B.

A.D. 1246. *Comes Sabaudiæ Amedeus homagium fecit domino regi Angliæ Henrico III.*

Homage done to Henry III. by Amedeo, count of Savoy, for certain fiefs.

Diebus quoque sub eisdem, comes Sabaudiæ Amedeus, dominum regem Angliæ præcordialiter merito diligens, in præsentia domini archiepiscopi Cantuariensis B[onefacii] et episcopi Herefordiæ P[etri] et aliorum nobilium, tam amicorum et consanguineorum ejusdem comitis quam dicti domini regis, fecit homagium eidem domino regi in[1] manu archiepiscopi, qui supplevit regis absentiam; et homagium factum fidei interpositione, addito sacramento de inviolabili observatione,[2] spontanea ac gratuita voluntate, pro utrorumque hæredibus confirmavit; recipiens de dominio dicti regis quædam feoda, videlicet Secusiam cum palatio, Avillyanam, Sanctum Mauritium de Chablasio, et castrum de Bardo.[3] Hoc quoque licenter salva fide sua facere potuit, sine imperatoris injuria et imperii mutilatione, cum nihil præter aquas et transitus teneat de imperio.

Quædam extortionum consuetarum mitigatio.

Alteration as to Papal provisions in England.

Ipso tempore, industria procuratorum domini regis elaboratum est in curia Romana, quod quanquam Papa pro suæ voluntatis arbitrio, ad intolerabile regni Angliæ gravamen, passim et indifferenter provisiones fecerit in Anglia de beneficiis ecclesiasticis ad opus Ytalicorum, nunc gratia Dei in ipsa parte ita sedata est tempestas illa, quod quando Papa alicui vel aliquibus ex nepotibus ejus vel cardinalium [provideat], ipse vel ipsi cardinales rogabunt regem cum instantia, quod placeat regi, ut sic tali provideatur.

---

[1] *in . . . . . absentiam*] In the margin.

[2] "Sed et hæc et alia eo fiduci- "alius scripsi, quo ex præcepto "regis accepi." Hist. Anglor. iii. p. 8.

[3] These places are, Susa, Avigliana, St. Maurice on the Isère, and Bard.

Prædicatores et Minores fiunt nuntii Papæ. A.D. 1246.

Aid taken to the landgrave of Thuringia by the friars. f. 203.

Eo tempore, Frethericus, comperiens Papam abundare Anglico numismate, posuit custodias et insidias transitibus, pontibus, et portubus, ne quis æmulo suo Andegravio a Papa subsidium transportaret. Fecit igitur Papa [per] Prædicatores et Minores mutato habitu tam scripta consolatoria quam alia juvamenta ad Andegravium transvehi. E contra fecit Frethericus ad Terram Sanctam alimenta transportari.

Haraldus rex Manniæ cingulo donatur militari.

Harald, king of Man, knighted.

Eodemque anno, dominus rex, Londoniis festa Paschalia celebrans magnifice, ipso die Haraldum regem Manniæ cingulo donavit militari.

The Welsh pray for peace.

Et circa eadem tempora, quidam Walensium nobilissimi ad pacem domini regis confugere cupientes, legationemque mittentes, ea quæ pacis sunt humillima prece rogitabant.

Nuntii universitatis Anglicæ iter arripiunt.

English messengers go to the Roman court, April 9.

In crastino autem diei Paschæ nuntii universitatis Angliæ, quibus injunctum fuerat prædictum magnum nuntium domino Papæ nuntiare, videlicet magister Willelmus de Powic legisperitus et Henricus de la Mare miles, cartas prænotatas bajulaturi, iter ad curiam Romanam arripuerunt. Cujus negotii pondus humeris prioris [1] de Weneloc, qui contra episcopum Rofensem ob quasdam injurias eidem ab ipso episcopo illatas curiam Romanam adiit, confidenter imposuit.

Gelu et nix dampnosa.

Severe frost and snow, April 25.

Et circa festum Sancti Marci Evangelistæ, videlicet ipso die et nocte sequenti, gelu et nix terram constringens et cooperiens ramos pullulantes cum suis

[1] Possibly Richard, who was made prior in 1221. (Bermondsey Annals. Annal. Monast. iii. p. 455.)

A.D. 1246. floribus adeo enervavit, ut folia arborum et herbarum usque fere ad irrestaurabilem marcorem cogeret inclinare.

Restituitur baronia episcopo Cestrensi Rogero.

The bishop of Lichfield has his barony restored to him.

Per idem quoque tempus, dominus rex, precibus amicabilibus mitigatus, domino episcopo Cestrensi Rogero, eo quod [esset] vir benignissimus et omnium haberet favorem, baroniam suam in pace benigne restituit.

De miserabili morte quorundam [*et*[1] *avaritia curiæ Romanæ*].

The Pope claims to inherit the property of clerks dying intestate.

Eodemque tempore, cum audisset dominus Papa—qualiter quidam in Anglia opulenti clerici, videlicet magister Robertus de Hailes, archidiaconus Lincolniensis, qui paucis elapsis annis obierat intestatus, plura milia marcarum cum vasis multis argenteis sæculo et sæcularibus infeliciter dimiserat; archidiaconusque Bedefordiæ Almaricus, quod pecunia abundans maxima post se indecenter relicta obierat; nuper quoque magister Johannes de Hotosp,[2] archidiaconus Norhamtoniensis, morbo repentino correptus, circiter quinque milia marcarum cum triginta cuppis argenteis vel aureis et infinitis jocalibus, indecenter et improvise obisset intestatus,—statutum super hoc novum et inauditum, non sine nota manifestæ cupiditatis, suscitavit in Anglia promulgandum, ut si[3] clericus ex tunc decederet intestatus, ejusdem bona in usus domini Papæ converterentur. Quod negotium fratribus Prædicatoribus et Minoribus præcepit diligenter exequendum.

[1] The last four words of this heading, which are in C., have been erased in B.

[2] *i.e.* John of Houghton, formerly archdeacon of Bedford. See the Dunstable Annals, *Annal. Monast.* iii. p. 128.

[3] *si*] sit, B.

Quod cum audisset dominus rex, [detestans[1] Romanæ curiæ argumentosam ac multiplicem et multiformem avaritiam,] hoc fieri prohibuit, comperiens illud in dampnum regni et suum redundare præjudicium. A.D. 1246.

Et circa idem tempus magister Robertus de Harundel, qui in Hebræo idiomate fuerat peritissimus et multa de Hebræo in Latinum fideliter transtulerat, humanis rebus exemptus, mundum salutavit. Death of Robert of Arundel.

De quodam signo terribili quod Cantuariæ evenit.

Diebus quoque Rogationum, dominus rex, ut partes maritimas et earum habitatores fortius sibi alligare[t], apud Doveram iter direxit. Et dum rediens Cantuariam pervenisset, quidam nobilis de propria regis familia, videlicet Hugo Giffardus, filiorum domini regis pædagogus, apoplexiæ repentina passione correptus, in terram subito corruens, terribiliter expiravit; [dictumque[3] fuit a nonnullis, hoc ultione beati Eadmundi confessoris et archiepiscopi Cantuariensis evenisse, ut, percusso regis latere collaterali, ad veniam et satisfactionem de illatis ipsi ecclesiæ Cantuariensi injuriis perterritus excitaretur; multa enim illi dampna irrogaverat. Maxime tamen, quod ipsum Bonefacium in ipsam dignitatem archipræsulatus, non permittens monachos Cantuarienses, ut jus expostulat, liberam habere eligendi potestatem, temere sullimaverat. Ipse nempe dictus B[onefacius] archiepiscopus, secus quam deceret aut expediret, in partibus transmarinis negotiis bellicis, nec visitans, immo ecclesiam suam depauperans, indulgendo, impudenter nimis a gloriosorum prædecessorum vestigiis exorbitavit].

Vacat quia offendiculum.[2]

Sudden death of Hugh Giffard.

This supposed to be a warning to the king, for his appointment of archbishop Boniface.

---

[1] *detestans . . . . . avaritiam*] From C. It has been erased in B., and written over the erasure by a hand of Parker's time.

[2] *offendiculum* is erased in B.

[3] *dictumque . . . . exorbitavit*] From C., where this chapter is in the margin. It has been erased in B., and written over the erasure by a hand of Parker's time.

A.D. 1246. *Literæ*[1] *domini regis missæ* [*abbati*] *Sancti Albani prohibitoriæ pro tallagio.*

The king forbids the prelates to pay a tallage to the Pope.

Dierum[2] etiam ipsorum curriculis, dominus rex literas suas misit prohibitorias prælatis Angliæ, ne domino Papæ tallagium contribuerent. Domino etiam abbati Sancti Albani, sicut et aliis, scripsit in hæc verba:

"H[enricus] Dei gratia rex Angliæ, etc., dilecto "sibi in Christo abbati de Sancto Albano salutem. "Audivimus quod venerabilis in Christo pater F[ulco] "Londoniensis compellit vos ad tallagium ad opus "Papæ persolvendum. Super quo miramur plurimum "et movemur maxime, cum in prædicta convocatione "provisum fuerat communiter per dictos prælatos et "magnates, quod nihil fieret de tallagio illo ante "reditum nuntiorum eorum a curia Romana, ad quam "iidem nuntii sunt, sicut nostis, pro specialibus totius "regni nostri negotiis destinati. Quapropter vobis "mandamus, firmiter inhibentes, quod nec ad manda- "tum præfati episcopi nec alterius aliquid attemptetis "contra provisionem prædictam, sicut baroniam ves- "tram, quam de nobis tenetis, diligitis pacifice pos- "sidere, quoniam attemptationem hujusmodi non pos- "sumus nec volumus sustinere. Teste meipso, apud Westminster, 1 April. "Westmonasterium, primo die Aprilis, anno regni "nostri trigesimo."

Literæ executoriæ missæ episcopis Angliæ ex parte domini Papæ pro tallagio colligendo.

Demands of the Pope.

Et ne miseranda afflictorum Anglorum cessaret tribulatio, infra eosdem dies exegit dominus Papa instantissime non sub minima quantitate pecuniam, ponens brachium confidentiæ in auro et argento, contempta[3] domini regis Angliæ ac universitatis ejusdem regni f. 203 *b.*

[1] *Literæ . . . missæ*] From C. It has been erased in B.
[2] *Dierum . . . curriculis*] diebus quoque eisdem, C.
[3] *contempta*] contempto, B.

præcordialiter scribentium et de talibus exactionibus conquerentium lacrimabili querimonia, spretoque illo sapientiæ salubri documento, *Beatus vir qui post aurum non abiit, nec speravit in pecuniæ thesauris.* Constituit executores in prædicto tallagio exigendo, extorquendo, et colligendo episcopum Norwicensem W[alterum] et quosdam alios, quos ad hoc assignavit speciales. Scripsit igitur Norwicensis domino abbati Sancti Albani, sicut et quibusdam aliis, in hæc verba, epistolam Papalem continentia: A.D. 1246. Ecclus. xxxi. 8.

Letter of the bishop of Norwich to the abbat of St. Alban's, enclosing the Papal demand for a subsidy.

"W[alterus] Dei gratia Norwicensis episcopus viris
" venerabilibus abbati et conventui Sancti Albani sa-
" lutem sempiternam. Mandatum domini Papæ in hæc
" verba suscepimus:
" ' Innocentius episcopus, servus servorum Dei, vene-
" ' rabilibus fratribus Wintoniensi et Norwicensi epi-
" ' scopis salutem et Apostolicam benedictionem. Olim,
" ' sicut bene meminimus, vobis et venerabilibus fratri-
" ' bus nostris Lincolniensi, Wigornensi, Londoniensi, et
" ' Coventrensi episcopis scripsimus sub hac forma:
" ' Cum nuper, priusquam a præsentia nostra in An-
" ' gliam rediretis, una vobiscum duxerimus ordinan-
" ' dum, ut sex milium marcarum subsidium, quod ab
" ' ecclesiis Anglicanis pro Apostolica sede fuerat pos-
" ' tulatum, inter episcopatus Angliæ dividere curaretis
" ' pro vestræ arbitrio voluntatis, fraternitati vestræ
" ' per Apostolica scripta mandamus, quatinus quic-
" ' quid inde feceritis, vel jam forte fecistis, nobis per
" ' literas vestras latori præsentium assignandas, expri-
" ' mendo tempus solutionis et locum, studeatis quam-
" ' citius intimare. Quod si non omnes his exequendis
" ' poteritis interesse, saltem tres vel duo vestrum ea
" ' nihilominus exequantur. Quia hic nihil est post-
" ' modum nostris auribus intimatum, fraternitatem
" ' vestram, de qua fiduciam gerimus specialem, mone-
" ' mus attente ac per Apostolica vobis scripta firmiter
" ' præcipiendo mandamus, quatinus episcopos memo-

A.D. 1246. Letter of Pope Innocent IV. demanding the payment of a subsidy.

" ' ratos, qui præsentes fuerint in partibus Anglicanis,
" ' receptis istis literis, admonentes et eisdem auctori-
" ' tate nostra mandantes, ut vicesimo die post suscep-
" ' tionem præsentium in certo loco, quem vos duxeritis
" ' eligendum, vobiscum pro divisione conveniant præ-
" ' liberata, cum illis episcopis, quos eodem die ibidem
" ' contigerit convenire, distributionem hujusmodi, pri-
" ' usquam ab illo loco recesseritis, facere procuretis.
" ' Si vero ipsis aut nullo convenientibus eorundem
" ' non fuerit super negotio prænominato processum, ex
" ' tunc infra unius mensis spatium præscriptam subsidii
" ' quantitatem faciatis vobis vel nuntiis vestris ad opus
" ' Apostolicæ sedis in loco quem elegeritis assignari,
" ' juxta ordinationem per dilectum filium nostrum ma-
" ' gistrum Martinum, cameræ nostræ clericum, auctori-
" ' tate nostra in illis partibus quondam factam, quam ad
" ' præsens sub bulla nostra vobis duximus destinandam;
" ' contradictores per censuram ecclesiasticam appella-
" ' tione postposita compescendo, indulgentia quacunque
" ' vel privilegio quolibet aut constitutione [1] *de duabus*
" ' *dietis* in generali concilio edita non [2] obstante;
" ' quicquid hactenus factum est vel fuerit in hac
" ' parte, nobis absque moræ dispendio per dilectum
" ' filium Linasium scriptorem nostrum, latorem præ-
" ' sentium, rescripturi; proviso, quod super præmissis
" ' illam sollicitudinem habeatis, quod non possitis ex-
" ' inde de negligentia reprehendi, sed potius de dili-
" ' gentia commendari. Quod si non ambo his exe-
" ' quendis poteritis interesse, alter vestrum ea nihilo-
" ' minus exequatur.'

" Hujus igitur auctoritate mandati vestram in Do-
" mino monemus et exhortamur fraternitatem, vobis
" in virtute obedientiæ, qua sedi Apostolicæ tenemini,
" firmiter injungentes, quatinus de portione præfati

[1] Cap. 37 of the 4th Lateran council.

[2] B. has a marginal note here, *Verbum* . . . ., the rest being erased. It is not in C.

" domini Papæ subsidii vobis assignata, nuntiis nostris A.D. 1246.
" literas nostras patentes super solutione ejusdem de- Letter of Pope Innocent IV. demanding the payment of a subsidy.
" ferentibus apud Novum Templum Londoniarum a die
" Paschæ in tres septimanas satisfaciatis, talem in
" facto præsenti adhibentes diligentiam, ut devotionem
" vestram summo Pontifici merito debeamus commen-
" dare. Est autem portio vestra octoginta marcarum
" esterlingorum. Valete semper in Domino. Datum
" Londoniis, nono kalendas Aprilis, anno Domini March 24, 1245–6.
" MCCXLV. Nos soli scribimus, quia venerabilis frater
" Wintoniensis episcopus, collega noster, ad tempus se
" excusavit."

Literæ domini regis inhibitoriæ omnibus episcopis Angliæ de tali tallagio domino Papæ persolvendo.

Hoc autem mandatum cum ad aures prælatorum In the parliament it is proposed to send a messenger to the Pope.
necnon et magnatum pervenisset, corda omnium audientium vehementer non immerito medullitus exturbavit, maxime eo, quod nuntii universitatis Angliæ super talibus gravaminibus in concilio Lugdunensi conquesti [1] fuerant. Et postea in Anglia in parlamento regis, ubi congregata fuerat totius regni tam cleri quam militiæ generalis universitas, deliberatum fuerit, ut ob reverentiam domini Papæ adhuc nuntius totius illius universitatis ad ipsius Papæ præsentiam destinaretur, ut manum correctionis talibus apponeret injuriis, non pondus oppressionis. Obstupefacti sunt igitur inopinabiliter, quia cum crederent levamen, spe frustrata, tale gravamen reportarunt. Hæc igitur cum ad audientiam regis pervenissent, in iram et admirationem excanduit vehementem, et episcopis Angliæ scripsit in hæc verba:

" H[enricus] Dei gratia, etc. venerabili in Christo, Letter of the king expressing
" tali episcopo, salutem. Licet alias vobis scripserimus,

[1] *conquesti fuerant*] conquesta fuerat, B.

A.D. 1246. his anger at the consent of the prelates to the Pope's demands, and consequent threats.

" semel, secundo, et tertio, tam per literas nostras
" clausas quam patentes, ne ad opus domini Papæ
" vel alterius tallagium aliquod vel auxilium exigere-
" tis a viris religiosis, clericis vel laicis, cum nullum
" hujusmodi tallagium vel auxilium exigi possit vel
" consueverit sine magno præjudicio regiæ dignitatis,
" quod nullo modo poterimus aut volumus sustinere;
" vos tamen mandatum nostrum in hac parte con-
" tempnentes, contra provisionem per magnates nostros,
" tam prælatos quam comites et barones, factam in
" concilio nostro Londoniis et concessam exactionem
" faciatis memoratam. Super quo miramur plurimum
" et movemur, præsertim cum facto vestro proprio
f. 204. " non erubescitis contraire, cum vos et alii prælati in
" prædicto concilio communiter concesseritis, quod
" nihil de exactione hujusmodi faceretis, donec nuntii
" nostri et vestri necnon et aliorum magnatum nostro-
" rum et totius universitatis regni nostri a curia Ro-
" mana redirent, qui pro liberatione oppressionum ad
" curiam illam, sicut nostis, fuerant specialiter desti-
" nati. Vobis igitur mandatis inculcatis mandamus
" injungentes, firmius et districtius inhibentes, ne ad
" exactionem prædicti tallagii vel auxilii faciendam
" aliquatenus procedatis, sicut gaudere desideratis
" baronia vestra et possessionibus vestris, quas in
" regno nostro tenetis. Et si quid inde cepistis, extra
" regnum nostrum asportari nullatenus permittatis, sed
" illud salvo custodiri faciatis usque ad reditum nun-
" tiorum prædictorum, indubitanter scituri, quod si
" secus egeritis, nos ad possessiones vestras manum
" gravaminis, ultra quam credere velitis, extendemus.
" Hanc autem inhibitionem vobis injungimus facien-
" dam archidiaconis et officialibus vestris, quam qui-
" dem pro libertate cleri et populi facimus, novit Deus,
" tibi, etc."

Angustiæ undique pro jam inchoata controversia inter Papam et regem. A.D. 1246.

In bivio igitur angustiarum constituta Anglicana ecclesia, quasi inter duas molas e contrario circumvolventes, miserabiliter conterebatur; hinc Cilla, inde Charibdis timebatur. Rex inde hac parte ad regni salvationem et instaurationem, consilio fretus et roboratus generali, nitebatur; Papa ad ejusdem depauperationem anhelabat; utrique utroque jam eminus adversante. Multi itaque prælatorum, timentes regis in hoc suo concepto proposito instabilitatem et consilii regii pusillanimitatem, partem papalem confovebant; licet nunquam vidissent quod per tales pecuniæ effusiones ecclesia felix susciperet incrementum, immo potius infaustum incurreret detrimentum. Distress of the church of England between the king and the Pope.

Lugubres rumores de Terra Sancta increbuerunt.

Interea lugubres rumores de Terra [Sancta] pervolantes Christianorum climata pavore lacrimabili repleverunt; videlicet, quod Terra Sancta Chorosminis et Babilonicis jam fere occupata nihil aliud nisi universalem ruinam et amissionem minabatur. Cives insuper Acconenses, jam a civitate sua pertimescentes nec volentes nec valentes elongari vel exire, obsidionem solam vel miseram expectabant deditionem; victualium itaque inopiam sustinentes, nec spe liberationis erecti, in semetipsis contabuerunt. Frethericus quoque, jam malleus ecclesiæ formidabilis factus, non permisit transvehi ad ipsos victualia vel succursum armatorum, asserens quod ecclesia Romana nullum habuerat tam efficax argumentum extorquendi a fidelibus pecuniam, per quam impinguata superbivit, sicut per Terram Sanctam et sophisticam ad ejus liberationem prædicationem. Ascalona quoque, circa quam firmandam per comitem Ricardum tam sumptuosum, tam laboriosum, tamque morosum opus et opera et per multos Melancholy rumours as to the state of the Holy Land. Acre. Ascalon.

A.D. 1246. magnates alios impendebatur, acerbissimos hostium insultus sustinens, vix se defendebat. Alia quoque

Kerak, and Athlit in danger. castra, quæ videbantur inexpugnabilia, utpote Crac et Castrum peregrinorum, civitates et munitiones, cum spes succursus non pateret, dolore simul et timore suis

Miseria crescit Christianorum ubique locorum et ecclesiæ tribulatio. videbantur habitatoribus potius carcer quam tutela, formido non firmamentum. Undique namque libere discurrentibus inimicis et variis prædis intendentibus et ad votum triumphantibus, arctabantur Christiani; ita quod honeste mori mallent, quam vitam trahere

Many apostatize. longius infelicem. Multi igitur in fide vacillantes, immo potius deficientes, Christianismi sacramentum relinquentes apostatarunt; facti nobis familiares inimici, et omnibus aliis nociviores.

De parlamento quod erat apud Wintoniam.

Parliament at Winchester, July 7. Die vero translationis beati Thomæ martyris habitum est magnum concilium inter regem et regni magnates apud Wintoniam super multiplici regni totius et maxime ecclesiæ desolatione. Venerant enim qui missi ad

Return of the messengers to the Roman court. curiam Romanam fuerant nuntii memorati, videlicet magister Willelmus de Powic et Henricus de la Mare, verba papalia, quæ nihil mitigationis, immo potius exasperationis, tenorem continebant, nuntiantes, et affirmantes quod nec in gestu vel verbis papalibus aliquid humilitatis vel moderationis super oppressionibus, quibus tam regnum quam ecclesia Anglicana gravabatur et

The Pope's speech. conquesta est, poterant reperire. Dixerat enim Papa, illis aliquod optabile responsum expectantibus, "Rex "Anglorum, qui jam recalcitrat et Fretherizat, suum "habet consilium; ego vero meum habeo, quod et "sequar." Et ex tunc vix aliquis Anglicus in curia negotium aliquod poterat expedire; immo velut scis-

Anger of the king and nobles. matici repellebantur omnes, probris lacessiti. Hæc autem cum audisset dominus rex cum magnatibus suis, commotus est vehementer et merito; præcepitque voce

præconia in omnibus comitatibus per omnes villas et fora et congregationes publice acclamari, ne quis per regnum papali contributioni consentiret, vel aliquid pecuniæ in auxilium ejus transmitteret. Quod et factum est. Illud autem cum audisset Papa, in vehementem iram excanduit, et iterato asperius prælatis scripsit Anglicanis, ut sub pœna excommunicationis et suspensionis, infra festum Assumptionis, nuntio[1] suo apud Novum Templum Londoniarum commoranti de prædicto auxilio satisfacerent. Et cum constanter pararetur dominus rex stare pro regni et ecclesiæ liberatione, comminationibus comitis Ricardi fratris sui, [qui[2] ob occultas causas domino Papæ specialissimus factus est et papalibus negotiis propitius], et quorundam episcoporum, quorum principalis erat Wigorniensis, cui a domino Papa concessa fuit potestas terram etiam, ut perhibebatur, interdicendi, fractus succubuit et perterritus. Unde totus conatus tam magnatum quam episcoporum, et spes de regni et ecclesiæ Anglicanæ liberatione,[3] miserabiliter et non sine multorum cordium cruento dolore, emarcuit adnihilatus ; et impune hiatibus Romanæ avaritiæ de memorata contributione est satisfactum.

A.D. 1246. Their refusal to aid the Pope.

Aug. 15.

Vacat quia offendiculum. The king gives way to the threats of his brother and some of the bishops, f. 204 *b.* and Roman avarice is satisfied.

De simili vel potius majori desolatione regni Francorum.

Et ne plaga particularis inter Christianos videretur, et manus Domini parcens aut parca ad peccata populi graviter ulciscenda, Francorum regnum Papalis extorsio argumentosa tam mirabiliter quam miserabiliter apporiavit. Dominus enim Francorum rex, quem Deus, ut prædictum[4] est, veraciter vel resuscitaverat vel a portis mortis miraculose revocaverat, ex permissione Papæ

Heavy taxation in France for the king's crusade.

[1] Martin.

[2] *qui . . . propitius*] From C. It was in the margin in B., but has been effaced.

[3] *liberatione*] Om. C.

[4] Above, pp. 397, 398.

A.D. 1246. et instinctu regnum suum, sub optentu peregrinationis suæ magnifice peragendæ, pecuniam non minimam extorquendo, multipliciter prægravavit, accipiens de omni proventu universalis ecclesiæ regni sui decimam. Etiam præter hoc, quasi alternatim consentiendo, dominus Papa ad subsidium Terræ Sanctæ accepit vicesimam; videlicet uterque usque ad triennium. Item, dominus Papa aliud subsidium exigit novo imperatori, qui appellatur Andegravius, quem Papa de novo creavit ad debellandum Frethericum, qui videtur multis inexpugnabilis; et dicitur a multis, quod frustra nititur Papa ipsum F[rethericum] de imperii sui culmine præcipitare, quia multorum gratiam sibi comparavit, eo quod mirabiliter se ecclesiæ humiliando omnimodam satisfactionem pollicetur; et dominus Papa, eo quod humiliato non condescendit, multorum contra eum conscientias exasperavit. Posuit interim insidias memoratus F[rethericus], ut pecuniam, quam Papa undique studiosus collegerat, nititur occupare, et thesauris suis addit occupatam.

Papal demands for the war with Frederick II.

De sollempni dedicatione abbatiæ Cisterciensis ordinis quæ Bellus locus appellatur.

Dedication of Beaulieu abbey, June 24.

Circa eosdem dies, videlicet die Sancti Johannis Baptistæ nativo, dedicata est sollempniter ecclesia Cisterciensis ordinis, quæ Bellus locus dicitur, scilicet abbatia, quam rex Johannes fundavit. Erant autem ibidem præsentes dominus rex et regina, comes quoque Ricardus frater ejus, multique prælati cum regni nobilibus. Consummata itaque dedicationis ipsius sollempnitate, assumpsit comes Ricardus de ipsius ecclesiæ gremio circiter xiii. monachos, ad quandam domum religiosam Cisterciensis ordinis, quam idem comes propriis sumptibus de novo fundaverat, inhabitandum; quæ non procul ab abbatia de Winchecumbe, loco scilicet satis congruo, ædificata, a dicto comite pro redemptione animæ suæ, juxta votum quod in mari periclitans

Richard of Cornwall takes 13 monks thence for his foundation at Hayles.

Ædificatur domus Cisterciensis ordinis a

fecerat, satis abundanter dotatur et ditatur. Quod sine nutu divino nequaquam creditur contigisse. A.D. 1246. *comite Ricardo non procul a Winchecumbe.*

Moritur Ysabella mater regis Angliæ, quondam Anglorum regina.

Comitissa enim Marchiæ, mater regis Angliæ et comitis memorati, regina quondam Anglorum, Ysabella[1] nomine, multum indigens elemosinarum suffragio, circa eosdem dies in fata concessit. Death of queen Isabella.

Moritur comitissa Albemarliæ filia Alani de Galeweia.

Comitissa[2] quoque Albemarliæ, filia Alani de Galeweia sororque comitissæ[3] Wintoniæ, eodem tempore humanis rebus est exempta. Unde magna pars Galeweiæ eam contingens, eo quod sine liberis decessit, in sortem comitis Wintoniæ Rogeri de Quency qui primogenitam sororem in uxorem duxerat, est translata. Death of [Christiana] countess of Albemarle.

Moritur Johannes de Novilla Angliæ prothoforestarius.

Eodemque anno et eisdem diebus, Johannes de Novilla,[4] non ultimus inter Angliæ nobiles, quandoque patris sui pedetentim sequens vestigia et honoris attingens fastigia, ultimus carnis universæ tritam stratam ingressus, exemplum mundicolis reliquit manifestum ut regum favorem et fluctus relinquerent curiales. Ipse namque in ætate juvenili pubescens, totius Angliæ prothoforestarius, cum per Robertum Passeleue in multis graviter accusaretur[5] super illicitis occupationibus forestæ et aliis transgressionibus, et in responsionibus Death of John de Neville.

[1] There is a crown inverted in the margin.

[2] First wife of William de Fortibus, seventh earl of Albemarle.

[3] Helen.

[4] A horn suspended from a hook and his shield inverted are in the margin.

[5] See above, pp. 400, 401.

A.D. 1246. defecisset, juramentis compatriotarum juratorum testimoniis condempnatus, in tantam confusionem præcipitatus est, ut dies ex tunc morti duceret continuatos. His trial and fine. Condempnabatur enim judicialiter ad duarum milium marcarum solutionem, præter debita patris sui inæstimabilia quæ humeris suis incumbebant. Insuper ignominiose de sua balliva irrevocabiliter est dejectus. Languens igitur et præ dolore tabescens, circa medium æstatis apud Wetherefeld,[1] manerium suum, afflictum spiritum exhalans, in ecclesia conventuali de Waltham He is buried at Waltham. juxta patris sui sepulchrum veneranter est humatus. Dicitur[2] autem quod adulterans castratus obiit.

Episcopus Karleolensis resignato episcopatu habitum assumit Prædicatorum.

Bishop Walter Mauclerc becomes a Dominican, 29 June. Die vero Apostolorum Petri et Pauli, episcopus Karleolensis Walterus, apud Oxoniam sæculum, quod diu et multum incoluerat, cum suis salutans sæcularibus, Prædicatorum fratrum habitum et ordinem, eo quod timebat quod ingressum in ipsum episcopatum Gen. xxxix. 12. non habuerat legitimum, suscepit, pallium suum Ægiptiæ relinquens fugitivus.

Literæ missæ a domino Papa fratribus Minoribus super negotio imperii Constantinopolitani.

Directions sent by the Pope to the friars for the collection of the aid for the empire of Constantinople. Eodem anno, postquam dominus Papa illud decretum constituerat, ut prædictum[3] est, quod bona intestatorum in usus ejus cederent, et ad hoc fratres Prædicatores diligenter exequendum constituisset, sollicitus de imperio Constantinopolitano et Græcorum scismaticorum insolentia, ministro[4] fratrum Minorum provinciali in Anglia direxit, ut tam fratres Minores quam Prædica-

[1] Wethersfield, Essex.

[2] *Dicitur . . . . obiit*] In the margin, and so also in C.

[3] See above, p. 552.

[4] Probably William of Nottingham. See Eccleston (Brewer's *Mon. Francisc.*), p. 59.

tores [a [1] via humilitatis et paupertatis voluntariæ, quam se sectatores sunt professi, avertens], suos constitueret procuratores,[2] literas districtum præceptum Papale cum diversis articulis continentes. Quorum unius tenor est, ut ipse vel fratres sui inquirant de usurariis vivis et eorum per usurariam pravitatem male adquisitis, et ipsa colligant ad opus imperii Constantinopolitani, et quod per censuram ecclesiasticam compescant contradictores. Alterius tenor est, quod qui velint cruce signari pro liberatione prædicti imperii vel de catallis suis ibidem mittere sufficienter, de peccatis suis absolventur. Alterius tenor est, quod relicta in testamentis decedentium per usurariam pravitatem adquisita colligant ad subsidium imperii memorati, et quod compescant contradictores et rebelles. Alterius tenor est, quod colligant relicta in testamentis decedentium, vel quæ usque ad triennium relinquentur pro restitutione bonorum, quæ decedentes male adquisierunt, ad subsidium prædicti imperii, contradictores et rebelles compescendo. Alterius tenor est, quod ea quæ relinquuntur distribuenda in pios usus, secundum arbitrium executorum testamentorum decedentium, nec præfata relicta ab ipsis testatoribus certis locis aut personis deputata fuerint vel de jure aliis debeantur aut per prædictos executores in usus hujusmodi sint conversa, ad subsidium imperii prædicti colligant, et significent ei de quantitate ipsorum et compescant, etc. Alterius tenor est, quod de male adquisitis viventium inquirant diligenter et colligant ad subsidium imperii memorati, dummodo personæ, quibus pro taliter adquisitis satisfieri deberet, inveniri non possint; et rescribant Papæ, et compescant, etc. Alterius literæ talis est tenor, quod dictus minister habet potestatem absolvendi excommunicatos, qui scienter fraudem commiserint in his

A.D. 1246.

Primus articulus.

Secundus.

Tertius.

f. 205.

Quartus.

Quintus.

Sextus.

Septimus.

[1] *a . . . . avertens*] This, which is from C., has been erased in B., and written over the erasure by a modern hand.

[2] *procuratores*] Written over an erasure; theleonarios, C.

A.D. 1246. quæ colligenda sunt ad imperium prædictum, dummodo ministerio vel fratribus suis, ad illud negotium deputatis, congruam satisfactionem impenderint.

Petierat dominus Papa pacem vel treugas inter Christianos et Sarracenos.

The Pope tries to obtain a truce with the Saracens.

Temporibus quoque sub eisdem, domino Papæ petenti pacem vel saltem treugas inter Christianos et Sarracenos a Soldano Babiloniæ, donec videlicet per regnum Francorum sperata prosperitas respiraret, rescripsit idem Soldanus in hunc modum:

Literæ missæ a Soldano Babiloniæ domino Papæ, quas unus cardinalium transtulit de Arabico in Latinum verbo ad verbum fideli interpretatione.

Letter of the Sultan Malek Saleh Nodgemeddin Ayoub to the Pope in answer.

" Præsentiæ Papæ subscriptio nobilis, magni, spiri-
" tualis, affectuosi, sancti, tertiidecimi Apostolorum,
" universalis loquelæ Christianorum, manutenentis ado-
" ratores crucis, judicis populi Christiani, ductoris
" filiorum baptismatis, summi Pontificis Christianorum,
" confirmet eum Deus et det sibi felicitatem, a Sol-
" dano[1] potentissimo regnante super colla nationum,
" continente duas virtutes gladii et calami, possidente
" duo præcellentia, scilicet doctrinam et judicium, rege
" duorum marium, dominatore[2] Austri et Septentrionis,
" rege regionis Ægypti et Syriæ, Mesopotamiæ, Mediæ,
" Ydumeæ, et Ofir, rege Saloph Beelpheth Ayob, filio
" Soldani Kamel Hemevafar Mehameth, filii Soldani
" regis Hadel Bobethre, filii Ayob, cujus regnum diligit
" Dominus Deus.

" In nomine Dei misericordis et miseratoris, præ-
" sentatæ sunt scripturæ Papæ, nobilis, magni, spiri-
" tualis, affectuosi, sancti, tertiidecimi Apostolorum,

[1] *Soldano*] Soldani, B. | [2] *dominatore*] dominatori, B.

" universalis loquelæ Christianorum, manutenentis ado- A.D. 1246.
" ratores crucis, judicis populi Christiani, ductoris
" filiorum baptismatis, summi Pontificis Christianorum.
" Faciat eum Deus de affectantibus bonum et facien-
" tibus illud, et volentibus pacem et perseverantibus
" in causis ejus, et adjuvet eum Deus in his quæ
" decentia sunt ad illos qui sunt sui cultus sive ritus,
" et ad alios. Et respeximus dictas scripturas, et
" intelleximus dicta capitula, quæ in eis inserta erant,
" et eorum continentia. Nobis placuit, et delectatus
" est auditus noster in relatu eorum. Et nuntius
" venit ad nos, quem misit sanctus Papa, et ipsum
" prævenimus cum honore et dilectione et reverentia;
" ipsumque convocavimus ad conspectum nostrum,
" sibi inclinantes intendimus aurem verbis ejus, et
" fidem adhibuimus verbis ejus nuntianti[s] nobis de
" Christo, super Quem sit salus et laus; de Quo Christo
" plus scimus quam vos sciatis, et magnificamus Eum
" plusquam vos magnificetis. Et de hoc, quod dicitis
" vos desiderare tranquillitatem et pacem et quietem,
" habere materiam convocandi populos ad pacem, simi-
" liter et nos desideramus, nec volumus contraire, et
" hoc semper volumus et desideravimus. Sed Papa,
" quem Deus confirmet, scit, quod inter nos et impe-
" ratorem jamdudum fuit familiaritas et dilectio mutua
" et concordia perfecta a tempore Soldani patris mei;
" quem Deus ponat in claritate sua. Et inter vos et The Sultan will not make peace without the consent of Frederick II.
" imperatorem est sicut scitis. Unde non licet nobis
" aliqua componere cum Christianis, nisi prius habue-
" rimus super his ipsius consilium et assensum. Et
" nos scripsimus nuntio nostro, qui est in curia impe-
" ratoris, pro causis quas detulit nuntiis Papæ, nun-
" tiantes ei capitula et proposita nuntii vestri. Ipse
" nuntius noster veniet ad præsentiam vestram, et
" loquetur vobis, et renuntiabit nobis; et postquam
" renuntiaverit, faciemus juxta tenorem responsi. Nec
" discrepabimus ab eo quod videbitur utile universis,
" ita quod possemus habere meritum a Deo. Hæc

A.D. 1246. " vobis annuntiamus, et bonum ampliabitur Deo dante. " Hoc fuit scriptum septima die mensis, quæ fuit sep- " tima lunatio, Augusti, Maharan.[1] Laus Deo soli, et " benedictio Ejus super dominum nostrum Mahometum " et super genus ipsius; ipse sit pars nostra."

Dubitatio ne subsit fraus huic epistolæ.

The Pope accuses the emperor of fabricating the letter.

Cum autem hæc ad audientiam Papalem pervenissent, affirmavit Frethericum, multiformem fraudium machinatorem, hæc omnia, ut ipsum Papam ad pacis reformationem facilius inclinaret, astute nimis procurasse. Quod tamen verum non apparuit, cum dominus Papa nuntium proprium, fide dignum et sibi familiarem, qui et ad ipsum fideliter incolumis rediit, ad hæc nuntianda et renuntianda destinarat.

Tonitrus incomparabilis totam Angliam exturbavit.

Thunder and hail-storm, July 19.

Sub ejusdem temporis profluvio, ut elementa mundo conformarentur, die quæ festum Sanctæ Margaretæ præcedit, tonitrus horribilis, fulgure et fulmine concomitantibus necnon et grandine, cujus lapilli grandinales angulosi et glaciales atque durissimi, amigdalorum quantitatem excedentes, aves et quædam animalia obruebant, totius Angliæ latitudinem exturbavit, robora contorsit, ædificia diruit, homines exussit, pecudes contrivit, pontes profluvio torrentium ex imbrium inundatione dissipavit; et per sexdecim horarum spatium, quia per totam noctem et dimidiæ diei spatium, perduravit.

De puerperio comitissæ Cornubiæ, et de introductione conventus in domum Cysterciensis ordinis quam comes Ricardus non procul a Winchecumbe fundavit.

f. 205 *b*. Birth of a son to

Eodem quoque anno, Cincia comitissa Cornubiæ, uxor videlicet comitis Ricardi, filium peperit. Post

[1] *i.e.* the month Moharram.

cujus puerperium, dominus rex et regina et multi Angliæ nobiles in die purificationis suæ congregati apud Walingeford convivium sollempne celebrarunt. Unde comes Ricardus pro tanto beneficio Deo gratias persolvit lætabundus. Et cum circa idem tempus dominus rex ecclesiam ordinis Cisterciensium, quam Bellum locum vocamus, a rege Johanne fundatam, sollempniter dedicari procurasset, comes memoratus assumptis inde circiter tredecim monachis, domum[1] ejusdem ordinis, quam et ipse comes fundaverat et competenter idoneis ditaverat et dotaverat possessionibus, instauravit. Et ut ibidem perpetuis temporibus Deo gloriose deserviant, et ordo beati Benedicti digne et laudabiliter observetur, auctoritate capituli Cisterciensis, prudenter ac feliciter votum, quod in mari periclitans voverat Deo, persolvendo, stabilivit. Et ne mundi lætitia repentinis doloribus ac crebris carere videatur, filius quem comitissa Cornubiæ comiti sæpedicto pepererat, cum vix per unum mensem vixisset, humanis rebus est exemptus. Hæc autem circa beatæ Mariæ Assumptionem tempore messium contigerunt.

A.D. 1246. Richard of Cornwall.

Filius comitis R[icardi] infans nuper natus moritur. Aug. 15.

Circa vero festum Sancti Egidii, magister Silvester, domini regis clericus et vices agens cancellarii, vir integræ famæ et conversationis, et consuetudinum peritus curialium, præcipue cancellariæ, in episcopum Karleolensem rite electus, tum quia uberioribus abundaverat redditibus, tum quia onus formidabat, honorem oblatum penitus recusabat.

Silvester refuses the bishoprick of Carlisle, 1 Sept.

Quomodo Frethericus laqueos conspirantium in necem suam quasi miraculose evaserit.

Et dum mortalium status rota mundialis sic variasset, Frethericus, quem curia Romana ab imperiali culmine præcipitavit, regi Anglorum ac comiti Ricardo

Impertinens Anglorum historiæ usque huc

[1] *i.e.* Hayles. This has been already mentioned, above, p. 562.

A.D. 1246. fratri suo, quos inter familiares familiarissimos reputavit, hanc epistolam duxit transmittendam.

Literæ Fretherici.

Letter of Frederick II. to Henry III., giving an account of a conspiracy against him.

"Frethericus,[1] etc., regi A[ngliæ] etc., salutem. Ne "fama præambula, quæ multorum variata relatibus, "dum varias invenit obiter voluntates, interdum enormiter a veritate discedit, auditum tuum forsan offenderet, amicorum corda turbaret, aures et animos "hostium demulceret, ecce quod ipsam puram et "nudam veritatem eorum quæ noviter contigerunt "tuæ devotioni præsentibus breviter denotamus. Conspirantibus in necem nostram aliquibus excellentiæ "nostræ fidelibus, quinimmo domesticis potius et "alumpnis, videlicet Thebaldo Francisco, Jacobo de "Morra, Pandulpho de Phasanellis, Guillelmo de Sancto "Severino, et eorum complicibus, ac nobis per aliquos "ex conjuratoribus factionis ipsius conspiratione nefaria revelata, ex ipsorum manibus vitam nostram "innoxiam mirabiliter Dominus reservavit. Sed cum "nos tantum scelus sicut immeritum, sic incredibile, "primitus haberemus, postquam ad ulteriorem veritatis "indaginem nostra serenitas perveniret, subito Pandulphus de Fasinellis et Jacobus de Morra, prædicti "excogitatæ nequitiæ principes, quos læsa conscientia "stimulabat, una cum aliis sociis et participibus perpetrandi facinoris, curia nostra præsentibus, se per "fugæ subsidium absentarunt. Thebaldus vero et "Guillelmus de Sancto Severino morantes in regno, et "ibidem mortis nostræ [nuntium[2]] tanquam indubitabilem expectantes, et ex insperato contrarium audientes; "metu terribili, velut de cælo fulminis ictu percussi, "ad duo ex castris nostris, Capuacii[3] et Salæ vide-

[1] Petri de Vineis Epistolæ, ii. 10, p. 273, where it is addressed, "Regibus et principibus."

[2] *nuntium*] From P. de Vineis. C. is altered to *mortem nostram*.

[3] Capaccio and Scala.

" licet, sub fidelium habitu furtive subrepta, proditorie A.D. 1246.
" confugerunt; et ubi priusquam se possent necessaria Account by Frede-
" rerum et hominum defensione munire, fuerunt promta rick II.
" fide regnicolarum præoccupati fidelium, et collectis of the con-
" undique viribus circumsepti. Nos etiam apud Gros- spiracy against
" setum tunc temporis existentes, priusquam personæ him.
" nostræ periculo providimus, in hæreditario regno
" nostro Siciliæ, velut in pupillis oculorum nostrorum
" offendi nullatenus patientes, continuatis laboribus et
" dietis in regnum cum omni celeritate providimus
" procedendum. Post felicem autem ingressum nostræ
" majestatis in regnum, quamplures fideles nostri reg-
" nicolæ, qui ad proditorum nostrorum falsæ sugges-
" tionis instantiam per mentitæ mortis nostræ spem
" frivolam conspiratoribus factionis adhæserant, post-
" quam rem in contrarium sibi cessisse videntibus ipsis
" veritatis lumen enituit, proditores eosdem, tanquam
" ipsorum nolentes communicare versutiis, cujuslibet
" spei frustrato imagine, reliquerunt. Et cum non nisi
" in prædictis duobus castris tantum, Salæ videlicet et
" Capuacii, se temerarie, prout præscripsimus, receptas-
" sent, unum ex castris ipsis, Salæ videlicet, Thomasio
" de Sancto Severino et filio ejus, proditoribus nostris,
" ibidem carceri mancipatis, fidelium nostrorum promta
" devotio per virilem et instantem expugnationem
" ipsius ad majestatis nostræ dominium revocavit. Et
" sic reliquo tantum ex castris prædictis, Capuacii scili-
" cet, ad ultionem eorundem proximo dimisso, diffugium
" quod circumcingi nostrorum fidelium regni clara de-
" votione mandavimus, proditores prædicti, quibus nulla
" perspicimus suffragatura remedia, velut ex duobus
" supradictis castris, cum alia munire nequiverunt,
" uno et[1] fortiori perdito, manus nostras fugere non
" valebunt. Et sic tam justo judicio quam veloci de
" proditoribus nominatis et ipsorum sequacibus ultione
" recepta, sic in brevi confidimus de perpetua regni

[1] *et*] ex, B.

A.D. 1246. Account by Frederick II. of the conspiracy against him. f. 206.

" nostri securitate disponere; ut nobis et successoribus
" nostris in regno, vel extra regnum agentibus, nulla
" prorsus in posterum dubitatio relinquatur. Ne tamen
" propterea circa persecutionem nostrorum rebellium
" Lumbardorum omissum forte credas nostrum propo-
" situm vel aliquatenus prætermissum, quin per dilec-
" tos filios nostros Henricum [1] illustrem regem Sardiniæ,
" et sacri imperii legatum in Ytalia generalem, et
" Frethericum [2] de Antiochia, Etruriæ [3] partibus præsi-
" dentem, quousque nos, regni statu cum salubritate
" disposito, repetamus Ytaliam, sic prædictorum rebel-
" lium nostrorum reliquias continuato potentiæ nostræ
" malleo conteramus, quod absentiam nostram, quam,
" prout pro certo comperimus, occultis et longis insidiis
" procurarunt, fructuosam sibi fore non sentient; quin
" potius de nostra præsenti potentia doleant, quam in
" absentia glorientur; utpote cum nihil ex his quæ no-
" viter emerserunt, magnificentiæ nostræ decreverint, in
" nullo propterea sit nostrum ærarium diminutum; sed
" nostra tanto magis est aucta potentia viribus, tanto
" sunt factæ divitiæ largiores, quanto propter enormi-
" tatem excogitati facinoris, quæ post pacis gustatæ
" dulcedinem guerrarum excidia populis minabatur,
" circa nos nostrorum fidelium, sed popularium maxime,
" magis est accensa devotio fidesque firmata. Ex ad-
" jectione quoque reddituum, quibus se proditorum
" ipsorum iniquitas per offensam sponte destituit, et
" quibus eosdem liberalitas nostra longe lateque dita-
" verat, obventionum nostrarum adauctus est cumulus
" quanquam istud accesserit nobis invitis. Ex quo
" potest manifeste comprehendi, quod magna quæren-
" dorum et larga promissio per publicum adversarium
" nostrum facta proditoribus ante dictis ipsos ad di-
" mittenda quæsita, licet inaniter, provocavit; cujus

[1] *Henricum*] *i.e.* Enzio.
[2] Illegitimate son of Frederick II.
[3] *Tusciæ* is written for *Etruriæ* in B. in the margin. Peter de Vineis has *Thusciæ*, p. 276. C. has *Tusciæ*.

" adversarii nomen et titulum libentissime taceremus, A.D. 1246.
" nisi quod illum vox publica detegit, et evidentia Account by Frederick II. of the conspiracy against him.
" factorum accusat; quanquam nos taciturnitate nostra
" vellemus obtegere seu verborum involucris excusare.
" Prædicti namque facinoris patratores, tam fugitivi
" videlicet quam obsessi, fratrum Minorum stipati
" consortio, crucis ab eis signo recepto, contra nos
" auctoritatem summi Pontificis per Apostolicas literas
" prætendentes, negotium aperte se gerere sacrosanctæ
" Romanæ matricis ecclesiæ prædicant, ac prædictæ The Pope accused of being its originator.
" mortis et exhæredationis nostræ summum Pontificem
" sic asserunt incentorem. Hoc ipsum captivi præfati,
" quos in expugnatione castri Salæ fidelium nostrorum
" promta devotio carceri mancipavit, in spontanea et
" extrema confessione sua, quando mentiri nefarium
" existimant, morientes coram omnibus sunt confessi.
" Babbergensis[1] etiam episcopus, cum post venalem
" consecrationem, immo potius execrationem suam, cor-
" nutus a curia Romana rediret, priusquam a nostris
" fidelibus in Theutonia caperetur, futurum infallibili-
" ter publice prædicavit, quod nos infra breve tempus
" per familiares et domesticos nostros occidi morte tur-
" pissima debeamus. Hæc nos, teste summo Judice,
" cum verecundia loquimur, velut qui nunquam die-
" bus nostris scelus hujusmodi videre credidimus nec
" audire, quod gens nostra et pontifices nostri tam
" crudeli morti aliquem tradere nequiter voluissent.
" Abfuit enim a nobis semper hucusque, novit Altissi-
" mus, abhominatio talis, quod post voluntarium et ini-
" quum istius Papæ processum, contra nos in Lugdu-
" nensi concilio celebratum, in necem suam vel alicujus
" ex fratribus consentire vellemus, quanquam inde
" fuerimus per nonnullos nostræ fidei fervidos zelato-
" res multotiens requisiti; sola semper extitimus inju-
" riarum nostrarum propulsatione contenti, nos juste

[1] Henry von Schmiedefeld, Bishop of Bamberg. P. de Vineis has *Barensis archiepiscopus*.

A.D. 1246. Account by Frederick II. of the conspiracy against him.

" defendere, non ulcisci, sufficiens reputantes. Pugnat " enim pro nobis Dominus evidentissime; nedum quod " animam nostram de manibus inimicorum nostrorum " eripiat, quinimmo nocentium vires et corpora tradit " in nostras. Nuper enim cum cardinalis Reinerius,[1] " nostri honoris et nominis æmulus, instigante præfato " Jacobo de Morra proditore nostro, cum Perusinis et " Asisinatibus rebellibus nostris, prope castrum Aspolli[2] " ultimo proximo præteriti mensis Martii, ad dampni- " ficationem nostrorum fidelium convenissent, Marinus " de Ebulo, sacri imperii capitaneus in ducatu fidelis " noster, stipendiariorium et aliorum nostrorum fide- " lium, qui sic instanter haberi poterant, munitus auxiliis, " in virtute nostri nominis et excellentiæ nostræ felici " fortuna, hostes ipsos viriliter et potenter aggrediens, " fide potius quam armatorum multitudine præditus, " devicit eosdem, ita quod præter eos, qui fidelium " nostrorum gladiis sunt perempti, ultra quinque[3] milia " de rebellibus ipsis per fideles nostros captos carcer " noster includit. Quæ omnia tibi significamus ad " gaudium, quem probabiliter credimus, immo scimus, " nobis in adversitatibus compati, et in prosperitate " successuum congaudere. Nec tamen his terminis " nostram et tuam claudi lætitiam prosperæ fortunæ " fertilitas et nostræ justitiæ debitæ promiserunt; oc- " tavo decimo namque præsentis mensis Aprilis, civitas " Capuacii, qua[4] versus terram munitio cingebatur, cele- " riter ac viriliter extitit expugnata per fideles nostros " regnicolas, ad infidelium necem, ob vindicandam non " magis nostrorum quam ipsorum nativæ regionis in- " juriam, rabie quadam furoris accensos; quo factum " est, ut sic prope, sic undique nostra potentia pertin- " gat obsessos, quin potius carceratos, ut ab ultionis " nostræ judicio sola se valeant spontanei gladii morte

[1] Raynier Cappochi or Capocci, c. d. of S. Maria in Cosmedin.

[2] Spello in Umbria.

[3] *quinque*] decem, P. de Vineis.

[4] *qua*] cujus, P. de Vineis.

" subducere, vel excelsæ rupis ex parte maritimæ præ- A.D. 1246.
" cipitio[1] liberare. Datum Salerni xv. Aprilis, iv. in- Salerno, 15 April.
" dictione."

Item magister Walterus de Ocra domino regi de hujus rei prosecutione.

Magister autem Walterus de Ocra, clericus Fretherici, credens sicut et dominus suus Frethericus, quod dominus rex Angliæ in suo proposito firmiter permaneret, videlicet ut importunitati Romanæ curiæ viriliter resisteret, ipsi regi quasi ad consolationem et formidinis amotionem hanc epistolam duxit transmittendam :

" Illustri regi Angliæ, etc., magister W[alterus] salu- Letter of Walter de Ocra to Henry III. f. 206 *b*.
" tem. Quia scio vos lætari de prosperitate domini
" mei, noverit dominatio vestra, quod idem dominus
" noster octo diebus circa exitum Julii proximo præ-
" teriti, tam per septem trebuchetta ordinata, quæ tam
" de die quam de nocte in castrum Capuacii proicere
" non cessabant, quam per insultus validos et conti-
" nuos quinque dierum, similiter tam de die quam de
" nocte factos, Theobaldum Franciscum, Gillelmum[2] Capture of Capaccio, and mutilation of the conspirators.
" de Mannia, Gillelmum de Sancto Severino, Galfri-
" dum de Morra, Robertum et Ricardum de Fasenellis,
" proditores et reos mortis suæ, cum centum et quin-
" quaginta aliis inter milites, balistarios, et alios fami-
" liares ipsorum, de quibus erant quadraginta Lumbardi
" obsides et proditionis tempore per Theobaldum ipsum
" liberati, ad illam impotentiam deduxit, quod nulla
" ratione nec de persona nec de membris poterant se
" juvare. Et sic per insultus prædictos captum est
" castrum ipsum cum omnibus supradictis ; qui omnes
" antequam ducerentur ad dominum, salvo mandato
" domini Papæ, exoculati sunt, omnibus ipsis et singu-
" lis manu, naso, et tibia mutilatis. Et disposuerat

---

[1] *præcipitio*] præcipucio, B. | [2] *Gillelmum*] Sic ; his name was *Gisolfo*.

A.D. 1246. Letter of Walter of Ocra.

" dominus prædictum Theobaldum cum aliis quinque
" reis mortis suæ per diversa mundi climata ad om-
" nes reges et principes, cum bulla papali impressa
" in fronte, ibidem inventa, in publicam proditionis
" notitiam destinare. Captæ sunt ibi etiam viginti
" duæ nobiles dominæ, conjugatæ, viduæ, et puellæ,
" et de mandato domini certis custodibus assignatæ;

Destruction of Capaccio.

" castrumque ipsum a primario lapide fundamenti
" eversum est; et quicquid intra præter personas in-
" ventum est, redactum est illico in cineres et favil-
" las. Idem autem dominus imperator omnibus ordina-
" tis, et cum Romanis et Venetis jam bona pace
" firmata, cum ingenti militia circa Pascha juravit et
" infallibiliter ordinavit in Alemanniam se conferre;

July 25. Danger of king Enzio.

" ubi dominus rex filius ejus,—in festo sancti Jacobi
" proximo præterito cum inimicis incaute congressus,
" per proditionem duorum comitum Suessorum, de
" Citobergo[1] videlicet et de Croheling,[2] qui, receptis[3]
" a summo pontifice vii. milibus marcarum argenti,
" conventione præterea facta et per literas Apostolicas
" confirmata cuilibet eorum de medietate ducatus Sua-
" viæ, si rege in campo deducto, et hora belli ibidem
" dimisso, de exercitu recederent sine bello repente
" proditione[4] sicut pepigerant, in primo belli con-
" gressu depressis vexillis et vadato flumine cum duo-
" bus milibus militum et balistariorum fugiendo, de
" exercitu recesserunt,—rex ipse in magno discrimine,
" in medio inimicorum suorum cum mille tantum equi-
" tibus remanens, quantumcunque tam ipse quam sui,
" qui remanserunt cum eo, pugnarent viriliter; perdidit
" tamen ad ultimum ducentos de suis, et se ipsum
" salvavit in civitate de Franceford.[5] Post paucos
" autem dies, prædictis omnibus qui capti fuerant libe-

---

[1] Ulric, count of Wurtemberg.
[2] Hartman, count of Groningen. See the Art de Vérifier les Dates, under the counts of Wurtemberg.
[3] *receptis*] recepto, B.
[4] B. ins. *et.*
[5] Frankfort.

" ratis per fidejussionem vel obsides, aut redemptis, A.D. 1246.
" resumptis magnifice viribus, adversarios suos ubique
" potenter persequitur et expugnat. Et numero ituri
" sunt ad eum de regno Franciæ et Burgundiæ, parti-
" bus citra Sonam,[1] tum de consanguineis suis tum de
" amicis domini nostri, quingenti milites; cum quibus
" vadunt dux Burgundiæ,[2] dux Lotaringiæ,[3] comes
" Cabilonomiæ,[4] et comes Barremiæ.[5]

Ad nihilum redacta est spes habita de regis constantia resistendi Romanorum avaritiæ.

Eisdemque diebus enervatus est regis rigor, quem viriliter conceperat, ut protervitatem Romanæ curiæ constanter, ut sperabatur et firmiter credebatur, potenterque refrænaret. Et hoc, ut veraciter dicebatur, consiliis eorum, qui opimos redditus suos amittere per Papalem indignationem vehementer formidabant; quæ enim nimis præcordialiter amabant, elabi verebantur, secundum illud poeticum, The king allows the spoliation of the English church for the Pope's cause.

"Res est solliciti plena timoris amor."

Aversis igitur oculis et clausis auribus dominus rex, ad arbitrium voluntarium Romanorum regni sui et reipublicæ inimicorum, permisit licenter ecclesiam Anglicanam sex milibus marcarum, ad magnam totius regionis nostræ depauperationem, spoliari. Quas asportantes nuntii ac mercatores Papales in auxilium Andegravii, insidias Fretherici non penitus evaserunt. Qui graviter redarguit Anglicos effeminatos, qui se ipsis depauperatis omne genus hominum tolerant saginari; gravemque de comitis Ricardi effeminata conniventia et super hoc consensu reposuit coram suis commilitonibus querimoniam, qui in regni Anglicani perniciem parti Papali videbatur consensisse et in imperii detrimentum; eo Complaints of Frederick II.

[1] The Saone.
[2] Hugh IV.
[3] Matthew II.
[4] John le Sage, count of Chalons.
[5] Probably Theobald II., count of Bar.

A.D. 1246. quod de cruce signatorum collectis substantiolis, permittente Papa, thesauros non minimos exaggeravit. Crevit igitur Romanorum audax protervia tanto procacius, quanto nullum in rapinis suis senserant contradictorem. Fugant fugientes, et fugiunt fugantes. Decrevitque Anglorum subpeditatorum, quorum inimici sunt judices, spes cum consolatione.

Quomodo rex Arragonum abscidit linguam cujusdam episcopi.

Cruelty of James I., king of Arragon.

Et dum fortuna mundo talibus alluderet ambagibus, rex Arragonum linguam cujusdam episcopi,[1] quia eidem regi forte juste reprehendendo adversabatur, truculenter abscidit. Unde, nisi quia ubi multitudo in strage est, subtrahendum est aliquid severitati, puniri graviter promerebat, et regnum suum subici interdicto. Destinatis igitur nuntiis solempnibus et favore dignis, quia tam fideliter Deo contra Hispanos Sarracenos militaverat et gloriose triumphaverat, ecclesiæ meruit reconciliari.

Verba notabilia magistri Johannis Anglici cardinalis ad dominum Papam.

The Pope rebuked by cardinal John Tolet.

Sævientibus eodem tempore mundi maris turbinibus, cum audisset Papa quod dominus rex Angliæ parabatur animose exactionibus suis contradicendo resistere, quia nec advenerant nuntii, qui effeminatam formidinem suam et incurvationem ipsius nuntiarent, in iram magnam excanduit vehementer, et regnum Angliæ ulciscendo supponere proposuit interdicto. Cui talia infrunito spiritu proponenti se magister Johannes[2] natione Anglicus, monachus Cisterciensis ordinis et cardinalis, opposuit, dicens; "Domine, pro Deo parcatis iræ vestræ,

f. 207.

[1] This was the bishop of Gerona, Berenguer de Castellbisbal. See the whole story in Mariana, *De rebus Hispaniæ*, xiii. 6.

[2] John Tolet, cardinal tit. S. Lorenzo in Lucina, afterwards bishop of Porto.

" si dicere licet, indiscretæ, frænoque temperantiæ mo- A.D. 1246.
" tus voluntarios compescatis, considerantes quoniam
" dies mali sunt. Terra Sancta patet discrimini, Græca
" ecclesia recessit a nobis, adversatur nobis Frethericus,
" quo non est potentior, immo nec par inter principes
" Christianorum. Vos et nos, qui culmen sumus eccle-
" siæ, a sede Papali, immo ab ipsa urbe, immo ab
" Italia exulamus expulsi. Hungaria cum suis terris
" sibi conterminis nihil aliud nisi a Tartaris expectat
" exterminium. Alemannia suis guerris concutitur in-
" testinis. Hispani[a] usque ad ascisionem linguarum
" episcopalium desævit. Francia usque ad egestatem
" per nos jam depauperatur, quæ etiam in nos conspi-
" ravit. Anglia nostris injuriis multotiens læsa, quasi
" asina Balaan, calcaribus et fustibus cæsa, tandem
" loquitur et obloquitur; et se nimis et intolerabiliter
" conqueritur fatigatam et irrestaurabiliter dampnifica-
" tam. Ysmaelitico igitur more, omnibus odiosi, omnes
" ad odium provocamus." Et cum nec ad hæc verba mens Papalis contrita ad compassionem vel humilitatem inclinaretur, quin ad pœnam et ultionem inflammaretur, advenerunt nuntii ab Anglia, animum Papalem emolumentis inhiantem mitigantes; et affirmantes quod per amicos suos specialissimos in Anglia, quos non licet mihi hæc scribenti ad præsens nominare, incurvatus est animus regis, ut quod optat effectui celeri mancipetur, unde gaudium vultum et animum ejus mirifice serenavit.

[*Qualiter episcopus Lincolniensis desævit in suos subjectos.*]

His [1] quoque diebus, cum episcopus Lincolniensis supra quam deceret vel expediret, in subjectos suos, ad suggestionem, ut dicitur, Prædicatorum et Minorum, desæviret; ita scilicet ut faceret inquisitiones districtas per archidiaconos et decanos suos in episcopatu suo de continentia et moribus tam nobilium quam ignobilium, The king forbids the inquisitions established by bishop Grosseteste in his diocese.

[1] This chapter is at the foot of the page. The title is from C.

A.D. 1246. in enormem læsionem famæ multorum et scandalum, quod nunquam fieri consueverat; dominus rex audiens super hoc populi graves querimonias, consilio curiæ suæ, scripsit vicecomiti Hertfordiæ in hæc verba:

"Henricus Dei gratia rex[1] Angliæ, etc. Præcipimus "tibi, quod sicut teipsum et omnia tua diligis, non "permittas quod aliqui laici de balliva tua ad vo- "luntatem episcopi Lincolniensis archidiaconorum vel "officialium seu decanorum ruralium in aliquo loco "conveniant de cætero, ad recognitiones per sacra- "mentum eorum vel attestationes aliquas faciendas, "nisi in causis matrimonialibus vel testamentariis." Quod cum audisset episcopus, asserebat dominum regem quorundam conspiratorum qui jam in Francia in consimilem audaciam proruperunt, de quibus in sequenti folio[2] plenius enarratur, vestigia secuturum.

De tyrannica et impudenti exigentia pecuniæ quæ post hæc facta est in Anglia.

Demand from the English prelates of a third or a half of their goods for three years by the Pope.

Assumens igitur ex præteritis audaciam dominus Papa miseros Anglos conculcandi et conculcatos apporiandi, imperiose et solito imperiosius prælatis Angliæ demandavit, ut in Anglia omnes beneficiati, in suis beneficiis residentiam facientes, tertiam partem bonorum suorum domino Papa per[3] triennium conferrent, non facientes residentiam, dimidiam; multis adjectis durissimis conditionibus prædictum mandatum restringentibus, per illud verbum et adjectionem detestabilem, *non obstante*, quæ omnem extinguit justitiam prælabitam. Ad quod primo exequendum diligenter episcopum constituit Londoniensem.

Responsio domini regis ad hoc Papale mandatum.

It is discussed in S. Paul's,

Episcopus vero memoratus cum quibusdam aliis, quos ad hoc negotium exponendum convocarat, cum[4] in

[1] *rex Angliæ*] Om. C.

[2] *sequenti folio . . . enarratur*] sequentibus . . . dicetur, C. See below, p. 591.

[3] *per triennium*] In the margin.

[4] *cum*] Om. C.

ecclesia Sancti Pauli Londoniensi hoc in propatulo demonstravit, de hac contributione terribili tractaturus in crastino Sancti Andreæ, dolentes quia quod jubebatur impossibile videbatur et erat, supervenerunt missi ex parte domini regis J[ohannes] de Lexintuna miles et magister Laurentius de Sancto Martino, ejusdem domini regis clericus; districte prohibentes, ne illi contributioni prælocutæ, et in totius regni desolationem demandatæ, aliquo modo consentirent. Ipsi igitur post omnium convocatorum murmur et appellationes, gaudenter incæpta interrumpentes, omiserunt. Et ne sub silentio contradicentium verba efficacissima transeamus, ipsa huic scripto duximus inserenda. Veruntamen etsi constanter responderunt, constantius et efficacius respondissent, si in verbis et actibus regis titubantibus fiduciam habuissent.

A.D. 1246.

Dec. 1.

Message from the king forbidding the contribution.

Responsio cleri coram episcopo Londoniensi super irrationabili exactione domini Papæ.

" Si nota esset conditio et status regni Anglicani " domino Papæ et ejus fratribus tempore concilii, nus- " quam ad statutum illud promulgandum aliqua ratione " processisset. Et si essent ei exposita pericula et in- " commoda, quæ occasione hujus statuti imminere " possent ecclesiæ Anglicanæ, ad hoc statuendum nul- " latenus moveretur. In ecclesiis enim cathedralibus " ita optentum est et observatum, quod per canonicos " in eisdem residentes, quorum in quibusdam ecclesiis " modica est portio de proventibus beneficiorum eccle- " siasticorum, quæ in diversis locis optinent, minores " clericos exhibent et alios ecclesiæ ministros; quorum " portionem si contingat usque ad medietatem defalcari, " peribit obsequium ecclesiæ, canonicis non valentibus " exhibere; cum ipsi canonici, tanta portione defalcata, " in ecclesiis cathedralibus residere non valeant. Et " si in eisdem duxerint residendum, de medietate

Answer of the clergy to the Pope, with reasons against the demanded contribution.

It would prevent canons of cathedrals from residing.

A.D. 1246. " beneficiorum exteriorum nec se ipsos aut etiam alios
" poterunt sustentare; et maxime cum dominus Papa
" medietatem portionis absentium in usus terræ Ro-
" maniæ intendat applicare, computata portione non
" residentis, ac si ipse resideret; nec etiam deductis
" oneribus aut expensis, quas circa collectionem fruc-
" tuum et alia multa fieri contingit; quibus non de-
" ductis, vix quarta pars penes canonicos remanebit.

Alia causa et ratio.

Monks would be compelled to beg, or to give up their hospitality.

" Item, cum loca religiosa per regnum Angliæ con-
" stituta in proventibus de ecclesiis parochialibus sint
" fundata, et vix in præsenti ipsis sufficiant beneficia
" cum aliis possessionibus sic collata; si illorum bene-
" ficiorum medietas subtrahatur, compelletur una me-
" dietas mendicare, aut continget hospitalitatem sub-
" trahi, aut utrumque in aliquibus locis fieri, quod sine
f. 207 *b*. " scandalo et animarum periculo fieri non posset;
" cum aliquos ex ipsis contingeret[1] per orbem evagari,
" et ejusdem evagationis prætextu in peccatum mul-
" tiplex incidere, non observata sanctorum patrum
" regula ad quam tenentur astricti.

Alia causa et ratio.

The same result would follow with the rectors of parish churches.

" Item cum in regno Angliæ hactenus sit optentum
" et de consuetudine observatum, ut rectores ecclesia-
" rum parochialium hucusque valde hospitales extite-
" rint, et parochianis ad inopiam vergentibus alimenta
" præbere consueverint; et eo prætextu non solum
" summo Creatori placere conati sint, sed etiam laicis
" quibuscunque, quibus clerici opido infesti esse con-
" sueverunt; deducta medietate beneficiorum, necesse
" habebunt hospitalitatem subtrahere et consueta pie-
" tatis officia denegare. Quibus subtractis incurrent

[1] *contingeret*] contigeret, B.

" odium subditorum, amittent gratiam transeuntium et A.D. 1246.
" vicinorum; subtrahentur rectoribus ecclesiarum jura;
" nec ipsis prætextu paupertatis ea defendere valenti-
" bus, ab ipsis laicis penitus opprimentur, in univer-
" salis ecclesiæ scandalum et jacturam. Quidam vero
" ex eis, cum essent beneficia, quæ ad residentiam sex
" mensium non sufficiunt, et vix aliunde victualia
" quærant, si resecetur illorum beneficiorum medietas,
" compellentur mendicare, [et] continget in eorum eccle-
" siis obsequia divina cessare. Quibus cessantibus,
" eorumdem parochiani in decimarum et proventuum
" solutione cessabunt, nec erit qui illius ecclesiæ jura
" præ inopia prosequatur; vilescet ecclesiæ dignitas,
" clericorum cœtus in contemptu, cessabunt prædica-
" tiones, animarum cura omittetur; fides exinde peri-
" clitabitur, populo contempnente prælatorum doctrinam
" et correctionem.[1]

Alia causa et ratio.

" Item, cum de bonis ecclesiasticarum personarum The poor would take to bad courses from want.
" pauperes, quorum infinitus est numerus, per annum
" susten[ten]tur, et multi generosi eorum consanguinei,
" et alii, qui in eorum obsequiis commorantur, de bo-
" nis ipsorum victualia necnon et stipendia recipiant;
" subducta medietate proventuum, cessabunt elemo-
" sinæ, licentiabuntur familiæ; ad quod si deveniatur,
" pauperes fame peribunt; alii vero cum *fodere non* S. Luc. xvi. 3.
" *valeant, et mendicare erubescant,* antequam fame
" pereant, necesse habebunt furtis, rapinis, et depræ-
" dationibus intendere; ex quibus multa sequentur
" homicidia, insurget tumultus populi, et de facili
" totius regni Angliæ turbatio.

Alia causa et ratio.

" Item, cum multi sint clerici in regno Angliæ ære Many clerks would be
" alieno graviter prægravati, si non subducto ære

[1] Par. has *vel p* over this word, *i.e.* correptionem. It is not in C.

A.D. 1246. reduced to want.

" alieno, si non deductis expensis, quarum existimatio " sextam partem reddituum continet, quarum deduc- " tionem vix aliquis casus solet impedire, si non " deductis ecclesiæ oneribus, consistentibus in pen- " sionibus, prælatorum procurationibus, et ecclesiarum " et ornamentorum reparatione, proventuum medietas " exolvatur, ipsis de residuo vivere non valentibus, " compellentur egere ; cum tamen in talibus personis " haberi debeat ratio eorum ne egeant, et maxime " ubi immineret scandalum ecclesiæ universalis.

Alia causa et ratio.

The enormous sums that would be paid to the Pope.

" Item, cum nuper nomine vicesimæ sex milia mar- " carum domino Papæ sint soluta ; habita ratione " æstimationis vicesimæ ad æstimationem medietatis, " summa petitæ pecuniæ sexaginta milia marcarum " summam [1] continere continget, una cum sexta parte " reddituum, quam in collatione fructuum refundere " contingit, cum partem illam non deducat, et cum " præter hæc a personis in primo mandato exceptis, " ab his qui centum marcas in redditibus optinent " vicesimam, ab his qui ampliores habent redditus " partem tertiam, habere nitatur, usque ad summam " quater viginti milium marcarum de bonis clericorum " per annum redigere oporteret, ad cujus quidem pe- " cuniæ solutionem vix totum regnum Angliæ sufficere " posset ; quanto minus et clerici, cum eorum bona " tantummodo in fructibus existant, qui licet venales " annuatim exponi consueverunt, de eadem tamen pe- " cunia multæ fiunt emptiones, cum de manu ad " manum pecunia proficisci contingat et in regno " remaneat. Ac si contingat de singulis venditionibus " pecuniam deducere et extra regnum deportare, defi- " cerent emptores, nec contingeret in toto regno tantam " pecuniæ summam invenire, quod in gravi necessitatis

[1] *summam*] summa, B.

" casu per experientiam alias est declaratum; videlicet A.D. 1246.
" cum nobilis memoriæ quondam Angliæ rex Ricardus
" in partibus remotis captus esset et detentus, ad
" ipsius liberationem sexaginta milia marcarum soluta
" fuerint; ad quod solvendum, totum regnum con-
" tribuerat, nec exolvi poterat ad plenum, nisi ad hoc
" perficiendum cruces et calices ecclesiarum in solutum
" pro parte traderentur; quanto minus et nunc de
" bonis clericorum tantum tanta pecuniæ summa redigi
" non posset, cum ipsam contingeret infra triennium
" triplicare; cum igitur huic exactioni contradicat ec-
" clesia Anglicana per procuratores, ut hanc contra-
" dictionem communem domino Papæ insinuare velitis,
" pro statu ecclesiæ Anglicanæ præsentiam Domini Appeal to a general council.
" nostri Jesu Christi appellantes, et concilii universalis
" aliquo tempore per Dei gratiam convocandi."

Quomodo dicebatur quod duo facinorosi missi fuerunt per Frethericum ut dominum Papam interficerent subdole.

Eisdem diebus transmissi fuerunt ad curiam Roma- Conspiracy to murder the Pope.
nam duo facinorosi temerarii per Frethericum, qui more assesinorum dominum Papam subdola conspiratione interficerent. Casu igitur inopinato capti sunt et incarcerati, judicium super crimen læsæ majestatis expectantes. Fuerunt tamen qui dicerent, hoc astute Suspicion as to this.
fuisse adinventum et fraudulenter procuratum; ut sic scilicet Frethericus, qui sibi consimilem casum Papa procurante nuper contigisse protestatus est, consimili culpa diffamaretur.

Obiit episcopus Saresbiriensis.

Eodemque anni tempore obiit piæ memoriæ episcopus Death of the bishop of Salis-
Sarebiriensis magister Robertus de Bengham,[1] in cras-

[1] A mitre and pastoral staff, inverted, are drawn in the margin.

A.D. 1246. bury, Nov. 3.

tino Animarum; virtutibus redimitus, plenus dierum, et literaturæ scientia ad plenum eruditus.

f. 208.

Obiit abbas Westmonasterii Ricardus de Berkinge.

Death of the abbat of Westminster.

Et eisdem diebus, videlicet kalendis Decembris, obiit abbas Westmonasterii, Ricardus de Berkinge; qui vir prudens, literatus, et religiosus, redditus domus suæ trecentarum circiter redditu marcarum in vita sua ampliavit; domum[1] tamen suam mille et septingentis marcis reliquit obligatam.

De canonizatione beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi.

S. Edmund of Canterbury canonized, Dec. 16.

Diebus[2] quoque sub eisdem, dominus Papa timens ne canonizationem beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi, quam indies sibilis obloquentium protraxerat, ultione manifesta idem puniret, eundem sollempniter canonizatum catalogo sanctorum ascripsit, Dominica videlicet proxima[3] ante Natale Domini, qua cantatur *Gaudete in Domino.* Quod cum dominus rex audisset, gavisus est vehementer; et statim super hoc certificatus, præcepit ut accensis multis cereis omnes clerici de capella regia, assumptis festivis induviis, missam sollempniter, cujus introitus foret *Gaudeamus* etc., celebrarent.

De fluctu maris qui per tres circiter menses cessavit.

Irregular tides.

Relatum fuit a fide dignis, quod mare eodem anno fluctuando, ut moris habuit, per spatium quatuor vel

[1] *domum . . . obligatam*] Added at the top of the page. It is in the margin in C.

[2] In the margin is written in rubrick, "Scriptum autenticum de "canonizatione ejus in fine libri "scribitur ad hoc signum ," but it is run through with a pen. It is not in C. See the Additamenta, Nero D. 1, f. 88.

[3] This is an error, as this Sunday is the third Sunday in Advent. In the Pope's letter of canonization given by Paris in the Additamenta, Nero D. 1, f. 88*b*, col. 2, l. 27, it is "Dominica de Adventu qua can-"tatur *Gaudete in Domino.*"

quinque dietarum per tractum litoris non ascendit. Quod nunquam habitatores[1] litoris vel nautæ, *facientes operationes in aquis multis*, se testificabantur prævidisse. A.D. 1246. Ps. cvi. 23.

Eligitur in episcopum Saresbiriensem Willelmus de Eboraco præpositus Beverlacensis.

Et eisdem sub diebus, canonici Saresbirienses, comperientes nullum fere acceptum domino regi nisi aulicum et curialem, præcaventesque ecclesiæ suæ periculo, et regiam captantes benivolentiam, Willelmum[2] de Eboraco, domini regis clericum familiarissimum et legum regni peritissimum, Beverlaci præpositum, in episcopum et animarum suarum pastorem unanimiter elegerunt. Quæ quia electio Deo placuit, ut credebatur, et domino regi fuit accepta, sine moræ dispendio confirmabatur. Dominus etiam Silvester electus ad præsulatum Karleolensem, qui prius se indignum reputavit, et iccirco non consensit, quoniam eum Deus vocavit a theloneo [ad] ministerium; timore bono perculsus, in electionem memoratam humiliter consensit, ne Deo recalcitrans reprobus haberetur. William of York elected bishop of Salisbury. Silvester bishop of Carlisle.

De morte quorundam nobilium in Anglia.

Eodem anno obierunt quidam nobiles in Anglia, quorum mors dampnosa regno censebatur; videlicet Ricardus de Argentomio, miles strenuus, qui in Terra Sancta diu Deo fideliter militaverat. In parte vero boreali, H[enricus] de Bailloil miles; in Hoylandia, Lambertus de Muletuna. Item Alexander de Suereford, thesaurarius Sancti Pauli Londoniarum, qui in ecclesia Sancti Pauli honorifice sepultus, in corporis elegantia, Obituary of the year. *Notam trium mortem nimis probrosam.*

---

[1] *habitatores*] habitatoris, B.

[2] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1246. Obituary of the year.

faciei venustate, et multarum scientiarum dotibus, similem sibi in Anglia non reliquit.[1] Lambertus vero de Muletuna supra memoratus, miles qui nuper privilegium mirabile, datis non paucis muneribus, a Papa impetraverat, ut scilicet nulli liceret eum pro quacunque culpa excommunicare nisi de speciali mandato Papæ, ac si liceret eidem impune peccare, et qui multos læserat, plures fatigare, hoc modo a Domino meruit sauciari; ut cum phaleratus superbe equitando a quodam peracto suo rediret placito, descendens se querebatur morbo difficili prægravari. Et præcipitanter recubans, antequam depositis calcaribus discalciari [potuit], morte palluit repentina. Ranulphus quoque Brito, quondam domino familiarissimus regi et regis,[2] multis postpositis magnatibus, et ejusdem consiliarius specialis, cum post mensalem refectionem aleatores certatim inspexisset colludentes, letalis apoplexiæ inexpectato vulnere corruit sugillatus; et sic qui multos, præcipue tamen de Messeden[3] canonicos, lædendo depauperaverat, ut sibi multa cumulando successive appropriaret, subito vitam cum adquisitis amisit. Nicholaus quoque Danne, utinam non dampnatus, clericus et comitis Ricardi thesaurarius et consiliarius specialis, qui cum complice suo Johanne Bretasche[4] milite, simili ultione percusso, multos ad opus comitis thesauros undecunque raptos coacervare consueverat, dum vino nocturno crapulatus et epulis turgidus equum de nocte obscura lascivientem minus discrete regeret, corruit temulentus. Et ad cujusdam stipitis offendiculum allisus et attritus, fractis cervicibus, expirans cum vino nimis hausto ebullienti animam evomuit resupinus. Hæc iccirco scripserim, ut quilibet cui Dominus alicujus sæcularis habenas potestatis commiserit, *statuens in loco spatioso pedes*

Ps. xxx. 8.

---

[1] *reliquit*] relinquerat (sic), C.

[2] Sic, a word being omitted; probably *thesaurarius*.

[3] Messenden, an abbey of Augustine canons, in Bucks.

[4] *Bretasche*] Brestache, C.

suos, hoc revolvens propheticum, *Horrendum est incidere in manus Dei viventis*, ultionem finalem vehementer, si prævaricatus fuerit, pertimescat. A.D. 1246. Heb. x. 31.

Magister Ricardus de Crokesle, archidiaconus et monachus Westmonasterii, eligitur in abbatem ejusdem ecclesiæ.

Eorumque dierum circulis magister Ricardus[1] de Crokesle, archidiaconus Westmonasterii, vir elegans et jurisperitus et domino regi amicissimus, a toto conventu unanimiter est electus. Timebant enim monachi, ne si secus fieret, dominus rex eorum patronus specialis ecclesiam suam jam semirutam relinqueret imperfectam, quam gloriose cœperat ædificare. Electus igitur memoratus, qui dudum amator fuit beati Ædmundi confessoris et archiepiscopi, quia die canonizationis suæ, videlicet Dominica proxima ante Natale Domini, ut prædictum est, ad tantæ prælationis dignitatem vocabatur, jussit quandam capellam in honore ipsius sancti Æ[dmundi] fabricari; ubi Deo et ipsi confessori gloriosum, ut decebit, ministerium futuris temporibus impendetur. Aucta[2] est etiam ejusdem abbatis dignitas, domino rege impetrante; ut scilicet missam celebrans pontificaliter benedictionem, quando *Agnus Dei* cantatur, populo daret sollempniter. Richard of Croxley elected abbat of Westminster. f. 208 *b*.

Annalium istius anni conclusio.

Transiit igitur annus ille Terræ Sanctæ suspectus, ecclesiæ nocivus universali, adversarius imperio, regnis quoque Francorum et Anglorum deprædator, Romanæ curiæ infamis et turbulentus. Character of the year.

---

[1] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[2] *Aucta . . . sollempniter*] In the margin.

A.D. 1247. *Dominus rex apud Wintoniam festa Natalitia celebravit.*

Henry III. keeps Christmas at Winchester.

Anno Domini MCCXLVII., qui est annus regni domini Henrici III. regis tricesimus primus, tenuit idem dominus rex curiam suam apud Wintoniam, præsentibus multis electis regni magnatibus; cui cum illuc adveniret, occurrit episcopus Wintoniæ lætabundus, supplicans attentius ut cum ipso suo episcopo pranderet in crastino Natalis Dominici, ut per hoc pateret omnibus omnes offensas pristinas eundem dominum suum penitus exufflasse, et ipsum episcopum in præsentia omnium convivarum in pristinas amicitias revocasse. Quod secundum postulationem et desiderium suum gaudebat episcopus fuisse completum.

His reconciliation with the bishop.

De magno concilio Londoniis in Purificatione beatæ Mariæ convocato.

Council in London respecting the Papal demands.

Eodemque tempore urgente mandato Papali redivivo de importabili contributione prætacta, ad quam episcopi in generali concilio clerum infeliciter obligarunt, fecit dominus rex magnates suos necnon et Angliæ archidiaconos per scripta sua regia Londoniis convocari. Quo cum pervenissent die præfixo, episcopi omnes sese gratis absentarunt, ne viderentur propriis factis eminus adversari. Sciebant enim corda omnium usque ad animæ amaritudinem non immerito sauciari.

De conspiratione facta inter quosdam nobiles in regno Francorum contra Papam.

Respect for the Pope diminished by his avarice.

Cum vero dierum istorum fluenta prolaberentur, tepuit devotio fidelium, et filialis affectus caritatis, quem quilibet Christianus adversus patrem nostrum spiritualem, videlicet dominum Papam, gerere teneretur, non sine animarum periculo læsus deperiit; immo et in odium execrabile et maledictiones occultas est con-

versus. Videbant enim omnes et singuli et videntes sentiebant, ipsum dominum Papam pecuniæ et pecuniarum rapinis in multorum dampnum et depauperationem insatiabiliter inhiare. Nec credebant jam multi ipsam potestatem beato Petro cælitus concessam, videlicet ligandi et solvendi, optinere, qui penitus beato Petro dissimilis probabatur. Resolutum est igitur *os iniqua loquentium* et obloquentium ubique locorum et præcipue in Francia. In qua quidem multi nobiles in ipsum Papam et ecclesiam, quod nunquam meminimus evenisse, conspirabant; sicut in hac cartula, quæ Gallica lingua conscribitur, quia sic ad notitiam nostram pervenit, poterit considerari. A.D. 1247. Ps. lxii. 11.

Bond of agreement of certain French nobles to defend their rights against the clergy.

"A tuz ceus ki ces lettres verrunt, nus tuit de cui
" les seus pendent en cest present escrit, fesum saver,
" ke nus par la fei de nos cors avons fiance et sumus
" aliance, tam nus cum nostre eir a tuz jurs, a aider
" li uns al autre, e a tuz ceus de nos terres et dautres
" teres, qui vudrunt estre de ceste compainnie, a pur-
" chacer e a require e a defendre noz droitz e le lur
" en bone fai envers la clergie. Et pur co ke serroit
" gref chose nuz tuz assembler pur cest besoingne,
" nus avum eslu par le commun assen et ottroi de
" nus tuz, le duc de Burgoinne,[1] le cunte Perrun[2] de
" Bretainne, le cunte[3] de Angulesme, e le cunte[4] de
" Seint Pol, a co ke si aucuns de ceste comite avoit
" a fere envers la clergie, tel aide cum cil quatre
" devantdit esgarderoient cum hom li deust faire, nus
" li feriens. E est a savoir, ke a co defendre, pur-
" chacer, e require, chescuns de ceste comite mettra la
" centisme part par sun serment de la vaillance dun
" an de la terre kil tendra. E chescuns riches hom
" de ceste compainnie fra lever ces deners chescun an

---

[1] Hugh IV.

[2] *i.e.*, Peter Mauclerc.

[3] Hugh le Brun, count de la Marche.

[4] Hugh V.

A.D. 1247. " a sen poer a la Purificaciun nostre Dame, et les
" deliura u il serra mester pur ceste besoingne, par
" les lettres pendanz de ces quatre avant numes, u de
" deus de eus. E si aucuns avoit tort, e il nel voleit
" lesser par ces quatre avant numez, il ne serroit pas
" aidez de la comite. Et si aucuns de ceste cumpain-
" nie estoit escuminiez pur tort, cunu par ces quatre,
" ke la clergie li feist, il ne leisseroit aler son droit
" ne sa querele pur escuminement, ne pur autre chose
" kem li face, si co nest par la cort de ces quatre, ou
" de deus de eus, anz pursivroit sa dreiture. Et si
" les deus de eus de quatre murroient ou aloient fors
" de la terre, li autres dui ke demuroient, mettroient
" autres deus en liu de ces deus, ki averoient tel
" poer ki est a devant divise. Et si il avenoit ki li
" troi u li quatre alassent fors de la terre, ou muris-
" sent, li xii. ou li x. de riches de ceste comite eslirunt
" autres quatre, ki averunt ceu meimes poer ke li
" quatre devantdit. Et se cil quatre, u aucun de la
" comite par le cumandement de ceus quatre, faisent
" acune besoingne qui apertensist a ceste comite, la
" comite lendeliveroit."

Item eorundem conspiratorum scriptum execrabile contra clerum.

Another manifesto against the clergy. " Quia clericorum superstitio, non attendens quod
" bellicis et quorundam sanguine sub Karolo magno
" et aliis regnum Franciæ de errore gentilium ad
f. 209. " fidem catholicam sit conversum, primo quadam hu-
" militate nos seduxit, quasi vulpes se nobis oppo-
" nentes, ex ipsorum castrorum reliquiis, quæ a nobis
" habuerant fundamentum, jurisdictionem sæcularium
" principum sic absorbent, ut filii servorum secundum
" suas leges judicent liberos et filios liberorum ; quam-
" vis secundum leges priorum triumphatorum deberent
" a nobis potius judicari, et per novas constitutiones

" non deberet antecessorum nostrorum consuetudinibus A.D. 1247.
" derogari; cum nos deterioris conditionis faciant quam
" Deus etiam voluit esse gentiles, cum dixerit, *Red-* S. Matt.
" *dite quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo;* xxii. 21.
" nos omnes regni majores attento animo percipientes,
" quod regnum non per jus scriptum, nec per cleri-
" corum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit
" adquisitum, præsenti decreto omnium juramento sta-
" tuimus et sanccimus, ut nullus clericus vel laicus
" alium de cætero trahat in causam coram ordinario
" judice vel delegato, nisi super hæresi, matrimonio,
" vel usuris, amissione omnium bonorum suorum et
" unius membri mutilatione transgressoribus immi-
" nente; certis a nobis super hoc executoribus depu-
" tatis, ut sic jurisdictio nostra resuscitata respiret,
" et ipsi hactenus ex nostra depauperatione ditati,
" quibus Deus propter eorum superbiam prophanas
" voluit revelare contentiones, reducantur ad statum
" ecclesiæ primitivæ; et in contemplatione viventes
" nobis, sicut decet, activam vitam ducentibus, osten-
" dant miracula, quæ dudum a sæculo recesserunt."

Grief of the Pope at this.

Hæc[1] cum audisset Papa, ingemuit spiritu pertur-
bato; et cupiens eorum emollire corda et constantiam
enervare, admonitione præmissa eos minis perterruit,
nec se sic sensit prævalere. Contulit igitur multis
consanguineorum eorum multa beneficia ecclesiastica,
et licentiam plura optinendi, cum indulg[ent]iis multis,
necnon et plura ipsis nobilibus contulit donativa; et
sic multos eorum a prædicta præsumptione revocavit.

Frederick II. supposed to be the real author.

Multos tamen perterruit hujus tenor epistolæ, crede-
baturque hæc a consensu Fretherici emanasse; max-
ime cum hujus clausula finalis concordet epistolæ
Fretherici quam multis misit principibus, in cujus fine
sic dicit: "Semper fuit nostræ intentio voluntatis,
" clericos cujuscunque ordinis ad hoc inducere, et

[1] This paragraph is in the margin.

A.D. 1247. " maxime maximos, ut tales perseverarent in fine, " quales fuerunt in ecclesia primitiva, Apostolicam " vitam ducentes, humilitatem Dominicam imitantes. " Tales namque clerici solebant angelos intueri, mira- " culis choruscare," etc. Respice[1] in folio quinto decimo antecedenti.

De parlamento habito Londoniis ubi querelæ querelis super exactionibus Papalibus accumulabantur.

Parliament in London, Feb. 3. In crastino igitur Purificationis beatæ Mariæ, dominus rex cum suis magnatibus tractatum habens diligentem, per plures consilium urgens dies protelavit. Timebatur enim vehementer, et veraciter domino regi referebatur, quod rex Francorum se ad sibi subjugandam Wasconiam præparabat. Quam amittere sibi probrosum, ignominiosum, et dampnosum videbatur, cum ex sola Burdegali mille marcas annuas percipere consuevit. Convenerant etiam tunc ibidem, ut prætactum est, archidiaconi Angliæ, necnon et totius regni cleri pars non minima cum ipsis magnatibus, conquerentes communiter super intolerabilibus et frequentibus exactionibus domini Papæ, pro quibus et dominus rex non mediocriter compatiendo tristabatur. Res enim publica periclitabatur, et commune negotium regni totius agebatur; et eminebat tam populi quam cleri immanis desolatio, et cunctis temporibus inaudita. Igitur coram domino rege reposita est querimonia lacrimabilis, cui pertinet rempublicam protegendo tales injurias et pericula propulsare. Tandem de communi consilio provisum est, ut gravamina terræ domino Papæ seriatim monstraturi ad curiam Romanam nuntii discreti destinarentur, has epistolas subscriptas domino Papæ et cardinalibus, ex parte communitatis totius cleri et populi regni Anglicani, eminus ostensuri.

[1] *i.e.*, p. 477. For this C. has, " Require in anno MCCXLV. in epistola Frezerici ad regem Angliæ " missa et singulis principibus."

Epistola missa ex parte universitatis Anglicæ domino Papæ. A.D. 1247.

Remonstrance of the clergy and people of the province of Canterbury sent to the Pope.

"Sanctissimo[1] patri in Christo ac domino I[nnocentio] "Dei providentia summo Pontifici, universitas cleri et "populi per[2] provinciam Cantuariæ constituti, devota "pedum oscula beatorum. Cum Anglicana ecclesia a "tempore commendatæ sibi fidei catholicæ, Deo et "sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ matri nostræ placere "studens, adhæserit semper et servierit devote, a cœptis "obsequiis non recessura, per morum incrementa sem-"per proficiens; sanctitatis vestræ pedibus provoluta "supplicat obnixe, quatinus in petitione pecuniæ, quæ "diversimode ab ea requiritur in subventionem diver-"sarum nationum, de mandato sanctitatis vestræ cum "gravi cohertione, eidem pietas vestra parcere dignetur. "Importabile est namque quod mandatur, et impossi-"bile propter rerum defectus; licet enim regio nostra "fructus reddat interdum ad alimenta gentis suæ "deputatos, æris tamen copiam non reddit, nec red-"deret[3] per tempora multa quanta requiritur his "diebus. Sed et onere simili, licet non tanto, præter-"itis diebus et ob causas similes prægravata, portare "nequit aliquatenus quod exigitur. Ad mandatum "insuper sanctitatis vestræ tempore præsenti ad opus "domini regis nostri temporalis, cui in necessitatibus "suis deesse non possumus cum honestate nec debe-"mus, exigitur a clero succursus; ut incursus hostiles, "quos avertat Deus, propulsare possit, et patrimonii "sui jura tueri ac recuperare promtius occupata. "Latores igitur præsentium cum supplicatione nostra "ad præsentiam sanctitatis vestræ destinamus, ut pe-

[1] I have collated these with the Chetham MS. of Matthew of Westminster, as that portion of the MS. was written at St. Alban's. (Madden, Preface to Hist. Anglor., i. p. xxii.)

[2] *per provinciam*] in provincia, Chet.

[3] *redderet*] reddere posset, Chet.

A.D. 1247. " ricula vobis exponant et incommoda, quæ in promtu
" sequerentur ex præmissis, et quæ nulla possumus
" ratione portare, licet simus in omni vinculo caritatis,
" obedientiæ, et devotionis vobis obligati. Et quia
" communitas nostra sigillum non habet, præsentes
" literas signo communitatis civitatis Londoniarum ves-
" træ sanctitati mittimus consignatas."

Item de eodem cardinalibus.

Similar letter to the cardinals. " Reverendissimis patribus in Christo et dominis, sa-
" crosanctæ ecclesiæ Romanæ cardinalibus, devoti sui,
" etc., salutem, reverentiam debitam, et honorem. Ad
" universitatem vestram, velut ad bases ecclesiam Dei
" fulcientes, humiliter supplicantes confugimus, et ob-
" nixe deprecamur, quatinus pressuras quibus manci-
" pamur attendere dignantes opem ferre velitis, ut
" post repetita gravamina, quæ Anglicanæ ecclesiæ
" præteritis diebus occurrerunt, respirare possit, et ex
" hoc vobis assurgere teneamur ad debitas gratiarum
" actiones. A tempore namque ultimi concilii Latera-
" nensis, primo vicesima triennii in subsidium Terræ
" Sanctæ, postmodum decima in subsidium domini
" Papæ, postmodum præstationibus aliis diversimode
" et ad usus diversos, de mandato sedis Apostolicæ
" Anglicana ecclesia pulsata profudit promta voluntate
f. 209 *b*. " quæ potuit habere ad manus. Regi etiam nostro ac
" patrono temporali, ad mandatum sedis Apostolicæ,
" iteratis vicibus secundum vires suas fecit succursum,
" et jam per preces vestras exigitur succursus iterato
" ad opus ejusdem domini regis, cui in necessitatibus
" suis deesse nec potest nec debet, ut hostium incursus
" repellere posset, et regni sui jura tueri ac recuperare
" promtius occupata. Postremo autem, petitur ab
" eadem ecclesia diebus istis, quod portare non potest,
" rerum penuria negante[1] quod exigitur; ab aliis,[2] vide-

[1] *negante*] denegante, Chet. | [2] *aliis*] his, Chet.

" licet, medietas bonorum, ab aliis tertia; et a reliquis A.D. 1247.
" vicesima omnium quæ possident. Pars scilicet in
" usus Francorum, qui nos et gentem nostram perse-
" quuntur, ad conquestum imperii Græcorum; pars in
" subsidium Terræ Sanctæ, quæ posset, ut mundus
" clamat, cum minori discrimine rehaberi ab hostibus;
" pars autem ad usus alios, quos Apostolica sedes
" ordinaret. Durum quidem videtur nobis et absurdum,
" ut aliis abundantibus de bonis et laboribus nostris,
" nos et nostri, ac pauperes regionis nostræ, quibus
" exhibitio propinquior competit, vacui jejunemus. Hos-
" tiles etiam insidias et incursus, quos Deus avertat,
" rex noster et regni militia repellere non valeret;
" nec posset pereuntibus et inopibus subveniri, ære
" regni et ærario vacuato. Immo etiam si venalia ex-
" ponerentur omnia quæ clerus habet, non posset apud
" nos inveniri pecunia quæ exigitur. Sequerentur
" quidem infortunia multa ex præmissis si ad ea, quod
" absit, cogeretur. Pro quibus vobis exponendis præ-
" sentium latores nuntios nostros communes ad vestram
" clementiam destinamus; petentes attente, quatinus
" propter Deum et honorem sedis Apostolicæ animum
" domini Papæ et manus vestras ac consilia a grava-
" mine tali revocare velitis; providentes,[1] si placet, ut
" ad gremium et obedientiam matris ecclesiæ sic revo-
" cetis errantes et dispersos, ne dispergatis et alienos
" reddatis, prius in caritate et devotione collectos. Et
" quia communitas nostra sigillum non habet, præsentes
" literas signo communitatis civitatis Londoniarum ves-
" træ sanctitati mittimus consignatas."

[1] Chetham has in the margin in rubrick, "Nota hic verbum formi-
" dabile, videlicet occ[ulta] com-
" minatio discessio[nis ab] obe-
" dientia Romana." The MS. is clipped in the binding.

A.D. 1247. *De quodam domini regis umbratili privilegio paulo ante impetrato.*

Shadowy privilege obtained respecting Papal provisions in England.

Eisdem diebus dominus rex, nesciens se versutiis Romanorum subdole verborum involucris muscipulatum, per quosdam aulicos suos ipsi regi placere cupientes, privilegium quoddam sibi in curia Romana gratanter suscepit impetratum, cujus tenor talis esse dinoscitur: "Quanquam Papa pro suæ voluntatis arbitrio, ad in- "tolerabile regni Angliæ gravamen, passim et indiffe- "renter provisiones fecerit in Anglia de beneficiis "ecclesiasticis ad opus Ytalicorum, nunc gratia Dei "ita sedata est tempestas, quod quando Papa providet "alicui vel aliquibus ex nepotibus suis vel cardina- "lium, ipse vel ipsi cardinales rogabunt dominum "regem cum instantia magna, quod placeat domino "regi ut provideatur sic." Quo umbratili privilegio ac deceptorio amici domini regis fortunales, cor ejus demulcentes, ipsum strictius illaquearunt. In quo enim gravantur notarii ac tabelliones Romanæ curiæ, ad munera cerei ac prostantes, si imperante Papa petitiones urgentes et rethoricas domino regi transmittant, ut se ditentur et regem depauperent?. Nihil igitur aliud illud arbitror, nisi hamum inescatum.

Adducuntur ultramarinæ mulierculæ ut nobilibus Angliæ maritentur.

Peter of Savoy brings to England foreign girls as brides for English nobles.

Et dum nec adhuc memoratum concilium solveretur, Petrus de Sabaudia comes Richemundiæ, ad curiam regiam [1] Londoniis perveniens, secum de partibus suis longinquis incognitas nobilibus Angliæ, quos in custodia sua dominus rex educaverat, puellas adduxit maritandas. Quod multis Angliæ naturalibus et indigenis, qui se spretos censuerunt, molestum videbatur et absurdum.

[1] *regiam*] regis, C.

Duo fratres Minores natione Anglici mittuntur ex parte domini Papæ in Angliam ad extorquendam pecuniam. A.D. 1247.

Two Franciscans sent into England by the Pope to extort money.

[Dum [1] fortuna præstigiosa mundo talibus illuderet fallaciis, duo fratres de ordine Minorum, Johannes et Alexander, natione Anglici, potestatem a domino Papa optinentes extorquendi pecuniam ad opus domini Papæ, in Angliam ab ipso Papa destinantur. Qui multis bullatis litteris Papalibus armati et sub ovino vellere lupinam rapacitatem palliantes, post ad regem simplici intuitu, vultu demisso, sermone blando pervenientes, licentiam per regnum vagandi postulabant, auxilium ad opus domini Papæ caritatem petituri, nullam se cohertionem facturos asserentes. Ex licentia igitur domini regis, nihil sinistri super his meditantis, dicti fratres a curia regis, jam legati sophistici donis clericorum regalium superbientes, nobiles mannos [2] obsidentes, sellis deauratis falerati, pretiosissimis vestibus adornati calceamentisque militaribus, quæ vulgariter *heuses* dicuntur, sæculariter, immo potius prodigialiter, calciati et calcarati, in læsionem et obprobrium ordinis et professionis suæ, profecti sunt, officio et tirannide fungentes legatorum, et procurationes exigentes et extorquentes xx. solidos pro procuratione parvum reputarunt. Adeuntes igitur primo præcellentiores Angliæ prælatos, pecuniam ad opus domini Papæ sub pœna formidabili procaciter exigerunt, terminum responsionis [3] vel solutionis nimis abbreviantes, litteras Papales fulminantes ostendendo, quas quasi cornua minacia protulerunt. Et cum episcopum Lincolniensem pervenissent, qui semper ordinis eorum æmulator et amator singularis, adeo ut ad ordinem eorum propositum

Their interview with bishop Grosseteste.

[1] This chapter is from C. The first two sentences are in the text, the rest at the foot of f. 363 *b*. It has been erased in B., and written over the erasure by a hand of Parker's time.

[2] *mannos*] in annos, C.

[3] C. repeats *responsionis*.

A.D. 1247. habuerat convolandi, extiterat, obstupuit vehementer, videns talem fratrorum Minorum monstruosam in habitu et gestu necnon et officio transformationem; non enim de facili deprehendi potuit, cujusnam ordinis jam essent vel conditionis. Et tum sacros apices Papalis mandati eminus demonstrantes, præcipue de credentia pecuniæ, non parvam quantitatem, sex milia videlicet marcarum, ex episcopatu suo instanter exigebant. Cui episcopus non sine magno cordis stupore et dolore respondit; "Frater, hæc exactio, salva Papali "auctoritate, inexaudibilis et inhonesta est, quia ad "implendum impossibilis; nec me solum contingens, "immo totius cleri et populi necnon et regni univer-"sitatem. Arbitror igitur temerarium et absurdum, "tibi certum super hoc, inconsulta regni communitate, "præcipitanter dando responsum, tam arduo consilio "et negotio diffiniendo consentire." Et sic inde recedentes, ad ecclesiam Sancti Albani phalerati et transformati, ut prædictum est, pervenerunt, et non curantes ad solitum fratrum Minorum hospitium, quod infra portam curiæ novissime cum omnibus pertinentiis ædificatum est ad opus specialiter Prædicatorum et Minorum, venire vel descendere, in hospitio sollempniori, ubi scilicet episcopi et honorabiles viri declinant, sunt recepti reverenter. Et ecce sicut ab episcopo memorato sex milia marcarum exigebant, ita quadringentas marcas ab dicto abbate ad opus domini Papæ instantissime sub magna pœna et in brevi termino, nisi ipsi ordinando providerent, persolvendas postulabant. Quibus cum abbas eodem modo quo prædictus episcopus respondit humiliter respondisset, ipsi fratres habitum cum gestu sæcularem induentes, et equos suos nobiles ascendentes, cum minaci murmure recesserunt.]

Their arrival and demands at St. Alban's.

Dominus Papa postulavit a prælatis Franciæ pecuniam sibi mutuo præstari. A.D. 1247.

Eisdemque diebus, dominus Papa apices suos autenticos per sollempnes nuntios Prædicatores et Minores misit ad omnes Franciæ prælatos singillatim, supplicans ut unusquisque juxta suam possibilitatem sibi unam quantitatem pecuniæ accommodaret; et ipse proculdubio cum respiraret, quod cuilibet competeret, redderet indubitanter. Quod cum regi Francorum innotuisset, suspectam habens Romanæ curiæ avaritiam, prohibuit ne quis prælatus regni sui sub pœna amissionis omnium bonorum suorum taliter terram suam depauperaret. Et sic cum sibilo et derisione omnium Papales legati sophistici, quorum humeris hoc officium incumbebat, inanes et vacui a regno recesserunt memorato.

The Pope sends to the French prelates for money, but the king refuses to allow any to be sent.

De Johannis Mansel promotione et exaltatione.

Et dum circularibus hæc tempora voluminibus cum suis inopinatis eventibus elaberentur, dominus Johannes Mansel, ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum cancellarius, rege sic volente et instanter petente, cujus petitio imperiosa est et coarctans, custodiam sigilli regii suscepit, cancellarii vices acturus et officium. Collata est insuper memorato J[ohanni] præpositura Beverlaci ab archiepiscopo Eboracensi. Quam licet dominus rex fratri suo uterino doluit non fuisse collatam, tamen quia dictum J[ohannem] sollicitudinibus suis supportandis invenit fidelem ac necessarium, noluit eum dominus rex contristari, vel honore collato quomodolibet spoliari.

John Mansel receives the charge of the Great Seal and is made provost of Beverley.

Magister Marinus domini Papæ capellanus missus est in Angliam a domino Papa.

Et dum ima summis rota fortunalis sic commutaret, dominus Papa non credens sufficere ad pecuniam argu-

Marinus sent to England

A.D. 1247. with the powers of a legate.

mentose vindemiandam jam missos diversos numismatis collectores, in Angliam magistrum Marinum, alterum Martinum, capellanum suum, qui ex nominis sui impositione in hoc mundano mari piscatorem non hominum, sed eorum possessionum, prudenter elegerat, destinavit; ut aliis venantibus, iste piscando miseros Anglos vel puniendo eminus inescaret vel fallendo cautius irretiret. Hic igitur quamvis insigniis legati non polleret, potestate tamen legati, ut sic domini regis privilegium illuderetur, fortius armabatur.

Godefridus filius præfecti Romæ electus Beethlemitanus mittitur legatus in Scotiam.

Godfrey, elect of Bethlehem, sent as legate to Scotland.

Illis quoque diebus, missus est a domino Papa Godefridus filius præfecti Romæ, electus Beethlimitanus,[1] legatus in Scotiam, nescitur ad quid; cum ibidem fides catholica vigeat incontaminata, et pax tam cleri quam populi floreat roborata. Credebatur igitur, ut secundum Romanorum consuetudinem prædictum Godefridum, velut adamas ferrum, sic attraxerit argenti concupiscibilis[2] Scotorumque redditus aduberes et concupiti.

Missus[3] *est in Hiberniam magister Johannes.*

John Rosso sent to Ireland with the powers of a legate. *Dubium.*

Eisdemque diebus missus est in Hiberniam magister Johannes Rufus ad pecuniam ibidem colligendam cum potestatis plenitudine quasi legatus, non tamen insignibus legati redimitus, ne videretur Papa dominum regem Angliæ offendisse; qui privilegio tali se gaudet umbraliter communitum, ut non veniat legatus in terram suam nisi postulatus. Memoratus igitur J[ohannes] tam vigilanter mandato Papali et suæ indulsit

[1] After their expulsion from Palestine, the bishops of Bethlehem resided at Clamecy, diocese of Auxerre. Gallia Christiana, xii. col. 686.

[2] Sic; a word seems to be omitted.

[3] This chapter is omitted in C. in its place, but inserted at the foot of the next page.

utilitati et lucro, ut sex milia marcarum ab Hibernia extorsit; quæ per conductum religiosorum in festo Sancti Michaelis fecit Londonias transportari, et thesauro Papali gaudenter accumulari. Quæ omnia Frethericum minime latuerunt. A.D. 1247. His extortions.

De terræmotu in Anglia.

Anno quoque sub eodem, idus Februarii, videlicet in vigilia Sancti Valentini, factus est in Anglia per diversa loca, præcipue tamen Londoniis, maxime super ripam Tamensis fluminis, terræmotus. Qui[1] ædificia multa concutiens dampnosus extitit et nimium terribilis; quia, ut credebatur, significativus et insolitus in his partibus occidentalibus, necnon et innaturalis, cum soliditas Angliæ cavernis terrestribus et profundis traconibus ac concavitatibus, in quibus secundum philosophos solet terræmotus generari, careat; nec inde ratio poterat indagari. Erat igitur, secundum minas Evangelii, [prope][2] finem mundi senescentis descriptus quasi[3] per loca, ut proinde verius crederetur motus ille memoratus, magnæ mundi immutationis ostensivus; ut secundum commotiones etiam elementa concuterentur et insolitis motibus turbarentur. Mare etiam infra paucos dies præteritos eodem anno per longum sui litoris spatium in Anglia, ut prætactum est, parum vel minime per tres circiter menses fluxit et refluxit, quod se nullus meminit prævidisse; nec terræmotus extitit in Anglia post annum gratiæ MCXXXIII., videlicet anno tertio ante mortem regis Henrici primi.[4] Secuta est igitur aeris intemperies diuturna, squalor ineptus et hiemalis, turbulentus, frigidus, et pluvialis; ita ut tam agricolæ quam hortolani ver in hiemem ordine retro- Earthquake in London, Feb. 13. f. 210 *b*. Consequent bad weather.

[1] *Qui . . . extitit*] Written over an erasure.

[2] *prope*] From C., where it is interlined.

[3] *quasi*] quia, B., written over an erasure.

[4] *primi*] secundi, B. See above, vol. ii. p. 159.

A.D. 1247. grado conquesti sunt fuisse commutatum; et se spe seminum, plantularum, fructuum, et segetum frustratos vehementer formidabant. Hæc [1] aeris perturbatio usque
July 11. ad festum translationis sancti Benedicti, vix aliquo sereno die interveniente, continue perduravit.

Obiit Fulco miles domini regis consanguineus.

Feb. 3. Death of Fulk de Castro Novo, who is buried in Westminster abbey.

In crastino vero Purificationis Beatæ Mariæ, obiit Londoniis Fulco [2] de Castro Novo, miles eximius, domini regis consobrinus; cujus corpus propter ipsius generositatem fecit dominus rex, qui propter memoratum parlamentum præsens extitit, magnifice completis exequiis in ecclesia Westmonasterii sollempniter et honorifice sepeliri.

Revocata fuit in irritum [*iniqua*][3] *constitutio de intestatis.*

The Papal decree respecting persons dying intestate revoked.

Per idem quoque tempus, propter scandalum indecenter per diversa climata ventilatum, cogentibus cardinalibus, revocatum est, quod paulo ante a domino Papa, [instigante [4] manifesta avaritia,] fuerat constitutum, et ad quod fratres Minores, [in [5] dampnum et scandalum ipsorum et sui ordinis læsionem,] exequendum procuratores constituerat, ut videlicet bona decedentium intestatorum in usus proprios dominus Papa sibi vendicaret; tum quia in injuriam et dampnum multorum nobilium redundabat, tum propter illam iniquam adjectionem, quæ contra jura et omnem pietatem illi

---

[1] *Hæc . . . perduravit*] In the margin; and so also in C.

[2] *Fulco*] Fulo, B. His shield and spear, inverted, are in the margin.

[3] *iniqua*] From C. It has been erased and written over the erasure in B.

[4] *instigante . . . avaritia*] From C. It has been erased in B., and written over the erasure by a modern hand.

[5] *in . . læsionem*] From C. It has been erased in B., and written over the erasure by a modern hand.

statuto addebatur, quæ talis extitit; "Quod si infir- A.D. 1247
" mus testamentum conditurus imbecillitate repentina
" præoccupatus non posset expresse verba testamenti
" sui exprimere, et aliquem de amicis constitueret
" super hoc expressorem et executorem, non staret
" tale testamentum, sed pro nullo haberetur, et testator
" talis pro intestato reputaretur." Et omnia bona ejus Papalis Caribdis deglutiret.

Causa propter quam dominus Papa vehementer sibi formidabat.

Et dum ævi nostri fugitiva volumina sic prolaberen- Conspiracy to murder the Pope.
tur, quidam de militibus Fretherici Radulphus nomine, iratus eo quod non tempestive sua a domino suo stipendia pro merito recepisset, recessit ab ejusdem clientela comminando; erat autem idem R[adulphus] astutus mente, corpore strenuus, et peritus præliorum. Et desiderans dampnificare Frethericum quondam dominum suum, Lugdunum adiit quærens dominum sub quo utilius militaret utpote stipendiarius, nullum habens certum domicilium. Et hospitatus est in domo cujusdam hospitatoris, nomine Reginaldi. Et post aliquot dies, forte transitum illac faciens magister Walterus de Ocra, memorati F[retherici] clericus et consiliarius specialis, in eodem hospitio, quia sibi[1] solito, se recepit. In quo videns dictum Radulphum militem, ipsum quasi notum salutavit familiariter ex nomine, inquirens quid ibi ageret, et consequenter quare a domino suo, cui diu servierat, sic recessisset; et [cum] plenarie causam inquirendo cognovisset, interrogavit si adhuc alium dominum sibi adquisisset. Cui ille, "Non, quia
" ignotus sum." Et magister W[alterus]: "Amice, re-
" vertere ad fidelitatem et obsequium domini mei, qui
" talibus multum dinoscitur nunc indigere; et omnia

[1] *sibi*] ibi, C.

A.D. 1247. Conspiracy to murder the Pope.

" tibi debita restituam, immo etiam addam ampliora." Quod cum concessit Radulphus gaudenter, ait magister W[alterus], " Prospere se haberet dominus meus, si " non ipsum inquietaret, immo non impeteret, capitalis " ejus inimicus et indefessus persecutor Papa. Cujus " si sontem vitam velles et valeres caute surripere, " retributiones inæstimabiles multiplicabo, quod tibi " promisi indubitanter adimplendo, et trecenta talenta " repromissis cum multis redditibus, cum mei gratia " domini, multum tibi lucrosa, accumulando. Sic ete- " nim domini mei tribulatio, immo totius mundi " tempestas, sedaretur. Nec huic facto credas subesse " peccatum, cum Papa, qui forma et exemplum totius " teneretur esse religionis, usurarius sit manifestus, " fomes symoniæ, pecuniæ sititor ac raptor, ipsiusque " curia forum institorum, immo potius meretricale " prostibulum." Cui Radulphus; " Si promissa subar- " rando dictis facta compensaveris, faciam quod hor- " taris." Et cum præstito juramento cavens pro domino suo et se plene spopondisset magister Walterus, consensit in facinus memoratum Radulphus, datis et pollicitis pluribus enervatus. Ad quod etiam arcanum consilium, hospitem eorum, dictum Reginaldum, simili obligatione attraxerunt tandem consentientem, qui notus erat summo Pontifici ac suis ministris. Iste locum et tempus ubi et quando insidiando diligenter, ut Papa interficeretur, tenebatur considerare, et cæsorem caute introducere; et sic recessit magister Walterus. Accidit autem infra paucos dies sequentes, ut idem Reginaldus graviter et usque ad mortem infirmitate subita correptus, presbytero suo in confessione hæc omnia seriatim insinuavit moriturus, et sic pœnitens in fata concessit. Sacerdos autem statim hoc imminens periculum Papæ fiducialiter intimavit. Missis igitur expeditissimis nuntiis repentine armatis, captus est miles sæpedictus, scilicet Radulphus. Qui cum omnia constanter infitiaretur, tandem tormentis

exquisitis expositus, virus conceptum proditionis præ- A.D. 1247.
notatæ evomens, rei veritatem eminus toti Papali curiæ propalavit. Et hæc omnia ad improperium Fretherici suorumque, ut gravius scandalizaretur et condempnaretur, in scriptum bullatum sunt redacta.

Alii ob similem causam capiuntur.

Another similar conspiracy.

Et circa eadem tempora capti sunt duo milites Ytalici Lugduni pro eadem culpa, qui post captionem suam affirmabant circiter quadraginta milites audacissimos in necem Papæ præstito sacramento conspirasse, qui, si etiam Frethericus defunctus esset, propter nullam mortis pœnam non omitterent, quin ipsum Papam, f. 211.
totius mundi perturbatorem et ecclesiæ maculatorem, in frusta trucidarent; credentes firmissime se Deo et hominibus placentia consummasse, si talem feliciter jugulassent. Ex hoc igitur tempore dominus Papa in The Pope has a constant guard, and keeps to his palace. *Timens sibi latuit Papa.*
camera sua latuit, circiter quinquaginta armatis die ac nocte diligenter custoditus; nec est ausus extra cameram suam vel castrum vel palatium suum eminus apparere, in tantum ut ad ecclesiam iret Missam celebraturus. Necesse est enim, ut multos timeat, qui a multis timetur; et multorum perturbator multipliciter perturbetur.

Magnum fuit in Francia parlamentum.

Parliament in France.

Eodem anno circa medium Quadragesimæ, dominus rex Francorum regni sui nobiles, tam cleri quam populi, generaliter edicto regio fecit convocari, ut ad parlamentum communiter convenientes ardua negotia regni sui statum contingentia diligenter deliberando contrectarent; sollicitabat enim ipsum sui ipsius et suorum magnatum crucis signatio, et voti tanti irrefragabilis obligatio. Acceperat quoque, ut dicebatur, mandatum regis Tartarorum, ut ei foret subjectus, qui ore temerario atque prophano se in epistola sua asserit

A.D. 1247. immortalem, [et] se suosque affirmat esse de quibus scriptum est, quod *terram dedit Dominus filiis hominum.* Quod tamen dominus rex Franciæ dispositioni divinæ relinquens, quæ Deo sunt debita et persolvenda, per quæ omnia adversa, quæ diabolica vel humana poterit astutia machinari, conterentur, primitus tam prudenter quam providenter primitus contrectando, providit et immutabiliter statuit et ordinavit, quod a festo nativitatis beati Johannis Baptistæ tunc proximo futuro usque in annum completum, vita comite, iter arriperet peregrinale; ut votum suum fideliter persolvendo, in Terra Sancta vestigia Crucifixi, qui eum resuscitaverat, cum suis consignatis adoraret. Et se certissime facturum in publico juravit, et suos jurare fecit, nisi inopinatus eventus, quem mortalis infirmitas nequit evitare, quod absit, retardaverit. Et qui huic salubri statuto repugnans contradiceret, et excommunicaretur et publicus hostis censeretur. Quod cum Chorosminis et aliis Sarracenis innotuisset, quæ Christianis contermina sunt in Terra Sancta et infidelium nuper mancipabantur dominio, castra et civitates firmissime munierunt.

Ps. cxiii. 16.

Preparations for the crusade.

Juratur transitus ultramarinus.

Item.

Præcepit insuper idem dominus rex memoratus, quia viderat quod numisma Angliæ, quod in regno suo in pluribus negotiationibus institoribus ratione materiæ est perutile, nimis[1] jam a falsariis, qui denariorum tonsores dicuntur, deterioratur diminutum, ut quicunque deinde esterlingus in regno suo pondere non legalis inveniretur, statim funderetur, ne amplius tali adulterino numismate commercia vel mercatores turbarentur. Et hoc idem in Anglia propter immoderatam denariorum diminutionem jam timebatur. Dictum est insuper et compertum, quod a circumcisis denarii circumcidebantur, et a Judæorum infidelitate, qui propter

Regulation of Louis IX. as to the English coinage.

Jubentur in regno Francorum esterlingi tonsorati fundi, itidem timetur in Anglia.

[1] *nimis*] nimisque, B.

regia tallagia nimis gravia mendicare jam cogebantur, hoc et alia scelera dicebantur emanasse. A.D. 1247.

Hoc[1] quoque anno facta est compositio pacifica inter ecclesiam Dunelmensem et ecclesiam Sancti Albani, super visitatione facienda in ecclesia parrochiali, quæ est in monasterio monachorum de Thinemue, tempore episcopi Dunelmensis Nicholai et abbatis Sancti Albani Johannis secundi; quæ plenius est in libro[2] Additamentorum ad hoc signum Composition between the churches of Durham and St. Alban's.

Frethericus pacem init cum multis, et eidem dextras dant Mediolanensium nonnulli.

Eodemque anno diebus sub eisdem, Frethericus, considerans mundum jam contra eum fremere et frementem erigi, Mediolanensibus, pacem cum debita subjectione et reverentia postulantibus, fretus sapientum consilio, benigne concessit. Nam hoc idem dicti cives humiliter petere districte cogebantur. In ultimo enim certamine inter ipsos et C[onradum] Fretherici filium inito deteriorem calculum reportarunt, et multis captis per insidias latitantium post terga in ipsos subito irruentium[3] cives plurimi ceciderunt. Quibus captis et incarcerandis Fretherici pepercit innata nobilitas, ut ipsos cautius ad subjectionem, quos nequiverat violenter, edomans revocaret. Veruntamen præceperat, cum in civitatem suam intraverant, vias eorum undique sibi præcludi. Cives igitur, quibus ex commercio fuit necesse vivere, quasi obsidione vel carcere tenebantur inclusi. Non enim vel ad nundinas vel portus vel civitates finitimas sine periculo suorum corporum vel bestiarum aut possessionum libere poterant transmeare. Redeuntibus igitur multis ad pristini ac debiti sui domini fidelitatem, aperuit Frethericus sinum mise- Frederick II. makes peace with the Milanese.

[1] This paragraph is omitted in C.
[2] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 63*b*.
[3] *irruentium*] irruentibus, B.

A.D. 1247. ricordiæ, et sic ad unitatem imperii et pacem, sibi et eis utilem, per longa et dampnosa certamina etiam invitos prudenter revocavit. Nec curarunt ex tunc dicti cives Papæ, qui eos pollicitis suis nimis fallacibus deceperat, amplius adhærere.

De morte Andegravii Duringiæ, in cujus sinu reposita fuit tota spes Papæ.

Defeat and death of Henry Raspe, landgrave of Thuringia.

Ipso quoque tempore Quadragesimali, ne terræmotus supramemoratus minaci careret significatione, cum dominus Papa in pecuniæ thesauris undecunque subreptæ impretiabilibus et innumerabilibus, quibus abundabat, frustra confidens, Andegravium [1] suum, quem in imperatorem promovere desideranter proposuerat, jam in regem Alemanniæ sublimatum coronare sollempniter et indubitanter, sine alicujus impedimento vel contradictione, credebat, Conradus filius Fretherici per exploratores expeditissimos certificatus, et super his omnibus plenius edoctus, cum inæstimabili, quem undecunque potuit conflare, exercitu, repentino impetu raptus supervenit ad locum ubi dictus Andegravius, Papa sic procurante, nimis pompose fuerat coronandus, ubi omnia
f. 211 *b*. necessaria ad tantam sollempnitatem præparabantur. Metuens tamen dictus C[onradus] fata martis ambigua, xv. [2] milia armatorum in quodam arcano diverticulo, non multum remoto, [collocavit;] qui ei, si necessitas ingrueret, lituo provocante, auxiliando tempestive succurrerent. Et ecce, ante expectatum, interrupto gaudio festivali, factus est repente congressus acerrimus et cruentissimus. In cujus initio C[onradus] multos de suis nobilissimos, verso prælii pondere super ipsum, amisit trucidatos. Et cum eidem confusionis periculum immineret, signo non moroso eminus facto,

[1] His shield and spear inverted are in the margin.

[2] *xv.*] v., C.

advenerunt milites animosissimi, qui in latibulis ex- A.D. 1247.
pectaverant,

rapida velocius aura; Ovid. Met.

et moras, quas ægre toleraverant, viriliter redimentes, iii. 209.
hostibus obviantes jam jam fere victoria potitis, omnes sibi resistentes in ore gladii trucidarunt. In quorum adventu respiravit C[onradus],

Ut solet infuso vena redire mero. *Ovidius*

Et ecce redivivo certamine Martio, armorum tinnitus, [1 Epist. ex Pont. iii. 10].
hastarum fragor, tumultus ictuum, equorum hinnitus, vociferantium cohortatio, vulneratorum clamores, morientium gemitus, ipsum aera cum densi pulveris elevatione et fumo anhelantium et sanguinis profluvio videbatur perturbare. Tanto igitur ac tali bellicoso impetui non valentes Alemanni et qui cum Andegravio [erant] resistere, vel turpiter fugientes vel insanabiliter vulnerati cesserunt devicti. Quorum plurimi capti sunt, hostium arbitrio carceribus mancipandi. Facta igitur strage miserabili et Christiani sanguinis sic fusi jactura irrestaurabili, fugit Andegravius; et in absconditis sese recipiens, gemitus ingeminando, tabuit præ dolore. Jam jamque in magna parte verificatum est, quod Fretherici procurator Thadæus in concilio Lugdunensi, cum sententiam dominus Papa in dominum suum fulminasset, ait; "Heu, heu, vere *dies ista dies iræ, ca*[*lamitatis*], *et* Zeph. i. 15.
"*mi*[*seriæ*]*!*" Andegravius igitur, die sequenti secundum suam æstimationem in regem Alemanniæ coronandus, videns gloriam suam in confusionem commutatam, et consanguineos et amicos suos cum eorum sequela trucidatos et devictos, necnon et omnem pecuniam a domino suo Papa transmissam sibi ab hostibus sublatam, dolore tactus præcordiali, in semetipso defecit; et non alieno, sed proprii vulnere doloris sauciatus et suffocatus, nulli lamentabilis muliebrem animam exhalavit. Victor igitur Conradus ulcisci volens plenarie injuriam et jacturam, quam[1] nuper victus in Alemannia fugiens

Cruelty of Conrad to the captives.

[1] *quam*, qui, B.

A.D. 1247. toleraverat, omnes captivos, quos gladius non devorarat, præcipue Andegravii consanguineos, affines, et amicos, vel suspendit probrose vel graviter redimendos tenebrosis ergastulis, compedibus, et manicis jussit mancipari.

Papa supra modum dolens mittit legatos per quatuor Europæ partes ut Frethericus amplius diffametur.

The Pope sends legates to Germany, Italy, Spain, and Norway, against Frederick and Conrad.

Hoc autem cum audisset dominus Papa, tactus dolore cordis intrinsecus, quatuor cardinales, legatos sollempnes, per quatuor Christianitatis partes, plenitudine potestatis eis concessæ transmittit armatos, ut ipsum Frethericum et ejus filium C[onradum], talia ausum et attemptantem, scandalizarent, et omnes Christianos in ipsum invadendum et persequendum, et si possent conterendum, diligentissime et efficacissime, in omnium peccatorum suorum remissionem, animarent; thesaurum insuper modis omnibus, quibus Romanæ curiæ [scire[1] consuevit astuta avaritia et avara astutia,] argumentose studerent undecunque [extorquere], ad ipsum exosum F[rethericum] expugnandum. Unum igitur legatum in Alemanniam, alium in Ytaliam, alium in Hispaniam, alium vero in Norwegiam destinavit, præter quosdam legatos [sophisticos][2] cum magna potestate, quos in Angliam [subdole] sine insignibus, ne videretur manifeste privilegium domini regis infringere, duxit transmittendos; utpote fratres Minores et Prædicatores, quos, ut credimus, invitos jam suos fecit dominus Papa, non sine ordinis eorum læsione et scandalo, [thelonearios[3] et bedellos.] Qui vero in Norwegiam est transmissus, episcopus erat Sabinensis,[4] regem Norwegiæ Haconem in regem in-

[1] *scire . . astutia*] From C. It has been erased in B., and written over the erasure by a modern hand.

[2] *sophisticos*] This has been erased, and written over the erasure in a modern hand, as also *subdole* in the next line.

[3] *thelonearios et bedellos*] From C. The words have been erased from B., and written over the erasure in a modern hand.

[4] William, formerly bishop of Modena.

uncturus et sollempniter coronaturus; et ut in ejus regno, necnon et Suescia, legationis officium in sæpedicti F[retherici] nocumentum non sine causa [et[1] spe lucri] diligenter exerceret. A.D. 1247. One legate sent to crown Hacon VI., king of Norway.

Frethericus fecit omnes de Calabria, Apulia, et Sicilia facere homagium filio suo quem de Ysabella imperatrice genuerat.

Cum vero horum temporum curricula volverentur, suspectæ memoriæ F[rethericus], quem imperatorem nominare[2] vel dicere prohibemur, fecit omnes Apulos, Siculos, et Calabres facere homagium ligium dilectissimo filio suo Henrico, quem de gremio sibi carissimæ imperatricis, Ysabellæ, sororis videlicet domini regis Angliæ, susceperat, ad robur imperii et munimen. Quod audiens idem dominus rex, dicti pueri avunculus, vehementer, nec immerito, lætabatur. Audiens autem F[rethericus] quod in læsionem famæ suæ et status dicti legati per diversa mundi climata mitterentur, significavit Hensio[3] filio suo, regi scilicet Sardiniæ, ut Januensibus, præcipue domini Papæ consanguineis, affinibus, et amicis, etiam mortis præpararet insidias. Quod et ipse efficaciter adimplere procuravit, ne patri inobediens videretur. Unde quendam domino Papæ propinquum, quem inter omnes sibi propinquos, licet universos supra modum dilexisset, magis dilexit, hostiliter cepit et suspendit. Quod cum audisset dominus Papæ, iram iræ et odium odio stomachatus coacervans, ipsum F[rethericum] cum filio suo memorato, tanti mali machinatorem, die Parasceues adeo horribiliter excommunicavit, ut audientibus et videntibus horrorem incussit vehementem. Quod cum audisset Fre-

Homage sworn to Frederick's son Henry.

Frederick orders his son Enzio to lay snares for the Pope's relations.

f. 212.

Frederick and Enzio excommunicated, 29 March.

[1] *et spe lucri*] From C. The words have been erased from B., and written over the erasure in a modern hand.

[2] *nominare*] nominarie, B.; C. is correct.

[3] *Hensio*] Henrico, C.

A.D. 1247. thericus, infremuit, et ait; "Sic fecerunt Judæi, qui "Christum crucifixum et mortuum in cruce lancea "vulnerarunt."

De quibusdam novis statutis in Anglia per regem.[1]

New statutes in England

Eodem quoque anno, dominus rex Anglorum, exemplum accipiens ab illis baronibus, qui sua statuta sanxerunt in Francia, quibus etiam dominus Francorum favorem jam præbuit et sigillum apposuit, ad insatiabilem Romanæ curiæ in parte ad præsens cupiditatem refrænandam, constituit in Anglia inviolabiliter observanda hæc:

Articuli.

respecting suits against laymen,

"Lites de fidei læsione et perjurio prohibentur a "rege, quando super his conveniuntur laici coram judice "ecclesiastico. Prohibetur ecclesiasticus judex tractare "omnes causas contra laicos, nisi sint de matrimonio "vel testamento. Item, de novo præscribit rex cer-

bastardy,

"tam formam episcopis de bastardia; utrum scilicet "ante matrimonium contractum vel post nati sint. "Prohibentur clerici per breve regis instituere actiones

tithes,

"suas coram judice ecclesiastico super decimis; et "appellatur illud breve, *Indicavit*.[2] De sacramentis

oaths of clerks,

"quæ exiguntur a clericis coram justitiariis regis "præstandis, quia dicuntur processisse in causis contra "prohibitionem regiam, cum jurare non teneantur cle-"rici, nisi coram judice ecclesiastico, maxime in causis

clerks accused by laymen.

"spiritualibus. Item, de clericis quos ministri regis "capiunt, propter famam quæ a laicis eis imponitur."

[1] The rest of the rubrick is effaced in B. C. gives it only down to *Anglia*.

[2] See the Registrum Brevium (Lond. 1687), f. 35 *b*.

De concordia facta inter episcopum Dunelmensem et abbatem Sancti Albani. A.D. 1247

Agreement between the bishop of Durham and the abbat of St. Alban's respecting the right of visitation in the case of the parish church of Tynemouth.

Eodem anno sopita est discordia mota inter episcopum Dunelmensem et abbatem Sancti Albani, in hunc modum:

" Universis[1] sanctæ matris ecclesiæ filiis ad quos " præsens scriptum pervenerit, Michael archidiaconus " de Stowa, judex a domino Papa delegatus, et Ni- " cholaus cancellarius Lincolniensis, subdelegatus do- " mini archidiaconi Norhamtuniæ, conjudicis dicti " archidiaconi de Stowa, salutem in Domino. Noverit " universitas vestra, quod cum contentio mota fuisset " auctoritate Apostolica coram nobis, thesaurario Lin- " colniensi, tertio conjudice, totaliter excusato, inter " venerabilem patrem Nicholaum, Dei gratia episco- " pum Dunelmensem, nomine ecclesiæ suæ Dunelmen- " sis ex parte una, et Johannem eadem gratia abbatem " de Sancto Albano et ejusdem loci conventum et " priorem et conventum de Thynemue, nomine monas- " terii de Tynemue ex altera, super visitatione eccle- " siæ parrochialis de Thinemue, et obedientia, quam " exigebat idem episcopus a priore de Tynemue ra- " tione jam dictæ ecclesiæ de Thynemue et aliarum " ecclesiarum parrochialium, quas in sua diocesi op- " tinent monachi de Thynemue memorati; tandem " interveniente consensu capituli Dunelmensis, lis " inter ecclesias hoc amicabili fine conquievit in per- " petuum. Scilicet quod præfatus dominus Dunelmen- " sis et successores sui, per se vel per officiales suos " diocesanos, officium exercebunt in illa parte ecclesiæ " de Thynemue, in qua parrochianis divina celebran- " tur, sine onere procurationis, ita quod de monachis, " seu alia parte ecclesiæ, sive etiam de ipsa cella, se " nullatenus intromittant; salvis etiam in omnibus

[1] *Universis*] Universe, B.

A.D. 1247. Settlement respecting Tynemouth, between Durham and St. Alban's.

" aliis privilegiis et indulgentiis dictorum monachorum. " Cellæ vero de Thynemue per abbatem prædictum, " vel vacante abbatia per priorem Sancti Albani de " consensu sui capituli, præficientur priores et amo- " vebuntur, secundum tenorem privilegiorum suorum. " Qui præfecti adeant episcopum, et præsententur " eidem, canonicam obedientiam eidem promittentes, " ratione ecclesiarum parrochialium, quatenus privilegia " monasterio Sancti Albani indulta permittunt. Ita " tamen, quod prætextu illius obedientiæ priores de " Thynemue non vocentur ad sinodum, capitula, vel " aliquem conventum ecclesiasticum, contra tenorem " privilegiorum suorum. Vicarii autem in ecclesia de " Tynemue successive instituendi a priore et con- " ventu de Thynemue, de assensu abbatis eorundem, " prænominato episcopo et successoribus suis præsenta- " buntur. Qui quidem admissi eidem episcopo de spiri- " tualibus, et monachis memoratis de temporibus[1] re- " spondeant. In præmissorum autem testimonium, huic " scripto in modum cyrographi confecto, parti scilicet " penes prænominatos abbatem et conventum Sancti " Albani, priorem et conventum de Thynemue remanenti " præfatus episcopus et capitulum Dunelmense, et parti " penes ecclesiam Dunelmensem remanenti jam dicti " abbas et conventus Sancti Albani, prior et conventus " de Thynemue, sigilla sua una cum sigillis nostris " mutuo ad invicem apposuerunt. Actum anno Do- " mini MCCXLVII., mense Maii, in præsentia præno- " minatorum episcopi et abbatis, præsentibus etiam " domino abbate de Novo Monasterio, de Notingham,[2] " de Sancto Albano, et de Salopesbyri[3] archidiaconis, " magistris Hugone de Stanbrige, Willelmo de Burgo, " et Odone de Kilkenni, et domino Johanne Franci- " gena, et multis aliis."

[1] *temporibus*] So altered in B. from *temporalibus*. C. has *temporibus*, altered into *temporalibus*.

[2] Thomas of Winchester.

[3] Peter de Acquablanca.

De exactione Papali facta per Johannem Anglicum, fratrem de ordine Minorum. A.D. 1247.

Papal exactions by John, provincial minister of the Franciscans in Provence, Aug. 29.

Eodem anno, in principio[1] Quadragesimæ, venit quidam de ordine Minorum J[ohannes] nomine, de quo facta est mentio tertio folio præcedenti,[2] qui exegit ab ecclesia Sancti Albani quadringentas marcas auctoritate Apostolica, Londonias, post festum decollationis beati Johannis, deferens mandata ab Apostolica sede ad votum impetrata de novo; quia abbas memoratus ad sedem Apostolicam et cardinales super tam importabili gravamine appellaverat. Citavit ergo abbatem auctoritate novi mandati Apostolici, ut ipse tertia die sequenti, scilicet in crastino sancti Egidii, veniret Londonias, vel Sept. 2. sufficientem procuratorem et bene instructum pro ipso destinaret, ut satisfaceret ei de subsidio domini Papæ dudum postulato. Misit igitur abbas suum illuc procuratorem, scilicet suum archidiaconum, ad diem illum. f. 212 *b*. Qui quidem procuratores petierunt sibi fieri copiam illius novi mandati, et vix impetrarunt, et transcripserunt. Quod est tale:

Autenticum Papæ.

Papal letter of credentials for John.

" Innocentius episcopus, etc., dilecto filio suo J[o-
" hanni] abbati Sancti Albani, Lincolniensis diocesis,
" salutem et Apostolicam benedictionem. Cotidiana
" persecutionis instantia sæcularis sua nos acerbitate
" compellit, ut pro subventione Apostolicæ sedis resis-
" tentes eidem, necessario recurramus ad auxilia sub-
" ditorum. Quocirca discretionem tuam de fratrum
" nostrorum consilio rogamus, hortamur, et monemus
" attente, per Apostolica scripta mandantes, quatinus
" his quæ dilectus filius noster frater Johannes Angli-
" cus, minister provincialis fratrum Minorum Provinciæ,
" lator præsentium, nuntius noster, ex parte nostra

[1] This must be the date of John's arriving in *England*.

[2] *tertio folio præcedenti*] præcedentibus, C. See above, p. 599.

A.D. 1247. " super subsidio sedis ipsius tibi proponet, adhibeas " plenam fidem, et diligenter attendens, quod ecclesia " taliter resistendo generale omnium ecclesiarum et " ecclesiasticorum virorum prosequitur interesse, libera- " liter et libenter ea studeas adimplere; ita quod id " nobis et fratribus nostris esse possit acceptum, et " tuæ devotionis affectus per exhibitionem, quæ testi- " monium est credibile veritatis, pateat actionum.
Lyons, 12 Oct. 1246. " Datum Lugduni, quarto idus Octobris, Pontificatus " nostri anno quarto."

Cujus auctoritate ipsis procuratoribus injunxit frater J[ohannes] ut die octavo sequente comparerent loco, quo prius comparuerunt, ipsi satisfacturi in trecentis marcis argenti; alioquin mandatum domini Papæ exequereretur, excommunicando, interdicendo. Responderunt procuratores, quod abbas fuit in destinando nuntios suos speciales ad præsentiam domini Papæ, ad ostendendum ei gravamina sua, et ad satisfaciendum ei secundum facultates ecclesiæ suæ et subditorum suorum, ab appellationibus prius interpositis non recedens. Hæc, cum bene processerat annus, contigerunt. Ordo quidem præposterus, sed necessario commutatus; ubi enim dolor, ibi[1] et digitus.

De potestate ejusdem fratris aggravata.

Ad majorem etiam Anglorum depressionem et gravamen, aucta est ejusdem fratris J[ohannis] potestas et aggravata, sed et ipse stimulatus a Papa ut exigeret ampliora, his literis:

Autenticum Papæ.

Papal letter giving increased powers to John. " Innocentius, etc. Intellectis his quæ tuis literis " intimasti, præsentium tibi auctoritate mandamus, " quatinus si major pars prælatorum ecclesiasticorum

[1] *ibi*] ubi, C.

" regni Angliæ tibi super exhibendo ecclesiæ Romanæ A.D. 1247.
" subsidio, per te auctoritate nostra petito, respondit,
" exemptos[1] et alios, ut majorem etiam quam petieris
" ab eisdem assignent quibus volueris pro subsidio
" memorato infra terminum competentem pecuniæ
" quantitatem, per censuram ecclesiasticam appellatione
" remota compescendo; quocunque privilegio seu in-
" dulgentia qualibet non obstante, licet præsentes ex-
" pressam de ipsis non faciant mentionem. Datum Lyons, 17 July 1247.
" Lugduni, xvi. kalendas Augusti, Pontificatus nostri
" anno quinto." Siquis autem priores potestates ejus-
dem fratris J[ohannis] videre desiderat, in libro lite-
rarum ad hoc signum |-⊖-|[2] ipsas poterit reperire.

Imminens generale periculum.

Hæc igitur cum ad multorum audientiam pervene- Fear of many in consequence of the Papal exactions.
runt, videlicet quod tam frequens extorsio pecuniæ [violenta][3] per Papam et suos legatos [sophisticos[3] et transformatos] facta est, nec prævaluerunt sanctorum privilegia vel indulgentiæ patrum ipsos defendere; formidabant vehementer, ne principes et magnates laici et sæculares, qui vel quorum prædecessores ecclesias fundaverunt, dotaverunt, et ditaverunt, et suas ob hoc possessiones pro magna parte mutilarunt, et inde cartas suas confecerunt, reacciperent ecclesiarum bona et possessiones, exemplo Papæ edocti, *non obstante* talis vel talis cartæ tenore; præsertim cum ex illis contra fundatorum intentionem Papa et sui, quos vult, Ytalici et alii alienigenæ indigenis esurientibus saginantur.

---

[1] *exemptos et alios*] Sic MSS. Some words seem to be omitted.

[2] *ad hoc signum* |-⊖-|] om. C., which has in the margin, " istud de-
" bet subsequi in anno regis xxxii.
" scilicet." See the Additamenta (Cott. Nero D. 1.), f. 90 *b*.

[3] *violenta, sophisticos et transformatos*] From C. The words are erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

A.D. 1247.

Gravamen inauditum.

Appeal to the Pope by St. Alban's.

Cum autem conventus ab abbate consultus memoratæ ecclesiæ, scilicet Sancti Albani, se gravatum undique conspiceret, appellando ad sedem Apostolicam, quæ solet omnium oppressorum pondera relevare, monachum unum, scilicet[1] dominum Johannem Bulum, et magistrum Adam de Bern ad sedem Apostolicam, videlicet Lugdunum, maturius destinarunt; sed antequam rediret, memoratus frater J[ohannes] abbati Sancti Albani mandatum sub hac forma transmisit:

Requisition to the abbat by John to appear at Bedford.

" Venerabili viro domino Johanni Dei gratia abbati
" Sancti Albani, frater J[ohannes] domini Papæ nuntius
" in Anglia, salutem in Domino. Licet vobis jamdu-
" dum pluries scripsimus, adhuc vobis semel, recepto
" super hoc cogente mandato, scribere decrevimus;
" rogantes et monentes et in virtute obedientiæ auc-
" toritate domini Papæ præcipientes, quatinus omni
Dec. 17. " occasione remota, die Martis proxima ante festum
" sancti Thomæ Apostoli, sitis apud Bedeford in loco
" fratrum Minorum, de subsidio Romanæ ecclesiæ ad
" plenum satisfacturi; taliter facientes, ne, quod absit,
" oporteat, ut inviti juxta prædicti mandati tenorem
" procedamus, nec propter appellationem a vobis factam
" dimittere oporteat, quoniam super hoc recepimus
" speciale mandatum. Valete. Quod autem super his
" sitis facturi, nobis per latorem præsentium rescriba-
" tis."

Qualiter appellatum est ad præsentiam domini Papæ ob hujusmodi gravamen.

Appeal to the Pope.

Appellatum est igitur ad domini Papæ præsentiam. Maluit enim tam abbas quam conventus examen Papale subire et præcellentissimi hominum, quam illius qui sub veste humilitatis et paupertatis tantam pal-

[1] *scilicet . . Bern*] In the margin; not in C.

liavit asperitatem. Verum destinatis ad curiam Romanam in quindena Sancti Michaelis nuntiis, instabat acrius memoratus frater J[ohannes] comminando. Missis igitur ad ipsum archidiacono Sancti Albani et quibusdam fratribus, ut ipsius J[ohannis] rigorem mitigarent, respondit, quod quicquid rigoris justitia cum sua potestate permitteret, plenius exerceret, eo quod, quando ad Sanctum Albanum fuisset, ipsi tanquam legato vel saltem Papali nuntio debitam reverentiam monachi non exhibuerunt, immo a quibusdam de transgressione ordinis sui, qui habitum mutaverat, redargueretur, cum tamen satis reverenter ac curialiter,[1] tam in esculentis et poculentis quam verbis satis mitibus ac discretis, exciperetur. Vix igitur tandem flexis genibus et verbis deprecatoriis inducias impetrarunt, donec de nuntiis ad curiam Romanam destinatis aliquid certum audiretur. De quorum negotio expediendo frater ipse J[ohannes] nihil boni vel favoris optinendum pollicebatur. Scripserat enim domino Papæ exasperans eum vehementer, et asserens, quod solus abbas Sancti Albani inter omnes abbates Angliæ recalcitrans mandato Papali non obedivit; quod iccirco manifestius apparuit, quia nuntium [2] destinavit. Unde nuntii ad curiam Romanam destinati, quasi quibusdam repagulis oppositis præpediti, diutius in curia morabantur, et difficilius negotium suum expediebant. Tandem procurantibus amicis in curia venalibus et conductitiis, finem fecerunt domino Papæ pro ducentis marcis; et sic donis et expensis omnibus computatis, absorbuit illius curiæ Caribdis insatiabilis trecentas marcas; et sic ecclesia Sancti Albani, quæ cæteris tutius et specialius sub alis Papalibus teneretur respirare, talibus continuis oppressionibus incessanter gravius cæteris vexabatur. Nam episcopi, in quorum

A.D. 1247. 13 October.

Threats of John.

f. 213. The abbey pays a fine to the Pope, but is still oppressed by the bishops of the dioceses where its cells were.

[1] *ac curialiter*] ac curaliter, B.; C. has *a curialiter*.

[2] *nuntium destinavit*] Written over an erasure.

A.D. 1247. episcopatibus cellæ[1] nostræ erant, non reputantes literas Papales robur optinere firmitatis, priores cellarum vexabant; non enim considerabant tenorem literarum vel scire dissimulabant, in quibus expresse continetur, quod a præstatione prædictarum[2] undecim [milia] marcarum exempti per eos excipiebantur, ab ipsoque apporriandi exponebantur, et per dominum Papam tres clerici seponebantur. Quarum literarum totalis sententia in libro Additamentorum continetur. Tandem cohibente eos inspectione dictarum literarum, et literis memorati fratris J[ohannis], cessarunt episcopi, licet inviti, dictas cellas amplius fatigare; quæ prærepta fuerant, minime restituentes.

De convocatione nobilium omnium Angliæ ad magnum parlamentum.

Parliament summoned to meet at Oxford on the first Sunday after Easter, April 7.

Per idem tempus, dominus rex comperiens regnum suum enormiter periclitari, jussit omnem totius regni nobilitatem convocari, ut de statu ipsius tam manifeste periclitantis, Oxoniis[3] die qua cantatur *Quasi modo geniti*, diligenter contrectarent. Prælatos autem maxime ad hoc parlamentum vocavit arctius, quia videbat eos dominus rex tam frequenter depauperari per Papales extorsiones, et thesaurus Angliæ tam frequenter asportabatur; nullumque commodum inde provenit ecclesiæ, immo multimodum incommodum generavit. Unde veraciter perpendebatur, quod talis extorsio summo quam plurimum displicuit Creatori. Sperabatur autem certissime aliquid salubre ecclesiæ et regno ibidem statuendum, quod tamen omnes hoc sperantes fefellit; nam cum antea aliqui prælatorum

[1] *cellæ nostræ erant*] Written over an erasure.

[2] *prædictarum undecim*] Written over an erasure. C. has *dictarum*; *milia* is from C., where it is inserted in the margin.

[3] Par. *vel -e* (*i.e.* Oxonie) over this word; Oxonie, C.

prætaxatæ[1] contributioni proposuissent contradicere, ibidem omnes in contributionem undecim milium marcarum consenserunt, exceptis exemptis, et tribus clericis. Ipsi igitur clerici per hanc impetrationem toti regno se suspectos reddiderunt. Pecunia autem memorata per manus Wintoniensis et Norwicensis episcoporum, armatorum auctoritate Papali, soluta[2] est et recepta; et clerus ad compulsionem plenariam[3] solutionis ejusdem faciendam. Exponebantur autem exempti Papali arbitrio, qui eis minime pepercit, sed per fratrem sæpedictum J[ohannes] tot jacturis et injuriis, ut prænotatur, fatigavit. Nec iccirco mitius cum abbate Sancti Albani egit dominus Papa, quod anno proximo præterito ipsi octoginta marcas transmisit. Timebatur autem, ne dominus rex, ex permissione mutua et consensu relativo inter ipsum et Papam, ecclesiam et etiam regnum consimili exactione foret compulsurus, sicut nuper pro rege dominus Papa scripserat Angliæ magnatibus, in pecunia colligenda promovendo.

A.D. 1247. Heavy contribution exacted from the clergy by the Pope.

Mittuntur abbas Westmonasterii et J[ohannes] Mansel in Alemanniam ad ducem Braibantiæ.

Et sub eodem tempore missi sunt a latere domini regis dominus abbas[4] Westmonasterii et dominus J[ohannes] Mansel, in partes Allemanniæ, videlicet ad ducem[5] Braibantiæ, prælocuturi de matrimonio contrahendo inter Ædwardum filium domini regis et ejusdem ducis filiam.[6] Sed quibusdam occultis causis propositum eorum impedientibus, tristes clitellis suis

Proposal for Edward to marry the daughter of the duke of Brabant.

[1] *prætaxatæ*] So Par. in the margin, and C. The text of B. has *prætactæ*.

[2] *soluta . . . clerus*] Introduced in the margin, and so C. (omitting *est*). The sentence is thus confused between two constructions.

[3] *plenariam . . . faciendam*] Sic. Qu. plenariæ . . . faciendæ.

[4] Richard of Croxley.

[5] Henry II.

[6] Probably his third daughter, Mary, afterwards wife of Louis II., count palatine of the Rhine.

A.D. 1247. evacuatis redierunt; et doluit uterque quod labores suos cum propriis sumptibus inutiliter sic consumpsit.

Willelmus comes Hoilandiæ eligitur in regem Alemanniæ ut in imperium promoveatur.

William, count of Holland, elected king of Germany.

Eisdemque diebus, dominus Papa infinita pecunia promissa, de ecclesia undique extorquenda, et ad Fretherici confusionem collecta, diligentissime procuravit ut Willelmus comes Hoillandiæ in regem Alemanniæ eligeretur, qui potens erat ætate et viribus, insuper genere præclarus. Ipse enim comes et episcopus Leodiensis[1] fuerant consobrini; dux insuper Braibantiæ avunculus ejus fuit; archiepiscopus quoque Coloniensis[2] ipsius amicus extitit indissolubilis et quadam affinitate conjunctus. Considerans igitur dominus Papa, quod in creatione Landegravii Duringiæ, qui subito periit, ut prædictum est, non modicum thesaurum amiserat, immo qui poterat stuporem in cordibus audientium generare, scilicet[3] quinquaginta milia librarum denariorum Vianensium, quorum quilibet denarius valet tres obolos esterlingorum, qui et omnino in usus cesserunt inimicorum, studuit cautius negotiari; et thesaurum promissum novo electo, scilicet comiti Willelmo, prudentius per circumspectos et non suspectos nuntios secretius transmittere. Constituit igitur ad hoc negotium diligenter exequendum dominum Octovianum[4] cardinalem. Transmisit etiam ad Mediolanenses et Parmenses, et ad quos credebat corda habere vacillantia, verba consolatoria, ut omnem tollerent diffidentiam et desolationem. Sed ne gaudia mundi impermixta doloribus eveniant, comes Sebaudiæ,[5] qui ecclesiæ

[1] Henry von Geldern, Bishop of Liège.

[2] Conrad of Hochenstadt.

[3] *scilicet . . . esterlingorum*] In rubrick in the margin. It is in the margin in C.

[4] Ottaviano Ubaldini, bishop of Bologna, c. d. of S. Maria in Via Lata.

[5] Amedeo III.

manifestus erat adversarius, in pace dolosa expectabat, donec nuntii Papæ, necnon et militia, sine offensa montes et valles et prærupta viarum per terras suas eo dissimulante transirent; procuratum est fraudulenter, ut, præcluso reditu et omni diffugio, thesaurus Papalis amissus est, et milites, qui præter accepta pro præteritis acceperant pro duobus mensibus futuris stipendia copiosa, dispersi et confusi; et ita ignominiose nimis omnia sunt in usus hostium sic redacta. A.D. 1247. Artifice of the Count of Savoy.

De[1] *novo privilegio Prædicatorum.*

Eodem anno fratres Prædicatores impetrarunt privilegium a domino Papa, ne liceat alicui fratrum ab eorum ordine ad alium transmigrare, nec alicui abbati vel priori aliquem talem suscipere, cum tamen ipsi transfugas suscipiant monachorum. Quod videtur dissonum rationi, et regulæ sancti Benedicti contrarium, necnon et huic præcepto naturali, "Quod tibi non vis "fieri, ne[2] feceris alii." Cum autem multi moribus, scientia, et genere pollentes ad eorum ordinem a sæculo convolarent, neque postea talem formam religionis, qualem se invenisse sperabant, reperiebant, sed pro claustro totius mundi latitudinem, præsertim cum in principio[3] regulæ suæ reprobat sanctus Benedictus illud genus monachorum quod girivagum est, cœperunt dolere et pœnitere, quod ad talem ordinem intrassent, et subterfugia quærere contraria. Propter quod in eorum ordine majores censebantur, qui medium procurarunt moderatum. Privilege granted to the Dominicans.

Applicant magnates quidam qui opulenta munera reportarunt.

Ipso quoque tempore applicuerunt in Anglia vacui et esurientes, æri regio patulis rictibus inhiantes, qui- Baldwin, emperor of Constanti-

[1] This chapter is in the margin.
[2] *ne feceris alii*] *alii non facias*, C.
[3] Cap. 1. of S. Benedict's rule.

A.D. 1247. dam magnates advenæ; videlicet Baldewinus dictus nople, and others, come to England in search of pecuniary aid. imperator Constantinopolitanus, cum quibusdam de suis fautoribus, a Græcorum finibus violenter expulsus. Qui paucis annis ante elapsis, omnibus sacris reliquiis, quas habere potuit, venditis, et undecunque mutuo accepta pecunia, pauper, profugus, et omnibus bonis spoliatus inde fugit inglorius; licet ipsum dominus Papa fovere incœpisset et contra Vastagium [1] generum Fretherici bella moventem efficacissime pro posse juvisset. Egere quippe cœpit, et juvamen a domino rege
f. 213 *b.* Angliæ petiturus pecuniare, cujus munificentiam prægustaverat; et ut majorem favorem inveniret, ipsum suum asserebat esse consanguineum.

Applicat in Anglia de licentia regis episcopus Sabinensis cardinalis.

[William] cardinal bishop of Sabina, arrives in England on his way to Norway to crown Hacon. Applicuit similiter in Anglia episcopus Sabinensis, Romanæ ecclesiæ cardinalis, iturus in partes boreales legatus, videlicet Norwegiam, Daciam, et Sueciam; et regem Norwagiæ Haconem in regem inuncturus et coronaturus. Qui tamen in Angliam ingressurus primo difficultatem de licentia a rege invenit,—quia semper solent legati quales quales, et omnes nuntii Papales, regna quæ ingrediuntur depauperare, vel aliquo modo perturbare,—donec jurasset in anima sua, quod ob nullum regis vel regni vel ecclesiæ detrimentum in Angliam veniret, nisi tantummodo tranquillum transitum faceret per ipsam terram de portu Doveræ ad portum Lennæ,[2] ad regna ulteriora statim tempore oportuno et optento vento prospero migraturus. Sed postquam licentiam benigne dicto modo optinuisset, intrepidus intravit, et domino rege salutato, et muneribus gratuitis acceptis ab eodem, ad Lennam iter matu-

[1] John III. (Ducas Vatatzes), emperor of Nicæa.

[2] King's Lynn.

ravit, et ibidem per tres fere menses commorans, non potuit Romanis innatam cupiditatem cohibere, quin ad episcopos et abbates et priores nuntios furtivos aduberes mitteret, postulando procurationes et munera pretiosa, in domibus manerii episcopi Norwicensis, quod Geiwude [1] dicitur, commorando, ita quod quæstus sui ad quatuor milia marcarum ascendere dicebatur; veruntamen ut sub specie sanctitatis omnia palliaret, crebro sermonem faciebat populo. Et cum navem ascensurus fuisset, quam opulentissime communiverat multo frumento et doliis quam plurimis vino plenis præelecto et aliis victualibus, jussit cuidam fratri de ordine Prædicatorum in ipsa Missam celebrare, quod et factum est, non sine multorum qui hoc non præviderant admiratione. Habebat namque in ipsa navi, sicut de archa Noe legitur, diverticula et tristegas cameras et conclavia, quæ specialiter propter ipsum artificialiter fuerunt composita. Et sic vento flante prospero, dataque Angliæ et suis Anglis prodigis benedictione, pelago septentrionali sese dives factus commisit. A.D. 1247. His gains in England.

Applicuerunt cum ipso legato tres fratres uterini domini regis in Angliam.

Applicuerunt etiam tunc temporis cum eodem legato in Anglia domini regis tres fratres uterini, ex mandato ejus, ut uberrime de deliciis et divitiis Angliæ ditarentur; videlicet Guido de Lezinnum, miles primogenitus, Willelmus de Valentia, juvenis, nec adhuc balteo cinctus militari, et Athelmarus clericus. Et præter hos, soror eorum sororque regis, Aelesia; hæc autem fuit propago ex gremio Ysabellæ, quondam reginæ Angliæ comitissæque de Marchia, suscepta ex comite de Marchia Hugonis Bruni. Tædebat [2] enim eosdem et The king's uterine brothers and sister land in England.

[1] Gaywood, near King's Lynn, Norfolk.

[2] *Tædebat . . . demonstrare*] In the margin.

A.D. 1247. pudebat in Pictavia commorari, quam Franci jam miserabiliter cœperunt conculcare, et incolas, qui solebant sub protectione domini regis Angliæ liberrimi omni bono abundare, probrose despicere, et proditores nequissimos cum sannis et cachinnis appellare et digito demonstrare. Quibus, inquam, fratribus et sorori adventantibus dominus rex cum omni gaudio occurrens, ruit in fraternos amplexus et oscula, promittens munera pretiosa cum amplis possessionibus; et promissionem suam uberius quam promisit fideliter adimplevit, sicut sequens sermo plenius declarabit.

Maritatæ sunt quædam mulierculæ quibusdam nobilibus Angliæ.

The king at Woodstock from April 28 to May 2. Two English nobles married to Provençals.

In initio vero mensis Maii, domino rege propter hoc apud Wudestoc a festo sancti Vitalis usque in crastinum Apostolorum Philippi et Jacobi commorante, maritatæ sunt duæ puellæ Provinciales,[1] per providentiam Petri de Sabaudia, Ædmundo comiti Lincolniensi et Ricardo de Burgo, adolescentulis nobilibus valde, quos dominus rex per aliquot annos in domo sua educaverat. De quo maritagio, quia ignotæ [et [2] ignobiles] nobilibus, ut dicebatur, invitis copulabantur, murmur et indignatio non minima per regnum personuit ventilata.

Maritatur Johanna filia Garini de Muntchensi Willelmo de Valentia fratri domini regis uterino.

13 August. Marriage of one of the king's uterine brothers and his sister.

Eodemque anno idus Augusti, maritata est Johanna filia Guarini de Muntchensil Willelmo de Valentia, fratri domini regis uterino, hoc volente et diligenter procurante domini regis consilio. Mortuo enim filio

[1] Alice, daughter of the marquis of Saluces, married Edmund earl of Lincoln (Dugdale, Baronage, i. 102).

[2] *et ignobiles*] From C. The words are erased in B.

dicti Guarini primogenito et hærede, filiam illam Johannam, quæ sola remansit, opulentissima hæreditas expectabat; et sic in magna parte devoluta est Anglicana nobilitas ad advenas et ignotos. Maritata[1] insuper Aelesia, soror domini regis uterina, Johanni comiti Warenniæ adolescenti. A.D. 1247.

Odo archiepiscopus Rothomagensis obiit.

Anno quoque sub eodem, Odo archiepiscopus Rothomagensis, quondam abbas Sancti Dionisii, divino, ut creditur, percussus judicio, subito obiit; cum jam vix per annum [sophistice][2] sedi archiepiscopali præsidens nomen tantum et officium sibi [temere][2] usurpasset, et Petro suo antecessori fructus archiepiscopatus distribuisset. Ipse enim, Anglicus natione, abbas extiterat Sancti Dionisii; quem ambitio et superbia adeo ad archiepiscopatus prædicti dignitatem infeliciter attraxerant, ut domum suam irremediabiliter ære alieno obligatam dereliquit, et dignitatem prætaxatam simoniace in sui perniciem consequebatur. Death of Odo, archbishop of Rouen.

Willelmus Longa-spata et multi alii nobiles cruce signati sunt.

Eodem quoque anno, episcopus Wigorniæ et Willelmus Longa-spata et Galfridus[3] de Lucy, in episcopatu Wigorniensi, et multi alii nobiles de regno Angliæ, exemplo regis Francorum et nobilium de regno Francorum animati, cruce signabantur circa tempora Rogationum. Willelmus autem Longa-spata, ut de cruce signatis emolumentum, *metens non ubi seminavit*, pruS. Luc. xix. 22.
denter ad instar comitis Ricardi colligeret, Romanam The bishop of Worcester, William Longespée, and others, take the Cross.

[1] *Maritata . . . adolescenti*] In the margin; Maritatur, C.

[2] *sophistice, temere*] These two words have been effaced in B., and written over the erasure in a modern hand.

[3] *et Galfridus*] Written over an erasure.

A.D. 1247. Interview of William Longespée with the Pope.

curiam adiit, et super negotio suo alloquens dominum Papam ait; "Domine, videtis quod cruce signor, et in "procinctu itineris paratus sum cum domino rege "Francorum militare Deo peregrinando. Magnum "nomen habeo et notum, Willelmus scilicet Longa- "spata, sed subest res parva. Dominus enim rex "Angliæ, meus cognatus et dominus naturalis, nomen "mihi comitis cum substantia abstulit; hoc tamen "judicialiter et non in ira sua fecit vel impetu "voluntatis, quapropter ipsum non criminor. Necesse "habeo ad sinum misericordiæ vestræ paternum refu- "gere, auxilium a vobis in hac necessitate petiturus. "Videmus namque nobilem virum comitem Ricardum, "qui licet cruce non signetur, per optentum gratiæ "vestræ in hac parte nimis fructiferæ, a cruce signato f. 214. "populo non minimam pecuniam vindemiare in regno "Angliæ; et ego ex eo spem consequenter accipiens, "cruce signatus et indigens, eandem mihi postulo "concedendam." Considerans igitur dominus Papa loquentis facundiam, rationis efficaciam, corporis elegantiam, se ipsi favorabilem exhibuit, concedens ei in parte quæ postulavit, latam videlicet ex aliena cute corrigiam.

Commissa est custodia Wasconiæ Willelmo de Bueles.

William de Bueles made seneschal of Gascony.

Commissa est custodia Wasconiæ eodem anno Willelmo de Bueles, militi, qui quandoque marescallus fuit in hospitio domini regis. Ipse igitur juxta patriæ suæ consuetudinem, qui Neuster erat, magniloquus, factus est sterilis et pusillus. Unde sub custodia sua cœpit ipsa enormiter periclitari et werris plurimum infestari, quorum efficacissimus fuit impugnator domini regis Angliæ, qui multa bona ei contulit, Guasto filius comitissæ[1] Biardæ, ingratissimus hominum omnium, quos regia ditaverat prodigalitas.

[1] See above, p. 224, note [2].

Transfertur beatus Ædmundus confessor. A.D. 1247.

Ejusdem anni sub profluvio gloriose translatus est beatus Ædmundus Cantuariensis archiepiscopus et confessor apud Pontiniacum, in ecclesia conventuali monachorum Cisterciensis ordinis, in Christianissimi domini regis Franciæ Ludovici et innumerabilium nobilium tam prælatorum quam aliorum præsentia. Et cum inter omnes sexus sui eminentissima illuc affuisset Deo et illi sancto devota domina Blanchia, mater domini regis Franciæ, fecit vigiliam cum jejunio et oratione et lumine non minimo, et orando sæpius replicavit, dicens, "Domine sanctissime confessor, qui " mihi supplicanti hoc benedixisti et filiis meis, quando " vivus exulasti, et per me vestri gratia transitum " fecisti in Francia, confirma quod initialiter operatus " es in nobis, et confirma regnum Francorum in soli- " ditate pacifica et triumphali." Die vero crastina, videlicet septimo idus Junii, quo etiam die translatum fuit corpus beatissimi episcopi et confessoris Wlstani Wigorniensis, quod factum arbitror divino nutu, translatum est gloriosi corpus Æ[dmundi] Pontiniaci, annis[1] sane revolutis. Sciendumque est, immo toti mundo prædicandum, quod totum corpus ejus integrum inventum est et incorruptum et odoriferum, et quod mirabilius est in mortuo, cum omnibus membris flexibile, ut solet esse in dormiente; capilli ejus et vestimentum inviolatum colore et substantia. Et ex tunc provisum est, hoc primitus rege Francorum procurante, quod concessa fuit licentia Anglis liberius quam aliis alterius nationis, corpus ipsum adire et videndo et orando venerari, oblationibus quoque luminariis et quibusdam iconiis artificialiter effigiatis tumbam ipsius magnifice honorari. Sed quæ circa hoc facta fuerant, in libro Additamentorum describuntur, scilicet[2] ad tale signum ⊙-H-H-⊙

Translation of S. Edmund of Canterbury at Pontigny.

Nota eventum nutu Dei.

7 June.

Appearance of his body.

[1] *annis sane revolutis*] In the margin.

[2] *scilicet, &c.*] om. C. MS. Cotton. Nero D. 1, f. 91.

A.D. 1247. *Nota miraculum de morbo comitis Ricardi memorandum.*

Regrets of Richard of Cornwall at not being present.

Hoc cum comiti Ricardo fama veridicorum et fidedignorum innotuit referente, suspirans ait; "Heu! quod "non fuit desuper nobis concessum, videlicet regi "fratri meo et mihi, tam jocundæ tamque solempni "translationi interfuisse. Sanctus enim noster fuit "origine, educatione, et in promotione; etsi per infor-"tunium, peccatis nostris exigentibus, ab Anglia sit "sublatus. Veruntamen, quod non feci illic præsens, "faciam ei absens; impendam ei debitum honorem et "reverentiam." Ex tunc igitur cœpit eum præcordialius diligere et propensius honorare. Et cum quadam gravi et secreta infirmitate usque ad periculum mortis gravaretur, ipsius auxilio fideliter invocato, feliciter liberatus est. Unde gratus Deo et sancto Æ[dmundo,] quartam partem, videlicet [1] anteriorem [2] gablam, feretri ejus, sibi ex opere pretiosissimo assumpsit faciendam.[3]

He is cured of a secret illness by S. Edmund's aid.

De tonsura monetæ Anglicanæ intolerabili.

The English coinage very much debased, especially by the Flemings.

Eodem tempore, moneta esterlingorum propter sui materiam desiderabilem detestabili circumcisione cœpit deteriorari et corrumpi, per illos falsarios monetarum quos tonsores appellamus; adeo ut vix interiori circulo nummi parcendo limbum literatum totaliter asportarent. Hujus autem fraudis auctores, videlicet mercatores Angliæ contermini, præcipue Flandrenses, plus in partibus transmarinis inveniebantur manifeste convicti quam in partibus cismarinis; unde rex Francorum tales in partibus suis plus punivit quam in nostris partibus rex Anglorum. Cum igitur cœpisset

[1] *videlicet . . . . gablam*] In the margin, and so also in C.

[2] *anteriorem*] interiorem, C.

[3] *faciendam*] faciendum, B.

supra[1] modum et intolerabiliter moneta adulterari et vitiari, cœpit domini regis consilium de remedio tractatum habere diligentem, ut videlicet moneta in forma vel materia salubriter alteraretur vel mutaretur. Et visum est multis discretis, quod utilius foret materiam mutare quam formam alterare, cum ratione materiæ et non formæ talem suscepisset moneta deturpationem et dispendium. De quo, Francorum numisma et multorum aliorum principum perhibet testimonium et exemplum. A.D. 1247.

De torneamento sumpto inter comitem Gloverniæ et filium comitis de Marchia Guidonem.[2]

Tempore quoque sub eodem, sumptum est tornea- Tournament forbidden by the king.
mentum, sed nimis cruentum, inter comitem Gloverniæ Ricardum et Guidonem de Lezinnum, filium comitis de Marchia, inter Dunestapliam et Loitoinam[3] feriendum. Sed dominus rex, qui plus Guidoni fratri suo et aliis suis Pictavensibus favit quam suis Anglis naturalibus, cœpit vehementer formidare ne, si torneamentum inchoaretur, frater suus cum omnibus suis in frusta detruncarentur, prohibuit præcise sub pœna exhæredationis illud torneamentum. Quod et ipsi Angli patienter toleraverunt, quia ipsum Guidonem multi sincero corde dilexerunt. Ipse enim præmunivit dominum regem Angliæ apud Xantonas, ut statim prudenter ac subito fugeret, quando pater ejus, comes scilicet de Marchia, ipsum regem vendiderat domino regi Francorum; et sic tumultus ille, nimis periculose præparatus, sedatus est, Domino sic volente.

---

[1] *supra*] ultra, C.

[2] *filium comitis de Marchia* is repeated in B. (not C.)

[3] Luton.

A.D. 1247. *Quomodo Corosminorum fortitudo et formido in Terra Sancta expiravit.*

The Kharismians disappear.

Anno quoque eodem, detestandorum Chorosminorum post innumeras cædes et incendia et Terræ Sanctæ multiplex exterminium, qui etiam Acon nimis depauperaverant et obsidere[1] procuraverant, acies tota, Deo vindice, adeo enervata est et debilitata, quod in se ipsa defecit. Cœpit enim contra Soldanum Babiloniæ recalcitrare, unde auxilio suo destituta cœpit inedia deficere, et multiplicatis undique inimicis ubique superari et devinci. Et factum est, ut de sub cælo nomen eorum penitus deleretur, adeo quod nec eorum vestigia apparuerunt, nisi eatenus quod fœtor vestigiorum eorum Terram Sanctam indelebiliter macularunt.

f. 214 *b*.

Fugit Conradus ab Alemannia.

Impertinens usque huc ☉. ☽

Flight of Conrad into Italy.

Diebus quoque sub eisdem Conradus filius Fretherici, nefandus nefandi, fugit ab Alemannia in Ytaliam ad patrem suum, non potens sustinere impetus sibi adversantium et ecclesiæ vires diatim multiplicatas. Legatus[2] enim auxilio fretus ac fultus archiepiscopi Coloniensis,[3] ab ecclesia Alemanniæ extorta infinita pecunia, circiter decem milia armatorum stipendiariorum secum trahens, fautores dicti F[retherici] expugnare viriliter non cessabat, cædibus intendens et incendio. Legatus itaque nunc in hos nunc in illos fulminando sententias, thesauros undecunque poterat emungere ab episcopis, abbatibus, prioribus, et aliis ecclesiarum prælatis, ita quod oporteret campanas suas redimere, accumulavit. ut illa numerosa expeditio archiepiscopalis sustentaretur. Quod cum audisset F[rethericus], usque ad spiritus amaritudinem perturbatus, ultionis diligentis-

[1] *obsidere*] obsedere, B.

[2] Ottaviano Ubaldini, v. pp. 624, 653.

[3] Conrad of Hochenstadt.

sime quærebat argumenta. Timebaturque a multis discretis viris, qui futura pericula libra trutinabant rationis, ne idem F[rethericus] nimia absorptus ira et indignatione vel apostataret, vel in subsidium sui a Ruscia Tartaros convocaret, vel Soldanum Babiloniæ, cui amicissimus fuit, in confusionem totius Christianismi, in imperium cum suorum paganorum multitudine subdole intrare permitteret. Erat igitur videre miserias, scandala scandalis accumulari, malaque malis conglomerari; dum hi Fretherico veluti reipublicæ et imperio, alii Papæ quasi ecclesiæ, adhærentes, lites suscitabant et prælia cruentissima. Unde jam in Alemannia, sicut in Sicilia et Calabria et Ytalia cogebantur episcopi et alii sancti viri, quos ecclesia in gremio maternæ pietatis aluerat, ignominiose nimis mendicare, et in longinquis et alienis regionibus victui necessaria prædicando postulare. Quibus insultans et postulata denegans, respondit populus; "Ite ad Papam " vestrum, ite, qui thesauris raptis abundat infinitis." Verum non cessavit dominus Papa pecuniam aggregare tam in sua curia quam in remotis regionibus, faciens de fratribus Prædicatoribus et Minori[bu]s, etiam invitis, non jam piscatores hominum sed nummorum. Quod quam argumentose complere studuerint, in libro Additamentorum poterit reperiri[1] ad tale signum .

A.D. 1247. Fears entertained of Frederick II.

General distress.

The Pope heaps up money.

Qualiter comes Ricardus collegit inæstimabilem pecuniam a cruce signatis.

Tunc etiam temporis, comes Ricardus, auctoritate domini [Papæ], cujus indigentiæ clam et caute satisfecerat, a cruce signatis infinitam collegit pecuniam; ita quod ab uno archidiaconatu dicitur sexcentas libras reportasse, harum literarum fretus auctoritate.

Richard of Cornwall gets money from the crusaders.

[1] *reperiri*] inveniri, C., where the next three words are omitted. See MS. Cotton. Nero D. 1, f. 90.

A.D. 1247. Money obtained by William Longespée.

Inveniri poterunt in libro Additamentorum ad[1] tale signum ⟵⊖⟶,[2] et postea ad hoc ⁎.[3] Consimilique cautela Willelmus Longa-spata edoctus mille marcas et amplius de cruce signatis sub prætextu peregrinationis suæ, quæ æquanimius tolerabatur, ut præscriptum est, reportavit. Similiter[4] quidam nobilis.

De extorsione pecuniæ per B[onefacium] Cantuariæ archiepiscopum, et de pœna contradicentium.

The bishops of the province of Canterbury suspended by archbishop Boniface for not submitting to his extortions.

Tempore quoque sub eodem, B[onefacius] Cantuariensis archiepiscopus, episcopos Cantuariensis provinciæ[5] auctoritate apostolica suspendit, eo quod consentire noluerunt[5] novæ et inauditæ contributioni, quam a gratia domini Papæ impetraverat, videlicet proventuum[6] ecclesiarum vacantium,[7] ut primo anno vacationis[8] fructus ipsi archiepiscopo contribuerentur, ad liberationem debitorum; quibus, ut asserebat, ipsam ecclesiam Cantuariensem prædecessores sui cum gravissima usura irremediabiliter obligaverant. Quod non sine injuria beati Ædmundi immediate[9] prædecessoris sui et aliorum sanctorum[10] constat esse confictum. Episcopi vero[11] contra Papalem auctoritatem et mandatum[12] non valentes nec volentes recalcitrare, licet inviti, tandem cum summa mentis amaritudine consenserunt, ut absolvi mererentur. Iterum per decanum Belvacensem,[13] hujus negotii executorem, mandatum[14] receperunt;

---

[1] *ad tale signum*, &c.] om. C.

[2] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 90.

[3] Id. f. 93.

[4] *similiter quidam nobilis*] In the margin. Not in C.

[5] *provinciæ, noluerunt*] Written over an erasure.

[6] *proventuum*] fructus, Chet.

[7] Chet. ins. *per triennium.*

[8] *vacationis . . . contribuerentur*] om. Chet.

[9] *immediate . . sui*] om. Chet.

[10] Chet. ins. "archiepiscoporum, "qui nunquam dilapidatores vel "prodigi fuerunt."

[11] Chet. ins. "nullius fulti muni-"mine."

[12] *et mandatum*] om. Chet.

[13] Possibly Adam de Annolio. Gallia Christiana, ix. col. 771.

[14] Chet. ins. *Apostolicum.*

quod a Papa excommunicantur, et quod denuntiarentur excommunicati per provinciam Cantuariensem omnes obloquentes omnesque detrahentes, fraudemve facientes in negotio prænotato, ex gratia domini Papæ [1] feliciter concesso,[2] exceptis domino rege, uxore et liberis suis, et nobili viro R[icardo] comite Cornubiæ. A.D. 1247. *Nota in exceptione adulationem; unde suspicio de consensu.*

Quomodo Frethericus quasdam civitates Ytaliæ motis guerris infestavit, e quibus Parma obsidetur.

Cum vero sol ad æquinoctium vergeret autumpnale, Frethericus cisalpinans, versus Lugdunum, ubi Papa morabatur, cum innumerabili exercitu properabat; unde vehementer timebatur, ne in Papalem personam et cardinales et alias personas ecclesiasticas hostiliter irrueret; cum prudenter procurante domino Papa, qui Parmenses animaverat, et non minimam pecuniam et [3] efficax juvamen eis promiserat, ipsa civitas tota Parmensis, quæ antea firmiter cum F[retherico] steterat, præparavit se constanter ad resistendum eidem, Mediolanensibus et aliis, qui eundem F[rethericum] oderant, subito confœderata. Quo audito, idem F[rethericus], præ furore vix se capiens, totus accenditur ira vehementi, eo quod a proposito per rebelles revocabatur. Reversus est igitur cum omni exercitu suo, ut ipsos Parmenses, obsidione vallatos et violenter occupatos, gravissima tanquam proditores puniret [4] ultione. Papa igitur a timore vehementissimo, quo perurgebatur, aliquantulum respiravit. Obsessa igitur civitate terribiliter, cœpit ædificare extra Parmam quasi quandam civitatem grandem et populosam, ut et ipsi Parmæ parificari videretur, et vocavit illam [5] Victoriam. Jura- Siege of Parma by Frederick II. He builds Victoria.

[1] Chet. ins. *dicto archiepiscopo.*

[2] Chet. ins. *vel aliquam diminutionem.*

[3] *et efficax*] in eorum, Chet.

[4] *puniret*] plecteret, Chet.

[5] *illam*] castrorum ipsorum constructionem, Chet.

A.D. 1247. vitque se non inde recessurum, donec obsessos violenter ac viriliter occuparet. Et infra breve tempus eis beneficium fluminis abstulit, nec obsessis poterant Mediolanenses vel aliqui alii, in quibus habebant fiduciam, patrocinari. Unde infra tres menses desiderabant dextras dare Fretherico, rogantes ea quæ pacis erant. Sed civium suspectorum humiliationem F[rethericus] recusavit. Cœperunt igitur [cives][1] nimis coarctari, et dicere inter se; "Merito hæc patimur, dominum nostrum in nobis confidentem proditiose[2] impugnantes. f. 215. "Punimur etiam nec immerito, imminetque civitas The Parmesans think their danger a consequence of their treatment of Roger le Noir, bishop of London. "nostra discrimini, in qua quondam sanctus ille episcopus[3] Londoniensis, quem Dominus, ut jam dicitur, "honorat[4] miraculis, nomine[5] Rogerus, dum versus "curiam Romanam peregrinaret, viatico suo ac aliis "caris sibi rebus ac necessariis truculenter et sine "aliqua restitutione spoliatus est';[6] unde in recessu "suo in[7] crastino huic civitati cum suis incolis[8] "maledixit."

Pium factum regis Francorum.

Restitution made by Louis IX. to all who had been wronged by the royal taxgatherers. Ipso quoque autumpnali tempore piissimus rex Francorum L[udovicus], missis fratribus Prædicatoribus et Minoribus per totum regnum suum, ut diligenter inquirerent, [fecit] etiam per ballivos perscrutari præconiaque voce acclamari, quod si aliquis institor vel injuriam passus aliquam quicunque alius, in aliqua accommodatione coacta vel extorsione pecuniæ vel victualium, ut solet per regios exactores, proferret

---

[1] *cives*] From Chet.

[2] Chet. ins. *nimis*.

[3] Chet. has in the margin, "Nota "de miseria Parmensium ex im- "precatione et maledictione Rogeri "episcopi Londoniensis qui ibidem "pecunia sua spoliabatur."

[4] Chet. ins. *manifestis*.

[5] *nomine*] om. Chet.

[6] *est*] recessit, Chet. See the Dunstable Annals, Annal. Monast. iii. 134.

[7] *in crastino*] om. Chet.

[8] *incolis*] civibus, Chet.

scriptum vel taliam vel testimonium, vel juraret vel quomodolibet aliter legitime probaret, quia paratus erat omnia restituere. Quod et ita factum est. A.D. 1247.

De firma fide domini regis in infirmitate filii sui Ædwardi.

Vigilia autem Sancti Mathæi, cum infirmaretur Ædwardus domini regis primogenitus et hæres, scripsit dominus rex omnibus, manentibus in circuitu Londoniarum ubi idem Æ[dwardus] infirmabatur, religiosis, ut devote orarent pro pueri incolumitate. Unde inter cæteros abbati et conventui Sancti Albani scripsit specialiter, ut pro ipso orantes missam solempniter omnes monachi cantarent, cujus prima collecta foret de Sancto Albano, secunda autem pro infirmo, scilicet "Omnipotens sempi- " terne Deus, salus æterna credentium," etc. Et per Dei gratiam puero sanitas est restituta. Hæc iccirco dixerim, propter murmur populi dicentis, "Ecce laici " orant Deum et exaudiuntur, et quare non orat " Papa et facit pro causa sua, immo nostra et univer- " salis ecclesiæ, orare? [immo[1] rapinis inhiat pecuniæ " indefessus." Dictumque est et affirmatum, quod non sine lacrimis scribi debet vel quomodolibet recitari, plus confidit in pecuniæ thesauris, quam fidelium precibus vel elemosinis]. Illness of Edward, Sept. 20. The king asks the prayers of St. Alban's. His recovery.

Magnates Alemanniæ elegerunt Willelmum comitem Hoilandiæ in regem suum, et ei homagium ligium ultro fecerunt.

In crastino vero Sancti Michaelis, magnates Alemanniæ, ad quos jus electionis spectat, pro majori parte elegerunt sibi in regem Alemanniæ Willelmum comitem Hoilandiæ adolescentem, habentem in ætate William, count of Holland, elected king of Germany, Sept. 30.

[1] *immo . . . elemosinis*] From C. It has been erased in B., and written over the erasure in a hand of Parker's time.

A.D. 1247. circiter viginti annos; juvenem elegantem et probum atque generosum, cui et fecerunt homagium. Dux[1] tamen Saxoniæ et quidam alii magnates huic electioni non consenserunt; unde majus scisma surrepsit in populo dicente, "Ecce[2] militia contra sacerdotium "præ superbia; ecce sacerdotium eadem causa contra "militiam."

De sanguine Christi allato Londonias.

The nobles summoned to the translation of S. Edward, Oct. 13.

Circa idem tempus, scripsit dominus rex omnibus regni sui magnatibus, ut in festo sancti Ædwardi, videlicet translatione, quæ celebratur in quindena Sancti Michaelis, jubens ut omnes ibidem convenirent, ut jocundissimos cujusdam sancti beneficii cælitus Anglis nuper collati [rumores] exaudissent; et præterea ut tam gloriosi regis et martiris[3] translationem venerarentur; tertio, ut Willelmi de Valentia fratris sui uterini, quem ipse rex ea die baltheo cincturus erat militari cum quibusdam nobilibus juvenibus, interessent tirocinium; ut sic festum multiplex præsentia ipsorum magnatum, tam prælatorum quam aliorum, jocundius ad regis et regni honorem, serenaretur.

Prosecutio.

A portion of the Lord's blood sent to the king from the Holy Land. 1 Tim. i. 15.

Die igitur [præfixo] convenientes magnates Londoniis apud Westmonasterium, certificati de die sancti Ædwardi et dicti Willelmi tirocinio, sciscitabantur quinam essent illi jocundi rumores, quos ibidem forent audituri. Qui relati fuerunt *fideles, et omni acceptione digni.* Magistri enim Templi[4] et Hospitalis,[5] cum testimonio quamplurium sigillorum, videlicet patriar-

[1] Albert.

[2] *Ecce . . . militiam*] Written over an erasure.

[3] *martiris*] So C. It has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

[4] William de Sounac.

[5] William de Château-neuf.

chæ[1] Jerosolimitani, archiepiscoporum quoque et epi- A.D. 1247.
scoporum, abbatum et aliorum prælatorum et magnatum de Terra Sancta, miserant quandam portionem sanguinis Dominici, quem pro salute mundi fudit in cruce, in quodam vase cristallino venustissimo, per quendam fratrem Templarium bene notum. Dominus autem rex, utpote princeps Christianissimus, ab Augusto Eraclio[2] victoriosissimo ac piissimo imperatore, crucem sanctam exaltante, et a rege Francorum tunc superstite, crucem eandem, ut præscribitur,[3] Parisius honorante, sumens exemplum, devoto spiritu ac contrito in vigilia sancti Æ[dwardi] in pane et aqua jejunans, et nocte vigilans, cum ingenti lumine et devotis orationibus se ad crastinam sollempnitatem prudenter præparavit.

Prosecutio facti sancti et memorandi.

Præcepit igitur dominus rex, ut omnes presbyteri Londoniarum festive vestiti superpelliciis et capis, cum suis clericis decenter vestitis, cum vexillis, crucibus, et cereis accensis, die crastina, videlicet sancti Æ[dwardi], summo mane ordinate et reverenter convenirent apud Sanctum Paulum. Quo et ipse rex venit, et cum summo honore et reverentia ac timore accipiens illud vasculum cum thesauro memorato, tulit illud ferens in propatulo supra faciem suam, iens pedes, habens humilem habitum, scilicet pauperem capam sine caputio, præcedentibus vestitis prædictis, sine pausatione, usque ad ecclesiam Westmonasterii, quæ distat ab ecclesia Sancti Pauli circiter uno miliari. Nec prætermittendum, quod ambabus manibus illud deferens,[4] cum per

The king carries the vase containing it from S. Paul's to Westminster.

[1] Robert.

[2] See above, vol. i. p. 268.

[3] Above, p. 90.

[4] There is a drawing of this at the foot of the page. "Rex Henri-" cus III." is represented carrying the vase which contains "sanguis " Christi" under a baldacchin borne by four persons: he is met by three figures representing "epi-" scopi Angliæ et alii prælati." Behind them are the words, "Se-" quebatur conventus Westmonas-" terii cum abbatibus et monachis " quos longum esset enumerare " festive vestitis et canentibus et " classico magno pulsato."

A.D. 1247. stratam salebrosam et inæqualem pergeret, semper vel in cælum vel in ipsum vas lumina tenebat defixa. Supportatur autem palla per quatuor hastas. Supportabantque duo coadjutores brachia sua, ne in tanto forte labore deficeret. Conventus autem Westmonasterii, cum omnibus qui convenerant, episcopis, abbatibus, et monachis, qui plus quam centum æstimabantur, canentes et exultantes in spiritu sancto et lacrimis, occurrebant eidem domino regi sic adventanti, usque ad portam curiæ episcopi Dunelmensis. Tunc autem reversi sicut ierant, videlicet processionaliter, ad ecclesiam Westmonasterii, vix in ea præ copiosa turbæ multitudine continebantur. Nec adhuc cessabat dominus rex, quin indefessus ferens illud vas, ut prius, circuire[t] ecclesiam, regiam, et thalamos suos. Demum illud quasi donum impretiabile, et quod totam Angliam ditando illustraverat, donavit et optulit Deo et ecclesiæ Sancti Petri Westmonasterii, et caro suo Æ[dwardo] et sacro conventui, qui ibidem Deo et sanctis suis ministrant.

De sermone domini episcopi Norwicensis eadem die.

f. 215 *b.* Sermon by Walter Suffield, bishop of Norwich, on the occasion.

Dominus episcopus Norwicensis, qui et Missam eadem die sollempniter celebravit, populo prædicando asseruit, quod inter sacra quæ inter mortales habentur, sacratissimum quid est sanguis Christi. Est enim pretium mundi, et ejus effusio salus generis humani; et ut condigne illud magnificaret amplius, addidit illud philosophi, "Omne propter quod, dignius quam illud quod." Revera crux sancta sanctissimum quid est. Sed ipsa sacra fuit propter sacratioris sanguinis aspersionem; non sanguis sacer propter crucem. Et hæc eum dixisse credimus, ut in possessione tanti thesauri non minus gaudeat et glorietur Anglia quam Francia in adeptione sanctæ crucis, quam dominus rex Francorum non immerito diligit, et *super aurum et topazion* amplectitur et veneratur. Et addidit, quod pro maxima

Ps. cxviii. 127.

domini regis Angliæ, qui dinoscitur esse inter omnes Christianitatis principes Christianissimus, missus fuit ille thesaurus impretiabilis ex parte domini patriarchæ Jerosolimitani, cujus rei certitudo sufficienter examinatur, reverentia et sanctitate, ut plus in Anglia veneraretur quam Siria, quæ jam pæne derelinquitur desolata; viget enim ibi plus fides et sanctitas, ut novit mundus, quam [in] aliqua alia regio[ne] per totius mundi latitudinem. Cum autem examinaretur, et alii *tardicordes ad credendum* adhuc hæsitarent, ait dominus Theodoricus, prior Hospitalis Jerosolimitani, episcopis et aliis circumsedentibus; "Domini carissimi, "quid adhuc fluctuatis? Exigitne ob hoc beneficium "aliquis nostrum, vel Templarius vel Hospitalarius, "vel etiam frater qui portavit, vel de domino rege "vel alio aliquo, aliquam in auro vel argento re- "tributionem, vel quantulumcunque premium?" Et rex; "Nequaquam." Et frater; "Quare ergo in damp- "nationem animæ suæ tot et tanti viri tali assertioni "perhiberent testimonium, apponentes signa sua, quæ "sunt fidei pignora manifesta?" Et approbata fuerunt verba, licet laici, ab universis, tam episcopis quam aliis auditoribus. Sed nunc ad propositum redeamus. Cum autem satis eleganter dictus episcopus in sermone perorasset, annuntiavit populo exultanti, quod [1] quicunque ad sacratissimum sanguinem [2] illic habitum venerandum convenirent, gratuita ex concessione omnium qui illuc venerant prælatorum, sex annorum et centum et sexdecim dierum veniam de injuncta sibi pœnitentia libere consequerentur. Et cum inter loquendum aliqui de assidentibus obgrunnirent hæsitantes, quæstionem hanc moverent; "Quomodo cum plene et integraliter "tertia die post passionem resurrexerit Dominus, san- "guinem in terra reliquerit?" Quæ quæstio ab episcopo Lincolniensi ad unguem tunc determinabatur,

A.D. 1247

Some doubt. S. Luc. xxiv. 25.

Speech of Thierry, prior of St. John's Jerusalem, [Clerkenwell.]

Nota indulgentiam.

Question answered by Grosseteste.

[1] *quod*] quid, B. (not C.). | [2] *sanguinem*] om. C.

A.D. 1247. prout habetur scriptum in libro Additamentorum; prout hujus paginæ [scriptor] audivit, et verbo ad verbum satis dilucide scripsit, ad[1] tale signum .

De tirocinio Willelmi de Walentia[2] *fratris domini regis uterini.*

William of Valence knighted.

Et dum tanta solempnitas in ecclesia Westmonasterii magnifice continuaretur, dominus rex veste deaurata facta de pretiosissimo baldekino, et coronula aurea, quæ vulgariter garlanda dicitur, redimitus, sedens gloriose in solio regio, jussit advocari fratrem suum uterinum cum suis sodalibus quamplurimis, qui cum eo statim fuerant, arma, prout decuit, fastigiose suscepturi. Ipsumque dominus rex cum aliis commilitonibus baltheo militari gaudenter insignivit.

De assertione domini regis super prædictis.

Matthew Paris was present, and ordered by the king to write an account of the whole affair.

Et dum rex, ut prælibatum est, sederet in sede sua regia, videns illum qui et hæc scripsit, advocavit eum, et præcepit residere in gradu qui erat medius inter sedile suum et aream, dicens ei, "Vidistis hæc omnia, et visa firmiter tuo cordi impressisti;" et ille, "Etiam "domine, quia dignum retineri, vere gloriosa dieta "ideo hic peracta est." Et addidit; "Vere hodie cer-"tificor quod Dominus in arram uberioris beneficii et "virtutum futurarum per sui gratiam unum miracu-"lum gloriosum profecto dignatus est[3] operari. Et hoc "contigit summo mane, et super hoc congratulor. "Supplico igitur et supplicando præcipio, ut te ex-"presse et plenarie scribente hæc omnia scripto nota-"bili indelebiliter libro commendentur, ne horum "memoria aliqua vetustate quomodolibet in posterum

[1] MS. Cott. Nero D. 1, f. 91. The words "ad tale signum" are not in C.

[2] His shield is in the margin.

[3] B. repeats *per sui gratiam.*

" deleatur." Invitavit etiam ipsum, cum quo hæc locutus est, ad prandium, cum sociis scilicet tribus. Et eadem die omnes qui advenerant monachos cum conventu Westmonasterii in refectorio cum aliis nonnullis, ordinate et splendide procurando, refici regiis sumptibus imperavit. A.D. 1247.

Karleolensis episcopus S[ilvester] consecratur.

Eodem tempore, dominus Silvester electus Karleolensis in episcopum consecratur die sanctæ Agathæ.[1] Die vero sancti Ædwardi venit comes Legrecestriæ de partibus transmarinis, qui pro secretissimis domini regis negotiis illuc iverat. Silvester consecrated bishop of Carlisle. Return of Simon de Montfort, Oct. 13.

Mittuntur[2] dominus abbas Westmonasterii et dominus Johannes Mansel in partes transmarinas.

Missi sunt eisdem diebus in partes transmarinas dominus abbas Westmonasterii et dominus Johannes Mansel præpositus Bewerleiæ pro eisdem, vel secretioribus domini regis negotiis; sed ut perpendi potuit, pro matrimonio inter Ædwardum filium ac hæredem suum et filiam ducis Braibantiæ, quod necdum effectum sortiebatur.[3] Messengers sent abroad for the matter of Edward's marriage.

Rediit comes Ricardus de partibus transmarinis.

Die vero[4] Apostolorum Simonis et Judæ rediit comes Ricardus de partibus transmarinis, qui illic[5] etiam Hen- Return of Richard of Cornwall, Oct. 28.

[1] This is an error; he was consecrated on Oct. 13, in S. Agatha's church, Richmond, whence the error. See the Lanercost Chronicle (Stevenson), p. 53. St. Agatha's day (Feb. 5) is an impossible day for the consecration, as it was not a Sunday either in 1247 or 1248, and there is no record of any bishop's consecration on any day but Sunday before the Reformation. Dimock, Preface to the Magna Vita S. Hugonis, p. xxviii.

[2] This chapter is in the margin in C.

[3] See above, p. 623.

[4] *vero*] om. C.

[5] *illic*] illuc, C.

A.D. 1247. ricum filium suum secum adduxerat. Dicebatur namque, quod cum domino rege Francorum familiare nimis colloquium et prolixum tractatum [habuerat]. Rex enim firmiter proposuerat iter suum peregrinale arripere ad proximum Pascha, paratus et tam in spiritualibus quam temporalibus prudenter expeditus, cuilibet juribus suis redditis et juste reposcentibus judicialiter resignatis. Parato igitur domino regi Angliæ et promto facere quicquid facere debuerat, comes jura sua instanter restitui postulabat. Rex autem Franciæ precibus ejus de facili inclinasset, nisi consiliariorum suorum, scilicet nobilium quorundam Francorum, quibus innata est superbia, repagula contradictionis interposuit invidia cum cupiditate. Responsum itaque fuit in faciem nuntiis domini regis Angliæ, præcipue pro Normannia, quod dominus rex Francorum in diutina et pacifica extiterat possessione, videlicet per circiter quadraginta annos; nec fuit postea efficaciter reclamatum pro jure domini regis Angliæ, nec viriliter repostulatum, nec ad curiam Romanam, in qua solent arduæ causæ et difficiles terminari, appellatum. Quapropter videbatur Francis, dominum regem Angliæ jure suo deberi spoliari. Sed cum puritas conscientiæ domini regis Francorum non esset his rationibus contenta, veritas et examen determinandum super hac dubitatione ad episcopos Normanniæ relatum [est]. Qui super hoc districte interrogati, dixerunt, quod credebant veraciter, quod majus jus habuit rex Francorum in Normannia quam rex Angliæ, præsertim cum per pares suos abjudicabatur. Sed hoc videbatur absurdum, et omni justitiæ et rationi dissonum, si dominus rex Angliæ per inimicos suos deberet judicari et condemnari; maxime cum dicat Dominus, "*Filius* dummodo "non patrissat, *non debere portare patris iniquitatem.*" Comes autem memoratus hæc comperiens formam induit peregrinantis, Pontiniacum adiit beatum Ædmundum oraturus et oblationis muneribus honoraturus,

His interview with Louis IX.

Louis IX. desires to restore to every one his rights;

but Normandy is refused to Henry III.

f. 216.

Ezech. xviii. 20.

Richard of Cornwall goes to Pontigny.

gratias quoque eidem de corporis sui melioratione gratanter redditurus. Cum autem illuc pervenisset, præter alia quæ fecit tunc, et quæ se facturum vovit et repromisit, optulit unum monile nobilissimum, humanæ palmæ excedens latitudinem, gemmis pretiosissimis adornatum, cui par vel consimile in thesauris regiis non inveniretur. A.D. 1247. His offerings at the shrine.

Arctabatur Wallia miserabiliter eisdem diebus.

Arctabatur Wallia eisdem diebus, cessante eorum cultura, commercio, et pecudum custodia pastorali, et cœperunt consumi inedia, Anglorum et inviti legibus incurvati. Emarcuit antiqua eorum superba nobilitas, et etiam virorum ecclesiasticorum *cithara conversa est in luctum* et lamenta. Obiit ergo quasi præ dolore contabescens, episcopus Menevensis, id est, Sancti David. Episcopus vero de Landaf W[illelmus] cæcitate percutitur. Episcopus de Sancto Asaf, et episcopus de Bangor, destructis episcopatibus suis cæde ac incendio, mendicare, ut de alieno viverent, cogebantur. Sufferings of Wales, especially of the bishops. Job xxx. 31.

Magister Thomas eligitur in episcopum Menevensem.

Vacante igitur sede Menevensi, post innumeras Walliæ tribulationes per guerram et principum eorum mortem, electus est in eundem episcopatum magister Thomas cognomento Walensis, eo quod in Wallia fuerat oriundus, Lincolniensis ecclesiæ archidiaconus. Cui electioni, licet episcopatus pauperrimus extitisset, consensit, tum propter episcopum Lincolniensem qui canonicos suos superaverat, tum propter hoc quod in natali patria ad curam vocabatur, et ad dulcedinem originis sui quilibet naturaliter attrahitur, tum ut miseros compatriotas suos sua præsentia, consilio, et auxilio consolaretur. Cui etiam electioni dominus rex gratanter consensit, et electum acceptavit; non multum constituens super hoc difficultatis, cum exilis fuerit episcopatus. Thomas Wallensis, archdeacon of Lincoln, elected bishop of St. David's. The king gives his consent.

A.D. 1247. *Arctabatur civitas Parmensis miserabiliter.*

Suffering of the Parmesans during the siege by Frederick II.

Arctabatur interea civitas Parmensis miserabiliter nimis fame et inedia multiformi, in girum obsessa; non enim hac exire licuit, ubi obsidentes jam magnam civitatem pro castris ædificaverant, quam etiam Frethericus Victoriam appellavit; nec per fluvium, quem idem F[rethericus] arctissime fecit custodiri; nec a Papa, qui eos animaverat, poterat auxilium vel consilium provenire, viæ enim et semitæ vigilanter observabantur. Parato igitur dicto Fretherico ibidem hiemare et moram, donec ab hostibus triumpharet, continuare, spes emarcuit obsessorum. Una igitur dierum cogente inedia, cupientes in exercitum hostilem repentinam[1] irruptionem, ne desides reputarentur, exierunt quidam ex eis subito, circiter centum quadraginta armatorum, de præstantioribus civium; et facto impetu imprudenti, ab exercitu præmunito in ore gladii[2] viriliter sunt excepti. Volentibus igitur in suam redire civitatem præclusa est eis via per hostes, et capti sunt eorum nonnulli, cæteris trucidatis. Ex tunc igitur in curia Fretherici, sic volente Thadæo, judice et consulente, decretum est et acclamatum ut nullus hostium captorum caperetur incarcerandus et redimendus, sed statim decapitaretur; excandente furiosius Fretherico, eo quod novus in Alemannia rex nuper crearetur. Cives igitur confusi videntes se undique desolatos, et Papali succursu sibi promisso[3] penitus destitutos, missis legationibus rogabant quæ pacis erant, misericordiam non judicium postulantes; sed immisericors F[rethericus] iracundia succensus et in arrogantiam elevatus viscera misericordiæ clausit[4] exorantibus, nec miseris aurem benignitatis alicujus, quod Deo displicuit, dignabatur commodare; sed ipsis sub occulto et

Irruptio non secundum militarem cautelam.

They entreat for mercy, but Frederick refuses.

Crudelitas tirannica.

[1] *repentinam*] repn̄tinē, B.
[2] *gladii*] gladio, B. It is corrected in C.
[3] *promisso*] promissos, B.
[4] *clausit*] clausis, B.

aculeato consilio remandavit ironice, ut parce ac pru- A.D. 1247.
denter sua uterentur annona, quia nunquam plus vita comite Fretherici comesturi; et hæc austeritas a Thadæo creditur emanasse.

De torneamento suspecto prohibito.

Eodem quoque anno, circa festum sancti Martini, comes Gloverniæ R[icardus], confidens de concessione a domino rege optenta et voce præconia ex parte ejus proclamata, die qua Willelmum fratrem suum baltheo cinxit militari, de plenitudine benivolæ licentiæ generaliter concessæ torneandi, cœpit unum torneamentum contra dictum Willelmum apud Norhamtoniam feriendum; ut ibidem memoratus W[illelmus] cum suis contironibus militiæ peritiam et addisceret et experiretur, in hebdomada proxima ante Adventum. Pictavenses namque ex familiaritate domini regis et protectione cornua sibi assumentes, cœperunt se Anglis parificare, et aliquos contempnere. Sed quia timebatur ne eorundem et aliorum transmarinorum superba jactantia lites et prælia suscitaret, et post fragmina hastarum gladii cruenti fulminarent, dominus rex de prudentum consilio ipsum torneamentum adeo præcise prohibuit, ut ne transgressorum hæredes de paterna gauderent hæreditate; unde cum ad locum torneandi defraudati pervenissent, confusi amissis expensis non minimis recesserunt, levitatem verborum regis detestantes. Nec obfuit ipsa prohibitio, quia usque ad odium advenarum elatio cum obprobriis Anglorum constantiam provocavit.

A tournament proclaimed by Richard de Clare on Nov. 11 forbidden by the king.

Circa[1] idem tempus Frethericus dedit filiam suam nuptui Thomæ de Sabaudia,[2] fratri scilicet archiepiscopi Cantuariensis; et eidem contulit Vercellam et

The marriage of Thomas of Savoy.

[1] This paragraph is in the margin.

[2] This is an error; Thomas of Savoy married for his second wife Beatrice Fiesco, niece of the Pope.

A.D. 1247. Torinum cum partibus adjacentibus, et præparata repagula Papæ et suis, per illas partes transitum facientibus.

Qualiter dominus rex suos fratres adeo ditaverit ut seipsum de[pauperaret].[1]

The king enriches his uterine brothers.

Recedente autem Guidone de Lizinnun fratre domini regis ab Anglia, ipse dominus rex adeo clitellas suas esterlingorum novorum pondere replevit, ut idem G[uido] numerum equorum necessario ampliaret. Alteri autem fratri suo Willelmo de Valentia contulit castrum Hertfordiæ cum honore ipsum castrum contingente cum thesauro non modico, ita ut ipse idem rex egere videretur, et sua etiam victualia vel rapere vel mendicare; unde qui dominum regem non umbratiliter sed veraciter diligebant, nec mediocriter formidabant, ne pauperibus maledictiones in caput ejus congerentibus elemosinæ ejus frustrarentur; et *oratio ejus* ecclesiastica eidem *fieret*, quod absit, *in peccatum*. Tertio autem fratrum suorum, scilicet A[thelmaro], in tam numerosis, tam copiosis, tam uberibus redditibus providit, quos si[n]gillatim ab unoquoque episcopo et abbate per imperiosas preces extorsit, quod jam Romanam protervitatem videretur excedere, et idem Athelmarus divitias episcopales exuperare.

Castrum de Hertforde cum honore confertur Willelmo de Valentia. f. 216 *b.*

Ps. cviii. 6.

De coronatione Haconis regis Norwagiæ.

Coronation of Hacon VI., king of Norway, by William, bishop of

Anno quoque sub eodem, quarto kalendas Augusti, qui est dies sanctissimi regis et martyris Olavi, celeberrimi sancti apud Norwagensium regiones et insulas, coronatus est rex Haco,[2] et in regem inunctus sollempniter apud Bergas, ab episcopo Sabinensi, legato tunc

---

[1] *depauperaret*] From C.

[2] His shield and crown are drawn in the margin; above is "Scutum regis Norwagiæ nuper "coronati, qui dicitur rex Insularum."

in partibus illis existente. Pro cujus honoris et beneficii exhibitione Papæ[1] dominus rex quindecim milia marcarum esterlingorum numeravit. Legatus vero, exceptis donativis impretiabilibus, quingentas extorsit marcas ab ecclesia regni illius. Veruntamen idem rex cruce signatus a domino Papa impetravit recipere tertiam partem proventuum a viris ecclesiasticis regni sui ad suæ viatica peregrinationis; quod cum dominus rex Franciæ fama referente cognovisset, amicabilibus verbis scripsit eidem regi Haconi, quatinus caritatis optentu et ecclesiæ sanctæ promotione ac honore sanctæ crucis qua signabatur, cum ipso in Terram Sanctam venire non differret; committeretur namque eidem regi H[aconi], quia in mari potens est et peritus, totius navigii sui dominium, regimen, et potestas; exercitus quoque Francorum ejusdem nutui pro magna parte ex tunc inclinaretur. Hoc autem mandatum, cujus epistolam ipse qui hæc scripsit detulit, postquam ad notitiam ejusdem domini[2] regis Norwagiæ pervenisset, inspecto tenore respondit ei qui epistolam porrexit, nam confidebat in eo anima ejus; "Grates refero co- "piosas piissimo domino regi Francorum, qui meum "desiderat in peregrinatione sodalitium, sed novi in "parte [naturam] Francorum, et sicut dicit poeta,

A.D. 1247. Sabina, at Bergen, July 29.

He takes the Cross, and is requested by Louis IX. to join him in his crusade.

This message taken by Matthew Paris.

His speech in answer.

Omnisque potestas
"Impatiens consortis erit,

Lucan. i. 93.

"ita dico ego,

Omnisque superbus
"Impatiens consortis erit.

"Gens mea impetuosa est et indiscreta, impatiensque "omnium injuriarum, sed et modestiæ; si ergo inter "tales et[3] superbos contentio oriretur, uterque nos-

[1] *Papæ dominus*] Written over an erasure.

[2] *domini regis Norwagiæ*] In the margin.

[3] *et superbos*] Written over an erasure; *contentio* is in the margin.

A.D. 1247. " trum irrestaurabile dampnum [haberet];[1] iccirco
" quilibet nostrum per se eat, et quod Dominus dispo-
" suerit, faciat. Veruntamen scripsi eidem domino
" regi, ut quoddam mihi privilegium benigne conce-
" deret per literas suas patentes, ut videlicet mihi
" liceret per terminos regni sui peregrinando naviganti,
" si forte ego vel aliquis meorum infirmaretur, vel
" victualibus vel aliis indigerem, in terra sua pacifice
Louis IX. sends him letters patent by Matthew Paris, " applicare, et mihi in necessariis providere." Et qui cum eo loquebatur, videlicet scriptor[2] præsentis libelli, has literas patentes eidem porrexit:

Literæ patentes domini regis Francorum domino regi Norwagiæ.

granting him leave to land in France and buy provisions when on his crusade. " Ludowicus Dei gratia Francorum rex, universis
" amicis et fidelibus suis, ballivis, majoribus, et præ-
" positis, ad quos præsentes literæ pervenerint, salutem.
" Cum carissimus noster illustris H[acon] rex Norwagiæ
" in subsidium Terræ Sanctæ transfretare proponat,
" sicut nobis per suas literas intimavit; vobis man-
" damus, quatinus si eundem regem vel ipsius navigium
" per mare contiguum litoribus terræ nostræ transire
" contingat, vel in terram nostram vel in feuda nostra
" alicubi applicare, ipsum et suos benigne et honorifice
" recipiatis; permittentes eosdem in terra nostra vic-
" tualia emere, et sibi per forum legitimum de sibi ne-
S. Germain-en-Laye. " cessariis providere. Actum apud Sanctum Germanum
" in Laia, anno Domini MCCXLVII."[3] Cum autem hæc legisset dominus rex Norwagiæ, (est enim vir discretus et modestus atque bene literatus,) gavisus est gaudio magno nimis; et grates retulit talium bajulo literarum et donis respexit regalibus et uberrimis.

---

[1] *haberet*] From C., which has *immineret* expuncted, and in the previous line *utrique* for *uterque*.

[2] *scriptor*] notator, C.

[3] *MCCXLVII.*] MCCXLVIII., C.

De periculo comitis Wintoniæ. A.D. 1247.

Roger de Quinci besieged in his castle in Galloway;

Diebus quoque sub eisdem, comes Wintoniæ Rogerus, existens in terra sua de Galeweia, quæ eum[1] ratione uxoris suæ,[2] filiæ Alani de Galeweia, cum[3] in homines illius patriæ nobiliores majori solito et secus quam decet tirannide desæviret, obsessus est in quodam suo castro casu repentino immunitus; et cum morti ignominiose exponeretur, comes malens mori trucidatus, quam fame contabescere, equum ascendit pretiosum armatus ad unguem; et paucis eum sequi ausis, se per medium hostium suorum, quorum erat multitudo infinita, patefactis subito castri januis, ingerens in eosdem, viam sibi ferro aperuit; et ceciderunt hinc inde ab eo, et sic findens et totum exercitum dissipans, vix a mortis evasit discrimine. Nec cessavit equitare, donec ad dominum regem Scotiæ querulus pervenisset, qui punitis rebellibus comitem pacifice in sua stabilivit possessione.

his escape.

Præclusus est aditus Aquisgrani novo electo in regem Alemanniæ.

William of Holland kept out of Aachen.

Tempore sub eodem præclusus est aditus civitatis Aquisgrani, ubi coronandus fuit comes Holandiæ Willelmus, in regem Alemanniæ nuper electus, ne ibidem cum honore receptus, sicut de consuetudine Alemannorum solet, regali diademate insigniretur. Conradus enim filius Fretherici, rex Alemanniæ, jam cassatus, ei repagula contradictionis diligenter procuravit. Veruntamen a domino Octaviano ibidem legato et ab archiepiscopo Coloniensi et aliis magnatibus Alemanniæ significatum est ei adhuc amicabiliter, ut non patrissaret, sequens vestigia excommunicati et cassati, ne simili calamitate involveretur. Quibus ille; "Nunquam " pro vobis proditoribus patri meo deero." Obsessa igi-

[1] Sic, the verb being omitted.
[2] Helen.
[3] *cum*] et, B.

A.D. 1247. tur civitate, cœpit guerra cruentissima inter fautores partis utriusque. Veruntamen fortitudo crevit ecclesiæ, Prædicatorum et Minorum prædicantium ministerio, et thesauro collecto et missò a domino Papa et a partibus Alemanniæ et partium conterminarum; et diatim decrevit Conradi robur et exercitus. Erat namque memoratus electus multis præcellentibus magnatibus Alemanniæ consanguinitate et affinitate conjunctus; ipse et episcopus Leodiensis[1] consobrini, dux Braibantiæ[2] avunculus ejus; et multi alii magnates ei fœdere multiplici et muneribus concatenati.

The party of Conrad grows weaker.

Pestis et hominum mortalitas.

Pestilence. Oblatrante cane et declinante sole per zodiacum, maxime mense Septembri, cœpit hominum pestis et mortalitas, quæ duravit per tres menses; ita ut una die novem vel decem corpora defunctorum in cimiterio unius ecclesiæ, scilicet Sancti Petri in villa Sancti Albani, humarentur.

Mortality in St. Alban's.

De obitu comitis de Ferrariis, et quorundam aliorum nobilium.

Deaths of William, earl of Ferrers, Nov. 25, f. 217. Obierunt autem eodem anno quidam nobiles in Anglia, circa diem sanctæ Katerinæ, W[illelmus] comes de Ferrariis,[3] vir quidem pacificus et justus, et annosus, et multo tempore morbo podagrico fatigatus. Cujus sponsalia et uxoris suæ comitissæ celebravit beatus Thomas Cantuariensis archiepiscopus. Eodem quoque mense obiit uxor ejusdem, comitissa M.[4] de Ferrariis, ejusdem ætatis, famæ, et bonitatis. Successit igitur patri in comitatu filius dicti comitis, Willelmus primogenitus et hæres, vir bonus et discretus; sed

[1] Henry von Geldern. This has been already given above, p. 624.

[2] Henry II.

[3] His shield inverted is in the margin.

[4] *M.*] Sic B. incorrectly, and so also the Hist. Anglor. iii. 31. His wife was Agnes, sister and co-heir of Ranulph Blundevil, earl of Chester.

eodem morbo, quo et pater, miserabiliter infirmatus. A.D. 1247.
Obiit etiam episcopus Menevensis, vir sanctus ac pius, Anselm, bishop of S. David's,
aliquando frater de ordine Minorum; generosus valde inter omnes Walliæ, unde oriundus extiterat, et corpore speciosus, tabefactus a tribulatione malorum et dolore, et natalis soli et generis sui cæde et exterminio miserabili. Obierunt insuper alii nobiles, scilicet milites, Ricardus de Burgo, Willelmus filius Hamonis. Richard de Burgh, William Fitz Hamon.

Annalis conclusio.

Transiit igitur annus ille, uberrimus in frugibus, in fructibus autem sterilis, Angliæ nocivus, Walliæ dominator tirannicus, Terræ Sanctæ inimicus, ecclesiæ spoliator turbulentus, Ytaliæ cruentus, imperio et curiæ Romanæ et præcipue regno Alemanniæ martius et hostilis; odium generans in cordibus prælatorum et aliorum plurium contra Papam, eo quod, patronis violenter spoliatis, suspendit a beneficiorum collatione, quod est hactenus inauditum, et contra dominum regem, eo quod talia toleravit. Character of the year.

END OF VOL. IV.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[.—750.—12/77.]

CATALOGUE

OF

RECORD PUBLICATIONS

ON SALE

BY

Messrs. Longman & Co., and Messrs. Trübner & Co., London;
Messrs. James Parker & Co., Oxford and London;
Messrs. Macmillan & Co., Cambridge and London;
Messrs. A. & C. Black, Edinburgh;
and Mr. A. Thom, Dublin.

CATALOGUE.

CONTENTS.

	Page
Calendars of State Papers, &c. - - - - -	2
Chronicles and Memorials of Great Britain and Ireland during the Middle Ages - - - - - - -	9
Publications of the Record Commissioners, &c. - - -	27
Works Published in Photozincography - - - -	31

CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.

[Imperial 8vo., cloth. *Price* 15*s.* each Volume or Part.]

As far back as the year 1800, a Committee of the House of Commons recommended that Indexes and Calendars should be made to the Public Records, and thirty-six years afterwards another Committee of the House of Commons reiterated that recommendation in more forcible words; but it was not until the incorporation of the State Paper Office with the Public Record Office that the Master of the Rolls found himself in a position to take the necessary steps for carrying out the wishes of the House of Commons.

On 7 December 1855, he stated to the Lords of the Treasury that although "the Records, State Papers, and Documents in his charge constitute the most "complete and perfect series of their kind in the civilized world," and although "they are of the greatest value in a historical and constitutional "point of view, yet they are comparatively useless to the public, from the "want of proper Calendars and Indexes."

Acting upon the recommendations of the Committees of the House of Commons above referred to, he suggested to the Lords of the Treasury that to effect the object he had in view it would be necessary for him to employ a few Persons fully qualified to perform the work which he contemplated.

Their Lordships assented to the necessity of having Calendars prepared and printed, and empowered the Master of the Rolls to take such steps as might be necessary for this purpose.

The following Works have been already published under the direction of the Master of the Rolls :—

Calendarium Genealogicum; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by* Charles Roberts, Esq., Secretary of the Public Record Office. 2 Vols. 1865.

This is a work of great value for elucidating the early history of our nobility and landed gentry.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, and JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A., (Vols. I. and II.), and MARY ANNE EVERETT GREEN, (Vols. III.–XII.). 1856–1872.

Vol. I.—1547–1580.
Vol. II.—1581–1590.
Vol. III.—1591–1594.
Vol. IV.—1595–1597.
Vol. V.—1598–1601.
Vol. VI.—1601–1603, with Addenda, 1547–1565.
Vol. VII.—Addenda, 1566–1579.
Vol. VIII.—1603–1610.
Vol. IX.—1611–1618.
Vol. X.—1619–1623.
Vol. XI.—1623–1625, with Addenda, 1603–1625.
Vol. XII.—Addenda, 1580–1625.

These Calendars render accessible to investigation a large and important mass of historical materials. The Northern Rebellion of 1566–67 ; the plots of the Catholic fugitives in the Low Countries ; the numerous designs against Queen Elizabeth and in favour of a Catholic succession ; the Gunpowder-plot ; the rise and fall of Somerset ; the Overbury murder ; the disgrace of Sir Edward Coke ; the rise of the Duke of Buckingham, &c. Numerous other subjects are illustrated by these Papers, few of which have been previously known.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., (Vols. I.–XII.); *by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., and WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vol. XIII.); and *by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vols. XIV.–XV.) 1858–1877.

Vol. I.—1625–1626.
Vol. II.—1627–1628.
Vol. III.—1628–1629.
Vol. IV.—1629–1631.
Vol. V.—1631–1633.
Vol. VI.—1633–1634.
Vol. VII.—1634–1635.
Vol. VIII.—1635.
Vol. IX.—1635–1636.
Vol. X.—1636–1637.
Vol. XI.—1637.
Vol. XII.—1637–1638.
Vol. XIII.—1638–1639.
Vol. XIV.—1639.
Vol. XV.—1639–1640.

This Calendar presents notices of a large number of original documents of great value to all inquirers relative to the history of the period to which it refers. Many of them have been hitherto unknown.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1875–1877.

Vol. I.—1649–1650.
Vol. II.—1650.
Vol. III.—1651.

This Calendar is in continuation of those during the reigns from Edward VI. to Charles I., and contains a mass of new information.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860–1866.

Vol. I.—1660–1661.
Vol. II.—1661–1662.
Vol. III.—1663–1664.
Vol. IV.—1664–1665.
Vol. V.—1665–1666.
Vol. VI.—1666–1667.
Vol. VII.—1667.

Seven volumes of this Calendar, of the period between 1660 and 1667, have been published.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509–1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589–1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543–1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568–1587.

These two volumes of State Papers relate to Scotland, and embrace the period between 1509 and 1603. In the second volume are notices of the State Papers relating to Mary Queen of Scots.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). 1875–1877.

Vol. I.—1171–1251. | Vol. II. 1252–1284.

These volumes contain a Calendar of all documents relating to Ireland, preserved in the Public Record Office, London; the work is to be continued to the end of the reign of Henry VII.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGNS OF HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860–1867.

Vol. I.—1509–1573. | Vol. II.—1574–1585.

The above have been published under the editorship of Mr. Hans Claude Hamilton; another volume is in the press.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. 1872–1877.

Vol. I.—1603–1606. | Vol. III.—1608–1610.
Vol. II.—1606–1608. | Vol. IV.—1611–1614.

This series is in continuation of the Irish State Papers commencing with the reign of Henry VIII.; but, for the reign of James I., the Papers are not confined to those in the Public Record Office, London.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860–1870.

Vol. I.—America and West Indies, 1574–1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.

Vol. III.—East Indies, China, and Japan, 1617–1621.

These volumes include an analysis of early Colonial Papers in the Public Record Office, the India Office, and the British Museum.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862–1876.

Vol. I.—1509–1514.
Vol. II. (in Two Parts)—1515–1518.
Vol. III. (in Two Parts)—1519–1523.
Vol. IV.—Introduction.
Vol. IV., Part 1.—1524–1526.
Vol. IV., Part 2.—1526–1528.
Vol. IV., Part 3.—1529–1530.

These volumes contain summaries of all State Papers and Correspondence relating to the reign of Henry VIII., in the Public Record Office, of those formerly in the State Paper Office, in the British Museum, the Libraries of Oxford and Cambridge, and other Public Libraries; and of all letters that have appeared

in print in the works of Burnet, Strype, and others. Whatever authentic original material exists in England relative to the religious, political, parliamentary, or social history of the country during the reign of Henry VIII., whether despatches of ambassadors, or proceedings of the army, navy, treasury, or ordnance, or records of Parliament, appointments of officers, grants from the Crown, &c., will be found calendared in these volumes.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI., preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1547–1553. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY, preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1553–1558. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

The two preceding volumes exhibit the negotiations of the English ambassadors with the courts of the Emperor Charles V. of Germany, of Henry II. of France, and of Philip II. of Spain. The affairs of several of the minor continental states also find various incidental illustrations of much interest.

A valuable series of Papers descriptive of the circumstances which attended the loss of Calais merits a special notice; while the progress of the wars in the north of France, into which England was dragged by her union with Spain, is narrated at some length. The domestic affairs of England are of course passed over in these volumes, which treat only of its relations with foreign powers.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office, &c. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, (Vols. I.–VII.), and ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law, (Vols. VIII.–X.) 1863–1876.

Vol. I.—1558–1559.
Vol. II.—1559–1560.
Vol. III.—1560–1561.
Vol. IV.—1561–1562.
Vol. V.—1562.
Vol. VI.—1563.
Vol. VII.—1564–1565.
Vol. VIII.—1566–1568.
Vol. IX.—1569–1571.
Vol. X.—1572–1574.

These volumes contain a Calendar of the Foreign Correspondence during the early portion of the reign of Queen Elizabeth, deposited in the Public Record Office, &c. They illustrate not only the external but also the domestic affairs of Foreign Countries during that period.

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. 1868–1874.

Vol. I.—1557–1696.
Vol. II.—1697–1702.
Vol. III.—1702–1707.

The above Papers connected with the affairs of the Treasury comprise petitions, reports, and other documents relating to services rendered to the State grants of money and pensions, appointments to offices, remissions of fines and duties, &c. They illustrate civil and military events, finance, the administration in Ireland and the Colonies, &c., and afford information nowhere else recorded.

CALENDAR OF THE CAREW PAPERS, preserved in the Lambeth Library. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London; and WILLIAM BULLEN, Esq. 1867–1873.

Vol. I.—1515–1574.
Vol. II.—1575–1588.
Vol. III.—1589–1600.
Vol. IV.—1601–1603.
Vol. V.—Book of Howth; Miscellaneous.
Vol. VI.—1603–1624.

The Carew Papers relating to Ireland, deposited in the Lambeth Library, are unique, and of great importance. The Calendar (now completed) cannot fail to be welcome to all students of Irish history.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862–1868.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.
Vol. II.—Hen. VIII.—1509–1525.
Supplement to Vol. I. and Vol. II.

Mr. Bergenroth was engaged in compiling a Calendar of the Papers relating to England preserved in the archives of Simancas in Spain, and the corresponding portion removed from Simancas to Paris. Mr. Bergenroth also visited Madrid, and examined the Papers there, bearing on the reign of Henry VIII. The first volume contains the Spanish Papers of the reign of Henry VII.; the second volume, those of the first portion of the reign of Henry VIII. The Supplement contains new information relating to the private life of Queen Katharine of England; and to the projected marriage of Henry VII. with Queen Juana, widow of King Philip of Castile, and mother of the Emperor Charles V.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. 1873–1877.

Vol. III., Part 1.—Hen. VIII.—1525–1526.
Vol. III., Part 2.—Hen. VIII.—1527–1529.

Upon the death of Mr. Bergenroth, Don Pascual de Gayangos was appointed to continue the Calendar of the Spanish State Papers. He has pursued a similar plan to that of his predecessor, but has been able to add much valuable matter from Brussels and Vienna, with which Mr. Bergenroth was unacquainted.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. 1864–1877.

Vol. I.—1202–1509.
Vol. II.—1509–1519.
Vol. III.—1520–1526.
Vol. IV.—1527–1533.
Vol. V.—1534–1554.
Vol. VI., Part 1.—1555–1556.

Mr. Rawdon Brown's researches have brought to light a number of valuable documents relating to various periods of English history; his contributions to historical literature are of the most interesting and important character.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. I.—Will. I.–Edw. III.; 1066–1377. Vol. II.—Ric. II.–Chas. II.; 1377–1654. 1869–1873.

The "Fœdera," or "Rymer's Fœdera," is a collection of miscellaneous documents illustrative of the History of Great Britain and Ireland, from the Norman Conquest to the reign of Charles II. Several editions of the "Fœdera" have been published, and the present Syllabus was undertaken to make the contents of this great National Work more generally known.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS AND THE REV. J. S. BREWER TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Carte and Carew Papers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1864. *Price 2s. 6d.*

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Documents in the Archives and Public Libraries of Venice. 1866. *Price 2s. 6d.*

In the Press.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. III.—1586–1588.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. III.—Appendix and Index.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. Vol. IV.—1651–1652.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A. Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield. Vol. V.—1531, &c.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. Vol. IV.—East Indies, China, and Japan, 1622–1624. Vol. V.—America and West Indies, 1661–1670.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS, OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. 1760–1765.

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. Vol. IV.—1708—1714.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. Vol. V.—1615, &c.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. Vol. VI., Part II.—1556–1558.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. Vol. IV., Part I.—Hen. VIII. 1529–1530.

In Progress.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. Vol. VI.—East Indies, China, and Japan, 1625, &c. Vol. VII.—America and West Indies, 1671, &c.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. Vol. XI.—1575, &c.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* William Douglas Hamilton, Esq., F.S.A. Vol. XVI.—1640.

Calendar of Documents relating to Ireland, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* Henry Savage Sweetman, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). Vol. III.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo., half-bound. *Price* 10*s.* each Volume or Part.]

On 25 July 1822, the House of Commons presented an address to the Crown, stating that the editions of the works of our ancient historians were inconvenient and defective; that many of their writings still remained in manuscript, and, in some cases, in a single copy only. They added, "that an "uniform and convenient edition of the whole, published under His Majesty's "royal sanction, would be an undertaking honourable to His Majesty's reign, "and conducive to the advancement of historical and constitutional know- "ledge; that the House therefore humbly besought His Majesty, that He "would be graciously pleased to give such directions as His Majesty, in His "wisdom, might think fit, for the publication of a complete edition of the "ancient historians of this realm, and assured His Majesty that whatever "expense might be necessary for this purpose would be made good."

The Master of the Rolls, being very desirous that effect should be given to the resolution of the House of Commons, submitted to Her Majesty's Treasury in 1857 a plan for the publication of the ancient chronicles and memorials of the United Kingdom, and it was adopted accordingly. In selecting these works, it was considered right, in the first instance, to give preference to those of which the manuscripts were unique, or the materials of which would help to fill up blanks in English history for which no satisfactory and authentic information hitherto existed in any accessible form. One great object the Master of the Rolls had in view was to form a *corpus historicum* within reasonable limits, and which should be as complete as possible. In a subject of so vast a range, it was important that the historical student should be able to select such volumes as conformed with his own peculiar tastes and studies, and not be put to the expense of purchasing the whole collection; an inconvenience inseparable from any other plan than that which has been in this instance adopted.

Of the Chronicles and Memorials, the following volumes have been published. They embrace the period from the earliest time of British history down to the end of the reign of Henry VII.

1. The Chronicle of England, by John Capgrave. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

   Capgrave was prior of Lynn, in Norfolk, and provincial of the order of the Friars Hermits of England shortly before the year 1464. His Chronicle extends from the creation of the world to the year 1417. As a record of the language spoken in Norfolk (being written in English), it is of considerable value.

2. Chronicon Monasterii de Abingdon. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.

   This Chronicle traces the history of the great Benedictine monastery of Abingdon in Berkshire, from its foundation by King Ina of Wessex, to the reign of Richard I., shortly after which period the present narrative was drawn up by an inmate of the establishment. The author had access to the title-deeds of the house; and incorporates into his history various charters of the Saxon kings, of great importance as illustrating not only the history of the locality but that of the kingdom. The work is printed for the first time.

3. Lives of Edward the Confessor. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.

   The first is a poem in Norman French, containing 4,686 lines, addressed to Alianor, Queen of Henry III., and probably written in the year 1245, on the occasion of the restoration of the church of Westminster. Nothing is known of the author. The second is an anonymous poem, containing 536 lines, written between the years 1440 and 1450, by command of Henry VI., to whom it is dedicated. It does not throw any new light on the reign of Edward the Confessor, but is valuable as a specimen of the Latin poetry of the time. The third, also by an anonymous author, was apparently written for Queen Edith, between the years 1066 and 1074, during the pressure of the suffering brought on the Saxons by the Norman conquest. It notices many facts not found in other writers, and some which differ considerably from the usual accounts.

4. Monumenta Franciscana; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1858.

   This volume contains original materials for the history of the settlement of the order of Saint Francis in England, the letters of Adam de Marisco, and other papers connected with the foundation and diffusion of this great body. It has been the aim of the editor to collect whatever historical information could be found in this country, towards illustrating a period of the national history for which only scanty materials exist. None of these have been before printed.

5. Fasciculi Zizaniorum Magistri Johannis Wyclif cum Tritico. Ascribed to Thomas Netter, of Walden, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. Shirley, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.

   This work derives its principal value from being the only contemporaneous account of the rise of the Lollards. When written, the disputes of the school-

men had been extended to the field of theology, and they appear both in the writings of Wycliff and in those of his adversaries. Wycliff's little bundles of tares are not less metaphysical than theological, and the conflict between Nominalists and Realists rages side by side with the conflict between the different interpreters of Scripture. The work gives a good idea of the controversies at the end of the 14th and the beginning of the 15th centuries.

6. The Buik of the Croniclis of Scotland ; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece ; by William Stewart. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1858.

This is a metrical translation of a Latin Prose Chronicle, and was written in the first half of the 16th century. The narrative begins with the earliest legends, and ends with the death of James I. of Scotland, and the "evil ending of the traitors that slew him." Strict accuracy of statement is not to be looked for in such a work as this ; but the stories of the colonization of Spain, Ireland, and Scotland are interesting if not true ; and the chronicle is valuable as a reflection of the manners, sentiments, and character of the age in which it was composed. The peculiarities of the Scottish dialect are well illustrated in this metrical version, and the student of language will find ample materials for comparison with the English dialects of the same period, and with modern lowland Scotch.

7. Johannis Capgrave Liber de Illustribus Henricis. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

This work is dedicated to Henry VI. of England, who appears to have been, in the author's estimation, the greatest of all the Henries. It is divided into three distinct parts, each having its own separate dedication. The first part relates only to the history of the Empire, and extends from the election of Henry I., the Fowler, to the end of the reign of the Emperor Henry VI. The second part is devoted to English history, and extends from the accession of Henry I. in the year 1100, to the year 1446, which was the twenty-fourth year of the reign of King Henry VI. The third part contains the lives of illustrious men who have borne the name of Henry in various parts of the world.

Capgrave was born in 1393, in the reign of Richard II., and lived during the Wars of the Roses, for the history of which period his work is of some value.

8. Historia Monasterii S. Augustini Cantuariensis, by Thomas of Elmham, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* Charles Hardwick, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

This history extends from the arrival of St. Augustine in Kent until 1191. Prefixed is a chronology as far as 1418, which shows in outline what was to have been the character of the work when completed. The only copy known is in the possession of Trinity Hall, Cambridge. The author was connected with Norfolk, and most probably with Elmham, whence he derived his name.

9. Eulogium (Historiarum sive Temporis) : Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. Haydon, Esq., B.A. 1858–1863.

This is a Latin Chronicle extending from the Creation to the latter part of the reign of Edward III., and written by a monk of the Abbey of Malmesbury, in Wiltshire, about the year 1367. A continuation, carrying the history of England down to the year 1413, was added in the former half of the fifteenth century by an author whose name is not known. The original Chronicle is divided into five books, and contains a history of the world generally, but more especially

of England to the year 1366. The continuation extends the history down to the coronation of Henry V. The Eulogium itself is chiefly valuable as containing a history, by a contemporary, of the period between 1356 and 1366. The notices of events appear to have been written very soon after their occurrence. Among other interesting matter, the Chronicle contains a diary of the Poitiers campaign, evidently furnished by some person who accompanied the army of the Black Prince. The continuation of the Chronicle is also the work of a contemporary, and gives a very interesting account of the reigns of Richard II. and Henry IV. It is believed to be the earliest authority for the statement that the latter monarch died in the Jerusalem Chamber at Westminster.

10. MEMORIALS OF HENRY THE SEVENTH: Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq. 1858.

The contents of this volume are—(1) a life of Henry VII., by his poet laureate and historiographer, Bernard André, of Toulouse, with some compositions in verse, of which he is supposed to have been the author; (2) the journals of Roger Machado during certain embassies on which he was sent by Henry VII. to Spain and Brittany, the first of which had reference to the marriage of the King's son, Arthur, with Catharine of Arragon; (3) two curious reports by envoys sent to Spain in the year 1505 touching the succession to the Crown of Castile, and a project of marriage between Henry VII. and the Queen of Naples; and (4) an account of Philip of Castile's reception in England in 1506. Other documents of interest in connexion with the period are given in an appendix.

11. MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* CHARLES A. COLE, Esq. 1858.

This volume contains three treatises which more or less illustrate the history of the reign of Henry V., viz.: A Life by Robert Redman; a Metrical Chronicle by Thomas Elmham, prior of Lenton, a contemporary author; Versus Rhythmici, written apparently by a monk of Westminster Abbey, who was also a contemporary of Henry V. These works are printed for the first time.

12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859–1862.

The manuscript of the *Liber Albus*, compiled by John Carpenter, Common Clerk of the City of London in the year 1419, a large folio volume, is preserved in the Record Room of the City of London. It gives an account of the laws, regulations, and institutions of that City in the twelfth, thirteenth, fourteenth, and early part of the fifteenth centuries.

The *Liber Custumarum* was compiled probably by various hands in the early part of the fourteenth century during the reign of Edward II. The manuscript, a folio volume, is also preserved in the Record Room of the City of London, though some portion in its original state, borrowed from the City in the reign of Queen Elizabeth and never returned, forms part of the Cottonian MS. Claudius D. II. in the British Museum. It also gives an account of the laws, regulations, and institutions of the City of London in the twelfth, thirteenth, and early part of the fourteenth centuries.

13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS, K.H. 1859.

Although this Chronicle tells of the arrival of Hengist and Horsa in England in the year 449, yet it substantially begins with the reign of King Alfred, and

comes down to the year 1292, where it ends abruptly. The history is particularly valuable for notices of events in the eastern portions of the kingdom, which are not to be elsewhere obtained, and some curious facts are mentioned relative to the floods in that part of England, which are confirmed in the Friesland Chronicle of Anthony Heinrich, pastor of the Island of Mohr.

14. A Collection of Political Poems and Songs relating to English History, from the Accession of Edward III. to the Reign of Henry VIII. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1859–1861.

These Poems are perhaps the most interesting of all the historical writings of the period, though they cannot be relied on for accuracy of statement. They are various in character; some are upon religious subjects, some may be called satires, and some give no more than a court scandal; but as a whole they present a very fair picture of society, and of the relations of the different classes to one another. The period comprised is in itself interesting, and brings us, through the decline of the feudal system, to the beginning of our modern history. The songs in old English are of considerable value to the philologist.

15. The "Opus Tertium," "Opus Minus," &c., of Roger Bacon. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.

This is the celebrated treatise—never before printed—so frequently referred to by the great philosopher in his works. It contains the fullest details we possess of the life and labours of Roger Bacon: also a fragment by the same author, supposed to be unique, the "*Compendium Studii Theologiæ.*"

16. Bartholomæi de Cotton, Monachi Norwicensis, Historia Anglicana; 449–1298: necnon ejusdem Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.

The author, a monk of Norwich, has here given us a Chronicle of England from the arrival of the Saxons in 449 to the year 1298, in or about which year it appears that he died. The latter portion of this history (the whole of the reign of Edward I. more especially) is of great value, as the writer was contemporary with the events which he records. An Appendix contains several illustrative documents connected with the previous narrative.

17. Brut y Tywysogion; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

This work, also known as "The Chronicle of the Princes of Wales," has been attributed to Caradoc of Llancarvan, who flourished about the middle of the twelfth century. It is written in the ancient Welsh language, begins with the abdication and death of Caedwala at Rome, in the year 681, and continues the history down to the subjugation of Wales by Edward I., about the year 1282.

18. A Collection of Royal and Historical Letters during the Reign of Henry IV. 1399–1404. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.

This volume, like all the others in the series containing a miscellaneous selection of letters, is valuable on account of the light it throws upon biographical history, and the familiar view it presents of characters, manners, and events. The period requires much elucidation; to which it will materially contribute.

19. The Repressor of over much Blaming of the Clergy. By Reginald Pecock, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.

The "Repressor" may be considered the earliest piece of good theological disquisition of which our English prose literature can boast. The author was born

about the end of the fourteenth century, consecrated Bishop of St. Asaph in the year 1444, and translated to the see of Chichester in 1450. While Bishop of St. Asaph, he zealously defended his brother prelates from the attacks of those who censured the bishops for their neglect of duty. He maintained that it was no part of a bishop's functions to appear in the pulpit, and that his time might be more profitably spent, and his dignity better maintained, in the performance of works of a higher character. Among those who thought differently were the Lollards, and against their general doctrines the "Repressor" is directed. Pecock took up a position midway between that of the Roman Church and that of the modern Anglican Church; but his work is interesting chiefly because it gives a full account of the views of the Lollards and of the arguments by which they were supported, and because it assists us to ascertain the state of feeling which ultimately led to the Reformation. Apart from religious matters, the light thrown upon contemporaneous history is very small, but the "Repressor" has great value for the philologist, as it tells us what were the characteristics of the language in use among the cultivated Englishmen of the fifteenth century. Pecock, though an opponent of the Lollards, showed a certain spirit of toleration, for which he received, towards the end of his life, the usual mediæval reward—persecution.

20. Annales Cambriæ. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

These annals, which are in Latin, commence in the year 447, and come down to the year 1288. The earlier portion appears to be taken from an Irish Chronicle, which was also used by Tigernach, and by the compiler of the Annals of Ulster. During its first century it contains scarcely anything relating to Britain, the earliest direct concurrence with English history is relative to the mission of Augustine. Its notices throughout, though brief, are valuable. The annals were probably written at St. Davids, by Blegewryd, Archdeacon of Llandaff, the most learned man in his day in all Cymru.

21. The Works of Giraldus Cambrensis. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vols. V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1861–1877.

These volumes contain the historical works of Gerald du Barry, who lived in the reigns of Henry II., Richard I., and John, and attempted to re-establish the independence of Wales by restoring the see of St. Davids to its ancient primacy. His works are of a very miscellaneous nature, both in prose and verse, and are remarkable chiefly for the racy and original anecdotes which they contain relating to contemporaries. He is the only Welsh writer of any importance who has contributed so much to the mediæval literature of this country, or assumed, in consequence of his nationality, so free and independent a tone. His frequent travels in Italy, in France, in Ireland, and in Wales, gave him opportunities for observation which did not generally fall to the lot of mediæval writers in the twelfth and thirteenth centuries, and of these observations Giraldus has made due use. Only extracts from these treatises have been printed before, and almost all of them are taken from unique manuscripts.

The Topographia Hibernica (in Vol. V.) is the result of Giraldus' two visits to Ireland. The first in the year 1183, the second in 1185–6, when he accompanied Prince John into that country. Curious as this treatise is, Mr. Dimock is of opinion that it ought not to be accepted as sober truthful history, for Giraldus himself states that truth was not his main object, and that he compiled the work for the purpose of sounding the praises of Henry the Second. Elsewhere, however, he declares that he had stated nothing in the Topographia of the truth of which he was not well assured, either by his own eyesight or by the testimony, with all diligence elicited, of the most trustworthy and authentic men in the country; that though he did not put just the same full faith in their reports as in what he had himself seen, yet, as they only related what they had themselves seen, he could not but believe such credible witnesses. A very interesting portion of this treatise is devoted to the animals of Ireland. It shows that he was a very accurate and acute observer, and his descriptions are given in a way that a scientific naturalist of the present day could hardly improve upon. The Expugnatio Hibernica was written about the year 1188 and may be regarded rather

as a great epic than a sober relation of acts occurring in his own days. No one can peruse it without coming to the conclusion that it is rather a poetical fiction than a prosaic truthful history.

Vol. VI. contains the Itinerarium Kambriæ et Descriptio Kambriæ: and Vol. VII., the lives of S. Remigius and S. Hugh.

22. Letters and Papers illustrative of the Wars of the English in France during the Reign of Henry the Sixth, King of England. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861–1864.

The letters and papers contained in these volumes are derived chiefly from originals or contemporary copies extant in the Bibliothèque Impériale, and the Depôt des Archives, in Paris. They illustrate the line of policy adopted by John Duke of Bedford and his successors during their government of Normandy, and such other provinces of France as had been acquired by Henry V. We may here trace, step by step, the gradual declension of the English power, until we are prepared to read of its final overthrow.

23. The Anglo-Saxon Chronicle, according to the several Original Authorities. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited and translated by* Benjamin Thorpe, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

This Chronicle, extending from the earliest history of Britain to the year 1154, is justly the boast of England; for no other nation can produce any history, written in its own vernacular, at all approaching it, either in antiquity, truthfulness, or extent, the historical books of the Bible alone excepted. There are at present six independent manuscripts of the Saxon Chronicle, ending in different years, and written in different parts of the country. In this edition, the text of each manuscript is printed in columns on the same page, so that the student may see at a glance the various changes which occur in orthography, whether arising from locality or age.

24. Letters and Papers illustrative of the Reigns of Richard III. and Henry VII. Vols. I. and II. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1861–1863.

The Papers are derived from MSS. in the Public Record Office, the British Museum, and other repositories. The period to which they refer is unusually destitute of chronicles and other sources of historical information, so that the light obtained from these documents is of special importance. The principal contents of the volumes are some diplomatic Papers of Richard III.; correspondence between Henry VII. and Ferdinand and Isabella of Spain; documents relating to Edmund de la Pole, Earl of Suffolk; and a portion of the correspondence of James IV. of Scotland.

25. Letters of Bishop Grosseteste, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

The Letters of Robert Grosseteste (131 in number) are here collected from various sources, and a large portion of them is printed for the first time. They range in date from about 1210 to 1253, and relate to various matters connected not only with the political history of England during the reign of Henry III., but with its ecclesiastical condition. They refer especially to the diocese of Lincoln, of which Grosseteste was bishop.

26. Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066–1200. Vol. III.; 1200–1327. *By* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1862–1871.

The object of this work is to publish notices of all known sources of British history, both printed and unprinted, in one continued sequence. The materials, when historical (as distinguished from biographical), are arranged under the year in which the latest event is recorded in the chronicle or history, and not

under the period in which its author, real or supposed, flourished. Biographies are enumerated under the year in which the person commemorated died, and not under the year in which the life was written. This arrangement has two advantages; the materials for any given period may be seen at a glance; and if the reader knows the time when an author wrote, and the number of years that had elapsed between the date of the events and the time the writer flourished, he will generally be enabled to form a fair estimate of the comparative value of the narrative itself. A brief analysis of each work has been added when deserving it, in which the original portions are distinguished from those which are mere compilations. When possible, the sources are indicated from which such compilations have been derived. A biographical sketch of the author of each piece has been added, and a brief notice has also been given of such British authors as have written on historical subjects.

27. Royal and other Historical Letters illustrative of the Reign of Henry III. Vol. I., 1216–1235. Vol. II., 1236–1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. Shirley, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862–1866.

The letters contained in these volumes are derived chiefly from the ancient correspondence formerly in the Tower of London, and now in the Public Record Office. They illustrate the political history of England during the growth of its liberties, and throw considerable light upon the personal history of Simon de Montfort. The affairs of France form the subject of many of them, especially in regard to the province of Gascony. The entire collection consists of nearly 700 documents, the greater portion of which is printed for the first time.

28. Chronica Monasterii S. Albani.—1. Thomæ Walsingham Historia Anglicana; Vol. I., 1272–1381: Vol. II., 1381–1422. 2. Willelmi Rishanger Chronica et Annales, 1259–1307. 3. Johannis de Trokelowe et Henrici de Blaneforde Chronica et Annales, 1259–1296; 1307–1324; 1392–1406. 4. Gesta Abbatum Monasterii S. Albani, a Thoma Walsingham, regnante Ricardo Secundo, ejusdem Ecclesiæ Præcentore, compilata; Vol. I., 793–1290: Vol. II., 1290–1349: Vol. III., 1349–1411. 5. Johannis Amundesham, Monachi Monasterii S. Albani, ut videtur, Annales; Vols. I. and II. 6. Registra quorundam Abbatum Monasterii S. Albani, qui sæculo xv^mo^ floruere; Vol. I., Registrum Abbatiæ Johannis Whethamstede, Abbatis Monasterii Sancti Albani, iterum susceptæ; Roberto Blakeney, Capellano, quondam adscriptum: Vol. II., Registra Johannis Whethamstede, Willelmi Albon, et Willelmi Walingforde, Abbatum Monasterii Sancti Albani, cum Appendice, continente quasdam Epistolas, a Johanne Whethamstede Conscriptas. 7. Ypodigma Neustriæ, a Thoma Walsingham, quondam Monacho Monasterii S. Albani, conscriptum. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Cambridge and Oxford; and of the Inner Temple, Barrister-at-Law. 1863–1876.

In the first two volumes is a History of England, from the death of Henry III. to the death of Henry V., by Thomas Walsingham, Precentor of St. Albans, from MS. VII. in the Arundel Collection in the College of Arms, London, a manuscript of the fifteenth century, collated with MS. 13 E. IX. in the King's Library in the British Museum, and MS. VII. in the Parker Collection of Manuscripts at Corpus Christi College, Cambridge.

In the third volume is a Chronicle of English History, attributed to William Rishanger, who lived in the reign of Edward I., from the Cotton. MS. Faustina B. IX. in the British Museum, collated with MS. 14 C. VII. (fols. 219–231) in the King's Library, British Museum, and the Cotton MS. Claudius E. III., fols. 306–331: an account of transactions attending the award of the kingdom of Scotland to John Balliol, 1291–1292, from MS. Cotton. Claudius D. VI., also attributed to William Rishanger, but on no sufficient ground: a short Chronicle of English History, 1292 to 1300,

by an unknown hand, from MS. Cotton Claudius D. VI. : a short Chronicle, Willelmi Rishanger Gesta Edwardi Primi, Regis Angliæ, from MS. 14 C. I. in the Royal Library, and MS. Cotton. Claudius D. VI., with Annales Regum Angliæ, probably by the same hand: and fragments of three Chronicles of English History, 1285 to 1307.

In the fourth volume is a Chronicle of English History, 1259 to 1296, from MS. Cotton. Claudius D. VI. : Annals of Edward II., 1307 to 1323, by John de Trokelowe, a monk of St. Albans, and a continuation of Trokelowe's Annals, 1323, 1324, by Henry de Blaneforde, both from MS. Cotton. Claudius D. VI.: a full Chronicle of English History, 1392 to 1406, from MS. VII. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge; and an account of the Benefactors of St. Albans, written in the early part of the fifteenth century, from MS. VI. in the same Library.

The fifth, sixth, and seventh volumes contain a history of the Abbots of St. Albans, 793 to 1411, mainly compiled by Thomas Walsingham, from MS. Cotton. Claudius E. IV., in the British Museum : with a Continuation, from the closing pages of Parker MS. VII., in the Library of Corpus Christi College, Cambridge.

The eighth and ninth volumes, in continuation of the Annals, contain a Chronicle, probably by John Amundesham, a monk of St. Albans.

The tenth and eleventh volumes relate especially to the acts and proceedings of Abbots Whethamstede, Albon, and Wallingford, and may be considered as a memorial of the chief historical and domestic events during those periods.

The twelfth volume contains a compendious History of England to the reign of Henry V., and of Normandy in early times, also by Thomas Walsingham, and dedicated to Henry V. The compiler has often substituted other authorities in place of those consulted in the preparation of his larger work.

29. Chronicon Abbatiæ Eveshamensis, Auctoribus Dominico Priore Eveshamiæ et Thoma de Marleberge Abbate, a Fundatione ad Annum 1213, una cum Continuatione ad Annum 1418. *Edited by* the Rev. W. D. Macray, M.A., Bodleian Library, Oxford. 1863.

The Chronicle of Evesham illustrates the history of that important monastery from its foundation by Egwin, about 690, to the year 1418. Its chief feature is an autobiography, which makes us acquainted with the inner daily life of a great abbey, such as but rarely has been recorded. Interspersed are many notices of general, personal, and local history which will be read with much interest. This work exists in a single MS., and is for the first time printed.

30. Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. Vol. I., 447–871. Vol. II., 872–1066. *Edited by* John E. B. Mayor, M.A., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1863–1869.

The compiler, Richard of Cirencester, was a monk of Westminster, 1355–1400. In 1391 he obtained a licence to make a pilgrimage to Rome. His history, in four books, extends from 447 to 1066. He announces his intention of continuing it, but there is no evidence that he completed any more. This chronicle gives many charters in favour of Westminster Abbey, and a very full account of the lives and miracles of the saints, especially of Edward the Confessor, whose reign occupies the fourth book. A treatise on the Coronation, by William of Sudbury, a monk of Westminster, fills book iii. c. 3. It was on this author that C. J. Bertram fathered his forgery, *De Situ Brittaniæ*, in 1747.

31. Year Books of the Reign of Edward the First. Years 20–21, 21–22, 30–31, and 32–33. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1863–1873.

The volumes known as the "Year Books" contain reports in Norman-French of cases argued and decided in the Courts of Common Law. They may be considered to a great extent as the "lex non scripta" of England, and have been held in the highest veneration by the ancient sages of the law, and were received by them as the repositories of the first recorded judgments and dicta of the great legal luminaries of past ages. They are also worthy of the attention of the general reader on account of the historical information and the notices of public and private persons which they contain, as well as the light which they throw on ancient manners and customs.

32. Narratives of the Expulsion of the English from Normandy, 1449–1450.—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Hérault du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham. 1863.

This volume contains the narrative of an eye-witness who details with considerable power and minuteness the circumstances which attended the final expulsion of the English from Normandy in the year 1450. The history commences with the infringement of the truce by the capture of Fougères, and ends with the battle of Formigny and the embarkation of the Duke of Somerset. The whole period embraced is less than two years.

33. Historia et Cartularium Monasterii S. Petri Gloucestriæ. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. H. Hart, Esq., F.S.A., Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863–1867.

This work consists of two parts, the History and the Cartulary of the Monastery of St. Peter, Gloucester. The history furnishes an account of the monastery from its foundation, in the year 681, to the early part of the reign of Richard II., together with a calendar of donations and benefactions. It treats principally of the affairs of the monastery, but occasionally matters of general history are introduced. Its authorship has generally been assigned to Walter Froucester, the twentieth abbot, but without any foundation.

34. Alexandri Neckam de Naturis Rerum libri duo; with Neckam's Poem, De Laudibus Divinæ Sapientiæ. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1863.

Neckam was a man who devoted himself to science, such as it was in the twelfth century. In the "De Naturis Rerum" are to be found what may be called the rudiments of many sciences mixed up with much error and ignorance. Neckam was not thought infallible, even by his contemporaries, for Roger Bacon remarks of him, "this Alexander in many things wrote what was true and useful; "but he neither can nor ought by just title to be reckoned among authorities." Neckam, however, had sufficient independence of thought to differ from some of the schoolmen who in his time considered themselves the only judges of literature. He had his own views in morals, and in giving us a glimpse of them, as well as of his other opinions, he throws much light upon the manners, customs, and general tone of thought prevalent in the twelfth century. The poem entitled "De Laudibus Divinæ Sapientiæ" appears to be a metrical paraphrase or abridgment of the "De Naturis Rerum." It is written in the elegiac metre; and though there are many lines which violate classical rules, it is, as a whole, above the ordinary standard of mediæval Latin.

35. Leechdoms, Wortcunning, and Starcraft of Early England; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I., II., and III. *Collected and edited by* the Rev. T. Oswald Cockayne, M.A., of St. John's College, Cambridge. 1864–1866.

This work illustrates not only the history of science, but the history of superstition. In addition to the information bearing directly upon the medical skill and medical faith of the times, there are many passages which incidentally throw light upon the general mode of life and ordinary diet. The volumes are interesting not only in their scientific, but also in their social aspect. The manuscripts from which they have been printed are valuable to the Anglo-Saxon scholar for the illustrations they afford of Anglo-Saxon orthography.

36. Annales Monastici. Vol. I.:—Annales de Margan, 1066–1232; Annales de Theokesberia, 1066–1263; Annales de Burton, 1004–1263. Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia, 519–1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1–1291. Vol. III.:—Annales Prioratus de Dunstaplia, 1–1297; Annales Monasterii de Bermundeseia, 1042–

1432. Vol. IV.:—Annales Monasterii de Oseneia, 1016–1347; Chronicon vulgo dictum Chronicon Thomæ Wykes, 1066–1289; Annales Prioratus de Wigornia, 1–1377. Vol. V.:—Index and Glossary. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge. 1864–1869.

The present collection of Monastic Annals embraces all the more important chronicles compiled in religious houses in England during the thirteenth century. These distinct works are ten in number. The extreme period which they embrace ranges from the year 1 to 1432, although they refer more especially to the reigns of John, Henry III., and Edward I. Some of these narratives have already appeared in print, but others are printed for the first time.

37. Magna Vita S. Hugonis Episcopi Lincolniensis. From Manuscripts in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.

This work contains a number of very curious and interesting incidents, and being the work of a contemporary, is very valuable, not only as a truthful biography of a celebrated ecclesiastic, but as the work of a man, who, from personal knowledge, gives notices of passing events, as well as of individuals who were then taking active part in public affairs. The author, in all probability, was Adam Abbot of Evesham. He was domestic chaplain and private confessor of Bishop Hugh, and in these capacities was admitted to the closest intimacy. Bishop Hugh was Prior of Witham for 11 years before he became Bishop of Lincoln. His consecration took place on the 21st September 1186; he died on the 16th of November 1200; and was canonized in 1220.

38. Chronicles and Memorials of the Reign of Richard the First. Vol. I.:—Itinerarium Peregrinorum et Gesta Regis Ricardi. Vol. II.:—Epistolæ Cantuarienses; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. *Edited by* William Stubbs, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864–1865.

The authorship of the Chronicle in Vol. I., hitherto ascribed to Geoffrey Vinesauf, is now more correctly ascribed to Richard, Canon of the Holy Trinity of London. The narrative extends from 1187 to 1199; but its chief interest consists in the minute and authentic narrative which it furnishes of the exploits of Richard I., from his departure from England in December 1189 to his death in 1199. The author states in his prologue that he was an eye-witness of much that he records; and various incidental circumstances which occur in the course of the narrative confirm this assertion.

The letters in Vol. II., written between 1187 and 1199, are of value as furnishing authentic materials for the history of the ecclesiastical condition of England during the reign of Richard I. They had their origin in a dispute which arose from the attempts of Baldwin and Hubert, archbishops of Canterbury, to found a college of secular canons, a project which gave great umbrage to the monks of Canterbury, who saw in it a design to supplant them in their function of metropolitan chapter. These letters are printed, for the first time, from a MS. belonging to the archiepiscopal library at Lambeth.

39. Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. Vol. I. Albina to 688. Vol. II., 1399–1422. *Edited by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864–1868.

40. A Collection of the Chronicles and ancient Histories of Great Britain, now called England, by John de Wavrin. Albina to 688. (Translation of the preceding Vol. I.) *Edited and translated by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864.

This curious chronicle extends from the fabulous period of history down to the return of Edward IV. to England in the year 1471, after the second deposition of

Henry VI. The manuscript from which the text of the work is taken is preserved in the Imperial Library at Paris, and is believed to be the only complete and nearly contemporary copy in existence. The work, as originally bound, was comprised in six volumes, since rebound in morocco in 12 volumes, folio maximo, vellum, and is illustrated with exquisite miniatures, vignettes, and initial letters. It was written towards the end of the fifteenth century, having been expressly executed for Louis de Bruges, Seigneur de la Gruthuyse and Earl of Winchester, from whose cabinet it passed into the library of Louis XII. at Blois.

41. Polychronicon Ranulphi Higden, with Trevisa's Translation. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. Vols. III., IV., V., and VI. *Edited by* the Rev. Joseph Rawson Lumby, B.D., Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge. 1865–1876.

This is one of the many mediæval chronicles which assume the character of a history of the world. It begins with the creation, and is brought down to the author's own time, the reign of Edward III. Prefixed to the historical portion, is a chapter devoted to geography, in which is given a description of every known land. To say that the Polychronicon was written in the fourteenth century is to say that it is not free from inaccuracies. It has, however, a value apart from its intrinsic merits. It enables us to form a very fair estimate of the knowledge of history and geography which well-informed readers of the fourteenth and fifteenth centuries possessed, for it was then the standard work on general history.

The two English translations, which are printed with the original Latin, afford interesting illustrations of the gradual change of our language, for one was made in the fourteenth century, the other in the fifteenth. The differences between Trevisa's version and that of the unknown writer are often considerable.

42. Le Livere de Reis de Brittanie e Le Livere de Reis de Engletere. *Edited by* John Glover, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.

These two treatises, though they cannot rank as independent narratives, are nevertheless valuable as careful abstracts of previous historians, especially "Le Livere de Reis de Engletere." Some various readings are given which are interesting to the philologist as instances of semi-Saxonized French.

It is supposed that Peter of Ickham must have been the author, but no certain conclusion on that point has been arrived at.

43. Chronica Monasterii de Melsa, ab Anno 1150 usque ad Annum 1406. Vols. I., II., and III. *Edited by* Edward Augustus Bond, Esq., Assistant Keeper of the Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866–1868.

The Abbey of Meaux was a Cistercian house, and the work of its abbot is both curious and valuable. It is a faithful and often minute record of the establishment of a religious community, of its progress in forming an ample revenue, of its struggles to maintain its acquisitions, and of its relations to the governing institutions of the country. In addition to the private affairs of the monastery, some light is thrown upon the public events of the time, which are however kept distinct, and appear at the end of the history of each abbot's administration. The text has been printed from what is said to be the autograph of the original compiler, Thomas de Burton, the nineteenth abbot.

44. Matthæi Parisiensis Historia Anglorum, sive, ut vulgo dicitur, Historia Minor. Vols. I., II., and III. 1067–1253. *Edited by* Sir Frederic Madden, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum. 1866–1869.

The exact date at which this work was written is, according to the chronicler, 1250. The history is of considerable value as an illustration of the period during which the author lived, and contains a good summary of the events which followed the Conquest. This minor chronicle is, however, based on another work (also

written by Matthew Paris) giving fuller details, which has been called the "Historia Major." The chronicle here published, nevertheless, gives some information not to be found in the greater history.

45. Liber Monasterii de Hyda: a Chronicle and Chartulary of Hyde Abbey, Winchester, 455–1023. *Edited, from a Manuscript in the Library of the Earl of Macclesfield, by* Edward Edwards, Esq. 1866.

The "Book of Hyde" is a compilation from much earlier sources which are usually indicated with considerable care and precision. In many cases, however, the Hyde chronicler appears to correct, to qualify, or to amplify—either from tradition or from sources of information not now discoverable—the statements, which, in substance, he adopts. He also mentions, and frequently quotes from writers whose works are either entirely lost or at present known only by fragments. There is to be found, in the "Book of Hyde," much information relating to the reign of King Alfred which is not known to exist elsewhere. The volume contains some curious specimens of Anglo-Saxon and Mediæval English.

46. Chronicon Scotorum: a Chronicle of Irish Affairs, from the Earliest Times to 1135; with a Supplement, containing the Events from 1141 to 1150 *Edited, with a Translation, by* William Maunsell Hennessy, Esq., M.R.I.A. 1866.

There is, in this volume, a legendary account of the peopling of Ireland and of the adventures which befell the various heroes who are said to have been connected with Irish history. The details are, however, very meagre both for this period and for the time when history becomes more authentic. The plan adopted in the chronicle gives the appearance of an accuracy to which the earlier portions of the work cannot have any claim. The succession of events is marked, year by year, from A.M. 1599 to A.D. 1150. The principal events narrated in the later portion of the work are, the invasions of foreigners, and the wars of the Irish among themselves. The text has been printed from a MS. preserved in the library of Trinity College, Dublin, written partly in Latin, partly in Irish.

47. The Chronicle of Pierre de Langtoft, in French Verse, from the earliest Period to the Death of Edward I. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1866–1868.

It is probable that Pierre de Langtoft was a canon of Bridlington, in Yorkshire, and that he lived in the reign of Edward I., and during a portion of the reign of Edward II. This chronicle is divided into three parts; in the first is an abridgment of Geoffrey of Monmouth's "Historia Britonum," in the second, a history of the Anglo-Saxon and Norman kings, down to the death of Henry III., and in the third a history of the reign of Edward I. The principal object of the work was apparently to show the justice of Edward's Scottish wars. The language is singularly corrupt, and a curious specimen of the French of Yorkshire.

48. The War of the Gaedhil with the Gaill, or, The Invasions of Ireland by the Danes and other Norsemen. *Edited, with a Translation, by* James Henthorn Todd D.D., Senior Fellow of Trinity College, and Regius Professor of Hebrew in the University, Dublin. 1867.

The work in its present form, in the editor's opinion, is a comparatively modern version of an undoubtedly ancient original. That it was compiled from contemporary materials has been proved by curious incidental evidence. It is stated in the account given of the battle of Clontarf that the full tide in Dublin Bay on the day of the battle (23 April 1014) coincided with sunrise; and that the returning tide in the evening aided considerably in the defeat of the Danes. The fact has been verified by astronomical calculations, and the inference is that the author of the chronicle, if not himself an eye-witness, must have derived his information from those who were eye-witnesses. The contents of the work are sufficiently described in its title. The story is told after the manner of the Scandinavian Sagas, with poems and fragments of poems introduced into the prose narrative.

49. Gesta Regis Henrici Secundi Benedicti Abbatis. The Chronicle of the Reigns of Henry II. and Richard I., 1169–1192; known

under the name of BENEDICT OF PETERBOROUGH. Vols. I. and II *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford, and Lambeth Librarian. 1867.

This chronicle of the reigns of Henry II. and Richard I., known commonly under the name of Benedict of Peterborough, is one of the best existing specimens of a class of historical compositions of the first importance to the student.

50. MUNIMENTA ACADEMICA, OR, DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL LIFE AND STUDIES AT OXFORD (in Two Parts). *Edited by* the Rev. HENRY ANSTEY, M.A., Vicar of St. Wendron, Cornwall, and lately Vice-Principal of St. Mary Hall, Oxford. 1868.

This work will supply materials for a History of Academical Life and Studies in the University of Oxford during the 13th, 14th, and 15th centuries.

51. CHRONICA MAGISTRI ROGERI DE HOUEDENE. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1868–1871.

This work has long been justly celebrated, but not thoroughly understood until Mr. Stubbs' edition. The earlier portion, extending from 732 to 1148, appears to be a copy of a compilation made in Northumbria about 1161, to which Hoveden added little. From 1148 to 1169—a very valuable portion of this work—the matter is derived from another source, to which Hoveden appears to have supplied little, and not always judiciously. From 1170 to 1192 is the portion which corresponds with the Chronicle known under the name of Benedict of Peterborough (*see* No. 49); but it is not a copy, being sometimes an abridgment, at others a paraphrase; occasionally the two works entirely agree; showing that both writers had access to the same materials, but dealt with them differently. From 1192 to 1201 may be said to be wholly Hoveden's work: it is extremely valuable, and an authority of the first importance.

52. WILLELMI MALMESBIRIENSIS MONACHI DE GESTIS PONTIFICUM ANGLORUM LIBRI QUINQUE. *Edited, from William of Malmesbury's Autograph MS., by* N. E. S. A. HAMILTON, Esq., of the Department of Manuscripts, British Museum. 1870.

William of Malmesbury's "Gesta Pontificum" is the principal foundation of English Ecclesiastical Biography, down to the year 1122. The manuscript which has been followed in this Edition is supposed by Mr. Hamilton to be the author's autograph, containing his latest additions and amendments.

53. HISTORIC AND MUNICIPAL DOCUMENTS OF IRELAND, FROM THE ARCHIVES OF THE CITY OF DUBLIN, &c. 1172–1320. *Edited by* JOHN T. GILBERT, Esq., F.S.A., Secretary of the Public Record Office of Ireland. 1870.

A collection of original documents, elucidating mainly the history and condition of the municipal, middle, and trading classes under or in relation with the rule of England in Ireland,—a subject hitherto in almost total obscurity. Extending over the first hundred and fifty years of the Anglo-Norman settlement, the series includes charters, municipal laws and regulations, rolls of names of citizens and members of merchant-guilds, lists of commodities with their rates, correspondence, illustrations of relations between ecclesiastics and laity; together with many documents exhibiting the state of Ireland during the presence there of the Scots under Robert and Edward Bruce.

54. THE ANNALS OF LOCH CÉ. A CHRONICLE OF IRISH AFFAIRS, FROM 1014 to 1590. Vols. I. and II. *Edited, with a Translation, by* WILLIAM MAUNSELL HENNESSY, Esq., M.R.I.A. 1871.

The original of this chronicle has passed under various names. The title of "Annals of Loch Cé" was given to it by Professor O'Curry, on the ground that it was transcribed for Brian Mac Dermot, an Irish chieftain, who resided on the island in Loch Cé, in the county of Roscommon. It adds much to the materials for the civil and ecclesiastical history of Ireland; and contains many curious references to English and foreign affairs, not noticed in any other chronicle.

55. MONUMENTA JURIDICA. THE BLACK BOOK OF THE ADMIRALTY, WITH APPENDICES. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* SIR TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L. 1871–1876.

This book contains the ancient ordinances and laws relating to the navy, and was probably compiled for the use of the Lord High Admiral of England. Selden calls it the "jewel of the Admiralty Records." Prynne ascribes to the Black Book the same authority in the Admiralty as the Black and Red Books have in the Court of Exchequer, and most English writers on maritime law recognize its importance.

56. MEMORIALS OF THE REIGN OF HENRY VI.:—OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO HENRY VI., AND BISHOP OF BATH AND WELLS. *Edited, from a MS. in the Archiepiscopal Library at Lambeth, with an Appendix of Illustrative Documents, by* the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Vicar of Ringwood, late Fellow of King's College, Cambridge. Vols. I. and II. 1872.

These curious volumes are of a miscellaneous character, and were probably compiled under the immediate direction of Bekynton before he had attained to the Episcopate. They contain many of the Bishop's own letters, and several written by him in the King's name; also letters to himself while Royal Secretary, and others addressed to the King. This work elucidates some points in the history of the nation during the first half of the fifteenth century.

57. MATTHÆI PARISIENSIS, MONACHI SANCTI ALBANI, CHRONICA MAJORA. Vol. I. The Creation to A.D. 1066. Vol. II. A.D. 1067 to A.D. 1216. Vol. III. A.D. 1216 to A.D. 1239. Vol. IV. A.D. 1240 to A.D. 1247. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge. 1872–1877.

This work contains the "Chronica Majora" of Matthew Paris, one of the most valuable and frequently consulted of the ancient English Chronicles. It is published from its commencement, for the first time. The editions by Archbishop Parker, and William Wats, severally begin at the Norman Conquest.

58. MEMORIALE FRATRIS WALTERI DE COVENTRIA.—THE HISTORICAL COLLECTIONS OF WALTER OF COVENTRY. Vols. I. and II. *Edited, from the MS. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge, by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1872–1873.

This work, now printed in full for the first time, has long been a *desideratum* by Historical Scholars. The first portion, however, is not of much importance, being only a compilation from earlier writers. The part relating to the first quarter of the thirteenth century is the most valuable and interesting.

59. THE ANGLO-LATIN SATIRICAL POETS AND EPIGRAMMATISTS OF THE TWELFTH CENTURY. Vols. I. and II. *Now first collected and edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A., Corresponding Member of the National Institute of France (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres). 1872.

The Poems contained in these volumes have long been known and appreciated as the best satires of the age in which their authors flourished, and were deservedly popular during the 13th and 14th centuries.

60. MATERIALS FOR A HISTORY OF THE REIGN OF HENRY VII., FROM ORIGINAL DOCUMENTS PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE. Vol. I. *Edited by* the Rev. WILLIAM CAMPBELL, M.A., one of Her Majesty's Inspectors of Schools. 1873.

This volume is valuable as illustrating the acts and proceedings of Henry VII. on ascending the throne, and shadows out the policy he afterwards adopted.

61. HISTORICAL PAPERS AND LETTERS FROM THE NORTHERN REGISTERS. *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1873.

The documents in this volume illustrate, for the most part, the general history of the north of England, particularly in its relation to Scotland.

62. Registrum Palatinum Dunelmense. The Register of Richard de Kellawe, Lord Palatine and Bishop of Durham; 1311–1316. Vols. I., II., and III. *Edited by* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1873–1875.

Bishop Kellawe's Register contains the proceedings of his prelacy, both lay and ecclesiastical, and is the earliest Register of the Palatinate of Durham.

63. Memorials of Saint Dunstan Archbishop of Canterbury. *Edited, from various MSS., by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1874.

This volume contains several lives of Archbishop Dunstan, one of the most celebrated Primates of Canterbury. They open various points of Historical and Literary interest, without which our knowledge of the period would be more incomplete than it is at present.

64. Chronicon Angliæ, ab Anno Domini 1328 usque ad Annum 1388, auctore Monacho quodam Sancti Albani. *Edited by* Edward Maunde Thompson, Esq., Barrister-at-Law, and Assistant-Keeper of the Manuscripts in the British Museum. 1874.

This chronicle gives a circumstantial history of the close of the reign of Edward III. which has hitherto been considered lost.

65. Thómas Saga Erkibyskups. A Life of Archbishop Thomas Becket, in Icelandic. Vol. I. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. Eiríkr Magnússon, Sub-Librarian of the University Library, Cambridge. 1875.

This work is derived from the Life of Becket written by Benedict of Peterborough, and apparently supplies the missing portions in Benedict's biography.

66. Radulphi de Coggeshall Chronicon Anglicanum. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A. 1875.

This volume contains the "Chronicon Anglicanum," by Ralph of Coggeshall, the "Libellus de Expugnatione Terræ Sanctæ per Saladinum," usually ascribed to the same author, and other pieces of an interesting character.

67. Materials for the History of Thomas Becket, Archbishop of Canterbury. Vols. I., II., and III. *Edited by* the Rev. James Craigie Robertson, M.A., Canon of Canterbury. 1875–1877.

This Publication will comprise all contemporary materials for the history of Archbishop Thomas Becket. The first volume contains the life of that celebrated man, and the miracles after his death, by William, a monk of Canterbury. The second, the life by Benedict of Peterborough; John of Salisbury; Alan of Tewkesbury; and Edward Grim. The third, the life by William Fitzstephen; and Herbert of Bosham.

68. Radulfi de Diceto Decani Lundoniensis Opera Historica. The Historical Works of Master Ralph de Diceto, Dean of London. Vols. I. and II. *Edited, from the Original Manuscripts, by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1876.

The Historical Works of Ralph de Diceto are some of the most valuable materials for British History. The Abbreviationes Chronicorum extend from the Creation to 1147, and the Ymagines Historiarum to 1201.

69. Roll of the Proceedings of the King's Council in Ireland for a Portion of the 16th Year of the Reign of Richard II. 1392–93. *Edited by* the Rev. James Graves, A.B. 1877.

The Roll printed in this volume throws considerable light on the History of Ireland at a period when little is known of it, and seems to be the only document of the kind extant.

In the Press.

CHRONICLE OF ROBERT OF BRUNNE. *Edited by* FREDERICK JAMES FURNIVALL, Esq., M.A., of Trinity Hall, Cambridge, Barrister-at-Law.

CORPUS HISTORICUM EBORACENSE. CHRONICA PONTIFICUM ECCLESIÆ EBORACI AUCTORE THOMA STUBBS DOMINICANO ; and other Documents relating to the Primacy of York. *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society.

MATERIALS FOR A HISTORY OF THE REIGN OF HENRY VII., FROM ORIGINAL DOCUMENTS PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE. Vol. II. *Edited by* the Rev. WILLIAM CAMPBELL, M.A., one of Her Majesty's Inspectors of Schools.

REGISTER OF MALMESBURY ABBEY : PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield.

THE METRICAL CHRONICLE OF ROBERT OF GLOUCESTER. *Edited by* WILLIAM ALDIS WRIGHT, Esq., M.A.

A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* Sir GEORGE WEBBE DASENT, D.C.L., Oxon., and M. GUDBRAND VIGFUSSON, M.A.

THÓMAS SAGA ERKIBYSKUPS. A LIFE OF ARCHBISHOP THOMAS BECKET, IN ICELANDIC. Vol. II. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. EIRÍKR MAGNÚSSON, M.A., Sub-Librarian of the University Library, Cambridge.

REGISTRUM PALATINUM DUNELMENSE. The Register of Richard de Kellawe, Lord Palatine and Bishop of Durham ; 1311–1316. Vol. IV. *Edited by* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.

POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN, with Trevisa's Translation. Vol. VII. *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, B.D., Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalen College, Cambridge.

BRACTON "DE LEGIBUS ET CONSUETUDINIBUS ANGLIÆ." *Edited by* Sir TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L.

RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAIGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. Vol. III. *Edited by* WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A.

GERVASII MONACHI DOROBERNENSIS CHRONICA DE TEMPORE REGUM ANGLIÆ STEPHANI, HENRICI II., ET RICARDI I. *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford.

In Progress.

Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. IV.; 1327, &c. *By* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.

Year Books of the Reign of Edward the First. Years 33, 34, and 35. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

Registrum Epistolarum fratris Johannis Peckham, Archiepiscopi Cantuariensis. *Edited, from MS. in All Souls' College, Oxford, by* Charles Trice Martin, B.A.

Materials for the History of Thomas Becket, Archbishop of Canterbury. Vol. IV. *Edited by* the Rev. James Craigie Robertson, M.A., Canon of Canterbury.

Matthæi Parisiensis, Monachi Sancti Albani, Chronica Majora. Vol. V. *Edited by* Henry Richards Luard, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge.

PUBLICATIONS

OF

THE RECORD COMMISSIONERS, &c.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIÂ SCACCARII ABBREVIATIO. Henry III. —Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 Vols. folio (1805—1810). *Price* 25*s.* boards, or 12*s.* 6*d.* each.

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Henry III. —Richard III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN BAYLEY, Esqrs. Vols. 3 and 4, folio (1821—1828), boards: Vol. 3, *price* 21*s.*; Vol. 4, *price* 24*s.*

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. Folio (1812), boards. *Price* 18*s.*

ABBREVIATIO PLACITORUM. Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 Vol. folio (1811), boards. *Price* 18*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), boards, (Domesday-Book, Vol. 3). *Price* 21*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), boards (Domesday-Book, Vol. 4). *Price* 21*s.*

STATUTES OF THE REALM. *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. Vols. 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 Vols. of Indices, large folio (1819—1828). *Price* 31*s.* 6*d.* each; except the Indices, *price* 30*s.* each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Hen. VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1817–1834), boards. *Price* 25*s.* each.

*** The Introduction, separately, 8vo., cloth. *Price* 2*s.* 6*d.*

ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. HARTWELL HORNE. Vol. 2, folio (1819), boards. *Price* 21*s.*

FŒDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ, &c.; or, RYMER'S FŒDERA, New Edition, folio. Vol. 3, Part 2, 1361—1377 (1830): Vol. 4, 1377—1383 (1869). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. Vol. 3, Part 2, *price* 21*s.*; Vol. 4, *price* 6*s.*

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to the Pleadings, to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Folio boards, Part 3 (or Vol. 2), *price* 31*s.* 6*d.*; Part 4 (or Vol. 3), *price* 21*s.*

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY, IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH ; with Examples of earlier Proceedings from Richard II. *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, boards, *price* 21*s.* each.

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King's High Court of Parliament and the Councils of the Realm. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834.) Folio, boards, Vol. 2, Division 1, Edward II., *price* 21*s.* ; Vol. 2, Division 2, *price* 21*s.* ; Vol. 2, Division 3, *price* 42*s.*

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 Vols. folio (1833, 1844). Vol. 1, 1204—1224. Vol. 2, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. *Price* 81*s.*, cloth ; or separately, Vol. 1, *price* 63*s.* ; Vol. 2, *price* 18*s.*

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir NICHOLAS HARRIS NICOLAS. 7 Vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth. *Price* 98*s.* ; or separately, 14*s.* each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1835), cloth. *Price* 31*s.* 6*d.*

*** The Introduction, separately, 8vo., cloth. *Price* 9*s.*

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 Vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28*s.*

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1200—1205 ; also, 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12*s.* 6*d.*

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18*s.*

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 Vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32*s.* ; or separately Vol. 1, *price* 14*s.* ; Vol. 2, *price* 18*s.*

FINES, SIVE PEDES FINIUM ; SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIÂ DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John, 1195—1214. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 Vols. royal 8vo. (1835—1844), cloth, *price* 11*s.* ; or separately, Vol. 1, *price* 8*s.* 6*d.* ; Vol. 2, *price* 2*s.* 6*d.*

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER ; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 Vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42*s.*

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England ; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 Vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18*s.*

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1837), cloth. *Price* 30*s.*

REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1831—1837. 1 Vol. folio (1837), boards. *Price* 8*s.*

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 Vol. folio (1838), cloth. *Price* 31*s.* 6*d.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with a Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from 7th to 10th century; and Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 Vol. folio (1840), cloth. *Price* 40*s.* Or, 2 Vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30*s.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Ruddlan, continued in force. With a Translation of the Welsh. Also, a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. With Glossary, &c. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 Vol. folio (1841), cloth. *Price* 44*s.* Or, 2 Vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36*s.*

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6*s.*

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE, 2, 3, 4 HEN. II., 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4*s.* 6*d.*

THE GREAT ROLL OF THE PIPE, 1 RIC. I., 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6*s.*

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, selected from the Records of the Department of the Queen's Remembrancer in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 Vol. fcp. folio (1844), cloth. *Price* 45*s.* 6*d.*

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2*s.* 6*d.*

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price* 15*s.*

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. Folio (1814—1875). *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. Vol. 1, *price* 42*s.* Vols. 5 and 6 (in three Parts), *price* 21*s.* each Part; Vols. 4, 7, 8, 9, 10, and 11, *price* 10*s.* 6*d.* each Volume; Vol. 12 (Index), *price* 63*s.* Or, complete, 12 Volumes in 13, *price* 12*l.* 12*s.*

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS (ACTA DOMINORUM AUDITORUM). 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10*s.* 6*d.*

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES (ACTA DOMINORUM CONCILII). 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10*s.* 6*d.*

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1835), cloth. *Price* 35*s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price* 25*s.*

ISSUES OF THE EXCHEQUER, James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1836), cloth. *Price* 30*s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price* 21*s.*

ISSUES OF THE EXCHEQUER, Henry III.—Henry VI.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1837), cloth. *Price* 40*s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price* 30*s.*

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. *By* F. S THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 1 Vol. royal 8vo. (1853), cloth. *Price* 12*s.*

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND. Henry VIII. —Anne (1509—1714). Designed as a Book of Reference for ascertaining the Dates of Events. *By* F. S. THOMAS, Esq. 3 Vols. 8vo. (1856), cloth. *Price* 40*s.*

STATE PAPERS, DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH: with Indices of Persons and Places. 11 Vols., 4to. (1830—1852), cloth. *Price* 5*l.* 15*s.* 6*d.*; or separately, *price* 10*s.* 6*d.* each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.
Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY.

DOMESDAY BOOK, or the GREAT SURVEY OF ENGLAND OF WILLIAM THE CONQUEROR, 1086; fac-simile of the Part relating to each county, separately (with a few exceptions of double counties). Photozincographed, by Her Majesty's Command, at the Ordnance Survey Office, Southampton, Colonel SIR HENRY JAMES, R.E., F.R.S., &c., Director. 35 Parts, imperial quarto and demy quarto (1861–1863) boards. *Price* 4*s.* 6*d.* to 1*l.* 1*s.* each Part, according to size; or, bound in 2 Vols., 18*l.*

This important and unique survey of the greater portion of England* is the oldest and most valuable record in the national archives. It was commenced about the year 1084 and finished in 1086. Its compilation was determined upon at Gloucester by William the Conqueror, in council, in order that he might know what was due to him, in the way of tax, from his subjects, and that each at the same time might know what he had to pay. It was compiled as much for their protection as for the benefit of the sovereign. The nobility and people had been grievously distressed at the time by the king bringing over large numbers of French and Bretons, and quartering them on his subjects, "each accord-"ing to the measure of his land," for the purpose of resisting the invasion of Cnut, King of Denmark, which was apprehended. The commissioners appointed to make the survey were to inquire the name of each place; who held it in the time of King Edward the Confessor; the present possessor; how many hides were in the manor; how many ploughs were in demesne; how many homagers; how many villeins; how many cottars; how many serving men; how many free tenants; how many tenants in soccage; how much wood, meadow, and pasture; the number of mills and fish-ponds; what had been added or taken away from the place; what was the gross value in the time of Edward the Confessor; the present value; and how much each free-man or soc-man had, and whether any advance could be made in the value. Thus could be ascertained who held the estate in the time of King Edward; who then held it; its value in the time of the late king; and its value as it stood at the formation of the survey. So minute was the survey, that the writer of the contemporary portion of the Saxon Chronicle records, with some asperity—"So very narrowly he caused it to be "traced out, that there was not a single hide, nor one virgate of land, nor even, "it is shame to tell, though it seemed to him no shame to do, an ox, nor a cow, "nor a swine was left, that was not set down."

Domesday Survey is in two parts or volumes. The first, in folio, contains the counties of Bedford, Berks, Bucks, Cambridge, Chester and Lancaster, Cornwall, Derby, Devon, Dorset, Gloucester, Hants, Hereford, Herts, Huntingdon, Kent, Leicester and Rutland, Lincoln, Middlesex, Northampton, Nottingham, Oxford, Salop, Somerset, Stafford, Surrey, Sussex, Warwick, Wilts, Worcester, and York. The second volume, in quarto, contains the counties of Essex, Norfolk, and Suffolk.

Domesday Book was printed *verbatim et literatim* during the last century, in consequence of an address of the House of Lords to King George III. in 1767. It was not, however, commenced until 1773, and was completed early in 1783. In 1860, Her Majesty's Government, with the concurrence of the Master of the Rolls, determined to apply the art of photozincography to the production of a fac-simile of Domesday Book, under the superintendence of Colonel Sir Henry James, R.E., Director of the Ordnance Survey, Southampton. The fac-simile was completed in 1863.

---

*For some reason left unexplained, many parts were left unsurveyed; Northumberland, Cumberland, Westmoreland, and Durham, are not described in the survey; nor does Lancashire appear under its proper name; but Furness, and the northern part of Lancashire, as well as the south of Westmoreland, with a part of Cumberland, are included within the West Riding of Yorkshire. That part of Lancashire which lies between the Ribble and Mersey, and which at the time of the survey comprehended 688 manors, is joined to Cheshire. Part of Rutland is described in the counties of Northampton and Lincoln.

FAC-SIMILES of NATIONAL MANUSCRIPTS, from WILLIAM THE CONQUEROR to QUEEN ANNE, selected under the direction of the Master of the Rolls, and Photozincographed, by Command of Her Majesty, by Colonel SIR HENRY JAMES, R.E., Director of the Ordnance Survey. *Price*, each Part, with translations and notes, double foolscap folio, 16*s*.

Part I. (William the Conqueror to Henry VII.). 1865.
Part II. (Henry VIII. and Edward VI.). 1866.
Part III. (Mary and Elizabeth). 1867.
Part IV. (James I. to Anne). 1868.

The first Part extends from William the Conqueror to Henry VII., and contains autographs of the kings of England, as well as of many other illustrious personages famous in history, and some interesting charters, letters patent, and state papers. The second Part, for the reigns of Henry VIII. and Edward VI., consists principally of holograph letters and autographs of kings, princes, statesmen, and other persons of great historical interest, who lived during those reigns. The third Part contains similar documents for the reigns of Mary and Elizabeth, including a signed bill of Lady Jane Grey. The fourth Part concludes the series, and comprises a number of documents taken from the originals belonging to the Constable of the Tower of London; also several records illustrative of the Gunpowder Plot, and a woodcut containing portraits of Mary Queen of Scots and James VI., circulated by their adherents in England, 1580–3.
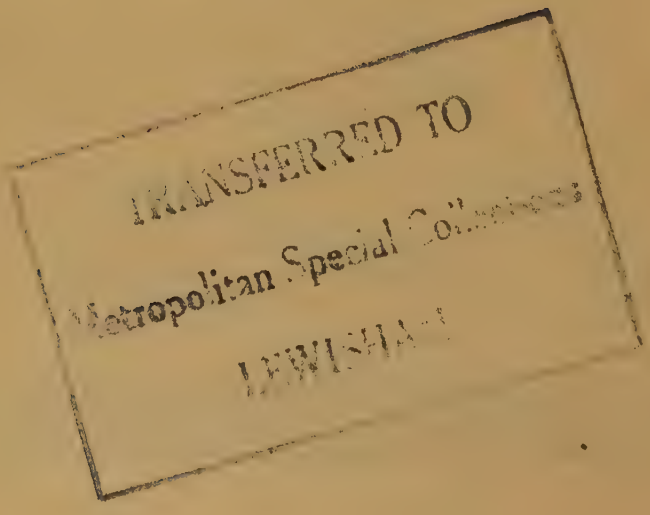
Public Record Office,
November 1877.